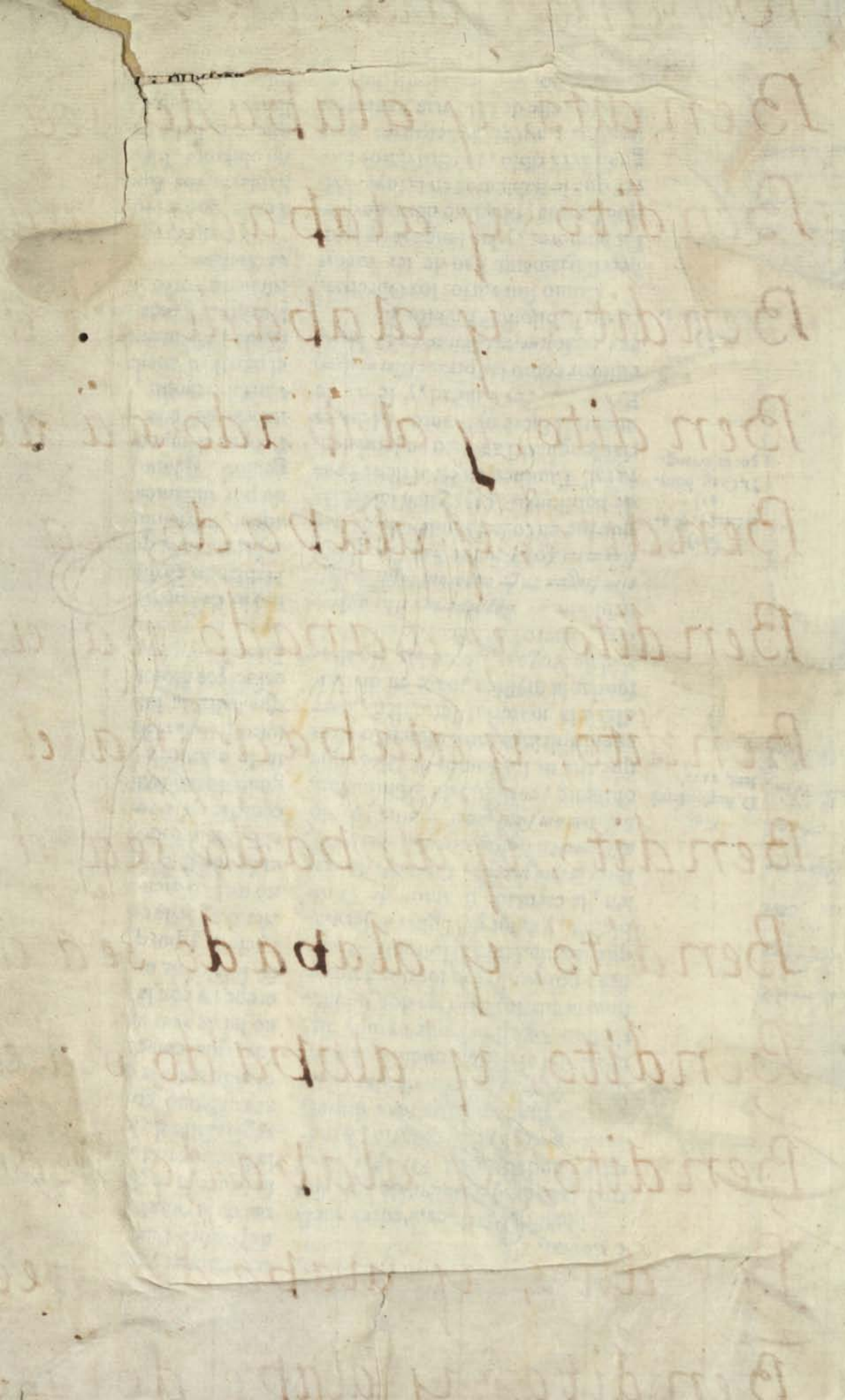

ROMVS PRIMVS

VS THEOLOGIE

Pox mas que lo pienses amigo
Pox mas que lo pienses a
Pox mas que lo pienses ami
Pox mas que lo pienses ami
Pox mas que lo pienses amiza
Pox mas que lo pienses am
Pox más que lo pienses am
Pox mas que lo pienses am
Pox mas que lo pienses am
Pox mas que lo pienses am
Pox mas que lo pienses an

60-2103

TOMVS PRIMVS
CVRSVS THEOLOGICÆ
MYSTICO-SCHOLASTICÆ
in duas partes
distributus.

601205
14-1137

TOMVS PRIMVS

CVRSVS THEOLOGICÆ

MYSTICO-SCHOLASTICÆ

in duas partes
distributus.

CARSA
THEOLOGIE
MYSTICO-SCHOLASTICÆ

ANGELICUS PRÆCEPTOR D. THOM.

Opusc. 68.

Quia quæsisisti à me in Christo mihi, clarissime Ioannes, qualiter te
studere oporteat in thesauro scientiæ acquirendo: tale a me tibi
super hoc traditur consilium. Vt per rivulos non statim in mare
eligas introire, quia per faciliora ad difficiliora oportet devenire. Hæc
est ergo monitio mea, & instructio tua. Tardiloquum te esse iubeo, &
tarde adlocutorium ascendentem; conscientia puritatem amplectere.
Orationi vacare non desinas: cellam frequenter diligas, si vis in cellam
vinariam introduci. Omnibus te amabilem exhibe, nihil quare penitus
de peccatis aliorum, nemini te multum familiarem ostendas; quia ni-
mia familiaritas parit contemptum, & subtractionis à studio mate-
riam subministrat, de verbis, & factis sæcularium nullatenus te intro-
mittas. Discursus super omnia fugias: Sanctorum, & bonorum imita-
ri vestigia, non omittas, non respicias, à quo audias; sed quidquid bo-
ni dicatur, memoriæ recommenda. Ea, quæ agis, & audis fac ut intel-
ligas, de dubijs te certifies, & quidquid potes in armatiolo mentis re-
ponere, sarage, sicut cupiens vas implere. Altiora te ne quæsieris. Illa
sequens vestigia frondes, & flores in vineam Domini Sabaoth utiles,
quandiu vitam habueris, proferes, ac produces. Hæc si sectatus fueris
ad id attingere poteris, quod affectas.

✠

**CVRSVS
THEOLOGICÆ
MYSTICO-SCHOLASTICÆ,
IN QVO METHODO SCHOLASTICA
explanantur abditissima dubia mystica, iuxta miram,
solidam que doctrinam Angelici Præceptoris
Divi Thomæ, Sacræ Theologiæ
Principis.**

**AUTHORE
P. Fr. IOSEPH A SPIRITV SANCTO,
CARMELITA EXCALCEATO.**

**TOMVS PRIMVS
SANCTISSIMO
D. N. CLEMENTI XI.**

**DIVINA PROVIDENTIA PONT. MAX.
DICA TVS.**

**CONTINET DVAS PARTES:
PRIMA OFFERT BREVEM TOTIVS MYSTICÆ
Theologiæ Synopsim, quæ Illogogæ
nominatur.**

**IN SECVNDÂ DISPVNTVR THEOLOGICÆ
Mysticæ Procœmialia.**

Editio, post primam Hispalensem, Venet. & Neapolit. quarta, per suum
Authorem recognita, & à fermè innumeris mendis, quibus
spondialium negligentia scatebat,
absoluta.

Anno Domini M. DCC. XXX:

HISPALI: In Collegio Carmelitarum Excalceatorum sub titulo, ac
protectione Sancti Angeli Custodis, Typographia
laborantes Coloni VIDUÆ FRANCISCI
DE LEEFDAEL.

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO

BEATISSIMO PATRI.

CLEMENTI XI.

ECCLESIAE UNIVERSALIS SUMMO PASTORI
F OELICITATEM.

Ignitas, Nomen, opus que ipsum, Beatissime Pater, ipsum hocce opus evehunt ad S. V. pedes sanctissimos, montibus Armenia celsiores. Elationis hoc esse forsan quis existimabit; cum homo omnium minimus ad hominum Maximum accedere non recuset. Hercle mira est diversitas geniorum Ab eodem centro lineæ pullulant fines neutiquam fœderabiles insipientes. Hominum minimum me fateor, quod si infans diffiterer, ipsa opera demonstrarent. Hoc tamen ad hominum verticem recurrere pro nanciscendo auxilio persuadet. Quotquot scripta sua evulgant, potentum valvas pulsant, opem quæsituri: quo & se indigentes fatentur, & minimum inter ipsos ad omnium apicem recurrere docent. Non fat est quodcunque patrocinium, ut summa miseria sublevetur, supremum inter omnia requiritur, ut tueatur. Vnde (ad initium regressus) dignitas, nomen, ipsum que opus dulci violentia

compellunt, ut sacratissimam umbram V. S. exquiram.

Pontificia dignitas, quæ sedem iucundissimam se adinvenisse in Vestra sanctitate gloriatur, vertex dignitarum est, Bmc. P. illa siquidem S. V. in altissimis habitat, cuius thronus in columna nubis. Gyrum Cæli circuit, profundum abyssi penetrat, in fluctibus maris ambulat, in omni terra stat, in omni gente, & in omni populo primatum habet, omnium excellentium, & humilium corda virtute calcatur, in his omnibus requiem omnibus illis, verè Pater, quæsiturus. Iniurius huic supremæ dignitati forem; si patrocinium ipsius non exquirerem.

V. S. ut fide Sanctum est, verè est, & dicitur Papa: quod nomen imperio potentissimo premit, ut hominum minimus ad tam cælum olympum ascendere non recuset. Plurima sunt nomina, plurimi sunt tituli, quibus adoranda V. S. insignitur: quindecim recitari solent; sed *primum, & communissimum, & antiquissimum nomen Episcopi Romani est Papa*. Omnia illa quindecim nomina urgent, B. P. ut filij tui de longe veniant levantes oculos suos in Montem S. V. unde auxilium consequantur; sicque ascensiones in corde suo disponant in hac lacrymarum valle; ubi exules comprimuntur. Verum enim verò me filiorum minimum nomen *Papa* magis movet: ne dum, quia est *primum, & communissimum, & antiquissimum V. S. nomen*, verum etiam quia sic servatoris nostri (ni vehementissimè fallor) æmulor charismata meliora.

Mythicum illum librum, quem signatum sigillis septem è dextera sedentis in throno accepit piissimus Reparator Noster; & Agnus indulgentissimus aperuit, erat mysticus liber suæ sanctissimæ passionis. Hunc ergo mysticum librum apud Gethsemani orsurus auxilium divinus ille homo quærit, nec aliud inquirendum sibi erat nisi divinum. Verba autem, quibus illud exposcit, dignissima notatu sunt.

Multifariam, multis quæ modis potuit Christus Patrem suum nominare, ut ex textu Evangelico, pluries fecisse constat: siquidem illum iam Regem dicebat, iam Agricolam, iam Potentem, iam Misericordem,

Bland. Ju
nius de Ro-
man. Pont.
p. 5.

[D. Ambr.

dem, iam alijs pluribus nominibus nominabat. Nul-
lum tamen ex ijs assumpsit, sed illud, quo nunquam
usus fuerat, nec postmodum usus est. Verba ipsius
subijcio: *Abba Pater, omnia tibi possibilia sunt, transfer* D.Marcus.
calicem hunc à me, sed non quod ego volo, sed quod tu. Patrem
suum sanctissimum *Abba* nominat, nos vel inter acerbissi-
mas mæstitudines bonus Magister instruens.

Nomen *Papa* esse idem, ac nomen Syriacum, vel
Chaldaicum *Abba*, res est Orientalibus, Occidenta-
libus que notissima: quos inter dissidium de re in hac
nullum est. Cum autem Christus Dominus mysticum
sue passionis librum incipit, recurrit ad Patrem, & Pa-
pam illum nominat instruens, ad quem, & sub qua
nomenclatura eundem nobis est. Divinus ille homo,
quem Cælum capere non potest, Rex Regum, & Do-
minus dominantium adeo propter nos homines, &
propter nostram salutem in sua sanctissima passione
semetipsum exinanivit, ut opprobrium hominum, & ab-
iectio plebis diceretur. Infimum, seu despectum, ac novis-
simum virorum, virum dolorum, & scientem infirmitatem
divinum nostrum Redemptorem appellavit Etaias vari-
cinans sue passionis acerbissimæ pressuras. Dum er-
go sue passionis sanctissimæ mysticum librum edere pa-
rat virorum; ob dignationem, novissimus, ad suum Pa-
trem recurrit, supernamquæ ipsius opem implorat Papam
dicens.

Faceffat iam illa vox elationis esse autumans meam
pusillitatem ad sublimitatem V. S. elevari. Quia elatio-
nis non est; sed sanctissimi æmulandi ab omnibus, exem-
plaris. Regiam S. V. perviam omnibus indigentibus ve-
neratur Orbis, qui sub tanto Pontifice gloriatur. Omni-
bus prodest, qui est pro salute omnium in Petri sede con-
stitutus.

Nomen *Papa* nonnulli derivant ab interiectione *Sylvester*
admirantis *papè*! ac si admirabilis omnibus sit Papalis in Sum. V.
dignitas. *Papa dictus est quasi admirabilis à papè! interie-* Papa.
ctione admirantis: eo quod Vicarius sit Christi, & Dei, cuius
est terra, & plenitudo eius. Vnde dicam:

Clavibus acceptis aperire, & reddere Cælum
Antiochi clara fas prius Vrbe fuit.

Ambr. No-
vidius lib. 2
Sacror. fas-
tor.

Mira

*Mira dabat populo, premitur cum carcere nautarum.
Facta gemunt fratres, instituunt que preces;
Solvitur, & collo populi defertur in ora:*

Admirantur; habet nomina Græcia Pater.
Et hanc admirationem, quam in omnibus causat hæc
sacra dignitas, inde mihi oppido oriri patet, quod pa-
teat omnibus. Quicumque lucem amat, huius sanctis-
simæ umbræ particeps est. Nemo ab huius dignationis
bono secernitur: quia Pontificia dignitas, sicut omnes
suo imperio parere cognoscit; sic nullum à spe suæ pro-
tectionis excludit.

Bzovius de
Rom. Pōr.
cap. 28.

Hac certè veritate ducti in Orbe litterario Proce-
res ad V. S. mittunt scripta sua, quo & debitum cultum
Patri universali exhibent, & hac submissione patrocini-
um sibi comparant. Sic S. Anselmus Canthuariens.
Archiepiscopus librum, quem de Divini Verbi Incar-
natione scripserat, Urbano P. M. misit. Sic Hugo
Ætherianus misit Alexandro III. Commentarios de
processione Spiritus Sancti. Sic D. Bernardus lib. de
consideratione Eugenio III. Sic denique, ut alios innu-
meros præteream, Gothofredus Viterbiensis misit Ur-
bano III. Pantheon, in quo hæc mirissimè scribit: *Dum
Sacrosanctæ Matris nostræ Romanæ Ecclesiæ culmen inspi-
cio, & eius eminentiæ considero maiestatem, illud ante omnia
necessarium esse intueor, ut sicut ipsa omnibus noscitur præesse
Principibus: ita omnes Reges, & principes, & Universæ
Orbis Ecclesiæ doctrina eius, & regimine adornentur, & ab ea
tamquam à fonte iustitiæ totius sapientiæ regulis instruan-
tur. Quia nullum scripturarum elogium noscitur esse authen-
ticum, nisi ab eius sapientiæ fluminibus sitientibus propinquetur.
Quare, si quod historiarum opus nova per aliquem institutione
conficitur, ratio suggerit, ut antequam in publicum deveniat,
Apostolico examini præsentetur: quatenus, si acceptione dig-
num esse perpenditur, eius mandato, & iudicio approbetur, &
ab eo vires, auctoritatem que suscipiat, cui terrena, & cælestia,
divinitus sunt commissa.*

Hæc est, Sanctissime P. ratio, hoc motivum suaviter
impellens pusillitatem meam, ut magnum iter aggrediens
elevator ad Sanctissimos pedes supremæ dignitatis V.
offerens minusculum hocce opus; *Vt antequam in publi-
cum*

rum deveniat; Apostolico examini præsentetur. Audiam, Beatissime P. quid loquatur in me Dominus meus, omnium quæram pusillorum, quàm Magnorum Dynamis: quoniam quomodocumque loquatur, loquetur pacem in plebem suam. Sive pijsimè indulgens, sive iustissimè respuens, pacem absdubiò loquetur: quippè maximo-perè in votis est, quod S. V. voluntas fiat.

V. B. librorum omnium Censor est. Cenforem hunc exploro, nec alium patitur fides mea, qui dogmata eructet à suprema V. S. Dignitate non exorientia. Unde loquar: *Ego nullum nisi Christum sequens, Beatitudi-
ni tue, id est, Cathedræ Petri communionem confocior. Super
illam Petram ædificatam Ecclesiam scio. Non novi Vita-
lem Meletium respuo, ignoro Paulinum. Si quis Cathedræ
Petri iungitur, meus est. Qui tecum non colligit, spargit; qui
Christi non est, Antichristi est. Si rectum putatis, tres hypostas-
es cum suis interpretationibus debere nos dicere, non negamus.*

D. Hiero-
nym. de Pe-
tri Cath.

Sic ista Catholicæ fidei columna, litterarum quæ Dynasta Pontificiæ dignitati exponit quicquid scribit, ut recto tramite incedat. Cuius vestigijs insistens ad V. S. propero sperans posse sacra vanitate gloriari, me ad propriam instructionem auscultasse sacratissimas

— Albano Musas in monte locutas.

Horat. lib.
2. epist. 1.

Alicit etiam V. S. nomen, ut ad Sanctissimos pedes me, opusque meum sistam, Beatissime P. ex quo enim ad Cathedram Petri assumptus es, Clemens vocari voluisti. Fœlicius auspiciū exhiberi non potuit filijs, quàm Patrem habere Clementem. Simul fuisti Pontifex, & Clemens, nosque omnes simul fuimus filij, & fortunati. Noluit S. V. ad eò supremam dignitatem sine nomenclatione, qua Clementissimus monstrareris; ut non illam tibi, sed illis admittere, ex quibus, & pro quibus assumptus eras, ostenderes.

Deus noster est, & dicitur Clemens, uti constat ex pluribus scripturis. Et hoc ipsum nomen tibi assumis, dum in Dei Vicarium constitueris. Egregiè Chrysostom. audio veluti nobiscum de V. S. loquentem, præsentem quæ casum ominantem: *Vidisti appellationem
diademate clariorem; purpura meliorem? Quid fuerit illo
beatius, qui in vocatione Dei ornatur, idque pro nomine pos-*

Homil. 213
in Genes.

fidet ? Prosequitur idem Chrysostom. efferens morem eorum, qui nomina habent, non quæ à Prædecessoribus deriventur; sed quibus, illis decori ad iniunctum sibi munus exactissimè obeundum moveantur: verba, quibus S. Doctor concludit, hæc sunt: *Et non sicut nunc fortuito, & absque causa nomina sunt iuxta nomen avi, vel ab avi.* In hoc etiam S. V. nobis exemplar nunquam obliterandum contulit, non iuxta Vice-Deum creantem, ut mos solet esse, nomen eligens: sed iuxta Deum assumentem, inspirantem que, Clementis nomen assumens.

Senec. lib.
de clemēt.

Immensam comprehensionem S. V. latere minimè potuit, quod nullum magis decet clementia, quàm Principem, & illud

Virgil.;

— *Clementia dos prima Regum.*

Lib. 3. Mor.
cap. 10.

Atque adeò dum communi utilitati Papale solium occupas, Clemens diceris: malens ut Clemens corda subditorum devincire, quàm alio quocunque titulo catenare. Quod traditum suspicor à glorioſo Prædecessore S. V. D. Gregorio dicente: *Dolentem non potest consolari, qui non concordat dolori. Emolliri prius debet animus, ut afflicto congruat, congruens inhereat, inherens trahat.* Exemplo rem illustrat S^{us} Pontifex subiungens: *Neque enim ferrum ferro coniungitur, si non utrumque exustione ignis liquetur: & durum molli non adhæret, nisi prius eius duritie temperata mollescat. Sic nec iacentes erigimus, nisi à rigore nostri status inclinemur.* Gloriamur omnes Beatissime P. gloriamur in Domino Papam habentes, cuius piissimum genium etiam in nomine voluit Clemens apparere: ut sic animus genialem per nomen propensionem exprimeret, & nomen ipsum indolem benignissimam demonstraret.

Pietatem ornare Principem non est mirum; sicut nec rarum est, Principem iustitiam administrare. Verùm quòd clementia sit innata, & veluti adventitia iustitia: plectere in novacula conductà, & geniali propensione pium esse, hoc rarum, hoc mirum est, & quod D. Gregorius præadductus desiderat. Et hoc est, quod, experientia ductrice, in V. S. miramur: impletum videlicet illud cœ-

Epist. ad
Colos. 3.

leste vel consilium, vel præceptum. *Induite vos, sicut electi Dei*

Dei sancti, & dilecti viscera misericordie. Vbi addubitare non erit indecorum, cur viscera misericordie dicatur: cum iustitia cingulum nominetur? *Erit iustitia cingulum lumborum eius.* Isaias caps 21.

Quem nodum tripliciter enodare valemus. Primò quia cingulum non semper gestatur: viscera tamen deponi numquam possunt: & Princeps, si numquam clementiam deponat, omnibus mirabilis est. Secundò, quia cingulo nemo utitur, nisi postquam alijs vestibus indutus est: viscera autem adhuc in membrorum efformatione primatum tenent: quiaque

—*Clementia est dos prima Regum,* propterea clementia viscera dicitur, quamquam iustitia cingulum appelletur. Tertiò denique, & præcipue, quia cingulum extrinsecum, & adventitium est utentis: viscera autem intrinsecus à natura habentur: & clementia debet esse Principi innata. Hanc in nostro Principe, supremoque Pastore totus terrarum Orbis veneratur: qui propterea potest dicere: *Ab infantia mea crevit mecum miseratio, & de utero matris meae egressa est mecum.* Opportunum valde est Angelici Præceptoris glossema: ait enim, ideò Iob dixisse: *Ab infantia mea crevit mecum miseratio; quia naturalem inclinationem habebat ad misericordiam, sicut diversi homines ad diversas virtutes quasdam naturales inclinationes habere solent. Vnde subdit, & de utero matris meae egressa est mecum; quia scilicet ex primis generantibus sic dispositus fui, ut essem ad miserendum promptus.* Iob caps 31.

Non potuit B. P. clementia, qua fulges, vel pulchrius exprimi, vel expressius ostendi. Naturali pondere Clementissimus erga omnes es: quo & thronus, quem ascendisti firmatur, & subditi omnes reciproca propensione aliciuntur. Duo dixi breviter explananda.

Etenim S. V. folium clementia firmari, testatur Salomon dicens: *Misericordia, & veritas custodiunt Regem, & roboratur clementia thronus eius.* Vbi notandum obviter est, simplicem iustitiam Salomonem in Rege desiderare; clementium verò duplicem: semel enim nominat nomine veritatis iustitiam: bis autem misericordiam. Quod in V. S. verum esse, vel cæci vident: scientes esse misericordem ex propensione naturæ, sicut diversi homines ad diversas virtutes. Proverbs 20.

zutes quasdam naturales inclinationes habere solent. Et etiam
ex nomine, quod, dum orbis caput adorandum fieres,
assumpsisti.

Quod autem hac ipsa benignitate allecti Catholici
omnes veluti in proprium centrum ineluctabili vñ in V.S.
rapiantur, testor universum Orbem in odorem pietatis
tuæ currentem, nè dicam convolantem. Imò Acatolico-
rum ergastula putrida disrumpentes plures in admirabile lu-
men vocati intra speciosum corpus, cuius unicum Opti-
mum Caput es, annumerantur. Quod novissimè in diebus
istis fecit Serenissimi Poloniæ Regis Serenissimus Fi-
lius, ingenti Orthodoxorum, & maximè V. S. iubilo. Im-
mensus forem, si quæ huc spectant, dictarem. Sat mihi sit
de V. S. verissimè canere:

• Iustus Ri-
clei. Paulo
V. Pontif.
Max.

Magne Pater, Magni, qui iura imitaris Olympi,

& procul immensum non sinis esse polum.

Vidimus hoc toto populos ex Orbe fatentes

ad vestros Sanctæ procubuisse pedes.

Vidimus extremis properantes finibus Afros.

hinc ubi longævus pondere nutat Atlas

Venit ab extrema numerosus Perside Cultor,

venit ab Eoa missus ab Armenia.

Et qui Sarmaticis armatus colla sagittis

provocat hostiles ad fera bella Getas.

Aurea vix totos tibi subdidit India Cives,

& tremuit imperijs ultima terra tuis.

Vox diversa sonat; possit tamen una videri,

unum dum cunctis dixeris esse caput.

Inter quos omnes pennis Catholicæ fidelitatis ductus ad
pedes sanctissimos V. B. sum, munusculum istud offerens,
& pallium supremæ tuæ protectionis implorans.

Restat tandem agere de ipso opere, ut sic triplex
funiculus expleatur motivorum, quæ magnum hoc iter
ascendere inspirant. Opus hoc, B. P. est Theologia mys-
tico-Scholastica. Est mystica propter ipsius substantiam,
& est scholastica propter modum, quo maiori ex parte
versatur.

Orbis Doctorem V. S. veneror, omniumque Do-
ctorum Magistrum, caput que oculis plenum, potens
de tenebræ Magistros mendaces, introducens sectas per-
ditionis, & eum, qui emit eos, Dominum negantes, superin-
du-

ducentes sibi celerem perditionem. Nullibi vividius, quàm in Mystica Theologia hanc luem grassari, quotidiana experientia testis irrefragabilis est. In ea siquidem tradenda, præcipue quæ dirigenda aranei veneni passim spicula sunt à tenebrarum Principe parata in animarum perniciem.

Hanc ruinam detegere, ut ab ea incauti fugiant veluti à facie colubri, est huius mei laboris scopus. Ad quem me omni prorsus idoneitate destitutum fateor: Verùm

Mihi iussa capeffere fas est.
Quam obrem ad lucidissimum fontem totius Mysticae Theologiae propero, aquam haustrurus in vitam æternam salientem, quam sitientibus animabus propinem.

Mystica Theologia aliena minime est ab aris S. V. quia si ut Theologia inspicitur, est sermo de Deo, si autem ut mystica consideratur, est sacra, & arcana, & ab omni mundiali tumultu penitus segregata. Nunc ergo sermo de Deo, cui proprius offerendus est, quàm ei, per quem Deus ipse nobis loquitur? Sermo mysticus non alibi domesticus est, nisi in magna domo Patris familias, qui sit sanctus, Arcanus, seu à mundialibus segregatus, quem V. S. esse piaculum foret non fateri: *Talis enim decebat, ut nobis esset Pontifex, Sanctus, Imocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior Calis factus.* D. Paul. ad Hebr. cap. 6.

Hanc Mysticam Theologiam V. S. continuum exercitium esse mihi certius est, quàm quod maxime, optant nobilia; tam multa quæ motiva, quæ si vellem recensere.

Ante diem clauso componet vesper Olympo,
Quam possem eorum exiguam partem percurrere. Individuam actionem non prætermittam in argumenti comprobationem, & ob instructionem omnium.

Sacer Purpuratorum Patrum Senatus testis est, quod audita tua assumptione ad Pontificium solium, magna fuit velut mare contritio tua: unde in imbres lachrymarum effusus animam tuam tristem esse usque ad mortem demonstrasti. O eiulatus! quorum irrigationibus in almo Ecclesiae viridario

Zephyris melioribus halant

Claud. i.
de rap.

per-

perpetui flores.

O singultus!

Virgil.
Eglog. 3.

Quorum stupefactæ carmine lynceæ,
& mutata suos requierunt flumina cursus.

Idem r.
Georg.

Jam non

—Elyseos miretur Græcia campos,

sed Ecclesiam Catholicam contempletur gurgite hoc sacro
venustam.

Virgil.

Liceat mihi per te B. P. has lacrymas vel tantisper
intueri, cum ad omnium supremam dignitatem eveheris,
ac si ad sacrificium ducereris, lacrymaris? Hercle, San-
ctissime P. potes dicere cum Salomone: natus ad Dignita-
tem Pontificiam primam vocem emisi plorans; non ta-
men similem omnibus: Quia solus, & peregrinus in ter-
ra es, qui ad tantum fastigium evectus lacrymeris.

Alit si huius fletus scatebram, huiusque originem ex-
plorare velim, non Nili fontem inquiram: cum Oppido
Theologia Mystica originem huius sacri gurgitis esse con-
vincatur. Est enim sacra hæc doctrina, quæ animam Deo
uniat. Cum quo ita deliciatur, ut sub umbra illius sedens
fructibus illius pascatur. Anima, quæ mysticam experien-
tiam de Deo habet, vagari post greges renuit, alto que
conamine propriam vineam, alienis intenta, non custodire
recusat. Hac ergo Theologia imbutus, Sanctissime Pater,
in eiusque Arcana Achademia Theodidactus, dum post
greges incipis ambulare, ploras, Deum fervidæ charita-
tis tuæ centrum exoptans pascentem, cubantem que in me-
ridie.

Verum quia voluntati Divinæ resistere potest nemo,
ascendit ad sedem sanctam suam Noster Clementissimus
Clemens: sed taliter ascendit, ut dicere omni veritate pos-
sunt, quod

Solus meruit regnare rogatus.

Claudian.

Hoc solum suspicor B. P. te inter Mystica Achademia Pro-
ceres expertissimum esse, demonstrare. Lacrymas fundere
ea die

Martial.

—Luce sacrator illa

Conscia Dictæum, qua tulit Ida Jovem.

Non potest esse nisi animi, qui ita adhæret Deo, ut unus
spiritus sit cum eo; animi creata omnia pede generoso cal-
can-

cantis, & solummodò increata heroico intuitu conspicientis. Vnde non improprium esse comprobatur, mysticum hoc opus mystico adeo sublimi dicare.

Accedit: hanc mysticam Theologiam maiori ex parte compactam esse ex doctrina profundissimi illius Mystæ D. Joannis à Cruce Carmeli reformati Parentis primi. Flores huius præclarissimi Doctoris

Quos neque frigoribus Boreas, nec Sirius urit

Æstibus, æterno sed veris honore Rubentes

litto! Omnia huius Theodidacti Magistri opera seria reflectione meditatus sum

— *Apis Matina*

More, modo que

Grata carpentis thyma per laborem

Plurimum circa nemus, vividi que

Tiburis ripas.

Seu

Florigeris ut apes in saltibus omnia libant.

Et ex hac meditatione succum libavi, quo has disputationes Mystico-Scholasticas animarem. Hac ex parte V. S. opus iniucundum non fore existimo propter affectum scilicet, quo erga hunc Excalceati Carmeli Parentem maximum flagrat, quod clamant facta, ut maximopere optamus, perficienda.

Exposui Beatissime P. motiva me usque ad sanctissimos pedes V. S. conducentia. Indigentis est confugere ad Patrem Patrum, ad Dominum Clementissimum, ad Mystam supremum, & pro me, hoc que meo Mystico opere auxilium orare, & dum supplex tua numina posco, consequi spero: sic indulgentia Clementis benignissimi pollicetur. Interim ergo P. Beatissime, Deus Optimus Maximus, cuius personam meritissime sustines, incolumen te custodiat Vrbi, Orbi Christiano, & Universo, ac de nostris annis addat tibi omnipotens annos, ut per ætates plures Ecclesia Catholica sub tanto Pontifice decora perseveret. Sic orat, sic clamat

Vestræ Sanctitatis.

Humillim. & obsequentissimus

filius, & servus

Fr. Joseph à Spiritu Sancto.

F A =

Claudian.
de laud.
stil.

Horat. lib.
3. od. 2.

Lucret. lib.
3.

FACULTAS ORDINIS.

J. M. J.

FR. Sebastianus à Conceptione, Generalis Ordinis Fratrum Discalceatorum Beatæ MARIE Virginis de Monte Carmeli primitivæ Observantiæ; de consensu nostri Diffinitorij Generalis &c. ut Liber, cuius titulus est, *Tomus primus Cursus Theologiæ Mystico-Scholasticæ*, à P. Fr. Iosepho à Spiritu Sancto, Diffinitore generali primo nostræ Sacræ Religionis, suis elucubrationibus acuratè elaboratus, & à gravioribus, doctis que viris nostri Ordinis (quibus ipsum videndum, & examinandum commissimus) recognitus, & approbatus, typis mandetur, & ut in lucem prodeat obtentis facultatibus necessarijs, tenore præsentium licentiam concedimus. Dat. in nostro Collegio Caracense die quarta Octobris. Anno Domini millesimo septingentesimo decimo octavo.

Fr. Sebastianus à Conceptione,
Generalis.

Fr. Gaspar à Iesu Maria,
Secret.

Censura, & Approbatio R. A. P. Fr. Christophori de Valdivia ex inçhita, & florentissima Prædicatorum Familia, in suo Sancti Pauli, toto Orbe celeberrimo, Hispalensi Regali Cænobio, in Sacra Theologia Præsentati, olimque Carmonensi Conventu meritissimè Prioris.

EX Commisione Domini Doctoris D. Ildephonsi de Baeza, & Mendoza, Decani, Canonici que huius Sanctæ Metropolitanæ Hispalensis Ecclesiæ, nec non Provisoris, atque Vicarij Generalis totius Archiepiscopalis Diocesis, Sede vacante, &c. Librum, cuius titulus *Cursus Theologiæ Mystico Scholasticæ* in duas partes distributum, per legi, Authore Rmo. P. M. Fr. Iosepho à Spiritu Sancto, Generali Diffinitore suæ Reformatæ Familiæ. Optarem que, quæsitum censorem aptum esse, ut nempe saltem discipulus extitisset: hæc siquidem inexplicabilis eruditio Mysticam edocens Theologiam, describit affectus; lingua scilicet quamvis disertior, mihi tamen, meo que tepori, veluti non expertò habetur inculta. *Dilectus meus mihi, & ego illi* Cœlestis Sponsa, dum ardentiori amoris igne succensa proferebat: at nil protulit amplius; unde eam quisquis exaudiat, minimè intelligit, as-

scribit

ferit Melifluus Bernardus: Pendet oratio, suspenditur auditor, neque eruditur. Et rationem reddens ultra progreditur. *Quid est hoc, quod dicit: ille mihi, & ego illi? Nescimus quid loquitur, quia non sentimus, quod sentit.* Quomodo ergo adeo affectuosa eruditio non dicam Cenfor immo nec vel discipulus adsit, cui minime sunt aures percipiendi, quis ex sua ipsius abundantia cor emisserit voces. Hoc equidem schola est, ubi charioribus experimentis Mystica addiscitur facultas, quam carnalis non percipit homo, nec qui aliquantula vanæ scientiæ imbutus doctrina tantummodo de Deo didiscit speculari.

Serm. 77.
in Cant.

Stultitiæ, amentitiæ que notam Phorvioni Philosopho coram Antiocho Annibal dicitur inuisse. Sed unde in tanto Philosopho eiusmodi insipientiæ nota? *Quis enim amentior (ait Annibal) quam qui sine tantilla quidem militaris artis, vel experientia, vel praxi in celeberrimorum militum Ducum, assiduaque bellorum experientia pollentium conspectu de ipsa militari arte, longiores audiatur texere sermones?* Sic mihi in præsentiarum tamquam Phorvionem agenti, videor accidisse. Mystici etenim Philosophiæ cuius aliquali tantum speculativa notitia imbutus, tantilla praxi instructus, Cenforis in hoc libro munus eligor obiturus. Quid enim mirum, si stultitiæ nota Phorvionis afficiat. At obedientia obstrictus, proposito Cenforis, ut par est, iussui obtemperans, hunc codicem sedula sollicitudine, toto que mentis conamine legi: Ubi nil quod admirationi non cedat, nil quod Authoris dexteritatis, & sapientiæ encomijs non succumbat, nil contra rectos mores, Sacrosanctæ que Fidei nostræ dogmata invenerim. Imò proficuum valde legentibus hunc librum doctrinam noverim continere. Sed quid ultra in eius probatione in Authoris sapientiæ præconijs immorer referendis; cum cætera, quæ hucusque ex hac celeberrima Parentis Eliæ Reformata Familia prælo mandata in lucem prodire volumina, crebrijs fuere, & præclaris semper erunt laudibus celebrata? At verò ut nostræ probationi modum imponam, ut huiusmodi libri, & doctissimi Authoris encomijs terminum præfigam; ut que nostri erga hanc Inclytam Elianæ Observantiæ Religionem, & affectus, & amoris signa demonstrem D. Bernardus ad Abbatē de Fontanis scribens pro nobis eloquatur dicens. *Quanta audivimus, & cognovimus ea fratres nostri annuntiaverunt nobis, quemadmodum noviter recalulstis igne Dei, convaluistis de infirmitate, restituitis in novitate sancta, digitus Dei est iste suaviter renovans, salubriter mutans, non quidem de malis bonos, sed de bonis faciens meliores. Quis mihi dabit ut transeam, & videam visionem hanc magnam? Rarissima avis in terris est, qui de gradu, quem in Religionem semel attigerit, vel parum ascendat. Vestrum proinde dilectissimi tam insigne, tam que salubre factum, non solum nos, qui servi vestræ Sanctitatis esse percipimus, & universalem latificat Civitatem Dei, quippe quo rarius, eo charius. Dolens doleo, quod urgente diei malitia brevi cogor chartula latam comprehendere Charitatem. Hunc librum adeo utilem animabus in lucem exire, quam iustissimum arbitror, salvo meliori, &c. Hispali in hoc Regali Divi Pauli Conventu die decima mensis Decembris Anno Domini millesimo septingentesimo decimo nono,*

Paul. Diaconus
lib. 2. comment.

Epist. 96.

Fr. Christophorus Valdivia

LICENCIA DEL ORDINARIO.

EL Doctor Don Alonso de Baeza y Mendoza, Dean, y Canonigo de la Santa Iglesia de esta Ciudad de Sevilla, Provisor, y Vicario General en ella, y su Arzobispado, Sede vacante, &c. Por el thesor de la presente, y por lo que toca à este Tribunal doy licencia, para que se pueda imprimir, è imprima un Libro, cuyo titulo es: *Theologia Mystica*, y *Escolastica*, en un tomo, su Author el M. R. P. Fr. Joseph de el Espiritu Santo, Definidor General Primero de el Sagrado Orden de Carmelitas Descalzos, por quanto por mi mandado ha dado su Censura el R. P. Fr. Christoval de Valdivia de el Orden de Predicadores, y no contiene cosa, que se oponga à Nuestra Santa Fè, y buenas costumbres, con tal, que al principio de cada Libro se imprima esta mi Licencia, y dicha Censura. Dada en Sevilla à catorce de Diciembre de mil setecientos y diez y nueve años.

Don Alonso de Baeza
y Mendoza.

Por mandado de su Señoria.

Francisco Cotallo Not. M.

Approbatio R. P. M. Fr. Antonij de Castilla, Sacrae Familiae
B. V. MARIAE de Mercede, Redemptionis Cap-
tivorum, Sancti Inquisitionis Officij
Qualificatoris &c.

DE Mandato Supremi Castellae Regiae Senatu vidi librum, cui titulus est: *Cursus Theologiae Mystico Scholasticae*, &c. Authore R. P. Fr. Joseph à Spiritu Sancto Sacrae Theologiae Lectore, Ex Provinciali suae Boeticae Provinciae, Actualique Generali Diffinitore Congregationis Hispaniae Carmelitarum Discalceatorum primario, &c. Opus est dignissimum Cedro, quod nec livor edax corroserit, nec malevolus ardor ustulaverit, nec annositas longior consumpserit. Non est factum tale opus in universis Regnis. Materiam superabat opus. Nullam huiusce operis Iconem magis graphicam invenire licuit, quam antiquum illud (cuius Pierius meminit) insignem planè Librum, inter Imperatoria Theodosij Principis monumenta memorabilem. In supremo libri fastigio eminebat humanum Caput, quod ambabus ulnis suffalciebant gemini, aut gemelli quidam Genij: Et pro cronide capitis ea effulgabat inscriptio: *Divina Providentia*. Quis ibit inficias, hunc nostrum Autorem suo Ordini Coelitus esse datum; ut Divina Providentia, quae in seipsa, & suo velut primario munere ad futura protenditur, in hoc Authore ad maiorem, & meliorem Scholasticorum instructionem converteretur.

Nemo item mirabitur, cordatissimum Authoris caput suffultum iri per geminum genium, seu geminatum potius ingenium; nec enim unica intelligentia, quavis Coelorum supersit voluminibus huic tanto volumini sufficeret. Duplicem sibi spiritum discupiverat Eliseus, & duplicem sibi mentem sortitus est noster Author. Propterea in praesenti vo-

umine, dubia omnia; quæ apud Mysticos nunquam, aut fere nunquam rationibus, quibus fulciantur, innixa sunt, aut ab obiectionibus vindicata, inveniuntur subtilissimis rationibus innixa, & ab oppositis efficacissimè vindicata. Omnia sunt in eo duplicia; verborum flos, & foetus sententiarum; Iudicii libra, & lima intelligentiæ; Theologiæ Mysticæ gravitas, & amœnitas modi Scholastici. Illud enim in hoc eximio opere verissimum, quod in cunctis difficillimum, vetustis novitatem, novis auctoritatem, obsoletis nitorem, fastiditis gratiam elargiri: Eius quippe ingeniosissimus Author foelicissimo ratiocinii sui foetu æternum sibi construit monumentum, dum obstrusas Theologiæ Mysticæ controversias congerat adamussim, proferatque de Thesauris Mysticorum nova, & vetera; quasi argumentosa apes viridarium circumvolavit utrumque, fluxitque veterum odoramenta; & ne fastidium pareret pervestutum, insudat quàm plurimum suavisissimæ novitatis tradere condimento, quandoquidem *Supervacuus foret in studijs longus labor, si nihil licet melius inveniret præteritis.* Quintil. lib. 3.

Pro immortalis Scholarum celsitudine verè potest basis ista sufficere. Scientiam, quam alij Magistri exhibent paucis; præstat noster Sapientissimus Author innumeris. Lector hic est opus, non interprete: Ad hæc opera satis sunt oculi. Qui in hac lectione moretur, ritè mirabitur; eius mora erit dulcis Remora. Omnia Mystica sunt apud illum, nihil metutum fugit. Universa, quæ calamo tangit, aurea facit. Sic munia Doctoris implet, ut nihil desideretur. Quapropter arbitror librum istum prælo dignissimum, nec in eo contineri quidpiam, vel pijs moribus dissonum, vel fidei regulis absonum, vel Regijs iuribus contrarium. Ita censeo, salvo, &c. Hispali in hoc Magno, Regali que Conventu Beatissimæ Virginis Mariæ de Mercede, Redemptionis Capivorum, Die 6. Iunii Anni 1719.

Fr. Antonius de Castilla.

EL REY.

EL REY.

POR quanto por parte de Vos Fray Joseph del Espiritu Santo Carmelita Descalzo, se representò en el mi Consejo haviais compuesto un Libro, intitulado: *Theologia Mystica Escolastica*, y para imprimirle, y venderle se os havia concedido Privilegio por tiempo de diez años, los que havia cumplido, y para poderlo reimprimir; se me suplicò fuesse servido prorrogaros el termino de dicho Privilegio por otros diez años mas, en la forma ordinaria, ò como la mi merced fuesse. Y visto por los del mi Consejo se acordò expedir esta mi Cedula: Por la qual os prorrogo, y alargo el termino de la Licencia, y Privilegio, que por mi se os concediò para imprimir, y vender el dicho Libro, intitulado *Theologia Mystica Escolastica*, por otros diez años mas primeros siguientes, que han de correr, y contarse desde el dia de la fecha de esta mi Cedula, durante los quales os concedo la dicha Licencia, para que sin incurrir en pena alguna, podais continuar en imprimir el referido Libro por el Original, que antes de ahora se ha impresso, que vâ rubricado, y firmado al fin de Don Miguel Fernandez Munilla, mi Secretario, Escribano de Camara mas antiguo, y de Gobierno del mi Consejo, guardando en la dicha Impression lo dispuesto por el Privilegio expressado, Leyes, y Pragmaticas de estos mis Reynos, y demàs prohibiciones, que tratan de la Impression de los Libros, sin las contravenir en manera alguna: con que antes que se venda el dicho Libro, le traygais al mi Consejo, juntamente con Certificacion del Corrector por mi nombrado, para que se tasse el precio à que se ha de vender, en el qual seguidamente se ponga esta Licencia, la Tassa, y Erratas, pena de caer, è incurrir en las contenidas

en

en las Pragmaticas, y Leyes de estos mis Reynos, que sobre ello disponen; y que ninguna persona sin vuestra licencia pueda imprimir, ni vender dicho Libro, baxo de las penas contenidas en el citado Privilegio, y aplicacion, que de ellas se hace: y cumplidos los dichos diez años, Vos, ni otra persona en vuestro nombre, no usareis de esta mi Cedula, ni imprimireis el expresado Libro, sin tener para ello nueva Licencia mia, so las penas en que incurren los que lo hacen sin tenerla. Y mando a los del mi Consejo, Presidentes, y Oydores de las mis Audiencias, Alcaldes, Alguaciles de la mi Casa, Corte, y Chancillerias, y a todos los Corregidores, Afsistente, Governadores, Alcaldes Mayores, y Ordinarios, y otros Juezes, Justicias, Ministros, y personas qualesquier de todas las Ciudades, Villas, y Lugares de estos mis Reynos, y Señorios, que guarden, y cumplan esta mi Cedula, y contra su thenor, y forma no vayan, ni passen, ni consientan ir, ni passar en manera alguna, pena de la mi merced, y de cada cinquenta mil maravedis para la mi Camara. Dada en Granada a treinta y uno de Marzo de mil setecientos y treinta.

YO EL REY.

Por mandado del Rey N. Sr.

D. Francisco de Castejon;

SYMA

SVMA DE LA TASSA.

DON Miguél Fernandez Munilla, Secretario del Rey N. Sr. su Escribano de Camara mas antiguo, y de Gobierno del Còsejo. Certifico, que haviendose visto por los Señores de él un Libro intitulado: *Cursus Theologiae Mystico-Scholasticae*, en dos partes, compuesto por el R. P. Fr. Joseph del Espiritu Santo, Carmelita Descalzo, que con licencia de dichos Señores ha sido impresso, rassarón à ocho maravedis cada pliego; y el referido Libro parece tiene setenta y sesenta maravedis, y à este precio, y no mas, mandaron se venda el dicho Libro, y que esta Certificacion se ponga al principio de cada uno, para que se sepa à el que se ha de vender; y para que conste, doy la presente en Madrid à veinte y cinco de Mayo de mil setecientos y treinta.

Don Miguél Fernandez Munilla.

FEE DE ERRATAS.

IN prima parte. Fol. 17. col. 1. n. 36. *Myssicas*, lege; *Mysticas*. Ibidem; *proprietatis*, lege, *proprietates*. Fol. 30. col. 1. lin. 7. *ambiguitere*, lege, *ambiguitate*. In 2. part. *proemialibus*. Fol. 17. col. 2. lin. 23. *pulchitudine*, lege, *pulchritudine*. Fol. 22. col. 1. in fine, *occurat*, lege, *occurrat*. Fol. 23. col. 1. num. 51. lin. 5. *Incognostibilis*, lege, *Incognoscibilis*. Fol. 71. col. 1. lin. 8. *Thologia*, lege, *Theologia*. Fol. 79. col. 2. lin. 31. *obiectum*, lege, *obiectum*. Fol. 114. col. 2. lin. 16. *pincipium*, lege, *principium*. Fol. 159. col. 1. lin. 30. *spuerbam*, lege, *superbam*.

He visto este Libro intitulado: *Cursus Theologiae Mystico-Scholasticae*, tomus primus, dividido en dos partes su Author el Rmo. P. Fr. Joseph del Espiritu Santo, Carmelita Descalzo; y advertidas estas erratas, corresponde à su original. Madrid, y Mayo 22. de 1730.

Lic. D. Manuel Garcia Aleffon;
Corrector general por su Magestad;

PRIMA

PRIMA PARS
CVRSVS THEOLOGICÆ
MYSTICO-SCHOLASTICÆ,
IN QVA
TOTIVS OPERIS PROLE-
GOMENA, ATQUE SYNOPSIS, QVÆ
ISAGOGE NOMINANTVR,
CONTINENTVR, DOCTRINALITER QVE
TRADVNTVR.

EDITIO, POST PRIMAM HISPALENSEM,
Venet. & Neapolit. *Quarta*, per suum Authorem re-
cognita, & à fermè innumeris mendis, quibus
spondialium negligentia scatebat,
absoluta.

Anno

1730.

DECOR CARMELI.

PRIMA PARTE
CURSUS THEOLOGICUS
MISTICO SCHOLASTICUS
IN OVA
TOTIVS OPERIS PROLE
GOMENIA ATQUE SYNOPSIS
SYNOPSIS NOMINUM
CONTINENTUR DOCTRINALITER QVE
TRADUNTUR

EDITIO, POST PRIMAM HISPANICAM
Venet. & Neapol. 1730. per Joannem Ambrosium re-
cognita & a terminis nonnullis emendata
SA. PATRIS
scholasticus

1730
DECOR CARMELI

valcat, omittamus, dicenda omnia, ad illas conditiones, quas pro actibus moralibus assignant communissimè Doctores, reducere decrevimus. Hæ conditiones, seu circumstantiæ sunt septem, ut hoc carmen ostendit.

*Quis, quid, ubi, quibus auxilijs,
cur, quomodo, quando.*

Illis que utitur nostra mystica
Disceptatio q. 3. tract. 1. eas ad
mentaliter orantem applicans.
Iisdem & nos utemur, ut nostri
mystici cursus rationem lecto-
ribus offeramus. *Quis* ostendit
personam mystica hæc prædi-
cabilia scribentem. *Quid* mate-
riam in hoc cursu mystico tra-
ditam. *Ubi* locum, in quo scri-
ptus est mysticus iste cursus.
Quibus auxilijs auxiliantem ad

A

орс-

operis complementum. *Cur.* Eius scopum. *Quomodo* modum, *stylum* que. Et *Quando* tempus, quo opus scriptum fuit, designat. sed ne amplius in his immoremur, ad nostra prolegomena accedamus.

PROLEGOMENON. I.

Quis est, qui hoc mysticum opus scribit?

1. **M**YSTICORUM prædicationum, totiusque huius Mystici operis scriptor est, qui verè non est, nec tuam memoriam meretur, Lector virtuose. Est (quod totius sui non esse caput est) Deo ingratus, suavisimæ providentiæ benignitatem misere prodigus. Est, qui tanquam ad se directum accipit divinum oraculum, intimatum per David Psal. 49. *Peccatori autem dixit Deus: quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu vero, odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos retrorsum.* In quo considerare debemus, ait inibi D. Thom. *Primò humanam perversitatem. Secundo Dei patientiam.*

2. Semper humana perversitas gravissima est; alit si cum tolerantia Dei benignissimi conferatur, mensuram omnem excogitabilem superat. Sic

sentio, sic fateor. Hoc tamen ipsum culpam non aufert, sed auget; quia in concursu huius clarissimæ confessionis, non cessat sermonum Dei contemptus. Et hoc est quod iuxta oraculum præsens provocat iram Dei, teste Angel. Præcept. dicente: *Perversitas humana consistit in hoc, quod bona dicunt, & mala faciunt.* Nil clarius dici potuit, ut tanquam pro me dicta verba illa auscultem.

3. Hæc, quæ verissima sunt, duplicem respectum habent. Primus est ad Deum, peccatorem iustitias suas enarrare, prohibentem. Secundus est ad Lectorem, enarrationes istas lectitantem. De primo agam infra Prolegom. 7. Secundus autem differri haud potest; sed nec auferre valet operis prosecutionem. Lector enim considerare non debet quis sit scriptor operis; sed opus ipsum attendat; Et quæ viderit correctione digna, media charitate corrigat. Sciens se nunquam posse esse propensioem, ut corrigat, quam ego ut corrigar. Ideo omnia à me dicenda ex hoc nunc Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ totius veræ doctrinæ norma est, corde humili subijcio, & cuiuscunque sapientis censuræ exposita esse volo, ut quæ emendari debeant à quocunque bene sentiente discam.

4. Arduitate non caret, quod exopto : quippè dum vivimus, librorum valor per scribentium gradum mensuratur: Cum potius ipsa scripta sine respectu ad manum considerari debuissent. Verumenimvero hoc non obtinetur, nisi post plura sæcula, vi quorum Scriptoris memoria non extat. Pulchrè ex D. Hieron. Rupertus Abb. lib. 7. in Math. *Quomodo-
cunque volunt, presentes de nobis iudicent, futuri clementius iudicabunt.* Dum enim vivimus (ait illustris vir Hieronymus) & vase fragili continemur, videntur amicorum prodesse studia, & nocere æmulatorum opprobria. Postquam autem reversa fuerit terra in terram suam, & tam nos, qui scribimus, quam eos, qui de nobis iudicant, pallida mors subtraxerit, & alia venerit generatio, primisque cadentibus folijs virens silva succreverit; tunc sine nominum dignitate sola iudicabuntur ingenia, nec considerat, qui lecturus est, cuius, sed quale sit, quod lecturus est. Sive ille Episcopus sit, sive laicus, Imperator, & dominus, aut miles, & servus, aut impurpura, aut serico, aut in vilissimo panno iaceat: non honorum dignitate, (nec scribentis indig-
nitate) sed operum merito iudicabitur.

* * * * *
* * * * *

PROLEGOMENON II.

*De materia, quæ in hoc opere
continetur.*

5. **C**ircumstantia *Quid mate-
riam scribendam in-
quirit?* Et illa est sublimior, pro-
fundiorque quacunque alia. Est
Theologia mystica, quæ ideo
mystica dicitur, quia mysticum
idem omnino est, ac occultum,
& à nostra cognitione segre-
gatum, ut tenet D. Thom. in
hoc eodem tomo 1. part. lib. 1.
num. 8. referendus.

6. Propterea Theologiæ
Mysticæ Parens D. Dionysius
librum de mystica Theologia
scripturus totius Sanctissimæ
Triados opem implorat, di-
cens: *Trinitas supersubstantia-
lis, & superDea, & superbona
inspectrix divinæ sapientiæ Chri-
stianorum, dirige nos ad mystico-
rum eloquiorum superignotum,
& supersplendentem summum
verticem, ubi simplicia, & abso-
luta, & incorvertibilia Theologiæ
mysteria cooperta sunt secundum
supersplendentem occultè docti
silentij caliginem, in obscurissi-
mâ.* Et concludit: *Igitur ista
mihi quidem sint oratione postu-
lata*

7. Qua obsecratione pro
toto illo suo mystico opere
præmissa, incipit etiam caput
2. petens, propriam indigen-
tiam

tiam fassus, hisce verbis: *In hac autem superluceni caligine fieri nos precamur.* Quod certè non fecit, uti observat Albert. Mag. in alijs suis libris. Scripsit Magnus hic Doctor de Ecclesiastica Hierarchia, & etiam de cœlesti, scripsit de Divinis nominibus, scripsit de divinis Hypotypo-
sibus, & alia plura scripsit: nullibique tam supplex orat, auxilium petens, quam hic, ubi de Mystica Theologia scribit. Nèc mireris, inquit laudatus Albertus, hoc enim fecit propter Theologiæ Mysticæ altitudinem. Dignissima auditu sunt Alberti verba: *Sicut in superiori capitulo ponens modum perceptionis incæpit ab oratione propter doctrinæ altitudinem, ita & hic dicens: precamur nos fieri, &c.* Ea est doctrinæ Mysticæ eminentia, ut qui in alijs, etiam arduissimis, infulis Magistri docet, in hac Discipuli submissione discat.

8. Quod si de Magistro Mysticam Theologiam propinante, ad Discipulum audientem transimus, eodem documento instruimur à supra dicto Dionysio, qui eodem cap. i. post Sanctissimæ Trinitatis invocationem, incipit inspirare Timotheo, charissimo eius discipulo, & pro cuius instructione librum dictum de Mystica Theologia conscripsit, dicens: *Tu autem, o amice Ti-*

mothee, circa mysticas visiones forti contritione sensus derelinque, & intellectuales operationes, prosequiturque alia subiungens summe difficilia; necessaria tamen, quia sine illis Mysticam Theologiam addiscere non valebit. Omnia opera huius præclarissimi Doctoris evolve, & nunquam invenies, eum tantam sollicitudinem possuisse, ut Discipuli instruerentur. Nec mysterio carere potest hic tantam sollicitudinem collocasse.

Dubium hoc movet egregius Dionysij explanator Albertus in hunc modum. *Sed quæretur, quare diligentius hic instruit Discipulum, quam in alijs libris? Nodumque pulchrum pulcherrima dexteritate solvit, sic: Dicendum, quod in alijs libris, quos de Deo facit, afferuntur divina ad nos in manifestis, ut dictum est: In hæc autem oportet nos ire in Deum, & uniri sibi: & ideo hic est tota perfectio Divinæ Scientiæ: unde requiritur maior perfectio in auditore.*

9. Confer ista cum ijs, quæ diximus initio Prolegomeni præcedentis, & non miraberis confusionem meam, totus occupatus erga eruditionem tuam. Omnes tam Scriptores, quam Lectores huius sacratissimæ scientiæ magnam perfectionem habere debent; si magni criminis reos esse nolint.

10. De Theologia Mystica agimus, quæ iuxta extaticum N. Doctorem lib. 2. noct. cap. 16. Est scientia omnino occulta. Audiatur sublimis hic Mysta Cant. 2. sic dicens:

A obscuras, y segura
Por la secreta escala disfrazada,
O dichosa ventura!
A obscuras, y en zelada,
Estando ya mi Casa fosegada.

Vbi per occultam scalam Mysticam Theologiam intelligit Sanctus Doctor, & hoc ob duplex motivum, quod invenit, ut hanc scientiam occultam esse, asserat. Primum est, quia hæc scientia, iuxta Div. Thom. est scientia, quæ animæ per amorem communicatur. Quod clanculum evenit, ac sine omni notitia operationis naturalis intellectus, aliarum que potentiarum. Et hanc arcanitatem habet scientia hæc, nedum ex parte sui, & ex parte Numinis illam infundentis: Verum etiam ex parte effectuum, quos in anima causat. Undecunque illam intuearis, occultissimam prorsus intueberis.

Huiusque doctrinæ insignem rationem à priori ostendit inibi Theodidactus Doctor. Etenim sensus, potentiæ que possunt quidem habere cognitionem eorum, quæ medijs suis speciebus, per ipsas transferunt: Eorum autem, quæ transitum

per illas non fecerunt, notitiam habere haud possunt. Cum autem Theologia hæc, perfectissima ingrediatur per ianuam Principi reservatam: scilicet Spiritui Sancto, qui illam independentè à sensibus, & potentijs, infundit: propterea est illis penitus occulta.

11. Idoneo exemplo rem explicat expertissimus hic Theologus toto dicto cap. 17. videndus. Etenim qui rem videt nunquam prius visam, nec in se, nec in alia sui simili, transacta visione, non posset rem illam nominare, nec exprimere *Quid est* ipsius: Si ergo hoc, quod sensibus perceptum supponitur, explicari non potest, atque adeo remanet omnino occultum ipsi videnti propter sui singularitatem: multò magis erit inexplicabile, quod in se est singularissimum, independenterque à sensibus infusum. Videantur, quæ in hoc tomo 1. part. lib. 4. dicimus, circa locutiones, & visiones corporeas, imaginarias, & intellectuales: ex quibus aliud exemplum sumitur pro maiori dictorum claritate.

12. Motivum secundum, ob quod Theologia Mystica occulta est, est quia est via, quam anima lustrat, ut Deo uniatur: est scala, per quam ad Dominum scalæ innixum ascendit. Et hoc arguit magnum sui

fui obscuritatem , & sublimitatem , dicente Baruch cap. 3. *Non est . qui possit scire vias eius, neque qui exquirat semitas eius.* Simile oraculum à Davide accepimus Psalm. 76. ubi ait: *In mari via tua , & semitæ tuæ in aquis multis , & vestigia tua non cognoscentur.* Videatur extatic. Paren lib. 2. ascens. cap. 8.

13. Ex quibus , pluribusque alijs , quæ omittimus , cognoscitur , non esse caput , per quod Mystica Theologia obscurissima non sit. Quod certè tremere facit propriam pusillitatem. Vel res cuique perviæ sunt meæ tarditati tenebræ , quas ergo tenebras non attinget in re omnibus , & ex propria natura tenebræ?

14. Hæc licet , magna sint , non adeò premerent; si Auctores ipsi Mystici , vel non nullis ex ipsis primi nominis consentientibus , tenebris tenebras non adderent. *Tenebræ occultantur* (hoc est , destruuntur) *lumine , & magis multo lumine: Ignorantiam occultant cognitiones , & magis multæ cognitiones,* ait D. Dionys. Arcopag. epist. 1. ad Caium Monachum. Sed si tenebris lucem non opponas , sed tenebras alias addideris , omnia tenebrosissimè confundes.

15. Diversissimas vias lustrant ferè omnes Mystæ , ut eandem veritatem explanent.

Quod impossibile est consecutu propter oppositionem inferabilem , quam ipsæ viæ , quas lustrant , inter se habent. Videbis Mysticos aliquos omnia scholastica funditus evertentes , alios illa nec leviter considerantes : Et cum Scholastica Theologia , scientiæ quæ omnes , quæ illi famulantur , sint absdubio Theologiæ Mysticæ fundamentum : plane evincitur , illos sine fundamento procedere.

16. Mysticum tibi exhibere possum , qui , ut statuat , in quo actu intellectus consistat contemplatio , ipsius intellectus actus explicat , incipiens à discursu , quem primum actum intellectus esse dicit , post quem sequitur iudicium , ac tandem simplex apprehensio , in qua contemplationem consistere docet. Considera hunc processum , & vide , si hæc totius facultatis scientificæ everasio , immò & naturæ cardinum subversio lucem conciliet , aut tenebras?

17. Non diffiteor plerosque prudentissima subtilitate res mysticas enucleare , quos inter , salva omnibus reverentia , dixerim , eminent absdubio nostrates , qui inconcussam Angelici Doctoris veritatem insectantes , & suam doctrinam à lucidissimis fontibus Seraphicæ Theresiæ Matris Nostræ , & Nostræ

Nostri Seraphici Doctoris haurientes, scopum veritatis attingunt dexteritate solerti.

18. Quis in Domino potest similiter gloriari inter iuniores, sicut Joseph à Jesu Maria, qui profundiores totius Theologiæ mysticæ difficultates in Angelico Præceptore ita expressas proponit, ut quem prius solummodò Scholastica tradentem suspicabaris; post eius lectionem mystica evidentè loquentem contempleris? Quis non miratur in Joseph à Spiritu Sancto catenam illam mysticam, qua omnes studiosi catenantur? O utinam illam compleisset, ac de voto Seraphico, ut promiserat, scripsisset! Sed noluit Cælum exilium tanti viri differre. Quis in Ioanne à Jesu Maria sapientissimam comprehensionem, rerum mysticarum non miretur, & ipsius melifluam eloquentiam? Quis Philippum à Sanctissima Trinitate verè Theologiæ Mysticæ Magistrum esse negabit, & quidem facundè fecundissimum? Quis in illo sui sæculi portento Thoma à Jesu profunditatem, discretionem, & quidquid pro Mystico Theologo desiderari potest, non adesse dicet? Quis: sed quorsum pergo, cum facilius foret folia Sybilina cumulare.

Cum turbata volant rapidis ludibria ventis,

Quàm nostros Mysticos Theologos recensere.

De hoc tamen aliàs.

PROLEGOMENON III.

De loco, in quo scripta est hæc mystica Theologia.

19. **P**Ræmanibus habemus circumstantiam. Vbi

Locus pro Theologia exercenda inquirendus est: quia licet in omni loco dominationis eius Deus benedicendus sit, atque orandus: sunt tamen nonnulla loca specialiter destinata, ut Deus oreatur. Sic enim edocemur à Sanctissimo Salvatore nostro, qui ostendens locum ubi ad Patrem orare debemus dixit apud Matth. cap. 6. *Tu autem cum oraveris intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora ad Patrem tuum, & Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.* Vbi Magister Cœlestis, non solum locum pro nostra oratione ostendit; sed clauso ostio fundi debere docet.

20. Triplicem locum pro mystica Theologia exercenda specialiter idoneum reperit Extaticus Noster Doctor lib. 3. ascens. cap. 41. Primus est locus solitarius, qui, eo quod ad hominum turbis remotus, aptissimus est ad contemplationem divinorum. Quamobrem Deus dilectam suam ad solitudinem

vocat,

vocat, ut ibi se ei intimè communicet, & ad cor ipsius alloquatur. Sic enim per Oseam cap. 2. pollicetur: *Ducam eam in solitudinem, & ibi loquar ad cor eius.* Sic etiam Sponsa ipsa horum favorum experta, pro eorum continuatione clamat; atque adeò pro ipsa solitudine suspirat Cant. 8. dicens: *Quis mihi det te fratrem meum suggerentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te.*

21. Secundus locus, quem sublimis Noster Doctor aptum pro mysticæ Theologiæ exercitio dicit, est ille, in quo Deus consuevit gratias aliquas speciales conferre aliquibus personis. Manet enim, ait Patrens Noster, cor personæ recipientis favores illos speciales in aliquo determinato loco, specialiter inclinatum, devotumque circa illum locum. Quod comprobatur videmus libro Genes. cap. 24. ubi dicitur de Isaac, quod *egressus fuerat ad meditandum in agro.* Et hoc ex consuetudine ab ipso factum monet Origenes, sicut, & quod egrediebatur per locum ipsum, per quem exivit; cum, ut à Patre suo ex Dei imperio immolaretur, ductus fuit. Cuius venustam rationem tradit Lyra dicens, hoc sic factum esse, quia cum Isaac Deum adeò sibi benignum expertus fuit, cum per illam ipsam viam ad aram

tendit, propter eam eundem locum repetere solebat experientia ductus.

22. In quo, si observare vis, locum illum duplici motivo orationi consentaneum videbis. Primum est propter dicta num. 21. erat enim oratio illa *ad meditandum in agro.* Qui locus quantum est à tumultibus segregatus, tantum est orationi propior. Secundum motivum est id ipsum, de quo nunc loquimur. Erat enim locus ille, in quo Isaac Dei favores receperat; ideò que ad illum accedere frequentabat, ut benedictionibus repleretur.

23. Sunt & alia loca ad orationem idonea iuxta Nostri Mystici Doctorem. Suntque illa, in quibus Deus ostendit se orari, & adorari velle: sicut mons Sinai, in quo Moyse legem dedit. Mons ille, in quo præcepit Isaac immolationem celebrandam; ac felicissimus mons ille Horeb, ad quem iussu Dei potens signis Protoparens Elias ascendit Deum ipsum, si non facialiter, veluti intuitivè contemplaturus. Et alia innumera, quæ nobis tam Scriptura Sacra, quam historiæ creditu dignissimæ tradunt.

24. Hactenus dicta eò tendunt, ut esse loca pro mystica Theologia exercenda apta ostendant; ut ex ipsis demonst-

tretur loca esse pro ipsa mystica Theologia scribenda idonea, inidonea alia: hec deferenda sunt; illa verò inquirenda, ut finis intentus consequatur. Malum hoc reprobare, bonum que locum eligere arbitrij nostri non fuit. Quin potius diversissimis locis hæc scripsimus, sive apta, sive inepta forent. In Civitate Astigitana, in Matritensi Curia, in Hispalensi Emporio, in alijsque locis penè innumeris cursum istum confecimus. Nec ab ijs, vel ipsa diverforia excipias: in quibus iter faciens, tempus pro arcendis, temperandis vè itineris molestijs destinatum, labori huic improbo consecrabam.

25. In quo non solum observanda est locorum inopportunitas; verum etiam, & hæc maximè, librorum carentia. Sæpiissimè dum præconceptis speciebus uti volebam, libri, qui auxiliij esse poterat, ad manus non erant. Undè præhabitæ illæ species, vel tumultum ante ortum occupabant, vel non ad salivam oriebantur. Hinc etiam ortum duxit diversitas, quam notare quisque poterit in referendis dictis auctorum, quos adducimus. Non enim ubiquè potuimus, vel eandem impressionem, vel versionem eandem, qua uteremur, invenire. Diversissimæ sunt versiones operum

A Spiritu Sancto.

D. Dionysij Areopagitæ mysticæ Theologiæ Principis. Et multotiès constricti fuimus iam istam, iam aliam adducere, quod faciliè notare poteris: & quia motivum non ita pervium est; propterea opere prætium duximus illud proponere: quod quidè est illud, quod nupè diximus: videlicet, quia diversitas loci, in quo laborabam, differentes versiones offerebat.

Adhuc in ipsis eiusdem Dionysij auctoritatibus, quæ pluries in hoc opere repetuntur, hoc verificatur: siquidè, cum vel ipsos codices iam scriptos nobiscum afferre non possemus, auctoritates in illis secundum unam versionem adductas, secundum alias repetimus. In quo sensus diversitatem non notamus; sed verborum differentiam fatemur. Semper quod potui, versionem, qua utitur D. Thomas exponens librum de divinis nominibus, sequimur: In alijs autem eiusdem Dionysij operibus Albertum Magnum sectamur.

26. Quod de Areopagita diximus, etiam verum est de secundo Dionysio: de Nostro, inquam, Theodidacto Doctore D. Ioanne à Cruce, cuius egregia, profundissima que opera pluries excussa, & aliquandò aucta, ut videre est in insigni Hispalensi impressione, non

B

le-

levem occasionem præbent, ut iam unam, iam aliam impressionem afferens, sit casus, in quo tibi possim esse de veritate, aut de applicatione suspectus. Et quod in hac parte caput est, est magna diversitas, quæ aliquandò offenditur, in ipsis impressionibus. Consule impressionem Hispalensem factam anno Domini 1703. Et si cum aliquibus alijs conferas, multum in non paucis discriminari videbis. Et enim canticum illud spirituale, in quo mutuò sibi alloquuntur Sponsus divinus, electaque sua Sponsa, continet cantiones 40. Et in ijs referendis conveniunt versiones illæ usque ad canticum 15. inclusivè: ab illa verò usque ad 33. inclusivè prorsus differunt. Quod occasionem præstat, ut idem cantus ab eodem, si non eadem impressione utitur, diversimodè pronatur: à quo immunis sanè est, qui ad illam varietatem non cogitur, quæ coactio est veluti conlectarium ad tantam habitationum mutationem consequutum.

PROLEGOMENON IV.

Quo tempore, cursus iste elaboratus est:

27. **C**ircumstantia Quando. Ultima est, earum omnium, quas proposuimus. Illam tamen hic quarto loco

recensemus, quia valdè diffinis est in præsentī circumstantiæ. *Vbi.* Illa locorum mutatio, de qua Prolegomen. antecēdenti loquuti sumus, effectus fuit ministeriorum ad vitam activam rotundè pertinentium. Et inter vitæ activæ ministeria, & speculationis attentissimam quietem, dissidium magnum esse, nemo ignorat.

28. Occupetur utique Martha, & satagat circa frequens ministerium; placita enim est Servatori nostro eius sollicitudo: sciat tamen secus pedes Domini non sessuram, quamdiù activo ministerio intenta fuerit. Aliorum vineis præficiatur Sponsa; sed toto eo tempore, quo eis præficatur suam vineam à se non custoditam fatebitur. Quod quidem non ad votum, & mentem referendum est, ait inibi D. Thomas, votum enim à mente segregari, ipsa peregrina ministeria non potuere; verum executioni contraria votum ipsum faciunt intra mentem inveterari.

29. Oculos sibi eruit Democritus, ut Auctores sunt Gellius lib. 10. cap. 17. Cicero lib. 5. de finibus, & Valerius de Studio, eo motivo ductus, ut posset rerum contemplationi expeditius insistere: adeo enim peregrinis speciebus mentis tranquillitas inquietatur, ut

visum

visum proprium pacificæ speculationis quieti contrarium esse autumaret.

30. Non diffiteor Reparatores templi Hierosolimitani diversissimi, & inter se non compatibilia egisse: eorum enim quisque *una manu sua faciebat opus, & altera tenebat gladium*, ut dicitur 2. Esdræ cap. 4. vers. 17. Ast inter istum calum, & nostrum multa discrimina sunt. Etenim si ad litteram textum intelligas de hominibus illis, qui illud materiale templum reedificabant, erant quidem ipsis arma ad manus, cæterum, ut ibi observat Lyra: *Erant armati, licet levius, ut si hostes irruerent, possent aliquomodo se defendere.* Armatos dicit, sed *levius*; & taliter, quod non possent contra inimicorum ingluviem ea expeditione procedere, ac alij, qui templi fabricæ non insudabant. Debit enim hoc duplex tam distans ministerium reciprocè retardari, & multoties impediri. Et hoc idem est, quod nobis in hoc nostro labore accidit, activis ministerijs multoties retardato, sæpè sæpius impedito.

31. Si autem textus dictus mysticè intelligatur, per constructores templi viri perfecti designantur, teste eodem Lyra in Glossa morali, ubi ait: *Per hoc significantur illi, qui sunt in*

utraque vita, activa scilicet, & contemplativa Perfecti. Quos quidem posse inter ministeria magis activa quieti contemplationis attendere, doctrina est Mystrarum præcipuorum, sic sentientium cum Seraphica Matre Nostra D. Theresia lib. fundat. cap. 5. Alijs autem, qui Perfecti non sunt, concessum non est hoc privilegium.

32. Præcipuum tamèn discrimen est: quod templi constructores, licet ad manus arma haberent, dum templum ædificabant: militum tamèn, & destructorum ministerium non simul exercebant; nec poterant: dùm enim in contrarios procedebant, templum non reparabant: nec dum fabricam templi instaurabant, in contrarios procedebant. Aliud est enim paratos esse ad pugnandum, aliud que pugnare. Habebant certè gladios ad manus: ad quod illos hostes ex omni parte minitantes cogebant. Quod in nostris Hispanis videri, observat Cornelius dicens: *Sic olim Hispani assidue cum Saracenis Hispaniam occupantibus confligentes, cum orarent, aut aliquid aliud agerent, gladium ad manus habebant, ut eos incursantes propellerent: unde mos adhuc viget, ut nunc quoque rustici in Hispania gladiati incendant; Imò non arent, nisi gladio accincti.* Quæ omnia præpara-

tionem signant, non autem executionem. Quod in nostro casu verissimum est; sicut etiam, quod propter hoc adeò lentè ad finem venit labor noster.

PROLEGOMENON V.

De fine, cuius gratia hoc opus scriptum est.

33. **C**irca motivum, propter quod cursus hic mysticus scribitur, pauca dicenda sunt: cum constet, hoc motivum nullum aliud esse nisi nostrorum Scholasticorum instructionem.

34. Omnes Carmelitas speciali impulsu à Deo vocari, ut per viam orationis incedant, notum est ex ipsorum regula præcipiente: *maneant singuli in cellulis suis die, ac nocte in lege Domini meditantes, & in orationibus vigilantes.* Undè ille ipse impulsus salutaris, qui aliquem vocat ad hoc institutum profectum, illum ad orationis, contemplationis que exercitium faciat. Sic Seraphica Doctrina Mater Nostri Div. Theresia in mansionibus 5. cap. 1. ubi ait: *Digo aora, que aunque todas las que traemos este habito sagrado de el Carmen somos llamadas à la oracion, y contemplacion; porque este fue nuestro principio; de esta casta venimos, de aquellos Santissimos Padres Nuestros de el Monte*

Carmelo, que en tan gran soledad, y con tanto desprecio de el mundo buscaban este tesoro, esta preciosa margarita de que hablamos, &c. Est dicere: *Quamquam* omnes, quæ Carmelita dicimur, vocata à Domino sumus ad orationis, & contemplationis exercitium: hoc enim nostrum principium fuit, ab hac radice ortum ducimus: ab ijs scilicet Sanctissimis nostris Patribus, montis Carmeli incolis, qui vitam verè solitariam ducentes, & mundo totis viribus abrenuntiantes Thesaurum hunc orationis, & contemplationis unionem, de quibus verba facimus, *conquie- rant* &c. Omitto plura eandem veritatem, suadentia, quia tom. 2. de hoc seriò agitur.

Hoc autem licet immediate respiciat propriam utilitatem, etiam respicit utilitatem aliorum: quamobrem, non solum debent Carmelita contemplationi inhiare, ut inde sibi fructus salutes acquirant; verum etiam, ut frangant esurienti panem suum, illumque per viam Spiritus anfractibus, sentietis que plenam manducant. Sin minus se sui muneris contemptores fateantur.

35. Nec sat est, ut munus hoc suum adimpleant, quod ut cumque rerum mysticarum notitiam habeant. Debent enim omnia arcana huius Sacramenti

mæ Theologiæ, quo ad fieri possit, callere. Ad quod necessarium omninò iudicamus, quod Theologiam mysticam non apprehendant, ut facultatem à Theologia Scholastica prorsus diversam. Sciant germanas esse, & sibi reciprocè opitulari. Imò sciant eandem facultatem esse Theologiam Scholasticam, mysticamque, de quo secunda parte fusissimè agimus.

36. Non est ita facile hanc Theologiæ mysticæ, & Scholasticæ identitatem agnoscere, videntes ex una parte Scholasticam Theologiam libris penè innumeris disputatam, sic, ut nullum habere commercium cum mystica videatur: & ex alia numerum ferè infinitum librorum, sic Theologiam mysticam tradentium, ac si nullo fœdere iungerentur.

Ut autem hoc inconveniens vitetur, immensis difficultatibus superatis, cursus hic elaboratus est, in quo Theologiæ Scholasticæ, ac mysticæ unitas ostenditur. In quem laborem nostri Scholastici introeuntes, os Domini facti sciant separare pretiosum à vili: videlicet ea, quæ sunt Spiritus Dei propria, ab ijs, quæ propria sunt spiritus infernalis. Quo sibi, & alijs proderunt in hoc itinere spiritus, quod est propriissimum munus habentis nomen Carmelitæ, ut ex Sera-

phica Mastre Nostra vidimus. Aliter vel ipsum hoc venerabile nomen in vanum habent.

Idem ipse est fluvius Tigris, ex quo nascitur, usque dum in Mare Persicum, teste Boetio, simul reddit omnem substantiam, qua dives spatibatur. Ast licet idem omninò sit; non semper appellatur Tigris, quod est idem, ac velox, causam que offert Solinus in polist. cap. 46. dicens: *Tigris nascitur in loco eminenti, qui Elegos dicitur, nec ab exordio statim totus est. Primò pigre fluit, nec cum suo nomine; at cum fines Medorum invecus est, Tigris statim dicitur; ita enim nominant Medii sagittam.*

37. Secernere spiritum à carne, & quæ Dei sunt propria ab ijs, quæ sunt inimicorum animæ, est proprium munus Carmelitæ: quod si facit, benè hoc nomine utitur: sin minus, & nomen, & esse veluti amissa deploret. Nec tibi hoc arduum videbitur, si confideres, divinum oraculum dixisse secunda creationis die: *Fiat firmamentum in medio aquarum, & dividat aquas ab aquis.* Cui oraculo se non opponi existimant plures, ijque gravissimi Doctores, qui, teste Abulensi, opinantur, firmamentum productum fuisse prima die creationis. Cæterum cum firmamenti munus sit dividere aquas ter-

terreas ab aquis, quæ super Cælos sunt: propterea usquè dum secunda die hoc suum munus adimplevit: nec dicitur firmamentum, nec eius productio refertur.

PROLEGOMENON VI.

De modo, quo cursus noster scribitur.

VOx est Angelici Præceptoris, quod ea, quæ sunt ad finem, regulantur per ipsum finem. Finem huius operis nuper vidimus agentes de circumstantia *Cur*: nunc autem de modo in eo servando, seu de circumstantia *Quomodo* agimus, quod, claritatis gratia per diversos §§. exequemur.

§. I.

De nomine, ac divisione huius operis.

38. **C**UM nomen non debeat esse extraneum nominato; propterea ad locum ubi de modo, quo hic cursus scribitur, agimus, de ipsius nomine sermonem facere pertinet. Appellatur ergo cursus iste Mystico-Scholasticus. Dicitur mysticus propter materiam, de qua agit, quæ quidem Theologia mystica est: nec quæstionem in ipso invenies,

quæ propriè mystica non sit. Hoc quippè maximopere curavimus, ut quæstiones, quæ Mysticæ non sunt, non versaremur.

39. Quam plurimas quæstiones videbis, quæ à Theologis Scholasticis disputantur. Ex hoc autem non esse proprias mysticæ nostræ Theologiæ, non infertur. Tùm quia idem quæsitum sub una ratione speciali pertinet ad unam scientiam, & sub alia spectat ad aliam. Tùm etià, quia Theologia Scholastica, & mystica non sunt duæ facultates; sed eadem, uti diximus num. 35. Unde mirum non est, quod eadem quæsita exploret utraque hæc Theologia. Tùm deniquè, quia omnes difficultates, quas disputo in hoc opere, inveniuntur resolutæ à Theologis mysticis. Quos inter, & nos solum est discrimen in modo, quo de ipsis difficultatibus disputamus. Illi enim resolutionem statuunt rationibus probativis nudam: nos autem, nedùm illas, quantum possumus, roboramus; verùm etià ab emergentibus contrarietatibus vindicamus. Undè si illæ difficultates, de quibus Mystæ agunt, prout ab illis versantur, mysticæ sunt: non est ratio, ob quam non sint mysticæ, prout disputantur à nobis. Aliter ipsa dubia, quæ solum à Mysticis dis-

disputantur, non essent, prout à nobis de ipsis agitur, mystica; siquidem eadem methodo circa hæc, ac circa illa alia utimur. Ratio que omnium est eadem, videlicet, quod modus rei, rei substantiam supponit; est enim *adiacens rei determinatio*: Vnde assertum, quod secundum suam substantiam, vel ut minùs, secundum aliquam rationem sibi intrinsecam, est mysticum, mysticum manet, si vè hoc, si vè illo modo propinetur.

Verum est, quod etiam curavimus, ut vel ipse metaphysicus ardor mysticum saperet; quod ostendunt omnes huius operis quæstiones, quarum asserta Doctorum mysticorum calculo firmantur, alijs que communiuntur; quæ verè mystica sunt.

40. Dicitur etiam Scholasticus, tum quia præcipuum, quod intendimus in hoc opere, est ostendere identitatem mysticæ Theologiæ, ac Scholasticæ: atque adeò veluti binomiam esse ostendimus, dum eundem habitum iam Scholasticum, iam mysticum; seu Mystico-Scholasticum nominamus. Tum deinde, quia, sicuti dicitur mysticus propter ipsius, ut sic dicamus, substantiam; sic etiam dicitur Scholasticus propter modum, quo de illo agitur. Præcipuæ huius cursus partes omni scholastico rigore traduntur:

undè ex hac parte Scholasticus est.

41. Præter intentionem adeò excrevit opus, ut illud in quinque tomos dividere necessarium duceremus, eorum aliqui in duas partes distribuentur, ob motivum idem, & ut commodius volumina, sine fastidio legantur; nec aliter Prælatorum placito satisfieri iudicamus; si, speciatim primus tomus, mediocris non sit. Hunc dividimus in duas partes, quarum prima continet extractum, seu medullam totius mysticæ Theologiæ, in qua doctrinali modo ea tradimus, quibus possint Nri. Scholastici sufficientissimè imbui, totius que huius arcanae facultatis propria cognoscere. In secunda parte ponimus præcæmialia Theologiæ mystico-Scholasticæ, in ea que gravissimas difficultates versamus Scholastica methodo. Ipsa etiam utimur in secundo tomo, in quo quinque prædicabilia mystica institui-
mus, & de primo, ac secundo prædicabili solum in hoc secundo tomo agimus. De alijs verò prædicabilibus in tertio, quarto, & quinto tomo (Deo duce) fermo erit: & quia valde superavit præter spem materia tertij prædicabilis, nunc tomus tertius ternarium numerum ex quinque prædicabilibus tantum continet; quamvis insequitur vestigia NN. Salmant. qui ma-

teriam de Gratia, etsi una. in diversis tamen voluminibus versarunt. Alia duo prædicabilia, ad quæ totam istam difficillimam scientiam completè undequaque reducimus, insequimur, ut completus Cursus evadat. Faxit Deus.

§. II.

De nomine, quo prima pars insignitur, ac de alijs huc spectantibus.

42. **D**istributionem operis in communi declaravimus §. præcedenti; nunc autem ad specialia descendimus. Et primò occurrit prima pars tomi primi, quam Isagogem nominamus. Isagoge enim idem est, ac *introductio*: si nominis significationem inspicis: si autem ad rem significatam oculos convertas, Isagoge deservit ad penitiùs percipiendum ea, respectu quorum *introductio* est. Quamobrem infelix ille Apostata Porphyrius Isagogem confecit, ut amicus suus Crisæorius faciliùs posset subtilissimam doctrinam prædicamentorum percipere.

43. Ad hunc ergo modum in animum induxi ad Theologiam Mystico-Scholasticam introductionem præmittere, qua faciliùs possint percipi, lustrari que arcana huius scientiæ recessus. Huius Sacratissimæ scientiæ termini eius conditionem sapiunt; atque ideò occultissimi sunt. Lingua doctrinæ mysticæ

est omninò extranea, etiam doctissimis in alijs facultatibus: Vndè sine hac Isagoge, in qua notitia huius scientiæ datur, mores, termini, & phrasæ, aperiuntur, multoties in Theologia mystico-Scholastica gradum sistere cogeremur, terminos, & idioma, explanaturi. Quod sine iniuria scholastici rigoris, quem ibi sequimur, & sine confusionis nota, fieri nequit.

44. Est & aliud motivum æquè urgens, ut hæc Isagoge præmittatur. Munus nobis demandatum est mystica scribere, ut in illis Scholastici nostri dictante Lectore, instruantur. Et etiam, ut pro conferentijs, & conclusionibus, habeant, quo armari possint, iam ut ipsa asserta mystica propugnent defendentes, iam ut arguētes impugnent. De hoc secundo postmodum sermo nobis erit. Ad primum illud, nobis visum est cōveniens medium hæc Isagoge; in ea siquidē eas lectiones mysticæ Theologiæ scribimus, quæ valeant materiam lectoribus ministrare, ut sine molestia possint discipulos doctrinam mysticam edocere. Nec suspicor tempus pro lectionibus statutum, lectiones, quas scribimus, superaturum: Eo vel maximè, quia diebus immediatis ad mysticas conclusiones conclusio defendenda explananda necessario est.

45. Cum labor noster non dirigatur ad animas instruendas; sed ad mentes nostrorum Scholasticorum illuminandas: propterea etiam in hac Isagoge, ubi modo doctrinali procedimus, cum ipsis Scholasticis loquimur; atq̃ adeò stylo in schola usitato; quamobrem Isagoge ipsa in modum summularum prodit. Cui addendum est, quòd cum nostra Theologia Mystico-Scholastica reducat ad quinque prædicabilia mystica, quam propterea nominare posses logicam mysticam; ideo summulas mysticas præmittere placuit: quia sicut ad logicam summulae logicales præcedunt; sic ad logicam mysticam summulas mysticas præcedere non erit extra chorum.

36. In hac ergo mystica Isagoge summulas logicales sapiente, videbis modus sciendi mysticum in communi, nec non in particulari: signa mystica: terminum mysticum, & eius mysticas proprietatis: videlicet suppositionem mysticam, mysticam alienationem, & alias. Videbis orationem mysticam, nomen, & verbum: ac deniquè artem mysticam inveniendi medium, quo anima Deo suarum deliciarum centro uniri valeat.

47. Aliquis forsàn notabit in pluribus brevitatem, & in non paucis silentium: siquid
À Spritu Sancto.

dè m de visionibus, locutionibus, & revelationibus, ac purificationibus pauca trado. Si autem aliquis hæc censurat, Isagoges nomen ignorat. Sed quicquid sit de hoc, de his omnibus, quæ hic breviter à nobis dicta dicuntur, infra fusissimè disputatur. Ibi videri possunt. Quod si adhuc sit, qui plura desideret; sciat, nos in Doctoribus mysticis nihil Scholasticum reperiisse: undè mirari nõ debet, si ipse in hoc nostro opere mystica aliqua viderit non adesse.

Ad calcem huius §. dicam, quòd hæc Isagoge in modum summularum tradita, præter dicta, est, ut illam tibi, lector benevole, alia novitate condirem, quòd, dùm placuerit, aciem ad illam convertere dignareris. Quid enim, quod tibi placeat, dicere possum mystica scribens, cum sim, quem tibi num. i. verissimè exposui? Nec hoc sua, & sanè non modica difficultate carere, diffitebere: quia difficultate non caret ipsum idioma summulisticum mysticum facere. Ut ut sit, propter motiva iam tradita feci.

§. III.

Disputationum procemialium ratio.

48. **I**N secunda parte primi tomī ponimus duas disputationes procemiales, in quibus de ijs disputamus, quæ
C ne-

necessaria esse duximus, tùm pro se ipsis, tùm etiam, ut expeditius in quinque prædicabilibus procederemus. De obiecto, & natura mysticæ Theologiæ paucissima scripta reperio. Et hæc ita breviter, & confusè, ut conceptum efformare res sit multum difficilis.

49. De his, & alijs disputo fusissimè, eo motivo, ut dicendorum conceptus efformetur, & mens de eo ipso, quod addiscit, sufficienter instruat. Defectus adesse, aut dubito. Utinam talis essem, quòd mystica hæc arcana sine labe propinassem. Feci tamen, quod potui: imò quantum potui, feci, ut tibi hæc possibili claritate proponerem. Et sanè neminem mihi negaturum existimo, his meis elucubrationibus occasionem sapientes habituros, ut sollicitius quàm usque adhuc hæc mystica profundissima arcana explanent. Non enim dabile est, quòd zelo veritatis ob armati defectus meos eliminent; quin nobis seriò dicant, quid tenere debeamus. Nec hoc levissima manu attingere erit sufficiens: undè bonum

istud communi utilitati
futurum ominor, an-
tenuncio, præ-
divino.

§. IV.
*Forma, ac distributio eorum, quæ
quatuor tomos complent.*

50. **V**T quæstiones illas, quas disputare paramus, aliqua forma ornaremus, placuit seriem prædicabilium mysticorum instituere, logicæ prædicabilium seriem imitantes: ad eum modum, quo logicam parvam in Ilagoge imitati sumus. Quinque sunt prædicabilia logicæ, videlicet genus, differentia, species, proprium, & accidens. Genus est natura proximè perfectibilis per differentiam, quæ est natura perfectiva; siquidem generis perfectibilitatem complet, actuatque: ex qua natura perfectiva perficiente naturam perfectibilem, & ex ipsa perfectibili natura, componitur totum perfectum, quod est species. Hæc ponitur secundum prædicabile logicum propter rationes, quas logici assignant; si autem aliter res inspicatur, prius nominanda foret differentia ob motiva, quæ ipsi logici tradunt. Quem ordinem nos sequemur, ut methodicè in nostris mysticis prædicabilibus procedamus. Naturam perfectam consequuntur aliqua accidentia propria, sine quibus completam suam perfectionem non haberet. Et hæc accidentia propria pertinent ad

quantum prædicabile, quod propter hoc dicitur *proprium*. Ultra has proprietates, sine quibus dabilis non est natura perfecta, conveniunt ipsi alia accidentia, quæ communia sunt, constituunt que quantum prædicabile, quod dicitur *accidens*. Hæc accidentia sunt omninò extra essentiam naturæ perfectæ: quia sine illis datur omne illud, quod ad perfectionem necessariam ipsius naturæ pertinet: Vnde possunt adesse, & abesse absque perfectionis exactæ detrimento. Hæc sunt quinque prædicabilia logica, quæ nos invitarunt, ut ad ipsorum imitationem seriem prædicabiliū mysticorum moliremur.

§ 1. Quinque etenim dicimus esse mystica prædicabilia. Primum est natura formalitèr perfectibilis. Est que natura hæc perfectibilis mysticè, per id, quod est mysticè perfectivum. Verùm hoc, quod est naturam esse proximè perfectibilem, potest intelligi naturæ ipsi ex se, vel potest aliundè convenire: ad eum modum, quo natura mysticè perfecta potest intelligi, quòd sit perfecta ex se, vel quòd sit perfecta ab alio ei pulchritudinem, & perfectionem conferente. At sic omnes docent animam ex se mysticè perfectam non esse: Sic cum veriori sen-

tentia dicemus tota disput. 1. primi prædicabilis animam ipsam non esse de se proximè perfectibilem à mysticè perfectivo. Hoc enim perfectivum dicemus esse contemplationem ad cuius exercitium animam idoneam esse, si prius per meditationem non proportionetur, pluribus citata disputatione demonstrabimus. Habemus ergo meditationem, seu orationem discursus esse, quod reddit proximè perfectibilem animam, quæ de se solum remotè perfectibilis erat. Sicut natura logicè perfectibilis non est ex se proximè apta ad essendum in pluribus, seu prædicari de illis; sed hanc aptitudinem habet à consideratione intellectus; quæ est proximum fundamentum, ut universalitas, prædicabilitas que resultant. Eò que natura illa, quæ de se tantum erat remotè perfectibilis, redditur perfectibilis proximè per considerationem illam intellectus. Hoc ergo modo anima, quæ de se solum remotè perfectibilis est, fit proximè perfectibilis per considerationem intellectus, quæ est meditatio, seu oratio discursus. Propter quæ primum prædicabile mysticum *genus* nominamus, seu de natura mysticè perfectibili: quiaque hanc perfectibilitatem præstat oratio discursus, seu communi-

tèr dicta; propterea de hac oratione in hoc primo prædicabili agendum nobis est, in quo naturam ipsius, causas, necessitatem, alia que plura discutiemus, habentes semper præ oculis rigorem scholasticum, cui insudare precipimur.

§ 2. Anima perfectivum contemplationem esse diximus: Vnde illam in secundo prædicabili, quod est *differentia* collocamus. Differt enim media contemplatione homo à natura rationali, seu discursiva; sicut medio ratiocinio differt à sensitivis. In hoc ergo prædicabili secundo agamus de causa efficiente contemplationis, de principio elicitivo, de speciebus ad illam deservientibus, de vi, ac efficacia ipsius, ac de alijs, quæ copiosam materiam offerunt discursui, ut in illis ultroneus spatietur, & lucem voluntati conferat, qua in Dei amore foeliciter accendatur.

§ 3. Ex contemplatione animam perficiente, & ipsa anima conflatur natura perfecta, quam mysticam speciem nominamus, & ponimus in tertio mystico prædicabili, in quo huius naturæ dotes, fastigium, privilegia, alia que dicuntur, in quorum discussione mens illustratur, & voluntas pabulo ecclesiæ enutritur.

§ 4. Perfectionem huius

perfectæ naturæ plura accidentia comitantur, alia indispensabiliter; alia verò contingenter. Prima sunt proprietates ipsius naturæ perfectæ, quæ certè plenitudinis completionem, quam habet, non haberet sine illis. Pluribus hoc convenire relatè ad naturam mysticè perfectam notum est; quia plura sunt, quæ ipsius perfectionem complent, quæque ab illa tamquam proprietates dimanant. De omnibus illis agere in *proprio* quarto prædicabili mystico confusissimum foret; cum multa sint, quæ naturam hanc perfectam indivulsè comitantur. Præterquamquod per omnes huius materiæ tractatus divagantur. Vnde necessarium foret ea vel proprijs sedibus non attingere cum iniuria aliorum; vel cum legentium fastidio. Illa in quarto prædicabili, sub *proprij* formalitate repetere: Vtrumque peccaminosum est; atque adeò præcavendum. Quamobrem *proprium* meditatus sum, quod quartum illud prædicabile compleat. Et hoc *proprium* est purgatio ipsa tum activa, tum passiva, quam anima experitur in sensibus, & potentijs. Proprium est naturæ perfectæ examen hoc durissimum experiri, ut suam perfectionem nanciscatur. Non est naturæ perfectæ constitutivum rigor

rigor iste ; sed cum illa ita inseparabiliter associatur , ut perfectio sine hoc medio non detur. Ob hoc enim his purificationibus constituimus proprium nostrum mysticum quantum predicabile. In eo multa circa hoc disputabimus ; quia hæc propriè disputationi subsunt , etsi longè melius doctrinaliter tradita haberentur. De ijs in Isagoge diximus ; & levi manu , quia non est Mysta , in quo hæc plenissimè tradita non reperiatur ; speciatim quæ , ut ibi observabimus , in Nostro Doctore Extatico , qui nihil in hac materia non profundissime agitur relinquit.

55. Illa alia accidentia quæ naturam perfectam ita ornant , ut possit hæc dari omnino perfecta sine illis , sunt , ut patet , accidentia communia , quæ certè adesse , & abesse possunt , de facto quæ adsunt , & absunt absque perfectionis defectu. Hæc constituunt quantum predicabile mysticum , quo numerus nostrorum prædicabilium completur. Hæc accidentia sunt raptus , extases , revelationes , gratiæ omnes gratis data , alia quæ innumera ; quæ accidentia communia sunt ; siquidem sine illis datur perfectionis completio. Impossibile est de illis omnibus disputare ; unde ea solum attingam , quæ magis nostram mysticam materiam concernunt , maiorem quæ

difficultatem præferunt.

56. Hæc est , Lector benevole , nostri laboris idea. Si tibi placuerit , mercedem superabundantem accepi : Sin minus , nihil amisi. Et , ut verum fatear , in hoc nec tuam complacentiam exopto , nec vereor displicentiam. Hoc enim meditatus fui , ut qui extractum mysticæ Theologiæ summularum , seu logicæ parvæ more dedi ; ipsius Theologiæ mysticæ disputatas logicæ magnæ comitatibus condirem. Accessit perspicua operis distributio. Omnia quippè mystica præiacta modo prædicabilia reducentes , invenimus quancumque materiam ad suum ita locum spectare , ut sine violentia controverti possit : quod in materia adeo divulsa , & mystica esse nemo negare audebit , flocci faciendum est quicquid in oppositum displicentia male suada clamet.

§. V.

De methodo in secundo , tertio , quarto , & quinto tomo observanda.

57. **M**ethodo ipsa utemur in quatuor enumeratis voluminibus , quæ in disputationibus procemialibus usi fuimus. Omnem in his quaestionibus rigorem Scholasticum servantes. Scribitur hoc opus , ut

sæpius dictum est, propter utilitatem nostrorum Scholasticorum, qui dubia mystica disputant iam in conferentijs, iam in conclusionibus. Ubi mystica hæc arcana Scholastica manu urgētissimè premuntur. Qua in re venustum portentum obijcitur contemplandum: dum mysticæ Theologiæ tranquilla tōga armis Scholastici pulveris lemniscatur. Nec enim plus sudoris concitat metaphysica lucta, quàm mysticum inter nostrates luctamen: imò quores abstruictior est, eo est & certamen potentius. Et fanè non quæ apud Scythias, Scythiæ, seu Trogloditas eveniunt; sed quæ quotidie nostrates inter evulgo. Undè censurari non debeo; si eo modo mystica scribo, quò versantur: quin potius, si aliter ea scriberem, expositus censuræ essem.

§ 8. Quantum autem hæc sic scribens laboraverim, tui est, Lector prudens, animadvertere: Cum extemplo ac nostras disputationes videas, tibi occurrent ipsa dubia à Doctoribus mysticis tractata. Sed quomodo? Hic est totius rei præsentis cardo. Quippè dubia illa apud Mysticos inveniuntur, resoluta quidè; sed nunquam, aut ferè nunquam rationibus, quibus fulciantur innixa, aut ab obiectionibus vindicata. Quod licet sincerus

ille, ac doctrinalis stylus, quem servant, patiatur; incompatible tamèn est cum Scholastico gladio ancipiti, usquè ad divisionem cuiuscumque, etiam indivisibilis, veritatis pertingente.

§ 9. Videris, quæ Mystæ tradunt de oratione propriè, & impropriè accepta, ac de eius diffinitionibus, & confer cum illis, quæ nos dicimus. Vide, quæ dicunt de potentia, ac de habitu ipsam orationem eliciente: Vide, quæ tradunt de alijs ferè omnibus, quæ disputamus. Et me dignum venia, nifallor, reputabis, ob defectus, quos passim, ingenuè fateor, offendes. In unico Doctorum verbo frequentèr integrâ quæstionem ædificò, ab alijs iam Mysticis, iam Scholasticis, iam Dogmaticis mendicus accipiens post sæpè iteratas preces, quod & ad construendum ædificium necessarium. Multoties post elaboratam quæstionem diversas disputationes adivis; imò & prædicabilia, ut illam in sede opportuna collocarem: adeò enim divulgata est materia hæc, ut neque locandæ quæstiones, nec locus earum nisi post seriam meditationem inveniantur.

PROLEGOMENON VII.

*Quibus auxilijs opus hoc
factum est.*

60. **V**Ltimo loco circumstantiam Quibus auxilijs reservavimus; quia illa est ratio omnium eorum, quæ hætenus dicta sunt. Vidimus enim in præcedentibus operis præsentis arduitate, iam à tarditate, seu insufficientia scriptionis, iam ab arcana materiæ eminentia, iam à loco, à tempore, iam à fine, iam à modo, quibus cursus iste elaboratus est. Ex his omnibus obiectio valde urgens conficitur.

61. Ut quid ergo dices, homo planè insufficiens opus aggreditur tam magnum, tamque difficile, substantia ipsius, circumstantijs que consideratis?

Huic obiectioni, quæ sanè urgentissima est, unico verbo satisfacio, dicens: Me hoc tam grave opus aggressum auxilijs Sanctissimæ Obedientiæ innixum. Dùm nil minus in mente erat, mandatum accepi, ut hæc scriberem. Prima lux, quæ de hoc mystico opere affulsit, fuit præceptum. Aliud quidpiam cogitare non debui, nisi, ut par est, promptè parère. His auxilijs procedens nullum malum timendum restat: *Quia qui custodit præceptum, non experietur*

quidquam mali, ut dicitur apud Ecclesiastic. cap. 8. Ex ipso obedientiæ auxilio sufficientiam expectare debui, dicente D. Bernardo Serm. de Epiphan. Si vis esse sapiens, esto obediens, sic enim scriptum est: concupiscis sapientiam? Serva mandata, & Dominus dabit illam tibi.

Obedientia, ut vera sit, tres condiciones habere debet iuxta Nostros Salmantic. in arbore virtutum num. 80. Primo enim debet esse cæca: secundò prompta: tertio fortis. Debet esse cæca, ut sine discursibus opus imperatum aggrediatur. Debet esse prompta, ut nullo prætextu ab operis executione retardetur. Debet esse fortis, ne propter scopulos imminentes à perseverantia in obtemperando desistat. His tribus conditionibus ornatam meam obedientiam volui, de nullo alio curans, nisi de executione præcepti, alia veluti ad præcipientem attentione non explorans. Parce igitur erroribus commissis, quos corrigere paratus sum levissima insinuatione tua,

Lector sapiens.

INDEX LIBRORUM, SYNTAGMATVM, Lectionum, & §§. huius mysti- cæ Ifagoges.

Continet 5. Libros. Sintagmata 10.
Lectioes 59. & quatuor §§.

Numerus marginalis est.

LIBER PRIMUS.

De modo sciendi mystico.

Continet quatuor Syntagmata.

SYNTAGMA I.

De modo sciendi mystico in communi.

Continet IV. Lectiones.

LECTIO I. Theologia mystica ducit nos in cognitionem Dei summè ignoti. à N. 1.

LECTIO II. Proponuntur diversæ definitiones Theologiæ mysticæ, & seligitur prior. à N. 11.

LECTIO III. Modus sciendi mysticus dividitur. à N. 25.

LECTIO IV. Prædicta divisio auctoritate firmatur. à N. 36.

SYNTAGMA II.

De via purgativa, quæ est modus particularis sciendi Deum. à N. 42.

Continet IX. Lectiones.

LECTIO I. Definitur, & dividitur via purgativa. à N. 43.

LECTIO II. Proponitur primum incipientium exercitium. à N. 52.

LECTIO III. Cum quo confessio generalis, quam aggredientes viam spiritus facere debent, facienda sit. à N. 58.

LECTIO IV. De extirpatione vitiorum. à N. 64.

LECTIO V. De superbia, & de gradibus humilitatis ad hoc capitale vitium extirpandum. à N. 72.

LECTIO VI. De alijs vitijs capitalibus, & eorum remedijs. à N. 83.

LECTIO VII. De divisione appetitus sensitivi in concupiscibilem, & irascibilem, de horum obiectis, & de diffinitione passionis. à N. 93.

LECTIO VIII. De passionibus, & earum remedijs. à N. 101.

LECTIO IX. De mortificatione, meditatione, & tempore in ea persolvendo. à N. 108.

SYNTAGMA III.

De via illuminativa, quæ est secundus modus Deum in particulari sciendi. à N. 122.

Continet VII. Lectiones.

LECTIO I. De diffinitione viae illuminativæ, & de exercitio eorum, qui in illa morantur, & de potentijs rationalibus, & sensitivis. à N. 123.

LECTIO II. De obiectis dictarum potentialium, & de actibus sensitivarum. à N. 132.

LECTIO III. De actibus intellectus, & voluntatis. à N. 136.

LECTIO IV. De ordine actuum intellectus, & voluntatis. à N. 142.

LECTIO V. De diffinitione virtutis in communi. à N. 146.

LECTIO VI. De divisione virtutis. à N. 150.

Lectio

Lectio VII. Proponuntur signa ad cognoscendum, discipulum profecisse in acquisitione virtutum. à N. 161.

SYNTAGMA IV.

De via unitiva, quæ est tertius modus particularis Deum sciendi. à N. 164.

Continet III. Lectiones.

LECTIO I. De diffinitione viæ unitivæ. à N. 165.

Lectio II. De sollicitudine, qua in hian- da est unio cum Deo. à N. 168.

Lectio III. De divisione unionis à N. 173.

LIBER SECUNDVS.

De Signis.

Continet unicum Syntagma.

SYNTAGMA VNICUM.

De signis mysticis.

Continet VIII. Lectiones.

LECTIO I. De difficultate, quæ invenitur in discernendo spiritus, & de divisione signi mystici. à N. 1.

Lectio II. De multiplici signo materiali. à N. 6.

Lectio III. De multiplici signo formali. à N. 14.

Lectio IV. De signis à superiori spiritu provenientibus, & de conditionibus ad dignoscendum ea. à N. 19.

Lectio V. De prima, & secunda conditione, quas favor spiritus superioris secum affert. à N. 22.

Lectio VI. De tertia conditione. à N. 30.

Lectio VII. De alijs conditionibus. à N. 36.

Lect. VIII. De remedijs ad dignoscendum hypocritas ex Christi Domini verbis, & D. Thomæ auctoritate depromptis. à N. 44.

LIBER TERTIUS.

De terminis. à N. I.

Continet II. Syntagmata.
A Spiritu Sancto.

SYNTAGMA I.

De termino mystico. à N. 2.

Continet II. Lectiones.

LECTIO I. Dividitur multipliciter terminus mysticus. à N. 3.

Lectio II. De terminis singularibus. à N. 13.

SYNTAGMA II.

De proprietatibus termini mystici.

à N. 17

Continet quatuor §§.

§ I.

De suppositione mystica à N. 19.

Continet II. Lectiones.

LECTIO I. De triplici gradu amoris, quo anima divinizatur. à N. 20.

Lectio II. De diffinitione languoris, qui est primus moris gradus, ex D. Bernardo desumpta. à N. 24.

Lectio III. De impulsibus materialibus, & spiritualibus, qui ab anima languente resultant. à N. 30.

§. II.

De ampliatione, & restrictione mysticis. à N. 33.

Continet II. Lectiones.

LECTIO I. De gradu 4. 5. & 6. amoris, quo anima mysticè ampliatur, & restringitur. à N. 34.

Lectio II. Explicantur aliter ampliatio, & restrictio mysticæ auctoritate N. Extratici Doctoris. à N. 37.

§. III.

De mystica alienatione. à N. 44.

Continet V. Lectiones.

LECTIO I. De gradu 7. & 8. amoris, quo anima mysticè alienatur. à N. 45.

Lectio II. De deliquio. à N. 48.

Lectio III. De extasi. à N. 57.

Lectio IV. De Raptu. à N. 62.

Lectio V. De aliquibus signis ad dignoscendos veros raptus, eorum que causas. à N. 67.

D

§. IV.

6. IV.

De diminutione, & restrictione
mysticis. à N. 73.

Continet III. Lectiones.

LECTIO I. De mystica desponsatione
& de modis, quibus celebratur. à N.

74.

Lectio II. De triplici differentia, quæ
inter mysticam desponsationem, &
matrimonium mysticum versatur.
à N. 81.

Lectio III. De tempore, quo celebra-
tur mysticum matrimonium, & de
modis, quibus fit tam in via, quàm
in patria. à N. 84.

LIBER QVARTUS.

De oratione, nomine, & verbo.

Continet II. Syntagmata.

SYNTAGMA I.

De oratione. à N. 1.

Continet VI. Lectiones.

LECTIO I. De definitione orationis
improprie acceptæ, & de eius tri-
bus prioribus partibus. à N. 2.

Lectio II. De definitione gratitudinis,
quæ est quarta orationis pars, de
oblatione sui, & petitione; & de
his, quæ petenda sunt à Deo, & de
modo ea petendi. à N. 8.

Lectio III. De definitione metaphy-
sica orationis, de huius divisione,
& de definitione contemplationis.
à N. 15.

Lectio IV. De contemplatione Evan-
gelica, & Philosophica, de huius
definitione, & de illius divisione.
à N. 21.

Lectio V. De definitione contempla-
tionis infusæ, eius que discrimine ab
acquisita. à N. 27.

Lectio VI. De alijs divisionibus con-

templationis, seu orationes super-
naturalis. à N. 33.

SYNTAGMA II.

De nomine, & verbo. à N. 41

Continet II. Lectiones.

LECTIO I. De verbis, seu locutioni-
bus corporeis, imaginarijs, & spiri-
tualibus. à N. 42.

Lectio II. De verbis, seu locutionibus
successivis, formalibus, & substantia-
libus, de earum causis, & effectibus,
& differentia. à N. 48.

LIBER QVINTVS.

De arte inveniendi medium. à N. 1.

Continet unicum Syntagma.

SYNTAGMA VNICUM.

De arte mystica inveniendi medium ad
unionem. à N. 2.

Continet V. Lectiones.

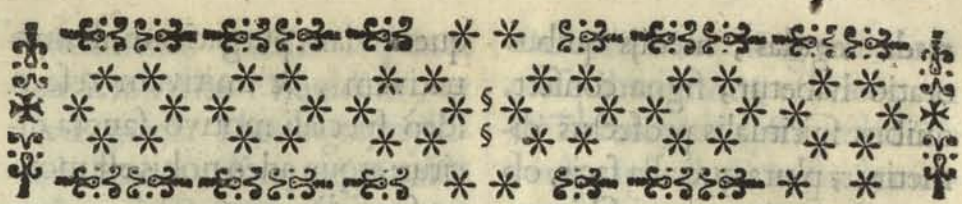
LECTIO I. Describitur purgatio my-
stica in communi, dividitur, tempus
que in ea insumendum designa-
tur. à N. 3.

Lectio II. De purgatione sensuum ex-
teriorum, & interiorum, & poten-
tiarum rationalium, & de modo in
tali purgatione observando. à N. 8.

Lectio III. De purgatione passiva par-
tis sensitivæ, eiusque causis mate-
riali, formali, & finali. à N. 17.

Lect. IV. De causis efficientibus prin-
cipali, & instrumentalibus purga-
tionem passivam sensus causanti-
bus. à N. 22.

LECTIO V. ET VLTIMA. De ulti-
mo medio artis mysticæ, seu de pur-
gatione passiva partis rationalis, &
de eius causis materiali, formali,
efficienti, & finali. à N. 26.

MYSTICA ISAGOGÆ.

LIBER PRIMVS.

DE MODO SCIENDI MYSTICO.

Methodum in prologo assertum sequuturus sic in-
cipio,& de modo sciendi, quem dialectici defi-
niunt,quod nostra refert,libabo.

SYNTAGMA PRIMVM.

De modo sciendi in communi.

*** PVD DIALECTI-
* * cos modus sciendi
* * est *Oratio ignoti*
* * *manifestativa:* quæ
* * * definitio proprijs-

fima est nostræ mysticæ Theo-
logiæ: Vndè modus sciendi dici
debet: quòd expendendo tradi-
tam definitionem constabit.

LECTIO PRIMA.

1. **Q**VIA logica præstat
modum sciendi,est
omnium scientia-
rum ianua iuxta D. Thom.
comunitè receptum. Immo
ipsa logica modus sciendi dici-
tur ex 2. metaph. cap. 3. eoque

non possunt aliæ scientiæ habe-
ri, quin logica præhabeatur.

2. Sic ergo Theologia
mystica est ianua cœlestis Aca-
demiæ, ubi scientiæ beatorum
habentur. Nec sinè illa patet
cœlestis additus, quia, qui non
intrat per ostium, hostium vex-
illa sequitur fur, & latro.

3. Præstat insuper nobis
modum, quo in cognitionem
rei summè ignotæ deveniamus:
scilicèt in cognitionem Dei,quæ
ob immensam sui perfectio-
nem à nobis attingi non posset
sine hac sacra, & lucidissima
face.

4. Igitur Theologia mystica
est oratio: quod negabit nemo,
cum certò certius sit, hanc
Theologiæ sacræ Principem
partem esse intimam locutio-
nem animæ cum Deo. Insuper

tradit regulas, medijs quibus oratio habetur, signa confert, quibus spiritualis profectus dimittitur; plura que alia facit, ob quæ orationis nomen sibi proprijsimè arrogat.

5. Huius sanctissimæ orationis genium est manifestare nobis Deum, qui summè ignotus est: sic enim eum Isaïas vocat cap. 45. *Verè tu es Deus absconditus*. Et in actibus Apost. dicitur Deus *Ignotus*: sic enim cap. 17. ait Paul. *Inveni, & aram, in qua scriptum erat: ignoto Deo*. Ex quo patet quam aptè Theologia mystica dicitur oratio ignoti manifestatiua.

6. Summa Dei cellitudo sic semper captum nostrum trāscendit, ut sit *nubes latibulum eius*, sicut dicitur Iob cap. 22. quamobrè Theologia, quæ est scientia de Deo agens, sacra dicitur; quia sacrum, ut ait Div. Ambr. idem est, ac à nostra consideratione separatum, ob quod mens humana non potest definire quid sit Deus. De quo Div. Thom. 1. p. q. 1. art. 7. ad 1.

7. Hoc ergo, quod de Theologia in communi verum est, in mystica specialitèr urget; hinc que mystica nominatur: mysticum enim idem est, ac sacrum; quia, ut docet D. Th. in 4. d. 8. q. 1. à 2. quæstiunc. 1. sanctum dicitur, & subiectum sanctitatis, & quod ad sanctitatem ordinatur: undè cum Theologia mystica dicat intimum ordinem ad Deum, in

quem viam purgativam, illuminativam, & unitivam refert, ideò speciali motivo sancta dicitur: atque adeò nobis est motivo speciali arcana.

8. Verum ad nostra proximius accedentes: mysticum est idem, quod occultum, teste Div. Thoma super cap. 1. de divinis nominibus. Vndè, cum hæc pars Theologiæ, cui incumbimus, mystica dicatur, est supra reliquas Theologiæ partes arcana. Et quia citrà dubium est, quòd quidquid scientia habet, participat ab obiecto; propterea, si præ omnibus Theologiæ partibus hæc sacratior, occultior que ostenditur, est, quia Deus, ut est obiectum ipsius, & vividius sanctitate cingitur, & offusiores nebulas habitare cognoscitur: undè, ut est Theologiæ mysticæ obiectum, peculiaritèr dicitur ignotus. Quare mysticæ scientiæ Parens Dionysius Deum, ut ab hac scientia contemplatum, nedum ignotum dicit, verum & super ignotum appellat in de mystic. Theolog. cap. 1. ijs verbis: *Dirige nos in ipsum super ignotum, & præfulgens. Excelsum que mysticorum, eloquiorum culmen*. Quibus ostendit, illum, qui aliàs est nobis, sive fide ambulantiibus, sive proprio discursu utentibus, ignotus, magis ignotum esse; si ut mysticæ Theologiæ obiectum confideretur.

9. Et quidè solidissimo fun-

fundamento ductus loquutus fuit Dionysius : siquidem , ut Deus media Theologia mystica habeatur , plura , eaque valde ardua obsistunt. Aliæ enim scientiæ solummodò perficiunt intellectum , eoque videmus , nec sine lachrymis , penè innumeros in palestra Scholastica iure optimo candidatos , qui mysticam , nec à primo limine salutarunt. Huius rei fletu dignæ causa est , quod aliæ scientiæ solum requirunt intellectum , aut mystica etiam requirit voluntatem. Et Deus ipse , qui discursui fidei alumno permittitur speculandus , non nisi charitate fulgidis conceditur amplectendus : & qui scholasticè ignotus est , mysticè est superignotus ; siquidem ex parte principij requirit , & intellectum fide plenum , & voluntatem charitate decoram.

10. Iam verò , si ad alia convertamur : scholasticus , quamquam prærequirat pulchram captivitatem fidei Deum ut attingat , procedit tamèn medijs discursibus sibi familiaribus , quæ occupatio dulcis sanè est. At mysticus nedùm intellectum captivat , verùm & ipsum purgaturus evacuat , propriam voluntatem enecat , seque ipsū ad nihilum redigit : In quo mirum est quot difficultates peripetitur : tum ob ipsius rei arduitate : tum ob ingentes salebras , quibus incepto operi terga dare dæmon , caro , mundus

alto conamine saragunt. Undè plusquàm ignotus est Deus , ut est Theologiæ mysticæ obiectum : verùm ipsa illum nobis familiarem reddit.

LECTIO SECUNDA.

11. **E**X dictis possumus Theologiæ mysticæ definitionem cudere. Plures à Doctoribus circumferuntur. Alij enim vidètes Theologiam mysticam dividi in illos tres gradus , sive status incipientium , proficientium , & perfectorum , de quibus D. Thom. agit 2. 2. quæst. 24. art. 9. tot definitiones illi aptant , quot gradus habet. Undè aliter illam definiunt prout ad incipientes attinet , & aliter prout ad proficientes , & perfectos.

12. Quod si illis obijcias : rectam methodum petere , ut prius definiatur res , & postmodum dividatur : ergo priusquam mystica Theologia in tres illos gradus partiatur , definiri debet definitione illis omnibus conveniente.

13. Hoc si eis obijcias , respondent : antecedens falsum esse in ambiguis ; hæc enim prius dividuntur , & postmodum definiuntur. Non enim potest *Canis* verbi gratia definiri , quin prius in cœlestem , marinum , & terrestrem dividatur. Undè cum nomen Theologiæ mysticæ abiguum sit ad dictos tres gradus , nec aliquem ex illis deter-

determinet, propterea dividenda prius est, & postmodum definienda tot definitionibus, quot gradus habet.

14. Alij autem auctores tametsi fateantur, quod res, quæ pari ambiguitate laborant, ac *Canis* (in quo præter nomen nil aliud commune datur) priusquam definitioni, debent divisioni subesse: tamen hoc in mystica Theologia evenire negant; quia non quævis statutum, entitatum vè diversitas sat est, ut res non possint sub unica definitione comprehendendi. Quod mihi certè evidens est ob multa.

15. Primò quidem, quia cum non solum nomen, sed etiam ratio per illud significata est aliquibus communis, tunc omnia illa, quibus communis est illa ratio, possunt, debent quæ unica definitione comprehendendi, aliter enim nec genus quidem definiri posset, quin prius divideretur: at nò solum nomen *Theologia mystica*, sed etiam ratio per illud significata communis est omnibus gradibus, seu partibus, in quas partitur mystica Theologia, ut nemo negare audebit: ergo.

16. Secundò: quia D. Thomas, cuius citata autoritate secatur mystica Theologia in dictos tres status, dividit etiam inibi charitatem in eosdem tres status, seu vias, de quo videri potest Angelicus Præceptor: sed licet charitas sic dividatur,

potest definiri, & re ipsa definitur definitione omnes tres illas vias comprehendente; nec inquirenti quid est charitas? hæcenus dictum est, de qua interrogat, an de charitate incipientium, an de proficientium, an deniquè de illa, quæ est propria perfectorum? Ergo licet Theologia mystica modo dicto dividatur; prius tamen poterit definiri.

17. Tertiò deniquè: quia magis differt Theologia mystica ab Scholastica, quam gradus Theologiæ mysticæ inter se; sed Theologia mystica, & Scholastica uni definitioni subsunt: ergo pariter.

18. Manet ergo, mysticam Theologiam debere unica definitione definiri. Sed quæ erit illa, cum plures, ut diximus, circumferantur? quamlibet ex multis, quas mysticæ adducunt, seligere possumus; quia omnes illæ aptè explicant definiti naturam.

19. In primis enim Joannes Gerson alphab. 65. sic eam definit. *Est experimentalis cognitio habita de Deo per amoris unitivi complexum.* Et Alphab. 86. ait: *Theologia mystica est unio experimentalis, & gratuita mentis cum Deo.* Insuper Dionysius Carthusianus illam definit per hoc; quod sit *secretissima cum Deo locutio.* Denique Magister Valgornera hanc ex D. Thoma efformat definitionem: *Est contemplatio perfectissima, & altissima*

*suma Dei, & fructivus, ac suavis-
simus amor ipsius intimè possessi.*

20. Omnes istæ definitio-
nes egregiè ostendunt naturam
mysticæ Theologiæ, si debite
eius statibus applicentur, ut
patet in prima; quippè tam in-
cipientes, quàm proficientes,
& perfecti habent experimen-
talè cognitionem de Deo: aliter
tamè, & aliter; nam est cognitio
perfectior secundū quod conve-
nit statui perfectiori. Similiter q̃
semper hæc experimentalis
cognitio habetur per amoris
unitivi complexum: quia ille
ipse amor, per quem perfecti
Deo uniuntur, complexum que
suaviter osculantur, est medio
quo incipientes vitia extir-
pant, & proficientes virtutum
amœnitate frondent.

21. Hæc licet ita esse fa-
tear, non morabor, quin ex
dictis lectione antecedenti, sic
Theologiæ mysticæ naturam
aperiam: *Est oratio super ignoti
manifestativa per fructivum, ac
suavissimum amorem ipsius inti-
mè possessi.* Auctoritatem cuden-
di definitiones non ambio: ast,
ut ea, quæ exaro, possibili per-
spicuitate ornentur, anhelō.
Dicitur ergo *Oratio*, tūm ob di-
cta numero 4. tūm quia cum sit
scientia, consistit in contempla-
tione sui obiecti. Quæ contem-
platio, ut huius facultatis pro-
pria, oratio quidē est omnibus
illius statibus communis. Per
hoc autem, quod sit oratio con-
venit cum alijs orationibus;

quia grammatica suas oratio-
nes habet, & etiam dialectica
suas. Ab ijs tamē, & ab omni-
bus alijs differt per hoc, quod
sit *superignoti manifestativa*.
Aliæ enim facultates etsi mani-
festent ignotum; sola tamē
mystica Theologia manifestat
superignotum, ut patet ex di-
ctis numeris 8. & 9. quia solus
Deus, ut obiectum eius, dicitur
superignotus, ut ex ibi dictis
constat.

22. Dices: mystica Theo-
logia est summè obscura, ut ex
se, & dictis patet: ergo non
potest superignotum mani-
festare.

23. *Κεipo* Idetur: benè
posse magis ignotum per minus
ignotum manifestari. Sapientia
hæc utiquè obscura est; sed
Deus est obscurior, cum in cir-
cuitu eius nubes, & caligo sint:
undè, etsi obscura sit, potest
nobis Deum manifestare, &
modum, quo illum cognosca-
mus, edocere. Adde sapien-
tiam istam esse non spirituali-
bus obscuram; spiritualibus
verò appetibiliter claram: quia
istis lux in tenebris lucet.

24. Dicitur etiam, quod
mystica Theologia manifestat
superignotum *per fructivum, ac
suavissimum amorem*: quia hæc
scientia verè est amoris, ut eam
pluribus in locis nominat Sera-
phicus Pater Noster D. Ioannes
à Cruce, quorum solum addu-
cimus pro nūc id, quod ait
libro 2. noctis cap. 12. *hijce*

verbis: *Nunca dà Dios sabiduria mystica sin amor.* Est dicere: Nunquā absque amore mysticam sapiētiam dat Deus. Qui amor est ipsius ignoti *intimè possessi*, quod per distributionem accommodam de incipientibus, de proficientibus, ac perfectis intelligendum est: omnes enim, ex quo Deum amant, Deum possident: *Neque enim quisquam posset Deum diligere, si eum, quem diligit, non haberet*, uti ait D. Gregorius homilia 30. in Evangelia. Aliundè autem hoc ipsum comprobare possumus, breviter tamē. Ex quo enim Asce-
ta Deum super omnia diligendum cognoscit, nabet simplicem volitionem erga ipsum, ad quam sequitur *complacentia*, est que actus voluntatis, quo hæc habet quandam fruitionem finis, quem in apprehensione incipit possidere, ut infra magis explicabimus, cum de actibus intellectus, ac voluntatis egerimus. Si autem incipiens Deum possidet, quantò magis proficiens? Quantò magis perfectus Deum possidebit? Quæ omnia rigorosissimè implentur, cum anima facili intuitu in patria superignotum ipsum, tunc sibi notissimum, contemplatur.

LECTIO TERTIA.

25. **D**ivinus hic modus Deum mysticè sciendi triplex est, iuxta triplicem modum, quo gaudet ani-

ma eundi in Deum. Dividitur ergo in illos tres modos, seu vias, quibus Deus mysticè cognoscitur: nempe in purgativam, illuminativam, & unitivam. Prima est incipientium: secunda proficientium: tertia deniquè perfectorum. Celebris est ista divisio, nedum adæquatione divisi, verum & consensu Doctorum, qui sequuti D. Thomam 2. 2. quæst. 183. art. 4. eam communiter tradunt.

26. Ratio que suffragatur: quia cum processus spiritualis animæ in Deum sit quidam motus, considerari debet secundum principium, secundum medium, & secundum terminum. Principium est via purgativa, in qua incipientes peccata deplorantes, & à fœtido tenebrarum ergastulo exeuntes, in admirabile claritatis lumen evecti in Deum dirigunt gressus suos. Medium est via illuminativa, in qua proficientes virtutum acquisitione fulgent. Terminus autem est via unitiva, in qua perfecti heroico virtutum candore amicti Deo suavissimè uniuntur, in eo que dulcissimè conquiescunt. Nec est dabilis alius modus eundi in Deum in hoc spiritali progressu: undè sequitur in dictas tres vias adæquatè dividi.

27. Quæ, quia scitu digna sunt tum ex se: tum, quia sunt plurium aliorum fundamentum, non pigebit prolixius aperi-

aperire. Etenim iste spiritualis motus habet terminum à quo, medium transeundum, & terminum ad quem ad similitudinem motus progressivi, in quo hæc omnia inveniuntur. Videatur D. Thomas 2. 2. quæst. 24. art. 9. Terminus à quo sunt peccata omnia, sunt appetitus, & omnium eorum radix proprius amor. Ab his omnibus exire debet, qui Deo adhærere studet. Peccata deponet media generali confessione, & pura contritione, quam indivulsè comitatur firmum propositum non iterandi peccata, fugiendi que occasiones peccandi. Proprium verò amorem, indequè exeuntem tartaream appetituum turbam, sedula eorum mortificatio fatigat. Et totum tempus, quod in his exterminandis infumitur, manet anima in via purgativa, ut infra magis constabit. Huius ergo viæ præcipua cura est peccata, eorum que causas, & occasiones vitare; ne charitatem recentèr natam extinguant.

28. Postquàm autèm hæc fecit, incipit anima virtutum nitore fulgere, & toto tempore, quo in his obtinendis moratur, est in via illuminativa, cuius propria sollicitudo còtendit, ut charitatem aliarum virtutum societate roboret. Quæ quidèm postquàm est virtutum agmine firma, facit animam unionem cum Deo ambire, & ad ipsius ample-

xum cordicitus anhelare: Tunc que est in via unitiva. Per quæ non obscure patet sufficientia traditæ divisionis, & natura cuiuscumque ex dividendibus.

29. Verùm dicta omnia opposita veritati videntur; quia, ut norunt quotquot dialecticantur membra dividendia mutuò se se opponunt, nec potest illis commune esse id ipsum, in quo discriminantur, ut vel ex ipsis terminis notum est. Undè non potest esse proprium viæ purgativæ deplorare, fugere que peccata; siquidèm hæc tota via deploranda debent, immò, & vitari. Primum patet ex illo Psalmi 50. *Et peccatum meum contra me est semper*: Et ex illo: *Lavabo per singulas noctes lectum meum lachrymis meis stratum meum rigabo*. Ubi ut vides asserit David, quod etiam in culmine perfectionis constitutus, peccatum antea commissum contra se habebat, cuius gravitatem considerabat, deplorabat que per singulas noctes. Secundum constat, quia etiam proficientes, & perfecti sunt in statu peccandi, debent que dicere: *Et ne nos inducas in tentationem; sed libera nos à malo*. Eò vel maximè, quia etiam perfectissimi venialitèr peccant; uti docet Thomisticæ Scholæ fulgor ingens Sanctissima Theresia libro de via perfectionis cap. 15. quia sine specialissimo privilegio non possunt omnia venia-

lia vitari: quod privilegium soli Beatissimæ Virgini Mariæ hætenus concessum est, ut astringit eadem Sanctissima Theresia Epistola 31. num. 9. videatur Concil. Trident. sess. 6. hoc decernens. Ergo non est proprium viæ purgativæ flere; deferere que peccata.

30. Insupèr: in via illuminativa, & unitiva patiuntur fortissimæ purgationes, ut suo loco videbimus: Ergo quælibet potest dici via purgativa.

31. Etiam: in via purgativa, & unitiva acquiruntur virtutes, quia usquedum meritum finitur, magis, ac magis anima in virtutibus radicatur. Immo ubi propriè obtinentur virtutes est in via purgativa: ibi enim habetur gratia, quam omnium virtutum chorus indivulsè comitatur: Ergo cum advenit via illuminativa; iam supponuntur virtutes.

32. Tandem: in via purgativa, & illuminativa appetit anima intimam unionem cum Deo: ergo hoc non est proprium viæ unitivæ.

33. His melius percipitur statuta veritas, ostenditur que assertæ divisionis bonitas: licet enim veritatem contineant, quæ obijciuntur, non tamén facti discursus soliditatem enervant. Itaque fatemur in vijs purgativa, & illuminativa dari illum appetitum ad unionem cum Deo: in purgativa virtutes haberi, & in illuminativa,

unitiva que, animam purgari. At hæc nostram divisionem non oppugnant: Ea enim accipienda est ex unanimi Patrum consensu, quorum litteris, & experientiæ assurgere, præcipue hac in parte, debemus. Ex eorum verò doctrina via purgativa ea est, cuius præcipuum studium collocatur in eo, quod charitas ab ingluvie inimicorum ferociter sævientium vindicetur, & anima ab inordinatorum habituum, appetituum que vitæ antea actæ sæcibus expurgetur. Undè quamquam hoc etiam sollicitent proficientes, & perfecti; hæc tamén non est præcipua eorum cura, sed propriè ad incipientes spectat, qui præ alijs penè fumantibus ignibus fatigantur. Et ut hac similitudine rem explicatiùs tradam, dico: quòd omnes tam incipientes, quam proficientes, & perfecti cum igne peccatorum bella gerunt: Verùm incipientes pugnant, ut ignem, in vitiorum strue frenentem adhuc, extinguant; proficientes autem, & perfecti decertant; ne ignis ille iam vel penè extinctus, vel omortuus reviviscat. Undè illæ Davidis lachrymæ pro statu diverfitate diversos effectus habebant: dum erat incipiens plorabat, ut peccatum, quod contra se habebat, penitus iugularet: dum autem perfectus erat, lachrymabatur, ne peccatum, in cuius consideratione permanebat, rediret.

Quod.

34. Quod verò multoties venialiter peccent proficientes, & perfecti licet veritatem habeat, non tamen ad rem facit: quia illa venialia peccata compatiuntur cum purgatione activa partis cognoscitivæ, & affectivæ, quæ, ut iam videbimus perficitur in via purgativa: Vnde non pertinent ad statum incipientium: ex quo enim anima activè purgata est, iam non manet in via purgativa, sed transit ad alias: atque adeo ea, quæ debent præsupponi ad dictam purgationem activam, pertinent ad incipientes: ea verò, quæ illam supponunt, spectant vel ad proficientes, vel ad perfectos. Quo solo ad omnia obiecta respondetur.

35. Sanè fortissimæ sunt purgationes, quæ in via illuminativa, & unitive perpetuantur: omnes tamen supponunt dictam activam purgationem, quæ viam purgativam constituit, cuius præcipua cura est defendere charitatem: in alijs verò non præcipue attenditur charitatis defensio; sed maior ipsius radicatio. Similiter in via purgativa virtutes acquiruntur, non tamen exercentur; hoc quippè viæ illuminativæ reservatur: & hoc, quod est virtutes exercere, proficere dicitur; à quo proficientes dicuntur. Dum autem medio hoc exercitio virtutes radicata sunt, studet anima intensius Deo vacare, ei que arctissi-

mè uniri, & hoc est perfectorum munus.

LECTIO QUARTA.

36. Antequam ab his discedas non te tædeat dictorum percipere fundamentum ab auctoritate petendum. Magnus enim Parens ille Dionysius hæc omnia adumbrata in Moyse contuitus est. Præcepit Dominus Moysi Exod. 19. ut ipse expiaretur, & ut à non expiatis segregaretur. Post quæ lumina perspexit ineffabiliter radiantia, tubas que audivit ineluctabiliter allicientia: ac tandem livinam caliginem ingressus cum Deo, illam inhabitanti, habuit colloquia suavissima, audivit que arcana verba, quæ non licent homini loqui. Hoc ergo factum mystico viam spiritus ambulanti applicat laudatus Dionysius cap. i. mysticæ Theologiæ his verbis. *Non temerè divinus Moyses expiari primum ipse iubetur, ac deinde à non expiatis segregari, & post omnem expiationem audit multisonas tubas, cernitque multa lumina puros, ac multiplices radios iacientia: postmodum à multitudine separatur, & cum Electis Sacerdotibus ad summum fastigium divinorum ascensuum pertingit: Et in omnimode intellibili hæret, & invisibili, totus existens ipsius, qui est ultra omnia, secundum meliorem partem copulatus.*

37. In quibus expressæ sunt tres illæ viæ, de quibus loquuti sumus. Via purgativa, in Moy- sis expiatione; illuminativa, in luminum visione: unitiva que, in cum Deo, caliginem habi- tanti, copulatione. Considera ergo Moysem, qui extractus ab aquis dicitur, id est, hominem extractum à culparum, & vitæ laxioris aquis, media peccato- rum confessione: hic, si vult viam spiritus ingredi, orationi que se dedere, debet ante om- nia à peccatorum facibus ex- purgari; In quo licet proficiat, non tamen proficiens dicitur, sed incipiens; peracta verò hac purgatione virtutum lumina cernit, ipsarum que concentu suavissime delitiatur, tunc que est in via illuminativa, in qua incipiunt videri, & audiri eæ ipsæ virtutes, quas licet prius haberet, non audiebat propter vitiorum strepitum, quorum expiationi insudabat. Ac deni- que his præventus divinam caliginem ingreditur, in qua cum Deo iam perfectus copu- latur: ibi que dulcedinem ex- peritur creatam capacitatem transcendentem; propterea dicitur Deus tunc, caliginem habitare: quia, ut observat Ex- taticus Parens noster D. Ioan- nes à Cruce in ascensu montis libro 2. cap. 9. quoties pie- tissimus Deus animæ se mul- tum communicat, caliginem habitare dicitur, ut pluribus Sacræ Scripturæ locis inibi

ostendit Theodidactus Parens.

38. Unde ex dictis conf- rat: Deum has suas vias Moyse manifestasse secundum Psalmi dictum: *Notas fecit vias suas Moyse*: & in illo cuiusque vi- tam spiritualem anhelanti. Ete- nim cuius clamanti cum Da- vide ad Dominum, & dicenti: *Vias tuas Domine demonstra mi- hi, & semitas tuas edoce me*: Res- pondet per ipsum Davidem Dominus: *Diverte à malo, & fac bonum, inquire pacem, & per- sequere eam*. In quibus verbis continentur dictæ tres viæ, ut Author est D. Thom. 2. 2. quæst. 24. art. 9. qui omninò videndus est. In recessu à malo intelli- gitur via purgativa, cuius prin- cipale studium est recedere à peccato. In hoc, quod est facere bonum, exprimitur via illumi- nativa, in qua homo principa- liter intendit in bono profice- re. In pacis inquisitione poni- tur via unitiva, cuius præcipua sollicitudo est, ut Deo inhæreat, & Deo fruatur: & hoc pertinet ad perfectos, qui cupiunt dissol- vi, & esse cum Christo, de quo loquitur divinum oraculum, dum ait: *Inquire pacem*, ut obser- vat D. Thom. supra ipsum Psal- mum ex D. Paulo ad Ephesif. 2. dicente, quod *Christus est pax nostra*.

39. Ex omnibus hætenus dictis habetur: traditam divi- sionem rectam esse. In ea tamèn non dividantur tres viæ entita- tive diversæ, sed eadem secun- dum.

dum diversos status. Illo ipso modo, quo charitas, quæ hos status constituit, diversa est in incipientibus à se ipsa in proficientibus, & perfectis, secundum maiorem perfectionem, qua gaudet in statu perfectiori.

40. Dices: Incipiens potest habere perfectiorem charitatem, quam proficiens, ut constat tum ex se, tum ex D. Thoma: Ergo maior perfectio charitatis non constituit viam illuminativam perfectiorem.

41. Respondentur: antecedens esse verum respectu diversorum. Potest enim unus,

qui in via purgativa est, perfectiorem charitatē habere, quam alius, qui est in via illuminativa: quia gratia maior est in uno, quam in alio, ut ait Seraphica Theresia libro vitæ cap. 37. & alibi: cum qua, & cum Caietano 2. 2. quæst. 130. art. 1. modo dicto intelligo Angelicum Thomam, dum ait charitatem posse esse maiorem in incipiente, quam in proficiente: loquitur enim relate ad diversos. Ceterum unus, & idem non potest non esse perfectior, dum proficit, se ipso, dum incipit.

SYNTAGMA SECVNDVM.

De via purgativa, quæ est modus particularis sciendi Deum.

42. **V**llo iam modum eundi in Deum esse triplicem, restat, ut de illis in singulari loquamur. Et primo de via purgativa, quam non incongruè cum diffinitione conferimus: quia sicut definitio est oratio explicans naturam rei: sic via purgativa est oratio hominis naturam ostendens. Nullibi vividiùs exprimitur miseria, in quam originea lues naturam humanam impulit, quam in hac via, in qua peccatorum tenebræ eius fragilitatem aperiunt, appetituum tur-

ba malè bono affectam signat, & peccandi misera consuetudo vitam ante actam refricare anhelat. Hanc ergo purgativam viam sequentibus lectionibus aperimus.

LECTIO PRIMA.

43. **V**ia purgativa est initium huius spiritualis motus, eam que possumus definire per hoc, quod sit oratio manifestativa Dei media activa purgatione potentiæ cognoscitivæ, & affectivæ. Per hoc quod sit oratio manifestativa Dei,

Dei, convenit cum via illuminativa, & unitiva, à quibus discriminatur per hoc, quòd hoc faciat media purgatione activa dictarum potentiarum.

44. Ad has duas classes potentiarum cognoscitivarum, affectivarum que reducimus hominis potentias, quæ vel formalitèr, vel connexivè ad contemplationem requiruntur, de quibus ad longum, quantum per materiam præsentem nobis licet, ageremus, si Complutenses nostri, quidquid dici in præfenti potest, non discusserint in libro de anima, ubi huius vires, sensus, potentias, & facultates operiosissimè nudant, omnium que aspectui proponunt. Hoc ergo motivo ducti à dictorum examine: cui hic mystæ insudant, deobligamur. Eò vel maximè; quia hoc opus nostris Scholasticis dirigitur, in quibus notitia horum è Complutensibus recentèr hausta supponitur: Undè non signatè eam dare intendimus, sed sufficiet, si exercitam, modù, quo dictæ facultates activè expiantur, tradentes, dederimus.

45. Purgatio alia est activa, & passiva alia, & utraque subdividitur in purgationem sensus, & intellectus, de quibus suo loco agemus: modò tamèn, quæ omitti non possunt, dicemus. Has purgationes aliqui Doctores ad viam purgativam attinere dicunt, quatenùs de illis omnibus in ea loquuntur.

Fortè vocum similitudine ducti, quidquid purgat animam, ad viam purgativam spectarentur. Quod certè falsum est: quia ut minùs purgatio passiva spiritus implicat, quòd sit viæ purgativæ propria, cum ad proficientes attineat. Immo perfecti etiam suas purgationes perpetiuntur: Vndè, si verum hi Doctores assererent, vel via purgativa reliquas duas transcenderet, vel quotquòt purgantur incipientes forent.

46. Nisi fortè iungere omnes illas purgationes sit claritari studere; quatenùs simul traditæ reciproco se se foedere sovent, ut capiantur. Ut ut sit, ab illis non sumus. Sicut nec ab alijs, qui purgationem passivam sensus ad illam viam pertinere autumant, ad quam pertinet activa eiusdem sensus purgatio. Huius opinionis plures Theologi sunt, ij que magnæ authoritatis, ut sunt gravissimus Magister Valgornera quæst. 2. disputatione 8. disceptatio mystica tractatu 2. quæst. 1. alij que.

47. Verùm contrarium sentimus cum Venerabili Dionysio Carthusiano cap. 3. de fonte lucis, Medulla mystica tractatu 4. cap. 8. ob motiva suo loco aperienda. Eò que dicimus, pertinere ad viam purgativam purgationem activam sensus, & spiritus: proptereà que illam per ordinem ad hanc activam purgationem definivimus:

mus:

mus : non verò per ordinem ad purgationem passivam. Quia quidquid in hac via evenit, ultimò per dictam activam purgationem perficitur : immò per ipsam, & in ipsa tota hæc via completur, finitur que : passiva verò purgatio ad viam illuminativam spectat.

48. Quod autem in hac parte nobis plurimum negotij facessit, est autoritas Sanctissimi Protoparentis nostri Div. Ioannis à Cruce, qui eos, quos hæc passiva purgatio fatigat, rotundè incipientes appellat libro 1. noctis cap. 8. Undè cum incipientes pertineant ad viam purgativam, ad ipsam quoque purgatio passiva sensus spectabit.

49. Sed enim ex eodem Seraphico Doctore inibi constat, dictam passivam sensus purgationem propriam esse viæ illuminativæ : de quo videatur medulla mystica præcitata. Pungit tamèn, cur expertissimus Doctor incipientes nominat eos, qui sic purgantur? Respondeatur primò : quòd ut constat ex nostra Catena mystica, & ex medulla item mystica tractatu 5. cap. 6. numero 52. & ex alijs Doctoribus, non solùm dantur incipientes, proficientes, & perfecti respectu trium viarum spiritus, quarum elucidationi incumbimus, sed etiam relatè ad unamquamque ex dictis tribus vijs triplex ille status distinguendus est; ita ut in via

purgativa, qui illam incipiunt, dicuntur incipientes, nedùm respectu aliorum, qui sunt in alijs vijs, verùm etiam respectu eorum, qui in medio (ut sic loquar) ipsius viæ purgativæ sunt, qui proficientes dicuntur non absolutè, & simpliciter, sed respectu eorum, qui eandem purgativam viam initiantur. Similiter que ij dicuntur intra limites huius purgativæ viæ perfecti, qui eius metam attingentes, in limine viæ illuminativæ sunt. Quod pariformiter de via illuminativa, & unitiva tenere debes.

Ex qua verissima doctrina, dicimus : Sanctissimum Doctorem illos incipientes nominasse, non quia ad viam purgativam pertinere intellexisset; sed quia in via illuminativa, ad quam illi pertinent, dantur duæ passivæ purgationes, una sensus, & alia spiritus : quiaque hæc spiritus purgatio evenit in ultimo viæ illuminativæ, cum iam iam anima in proximo est, ut in statu perfectorum collocetur, ideò relatè ad hos, qui hanc spiritus passivam purgationem patiuntur, illi alij incipientes nominantur : quia horum purgatio evenit in initio viæ illuminativæ.

51. Respondetur secundò cum citata medulla, quod per se hæc purgatio pertinet ad viam illuminativam; per accidens verò, & ob fines Deo notos, etiam manentibus in via pur-

purgativa confertur; sicut etiam ipsis aliquandò datur contemplatio, quæ certè ad viam illuminativam per se spectat. Nostra resolutio loquitur non de eo, quod per accidens evenit, sed de eo quod huic purgationi per se convenit: Undè Seraaphico nostro Ioanni non opponitur; siquidè loquitur de tali purgatione, non solum secundum quod regularitèr datur; sed etiam prout evenit extra id, quod regularitèr, & ex se petit: Eò que docet in utraque illa via dari.

LECTIO SECUNDA

52. **V**T autem ad ea, quæ incipientium sunt propria recto tramite descendamus, ab ijs, quæ facere debent, illicò ac viam purgativam adoriuntur, incipiemus. De quo D. Bonaventura 5. p. brevilòq. sic fatur: *Prima igitur incipientium cura esse debet deploratio propriæ miseriæ. & imploratio divinæ misericordiæ.* Undè actus spiritu Dei, dùm viam spiritus ingreditur, debet primo recurrere ad ipsum Deum misericorditèr agentem, & ipsius auxilium implorare, quo possit arduum hoc iter adoriri.

53. Nihil sine Deo, etsi leve, facere potest homo. Quomodò sine ipso tantæ molis machinam construet superaturam Empyreum? Initio cuiuscumque ardui operis debet homo

opem à Deo orare, ut possit optatum finem habere: ob hoc Thomistæ cum suo Angelico Duce recognoscunt in puero ad rationis usum perveniente obligationem recurrendi ad Deum, ut sic cœlestè ipsius auxilium habeat, quo fultus vitam rationalem, qua tunc gaudere, incipit, ingreditur. Ex quo Thomistæ aliquot deducunt in illo instanti urgere orationis præceptum: quia tantæ molis rentur cœlestem condere gentem. Hincque colligitur, quàm necessarium sit implorare Dei auxilium initio huius vitæ spiritualis, quæ longè superat rationalem vitam.

54. Ut verò divina misericordia aptè valeat implorari, deploratio propriæ miseriæ debet anteire. Faciat ergo, qui hanc spirituales viam aggreditur, generalem peccatorum confessionem, quam prudens examen antecedit: sic que conscientiam mundabit ab ijs, quæ ipsum à Dei amicitia seiungunt. Hanc que generalem confessionem faciat, quamquàm alias fecerit: oportet enim Magistrum per anterioris vitæ rationem animæ genium cognoscere.

55. Parvipendat eorum dictum, & quidè valdè imperiosum, qui postquam generalem confessionem alicuius audierunt, totis viribus susquedeqùè præcipiunt, ne talem confessionem iterent in tota

vita periodo. Plures hoc absoluto præcepto ligatos vidimus, & dolemus. In omnibus prudentia opus est; sed in his maxime. Undè, si expediens visum fuerit, iteranda confessio est; hæc enim non solum fit, ut conscientia sarcinam culparum rumulet, sed etiam, ut confessionem faciens palam genij propensionem exhibeat.

§ 6. Nota tamen, hanc regulam, quam proponimus, etiam generalem esse: eò que exceptionem pati: quia si discipulus est valde scrupulosus, & ex generali confessione non speratur utilitas, omitti debet. Verum in hoc casu teneatur inclinationes, quæ in se magis vigent, aperire, & vitam præcedentem in communi manifestare. Ratio que ea est: quia Magister cognoscere debet discipuli genium, & ingenium, ut illum possit dirigere: atque adeò debet discipulus proprietatum suarum ingenuam ostensionem facere, ut Magister valeat in eius cognitionem venire. Aliter teretur tempus: quin possit discipulum in finem intentum dirigere: quia sine alta ipsius comprehensione regulas, quibus eget, dare nequit.

§ 7. Non eodem modo diriguntur omnes. Vel naturalis complexio sciri debet, ut idoneè munus suum obeat. Aliter enim cholericus, phlegmaticus aliter, & aliter alij ferendi in virtutem sunt: Undè compre-

hendere debet totum, quod in discipulo est: quod sine generali peccatorum confessione, vel genij, habituum, indicationum que ostensione, aut nunquam, aut rarò, & tunc lentissime, fiet.

LECTIO TERTIA.

§ 8. **V**T dictam generalem confessionem, passionum que exhibitionem audiat, animamque in perfectionem dirigat, non quicumque eligendus est: nec enim cum potestate absolvendi infunditur habilitas gubernadi. Unum committis eugat, cui suæ animæ profectum committat, cuius que ductu magnum hoc iter ascendat. Sciat omninò necessarium esse hoc misterium. Quo supposito maturè eligat, nè immatura electio recessum maturet. Deum oret, & ipse idoneam electionem disponet, ut sic non amittat per inconsideratam determinationem, eligendi, qua gaudet, libertatem. Tota hæc doctrina est Sanctissimæ Matris nostræ D. Theresiæ cap. 13. vitæ suæ, ubi hæc docens, dicit: Deum laudet quod eligere potest, cui obtemperet, & non amittat hanc virtuosam libertatem: sed potius directore careat, quousque idoneum directorem inueniat; Dominus enim providebit, si humilitate, & desiderio non errandi procedat. Hactenus

Theresia Sanctissima.

59. Nemo absque hoc spirituali Magistro potest viam spiritus ambulare? *Cum impossibile sit (iuxta probatissimam, & verissimam Patrum sententiam) quemquam eorum, qui sub obedientia vivunt, absque spiritualis magistri ductu, ad perfectionis metam pervenire, ait constitutio nostra 1. parte cap. 18. numero 5. quibus verbis gravissimæ authoritatis author asserit, & esse necessarium hoc magisterium, & hoc esse Patrum verissimum sensum.*

60. Præcipuus huius divinæ artis Magister Deus est, iuxta illud *Matthæi 23. Magister vester unus est Christus.* Vbi *ly Unus* non aliorum societatem excludit, sed Domini principalitatem ostendit, ut inibi asserit Sanctus Thomas per hæc verba: *Ille propriè dicitur magister, qui doctrinam habet à se, non ille, qui traditam ab alio, alijs dispergit: & sic solum unus est magister, scilicet Deus, qui propriè doctrinam habet, sed ministerio multi sunt magistri.* Hoc ipsum docet idem Angelicus super *Isaiam cap. 50. ad illa verba: Manè erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum.* Idem docet Extaticus noster Parens D. Joannes à Cruce in *flam. cant. 3. §. 9.*

61. Hæc licet ita sint, passimque ab omnibus circumferantur: tenere ut certum debemus, necessarium esse hominis

magisterium, ut homo ad cõ altum perfectionis accedat. Non enim potest secundum providentiam præsentem perfectio haberi, quin homo homini subiiciatur: quod certè nobis ostensum est in D. Pauli mirabili vocatione. Postquam enim Deus illum vocabit, ad Ananiam misit, ut instrueretur: quia licet Christus posset illum intruere, (quis hoc dubitabit?) malluit tamèn, ut ab homine instrueretur; ut sic huius humani magisterij necessitatem commendaret, ut observavit D. Bernardus: & etiam ne alijs ansa præsumptionis daretur, dum sibi ipsis licitum reputarent, quod factum cum D. Paulo viderent: atque adeò effutientes se habere magisterium divinũ, aspernarentur humanum, ut Casianus notavit collatione 14, cap. 16.

62. Hanc humanæ directionis necessitatem assertam vidit D. Thomas in cap. 3. cantico- rum, ibi: *Invenerunt me vigiles, qui custodiunt civitatem.* Mirabiliter loquitur de hac re Theodidactus D. Ioannes à Cruce pluribus in locis, qui videri possunt in libro sententiarum eiusdem Sanctissimi Doctoris à folio 98. Verùm nullus maiori magisterio hanc materiam edisserit, quàm sanctissima Theresia, cuius cœlestis doctrinæ pabulo sic nutrimur, ut ipsius prudentissimis monitis, quid quid hac in parte expedit scire,

sciamus. Videatur loco citato numero 41. & libro 2. foundationum cap. 8. quibus nil amplius desideres, ut plura, quæ hic à nonnullis coacervari solent, addiscas.

63. Ex his omnibus constat, quàm rectè citata constitutio nostra processit, dùm directoris necessitatem edocuit, & hanc esse Patrum probatissimam sententiã, asseruit. De quibus, quia admodum necessaria sunt, postmodum disputabimus.

LECTIO QUARTA.

64. **V**Itæ spiritualis atrium, quod via purgativa est, super quatuor columnas confurgit. Quarum prima est peccatorum confessio, secunda vitiorum extirpatio, tertia passionum cohibitio, quarta deniquè activa sensuum, potentiarumque purgatio. Super quas caput erigit, quæ ab illis ortum naturali pondere ducit, vitatio peccatorum, nedùm mortaliū, sed etiam venialium.

65. Facta ergo generali confessione, sequitur extirpatio vitiorum, quæ sanè peccata non sunt, cum compatiantur cum gratia, cum qua peccatum impossibile est, etiam per posse absolutum Dei, ut astruit Sanctissima Theresia libro vitæ cap. 40. Sunt tamèn pessimi habitus ex frequentia anteriori peccandi mala proles. semper

in redditum peccatorum propensa, & actus virtutis retardans. Hæc tartaræa vuluæ nocturna lues premit, obnubilat, maculat, debilitat que animam eius unioni cum Deo obsistens, uti profundè probat expertissimus Parens noster D. Ioannes à Cruce libro 1. ascensus, cap. 6. & sequentibus.

66. Undè anima unioni cum Deo inhians debet in horum vitiorum extirpationem alto conamine ferri. Non omnia simul aggrediatur, quia sic litus arabit: sed consideret, quòd vitium magis viget, est quæ aliorum omnium velut caput, in hoc quoque omnium suarum vitiorum robur vibet, ictus iaculetur. Quo extincto, iam ipsa victoria robustior, alia sine capite trunca, fœlici facilitate viriliter expugnabit: quippè capitis obtruncatio est sequacium exterminium, ut habemus adumbratum in celebri illo triumpho, quem David de Goliath Philisthinorum capite reportavit: de quo libro 1. Regum, cap. 17. dicitur, *videntes autem Philistim, quod mortus esset fortissimus eorum, fugerunt*. Hoc ipsum evenit in expugnatione vitiorum: validiore enim prostrato, cætera pariter prosteruntur.

67. Vitia hæc omnia ad illa septem revocantur, quibus totidem hydra infernalis capita effert. Certum est esse penè innumerum vitiorum numerum,

68. Modò verò pro omni-
bus illis tenendum est, tandiù
animam fœdare, quandiù la-
bor, fudor que hominis, iàm
gratia decori, in eorum expul-
sione morantur. Nec contra-
rium docuit D. Thomas 3. p.
quæst. 85. art. 2. ad 3. ubi asse-
rit, quamlibet virtutem habi-
tum sibi oppositum formalitèr
excludere, *sicut albedo expellit*
nigredinem ab eodem subiecto.
Undè si formalitèr vitium, vir-
tus que expelluntur, inintelli-
gibile est, quòd in eodem com-
patiantur. Similia habet An-
gelicus idem Præceptor 2. 2.
quæst. 53. art. 1. ad 3. & alijs in
locis.

69. Verùm fensus D. Tho-

ma ab ipso met aperitur quæst. 1. de virtutibus, art. 10. ad 16. ubi ait: *non remanet cum virtute temperantiæ infusæ habitus intemperantiæ in ratione habitus, sed in via corruptionis.* Similia docet in 4. dist. 14. quæst. 2. art. 4. Ubi postquam asseruit, quod habitus vitiosi, virtuosique conpatiuntur, subiungit: *Quavis impediuntur, & etiam retardantur,* scilicet vitia per virtutes. Quibus rem omnem aperit Sanctus Thomas considerans habitum in esse entis, & in esse habitus: seu, & est idem, quoad substantiam, & quoad statum. Quæ distinctio Scholasticis familiarissima est. Vitium quoad substantiam dicit substantiam vitij, & nihil amplius. Vitium quoad statum addit suprâ substantiam ipsius habitatem, seu expeditionem, qua operatur. Primo modo operari potest vitium; eam tamen capacitatem non mandabit executioni, ob impedimentum præstitum à virtute opposita, nisi ad summum adeo exiliter, ut eas solum operationes eliciat, quæ parvæ entitatis sunt intra ipsius spheram. Ad eum modum, quo fides, quæ, quia in peccatore non remanet in esse virtutis, seu quoad statum, sed solum in esse entis, seu qualitatis, aut quoad substantiam, licet possit mysterijs assentire, defacto quæ assentiatur, hoc tamen non est, ut ad salutem oportet; cum ille assensus sit cha-

charitate nudus. Similiter vitium in esse qualitatis quamquam operetur, eius operationes sunt in linea prava adeo parvæ, ut cum gratia, & virtutibus compatiantur, sicut cum peccato, & vitijs actus fidei compatiuntur.

70. Modò verò videndum est, quid dicat vitium quoad substantiam, & quoad statum, ut sic res ista, admodum utilis, penitus comprehendatur. Vitium quoad statum dicit ex parte sui propriam entitatem vitijs, & ex parte illud habentis dicit voluntarietatem: ex qua voluntarietate, & entitate habitus vitiosus confurgit ad operandum aptissimus. Hac voluntarietate caret vitium in homine iustificato: Ex quo enim hic de peccatis conteritur, voluntatem illam, qua vitia sunt introducta, retractat; atque adeo iam hæc non remanent voluntaria; licet eorum entitas in malum inclinans, ægrè tamén perseveret. Undè non potest illas operationes habere, quæ sunt simpliciter tales, sed alias valde tenues. Hinc verò clarissimè patet angelica mens. Ait enim, quòd virtus formaliter expellit oppositum vitium, undè intemperantia expellitur à temperantia infusa, non tamén absolute, sed in ratione habitus: Eò que vitia quoad substantiam compatiuntur cum virtutibus, *quando impediuntur, & etiam diminuantur ab eis.* Dimi-

nuuntur quidè, quia ex ijs duabus rebus, quas habitum vitiosum conflare diximus, voluntarietas perit, virtutibus advenientibus. Impediuntur etià, quia ipsæ virtutes vitiorum inclinationi, ne in actum exeat, obsistunt.

71. Ex dictis habes textus illos D. Thomæ adeo perspicue ab ipso enucleatos, ut mirè nonnullos Thomistas gravis notæ ijs ductos non adeo thomistice opinari 1. 2. quæst. 71. art. 1. Subindè que habes, habitus vitiosos opponi quidè cum virtutibus, aliter tamén, & aliter. Nam cum virtutibus, quæ radican- tur in gratia consummata, opponuntur nedum in esse habitus, verum etiam in esse qualitatis: Undè in gloriam nullus habens habitus vitiosus intrabit. Cum virtutibus verò huius viæ opponuntur quoad statum, vel in esse habitus: non autè quoad substantiam, aut in esse qualitatis. Et licet prout sic inveniantur in homine iusto, illum non denominant vitiosum: quia hæc denominatio provenit ab illis quoad statum consideratis.

LECTIO QUINTA.

72. **I**Am verò de vitijs capitalibus loquuturus moneo, non esse animum de ijs plura dicere, sed pauca: & hæc non cum respectu ad omnem illam

illam materiam, quam concernunt; sed solum dicam ea, quæ incipientes, ad quos labor hic dirigitur, respiciunt.

73. Plurimum illos hæc vitia fatigant, & in primis, quæ eorum nocturnum agmen agit superbia, quæ iuxta D. Thomam 2. 2. quæst. 162. art. 2. est *inordinatus appetitus propriæ excellentiæ*. Hoc vitio incipientes ita communiter laborare solent, ut vix aliquis inveniatur, qui gratiæ sensibilis fervore actus, non sit vinculo elationis irretitus, ait Extaticus Pater noster libro 1. noctis cap. 2. ratio huius petenda est ex Div. Thoma 2. ad Corinthios 12. lect. 2. consistit que in eo quod in bonis est maximè materia huius vitij, scilicet superbiæ, quia eius materia est bonum.

74. Quare incipientes considerantes se recipere frequenter à Deo consolationes, & vehiculum gratiæ sensibilis, qua Pientissimus Pater eorum imbecillitati subvenire studet, & videntes se ipsos in via virtutis collocatos, alios que manere in culparum anfractibus constitutos, hos contemnunt, superbe de se sentientes; hæc que arrogatia eos ducit ad barathrum omnis superbiæ, cuius quatuor sunt species, ut ex D. Gregorio docet D. Thomas loco citato ex 2. 2. art. 4. ad 1. Prima est cum quis putat bonum à se ipso habere; secunda cum licet bonum non à se, sed à Deo cō-

cessum fateatur; suis tamèn meritis obtentum esse mentitur: tertia cum iactat se habere bonum, quod non habet: quarta denique cum, alijs despectis, desiderat omnibus notum esse bonum, quod habet.

75. Hæ sunt superbiæ species, quibus incipientes impetuntur, & frequentissimè catenantur. Quod ut penitiùs caleant, & talem pestem abigere curent, non morabor duodecim illos gradus superbiæ, quos laudatus D. Thomas ex D. Bernardo ad 4. argumentum explicat recensere. Sunt enim, *curiositas mentis, levitas, ineptia, iactantia, singularitas, arrogantia, presumptio, defensio peccatorum, simulata confessio, rebellio, libertas, peccandi consuetudo*. Isti sunt superbiæ gradus oppositi duodecim gradibus humilitatis, de eis que in gratiam incipientium aliqua dicam, quæ fideliter ex nostris Doctore Angelico, & Seraphico Patre locis proximè citatis libabo.

76 *Primus gradus humilitatis est corde, & opere semper humilitatem ostendere, defixis in terram aspectibus, cui opponitur curiositas, per quam aliquis ubique curiose, & inordinate circumspicit*. Quod certè incipientium est: ait enim noster Mysticus Doctor illos vexari desiderio loquendi res spirituales coram alijs, malle que dicere, & docere, quàm discere, & edoceri.

ceri. *Secundus gradus humilitatis est, ut pauca verba, & rationalia loquatur aliquid non clamorosa voce: contra quem opponitur levitas mentis, per quam homo superbe se habet in verbo. Quæ levitas maculat incipientes, qui dum ab aliquo edocentur, dicentis dicta interrumpunt, ac si iam illa omnia scirent, cum illos fanè laterent.*

77. *Tertius gradus humilitatis est, ut non sit facilis, & promptus in risu: cui opponitur inepta letitia, qua incipientes abundant. Ex quo enim vident liberalitatem, qua cum illis Deus utitur, efferuntur, & in suis operibus, atque in se ipsis gloriantur. Quartus gradus humilitatis est taciturnitas usque ad interrogationem: cui opponitur iactantia. Hac que afficiuntur novitijs in vita spirituali, volentes sua exercitia, orationem, & spiritum propalare: immò, & alios, ut nuper diximus, erudire. Quintus gradus humilitatis est tenere, quod communis regula monasterij habet: Cui opponitur singularitas, per quam aliquis sanctior vult apparere. Quod vitium ita in horum aliquibus viget, ut non solum velint velut sanctos haberi; sed totis viribus conantur, alios velut pessimos reputari: quod verbo, opere que, cum occasio se offert, garrunt. Sextus gradus humilitatis est credere, & pronuntiare se omnibus viliorē: cui opponitur arrogantia, per quam homo se*

alijs præfert. Quòd immediate dicta, ita proprium incipientium esse demonstrant, ut tempus tererem, si aliter manifestare curarem.

78. *Septimus gradus humilitatis est ad omnia se inutilem, & indignum confiteri, & credere: cui opponitur præsumptio, per quam aliquis se reputat sufficientem ad maiora. Et hoc est, quod præcipue extaticus noster Parens prælaudatus vituperat in his hominibus, qui, cum adhuc non calleant iura, leges que addiscendi, fastigium docendi ambiunt, & etiam suos directores imbuere suis imaginationibus volunt. Octavus gradus humilitatis est in duris, & asperis patientiam amplecti: cui opponitur simulata confessio, per quam aliquis non vult subire pœnam pro peccatis, quæ simulate confitetur. Quamquam in alijs superbiæ gradibus post authoritatem D. Thomæ ostenderimus, quemque ex illis ad incipientes pertinere ex doctrina Seraphici Doctoris nostri, non eius verba referentes; sed sensum fideliter propinantes. Nunc autem sententiam ad unguem scriptam dabimus, ut varietas temperet aliqualem rei non admodum gratæ fastidium. Sic enim loco citato ait Theodidactus Pater de his hominibus. Tienen en pa-cho de dezir desnudos sus pecados: porque no los tengan los Confesores en menos. Id est: Pudore iusto rustico præpediuntur, ad proponendum*

nendum christiana sinceritate sua crimina, caventes ne à suis Confessarijs parvi habeantur. Et insuper: *Vàm coloreando sus peccados, porque no parezcan tan malos: lo qual mas es escusarse, que acusarse.* Hoc est: *Sua peccata quæsitis coloribus obvelare sollicitant; ne adeo defectuosi appareant: quod potius excusatio est, quàm accusatio.*

79. *Nonus gradus humilitatis est confessio peccatorum: cui opponitur defensio eorundem.* Et incipientes adeo tenaciter imperfectiones suas, operationes que defendunt, ut, quando sus Confessores, y Prelados no les aprueban su espíritu, juzgan que no se lo entienden, ni son espirituales. Ait ergo: *Cum apud suos. Confessarios, & Prælatos horum incipientiū spiritus non benè audit: eorundem Confessariorum, & Præsulū inficitia, & virtutis defectui id attribuant.* Item: *Procurant tratar con otro, que quadre con su gusto: porq̃ ordinariamēte desean tratar su espíritu con aquellos, que entienden, que han de alabar, y estimar sus cosas.* Id est: *Proprium Directorem relinquentes, aliū adire satagunt: hi enim regulariter res suas exponere concupiscunt alijs, à quibus laudem, & æstimationem se consecuturos sperant.* Decimus gradus humilitatis est obedientia: cui opponitur rebellio. Vitium adeo proprium incipientium, ut vel proprio directori rebelles, cisternas dissipatas sibi quærant, ut modò vidimus.

80. *Undecimus gradus humilitatis est, ut homo nō delectetur facere propriam voluntatem: cui opponitur libertas, per quā homo delectatur libere facere, quod vult.* Quam miseram libertatem maximè ambiūt isti homines; quia, ut dictum est, nihil intentatum patiuntur, ut sua sensa ce-rebrose tueatur: eo que miseria devenire hac parte solent; ut de eis asserat D. Ioan. à Cruce: *Huyē como de la muerte de aquellos, que les deshazen sus cosas para ponerlos en camino seguro. Y aun à vezes tomā ojeriza con ellos.* Latino idiomate dixeris: *Tanquam à morte recedunt ab illis, qui suas pueriles tricas conterunt, eo animo ut eos in recta virtutis via statuāt: & eo devenire solent, ut eos, qui eorum profectui sic incumbunt, interdum animo novercali infectantur.*

81. *Ultimus gradus humilitatis est timor Dei: cui opponitur peccandi consuetudo, que implicat Dei contemptum.* Cuius criminis rei sunt incipientes: primò; quia, ut vidimus in gradu octavo, contemnūt suos directores, & Prælatos, quod esse nequit absq̃ Dei contemptu, cum scriptum sit: *Qui vos spernit, me spernit.* Secundo; quia Dei in operè contemptores, divinæ eius ordinationi subesse nolūt, eo que: *Tienen muchas vezes ansias con Dios, porque no les quita sus imperfecciones, y faltas: mas por verse libres de su molestia en paz, que por intento de agradar à Dios.* Hoc est: *Etiam de Deo que-*

queruntur, quia eos à proprijs imperfectionibus, defectibus q̄ non liberat: nec hoc faciunt, ut Deo placeant: sed ut eximantur à molestia, *qua torquentur.*

82. Ecce vobis scalam humilitatis, & superbiæ. Illa ad cælum itur: hac iter cæleste retardatur. Vix inuenietur incipiens, qui in humilitatis gradibus non offendat, & ad superbiæ scalam non declinet. Eorum vestigijs nō insistatis, charissimi, sed ita rectè viam perfectionis currite, ut sine offensione per escalā spiritus, per quam, vitā spiritualem ingressi, gradimini, gradiamini. Triplex remedium assignat laudatus D. Th. art. 6. ad 1. contra hoc immane vitium: primum est cōsideratio propriæ miserix: secundum cōsideratio diuinæ magnitudinis: & tertium imperfectio omnium eorum, de quibus homo superbit. Hoc triplici medio, veluti medicato bolo, superbiæ arrogantiam superabit.

LECTIO SEXTA.

83. **Q**uia multum immorati sumus in capite vitiorum capitalium, curabimus sequentia leviori manu attingere. Igitur avaritia iuxta D. Th. 2. 2. q. 118. art. 1. est *immoderatus amor acquirendi, vel retinendi exteriores divitias.* Hoc vitium maculat incipientes, qui gustata cælestium rerum dulcedine, & illa, quam receperunt non contenti, auge-

ri postulant prece importuna. Quod si Deus nedum hanc dulcedinem non auget, verum etiam semel concessam aufert, (ut robusti fiant) fatigantur, & avarè desiderant invenire, quod humili resignatione assequerentur. Mirè eos instruit Extaticus N. Parens D. Ioannes à Cruce libro 1. Noctis cap. 3. & lib. 2. cap. similiter 3. & lib. 3. ascensus capit. 34.

84. Sunt aliqui mystici, qui de luxuria hic loquentes, ea suffarcinant, quæ naturam huius vitij respiciunt: pro eo que cavendo ea remedia adhibent, quæ omnia omnium statuum individua comprehendunt. Quod an rectè factum sit: cum de imperfectionibus incipientium agitur, alij dixerint. Et sanè non soli incipientes, sed etiam perfectissimi legere debent plenum illud D. Bonavent. opusculum *de vitanda familiaritate Dominarum*, cuius aliquis è nostratibus hic meminit; quia eius lectio non est privative propria incipientium; etiam perfectos instruit, & hos maxime.

85. Vndè clarissima lumina D. Thomæ, & Div. Ioannis à Cruce sequutus dicam, quæ propria incipientium sunt. Igitur Angelicus Doctor in ad Corinthios 2. cap. 12. lectione 2. & etiam 2. 2. quæst. 162. art. 6. ad 3. ait Deum, ut sapientissimum Medicum morbis animarum mederi, sinentem eas

culparum, & tentationum verberare vapulare. Verber hoc frequentissime luxuria est, quæ incipientium animæ, quæ vix prævitorum morbis stare queunt, humiliatur. Quare animæ morbos abijciant, & luxuria cessabit. Sumitur hæc à Deo, ut medium, quo salus animæ habeatur: Unde sanitate restituta conquiescet.

86. Aliter hoc ipsum ex eodem sanctissimo Doctore accipe: Incipientes superbia abundant, ut vidimus tota lectione præcedenti: ut Deus autem hanc superbiam incipientium extinguat, luxuriam parat, qua humiliati resipiscant. Aurea sunt D. Thomæ verba: *Sicut in syllogismis ducentibus ad impossibile, quandoquæ aliquis convincitur per hoc, quod ducitur ad inconueniens magis manifestum; ita etiam ad convincendum superbiam hominum, Deus aliquos punit, permittens eos ruere in peccata carnalia.* Ideoque quousquæ ab hac sui status superbia sint nudi, non vivent à carnis illecebris separati.

87. Triplex aliud motivum huius belli bellè assignat Seraphicus noster Parens libro 1. noctis cap. 4. Primum est delectatio, quam sensus percipit in rebus ipsis spiritualibus: siquidem cum spiritus delitietur rebus spiritualibus, quas incipiens experitur: propterea sensus, cum purgatus adhuc

perfectè non sit, in suæ spheræ delitias fertur. Huius mali remedium est quamtotius egredi ab illo imperfecto statu, quia hæc omnia disparent in obliqua nocte, in qua Deus animas, illas perfecturus, constituit.

88. Secundum est, diabolus, qui ut animam, dum orat, perturbet, hos sensualitatis motus commovet. Huius mali remedium est orationi avidius insistere, & sic hæc dæmonis astutiæ superantur. Quia si ijs territus orationi valedicis, eò quod aliàs hæc non experiris, absdubio tentationi succumbis. Tertium motivum est ipse timor, qui incipientes fortiter tenet circa hos libidinis motus. Peccare nolentes adeò ad aspectum serpentis colubri horrent, ut illos, sine culpa tamèn, perpetiantur. Huius remedium est, ut minus horrore deferatur, & plus voluntati Deo in omnibus placendi. Sic que liberi ab huius inimici tiranide victoriam reportabunt.

89. Tripliciter in iræ laqueo comprehenduntur incipientes, ut colligitur ex Seraphico nostro Doctore libro 3. noctis, cap. 5. Primò irascuntur contra aliorum imperfectiones. Secundò contra proprias. Tertio quia finitur delectatio illa sensibilis, quam in oratione perceperunt. Primi absdubio imperfectissimi sunt; quia licet bono zelo agantur, magis quàm illo,

illo, superba indiscretionem feruntur. His ab similes haud sunt secundi: qui omnes, ut hanc imperfectionem eradicent, rectè procedant, & orent, in Domino suam spem collocantes, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & sua gratia illos omnes compescet, ut in admirabile lumen resurgant, & tunc laus erit unicuique à Deo. Ultimorum imperfectio pariter nota est: hi enim non Deum orando quærunt, sed orationis delicias: atque adeò his deficientibus, irascuntur.

90. Istorum imperfectiō affinis valdè est gula spiritualis, quæ nihil aliud est, quàm *inordinata spiritualium consolatio- num sollicitudo*. Vix in incipientium choro genua sunt, quæ coram hoc idolo non flectantur. Sic asserit mysticus noster Doctor libro 1. noctis, cap. 6. qui mirè harum numerum penè innumerum imperfectio- num edisserit, medicamina adhibens, quibus periculum imminens caveatur. Videri debet, ut quidquid in hac materia sciendum tum à directoribus, tum à discipulis est, mirabili arte traditum, veneretur.

91. Invidia etiam corripuntur incipientes: quippè non æquo animo ferunt, si aliquem ab alijs laudatum vident: & maximè à Prælati, & direttore utriusque; si eidem sub- sunt. Laudant eos, quos alij extollunt: motiva detegant, qui-

bus plùs à laudatoribus effe- rantur, & sic contra invidiam agentes ipsius manus, scedè pal- lidas, fugient, illam eliminantes.

92. Ultimum capitalium vitiorum accedia est, quæ non rarò in incipientibus inveni- tur. Ex quo enim Deus ab illis subtrahit delicias, quibus in oratione fruuntur, angustian- tur; & pigri nec manus levant, ut benè agant. Plurimi hac via periere, quorum ruina aliorum doctrina est. Huius vitij reme- dium proprium illud est, quod est fermè commune omnibus vitij capitalibus. Qui enim Deum ipsum in oratione quæ- rit: vel viam in viam conatur ambulare, sciens quòd in terra deserta, & invia, & inaquosa solet Deus apparere. Sanè qui hoc immobili sydere ductus Deum solum quærît, quot sen- tibus in progressu cruentatur, tot calcaribus movetur, ut Deum ipsum immensis salebris emensis, maioribus certamini- bus exantlatis inveniat, & iam illud nemo despiciat. His pro vitiorum extirpatione dictis, ad passionum moderationem accedamus.

LECTIO SEPTIMA.

93. **D**Ivus Thom. 1. part. quæst. 81. art. 2. di- vidit appetitum sensitivum in concupiscibilem, & irascibilem. Hæ duæ potentia realitèr, & specificè distinguuntur. Realitèr

tèr quidem, quia habent diversa subiecta, quæ informant: nam concupiscibilis recipitur in iecore; & irascibilis subiectatur in corde. Differunt etiam specificè, quia licet utraque respiciat bonum sensibile; concupiscibilis illud respicit, prout dicit hoc, quod est delectare, perficereque potentiam, cuius est bonum. Irascibilis autem respicit bonum sensibile, prout est arduum, & difficile consequi. Ex quo sequitur: irascibilem præstare concupiscibili; quia respicit obiectum sub ratione minus materiali: regitur enim ab æstimativa, quæ rationibus insensatis ducitur: concupiscibilis verò ab imaginativa, quæ sensatis rationibus regitur.

94. Actus harum potentialium dicuntur passionēs. Passio verò, prout ad præsens attinet, definitur à mysticis per hoc quod sit: *Motus appetitus sensitivi ad imaginationem boni, vel mali cum aliqua corporis immutatione, quo scilicet fertur ad bonum, & fugit à malo.* Per hoc quod sit *motus appetitus ad imaginationem boni, vel mali*, convenit passio cum actibus voluntatis: sunt enim motus appetitus ad imaginationem boni, vel mali: siquidem est de ratione appetitus, si vè rationalis sit, si vè sensitivus moveri à bono, & à malo; ab hoc, ut illud respuat; ab illo verò, ut illud prosequatur. Differunt tamèn per hoc, quod passio est motus appeti-

tus *sensitivi*; illi verò alij actus sunt motus appetitus rationalis, scilicet voluntatis.

95. Præcipua autem differentia sita est in eo, quod actus voluntatis nullam causant mutationem in corpore: quia cum voluntas non sit organo affixa, utpotè purè spiritualis, propterea eius actus nullam corporalem mutationem inducunt: atque adeò licet voluntati tribuantur actus convenientes in nomine cum actibus appetitus sensitivi; non tamèn dicuntur passionēs, nec illam significant; sed solum simplicem actum, seu affectum eiusdem voluntatis.

96. Actus autem appetitus sensitivi dicuntur passionēs propter passionem corporis quam causant. Pro quo scire debes transmutationem dupliciter fieri: primò cum datur receptio unius sine exclusione alterius, ut cum corpus mutatur de non albo in album, datur receptio albedinis: quæ sanè recipitur sine expulsionē aliquius formæ præexistentis. Secundò datur transmutatio, cum recipitur aliquid in subiecto, à quo aliquid aliud excluditur. Et hoc adhuc dupliciter, nam illud, quod excluditur, potest esse conveniens subiecto, vel contrarium. Exemplum primi habes in homine transeunte de sano in agrum: recipit enim ægritudinem cum expulsionē sanitatis, quæ illi omnimodè con-

conveniens est. Exemplum secundi offert ipse homo transiens de agro in sanum: quippe recipit sanitatem cum expulsiōe agitudinis sibi contrariæ. Unde habes, passionem tripliciter evenire; primò cum datur receptio sine expulsiōe: secundo cum excluditur contrarium: tertio deniquè cum expellitur conveniens. Prima passio est summè impropria; secunda propria est; at tertia est propriissima, ut ex ipsis terminis notum est: tunc enim quis dicitur propriissimè pati, cum per adventum rei contrariæ, & afflictivæ sua sibi conveniente perfectione privatur.

97. Passio ergo prout fit, cum expulsiōe est, de qua loquimur, & quæ tradita diffinitione definitur. Constat quæ traditam definitionem rectam esse, cum designet principium, & obiectum, inter quæ actus, qui definitur, versatur: & insuper tradat effectum proprium, quem talis actus inducit. Illæ verò particulæ: *quo scilicet*, & sequentes maioris claritatis gratia positæ sunt. Quæ omnia ex dicendis maiorem lucem accipient.

98. Ut autem numerum harum passionum proponamus, obiectum appetitus considerare debemus. Hoc, ut dictum est, est bonum, & malum: malum ut recusandum, bonum verò, ut amplectendum. Unde secundum diversitatem, qua

appetitus tendit in obiectum, erit & passionum multiplicitas. Appetitus respicit suum obiectum vel absolute sumptum, vel prout dicit arduitatem, difficultatem quæ. Primo modo est potentia concupiscibilis. Secundo verò irascibilis; ut patet ex dictis numero 93. Concupiscibilis tendit in obiectum vel bonum, vel malum. Si tendit in obiectum bonum, tripliciter se habet relatè ad illud. Primò enim respicit illud, ut bonum, abstrahendo ab alijs, & sic causat amorem: tendentia enim potentia in bonum, ut tale, est amor. Secundo respicit bonum, ut abiens; & sic excitat desiderium obtinendi illud bonum, quod iam amat. Tertio respicit bonum, ut iam adeptum, & tunc gaudium excitat, siquidem de bono obtento gaudeamus. Eodem modo philosophandum est circa malum: nam vel illud respicit absolute, & sine reduplicatione aliqua; vel respicit illud, ut absens, vel ut iam est præsens. Primo modo excitat odium: secundo fugam, tertio verò tristitiam. Nam malum, ut malum abominatur, ut absens cavetur: ut præsens verò tristitiam parit. Non potest bonum, ut terminus concupiscibilis aliter considerari, nec malum valet aliter intueri; eoque nec aliter in illa ferri potest hæc potentia. Quamobrem sex sunt ipsius passionum. Prima, radix quæ aliarum omnium est

est amor, cui odium opponitur, quod passio secunda est: tertia est desiderium, cui quarta, quæ est fuga, contradicit: quinta est gaudium, ei que tristitia, ut sexta, contrariatur.

99. Deindè respicere obiectum, ut arduum est opus irascibilis. Et cum respicitur bonum arduum, ut possibile tamèn consequi, excitatur spes: si verò hæc possibilitas, vel abest, vel non cognoscitur, datur desperatio, spei contraria. Dùm verò movetur, homo ad sollicitudinem illud bonum arduum possibile consequi, & difficultatibus arduitis non deterritus media aggreditur, quibus illud consequatur, ratus, quod audaces fortuna iuvat, timidos que repellit, tunc excitatur audacia. Si verò arduitis, seu difficultatū pondere præssus spē penè emortuam habeat, tunc datur timor. Ac deniquè cum quis appetit ab iniuria irrogata vindicari, datur ira. Undè undecim sunt hæc passiones: sex pertinent ad concupiscibilem, quinque verò ad irascibilem. Ex illis amor contrariatur odio: desiderium fugæ: tristitiæ gaudium: spes desperatio: timori deniquè audacia: ira verò contrarium non habet, quod habere possit passionis nomen.

100. Ex dictis notum manet, quàm aptè diximus suprà, amorem esse passionum omnium radicem, originem que:

fiquidem omnes illas transcendit, & imperat. Eò enim bonum desideratur, delectat, speratur, audaciam, & iram excitat; quia amatur: sinamquè non amaretur, hos motus non excitaret. Similiter que malum, cum terminet actum secundarium voluntatis, qui sine primario stare nequit; ideò illum terminat; quia præsupponitur actus amoris: non enim malum respiceretur, si non amaretur bonum. Exactiorem horum notitiam tradunt aliqui mystici: alij verò nullam: nos autem mediam tenuimus viam; ita ut aliqua non tacentes, plura reticeremus, lectorem ad nostrates remittentes, quorum multi plena manu hanc materiam absolunt cum Div. Thoma 1. 2. quæst. 22. & 23.

LECTIO OCTAVA.

101. **P**assiones dictæ (ut sic ad mystica proximius accedamus) ex se non sunt malæ, induunt tamèn bonitatem, & malitiam à voluntate, vel imperante, vel non prohibente: si namquè conformantur regulis rationis, sunt bonæ; & si non conformantur, malæ sunt. In quo laudare debes mysticorum loquendi proprietatem, qui aiunt, incipientes debere evaquare peccata, eradicare vitia, & passiones regulare. Peccata evaquantur confessione, vitia eradicantur mor-

mortificatione, pafsiones verò regulantur ratione. Vitia, & peccata sunt determinatè mala; ita ut nulla vi possint inducere bonitatem; eòque quanto-
tius expellenda sunt, ut regnum virtutis valeat obtineri. Ast pafsiones, cum ex se sint indifferentes ad bonum, & malum, ratione regulatæ bonæ sunt, adiuvant que ad obtinendam virtutem.

102. Et ut practicum modum, quo moderentur, audias, de unaquaque seorsum, breviter tamen dicemus. Igitur amor potest esse inordinatus ex parte obiecti, & ex parte modi. Ex parte obiecti est inordinatus, cum amatur obiectum illicitum. Tunc est inordinatus ex parte modi, cum obiectum licitum amatur, indebito tamen modò; nempè plusquam amari debeat. Si inordinatio est ex parte obiecti amati, moderabitur pafsio ista per appositionem obiecti contrarij, ut si quis amet mundanos honores: hanc pafsionem frænabit, considerans, amans que bona cælestia; tunc enim amor huius sacratissimi obiecti, obiectum aliud ostendet non amore, sed odio dignum: atquè adeò manente amore, per solam variationem termini, transit de vitioso in virtuosum.

103. Si verò inordinatio sit in modo, quia scilicet obiectum licitum amat, indebito tamen modo: tunc vel potest

sine dispendio aliquo ab amore illius obiecti arcèri, vel non: si non: illud amet, sed modum tenens, excessum iugulet. Si arcèri potest: avertatur; non quia malum amat, sed ne bonum malè diligit. Absolutè tamen pafsio ista, & generalitèr omnes pafsiones appetitus concupiscibilis, moderantur virtute temperantiæ ex Div. Thoma 2. 2. quæst. 141. qui videri potest tota illa quæstione, præcipuè articulis 2. 3. & 4. Undè cum hac virtute omnes sex pafsiones appetitus concupiscibilis moderentur, propterea ad assignandum medium, quo irascibilis pafsiones moderantur, transimus.

104. Bonum arduum, quod est obiectum spei habet aliquid attrahens, & aliquid retrahens, ut asserit D. Thomas 2. 2. quæst. 161. art. 1. Bonitas attrahit, & ideò excitat spem. Difficultas retrahit, eòque inducit desperationem. Ut autem hæ duæ pafsiones moderentur, & ne desperatio, aut maior spes, quam par est, excitetur, requiruntur duæ virtutes moderantes, quas idem Angelicus Doctor assignat. Prima est humilitas, quæ temperat, & refrænât animum, ne immoderate tendat in excelsa. Secunda est magnanimitas, quæ impellit, & firmat animum ad prosecutionem magnorum secundum rationem rectam. Videatur D. Thomas loco citato; & 1. 2. quæst.

quæst. 60. art. 4.

105. Sequitur audacia, quæ habet idem obiectum, ac timor, sed sub contraria ratione; quia timor respicit malum, ut ei succumbens, aut ut ab eo fugiens: audacia verò idem malum respicit, aut illud superans aggrediendo, aut sustinens tolerando. Nec intelligas audaciam non esse actum prosecutionis, cum dicamus, respicere malum, ut obiectum. Nomine quippè mali ipsa arduitas cum bono connexa intelligitur: quæ quidè arduitas, cum retrahat, ut numero præcedenti dicebamus, habet rationem mali, quæ perterritus timor, horret; quam audacia caput erigens illam aggreditur. Has duas passiones moderatur fortitudo, licet fortitudine magis moderetur timor, quam audacia. Sic Div. Thomas 2. 2. quæst. 123. art. 6. ubi ait; *Philosophus dicit in tertio Ethicorum, fortitudo est magis circa timores reprimendos, quam circa audacias moderandas.* Dicitur autem fortitudo magis respicere timores, quos reprimat, quia potior ipsius actus, ut cum Philosopho astringit inibi D. Thomas, non est audacter oppugnare, sed patienter sustinere.

106. Passionum ultima est ira, quæ fit cum ascensione sanguinis circa cor. Hæc est motus, quo læsus ad vindictam provocatur. Et istum motum moderantur mansuetudo, &

clementia ex Div. Thoma 2. 2. quæst. 157. art. 1. & idem Angelicus Doctor explicans illud Psalm. 24. *Diriget mansuetos in iudicio:* ait: *Mansuetudo est virtus mitigans iras, quia ira valde impedit, & maxime in moribus invenitur.* Vndè qui mansuetus fuerit, etsi, cum opus sit, irascatur, non peccabit.

107. His virtutibus moderantur omnes istæ passiones, quæ sic moderatæ ad virtutem nanciscendam maximoperè conducunt. Quare debet incipiens his virtutibus insudare, ut possit ad suum finem feliciter pervenire. Director que debet illum in his dictis virtutibus exercere, quò ex utriusque mutuo conamine obstacula retardantia exarmentur, & fructus optatæ palmæ manu hilari apprehendantur.

LECTIO NONA.

108. **V**Idimus initio lectionis præcedentis vitia extirpari mortificatione, & passiones moderari virtutibus adiuta ratione. Quæ eò tendunt ut incipientes in oratione exercentur: hæc enim est propriissimum viri spiritualis studium. Quod studium, & sollicitudo illa extirpandi vitia, & moderandi passiones reciproca activitate fovetur. Mortificatio enim passionum, & appetitus vitij vitiati cordis valvas orationi pandit: & oratio ipsa pal-

passiones, & vitia persequitur ut media mortificatione superentur. Undè cum hoc sit incipientium studium, de ipso non nihil dicemus, plura, cum de purgationibus agamus, dicturi.

109. Mortificatio est duplex, exterior scilicet, & interior. Mortificatio exterior respicit exteriorem hominem, sensus videlicet externos componendo. Interior verò est, quæ motus, & affectus interni mortificantur. Vtraque mortificatio necessaria est: exterior quidem, ut interior perduret: & interior, ut exteriorem valeret. Nihil prodest exterior mortificatio sine interiori: & sine exteriori interior in nihilum citissimè abibit. Hæ duæ mortificationes sunt duæ alæ, quibus anima in contemplationem aquilis ocyor ascendit.

110. Undè incipientes sui profectus cupidi, & qui ad superiora tendere festinant, totis viribus debent se mortificationi dedere, sensus exteriores, interioresque, & omnes suas potentias cohibentes, immò & semetipsos abnegantes, ut ultra progredi valeant in via spiritus.

111. Dictæ mortificationes sumi possunt relatè ad illicita, & ad licita. Prima bona est, & obligatoria, sed secunda est melior, atquè adeò animam amictu speciosissimo ornat. Et insuper ipsam animam magis ab illicitis seiungit. Quippè

A Spiritu Sancto,

vox est D. Gregorij 5. moralium cap. 8 *Solus in illicitis non cadit, qui se aliquando, & à licitis cautè restringit.* Undè quanto hiscè mortificationibus se dederint incipientes, tantò pede velociori, & solidiori proficient, & facilem viam ad orationem sternerent.

112. Hæc etiam oratio est proprium ipsorum exercitium: non quia solis incipientibus conveniat: quippè omnium hominum proprium est orare; sed quia omnium, & semper incipientium est se in oratione exercere. Non tamèn omnis oratio est incipientium propria: alia enim est oratio, quæ ad perfectos attinet, & alia, quæ ad proficientes spectat. Propria igitur incipientium oratio meditatio est, falluntque, & falluntur, qui hisce temporibus aliter opinantur. Nostrum tamèn dictum à Sanctissima Matre nostra Theresia didicimus, quæ cap. 13. vitæ de oratione meditationis loquuta concludit: & hic est modus orationis, in quo omnes incipere debent. Quod sanè Angelici Præceptoris autoritate firmatur: ait enim 2. 2. quæst. 82. art. 3. in corpore: *Et ideò necesse est, quòd meditatio sit devotionis causa.* Undè cum incipientes habeant certè devotionem, hæc devotio à meditatione oriri debet.

113. Ratioque huius discursus ea est: quòd devotio est actus voluntatis, quare ab ali-

H quo

quo actu intellectus causatur, cum hoc sit de ratione actus cuiuscumque voluntatis, ut præsupponat actum intellectus: sicut & potentia ipsa intellectiva ad volitivam supponitur. Vndè devotio vel causatur à meditatione, vel à contemplatione, ut asserit citatus D. Thomas. Cum autem in incipientibus nequeat à contemplatione causari; quia contemplatio non est res propria incipientium, relinquitur, quòd in illis causetur à meditatione.

114. Pro meditationis materia assumat quatuor novissima, vel consideret gravitatem, sceditatem, & damna mortalis peccati; aut in mysterijs vitæ, & passionis nostri Redemptoris spatietur. In his omnibus pabulum animæ inveniet, quo munitus longam viam purgativam dimetiat, & ad contemplationis verticem præparetur.

115. Quo autem tempore relinquenda sit meditatio, & ad contemplationem transeundum, acurata sollicitudine exploret magister: quia si discipulus non est aptus, ut ad viam illuminativam transeat, si purgativam relinquit, oleum, & operam perdet. Si autem ad cōtemplationem maturum detinet in via purgativa, dimittet accepta, & non accipiet promissa. Vndè maxima dextertate opus est, ut hæc obstacula extremè contraria devitet.

Signa verò, quibus tanquam Dædali filo uti debet, ut ab his labyrinthijs liberetur, tria sunt, proponuntur que à Seraph. Parente nostro D. Ioanne à Cruce libro 2. ascensus cap. 13. sunt que sequentia.

116. Primum signum est, quòd mysticus videat se meditari non posse, nec imaginatione operari, nec in hoc, ut prius delitiabatur, delitiat: quini-mò ariditatem invenit, ubi prius dulcedinem reperiebat. Secundum signum est, quòd non illi placet imaginationem, sensum vè ponere in rebus particularibus exterioribus, aut interioribus; non quia imaginationis irrequieta fatigatio ligetur: sed quia à consilio fastidit anima illam in alijs collocare. Tertium est, & certius quidè, quòd animæ placet manè in pacifica solitudine, Deum que considerare cum amorosa attentione, sine consideratione aliqua particulari, nec actibus discursivis, sed solum cum notitia quadam generali, & amorosa.

117. Hæc tria sunt signa, quæ Theodidactus Doctor noster assignat, quorum exactissimam sufficientiam solida ratio demonstrat. Etenim si anima delitiat meditando, hinc que illinc per discursum transeundo, idonea ad contemplationem non est: hæc enim est centrum, finis, & terminus medi-

tatio-

tationis, quæ est via, medium que, quo ad contemplationem itur: & qui in medio delitatur, termino certè non inhiat. Requiritur ergo, ut primum signum, quod anima non possit meditari, & ariditatem, ubi prius delitias, reperire.

118. Ast quia hæc ariditas potest provenire à culpa ipsius animæ, vel quia peccavit, vel quia distracta est, nec se, ut debet, præparat orationi; propterea requiritur secundum signum, scilicet, quod illi displiceat ponere imaginationem in rebus particularibus: qui enim distractè vivit, super meditatione nauseat; quæ spiritualia non sunt diligit, & delectatur, cum inutilibus vacat.

119. Verum quidè est, quod fastidium potest provenire ex aliquo humore melancholico, quo ita afficitur anima, ut nec meditari, nec alia cogitare queat: & ob hoc requiritur tertium signum, nempe quædam simplex, & affectuosa attentio in Deum. Qui enim attrabili corripitur, hanc affectuosam attentionem habere minime potest. Vndè, ut vides, nec primum signum sine secundo, nec utrumque sine tertio convincunt meditationem relinquendam esse: sed ex omnibus tribus adæquatum signum evidens confurgit, ut à meditatione in contemplationem transeat, hoc est, à via purgativa in illuminativam.

120. Ex quibus habetur, vanè in hac parte plures mystas ad temporis spatium recurrere, ut fiat hic transitus. Tempus enim in via purgativa insumptum mensurà esse non potest, ut talis via deferatur: tum quia diversitas complexionum multum conducit, ut citius, feliciusque via purgativa perficiatur: tum quia diversus conatus euntium, eundi diversum modum convincit: tum quia Deus, sicut non omnes ad æqualem perfectionis gradum destinat, ita nec omnes æquali celeritate vocat: tum denique, quia diversitas directorum rem incertam relinquit: magis enim proficit anima dexteriori, & vigilantiori subiecta, quam si sit desidi, infcio vè subordinata. Vndè tempus norma esse non potest, nisi ut tempus ipsum inutiliter insumatur, & ansa erroribus detur. Poterit tamèn tempus attendi, dum est aliqua dubitatio circa aliquam ex regulis assignatis; tunc enim aliqualem erit tempus non omninò impertinens.

121. Cæterum, cum certum sit viam purgativam deferendam non esse usque dum purgatio activa perficiatur, omnia ea signa, quæ hanc purgationem perfectam ostendunt, signant etiam tempus, quo anima in viam illuminativam intrare potest. De his ergo infra agemus, tuncque clariùs constabit non incongruè defi-

niri viam purgativam per ordinem ad activam purgationem, qua finita, anima ad contem-

plationem ascendit, cum qua, & nos è via purgativa ad illuminativam festinamus.

SYNTAGMA TERTIVM.

De via illuminativa, quæ est secundus modus Deum in particulari sciendi.

122. **D**ivisioni, quæ est secunda pars modi sciendi dialectici correspondet via illuminativa: quia sicut divisio animam à corpore separat, ut hac arte ignoti naturam ostendat; sic hæc via cælestes virtutes secum trahit, quibus anima à terra vitiorum separata in Dei cognitionem tendit.

LECTIO PRIMA.

123. **V**iam illuminativam possumus definire per hoc quod sit *Oratio manifestativa Dei per virtutum acquisitionem, & passivam purgationem*. Postquam anima præterita flevit, & in eradicatione vitiorum, passionum que moderatione profecit, incipit, clarescente die, suam felicitas coruscare: siquidem Deum clarius, vividius que cognoscit, dum in eum media ipsius contemplatione rapitur. Quo intellectus ascensu accenditur voluntas, ut amet tam benign-

num Patrem. Undè D. Bonaventura sic definivit istam viam in prologo Theologiæ mysticæ: *Via illuminativa dicitur, qua mens cogitando ad amoris inflammationem accenditur.*

124. Et quamquam hæc definitio huius viæ naturam egregie exprimat: illam tamen aliam assignavimus, quia procedit per ea, quæ faciunt magis intelligibilem viam illuminativam: nulli quippè nisi proficientibus convenit virtutibus speciali sollicitudine roborari; purgationem que passivam experiri: Undè cum mens nostra eo meditatio collimet, ut claritate possibili arcana hæc proponantur; ideò quidquid ad hoc idoneum visum fuerit, non relinquetur infectum.

125. Est & aliud caput, inde confurgens, ut hæc faciamus: quia data diffinitio est brevissimum memoriale eorum, quæ viam illuminativam constituunt: Undè qui dictam definitionem retinent, præcipuum huius viæ non ignorant: siquidem illa ostendit ea, in quibus

bus exercentur proficientes.

126. Horum exercitium est purgatio passiva tam sensus, quam spiritus, de qua nihil modò: eoque ad aliud exercitium in definitione expressum accedimus. Istud est virtutum acquisitio, quibus anima ornatur, ut omnium Domino desponsetur. Ut in hac virtutum acquisitione rectè procedant tam discipulus, quam director vires animæ cognoscere debent, aliter miserabiliter cadent. Meminerint illius cœlestis moniti Seraphicæ Doctrinis, & Matris nostræ, mansione 5. cap.

3. *La imaginacion es à donde el Demonio haze sus saltos, y engañanos: à mugeres, y gente sin letras podrá hazer muchos; porque no sabemos entender las diferencias de potencias, è imaginacion, y otras mil cosas, que ay interiores.* Est dicere: In imaginatione dolos, præstigias quæ suas dæmon fabricat. Et specialitèr hoc exequitur cum mulieribus, & idiotis; non enim cognoscunt numerum, indolæ, & differentias potentiarum, imaginationis, & plurium aliorum, quæ intra nos sunt.

127. Audiant hoc, & confundantur quotquòt mysticorum non esse hæc ex professo tractare crocitant. Non possumus horum disputationem texere; non quia non iudicemus omninò necessariam, sed ob dicta numero 59. Adhuc tamen non pauca dicam, præci-

pue ex ijs, quæ Philosophiam transcendunt: in his enim non militat ratio illa, ob quam in philosophicis superfluum ducimus spatium.

128. Virtutum ergo acquisitio est exercitium proficientium: intellecto illo verbo *acquisitio modo*, quo numero 31. dicebamus. Atque quanquam anima virtutibus ornatur, non est earum subiectum; quia cum ipsa non sit immediate operativa, non est subiectum harum virtutum, sed in illis potentis, quas perficiunt, recipiuntur.

129. Potentiæ propriæ animæ rationalis sunt in duplici differentia; nam aliæ conveniunt ipsi, quæ rationali: aliæ verò secundum quod ea præstat, quæ formis brutorum sunt communia. Et hæ dupliciter adhuc considerari debent: primò *secundum se*: secundò *prout coniunctæ animæ rationali*. Potentiæ hæ sensitivæ *secundum se*, nec per infusionem, nec laboris industria aliquam virtutem recipiunt; quia ipsæ à natura habent quidquid requirunt, ut operentur. Si autem sumantur *prout coniunctæ*, adhuc dupliciter considerantur, vel ut proprius loquar; sunt in duplici differentia, nam aliæ sunt supremæ: aliæ verò non. Si non sunt: nullum habitum recipere possunt, ut patet in sensibus externis. Si sint in tali linea supremæ; cum supremum infimi-

attingat infimum supremi, idem iudicium ferendum de illis est, ac de ijs, quæ animæ prout rationali conveniunt. Potentiæ propriæ animæ rationalis, quæ talis, temporis decursu, & per infusionem aliquid recipiunt, quo in operationem exeant; sine quo, vel nullo modo, vel difficillimè operarentur: unde idem dicimus de potentijs proprijs partis sensitivæ supremis.

130. Potentiæ propriæ animæ rationalis sunt intellectus, & voluntas; nam memoria, si secundum quod ad partem intellectivam pertinet, sumatur, non differt ab intellectu ex 1. parte, quæst. 79. art. 7. & ex Complutez. sibus de anima disputatione 18. num. 6. Intellectus est potentia cognoscitiva: voluntas verò appetitiva. In parte sensitiva sunt etiam supremæ potentiæ, aliæ cognoscitivæ, & appetitivæ aliæ. Cognoscitivæ sunt quatuor, videlicet sensus communis, imaginativa, æstimatoria, & memoria. Appetitivæ sunt duæ, nempe concupiscibilis, & irascibilis, de quibus egimus numero 93. & sequentibus.

131. In omnibus his aliqui habitus de novo recipiuntur, ut operentur. Verum est discrimen, quia habitus, qui recipiuntur in potentijs cognoscitivis sensitivis non possunt habere rationem virtutis: quia cum virtus sit consummativa recti operis ex 1. 2. quæst. 56.

art. 5. & verum, quod hæ potentiæ respiciunt non compleatur in illis, sed in solo intellectu: propterea rationem virtutis habere non possunt isti habitus, nec ipsæ potentiæ subiectum virtutis esse possunt. Unde solum remanent quatuor potentiæ, in quibus virtutes, quæ tales verè sunt, valeant subiectari. Potentiæ istæ sunt intellectus, voluntas, concupiscibilis, & irascibilis.

LECTIO SECUNDA.

132. **O**biectum intellectus est ens verum tota sua latitudine, ingrediente veritate non ut ratione formali, sed ut conditione, ut docet D. Thomas 1. part. quæst. 16. art. 3. ad 3. & inibi Caietanus. Obiectum voluntatis est bonum in tota etiam latitudine sua, apprehensum ab intellectu. Bonum etiam est obiectum concupiscibilis, & irascibilis; at non apprehensum ab intellectu, sed bonum sensibile, per ordinem ad quod diversificantur istæ potentiæ ab omnibus alijs: inter se tamèn differunt modo dicto numero 93.

133. Has ergo quatuor potentias subiecta diversarum virtutum esse dicimus: ita quod virtutes perficientes in ordine ad verum subiectantur in intellectu: perficientes autem in ordine ad bonum subiectantur in appetitu; ita talitèr, quod si bonum

bonum in ordine ad quod perficiunt, requirit, ut conditionem propositionem intellectus, subiectantur in appetitu rationali: eæ verò, quæ respiciunt bonum sensibile, si illud absolute sumptum respiciunt, subiectantur in concupiscibili, si verò illud respiciunt ut arduum, in irascibili.

134. Harum potentiarum actus ex se solum dicunt suam entitatem, & speciem, nullam tamen, prout sic, dicunt rectitudinem, aut deformitatem: hanc quippè solum dicunt, quatenus procedunt à potentia informata aliquo habitu; & recti sunt, quando habitus est rectus; mali verò, si deformis. Mali habitus, quorum extirpationi purgatio activa navavit operam, cupiunt redire, ac de novo in potentijs subiectari: quòd ut non assequantur, virtutes in via illuminativa exercentur.

135. Potentiæ dictæ quavis convenient in hoc, quod medijs suis actibus æqualiter se se ostendunt, observandum est tamen, actiones appetitus sensitivi passiones dici; actiones verò intellectus, voluntatisque, operationes nominari. Et hoc non ideò est, quia priores potentiæ non sint activæ, & in posterioribus sua passio non detur: quippè, teste Philosopho, intelligere est quoddam pati: & appetitus sensitivus verè appetit, fugit que, quod

activitatem sonat. Dicuntur tamen passiones actus appetitus, quia fiunt cum corporali transmutatione, ut vidimus numero 96. ex D. Thoma 1. 2. quæst. 22. art. 3. nomen verò operationis tribuitur actibus intellectus, & voluntatis, eò quòd talem transmutationem non dicunt, utpotè spirituales, & organo non affixi.

LECTIO TERTIA.

136. **E**X dictis habetur requiri virtutes, ut actus dictarum potentiarum rectificentur, ad quod omninò necessaria est horum actuum notitia; sine illa enim nec discipulus progredi, nec magister eum valebit dirigere: res enim hæc omninò necessaria est, ut possit unusquisque munus suum obire.

137. Igitur horum actuum exactam, & operosam notitiam ex nostris Salmanticensibus de virtutibus petenda est. Nos verò aliqua dicemus. Actus intellectus alij sunt speculativi, & alij practici. Primi sunt tres illi actus, quos, dum Summulistam ageres, didicisti & explicant Complutenses, sunt quæ simplex apprehensio, iudicium, & discursus, quorum naturam, & virtutem retinere debes, ut contemplationis notitiam nanciscaris. Actus practici sunt in duplici differentia; nam alij sunt practici per se, alij verò

verò per accidens. Hi sunt ipsi actus speculativi, illis enim per accidens admiscuntur actus voluntatis, quò practici fiunt, ut cum applicat intellectum ad speculandum, vel gaudet speculatione.

138. Practici per se ij sunt, qui per se ad practicam spectat, quæ voluntatem erga bonum dirigit. Ex his alij versantur circa finem, & alij circa media. Primi non habent aliud nomen nisi *iudicium practicum*. Ex his verò, qui versantur circa media, prior est *Consilium*, per quod media explorantur. Secundus dicitur *sententia*, qui cum omni rigore dicitur *Iudicium practicum*, hic ex pluribus medijs à consilio inventis eligit illud, quod hìc, & nunc iudicat magis idoneum: quod si per consilium unicum tantum medium inuentum est, tunc non erit opus alterius iudicij præter illud, quod in ipso consilio clauditur. Ultimò sequitur *imperium*, & est actus omnibus alijs perfectior: eo siquidem dirigitur voluntas ad executionem operis, & ad illum iudicium, & consilium ordinantur.

139. Actus voluntatis alij respiciunt finem; alij verò media. Ex primis prior est *simplex volitio*, qui potentiae nomine dicitur voluntas, & illo amatur finis absolute, & sine respectu ad media, nec ad consequutionem. Secundus actus est *complacentia*, qui supra affectum

prioris addit imperfectam quandam fruitionem finis, quem in apprehensione incipit possidere. Tertius est *dilectio*, & addit unionem inter amantem, & amatum, quatenus unum reputantur. Quartus est *intentio*, & respicit finem, ut per media consequibilem. Quintus est *fruitio*, & est *quies* in fine adeptò, vel secundum rem, & sic est perfecta, vel secundum apprehensionem, & sic est imperfecta.

140. Ex ijs, quæ media respiciunt: primus est *Consensus*, quo voluntas media omnia à ratione proposita sine alicuius exclusionem approbat, quod dicitur *consentire*. Secundus est *electio*, quo voluntas ex medijs propositis, approbatis quæ, unum, aut aliqua assumit, illud, aut illa alijs præferendo; & quod eligit, est quod solum executioni mandatur. Si verò consilium non plura, sed unicum tantum medium proponit, tunc consensus, & electio non sunt duo realiter actus, sed idem, qui ut approbat est consensus; &, ut præfert alijs, quæ non placent, est electio. Tertius est *usus*, quo voluntas applicat alias potentias ad operandum. Dividitur quæ in activum, qui est ipse actus elicitus à voluntate, & passivum, qui elicitur ab alijs potentijs ex applicatione, & imperio voluntatis: & hinc provenit celebris illa divisio actuum in elicitos, imperatos quæ.

141. Hi sunt actus intellectus, & voluntatis, quos debet comprehendere Magister, ut sobriè suum ministerium impleat. Observet que, quòd in voluntate pro quavis actu serie solùm ponitur unica virtus: quia cum virtus sit boni operis consummativa, & bonum voluntatis non compleatur usque ad assequutionem finis: propterea una sola virtus perficit omnes voluntatis actus. In intellectu autem aliter res se habet ob oppositam rationem: undè pro diversis actibus, etiam in eadem serie, ponuntur diversæ virtutes, quia rectitudo intellectus in quovis horum actuum habet suum complementum. Sic edocemur à Div. Thoma 2. 2. quæst. 51. art. 2. Vide nostros Salmant. in elucidatione art. 6. 1. 2. quæst. 57.

LECTIO QUARTA.

142. **V**T autem materia hæc meliùs percipiatur, eius praxim proponemus. Ordinem, quem inter se servant actus voluntatis, & intellectus texentes. Sit finis ipsa virtus, cuius bonitatem posse, debere que omnes nostras potentias movere, nemo ignorat.

143. Igitur relatè ad hunc pulcherrimum finem primus actus, qui in nobis datur est iudicium minùs rigorosè tale,

quo intellectus finis bonitatem absolutè, & sine ordine ad media proponit: undè medio hoc actu proponit intellectus bonitatem virtutis, huic correspondet ex parte voluntatis *simplex volitio*, qua virtus sine ordine ad media amatur. Sequitur etiam ex parte voluntatis *simplex complacentia*, qua voluntas sibi complacet de eo, quod iam aliquomodò possidet, hoc est, in apprehensione. Adhuc ex parte voluntatis sequitur *dilectio*, qua amans virtutem, reputat eam, quasi idem sibi. Ad istum actum sequitur ex parte etiam voluntatis *imperfecta fruitio*, quæ est delectatio, seu quies in fine in apprehensione adeptò.

144. Nec mireris ad unicum actum intellectus, scilicet iudicium, sequi ex parte voluntatis tot actus: nam hoc evenit, vel quia inter quemvis actum voluntatis mediat illud primum iudicium proportionans se cum actu, cui immediatè præcedit: Undè sicut iudicium de bonitate præcedit simplicem volitionem; ita ad hanc sequitur ex parte intellectus iudicium, quo voluntati proponitur debere sibi complacere de fine iam aliquatè possessò, ad quod iudicium sequitur in voluntate *simplex complacentia*. Vel evenit, quia ex quo voluntati proponitur bonitas finis, efficacia talis propositionis tanta est, ut ea sola, & virtus ametur, & voluntas sibi in ea complacere, & di-

ligatur, & imperfectè fruatur. Et hoc secundum iudicamus veriùs.

145. Ad hos omnes actus sequitur in intellectu *iudicium practicum* magis propriè tale, quo iudicatur de convenientia virtutis, ut per media consequibilis. Et correspondet in voluntate *intentio*, qua ipsa in virtutem, ut per media consequibilem fertur. Sequitur in intellectu *Consilium*, quo explorantur media, quibus virtus consequatur; & correspondet in voluntate *Consensus*, quo consentit, & media approbat. Sequitur in intellectu *sententia*, seu *iudicium practicum* cum omni proprietate tale, quo ex omnibus medijs propositis, & approbatis, quòd magis conveniens iudicatur, eligitur: huic in voluntate correspondet *electio*, qua eligitur medium illud, quod proponitur. Sequitur in intellectu *imperium*, quo dirigitur voluntas, ut opera faciat, quibus virtutè obtineat, quod facit per actum, qui vocatur *usus* activus scilicet, & passivus; qui quidè est actus voluntatis applicans alias potentias ad operandum, & actus ipsarum potètiarum. Insupèr correspondet *possessio*, & *consequutio* finis per intellectum, tandè que sequitur *fruitio perfecta*.

in virtute secundum

rem adepta.

LECTIO QUINTA.

146. **D**ebent animarum directores omni sollicitudine vigilare in discernendo veras virtutes à virijs ait D. Gregorius 2. parte past. cap. 9. quod facere non possunt, quin ipsas cognoscant. Immo ut discipuli virtutes ament, opus est, ut illas non ignorent. Non enim potest voluntas in incognitum ferri. Vndè de virtutibus agendum nobis est, quæ actus nupèr dictos informant. Non est instituti nostri hanc materiam plena manu tractare, sed aliqua dicere obligamur, ut virtutum notitia utcumquè haberi possit.

147. Virtus ergo definitur à Magistro in 2. dist. 27. per hoc quod sit: *Bona qualitas mentis, qua rectè vivitur, qua nullus male utitur, quam Deus in nobis sine nobis operatur.* Quam diffinitionem adducit, & approbat D. Thomas 1. 2. quæst. 55. art. 4. In illa, particula *qualitas* habet rationem generis, per quam convenit virtus cum omnibus illis qualitatibus, quæ virtutes non sunt. Et licet qualitas sit genus remotum relatè ad virtutem; potuit hæc per illam definiri, quia ut docet Aristot. 2. topicorum, cap. 2. rectè definitur homo, sive dicatur *animal rationale*: sive *vivens sensibile rationale*; cum per illam differentiam *sensibile*,

vivens, quod est genus remotum ad hominem, fiat illi proximum; quod idem evenit in nostro casu. Subsequentes enim particulæ omnes habent rationem differentiaë, quibus completur adæquata definitio. *Ly bona* explicat differentiam virtutis à vitio, & alijs qualitatibus rem malè disponentibus. Per particulam *mentis* differt ab habitibus bonis corporeis, ut *sanitas*: Undè *ly mentis* designat virtutis subiectum esse potentias rationales, quæ tales sunt essentialitèr, ut intellectus, & voluntas, & etiam participativè, ut potentia sensitivæ illæ, de quibus egimus numeris 130. & 131. in fine. Similitèr poteris dicere per eandem particulam differre virtutem à gratia habituali: quippè subiectum huius est anima, quæ, ut asserunt nostri Salmant. tract. 12. disp. 1. num. 62. non hìc intelligitur nomine *mentis*: Undè sicut per hanc particulam differt à qualitatibus, quarum subiectum est corpus; sic & ab illa, quæ non in potentijs animæ, sed in anima ipsa subieatur.

148. Dicitur etiam, *qua rectè vivitur*, undè signat virtutem esse principium proximum operandi: non enim sumitur pro esse, sed pro operari; per quod adhuc differt virtus à qualitatibus, quæ non sunt operativæ, ut *sanitas*, & aliæ; etiam à gratia, quæ non est im-

mediatè operativa. Insupèr differt à donis Spiritus Sancti; his enim rectè vivitur per instinctum, seu illustrationem extraordinariam eiusdem Spiritus Sancti. Virtute verò rectè vivitur, non transcendendo omnes regulas communes; sed sequendo dictamen rationis per prudentiam perfectæ. Additur, *qua nullum malè utitur*, per quod differt ab illis habitibus, seu qualitatibus, quibus potest quis uti malè, ut sunt opinio, fides humana, character, & similes. Per particulas suprà positas definitur virtus acquisita, ut autem definitio conveniat virtuti infusæ.

149. Additur: *quam Deus in nobis sine nobis operatur*. Nam virtutes acquisitas nobiscum Deus operatur: infusas verò sine nobis: hoc est, virtutes acquisitas acquirimus gratia Dei, activè concurrentes ad earum productionem: at infusas solus Deus effectivè causat, concurrentibus nobis solum materialitèr, & dispositivè: per quod patet sufficiens differètia has inter virtutes, & omnium earum ab alijs qualitatibus, quæ virtutes non sunt.

LECTIO SEXTA.

150. **M**ultiplicitèr dividitur virtus, ut passim apud Authores reperies, ex quibus duas solum divisiones proponam. Primò dividi-

tur in polyticam, purgatoriam, & purgati animi. Divisionem hanc tradit Div. Thomas 1. 2. quæst. 61. art. 5. Divisum huius divisionis non est virtus, ut sic; sed virtus moralis; propterea quæ D. Thomas solius virtutis cardinalis meminit, dum tradit hanc divisionem, ut patet ex titulo articuli præcitati: quod non ideo fecit, quia sentiret solas virtutes cardinales sub illa divisione comprehendere; sed quia ad virtutes cardinales reducuntur omnes virtutes morales ex eodem Angelico Præceptore in prolog. 2. 2. Vnde idem est virtutes cardinales dividere, ac morales.

151. Insupèr debes cum Caietano observare, quod data divisio non est virtutum secundum essentiam; sed secundum statum, & actus perfectionem. Quare eadem virtutes prout in uno statu sunt polyticae, & prout in alio sunt purgatoriae, aut purgati animi. Vnde Div. Thomas citatus ad 2. ait: *Polyticae virtutes moliunt passiones, id est, ad medium reducunt; purgatoriae auferunt: tertiae, quæ, sunt purgati animi, obliuiscuntur.* Ex quibus habes benè dixisse nostrum Ioseph à Spiritu Sancto in sua Catena mystica col. 1. prop. 8. R. 2. Virtutes polyticas esse proprias incipientium, purgatorias ad proficientes attingere: purgati autem animi ad perfectos spectare. Vnde ipsæ virtutes, quas homo habet ante

purgationem activam, & in ipsa purgatione sunt polyticae: Eæ vero, quæ purgationem passivam non supponunt purgatoriae sunt: ac deniquè illæ, quæ tam ad activam, quam ad passivam purgationem sequuntur, sunt virtutes purgati animi. Vide dicta num. 29. quia ex his illa percipies, & ex illis ista facillimè penetrabis.

152. Aliter dividitur virtus in Theologicam intellectualem, & moralem. Virtus Theologalis habet Deum immediatè pro obiecto, relatè ad quem potentias perficit: illa siquidem Deo iungitur mens humana ex Div. Thoma 1. 2. quæst. 68. art. 4. Virtus hæc Theologica est triplex, scilicet Fides, Spes, Charitas; quæ superant perfectionem omnium aliarum virtutum; immò & donorum perfectionem excedunt, ut docet D. Thomas loco citato, & 2. 2. quæst. 9. art. 1. ad 3.

153. Fides ex D. Paulo ad Hebræos 11. est *sperandarum substantia rerum argumentum non apparentium.* Dicitur substantia, tametsi accidens sit; quia ex D. Thoma 2. 2. quæst. 4. art. 1. in corpore *substantia solet dici prima inchoatio cuiusque rei, & maximè quando tota res sequens continetur virtute in primo principio.* Quia quæ Fides est primum fundamentum, basis quæ totius supernaturalis fabricæ, propterea dicitur

tur *substantia*. Dicitur *rerum sperandarum*, licet spes non dicatur rerum credendarum: quia omne quod spe Theologica speratur, creditur: sed non è contra: cum Verbum Divinum carnem sumpsisse credamus, non autem speremus. Quippe spes solummodò ad futura extenditur; fides vero etiam ad præsentia, præterita que terminatur. Dicitur *argumentum*; non quia argumentativa sit; sed quia sicut demonstratione convincitur intellectus ad assentiendum conclusionibus; sic fide captivatur, ut assensum præstet revelatis rebus. Dicitur *non apparentium*; quia ut patet ex ad Romanos 8. *quod non videmus, speramus.*

154. Per se loquendo non datur fides sine spe, quamquam per accidens dari possit, ut patet in his, qui desperant. Subiectum fidei est intellectus. Ex quo tamèn non sequitur ipsam esse virtutem intellectualem: ait enim D. Thomas in 3. dist. 23. quæst. 2. art. 3. & quæst. 3. ad 1. *Non omnem habitum, qui habet pro subiecto intellectum posse dici virtutem intellectualem, nisi perficiat intellectum, & quantum ad obiectum, & quantum ad modum actus.* Et licet fides perficiat intellectum quantum ad obiectum, scilicet dirigens illum ad verum; non autem quantum ad modum actus; quia modus proprius actus intellectus est clarè procedere,

quod omninò repugnat fidei: atquè adeò virtus intellectualis non est, de cuius ratione est, quod clare procedat, quantum est ex parte sua. Quod dicimus propter Theologiam, quæ licet in viatoribus obscurè procedat, hoc tamèn est per accedens ratione status: in patria autem aliter procedet; quod de fide verificari nunquam potest; quia accedente lumine perit.

155. Spes definitur per hoc quod sit: *Habitus infusus, quo voluntas firmiter tendit in Deum, ut in bonum arduum futurum consequi possibile ipsius Dei auxilio.* Quæ definitio clarissimè huius virtutis naturam, ostendit, præsertim suppositis, quæ circa spem, quæ est passio appetitus diximus numeris 99. & 104.

156. Charitas est virtus, *qua diligitur Deus propter se, & proximus propter Deum, & in Deo.* Sic magister in 3. dist. 27. ex qua definitione habetur obiectum charitatis esse Deum, & proximum. Deus est obiectum primum, cum per se, & propter se attingatur à charitate. Proximus autem est obiectum secundarium, cum attingatur propter Deum. Hæc virtus omnium est virtutum regina, cuius imperio subsunt. Illaque constituuntur tres illæ viæ, per quas in præsenti ambulamus.

157. Virtus intellectualis est, quæ perficit intellectum in ordine ad verum, dividitur que
in

in intelligentiam, sapientiam, scientiam, & artem. Omnes illæ in intellectu subiectantur, illum dirigunt iuxta modum ipsius intellectus; eò que intellectuales dicuntur. De his virtutibus non plura dicemus: tùm quia parùm conducunt ad nostrum propositum: tùm quia earum notitia habetur apud nostram Logicam Complutensem disputatione 20.

158. Virtus moralis dicitur à *more*: quod nomen significat inclinationem ad aliquid: quiaque hoc quod est ad aliquid inclinari est proprium potentia appetitivæ, quæ ex natura sua fertur ad res, ut passim astruit Div. Thomas ex Augustino in illo notissimo dicto, quod iam in parœmiam abiit: *Amor meus pondus meum, eò feror quocunque feror*: propterea virtus moralis illa dicitur, quæ dependentèr à prudentia, & eius regulis perficit appetitum, & in ipso subiectatur.

159. Virtus moralis dividitur in acquisitam, & infusam. Quid autem sit virtus acquisita, infusa que diximus numero 147. Virtutes infusæ infunduntur omnes simul cum gratia; adeò que connexæ sunt cum charitate, ut nec sine charitate dari possint, nec charitas sine illis, ut docet D. Thomas quæst. 4. de virtutibus, art. 2. Virtutes acquisitæ in statu perfecto etiam dependent à chari-

tate: si verò sumantur quoad essentiam, possunt sine charitate dari; cum videamus peccatores faciliter elicientes harum virtutum actus.

160. Hæc sufficiant pro utcunque ostendenda virtutis pulchritudine, qui plura voluerit adeat inter Scholasticos nostros Salmant. in arbore virtutum, & inter mysticos nostrum Ioannem à Iesu Maria in schola orationis tractatu 6. Ubi omnia hæc plenè, planè que discussa reperiet.

LECTIO SEPTIMA.

161. **O**Mnes dictæ virtutes pertinent ad omnes tres status viæ perfectionis. Verùm ut purgatoria sunt, sunt propria viæ illuminativæ: undè ad eam attinet in acquisitione harum virtutum laborare; propterea que per ordinem ad hanc acquisitionem definitur. Cum autem director viderit discipulum magno desiderio proficiendi in virtute affectum; tunc credere potest virtutem in eo esse eo perfectionis gradu, qui proprius est huius status; quippe ea est virtutis pia indoles, ut semel possetta, gustata que corda gustantium inflammet, ut illam magis, ac magis degustent.

162. Ut autem prudens iudicium efformet, exploret, si discipulus promptè delectabiliter que eos virtutum actus eli-

eliciat, quos prius non nisi difficulter eliciebat; siquidem est vox expertissimi Bernardi epistola 72. *Absque dubio virtutem habet, qui non se difficilem, & morosum ad eius opera, sed agilem, & expeditum advertit.* Quod ut non obscure cognoscat, videat, si discipulus caret vitiorum molestissima lucta, & passionum importuno tumultu. Quia cum sit de ratione virtutis reprimere vitia contraria, & elicere actus proprios: cum hos elicit sine illorum pugna, est signum certum vitia repressa, passionibus que moderatas esse; atque adeo tunc virtus perfecte dominatur, exterminatis contrariis. Hoc que est totum proficientium exercitium.

163. Proficientium enim est propria contemplatio, ad quam habendam omnino requiruntur virtutes; quod de Theologicis nemo dubitare

potest. De moralibus vero idem asserendum est; quia licet istae virtutes pertineant essentialiter ad vitam activam; dispositivè tamen ad contemplativam pertinent; quia ut ait Div. Thomas 2. 2. quaest. 180. art. 2. *Virtutes morales impediunt vehementiam passionum, & sedant exteriorum occupationum tumultus.* Unde cum contemplatio sit summa quies animae, profundum quod ipsius silentium, quacumque inordinata commotione perturbatur. Indidem que convincitur conducere ad exercitium cōtemplationis virtutes morales, quae removen-
hoc, quod prohibet contemplationem. Cuius naturam, proprietates que infra commodius aperientur. Dictis que habes ea, in quibus via illuminativa consistit, purgatione que passiva in alium locum, ut saepe dixi, relicta.

SYNTAGMA QVARTVM.

De via unitiva, quae est tertius modus particularis Deum sciendi.

164. **S**icut argumentatio est inter modos sciendi dialecticos perfectior; quia in eam alij ordinantur: sic & via unitiva perfectior est inter mysticos modos sciendi; in illam quidem aliae viae, ut sint

viae perfectionis, referuntur. Et hoc est primum caput similitudinis versantis hos inter modos sciendi. Insuper sicut argumentatio unum ex alio deducit, sic que subiecti proprietates ostendit; ita via unitiva Dei ineffabiles proprietates

tes contemplandas proponit. Denique in argumentatione propter identitatem extremorum habitam cum medio in præmissis, uniuntur maior, minorque extremitas in conclusionem; quæ unio in argumentatione perfectissima evenit per hoc, quod minor extremitas subiiciatur, subsitque extremitati maiori. Quod certè datur in via unitiva: cò unitiva dicitur: quippè post tot toleratos labores, post tot præcedentium viarum exercitia, in hac unitur minor extremitas cum maiori: anima scilicet cum Deo, ei omnimodè subiecta. De hac supereminenti via loquuturus pauca dicam; quia postmodum de oratione unionis, quæ est specialis orationis species ad hanc unitivam viam attinens, acturus sum.

LECTIO PRIMA.

165. **Q**Uæ hætenus dicta sunt, sunt dispositiones ad dicenda: quippè via purgativa, illuminativaque disponunt animam, ut viam unitivam ingrediatur. Via unitiva potest dici *Oratio manifestativa Dei per æstuantissimum studium ad osculum oris ipsius*. Meta huius viæ, subindè que totius perfectionis est intima unio cum Deo. Hanc anima desiderat, ex quo viam spiritus ingreditur. Non tamèn eodem modo in

omnibus statibus afficitur hoc desiderio: quippè in incipientibus, & proficientibus, & tepidum est, & non ita purum; cum adhuc per ignem, & aquam purgationum non transierint. Insupèr quia incipientes occupati sunt in pugna culparum; proficientes verò in acquisitione virtutum; quæ occupatio est eis propriissima, & principalissima; atque ideò non respiciunt immediatè unionem, sed disponuntur ad illam. Perfecti autem, cum iam passiva spiritus purgatione examinati sint, totis viribus in hanc unionem tendunt, quam immediatè respicit quidquid operantur. Undè tametsi exerceantur in heroico virtutum exercitio, de quo nostrates affatim in præsenti agunt: hoc exercitium non est eorum cura præcipua; sed cœlestis illa unio: quippè verbo, & opere anima in hoc felicissimo statu constituta clamat: *Mibi adherere Deo bonum est, & ponere in Deo meo spem meam. Quid mihi est in Cælo, & à te quid voluit super terram? Deus cordis mei. Quis mihi det te fratrem meum suggerentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te, & iam me nemo despiciat. Dilectus meus mihi, & ego illi. Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi inter ubera mea commorabitur. Tandem que, ne multus fiam, si plura scribo, inquit: *Osculetur me osculo oris sui*. Hæc eius mens, ipsius hoc studium,*

diū ; quod dūm assequitur, sitibunda quærit, quæritur palabunda. Nec mirère ; quia plurimo sole acta, sicut cervus desiderat ad fontes aquarum, ita Deum suum desiderat fontem vivum, aquas propinquantem in vitam æternam salientes, quas, qui hauserit, in æternum non sitiet, quamquàm sitiat.

166. Ex dictis nota manet congruitas datæ definitionis: Dicitur enim via unitiva *Oratio manifestativa Dei* : & in hoc convenit cum vijs præcedentibus: ab ijs tamèn differt per subsequentes particulas: quod ut noscas, scire debes ex Div. Bernardo sermone 52. animam perfectioni inhiantem triplici modo singularissimo ad suum dilectum accedere, quem *osculi* nomine exprimit melifluus Pater. Primum osculum dicit esse *osculum pedis*; secundum, *osculum manus*: tertium deniquè *osculum oris*. Et ipse D. Bernardus, cuius est hæc divisio, & nominatio, applicans singula singulis ait: quod *osculum pedis* est proprium incipientium, qui peccata sua deplorantes ad pedes Domini procumbunt enixè veniam petentes. Similiter asserit, *osculum manus* esse proprium proficientium, qui virtutum splendore aurei, iam intra amicorum classem, vocati è servorum numero, numerantur: subindè que à pedibus ad manus ascendunt. *Osculum oris*, ait Bernardus, est unio illa

divina, qua supremus omnium Dominus animæ copulatur: non iam, ut Dominus cum servis incipientibus; nec ut amicus cum amicis proficientibus; sed ut pientissimus sponsus cum sua dilectissima sponsa, quæ delicijs affluens, innixa que super dilectum suum fortiter illum apprehendit, tenet que, nec dimittet: quia aquæ multæ nō poterunt extinguere hanc ferventissimam charitatem, nec flumina obruent illam; est enim fortis, ut mors, dilectio hæc.

167. Vndè particula illæ per *æstuantissimum studium ad osculum oris ipsius* non incongruè huius viæ naturam declarant: in ea siquidèm considerari debet terminus, & medium, per quod in illum terminum itur. Terminus est unio ipsa: medium verò est totum illud spatium, in quo anima est ab ingressu in statu perfectorum, usque dūm Deo unitur. In cuius spatij progressu unionem tametsi non habeat, ambit sub nomine *osculi oris* dicens: *Osculetur me osculo oris sui*. Quare tradita definitio per propriissima definiti eius naturam ostendit.

LECTIO SECVNDA.

168. **O**Mnibus huic sacratissimæ unioni inhiantum est, & præcipuè ijs, quorum est in perfectione ire, & die, ac nocte in orationibus vigilare. Quamobrèm, charis-

fimi, stote fortes in bello, & pugnate vigiles cum antiquo serpente vos veneno suae invidia ab hac felicitate retrahere sollicitante. Nec vos deterreat asperum certamen, quod aggreddimini; sed introspicite fastigium, in quod vocamini. Durissimi sunt, fateor, labores, quos ambientes hanc felicitatem perpetiuntur, si absolute, aut in se ipsis considerentur; sed disparent futilissimi, si cum fine, quem apprehendunt, conferantur. Audite divinum Oraculum apud Isaïam cap. 55. dicens: *Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum properate, emite, & comedite. Venite, emite, absque argento, & absque ulla commutatione vinum, & lac.* Quod sic exponit D. Thomas ibi: *Hæc mysticè exponuntur de aqua divinæ sapientiæ, quæ gratis sitientibus datur.*

169. Quibus verbis omnes, & speciatim eos, qui eius angelico magisterio gloriamur, invitat Angelicus Magister ad hanc felicissimam unionem, eam quæ sub nomine scientiæ proponit, ut nos in eam alliciat. Quippè homo insignitur naturali appetitu ad scientias, in eas quæ maiori pondere debet ferri, quæ appetibiliores sunt: undè cum nulla alia sapientia sit magis, aut æquè appetibilis, ac hæc, quæ nos cum Deo summo bono intimè unit. in ipsum quæ nos transformat: propterea hanc ipsam sapien-

tiam nobis desiderare debemus, eam omnibus divitijs, & delicijs præferentes.

170. Si autem roges, quo labore hæc sapientia addiscitur? Respondebo: illo ipso, quo aqua bibitur: idè Isaïas illam dicit aquam: *Venite ad aquas.* est tamèn considerandum, quòd aqua potest vel ad sitientes referri, vel ad non sitientes comparari. Si ad sitientes comparatur, avide, & facillimè bibitur, quamquàm in sordido vasculo propinetur. Non sitientes verò aquam vel limpidissimam renuunt. His labor est aqua: illis verò delicia: propterea quæ Isaïas non quoscumque ad has aquas vocat, sed solum sitientes invitat: *Omnes sitientes*: Ut noscas: quòd tibi sitienti aqua hæc, vel in angustijs contenta, contemptum non provocat, sed amorem: tibi autem non sitienti nauseam offert, non delicias. Undè si illam sitires, minimè pressuras, quas, dum premeris, patèris, paterèris. Habet sitis hæc vim divinam transformandi illa veluti virga Moyfi ostensa aquæ *Mara* dulcescunt: & sine illa vel ipsam dulcedinem amarissimam reputabis.

171. Si ulterius inquiras: quo pretio hæc sapientia comparatur? Respondet Isaïas: nullo, *absque argento*, & D. Thomas, *gratis*: ut nemo ab acquisitione huius sapientiæ exuletur, offertur gratis. Undè quot-

quotquot ad illam venire recusant inexcusabiles sunt. Vellem certè omnes semper in conspectu habere opusculum 61. & 63. D. Thomæ, ut noscerent huius unionis altitudinem, pulchritudinem que, & quomodo in ipsam debent toto conatu tendere.

172. Verum est, quod citatus D. Thomas præsertim opusculo 63. loquitur de unionem, qua in beatitudine Deo copulantur beati: ast etiam verum est ex ipso Angelico Præceptore, quem adducit noster Philippus à Sanctissima Trinitate, iam citandus, hanc unionem esse in hac vita animæ felicitàtem, & beatitudinem inchoatam. De quo videatur dictus noster Philippus tertia parte Theologiæ mysticæ tract. 1. art. 5. nostrum myst. Director. tract. 4. disp. 1. sect. 5.

LECTIO TERTIA.

173. **A**Liqua diximus lectione præcedenti, quæ practicè voluntatem moveant ad appetendam efficaciter hanc unionem, quæ viæ unitivæ meta est. Modò verò illam Scholasticè proponam, ut illam ex omni parte intellectus cognoscat, indidè quæ moveat prorsus voluntatem.

174. Solet mystica unio vel solo suo nomine non capientes terrere, cum certè non sit adeò arduum eius naturam

percipere. Igitur unio hæc est duplex, scilicet intellectualis, & affectiva. Prima est, qua intellectus media fide, seu dono aliquo Spiritus Sancti Deo unitur. Affectiva est, qua voluntas unitur ipsi Deo media charitate. Hoc, & nihil aliud est ista mystica unio. Anima siquidem, ut Deo uniatur, uti debet his duabus potentijs, & ipsarum actibus. Quiaque intellectus, & voluntas, si nudè accipiuntur, nequeunt enti supernaturali uniri; propterea requirunt formam elevantem, quæ etiam sit principium actus supernaturalis, quo actu, actu fiat unio hæc. Hæc forma in intellectu est fides, aut aliud donum altius; in voluntate verò est charitas. Verum istæ potentia ita uniuntur, ut una non possit mysticè uniri sine alia. Voluntas non potest uniri, quin uniatur intellectus: & hoc tam mysticè, quàm absolute; quia cum unio voluntatis nihil aliud sit quàm amare: debet præsupponi cognitio intellectus: voluntas enim solummodò in bonum cognitum tendit, undè qui cognitionem aufert, auferat & volitionem. Intellectus licet possit uniri, hoc est cognoscere, quin voluntas amet: hoc non erit unione mystica, de qua loquimur, ad quam requiritur, quod id ipsum, quod intelligit intellectus, amet voluntas.

175. Quod, ut penitus calleas, scire debes; multipli-

citer posse Deum uniri creaturæ. Primò sicut cognitum cognoscenti : quæ unio licet maxima sit, ut ex Aristotele, & Div. Thoma ostendunt nostri Complutenses libro tertio de anima disp. 17. quæst. 4. non tamen est ad rem nostram, siquidem hæc unio est valde generalis cuicumque cognoscenti. Secundò unitur creatura Deo, ut Deus est, & hoc adhuc multipliciter : nam potest uniri unione naturali, & unione supra naturam. Unione naturali unitur Deus tripliciter creaturæ. Primò per essentiam in quantum substantia Dei est intimè in creatura. Secundò per præsentiam, quatenus omnia sunt in conspectu eius aperta. Tertiò per potentiam, quatenus ipsius dominio omnia subsunt. Hæc unio etiam communissima est : illa siquidem unitur Deus omnibus rebus.

176. Unio supernaturalis, alia est substantialis, & accidentalis alia. Prima est, qua Deus substantialiter unitur creaturæ ; & hæc est propria, & singularis Christi Domini, cuius humanitati sanctissimæ unitus fuit substantialiter Deus, quæ unio non est mystica, sed hypostatice. Unio accidentalis est, quæ fit medio dono aliquo accidentali : quæ adhuc duplex est, scilicet habitualis, & actualis. Prima fit medio habitu supernaturali, nempe gratia, & charitate, & hæc in pueris, in

dormientibus, & amentibus reperitur.

177. Actualis verò supernaturalis unio fit medijs actibus supernaturalibus ab ijs habitibus ortis, de qua unione loquimur, dicimus quæ non posse intellectum media hac unione Deo copulari ; quin voluntas pariter copuletur. Hæc enim unio est experimentalis. Unde non potest intellectus uniri Deo profundissima in ipso contemplando ; quin voluntas, illius obiecti bonitate allecta, ipsi etiam medio amore uniat. Videatur Magist. Valgorn. quæst. 3. disp. 2. art. 3. num. 2.

178. Hæc harum potentialium unio dividitur in formalem, & obiectivam. Obiectiva est conformitas potentie cum obiecto. Formalis verò est conformitas duarum potentialium in ordine ad idem obiectum. Unde tunc intellectus est obiectivè unitus, cum obiectum cognoscit secundum quod est in se, verbi gratia dum cognoscit Deum, ut est ens per essentiam, ut unum, trinum que : tunc verò est unitus unione formali, quando ipse, & alia potentia cognoscitiva conformantur in cognoscendo obiectum, sive illud ut est in se, sive aliter cognoscant : verbi gratia duo intellectus creati ; vel intellectus divinus, creatus que, uniuntur formaliter, quando conformantur in cognoscendo Deum esse unum, vel Angelum esse

esse accidens ; quia cum unio formalis consistat in proprio cuiusque actu ; (hic enim est medium , quo intellectus illi conformantur in obiecti cognitione , sicut in unione obiectiva actus est id , quo potentia unitur obiecto :) propterea cum datur talis conformatio in actibus , datur unio.

179. Quæ proportionabiliter de voluntate intellige ; cum hoc tamèn discrimine , quod in potentijs cognoscitivis , ut datur unio formalis , sufficit conformitas in cognitione obiecti quod , quidquid sit de alijs. Ast ut duæ voluntates formaliter uniantur , debent ultrà hoc , quod est idem obiectum diligere , convenire in fine volitionis ; aliter contrariæ erunt , non conformes eæ voluntates. Ut si duo velint eundem librum , sed non eidem , sed unus vult illud Francisco , alius verò Joanni. Unus vult librum , ut devoret , alius ut legat : tunc enim tametsi eundem librum velint , non conformantur ; immò opponuntur voluntates illæ. Undè

sicut antea diximus , quod absolute potest intellectus uniri obiecto ; quin voluntas uniat ; eodem modo dicimus , quod attenta natura unionis obiectivæ , & formalis , potest voluntas uniri obiectivè , & non formaliter. Non tamèn potest mysticè uniri obiectivè , quin formaliter uniat ; quia si Deum amat , & non ut debet , contrariatur divinæ voluntati. Undè & debet amare Deum , & ut oportet , ut sic mysticè obiectivè cum Deo uniat , & cum ipsius voluntate conformetur.

180. Unio hæc dividitur in activam , & passivam. Activa est , quam per ordinariam gratiam , habitus que fidei , & charitatis potest homo pro libito exercere. Passiva est , quam homo omninò gratuitò recipit à Deo , etià supposita gratia , & alijs cõprincipijs supernaturalibus : quippe in eius receptione non se habet ut agens , sed ut patiens. Verùm hæc omnia ex dicendis , cum de oratione unionis agam ,

magis aperientur.

LIBER SECUNDUS.

De Signis.

UI dialecticantur
dicunt signum es-
se, *quod præter spe-*
ciem, quam inge-
rit sensibus aliquid
aliud facit in cognitionem venire.

Quam definitionem, prout iacet, admittimus pro signis mysticis, ea que, ut inferiora præcontenta in ratione illa superiori definita cognoscimus, de ijs que agere incipimus.

SYNTAGMA VNICVM.

De signis mysticis.

Signorum notitia multum ardua dialecticis, est penè insuperabilis mysticis. Quia etsi multa scientia polleant, virtutibus que præditi sint; si Deus specialiter non adest lucem conferens, labuntur multoties, ut experientia testatur. In sequentibus lectionibus multipliciter signi mystici proponam, qua potuero breuitate, simul & claritate.

LECTIO PRIMA.

I. **T**Am arcana est via spiritus, tam diuersæ res, quæ passim in ea offeruntur, ut impossibile sit sig-

na omnia adducere; & hoc non solum respectu omnium animarum; sed etiam respectu unius. Continuò enim adeò diuersa in eadem anima conspiciuntur, ut nec numerari valeat, nec cognosci. Vnde semper recurrendum nobis est ad orationem, ad lectionem, ad consultationem cum expertis, ut sic possit veritas aliqualem haberi. Scientes, quod licet fumus sit signum ignis, multoties aquas fumigare videmus: & discernere inter fumum superni ignis montes sanctitatis tangentis, ac fumigare facientis, & inter vaporem abyssi animas devorare conantis, hoc opus, hic labor est, & inextricabilis laby-

labyrinthus, non, nisi gratia filo, superandus, ut omnes, vel gigantes sub aquarum cataclysmo gementes confitentur.

2. Igitur signum mysticum dividimus primò in materiale, & formale. Signum materiale voco id, quod provenit ab eo, quod habet rationem materiæ, ut potè ab individuali cuiusque complexione, quæ certè plura parit, quæ signant hominis ingenium, & classem, ad quam pertinent multa, quæ in oratione eveniunt. Unde si harum rerum principium non attenditur periculo manifesto subsunt discipulus, & magister. Multa enim, quæ sunt certissimæ pusillanimitatis effectus sub larva divinæ communicationis proponuntur; ut sæpè evenire in patientibus deliquia materialia infra videbimus. Quare introspicendum est, an ea, quæ spirituali eveniunt, signent pusillanimum conditionem, ut sic lapsus non infrequentes caveantur.

3. Signum formale est, quod provenit à spiritu: quod subdividitur in illud, quod est à spiritu superiori, & ab inferiori. Spiritus inferior est anima corpus informans, hominem que constituens. Qui quidem spiritus attentè considerari debet, ut qua arte, quibus exercitijs in perfectionem tendant, videatur. Non omnibus eadem exercitia prosunt, immò obsunt: nec possunt omnes eadem regula

regulari; sicut nec possunt eadem mensura dimetiri; nec quamquam eodem morbo graventur, eisdem medicaminibus mederi.

4. Spiritus superior est ille, qui supra hominis spiritum est; eò que signum ab ipso proveniens partitur sicut ipse: unde subdividitur signum spiritus superioris in bonum, & malum. Malum est, quod provenit à spiritu malo, nempe à Dæmone, qui tanta in via spiritus operatur, ut multo saepe opus sit, ut eius mentita lux à luce veritatis separetur. Opplentur paginae innumerabiles, ut lamentabiles huius proditoris fallaciæ dignoscantur; nec possunt; nec valerent; quamvis litteræ in paginas mutarentur.

5. Signum bonum subdividitur in increatum, & creatum: hoc provenit à principio creato: nempe ab Angelo lucis: & illud à principio increato, scilicet à Deo optimo maximo. In hac ultima divisione notandum est, quòd sive signum sit à Deo; sive à bono Angelo semper bonum est, animæ que proficuum: Unde in eorum distinctione non est immorandum; sed circa alia dividenda; ad aliqua pro praxi dicenda, transeundum.

LECTIO SECUNDA.

6. **C**irca signa materialia, quæ timiditatem individualem concernunt nonnulla

nulla dicam libro sequenti Syn-
tagma 2. numeris 27. & 30. Mo-
do verò dico, quod Magister
notet, si discipulus melancho-
licus sit, vehemens, curiosus,
inquietus, nec ulli cedere vo-
lens, & alias ipsius individuales
proprietates consideret, ut
possit dictamen prudens for-
mare.

7. In primis mores præte-
ritos noscat media generali
confessione, quæ non solum
fit, ut peccata subijciantur: ve-
rùm ipsa peccata sumuntur ut
signa, ut ex vitæ præteritæ ac-
tibus aperiatur confitentis pro-
pensio. Eos, qui multum pec-
cavere in mortificatione exer-
ceat; præsertim in ijs, quæ cul-
pis præteritis (servatis tamèn
servandis), contrariantur. Ma-
teria meditationis istorum sit
propriæ utilitatis consideratio,
& etiam novissimorum; ut sic
spes gloriæ erigat, quem de-
primit mortis, iudicii, & tar-
tarorum terror. Meditentur
etiam vitam, mortem que nos-
tri indulgentissimi Redemp-
toris: quod licèt Lucernæ my-
sticæ displiceat; omnibus ta-
mèn alijs mysticis placet: quo
enim medicato bolo uti pote-
rit aptiore, ut sævientem la-
bendi consuetudinem valeat
strangulare? Cruore siquidèm
Dei Reparatoris offa efficitur,
qua cancerberus sopitur, &
anima roboratur.

8. Si parum peccavit, &
præsertim, si peccata potius

fragilitatem, quàm malitiam,
& propensionem vitiosam ex-
primunt, ea, quæ illi alijs, me-
ditetur; licèt magis in Redemp-
toris vita, & morte, quàm in
novissimorum consideratione
exercendus sit. Et iste citius,
quàm illi ad contemplationem
accedat.

9. Si inquietus sit, vivacis
que ingenij, non proficiet in
arcana solitudinis quiete, paci-
fico que exercitio: Undè in pijs
considerationibus suum pro-
fectum quærat, nec multum in
discursibus propriæ vivacitatis
divagetur; sed adepta meta dis-
cursus, in ea, ut ut possit, con-
quiescat. Si tamèn vivacitas
dicta associetur cum indole pa-
cifica, & tranquilla: Signum est
animæ multum profecturæ:
quia vivacitas ingenij deservit
ad mysteriorum penetratio-
nem; & genij tranquillitas, ut
lumen divinum foelicius in
anima radicetur. Undè isti ad
quietam contemplationem di-
rigendi sunt.

10. Alij sunt pacifici, &
affectuosi; sed in operando te-
pidissimi, quibuscum maxima
cura habenda est; quia expositi
sunt fallacijs Dæmonis; immò
& à se ipsis falluntur; dùm iu-
dicant se in sublimi, & arcana
contemplatione positos. Et
quies, qua tunc isti funguntur,
non est simplex intuitus veri-
tatis; sed genialis ipsorum te-
piditas, vel tepiditatis suæ af-
pectus simplex: quare hi in me-
dita-

itatione exercendi sunt, nec nisi post frequentia, & repetita signa debent in contemplatione collocari.

11. Sunt alij ad ea solum, quæ secum voluptatem afferunt, proni, qui nimium confidentes, & vitæ laxitati dediti, sunt in operando intrepidi, & inconsiderati. His applicanda est consideratio mortis, iudicii, inferni quæ, ut terror inde haustus eos ad mortificationem inclinet, & ad rectitudinem vitæ. Alij sunt inquieti; sed scrupulosi, & melancholici, & hi ad pacificam quietem parum apti sunt; tametsi in activa perfectione exerceri possint. Horum meditatio sit vita, & passio Redemptoris, fidei mysteria, & alia huiusmodi, quæ scrupulos, & melancholiam non foveant.

12. Videbis & alios inquietos, impatientes, & adeo instabiles, ut à quocumque vento circumferantur. Isti penitus inepti ex se sunt ad contemplationem: unde in virtutum exercitio manere debent, & in meditatione vitæ, & passionis Domini. In quo per totam vitam permaneant, nisi evidentissime constet Deum eos in contemplationem vocare, quod si ita est, mutabit prius eorum genium: quo in casu iam alia signa dabunt.

13. Sunt alij velut mortui, & insensibiles, qui nec ad bonum, nec ad malum inclinantur. Isti inepti sunt ad contem-

plationem: si namque in illa exercerentur, inciderent in otium turpe, & illusiones; eoque proprium eorum exercitium debet esse meditatio novissimorum. Alij denique sunt aridi, inaffectuosi, aliquid melancholici; sed nimium patientes, & taciturni; & hi aptissimi sunt ad contemplationem: nam operantur per internum, & abstractum à sensibus exercitium: unde profundius, solitarij, abstracti, & sine ulla adhæsione sunt; eoque valde idonei, ut Deum contemplantur.

LECTIO TERTIA.

14. **M**ulta, quæ ab eo, quod est materiale in homine, ortum ducere videntur, præmitto; ut ad signa, quæ animam ipsam magis concernunt, accedam. Quapropter, si post fervidam meditationem anima inclinatur ad exercitium activum, nempe ad proximorum salutem, vel ministrando infirmis, vel prædicando, vel alia huiusmodi pietatis opera exercendo: hoc signum est Deum velle hanc animam in exercitio externo operum misericordiae propriam quærere perfectionem. Et quàm non rarò quiete contemplationis fruatur, frequentius per opera externa dirigetur: & illa ipsa quies, qua aliquandò fungetur, erit ut fortius, fer-

ventiùs que activo exercitio intendat. Quòd si in affectibus meditationis delicietur quieti, paci que inclinata, exercitium que activum, etsi vocata, non amat, sed in illud non exit, vel si exeat, citiùs ad suavem quietem redit: hæc profectò contemplativa erit, eò que velut in contemplationem vocata duci debet.

15. Si autem ad exercitia activa vocata, dum illa exercet, quietæ recollectioni inhiat; deinquè ei meditatio displicet: hæc certè vocatur ad exercitium mixtum ex actione, & contemplatione: quod notare debet director, ut obsequens lumini, lucidè illam dirigat; &, secundum quod viderit prævalere in vocatione, manuducat. Undè si vocatio ad activa est æqualis vocationi ad interna, æqualitèr iuxta utrumque munus dirigenda est: si verò inæqualis est, inæqualitèr dirigatur; semper illam, quæ prævalet, præferendo.

16. Aliorum animæ activa exercitia inutilissima anhelant; ut sunt exteriores devotiones, cultus affectatus huic, vel illi imagini: qui, si videant patientis Redemptoris effigiem; aut puerum Iesu in præsepio iacentem, illicò in fletus exeunt, in eiulatus erumpunt. Quos, & eiusdem fursuris alios, bellè carpit Extaticus noster Parens D. Ioannes à Cruce libro 3. ascensus cap. 27. & 34. Isti, nisi

moderentur, contemplativi non erunt: est enim contemplatio valdè seria, nec hæc ridicula patitur. Quamobrem director eos, qua potuerit, prudentia dirigat, amictus patientia sicut vestimento; quia frequentèr conspiciet animam suam nausèare super gente ista levissima.

17. Deniquè aliæ animæ sunt, quæ peracta meditatione statim in Deo quiescunt, quem ita fortitèr tenent, ut nullatenus dimittant, volentes illum introducere in domum matris, & in cubile genitricis earum. Harum amor eò perfectior est, quò nullum sensibilem experiuntur saporem; sed solitaria, & quietæ Domino suo adherent: istæ, si alias obediens sunt, & mortificatæ, sunt aptiores alijs ad contemplationem. Quod si ultra hoc, quòd est carere consolationibus, illas quoquo modo oblatas reiiciant, istæ adhuc meliores sunt; quia per viam inviam, desertam, & inaquosam Sanctum Deum suum in veritate quærunt. Hi fortissimi lectulum Salomonis ambiunt, non ut in illo decumbant, sed ut lectuli delicias, eò validiores, quò præsentiores, ad bella doctissimi, donèc exiliam exulet, calcant, ipsdem in beatitudine redimiendi.

18. Plura alia signa, quæ observare expedit, prætereo. quia ex dictis poterit director colligere, quæ necessaria sunt.

pro praxi sui ministerij; & Numinis ope opes aggregabit, quas, dum opus fuerit, dexter conferat.

LECTIO QUARTA.

19. **E** Mensis signis inferioribus, signa spiritus superioris occurrunt, eorum que aspectu veni in altitudinem maris veritus, ne tempestas demergat me: laborabo tamèn clamans, dum spero in Deum vivum, qui illuminat abscondita tenebrarum. Ad rem ergo. Favores, quos anima patitur, sunt signa; vel signa continent, de quibus loquimur. Hos Deus animæ confert, ut illam ad suam unionem elevet, ut ait mysticus noster Parens Div. Ioannes à Cruce libro 2. ascensus, cap. 17. Verùm quia satanas satagit istam felicitàtem impedire; propterea fingit favores divinis similes, quibus animam specie bonitatis seducat. Nec moratur; sed multoties vera profert, & ad virtutem inclinat ovina pelle indutus; ut falsum aliquod, vitium ve, suggerat lupus rapax: & hæc est summa omnium difficultas, scilicet discernere inter signa spiritus superioris boni, & mali. Ad malum spiritum reducimus quidquid mundus, & caro adversus spiritum concupiscunt: tum quia fœderati sunt: tum quia Diabolus alios animat, ut armentur.

20. Hi supernaturales favores plùrimi sunt: ad quatuor tamèn classes reduci possunt cum laudato Parente nostro. Undè dantur visiones, locutiones, revelationes, & spirituales sensationes. De quibus infra in proprijs sedibus loquimur. Modò verò de illis, & raptibus, alijs que pluribus hos favores aut comitantibus, aut consequentibus solummodò agimus, quatenus signa offerunt, quibus ipsorum origo dignoscatur.

21. Ad quod, cæleste sanè est documentum D. Iacobi in sua Epist. cap. 3. Ubi loquutus de divina sapientia, quæ his favoribus animam fortiter, & suaviter dirigit in suum finem, ait: *Quæ autem desursum est. sapientia, primum quidè pudica est: deinde pacifica, modesta, suavis, bonis consentiens, plena misericordia, & fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione.* Has omnes conditiones favores, qui habuerint, à bono spiritu sunt; qui autem his omnibus; vel earum aliquibus caruerit; vel à malo spiritu sunt, vel, ut minùs, erunt de bonitate suspecti. Verùm de singulis, quamquàm breviter, agemus.

LECTIO QUINTA.

22. **P**rimum, quod D. Iacobus petit in favore orto à Sapientia Divina est, quod

quod sit pudicus, hoc est, aiunt nonnulli mystici, *humilis*, & cum reverentia. Præcipua nota, qua communicatio supernaturalis Dei differt à Dæmonis illusione, est humilitas. Vndè totis viribus videndum est, si hoc charactere fulgeat. Et quia multipliciter potest humilitas deesse, exploretur nedùm humilitas communicationis receptæ, verumetiam personæ recipientis. Si namque hæc humilis est, optimum signum habetur, ut impressio recepta à bono spiritu credatur: siquidem sapientia divina desiderat cum humilibus habitare; eoque illis domum construit columnis decoram, convivium parat omni suavitate fulgens: quippè superbis resistens Deus humilibus dat gratiam suarum cælestium consolationum.

23. Facto examine humilitatis personæ: sequitur consideratio ipsius consolationis, quæ si à bono spiritu est, relinquit in anima veram humilitatem, quæ propriam miseriam intelligere facit; ita ut latere non possit, ut ait Sancta Mater nostra Theresia libro vitæ cap. 28. hæc humilitas, quam in anima causat iste favor non solum ostenditur in effectu dicto; sed etiam in rubore, & confusione, quibus afficitur persona recipiens, si manifestare talem favorem compellatur. Gravissimè torquetur,

quoties de his sermonem facere, vel urgentissimè iussa, intendit. Cuius contrarium habet communicatio, quæ à Dæmone fingitur, vel à propria imaginatione fabricatur. Siquidem ultima non parit humilitatem, & prima superbiam parit, parat que ruinam. Quare in omni supernaturale impressione curet director hæc expendere, & signum habebit, quo in veritatis cognitionem ducatur.

24. Est etiam *pacifica* cælestis sapientia; eò que impressio ab ea descendens pacifica est, pacis que amorem conciliat. Sic asserit expertissima Theresia mansionem 6. cap. 3. docens, signum esse boni spiritus, cum hæ communicationes relinquunt in anima magnam quietem, recollectionem devotam, & pacificam; aptam que ad laudandum Deum. Cuius oppositum causant, cum à malo spiritu proveniunt; siquidem tunc horrorem, terrorem,urbationem que pariunt; nec Dei laudem respiciunt in malum pronæ.

25. Observa tamèn, prædictamurbationem provenire vel à superioritate rei, insuetaque, sive insperata ipsius impressione; vel à contrarietate, seu oppositione versante inter spiritum visum, & videntem. Primo modo quidquid superius est,urbationem causat in inferiori: scimus enim, quod

Angelorum Regina, hominum que suffugium, Gabriele nuntiante *turbata est in sermone eius*. Scimus etiam vocem Domini confringere cedros Libani, & commovere desertum Cadès. Vndè ait D. Thom. in Iob cap. 4. lect. 3. homines ad insolita pavere consueverunt: Vndè quando alicui fiunt insolitæ revelationes in principio timorem patitur.

26. Verùm turbationes istæ, quas bonus, malus quàm spiritus causant toto cælo distant. Primò quidè, quia turbatio boni spiritus est reverentialis; alia verò est horroris. Prima expeditionem non aufert potentiarum, ut visum est in turbatione Sanctissimæ Virginis, quæ licet turbata esset ob salutationem Gabrielis: cogitabat tamen qualis esset illa salutatio. Secunda autem potentiarum expeditionem secum non patitur; sed excæcat. Adverte tamen, quòd hæ communicationes, vel fiunt ad annuntiandum aliquod malum græde, vel non? Et insuper vel fiunt in expertis, vel in virtute proVectis? Si fiant virtuosis, & aliàs nullum grande malum annuntient; quanquàm turbent, non auferunt, sed acuunt expeditionem. Vndè relatè ad has est certissimum datum signum: quia nisi ipsa anima velit se ipsam decipere, spiritum favores imprimitem cognoscet; cum certum sit, signa secum trahere, quibus

manifestetur. In bono enim signum datum reperitur; in malo autem alia signa dantur, quæ oppositum signant; siquidè teste Seraphica Doctrice libro vitæ cap. 25. *Dexan una grande sequedad en el alma, y una inquietud, que no sabe entender de donde viene; sino que parece, que resiste el alma, y se alborota, y aflige sin saber de què; porque algunas vezes lo que dize no es malo, sino bueno. Pienso si se siente un espíritu à otro: suele dàr al principio gustos, y deleytes, mas de otra manera de los que dà Dios; y asì aunque puede engañar à los que no los han tenido de Dios; mas no, si estos los han experimentado.* Vel sic: *Anima arida, & conturbata remanet; quin originem suæ conturbationis recognoscat. Resistit, commovetur, affligitur; horum tamen causam ignorat: quia interdum quod audit, bonum est. Forfan unus spiritus alium præsentit. Initio gustus offerre solet, ac delicias; diversissimas tamen ab ijs, quas Deus concedit. Quo circa quamvis inexpertis decipere queat; non tamen decipit eos, qui de divinis favoribus experientiam habent.*

27. Hisce verbis mirabiliter instruimur, ut sciamus expertos nisi decipi velint, dubitare non posse, à quo spiritu agantur: tum ob diversitatem effectuum: tum etiam ob illud mirissimum documentum: *Pienso si se siente un espíritu à otro.* Quod

Quod latinè est dicere ; *Forſan* unus ſpiritus alium *præſentit*. Hoc eſt iudico, animam geniali antipathia ductam ſpiritum tenebrarum lucis candorem mentientem, ominare.

28. Si autem communicatio dicta inexperto conferatur non diffiteor turbari, anxii que, nec vires ad aliud habere. Pro his tamèn attendantur alia ſigna ſubijcienda, quorum ductu cognoscetur an rei inſuetæ novitas, an verò ſpiritus malus cauſa ſit talis effectus. Quod ſi malum aliquod minatur, tunc etiam in proſpectis commotionem cauſat: verum quæ à compaſſione, ob malum infligendū, provenit; & hoc etiam eſt boni ſpiritus ſignum, ut patet ex verbis D. Iacobi, in quorum expenſione moramur.

29. Deniquè turbatio boni ſpiritus eſt in principio impreſſionis, poſteà verò pacem, ſolacium que conciliat, ut ait præcitatus D. Thomas his verbis: *In principio timorem patitur*. Quæ verò à malo ſpiritu eſt, quo creſcit impreſſio, augetur; & ſi per aliquod tempus diſparet, poſteà animam diſſipat horrore ſui aspectus.

LECTIO SEXTA.

30. **I**dem divina ſapientia eſt *modeſta*, & quid quid ab illa deſcendit modeſtum eſt. Modeſtia dicitur à *modo* ait D. Thom. 2. 2. quæſt. 160. art. 1. vel quia per modeſtiam modum ſcimus, quem in affectionibus, & actionibus obſervare debemus: vel quia ipſa modum ſtatuit, quem in dictis teneamus. Quantum ad præſens attinet communicatio, quæ modeſtiam non halat, modeſtiſſimæ divinæ ſapientiæ non eſt filia. Et ut ſigillatim de pluribus, quæ hic occurrunt, loquamur.

31. Scias: diſcipulum, & directorem hac modeſtia indigere. Si namquè communicatio recepta modum ſuggerit, ut recipiens illam cum ſolo Directore communicet; ſignum eſt talem communicationem eſſe à Deo. Propterea modeſtia ponitur à D. Thoma citato virtus non ſpecialis, ſed generica ſub ſe continens plures alias virtutes, quarum prima, charior que, eſt humilitas. Vndè ſicùt numero 23. dicebamus, humilitatem non habere, qui non torquetur, dùm favores, quos recipit, cogitur propalare: ſic etiam longè à modeſtia ire dicimus, quiſquis ſuum ſecretum ſibi non ſervat. Adeò nexa hæc ſigna ſunt.

32. Super eſt tamèn præcipuum,

puum, in quo modestia splendere debet. Dicta terminantur ad verba. Sed etiam debet lucere in actionibus, & in his maximè. Vndè modum tenere debet, qui favores recipit, ut ijs utatur pro illo solo fine, pro quo conceduntur. Quod si observarent omnes, non serperent per viam spiritus tot monstra. Communicationes suas Deus impertitur, ut anima gradum faciens ab inferioribus ad superiores feratur, & ab his in ipsum Deum elevetur. Quod certè non facit, qui cortice favoris moratus, nucleo, haud usus, abutitur.

33. Audiant quotquot perfectionem ambiunt Div. Bonaventuram profec. 3. Religion. dicentem: *Consolationes, sicut non sunt necessariae saluti, ita etiam suspectae sunt, & saepe falsae, fictae, & deceptoriae, ut visiones, revelationes, prophetiae, sensuales consolationes, oblectationes, miraculorum operationes; maxime modernis temporibus; licet quandoque reperiantur verae, sed in paucis.* Audiant insuper Seraphicam Doctrinam apud Medul. folio 308. numero 25. asserentem de his communicationibus: *Que aunque aya algunas almas, que las tengan muy ciertas, y verdaderas, es menester, que se las deshagan, y que hagan, que se repare poco en ellas, como cosa, que vale poco, y que a vezes impiden mas que aprovechan.* Id est, tametsi aliquot ani-

mae sint, quae patiuntur revelationes certissimas, & verissimas. Debet tamen Director eas animas ab ijs impressionibus quam citissime expedire. Impedientes reflexionem erga illas: quia reverà non multam utilitatem praefecerunt: & quandoque potius obsunt, quam prosint.

34. Ex his deducenda est prudens praxis, immò omninò necessaria. Nam vel isti favores sunt certè à bono spiritu; vel non? Quod possint non esse, patet per allatum Bonaventuram. Ergo dum manet hoc dubium debet anima valdè modestè se habere, in receptione illius favoris; ne, si à malo spiritu est, perniciem inveniat, ubi salutem quærit. Si verò certò constet à bono spiritu esse, videat quid faciendum præcipit Seraphica Magistra: undè necesse est, quod modestia nostra nota sit omnibus revelationibus, & favoribus; ut si à malo spiritu sunt per immodestum eorum usum non peccemus. Quae pericula modestia arcet, colligens ex his favoribus, quae in Deum ducunt, & spernens, quae ab ipso Numine avertunt. Vndè si bona inspirant; etsi à malo spiritu sint, virtutem amet; si malum suggerit, quamquam à bono spiritu venirent, vitium odisse oportet. Quae regula curas vitabit, quibus plurimi torquentur, terentes pretiosum tempus, dum explorant: an impressio recepta sit

fit huius, vel illius conditionis? Melius sibi consulerent, si Deū per securam obscuram fidem sequerentur, & nihil præter Deum desiderarent; & putarent cum illis loquutum Dionysium, dūm Timotheo dixit: *Tu autem, Timothee, circa mysticas visiones forti concertatione sensus derelinque, & intellectuales operationes, & omnia sensibilia, & intelligibilia, & existentia, & non existentia; eò enim tui ipsius, & omnium irretitibili, & absoluto excessu ad supersubstantialis caliginis radium, cuncta auferens, & ab omnibus absolutus munde, & purè sursum age.*

35. Māneat ergo, quod impressio, quæ menti hanc puritatem non suggerit, est à malo spiritu, vel quoad substantiam, vel quoad circumstantiam. Si est quoad substantiam; vera communicatio supernaturalis non est, sed ficta à Dæmone; vel à apropiata imaginatione: si est quoad circumstantiam; licet impressio sit quoad substantiam à bono spiritu; miscet tamē Diabolus substantiæ bonæ vitium circumstantiæ malæ, quo animæ noceat. Unde debet director hæc explorare, ut animabus proffit, quas manuducit: modestiam doceat, monens illud illius: *Frigidos, o pueri, fugite hinc latet anguis sub herba.* Videatur Extaticus noster Doctor

libro 2. ascensus cap. 11.

& 17.

LECTIO SEPTIMA.

36. **N**Otetur etiam si superior communicatio sit *suadibilis*, & *bonis consentiens*. Illa est *suadibilis*, quæ inclinatur ad obtemperandum directori. Illa est *bonis consentiens*, quæ aliorum virtutes æmulator, quibus, ut Domino placeat, decoretur. Et hæc sunt duo fortissima signa: quia impressio mali spiritus, vel propriæ imaginationis, non suggerit aliorum imitationem, sed contemptum: iactans cum Phariseo: *Non sum sicut cæteri homines.* Quæ autem à bono spiritu est, secum imbuunt illud cæleste monitum: *Æmulamini charismata meliora.*

37. Similiter quod magis ab anima arcere Diabolus vult, est obedientia, quam vividè imprimit spiritus bonus: Unde communicatio, quæ consulit obedientiam, admittatur, ut cælestis: quæ autem obedientiæ adversatur, respuatur ut infernalis. De alia conditione, nempe quod sit plena misericordia diximus numero 28.

38. Sit etiam *plena fructibus bonis*. Quod dupliciter intelligo. Primò relatè ad ipsam communicationem: Et sic reddit hunc sensum; quod communicatio imprimat omnes illos effectus bonos, quos nata est communicare: quare illa, quæ bonis effectibus destituitur

tur, non est à Deo.

39. Secundò intelligo hanc conditionem sic ; *Sit communicatio plena fructibus bonis* ; hoc est subiecto imprimatur fructibus bonis abundans. Undè si subiecto virtuoso fiat, signum est à bono spiritu esse : quas autem conditiones debeat habere subiectum, ut datum signum sit verum, videre potes in Director. myst. tract. 13. disp. 5. sect. 8. quia nobis non licet diutius immorari.

40. Sciam tamèn signum hoc secundo hoc modo acceptum non esse infallibile, cum sciamus perversum Caipham communicationem supernaturalem habuisse à bono spiritu descendente : & non rarò eximios sanctitatis procures deceptos fuisse mali spiritus, vel proprii discursus partus bono spiritui accensentes. Undè illo primo modo sumpto hoc signo planius, plenius que utèris Jacobi verbis. Quia impressio supernaturalis arbor est, & certè non infructifera : undè à fructibus cognoscenda est iuxta Redemptoris dictum ; quiaque arbor bona non potest malos fructus facere, nec è contrà : proptereà communicatio, quæ bonos fructus parit, bona est ; sin minus mala est.

41. Etiam sit communicatio non iudicans : sunt enim aliquæ communicationes, quarum præcipua cura est salus aliorum, quorum defectus iu-

A Spiritu Sancto.

dicat, eos que zelo correctionis evulgat. impressio sic procedens non est à bono spiritu ; quia quæ à bono spiritu provenit non in aliorum defectus invehitur, sed in defectus proprios irritatur. Proprium profectum suadere signum est boni spiritus : sollicitare verò alienum, iudicans servum extraneum à bono spiritu non est. Quod si illustratio tendat ad emendationem alicuius culpæ servatis his, quæ ratio dicat, & Evangelium statuit : tunc casus, ut boni spiritus iudicanda est. Communicetur tamèn directori, ut eius ductu sine offensione procedatur.

42. Denique sit *sine simulatione*, hoc est, ait D. Thomas, absque hypocrisi. Hypocrisis est, qua superiores communicationes maximè mentiuntur ; ita ut sit summè arduum edisserere quis sub illo sanctitatis schèmate occultatur. Quippè Satanas hypocritarum ductor sub lucis lucido velamine absconditur, lumina suggerens, quibus splendoris mentiti hamo anima obnubiletur, & vitij, in cratere falsæ sanctitatis haustis, farciatur. Insuper quod homo ipse à Dæmone actus, hos ipsos audeat favores mentiri, non rarò accidit : qui, si interrogetur de effectibus causatis, mira potest respondere ; vel quia ea ab alijs audivit, vel quia legit. Quo casu director facile decipietur ; & multoties visum

M

est

est adhuc in literatissimis, & sanctissimis viris.

43. Verum quia pientissimus Deus Ecclesie dilectissimæ suæ omnia præstat, quibus suos transmittat in caelestem Hierusalem: non potuit non de remedio providere in hoc maximo periculo. Et præterquamquod cōcedit illam suam gratiam, quæ dicitur *discretio spirituum*, qua facillimè hæc pericula superantur; tamèn quia hæc gratia non est communis, alia media offert, quibus directores utantur; de quo lectione sequenti loquar.

LECTIO OCTAVA.

44. **R**emedium pro dicto periculo præparavit Redemptor noster dicens apud Matth. 7 *Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces: à fructibus eorum cognoscetis eos.* Quibus verbis ostendit dari hypocritas, qui nostræ salutis insidiantur; & quid nobis faciendum est, ut eos cognoscamus. Primò enim ait, *attendite*, id est, ait ibi D. Thomas *diligenter cavete, quia occulti sunt, & à laqueis occultis cavendum est.* Nec enim sine magna attentione, & oratione possumus in tanti mali cognitionem venire.

45. Quid autem attendere debemus, ut genus istud pessimum dignoscamus? Iam ipsa

veritas dicit, quòd fructus consideremus: *A fructibus eorum cognoscetis eos.* Undè sive Satanas tenebrosus vaser lucibus amiciatur, sive homo vitiosus virtutum velamine occultetur, ut horum caliditas detegatur, considerentur fructus; hi enim signa sunt, quæ arboris conditionem manifestant: cum scriptum sit Prov. 27. *Quomodo in aquis resplendent vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus.* Undè sicut qui aquas respiciunt, si hæc motæ, turbatæ que sunt, expectant donèc turbatio abeat, & tunc in illis vultum proprium, qui latebat prius, contemplatur: sic director prudens debet ab effectibus colligere quæ, qualis que sit persona, quam cognoscere desiderat. Quod sanè consequetur hac arte; quia, ut aiebat Seneca à D. Thoma adductus: *Nemo potest diu fictam ferre personam.* Quare signa hæcenus tradita consideret, & cum illis fructus arboris conferat, & vel ipsum Dæmonem larva claritatis fingentem deprehendet.

46. Ast quia homines, qui ad hypocrisim confugiunt, ut decipiant, multum sua hypocrisi nocere solent: quia ex una parte carent illa nativa oppositione, quam nos inter, & Dæmones esse vidimus numero 26. ex Seraphica Doctrina; & ex alia iactant effectus bonos, qui bonam communicationem

comi-

comitantur: difficile certè cognosci possunt.

47. Verùm contra venenum hoc ditavit Deus Ecclesiam suam thesauro sapientiæ Div. Thomæ, cuius luce hypocrisis dissipatur. Sic enim de hypocritarum simulatione loquutus, interrogat loco citato. *Quæres qualiter possunt cognosci? Et respondet: Dicendum, quòd vix potest hypocrita aliquis esse ita compositus, quin appareat aliquid malitiæ vel verbo, vel facto.* Deindè hæc tria signa proponit. Primò enim ait: *Manifestantur in his, quæ subito agenda occurrunt; quia in his, quæ cum deliberatione aliquis facit, cavet sibi. Itèm in tribulationibus, Eccles. 6. est amicus secundum tempus suum, & non permanebit in die tribulationis. Itèm manifestantur, quando non possunt consequi, quod volunt, vel cum iam consequuti sunt: unde principatus virum ostendit.* Hæc Præceptor Angelicus, quibus mirabiliter erudimur.

48. Primum signum est: *Quæ subito agenda occurrunt:* Vndè Director subita reprehensione discipulum carpat, censuret, humiliet, & contemnat; ita ut insperata reprehensio non concedat tempus ad deliberandum. Quæ dum facit, discipuli vultum cautè consideret, eiusque primos motus contempletur: quia in subitis nuda à fictione exit operatio. Ob quod vel inter

Legistas observantur vox, loquela, mutatio vultus, & alia, quæ veritatem signant, quam inquirunt. Nam ex verbis, & signis homo dignoscitur l. de minore, §. plurimum, ff. de quæstion. Thusch.conclus.444. lit. L. numero 19. Videri possunt Carpzo. pract. crimin. p.3. quæst.120. de indicijs num. 77. Menoch.lib.1.de præsumpt.89. num.71.

49. Et licet subita reprehensio etiam bonos immutare soleat, est magnum discrimen; quia boni post reprehensionem humiliantur, manentque hilares, & pacifici. Mali autem irascuntur, & quamquam multum dissimulent, tandem inveniuntur tristes, & melancholici non valentes conceptam amaritudinem obvelare.

50. Secundum signum est, modus, quem in tribulationibus servant: quia bonus humiliatur, & suis culpis attribuit mala, quæ perpetitur; cum Dei voluntate conformatur dicens: *Fiat voluntas tua.* Et etiam: *Si bona suscepimus de manu Domini; mala autem quare non sustineamus?* Malus autem non hæc facit, sed in superbiam actus, queritur vel de ipso Deo, vel ut minus de aliquo, aut de aliquibus hominibus malè opinatur; ipsis attribuens mala illa, quibus torquetur.

51. Tertium signum est, observare qualiter se habent,

dùm non assequuntur, quæ defiderant; & etiã; dùm, quæ defiderant, assequuntur. Quia virtuosì in quocumque eventu constantissimi sunt; nec prosperitatibus efferuntur, nec aduersitatibus deterrentur, conformes semper vultum, animumque uniformem observant. Ast mali tabescentes in aduersitate marcescunt: in prosperitate verò non possunt intra se ipsos manere; eò que omnia commovent ter iocantes.

52. Tria hæc Div. Thomæ signa intelligo relatè ad illos, qui purgatione aliqua maxime spiritus non premuntur. In illis verò, qui in dicta purgatione sunt, multa ex dictis reperientur; quin hypocritæ sint, sed virtuosì: unde aliter

isti, aliter alij medicandi sunt.

53. Hæc circa signa in generali dicta sint. Signa verò particularia hic introducere nolui: quia cum hæc sint, quæ signant signatum particulare: nempe visionem externam verbi gratia, nedùm ut à revelationibus distinctam; verumetiam ut à visione imaginaria, & intellectuali differentem; non poterunt hic inferi, quin de ipsis visionibus, revelationibus que ageretur: quod omninò impertinens est in præsentì. Vnde cū de illis agam, aliqua de signis ipsis dicam: quamquam doctrina data omnia comprehendat: atque adeò retineri debet, etiam pro signis particularibus dignoscendis.

* * * * *

LIBER TERTIVS.

De terminis.

1. * * * * * Erminus est extremum propositionis, ut tenent dialectici ex Arist.

1. priorum ubi ait: *Terminum autem eum appello, in quem resolvitur propositio, ut prædicatum, & id de quo prædicatur.* Ex quibus habemus primò, ita esse proprium propositionis diale-

ctica terminum logicalem, ut extra illam non detur, licet detur extra illam id, quod aliàs habet rationem termini. Secundò habemus totam fabricam huius dialectici artefacti consistere in unionem duorum, ex quibus unum habet rationem inferioris, eò que subijcitur alteri, quod habet rationem superioris illud formalizantis, ipe-

speciosum quæ reddentis. Et hæc subiectio ad suum superiorem est eximium, quod invenitur in subiecta re. Homo enim verbi gratia duplici relationi substat: quia refertur relatione subijcibilis ad suum superius, & relatione prædicabilis ad sua inferiora. Ex quibus subijcibilitas, vel est essentia, à qua prædicabilitas dimanat, ut tenet Caietanus cap. de spe-

cie: vel licet non habeant inter se illum ordinem essentiae, & proprietatis, ut docent nostri Complutenses in logica disputatione 6. numero 8. tamen concedimus (verba sunt dicti Complut.) *magis conaturaliter quodammodo esse naturæ fundare relationem ad genus, quam ad individua, quia illud respicit, ut quid sibi essentiale; hæc autem, ut quid extra essentiam.*

SYNTAGMA PRIMVM.

De termino mystico.

2. **P**Lura in hac mirabili sapientia habent rationem termini. Primò enim, & præcipuè hoc est proprium Dei, & hominis: sunt enim extrema mysticæ unionis. Secundò habent rationem termini aliqua, quæ mystæ invenerunt, ut exprimerent mysticæ unionis ineffabilem excellentiam, & extremorum immensam maiestatem. De quibus lectionibus sequentibus loquar.

LECTIO PRIMA.

3. **H**Omo potest considerari, vel relatus ad Deum, & ad res spirituales; vel ut refertur ad mundum, eiusque vanitatem caducam. Secundo modo superior est, ut præsit. Primo verò modo est

inferior, quia subijcitur. Deo: quæ subiectio est homini magis propria, & intranea, quam illa superioritas. Primò quia illa subiectio indispensabiliter illum comitatur; nec potest ab illa absolvi. Secundò, quia superioritas respectu visibilium fundatur in illa subiectione: undè ex quo hanc subiectionem rebellis homo negavit, illicò, qui supra omnia visibilia erectus principabatur, *comparatus est iumentis, & similis factus est illis.*

4. Cæterum quæ homo per culpam amisit, per gratiam Christi habet: quo reparatore, & eximium subiectionis exemplar propinante, dum hominibus propter Deum subdebatur, & Deo usque ad mortem, mortem autem crucis obtemperabat, reddit subiectio hominis ad Deum, & reuniuntur hæc

hæc extrema; adeò per culpam distantia. In hac unione tot mirantur, quorum expressioni nullus creatus intellectus sufficit: propterea que succumbens speciosè oneri ad terminos investigandum recurrit, quibus utcumquè explicet hæc arcana. Isti termini ita proprii sunt huius sacræ facultatis, ut formalitèr sumpti non possint extra illam reperiri. Horum terminorum primi sunt Creator, & creatura rationalis. Hæc ut subiectum, quod media unione cum Deo, habet totam suam perfectionem, & pulchritudinem: Creator verò ut prædicatum creaturam ab ergastio tenebrarum eripiens, & vocans in admirabile lumen.

5. Secundò dividitur terminus mysticus in communem & singularem. Singularis est qui significat aliquod singulare cum nullo alio conveniens nisi in ratione communissima termini mystici: de quo postmodum. Communis est, qui significat plures terminos in una immediata ratione convenientes. Terminus communis dividitur à mysticis in terminum imperfectum, & superperfectum. Imperfectus est ille, qui cum in nobis imperfectionem dicat, positus autem in ente superiori dicit maximam perfectionem, quam nec percipere, nec nominare valemus. Tales sunt isti termini *Bos, Aquila, Leo*, qui hominibus

applicati; illicò *Bos* repræsentat hominem tardum, *Aquila*, rapacem; *Leo* verò ferocem. Verum applicati Deo ipsum nobis patientissimum, activissimum, & fortissimum ostendunt. Et aptè quidem per hos terminos nobis Dei perfectiones demonstrantur, ut docet D. Thomas 1. parte, quæst. 1. art. 9. ad 3. quia de Deo melius sentimus, cum cognoscimus quid non est, quàm cum aliter procedimus: & ad hanc cognitionem habendam iuvant termini ipsi imperfecti.

6. Theologia ipsa mystica, quæ his utitur terminis, est quæ ineffabilis unio necens creaturam cum creatore, dicitur à D. Dionysio *irrationalis, amens, nescia quæ sapientia*. Quæ sanè apud eos, quos genium huius arcanæ facultatis latet, dici non possent; sunt enim notissimi dedecoris. Verum hi termini, qui hominibus applicati maximam imperfectionem signant, dicti de re tam sublimi eius perfectionem, ut possunt, declarant. Quippè dicitur *irrationalis*, non quia ratione careat, sed quia est suprà omnem humanam rationem. Dicitur *amens*, quia transcendit omnem humanam prudentiam. Dicitur etiam *nescia*; quia est suprà omnem humanam scientiam. Et melius exprimitur sublimitas Theologiæ mysticæ his imperfectis nominibus, quàm si perfectis nominibus nominaretur.

His enim quævis alia scientia, etsi multum inferior nominatur.

7. Termini *superperfecti* sunt, quibus ostenditur Deitas superare omnem perfectionem possibilem, & omnem conceptum, quem de ipso possumus eformare. Ob hoc affert Theologia mystica à Deo omnes terminos *perfectos*, asserens, Doctore Dionysio cap. 7. de divinis nominibus, Deum non esse viventem, nec sapientem, nec bonum. Unde hos *perfectos* terminos à Deo relegat, & asserit ipsum esse *super-viventem*, *super-sapientem*, *super-bonum*. Quo nobis declarat, Deum esse aliud altius, quam ijs *perfectis* nominibus possimus considerare, ut ait D. Thomas 1. parte, quæst. 13. art. 3. ad 2.

8. Et quod magis mirere ipse Dionysius cap. 1. & 5. de mystica Theologia nominat Sanctissimam Trinitatem *superdeam*, Deitatem illi negans, non quia Deus non sit illud ineffabile ens, sed quia conceptus, quem formamus, audito hoc nomine *Deus*, inferior multum est, quam res nominata: unde ut hunc excessum cognoscamus, denegatur illi Deitas, & dicitur *superdea*. Quod absdubio damnetur quivis, quantumvis sapientissimus; si idioma Theologiæ mysticæ ignoraret.

9. Insupèr dividitur ter-

minus communis in *dissimilem*, & *contrarium*. Terminus *dissimilis* ille est, qui de substantijs superioribus nobis exprimit, quid non sunt, ut ita minus imperfectè concipiamus id, quod sunt. Tale est genium mysticæ Theologiæ, ut terminos *impropios*, seu *dissimiles* quærat, quibus substantias separatas cognoscat melius, quam per terminos *proprijs*, seu *similes*: hi enim quid sit Deus ostendere conantur, nec assequuntur: illi verò, quid non sit Deus, exprimunt, ac per hoc perfectioris conceptus causa sunt, quia ut ait D. Dionysius cap. 2. cælest. hierar. *Aliquando supersubstantialis Deitas à se ipso laudatur scripturis honestissime, ac penè divine, dum in eius laude dissimilibus utuntur signis, his eam appellantes nominibus, quibus non quid sit, sed quid non sit dicitur.*

10. Egregiè Div. Bonaventura explicavit perfectionem divini amoris eum appellans summam amentiam itin. 4. ætern. dist. 5. art. 2. *Non nè summæ amentiae videtur esse, &c.* Et per hunc terminum adeo *contrarium*, *dissimilem* quæ, divinæ prudentiæ superni amoris, eius naturam vividius expresse, quam si omnes terminos *similes* coacervaret. *Illà sanè, ait laudatus Dionysius, convenientior in rebus invisibilibus erit expressio, quæ per dissimilia signa monstratur.*

11. *Terminus contrarius* est, qui opponitur ipsi significationi, propter quam adducitur; verum ipsa sua oppositione aptius rem declarat, quam si non opponeretur. Theologia mystica Parens Dionysius citatus hoc genium mysticae Theologiae aperuit, dum volens ostendere pacificum gaudium, quo substantiae separatae Deo unitae fruuntur, illud appellat *immanem quietem*. Nil magis opponitur quieti, quam crudelitas, & è contra: verum hac contrarietate optimè ostendit Dionysius substantiarum superiorum, Deo media unione mystica subiectarum, quietem non esse frigidum otium, sed activitatem fervidissimam.

12. In calce huius lectionis observa: eundem terminum mysticum esse *contrarium, dissimilem, imperfectum* que, ut patet in nupèr dicto *immanis quietes*. Ast cum ob rationem diversam patiatur dictus terminus varietatem dictarum divisionum; propterea eas omnes subire potest: quod idem cernere est in termino dialectico. Secundò observa: terminos praeiactos non solum convenire in ratione communi termini mystici, sed etiam in alia inferiori ratione, nempe in ratione illa, quam *communem* diximus: siquidem omnes illi habent sub se plures alios terminos, relatè ad quos communes sunt, & superiores: undè

terminus imperfectus, & superperfectus, verbi gratia, postquam concipiuntur ut termini mystici, & antequàm concipiantur differre per differentias *imperfecti, & superperfecti* conveniunt inter se, & cum alijs ex dictis in hoc, quod quilibet est communis, plures alios terminos sub se habens, cuius contrarium evenit in termino, quem diximus *singularem*, de quo iam loquimur.

LECTIO SECVNDA.

13. **T**erminus mysticus *singularis*, nihil aliud est, quàm terminus, quo mystici utuntur ad declarandum aliquem mysticum affectum in particulari. Plures sunt isti termini, de quo videri potest Catena mystica col. 1. prop. 1. R. 3. 4. & 5. aliquos tamèn proponam. Primus est hic terminus *macula*, qui apud mysticos non significat culpam, sicut apud Scholasticos significat; sed designat quodcumque impedit plenam Dei communicationem; sive liberè positum, sive ex necessitate habitum. Undè habitus vitiosus, quivis appetitus cuiusvis quantumvis minimæ imperfectionis animam maculant: ut docet Extaticus Doctor D. Ioannes à Cruce citatus lib. 1. num. 65. Verum Div. Thomas egregiè huius mysticae doctrinae radicem detexit in de veritate quaest.

quæst. 13. art. 4. dicens: *Per se impediunt se invicem intellectiva, & sensitiva operationes: tum per hoc quod in utriusque operationibus oportet intentionem esse: tum etiam, quia intellectus quodammodo sensibilibus operationibus admiscetur; cum à phantasmatis accipiat: & ita ex sensibilibus operationibus quodammodo intellectus puritas inquinatur.* Eccè coniunctio sensibilis operationis cum intellectiva, quæ omninò necessaria est intellectui, quoad vivit, illum maculat; quatenus impedit plenam communicationem Dei.

14. Etiam utuntur his singularibus terminis videlicet: *Liquefactio, languor, fervor, gustus, contactus, amplexus, osculum, mors, annihilatio, transformatio.* Ex quibus liquefactio tunc datur, quando anima nimio Dei amore succensa, duritiem pristinam relinquit, & diffusa tendit in ipsum Deum, quem diligit. Sic Div. Thomas in Psalm. 21. ad illa verba factum est cor meum tamquam cera liquefscens. Quæ hoc glossemate explicat Angelicus Doctor: *Liquefactio etiam est amoris.* Cant. 5. *anima mea liquefacta est.* Res antequàm liquefiat dura est, & constricta in se; si liquefcit diffunditur, & tendit à se in aliud. Timor etiam quandoquè indurat, quando scilicet non est magnus: & sic est etiam de amore; quia quando supervenit amor, tunc homo tendit in aliud, quod in se

erat antè. *Languor* dicitur illa infirmitas, quæ animam amantem, nec suum dilectum invenire potentem, cruciat: Secundum illud. cant. 5. *Adiuro vos filie Hierusalem, si inveneritis dilectum, ut nuntietis ei, quia amore langueo.* Absentia enim dilecti languet anima. Dùm autem ipsa anima sponsi absentia torquetur, illum invenire desiderans à se egressa vicos, & plateas lustrat, ut inveniat. Et his actus, quo à se egreditur, dicitur *fervor.*

15. *Gustus* dicitur notitia illa experimentalis, quam in contemplatione habet anima de Deo, & ad augmentum notitiæ crescit gustus: unde solum in patria erit undequaque perfectus. Sequitur *contactus*, & est delicatissima sensificatio, qua Deus animam immediate tangit, & ob hoc dicitur *tactus*, seu *contactus*, ut tradit Seraphicus Pater noster D. Ioannes à Cruce. Deus enim tangit animam, gratiam in ea causando, ait Div. Thomas de veritate quæst. 28. art. 3. Hoc contactu manet anima valde locuples, colligens uberem thesaurum substantialis virtutis, & fortitudinis, ut docet Seraph. nost. Doct. lib. 2. ascensus, cap. 32.

16. *Amplexus* signat unionem animæ cum Deo: & osculum delicias ex illa unionem venientes. *Mors* animæ est foelicitissimus ipsius status, quo sibi, & solo mortua, soli cælo, cæli

que Domino vivit. Iuxta illud D. Pauli: *Vivo ego iam non ego: vivit verò in me Christus*: Hanc mysticam mortem causat languor ille, de quo modò dicebamus, ut docet D. Thomas cant. 5. *Anihilatio* apud Scholasticos est destructio totius entis: mystici autem vocant anihilationem felicissimum illum statum, in quo anima nec memoriam sui, nec alterius rei præter Deum habet. Rerum omnium oblita unam petijt à

Domino, & hanc requirit, ut inhabitet in domo Domini omnibus diebus vitæ suæ. Quod assequitur, dùm in Deum, media hac anihilatione transformatur. Et hæc *transformatio* est ultimus ex propositis terminis; consistit que in eo quòd anima perfectissimè purgata, adeò intimè Deo unitur, ut divina videatur, & ut talis operetur. Quem gradum paucissimi consequuntur. O utinàm omnes consequeremur!

SYNTAGMA SECVNDVM.

De proprietatibus termini mystici.

17. **S**icut ad terminum dialecticum suæ sequuntur proprietates: sic ad terminum mysticum. Ex quo enim anima amore sponsi languet, vel in ipsum transformatur, aut alia subit, quæ dictis terminis mysticis explicantur; res divinissimæ sequuntur, quarum præcipua causa est amor. Hic mirabiles effectus causat, quorum explicationi quæcumque mens humana exigua est. Eorum notiam, ut ut possim,

adducam, illam extrahens è proprietatibus termini dialectici.

18. Sex ponunt, explicant que Patres Complutenses libro 2. Summularum cap. 4. & 5. quæ sunt *suppositio*, *ampliatio*, *restrictio*, *alienatio*, *diminutio*, & *remotio*. Quæ omnia beneficio amoris in mysticis reperiri, res nostra præsens est; ea que non iniucundam materiam sequentibus lectionibus dabit: illas tamen paragraphis distinguemus, ut distinctius procedamus.

§.

I.

De suppositione mystica.

19. **S**uppositio dialectica est: *positio termini loco alterius*: nam si loco sui ponatur, suppositio erit in-

utilis prorsus ad scientiæ felicitatem comparandam. Sic homo, & ponitur loco sui, & loco Dei: loco sui ponitur ab amore

amore sui, cuius manibus miserabiliter perit: loco Dei ponitur ab amore Dei, cuius flammis divinizatur.

LECTIO PRIMA.

20. **T**ale est divini amoris genium, ut cælum è solo plasmet, hominem que in Deum mysticè mutet. Quod facit illis suis decem gradibus, quorum meminit D. Thomas opusculo 61. ubi quidquid ad huius amoris intelligentiam conducit, angelicè explicat. Eum imitatur Seraphicus noster Parens D. Ioannes à Cruce libro 2. noctis cap. 19. & 20. Horum ergo graduum primus est: *Languere utiliter*. Ex quo enim anima media hac scala amoris, Domino, illi innixo, unitur, infirmitatem contrahit, qua languet. Primum siquidem, quod ut proprietas resultat ex animæ ad Deum subiectione, est languor hic.

21. Languet carnali amore percitus; sed in interitum, recte Amnone originis piæ impio germine. Languet cælesti amore saucius: sed utiliter; quippè medio hoc languore veteris hominis sentes amburantur, & exules paradisi gratiæ redonantur. Hoc superno languore dulciter torquebatur sponsa cum dicebat cant. 5. *Adiuro vos filiæ Hierusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nuntietis ei, quia amore langueo.*

Quæ verba sic explicat Div. Thomas ibi: *Benè autem se amore languere dicit. Quantò enim superna desiderare cæperit, tantò magis erga ea, quæ mundi sunt, infirmatur, & languescit. Nec mirum si tales languere dicuntur, cum Apostolus Colossens. 3. Eos mortuos dicat: mortui, inquiens, estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.*

22. Ecce ad unionem languor sequitur, ad hunc mors: quia languor ille, qui animam in Deum inclinat, propriam voluntatem perimit. Undè infirmitas illa non est ad mortem animæ, sed ad ipsius vitam. Pulchrè docet hoc D. Thomas opusculo citato dicens: *Verum infirmitas hæc non est ad mortem, nisi fortè ad mortem mortis scilicet peccati.*

23. Hinc provenit animam hac infirmitate robustam, Deum querere incessanter, & operari indefinenter: Qui sunt alij amoris divini gradus: quippè cum operari sequatur ad esse: anima, quæ è tumultu suæ mysticæ mortis exurgit penè divina, operationes elicit sibi similes. Sic cum D. Thoma noster Frater Ioseph à Iesu Maria libro 2. de ingressu animæ cap. 2. sed pro multis audiat Seraphicus noster Doctor in flam. cantione 2. v. 6. loquitur de anima ad hanc vitam novam resurgente, & ait: *Todos los afectos del alma, sus potencias, y operaciones de suyo imperfectas, y baxas se buel-*

ven como divinas. Y como quiera, que cada viviente viva por su operacion, como dicen los Philosophos, teniendo sus operaciones en Dios, por la union, que tienen con Dios, el alma vive vida de Dios, y se ha trocado su muerte en vida.

Omnes animæ affectus, potentia, & operationes de se imperfectæ, inferiores quæ, velut Divinæ se vertunt. Quomodolibet, quod quisque vivens propter sui operationem vivat, ut à Philosophis asseritur, habentes suas operationes in Deum per unionem, quam cum ipso tenent, vitam Dei anima vivit, & in vitam mors eius conversa est. Unde ad illam divinam vitam, qua fungitur, indefessa sollicitudo, indeficiens quæ operatio sequuntur.

LECTIO SECUNDA.

24. **N**ihil feci, si huius languoris naturam non aperio. Div. Bernardus sermone 46. in Cantic. sic eum definit: *Affectio quedam de absente dilecto amantem conficiens.* Et est duplex: unus proprius proficientium, alius vero perfectorum. Uterque ab eadem causa provenit, sed non eodem modo sumpta: quare modalis diversitas causæ causat diversitatem languorum. Primus provenit à charitate perfecta; sed quæ non plenè confert suum effectum subiecto ob huius indispositionem: non enim est

adhuc plenè purgatum, perfectum quæ; atque adeo non dominatur illi charitas ea, quæ par est, perfectione. Secundus oritur à charitate afficiente subiectum iam perfectum: unde recipit totum charitatis impulsus: propterea quæ est iste languor perfectior.

25. Convenientia horum languorum in causa facit eos in substantia convenire; differentia verò in modo facit eos in effectibus discriminari. Primus languor facit, quod animæ nihil præter Deum placeat. Quidquid videt, audit, sentit quæ, non placet, immò displicet; quia in ijs non invenit, quem linguës incessanter quærit. Et ab hac dilecti absentia provenit ait Richard. de Sancto Victor. de grad. viol. charitatis fol. 136. quod *anima corpore deficit, corde tabescit, ac languescit, consilium non accipit, sed clamat cum sponsa: nuntiate dilecto, quia amore langueo.*

26. In eodem creatorum cædio, & Dei fame consistit secundus languor: qui cum in subiecto perfectiori sit, perfectius imprimatur à quâ perfectissima impressione provenit: quod animam fortissimè inclinet ad quærendum incessanter, & ad operandum indefinenter. Non enim moras patitur vehemens hæc flamma suum centrum inquirens.

27. Et quia rei quidditas melius per effectus percipitur, dicam

dicam cum nostro Thoma à Iesu de oratione divina libro 3. cap. 9. quòd primus ille languor regularitèr causat materiales impetus, & deliquia. Secundus verò producit impetus spirituales, & ferventissimam fitim, quam cum non possint extinguere creaturæ: nec Creator, qui solus illam satiare potest, videatur, languescit anima; suis que effectibus in se reflexa cælestis febris augetur, & causat immedicabile vulnus. De quibus omnibus aliqua dicam.

28. Observa tamèn languorem formalitèr, & metaphysicè non consistere in illa sollicita inquisitione, nec in operatione illa continua, nec in impulsibus, nec in siti, aut fame. Hæc enim potius sunt effectus languoris, quàm eius quidditas: quæ ex tradita definitione venari aliqualitèr potest. Siquidem ex quo anima loco Dei posita ab ipso Deo absorbetur, & deificatur, ut ait Seraphicus noster Doctor in flam. cantione 2. vers. 6. propter sponsi absentiam languet: quippè substinere non potest hanc absentiam, sciens in sponso suo habere omnem fœlicitatem: quamobrem telo huius absentiae conficitur, suspensa que est velut inter cælum, & terram; hanc fastidians, illud ambiens, neutrum que pro votis evenire deplorans: quia nec terram deserit, prout desi-

derat; nec Deum reperit, quem sine velaminibus cõtèmpletur: & hoc est, quòd illam conficit, & fauciat: & in hac confectione consistit metaphysicè languor, ad quem illæ aliæ affectiones sequuntur.

29. Anima enim hæc patiens, quærit incessantèr, ut inveniat; operatur indefinentèr, ut obtineat: in impetus prorumpit sitibunda; si fortè, quem diligit, valeat reperire: quæ sanè à languore discerni dignoscuntur; sicut & languor ipse ab amore; qui quidèm omnium harum affectionum causa est.

LECTIO TERTIA.

30. **A**B anima languente resultant dicti impulsus, qui, ut vidimus numero 27. alij sunt materiales, spirituales alij: quæ differentia à subiecto eos patiente venatur; quia si non est perfectè purgatum, impulsus est materialis: si autem perfectè purgatum est, datur spiritualis impulsus. Primus dicitur materialis, non quia à causa spiritali non fit, sed quia facit animam in affectus materiales prorumpere, & eò materialiores, quò minus purgata est. Ad eum planè modum, quò lignum; si perfectè dispositum est, recipit quasi insensibiliter flammam ignis; si autem non est à contrarijs dispositionibus purgatum, effectus

ctus sensibiles, & materiales producit. Pariformitèr dùm anima perfecta non est, habet hos materiales effectus, vi superni luminis: & amoris, quibus, ait Sanctissima Theresia in vita cap. 29. anima mori desideraret, cuius crudelissima pœna, & suavis gloria, ita eam decipere facit, ut nesciens, quod se vertat; dùm magis vulnerari, & conflagrari videtur in impetus magis extraordinarios explicatur.

31. Impetus isti ait noster Philippus à Sanctissima Trinitate in Theologia mystica, parte 3. tomo 1. disp. 3. art. 4. sunt veluti *Sortis* à Domino immixta, quæ anima excitatur, & tota, præsertim in exordio, tremit, ingemiscit, & dulcissimè se sauciatam sentit. Quod fit mira divini amoris dexterritate: siquidè Deus, qui communicat hoc lumen, & amorem, aufert promptam reflexionem luminis, & flam-

mam intensiorem infundit; undè anima se videt in rogo ardentissimo cremari, & vulnerari, quin manum vulnerantem inveniatur; ob quod clamoris vocibus, de sic eam vulnerante, conqueritur. Videatur Seraphica Theresia libro vitæ suæ, cap. 29.

32. Impulsus purè spirituales oriuntur ex dictis lumine, & amore: sunt tamèn, ut dictum est, præcedentibus multùm perfectiores; quia cum imprimantur subiecto perfecto suavissimos effectus producant. Sauciatur anima, & ardet; sed adeò suavitèr, & tranquillè, ut nullatenùs sensibilitèr percipiat ardor iste: flagrat ardentissimis desiderijs pœnosis; sed simul dulcibus, & pacificis; & quibus non inquietè, sed tranquillè, & moderatè movetur. Mirè

hæc aperit Sanctissima Mater nostra Theresia
mansione 6.
cap. 2.

§. II.

De ampliatiōe, & restrictiōe mysticis.

33. **O**ppositæ inter se sunt ampliatio, & restrictio apud dialecticos: siquidè ampliatio est extensio termini; restrictio verò est ipsius termini coartatio. Illa facit ter-

minum de miniori ad maius elevari: hæc illum facit de maiori ad minus redire. Quod etiam in termino mystico dari nunc declarari oportet.

LECTIO PRIMA.

34. **D**Ivinus ille amor qui scala est, qua ad cælum itur, animam, quam loco Dei positā habet, roborat, ne ipsius Dei absentia, & cōtinua defatigatione pereat. Vndè idem amor, & morbum secum affert, & medicamen. Quod patet in 4. 5. & 6. cælestis scalæ gradibus. Horum primus est, *sustinere infatigabiliter*. Secundus est *appetere impatienter*. Tertius verò est *currere velociter*. Ne ergo velocitas cursus, & desiderium impatiens amantem animam perimant, amor ipse eam sufferentiā infatigabili ornat, qua tolerare valeat impatiētiam, cursus que labore. Et sanè si ipso amore fatigante non recrearetur, periret.

35. Vehementissimus est iste amor, eius que vi anima ampliatur se ipsam super se elevās, ut palmæ fructus, qui sponsus est, apprehendere possit; quod quia non consequitur, restringitur, humiliter se coartando ad centrum suæ parvitat. Clarissimè hanc ampliationem, & restrictionem in anima, hac febre laborante, recognoscit Extaticus noster Parens libro secundo noctis cap. 19. ubi ait: *En este grado tanta es la vehemencia, que el amante tiene por apprehender al amado, y unirse con el, que toda dilacion, por minima que sea, se le haze muy larga, meleva, y pesada; y siempre piensa, que balla al amado, y quando vè frus-*

trado su deseo, (lo qual es casi à cada paso) desfallece en su codicia, segun hablando en este grado lo dize el Psalmista: Codicia, (eccè ampliationem) y desfallece (eccè restrictionem) mi alma à las moradas del Señor. Quam utilissimam sententiam sic legere vales: In hoc gradu tanta est vehementia, qua amans ardet; ut amatum apprehendat, se que illi intimè uniat: quòd quævis mora, etiam minima, sibi valde diuturna, gravis, & importuna videatur. Continuè iudicat, se suum dilectum reperisse: & cum spem suam delusam videt (quod frequentissimè evenit) deficit, & tabescit. Sicuti, in hoc ipso gradu loquutus est Dominus: Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.

36. Hoc ipsum explicat Div. Thomas Opusculo citato sic: anima, quæ hoc amore percussa deliciatur, *bolissimum patitur summi boni, hiat, & inhiat, concupiscit, & deficit*. Paucissimis rem totam comprehendit Angelicus Doctor. Asserens enim bolissimum pati hanc animam ampliationis, & restrictionis meminit, quas penitiùs explicat, dùm addit: *Hiat, & inhiat, concupiscit, & deficit*. Si quidè dùm inhiat, & concupiscit, ampliatur, seu extenditur beneficio amoris: dùm autem hiat, & deficit, restringitur, seu ceartatur industria humilitatis. Vndè inter hos duos terminos occupata infatigabiliter

liter sustinet, quod dilectum, quem appetit impatienter, & post quem currit velociter, facie ad faciem videre non possit. Cæterum sive à propria pusillitate in Dei magnitudinem elevetur; sive ab huius magnitudinis fastigio, bolismū passa, in propriam pusillitatem regrediatur, arcem sibi in cælis construit, quam, delicijs affluens, habitet in æternum. Pulcherrimè hoc docet Div. Thomas hac opportuna, eleganti que phrasi: *Directus autem est cursus à summo deorsum* (hæc est humilitatis restrictio) *vel ab imò sursum* (hæc est amoris ampliatio) *exultavit quidem ad summo deorsum à summo calo* *egressio eius, & occursum eius, usque ad summum eius.* Quo nil proprius, pulchrius vè.

LECTIO SECVNDA.

37. **A** Liter hanc mysticam ampliationem, & restrictionem explicat Seraphicus noster Doctor libro 2. noctis, cap. 13. ubi ait: *La hambre, y sed, que tiene de lo que le falta, que es la union, y las fuerças, que ya el amor ha puesto en la voluntad, con que la ha apasionado; la haga ser offada, y atrevida, segun la voluntad inflamada: aunque segun el entendimiento por estar à escusas, se siente indigna, y miserable.* Hoc est: Fames, sitis q̄ qua anima percita amore torquetur; quia unione, pro qua suspirat,

caret: & insuper robur, quod amor in ipsam impressit, sanctis audaciam illi conferunt secundum voluntatem: quamquam, attenta obscuritate, qua intellectus procedit, propriam indignitatem, ac miseriam recognoscit. Hæc expertissimus sanctus de anima impaciente hoc amore percussa. Vbi perspicuè ostendit animā istam media sua inflammata voluntate ampliari: medio verò intellectu restringi.

38. Nec pratereas, Doctorem sanctum appellare hunc impatientem amorem, famem, sitim que: & eundem à Seraphica Matre nostra D. Theresia dici sagittam: quæ nomina intensiorem huius amoris ostendunt. Quippè dicitur sagitta ob velocitatem, qua ferit divinus hic amor fulgetris longè ocyor. Repentè enim animam invadit simul percutiens, & sanās. Sanans amoris proprii vestigia, & percutiens adeo intimè animam, ut nihil ipsius remaneat impercussum. Propterea D. Thom. illum dicit acutum in 3. dist. 17. quæst. 1. art. 1. ad 4. his verbis: *Acuti est ad intima rei dividendo devenire; & similiter amatum penetrat amor ad interiora eius perveniens.*

39. Acuta hæc amoris sagitta adeo fortiter rapit in Deū animam; ut hæc folius Dei meminere, sui penitus oblita, nisi ad contemptum. Egregiè Seraphica Doctrix, sagitta hac vulnerata, hoc asserit cap. 29. suæ vitæ dicens: *Hincan una faeta en lo*

vivo de las entrañas, y corazón á las vezes, que no sabe el alma qué ha, ni qué quiere. Bien entiende, que quiere á Dios, y que la saeta parece traía yerva para aborrecerse á sí por amor de este Señor, y perderla de buena gana la vida por él. Idest: Interdum in intimiori fundo viscerum, & cordis sagitta configitur, cuius vulnere anima penitus absorvetur: quid habeat, aut quid velit ignorans. Probè scit, se Deum diligere: & quòd spiculum, forsitan herbà conditum, odium sui secum affert, & amorem Dei ob quem felix iste patiens ultro-neus martyr occumberet. Ex quibus habes sagittam hanc amoris animam ampliare usquè ad Deum, & ipsam usquè ad sui contemptum restringere.

40. Dicitur etiam impatiens hic amor *fames*; quia sicut famelicus appetit impatienter satiari; ita animæ hoc amore vulneratæ famem, ut canes patiuntur, & circumeunt sanctam civitatem, si fortè videant, quæ æterna tabernacula ingrediantur: Est quippè Deus proprius animæ cibus, quo vivit, movetur, & est: vnde anima usquè dum hunc cibum apprehendat, famem patietur; nec satiabitur, donèc appareat gloria Domini.

41. Ob simile motivum dicitur *sitis*; quia sicut, qui sitit laborat, nihil cogitat nisi potum: & vel dormiens fontes lustrat: sic iste amor facit ani-

A Spiritu Sancto,

mam intensissimè sitire; propterea que *sitis* appellatur. Et apud, quia sicut sitis materialis ex nimio potu, & viscerum adustione provenit: sic hæc spiritualis sitis oritur ex frequenti potatione animæ, quæ de torrente voluptatis in via bibens, & nimia charitate flammans, ipsa cælestè aqua, quæ in via bibit, in patria gustare sitit. Quippè exulibus hæc potatio sitim non extinguit, sed auget: eò que currunt in siti cum Davide, ut in flumine illo, cuius impetus latificat civitatem Dei, de extincta sua siti gloriantur.

42. Huius sanctissimæ hydropisis varij sunt effectus, de quibus haud difficè potest iudicium facere director. Quod autem solet aliquam divisionem inter magistros causare, est desiderium impatiens, quo isti sitibundi corripuntur, petendi à Deo labores, quibus velut imbre tellus, refrigerentur in siti, qua fatigantur. In quo dissidium aliquod est inter directores. Alij enim iudicant, perfectius esse postulare à Deo illos ipsos labores, qui sitiuntur. Per labores enim cõformes fiunt imaginem filij sui, qui, vel opprobrijs saturatus, adhuc maiora sitiebat. Alij verò per oppositum affirmant, melius esse divinæ voluntati se conformare. Sitire labores, sed non petere, nisi quod fiat voluntas Dei.

43. Perfectæ hæc viæ sunt, & in praxi securæ; etsi relatè ad

O

hoc,

hoc, vel illud subiectum attendantur, iam unam, iam alia sequenda erit pro genij, status, & aliarum circumstantiarum diversitate. At si secundum se inspiciantur, secunda praeferenda est. siquidem non recusat labores, qui se conformat Deo, è cuius manu eodem vultu arumnas suscipit, ac delicias. Sic enim labores inspiciuntur sub altiori motivo, aufertur que errandi occasio.

§.

De mystica alienatione.

44. **T**erminus dialecticus solet à sua propria significatione extrahi, & alienari, ut patet in hoc dicto: *Vicit leo de Tribu Juda*: ubi ille terminus *leo*, qui puram creaturam ex se significat, alienatur à sua hac significatione, & significat creatorem. Nullibi vividius exprimitur industria divini amoris, cuius proprium genium est has transformationes formare. Amore verbum caro factum est; quia propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos Deus filium suum misit, & habitavit in nobis. Et industria huius amoris factum est, ut terminus *homo*, qui significat purum hominem, & nomen *Deus*, quod

quia qui in omnibus desiderat, quod Dei voluntas impleatur, errare minimè potest. Et fide etiam melius conformamur imaginì filij Dei, qui licet passionem ambiret, suo patiendi desiderio Dei voluntatem proposuit dicens: *Non sicut ego volo, sed sicut tu.* Qui actus tantum Deo placuit, ut in capite libri scriberet hanc promptam resignationem.

III.

solum Deum significabat, transferint ad significandum hominem. Quod in nostra mystica Theologia evenit: siquidem creatura, quæ exercitio huius facultatis decoratur, ipsius beneficio transit mysticè in creatorem, secundum illud mystici Doctoris nostri cantione 5. v. 5. *Amada en el amado transformada.* In hoc quæ collimat anihilatio, quæ huius facultatis propria est, ut patet ex supra dictis. De hac ergo alienatione, quam amor causat, nunc agimus.

LECTIO PRIMA.

45. **I**n præactis gradibus scala amoris anima distat à Deo, ut notat Div. Tho-

mas opusculo citato. Nunc verò in septimo gradu, qui facit *audere vehementer*, desiderat ipsius Dei præsentiam, pertaxa distantiam: undè ait *osculetur me osculo oris sui*. Id est, explicat Div. Thomas *per se ipsum mihi loquatur*. Quod assequitur in gradu octavo amoris, qui facit *stringere indissolubiler*. Ubi D. Thomas ait: *Omnia præcedentia fieri possunt in distantia. Verum hic primum est coniunctio amantis cum amato*.

46. Hanc coniunctionem, qua fulget anima in hoc octavo gradu, in septimo vehementer audens, appetit, nolens inter-nuntios, etiam angelicos; sed Deum suum, quem diligit, sine mediationis tadio habere. Egregie hanc sanctissimam audaciam exprimit Seraphicus noster Parens in Epitalam. cantione 6. ubi suspirat:

*Ay quien podrà sanarme!
Acaba de entregarte ya de vero,
No quieras inviarme
De oy mas ya mensagero,
Que nos aben decirme lo que quiero.*

Similia precatur cantione 11. in cuius declaratione v. 1. ait, animam deliquium pati, extra se ferri, rapi que efficatia huius intensissimi amoris. Hæc sunt Sanctissimi Doctoris verba: *Hace tal efecto en el alma, que le hace codiciar, y desfallecer en deseo de aquello que siente*. Quæ latinati donata est dicere: *Talem affectum in anima causat, quod facit illam concupiscere, & deficere in de-*

fiderio illius, quod sentit. Et subdit: *Y por esso con mas fuerza es atraida, y arrebatada el alma de este bien, que ninguna cosa natural de su centro*. Quocirca hoc summum bonum potentiori efficacia animam ad se attrahit, & rapit, quàm cæteræ res aliæ à suo centro attrahantur.

47. Hæc Extatici Doctoris verba movent nos, ut nō loquamur in præsentia de omnibus illis sensationibus, quæ mysticæ alienationes sunt; sed solum de illis, quæ in his duobus gradibus amoris iuxta dicta eveniunt: de alijs verò alibi loquemur.

LECTIO SECUNDA.

48. **H**arum sensationum prima est deliquium, quod vulgò dicitur *arrobamiento*: Evenit que cum sensuum alienatione; quæ oritur ex eo, quod anima exteriora desserens ad interiora confugit, divina virtute vocante, vi cuius omnes suas vires ita colligit, ut nullus suppetat calor pro animandis, confovendis ve sensibus. Sic Seraphica Mater nostra libro vitæ cap. 20. & mansione 6. cap. 5.

49. Ex cuius cælesti doctrina loco citato ex libro vitæ suæ habemus mysticas alienationes idem inter se esse. Verba ipsius sunt: *Arrobamiento, ò elevamiento, ò buelo, q̄ llaman de espíritu :: digo, q̄ estos diferentes nombres todo es una cosa: y tambien*

se llama extasis. Latine verò sic dicas: *Raptus* eleuatio, volatus, quod aiunt, spiritus, est eadem res diuersis nominibus significata, quæ etià extasis nominatur. Vnde, ut asserit noster Philippus à Sanctissima Trinitate 3. parte Theologiæ mysticæ tract. 1. art. 3. *Oratio raptus idem omninò est apud Doctores mysticos, ac volatus, seu eleuatio spiritus, & extasis.* Hæc licet ita esse non diffitear, differunt tamèn dictæ sensationes, ut ex sequentibus constabit: quare licet ex parte luminis, & quoad substantiam sint idem, quod adductæ authoritates conuincunt, quoad aliqua accidentalialia discriminan-

50. Causa ergo deliquij est illa, quam numero 48. deduxi ultra eam alias quinque assignat Lucerna mystica: sed quas, si ad præiactam non reduces, haud probabo.

51. Deliquium hoc est duplex, aliud perfectum, imperfectum aliud. Vtrumque cum alienatione evenit, & ex hac parte est proprium huius loci. Deliquium perfectum est idem, ac raptus: unde quæ de raptu postea dicemus, dicta pro deliquio; seu, ut vulgò loquar, *arrobamiento*, intellige. Similiter cum audieris ab aliquibus alicuius notæ Doctoribus celebrari hoc deliquium: eos deliquium pro raptu sumere observa.

52. Deliquium imperfe-

ctum, licet ex parte luminis illud causantis non differat à perfecto: tamèn quia hoc lumen imprimitur animabus non purgatis, & in materialia propensis, propterea imperfectum est: unde, ut breviter rem absolvam; si hoc perfectissimum lumen imprimitur animæ iam purgatæ causat deliquium perfectum; si verò animæ imprimatur imperfectæ, causat imperfectum deliquium. Vide dicta numeris 30. & 32.

53. Hæc deliquia alia sunt supernaturalia, alia verò non. Supernaturalia sunt, quæ à lumine supernaturali intellectui impresso proveniunt, de quibus dictum est modò. Non supernaturalia dividuntur in merè naturalia, & præternaturalia. Merè naturalia sunt, quæ proveniunt à naturali complexionem ea habentium: quod verificatur in sceminis, & in effeminatis, qui ex aliqua sensuum apprehensione, ita hiat eorum animus, ut viribus destituti, à sensibus alienati in deliquia explicantur. Quod ipsum evenit in ijs, qui cerebri debilitate laborant; aut imprudenter vigilijs, & pœnitentijs se tradunt. Ob quod solet illis in remedium applicari cibi, somnijque usus prudens, quo solo deliquia, & alij affectus, quos spirituales reputant, evanescent.

54. Ut autem cognoscatur, si deliquium est naturale:

inspiciatur, si tempore, quo evenit, mens sit in Deum, aut aliud spirituale obiectum erecta, in ipso que vivaciter occupata, ita ut naturali cognitione illuc perveniri non posse dignoscatur: tunc enim deliquium infusum est. Si verò tunc temporis sit mens debilis, torpida, & iacens humi, non est deliquium infusum; sed merè naturale.

55. Deliquia præternaturalia causantur à Dæmone, qui benè potest in sensus agere, & eos alienare. Signum ergo (præter dicta libro de signis) ut hoc cognoscatur, petendum est, tum ex parte effectus; tum etiam ex parte causæ. Ex parte quidem effectus attendatur, si vires interiores animæ sunt in Deo profundè occupatæ: quia si hoc evenit, deliquium à Deo est. Si verò spiritus, dum est à sensibus alienatus, manet otiosus, negligens, & obscurus; tunc deliquium non est à Deo, sed à malo spiritu. Ex parte verò luminis, quod est deliquij causa, advertendum est, quòd lumen, quod à principe tenebrarum communicatur, sapit eius conditiones: undè horrosum est, & tenebrosum, languidum, & insuave: illo que anima non quiescit; sed fatigatur, alios que non bonos effectus parit; qui illicò malum spiritum authorem eorum esse clamant.

56. Ex quibus patet, quòd

cum ex una parte sit tam periculosa hæc materia, & ex alia sit valdè nociva, nedum salutari corporali, verum & spirituali, propter inanem gloriam, & remotionem à fide, quam hæc exterioritates, adhuc cum bonæ sunt, gignunt; debet anima Seraphicam Matrem nostram sequi, & petere à Deo, quod ipsa sanctissima petijt. Hiscè verbis in libro vitæ cap. 20. *Suplique mucho al Señor, que no quisiese ya darme mas mercedes, que tuviesen muestras exteriores; porque yo estaba cansada ya de andar con tanta quenta, y que aquella merced no podia su Magestad hacerme la sin que se entendiese. Parece ha sido por su bondad servido de oirme, que nunca mas hasta aora la he tenido.* Hoc est: Enixè ad Dominum exclamans petij, quòd in me modum imponeret suis beneficijs, quæ exterius cognosci possent. Mihi quippè molestissimum iam erat, modos quærere, quibus illa disimularem. Et, ni fallor, exaudita est deprecatio mea. Quandoquidem ab illo tempore usque ad præsens ea exterioritates cessavèrunt. Quod valdè observare debes, non solum pro deliquijs imperfectis; sed etiam pro omnibus alienationibus mysticis, quæ exterius percipiuntur, de quibus certè loquitur Seraphica Doctrina.

LECTIO TERTIA.

57. **E**st & alia sensatio, quæ dicitur extasis, & ex doctrina D. Thomæ 1. 2. quæst. 28. art. 3. ad 1. definitur sic, est *elevatio mentis in Deum cum alienatione à sensibus ex magnitudine ipsius elevationis procedens*. Per hoc quod extasis fiat cum alienatione convenit cum deliquio, à quo differt per hoc, quod alienatio in deliquio oritur non à lumine recepto, sed à recipientis imperfectione: in extasi verò provenit ex perfectione ipsius luminis, quo anima in se recolligitur, & tota in Deo occupata à sensibus alienatur.

58. Nec intelligas, quod lumen extasim causans perfectius ex se est, quam lumen deliquium patientis. Hoc enim non positivè asseritur; unde multoties lumen est æquale: alit in subiecto imperfecto non operatur secundum perfectionem ipsius, sed pro capacitate subiecti impotentis effectus, in quos ex se lumen inclinat recipere. In subiecto verò purgato, quale est extasim patiens, impræso lumine, sequuntur effectus, in quos ex se inclinat ipsum lumen. Eadem est lux Solis, & in visu perfecto causat illum, confortans, visionem perfectissimam; in noctua autem tenebras parit, & confusio- nem. Pariformiter ergo eadem

cælestis lux perfectum extra se evehit, extasim faciens; imperfectum verò à sensibus alienat, deliquium causas, sed taliter quod illa extasis non à subiecti dispositione proveniat, sed à lumine: & deliquium non à lumine sit, sed ob imperfectionem subiecti. Sicut claritas in visu perfecto non est à visu, sed à sole: in imperfecto verò obscuritas non est à sole, sed à visu.

59. Discriminantur etiam in eo quod in deliquio sensus externi patiuntur: unde in eo sensuum alienatio potest dici vehementissima passio; siquidem verè patiuntur, & conquassantur. In extasi autem nihil patiuntur. Et radix huius discriminis ex ipsa alienationis causa petenda est: siquidem alienatio deliquij venit à lumine impresso subiecto indisposito, & materialibus assueto: eò que causat illam passionem; ut videre est in ligno viridi, quod à calore impetum pugnam concitat; vel videntibus iniurandam. Alienatio verò extasis non oritur à lumine; quia cum subiectum dispositum sit, non est cur ex hac parte alienationem patiatur. Provenit autem alienatio in extasi ex eo, quod anima, luminis claritate ducta, efficacissimè absorbetur in contemplatione illius obiecti, quod medio lumine attingit; uti observat Dionysius Carthusianus Theologia

myl-

mystica libro 3. art. 17. Unde sensus hic non patiuntur; quamquam propter recessum animæ alienentur. Ut cernere est in ijs, qui valde dediti sunt speculationibus: hi enim absorbi in speculatione à sensibus alienantur; ita ut nec videant, nec sentiant, ut de Socrate refert Caietanus 2. 2. quæst. 175. artic. 1.

60. Cum autem extasis sit extra se poni, dupliciter accidit extasis; quia dupliciter ponitur homo extra se, uti docet Div. Thomas 1. 2. quæst. 82. artic. 3. scilicet secundum vim apprehensivam, & appetitivam. Primo modo evenit extasis, quando quis ponitur extra cognitionem sibi propriam ad superiorem evectus; ut cum elevatur ad comprehendenda aliqua, quæ sunt supra sensum, & rationem: hic enim dicitur extasim pati, quatenus extrahitur à connaturali modo cognoscendi, qui est per rationem, & sensum. Secundum vim appetitivam evenit, quando appetitus alicuius in alterum fertur, exiens quodammodo extra se ipsum. Primam extasim, ait præcitatus Divus Thomas, facit amor dispositivè, quatenus facit meditari de amato; intensa enim meditatio unius alienat ab alijs. Secundam verò facit amor directè: simpliciter quidem amor amicitiae; amor autem concupiscentiae, secundum quid. Videatur Angelicus Doctor.

61. Ex dictis habes extasis naturam quantum patitur materia præsens explicatam: tum simpliciter ex parte causæ: tum ex parte subiecti; tum etiam ex parte divisi, & distinctionis, quam habet respectu aliorum, ut ex dictis de deliquio patet, & clarius ex dicendis de raptu supernaturali constabit.

LECTIO QUARTA.

62. **R**aptum pertinere ad hunc gradum amoris, quod anima post vehementem ausum indissolubiliter stringit, convincit Theodidacti Parentis nostri auctoritas citata numero 46. ibi: *Por esso con mas fuerza es atraída, y arrebatada el alma.* Hoc est: Propter quod maiori vi attracta, raptaque est anima. Raptus ergo ex Div. Thoma 2. 2. quæst. 175. art. 1. definitur sic: *est motio spiritualis, qua anima subito fertur in obiectum superius modo sibi non naturali cum sensuum alienatione, & violentia quadam.* Ex qua diffinitione constat maxima propinquitas, quam dicit raptus cum extasi, ob quam multi non propinquitatem; sed identitatem ponunt. Falluntur tamen; quia licet in pluribus conveniant, discriminantur in alijs. Quippè extasis non causat passionem in sensibus, ut dictum est: raptus verò illam causat; non quia subiectum sit indispositum, ut de

deliquio dicebamus ; sed quia subito movetur spiritus , qui antea erat vel distractus , vel licet Deum meditaretur , erat sub modo naturali : nempe cum ministerio sensuum , & conversione ad phantasmata. Hunc ergo spiritum , vel distractum , vel modo sibi naturali occupatum , invadit subito motio divina , & illum in Deum rapit : Ex quo sequitur alienatio cum passione in sensibus.

63. Hinc quæ oritur discrimen aliud extasim inter , & raptum : quia in extasi nulla violentia datur ; sed magnitudine elevationis ducta fertur anima ~~in~~ modo modo , sicut avis , quæ blandè aera pectens sydera scandit : undè non simul à sensibus alienatur , sed nunc ab uno , postea ab alijs : Item illum ipsum sensum à quo abstrahitur , non totum instantaneè deserit , sed successivè : undè prius aliquid , postea minus , ac postmodum nihil sentit. Ut asserit expertissima Theresia cap. 20. suæ vitæ.

64. In raptu autem non hac suavitate alienatur ; nam licet non semper ligentur in illo omnes sensus , uti & in extasi evenit : illi tamen , à quibus alienatur , violentè ligantur. Quam violentiam angelicè explicat Sanctus Thomas citatus dicens , quod res dupliciter violentiam patitur : primò quandò fertur vi superioris agentis , seu impulsus extra

suum terminum , ut cum lapis iaculatur sursum , tunc enim violentia invenitur. Secundò quandò res licet in terminum sibi connaturalem à superiori sibi virtute moveatur , movetur tamen modo non connaturali ; ut cum lapis vi magna in centrum mittitur , tendit quidè in terminum naturalem : at non naturali modo tendit , sed violento ; quia lapis ille naturæ suæ relictus in centrum sanè descenderet ; non autem adeò velociter.

65. Sic ergo in raptu ita subito movetur anima , ut licet in terminum sibi connaturalissimum tendat , rapi dicatur propter volocissimam motionem , qua agitur. Audiatur citatus D. Thomas art. 2. ad 1. *Extasis importat simpliciter excessum à se ipso , secundum , scilicet , quod aliquis extra suam ordinationem ponitur : sed raptus super hoc addit violentiam quamdam.*

66. Hanc ipsam violentiam insinuat Sanctissima Theresia loco allegato , ubi hæc habet : *Pues quando està en este arrobamiento , el cuerpo queda como muerto , sin poder nada de sí muchas veces , y como le toma , se queda siempre , si sentado , si las manos abiertas , si cerradas , &c.* Id est : Toto ergo tempore , quo sic rapta est anima , corpus est veluti mortuum , sibi frequenter non sufficiens. Et eo ipso modo remanet,

acerat, cum cælestis, ille impulsus in *ipsum irruit*.

LECTIO QVINTA.

67. **R**aptus evenit animabus perfectis, quæ nihil facere debent in his favoribus; sed audire quid loquatur in ipsis Dominus Deus, quoniam loquetur pacem. Longè enim est à spiritu nequam; immò & ab Angelo lucis verum raptum in anima causare: quia non possunt agere in spirituales potentias, in quas solus ille agere potest, qui potentiarum, & animæ Dominus, & Creator est.

68. Nec negamus posse Dæmonem raptus fingere, quibus seducat. Verùm hoc facit in animabus imperfectis, & quæ exercitium mixtum ex sensibilibus, & spiritualibus formis habent. Harum enim sensus violentè rapere potest, & eis offerre visiones valde sublimes, quibus animas, earumque directores decipiat. Quomodo autem discerni possit pretiosum raptum Dei à Dæmonis vili raptu, docent ea, quæ libro de signis dedimus. Præter quæ alia particularia signa pro raptu dabimus.

69. Primum sit, quòd in vero raptu habet anima maximam certitudinem, se à divino spiritu raptam esse; ita ut nec dubium, nec timor de hoc sit. In raptu autem Diaboli est

A Spiritu Sancto,

pavor, & timor. Et quamquam secum afferat aliquam securitatem; sicut & bonus raptus timorem: hoc autem non est valdè arduum discernere: quia illa mali raptus securitas adiuncta est cum propria æstimatione, & pavor inde sequutus inquietus est, & indevotus. Timor autem, qui cum securitate boni raptus invenitur, est timor humilis, resignatus, ortusque ex consideratione vilitatis propriæ, qua anima se indignam reputat recipiendi hunc favorem: undè timor hic securitatem non minuit; quinpotius, quia anima secura est se à Deo raptam timet, suam indignitatem videns.

70. Secundum signum sit, status animæ raptum patientis: quæ si imperfecta est: licet possit à Deo rapti; cautè tamèn procedendum est, ne lateat anguis sub herba. Si verò perfecta sit, & in via spiritus experta, clarè cognoscet; si raptus, quos patitur, sunt à Deo.

71. Hinc divisos Doctores invenio. Alij enim dicunt, quod verum raptum ferè semper visio imaginaria comitatur: alij verò asserunt, quòd nunquam. Quæ sanè immediate contrariantur. Ast utriusque sententiæ authores conciliabimus, si observemus, raptus nomine etiam intelligi deliquium, quod supra monui-

P

mus;

mus : & similiter quod visio imaginaria est duplex ; alia, quæ fit per species sensibiles , licet obiecta spiritualia sint : alia, quæ fit per species spirituales ; quamquam obiecta sint materialia. Quo notato : dico ; quod Doctores asserentes dari in raptu visiones imaginarias ; vel sumunt raptum pro deliquio ; vel loquuntur de ijs visionibus , quæ per species spirituales fiunt : sic enim comparitur visio imaginaria cum raptu. Caterum visio imaginaria, quæ

fit medijs speciebus sensibilibus , non comparitur cum raptu propriè tali ; etsi cum raptu , qui est idem , ac deliquium , compariatur. De quo agendum ferio à nobis est in ultimo prædicab. videatur interim Lucerna mystica.

72. In vero raptu , etiam audiuntur verba , ut experientia testatur Divus Paulus. Quæ verba divinissima sunt , effectus que sibi similes producant. De illis aliqua dicemus , cum de verbo loquuti fuerimus.

§. IV.

De diminutione, & remotione mysticis.

73. **V**ltimæ proprietates termini mystici sunt diminutio, & remotio ; quæ sunt etiam proprietates termini dialectici. Diminutio est detractio partis : Remotio autem est detractio totius suppositionis : unde ille ipse terminus , à quo per diminutionem pars suppositionis aufertur, tota illa per remotionem privatur. Has ergo termini dialectici proprietates cum sponsalatio , & matrimonio mysticis , mystici termini affectionibus comparabo. Est enim sponsalitium mysticum assimilatio termini inferioris cum superiori : verum hæc assimilatio partialis est , non totalis :

hoc quippè mystico matrimonio reservatur : quod lectionibus sequentibus aperitur.

LECTIO PRIMA.

74. **P**ostquam anima ausa est dilecti præsentiam sollicitare , & ascendit ad gradum amoris , qui facit *stringere indissolubilitè* ab ipso dilecto suo ornatur , ut cum eo foeliciter desponsetur : quam foelicitatem assequitur , cum evehitur ad nonum gradum amoris , qui facit *ardere suaviter*. In quo gradu celebratur mystica desponsatio , ut tenet disceptatio mystica : est que expressa doctrina Extatici Parentis Div. Ioannis à Cruce libro cantionum

num in 13. versu 1. ubi inter alia ait: *En este dichoso dia se le acaban à el alma los ansias vehementes. y querellas de amor, que antes tenía; mas quedando adornada de los bienes, que digo, comienza à gozar de un estado de paz, y deleyte, y de suavidad de amor: y conociendo estas grandezas de su amado, de que goza por la union del desposorio, ya no dize cosas de ansias, y penas, como antes, sino comunicacion de dulce, y suave amor.* Est dicere: *In hac felici die finiuntur animæ vehementes impetus, & impetuosæ amoris querelæ, quibus prius anxietabatur. Cælestibus bonis cumulata ingreditur fruitionem, status pacifici, deliciosissimi, ac suavissimi amoris. Comprehendens que hæc omnia sibi contulisse cælestem desponsationem: iam non impatienter explicatur, sicut ante; sed communicatione dulcis, ac suavis amoris.*

15. Hunc suavem ardorem, seu desponsationem mysticam egregiè explicat Seraphica Theresia comparatione duplicis cerei ardentis, & valdè uniti. Horum lux una quidem est: verum ipsi quamquam valdè uniti, distinguuntur, & faciliè separantur. Ecce suavitatem ardoris, & mysticam diminutionem. Ab unione cereorum provenit ardere suaviter; quia ex quo anima adeo intimè Deo suo unitur, suaviter ardet. Ab ipsa unione habet

anima, quod sit idem mysticè cum Deo; at non totalitèr; sed quoad lucem; quia multiplicitas illa, quæ inter ipsos cereos remanet, obest perfectæ assimilationi: est quippè detractio assimilationis perfectæ multiplicitas illa.

76. Si autem roges: In quo consistat hæc mystica desponsatio? Respondeo: Triplicitèr Deum animæ desponsari: primò media fide, & gratia in baptismo: secundò media absoluta, & spontanea traditione, quod propriè fit per traditionem voluntariam, qua animæ se Deo tradit illum in omnibus sequutura: proprius fit per sacrorum ordinum receptionem, & propriissimè per religiosam professionem.

77. Ultra hos duos modos est tertius, in quo Deus animæ desponsatur per altissimam communicationem, qua illam sibi mysticè unit, spondens se illam ducturum, & in hac vita per matrimonium inchoatum, & per matrimonium perfectum in futura. Et hæc est desponsatio, de qua hîc loquimur: quæ sanè in sublimi unione animæ cum Deo consistit: verum quia multipliciter anima unitur cum Deo, videndum nobis est, quæ unio hanc desponsationem constituat.

78. Dupliciter unitur voluntas Deo, ait D. Thomas 1. 2. quæst. 28. art. 1. scilicet, realitèr, I

ter, & affectivè. Tunc realitèr unitur, cum amans est præsens amato, illum quæ sua præsentiâ decorat. Tunc affectivè unitur, quando tota propensione præsentiâ dilecti sollicitat. Primam unionem causat amor formalitèr; quia ipse est vinculum amantem cum dilecto uniens. Secundam causat ipse amor effectivè; quia ipse est, qui impellit amantem, ut amatum quærat. 79. Utroque modo animam Deo uniri certum est: nam mediâ gratia, & charitate unitur realitèr Deo, cuius naturam habet mediâ gratia: & quia gratia, & charitas faciunt animam appetere intuitivam Dei visionem; propterea ijs medijs unitur etiam affectivè. Hoc tamen commune est omnibus iustis: qui magis, vel minus uniti Deo sunt, secundum quod magis, vel minus de gratia, & charitate habent. Unde in hac unionè nequit consistere singulare desponsationis mysticæ privilegium. 80. Quare ultra hanc habitalem unionem, quæ fit mediâ gratia, datur alia perfectissima unio, quæ Deus unitur intellectui, & voluntati contemplantis per illapsum in has potentias: non quia intuitivè cognoscatur, sed solum experimentalitèr, & per indicia: non per fidem, sed per donum sapientiæ. Quæ unio sic fit. Postquam anima gratia ornata

est; habet mediâ, quibus perfectè cognoscatur, amet quæ Deus. Quæ cognitione crescente, crescit amor, & hoc magis radicatur gratia: quæ perfectissimè radicata, perfectissima cognitio, dilectio quæ dantur, & cum anima ita Deo adheret, ut iam non solum indissolubiliter stringat; sed etiam suaviter ardet, celebratur inter Deum, & animam florentissima unio, quæ si permanens sit, & per modum habitus, fundat matrimonium spirituale, de quo postea. Si verò actualis sit, & per modum transeuntis, fundat mysticum sponsalitium.

LECTIO SECUNDA.

81. **V**ndè, ut vides, consistit desponsatio hæc in unionè fructiva perfectissima, quæ animæ potentiæ uniuntur Deo: intellectus veluti intuitivè contemplando; voluntas verò suaviter ardendo: quæ itamen unio actualis est, & vix ad mediâ Thoram perdurans, uti asserit Seraphica Theresia libro vitæ cap. 8. Verum tanta dulcedine opplet animam, ut hæc sit sensibus privata, penè emortua; atque adeo, quin discernere sciat gratiam, quæ fruitur, toto tempore, quo sponsalitium celebratur. Quod certè non venit in matrimonio, in quò anima nec à sensibus alienatur, nec absorbetur; sed in his, quæ pro-

proprii muneris sunt, plena ad-
vertentia occupatur. Sic docet
experientia Sactissima Theresi-
ae mansionem 7. cap. 1. Et hæc
est prima differentia, quæ datur
inter mysticam deponsatio-
nem, & mysticum matrimo-
nium.

82. Radix huius discrimi-
nis ea est, (& sit secunda diffe-
rentia) quod gratiæ in sponsa-
litio concessæ animæ medijs
sensibus recipiuntur; unde non
potest anima illas recipiens à
sensibus non alienari. In matri-
monio autem, quidquid gratiæ
anima recipit, in eius centro
recipitur, quia quæ centrum
animæ est subiectum ex se no-
bilius, & iam supponitur medijs
purgationibus aptum; propterea
recipit hos favores, quin adver-
tentiam amittat.

83. Tertium discrimen est
illud, cuius iam meminimus;
nempè quod sponsalitiū con-
sistit in unione faciliter amissi-
bili. Illa enim suavitas ardoris
citò transit; eò quæ manet ani-
ma clamans ad dilectum, quem
indissolubiliter stringit, ut
illam osculo oris sui iterum
osculetur. Propterea quæ com-
paratur sponsalitiū duplici
illi cereo ardenti, quos facile
separabis: quod ideo est ait
mysticum Direct. tract. 3. disp.
4. numero 368. quia in spon-
salitio non fit totalis transfor-
matio animæ cum Deo, sed
solum partialis; unde dicitur
mystica diminutio. Matrimo-

nium verò consistit in unione,
quæ licet amitti absolute possit,
tamen non amittitur de facili.
Unde comparatur à Seraphica
Theresia duplici luci per duas
fenestras ingredienti, quæ ante
ingressum duæ certè sunt; post
ingressum tamen, ita uniuntur,
ut separari non possint.

LECTIO TERTIA.

84. **L**ucis exemplum prò-
ximè positum expri-
mit naturam matrimonij spi-
ritualis. Quod celebratur cum
anima ascendit ad decimum
gradum amoris, qui facit *assimilari totaliter*. Scias tamen hanc
assimilationem totalem esse du-
plicem; seu dupliciter intel-
ligi posse; scilicet totalitate es-
sentiali, & totalitate status. As-
similatio totalis totalitate essen-
tiali illa est, quæ assimilatur, quan-
tum ex se nata est assimilare.
Et hoc modo nemo, quantum-
vis perfectus, Deo totaliter as-
similatur, dum viator est; quia
huiusmodi assimilatio non da-
tur nisi in gloria; siquidem visio
beatifica est, quæ facit hanc to-
talem assimilationem, ut asserit
Extaticus noster Pater D. Ioan-
nes à Cruce libro 2. noctis, ca-
pit. 2.

85. Assimilatio totalis to-
talitate status est illa, quæ habet
tantum de assimilatione, quan-
tum status patitur. Et hæc in
præsenti vita datur, in ea quæ

con-

consistit mysticum matrimonium inchoatum; quia matrimonium consummatum, quod à perfectissima assimilatione provenit, non celebratur usque ad patriam.

86. Igitur cum anima ad perfectissimum gradum amoris de Libano vocata venit, medio hoc perfectissimo amore Deo totaliter assimilatur, cum quo matrimonium inquit, in illum penitus transformata. Unde patet notabile discrimen, quod est inter hæc tria, scilicet, sponsalitium, matrimonium ratum, & consummatum. Primum consistit in unionem actuali, sed quæ citò transiit, in directione præcedenti dicebamus: quare sic uniti dicuntur hospites in domo Dei. Secundum consistit in unionem habituali; atque adeò multum duranti: unde sic uniti non sunt iam hospites, & advenæ in domo Dei; sed sunt domestici ipsius. Tertium denique consistit in unionem actuali, sed inamissibili. Primum est perfectum: secundum perfectius: tertium verò perfectissimum. Unio primi est perfecta, quia est actualis; alit quia citò transiit exceditur ab unionem secundi, quæ & permanens est, & pro libito actualis fit. Unio tertij est perfectissima, & quia actualis est, & inamissibilis. Primum, & secundum sunt propria viatorum: tertium verò est proprium comprehensorum.

87. Quare, tertio ad patriam relicto, ubi quod in hac valle auditur, in superno illo monte contemplatur. Matrimonium ratum clarè cognoscitur ex ijs, in quibus vidimus ab sponsalicio discriminari. Præcipue tamèn differunt in eo quòd, si sponsalitium, ut vidimus, est mystica diminutio, quia terminum inferiorem partim assimilat superiori, partim verò non: matrimonium comparatur remotioni; quia est totalis assimilatio termini inferioris cū Deo. Ardet quippè anima matrimonium contrahens amore faciente totaliter assimilari.

88. Et præterquamquòd rei proprietas ostendit mysticum matrimonium esse mysticam remotionem: sic illud nominant magni nominis mystæ: Direct. myst. agens de hoc spiritali matrimonio ait tractat. 4. disp. 4. sect. 4. num. 438. ex Divo Thoma in 3. dist. 37. quæst. 1. art. 1. ad 2. *Proprium est naturæ unionis, quòd res inter se unita una ab altera participet id, quod est alterius, & sic amans quodammodo habet amatum, & veluti in eum transformatur. Hoc tamèn non debet intelligi de transformatione propriæ naturæ in divinam; hoc enim est impossibile; sed per remotionem propriæ naturæ in perfectâ participatione divinæ naturæ.* Et eodem modo loquitur noster Fr. Philippus à Sanctissima Trinitate in discursu proœmiali art. 6. §. Sexta est.

89. Angelicus Doctor egregiè elucidat hoc ipsum pluribus in locis, & præcipuè in 3. dist. 27. quæst. 1. art. 1. ad 4. ubi ait: *Ex hoc enim quod amor transformât amantem in amatum facit amantem intrare ad interiora amati, & è contrâ, ut nihil amati amanti remaneat non unitum, sicut forma pervenit ad intima formati; sed quia nihil potest in alterum transformari, nisi secundum quod à sua forma quodammodo recedit, quia unius una est forma: ideò hanc divisionem penetrationis præcedit alia divisio, qua amans à se ipso separatur in amatum tendens.* Hactenus Div. Thomas, qui profundè huius perfectissimi amoris naturam aperit, ipsius que contactum remotionem esse ostendit, dum eo medio animam in te Deū asserit transformari, & à

ipsa recedere, separari que: quod affatim declarat exemplum materiæ, & formæ, quo utitur; quia sicut forma causat in materia remotionem formæ præexistentis, & nativæ confusionis; sic divinus iste contactus facit animam à proprio esse quodammodo removeri, & in Deum mysticè transformari.

90. Ob quæ non miraberis mirissimos effectus huius cælestis matrimonij; quia cum hi correspondere debeant statui animæ desponsatæ perfectio sublimis huius status ostendit sublimitatem effectuum. Illos proponit Sanctissima Theresia matione 7. cap. 3. quæ videri debet.

& etiam Lucerna mystica, ut arcana hæc materia aliquantulum qualiter comprehendatur.

LIBER QVARTVS.

De oratione, nomine, & verbo.

LIBER hic propriissimus ad aperiendam orationis naturam terminatur.

SYNTAGMA PRIMVM.

De oratione.

1. **O**Rationem dialecticam impropiè definiunt sui professores. Et certè eius diffinitio vide-

videtur pro mystica oratione fabricata. Quippè oratio mystica est vox, quæ anima sive mente, sive lingua cum Deo loquitur; ut enim ait Ioannes Casianus collatione 10. *Oratio cum Deo loquitur, cum iudice fabulatur.* Est etiam significativa interioris desiderij; & adeò significativa est, ut cælos penetrèt virtus eius, ut ait Augustinus in Psalmum 65. *Orationis pura magna est virtus, & velut fidelis nuntius mandatum peragit, & penetrat, quo caro non pervenit.* Insuper est ad placitum; siquidem ad placitum orantis res eveniunt. Deo vim infert, ut petita concedat. Sic idem Augustinus in Serm. dicens: *Oratio Deum unguit; sed lachryma pungit: hæc lenit, illa cogit.* Idem asserit Div. Ioannes Climacus de luct. grad. 28. his verbis: *Oratio pie Deo vim infert.* Undè oratio ad suum placitum habet claves ferendi, & furendi, quia pro suo placito finit, aut non finit benignissimum Deum contra homines furere, ipsosque ferire, secundum illud ipsius Dei: *Desine ut irascatur furor meus.* Deniquè partes mysticæ orationis separatæ significant, ut videre est in lectione, meditatione, & alijs, quæ ad invicem separatæ significant. Undè Arist. 1. periherm. cap. 4. definiens modo dicto orationem; non tam videtur naturam orationis dialecticæ declarasse,

quàm mysticam orationem definisse. Verùm nè à communi placito in re tanti momenti recedamus, communiter receptam mysticæ orationis definitionem trademus.

LECTIO PRIMA.

2. **D**upliciter orationem capiunt mystæ: primò improprie, seu in generali quadam acceptione: secundò proprie, & metaphysicè: & pro duplici hac consideratione duplicem definitionem faciunt. Primo enim definitur oratio per hoc, quod sit, *elevatio mentis in Deum.* Hæc quæ definitio est propria orationis improprie, seu generaliter dicta, ea quæ exprimitur, orationem consistere in illo actu, quo mens assurgit in Deum. Undè quæcumque pars huius orationis oratio est: sive enim homo ad orandum disponatur, sive gratias agat, sive meditetur, mentem in Deum elevatam habet, atque ideò orat.

3. Huius orationis sex partes communiter assignantur, videlicet: præparatio, lectio, meditatio, gratiarum actio, sui oblatio, & petitio. Cuius divisionis sufficientia, adeò unanimi omnium consensu probatur, ut solus ille sufficiat. Præparatio duplex est, alia proxima, & remota alia: hæc cōsistit in fuga eorum, quæ tempore orationis quietem mentis perturbare queunt, & in
foli.

Sollicita Dei præsentia; & in hac maximè; quia, qui Deum præsentem habent, omni puritate conservant conscientiam suam: *Qui enim in sancto hoc exercitio fideles sunt divinum quid in intuen- do, in loquendo, in modestia, in nego- tiorum tractatione præseferunt: sa- tis enim ostendunt se à spiritu divino regi*, ait noster Venerabi- lis Ioannes à Iesu Maria in scho- la tractatu de præsentia Dei.

4. Præparatio proxima est, quæ fit vel immediatè post, vel immediatè ante lectionem. Illa que, medio actu cōtritionis, im- pediētia removet oraturus; quo à defectibus liber liberum adi- tum ad Deum ipsius benigni- tate reperiat.

5. Lectio est secunda ora- tionis pars, definitur que à Div. Bernando sic: *Est sedula scriptu- rarum cum animi attentione in- spectio*. Vbi innuitur lectionem debere esse attentam, & quæ non ad instruendum intelle- ctum dirigatur, sed quæ ad in- flammandam voluntatem ordi- netur. Liber præcipuus, in quo legere debemus, est sacra scrip- tura, minùs principalis, sunt alij doctrinam continentes, indè haustam.

6. Sequitur meditatio, quæ est *discursus, quo intellectus ex una consideratione in aliam tran- sit*. Sive una consideratio sit causa alterius, sive non: quæ est differentia proprii, & improprii discursus: verùm hæc differentia de materiali se habet ad medita-

tionem, quæ formalitèr consistit in hoc, quòd discursus ex una consideratione transeat in aliã, quærens margaritam devotio- nis, qua voluntatem moveat ad amandum Deum, qui amor hu- ius spiritualis progressus meta est.

7. Triplici parte constat meditatio. Hæ sunt repræsenta- tio, ponderatio, & attentio quie- ta. Prima est actus memoriæ, quæ, per actus lectione, & præpa- ratione proxima, repræsenter in- tellectui id, quod meditandum est; & in hoc parùm temporis infumendum est. Repræsento meditationis puncto, sequitur meditatio, ad quam sequitur pri- mò ponderatio rei meditata, in qua plus temporis impendatur, quàm in repræsentione. Ulti- mò sequitur quæta attentio, qua media intellectus sine strepitu proprio ponderationis, omni pace, & quiete videt vel ingra- titudinem hominis peccantis, vel, benignitatem Domini pa- tientis, aut ipsius pietatem mi- serētis. In quo plus adhuc quàm in ponderatione spatietur. Et indè ad alias orationis partes transeat; nisi speciali motione, à directore approbata, videatur affectus: tunc enim in illa opero- sa otiositate permaneat;

nec certum pro non

certo relin-

quat.

(✠) (✠) (✠)

LECTIO SECVNDA.

8. **S**icut gratitudo; seu gratiarum actio est specialis virtus distincta ab alijs ex Div. Thoma 2. 2. quæst. 106. ita est specialis orationis pars, definitur que à Divo Bernardo in ad fratres de Monte Dei sic: *Est indificiens, & indefessa intentio bonæ voluntatis in Deum ex cognitione gratiæ Dei.* Videns enim homo beneficia, quæ meditatus est, liberalitèr, & gratuitò sibi à Deo collata, in gratias explicatur. Et hoc est quod à nobis Deus exigit pro beneficijs concessis. Ut enim ait D. Thom. super Matthæum: *Fructus, quem à nobis expectat Deus est gratitudo, ad quam nos semper invitat.* Quare si inferni pœnas meditatus es, gratias age Deo; quia ab illis te proprio sudore redemit; & sic de alijs, quorum consideratio obvia cuique est.

9. Duplicitèr homo gratias agit Deo, nempe verbo, & opere. Primus modus dicitur communi vocabulo gratiarum actio, de quo numero præcedenti. Agit insupèr agere gratias homo sui ipsius oblatione. Videns enim se à Deo ditatum talibus bonis, debet illi offerre in eorum retributionem quidquid est, & valet; valeret que quamquàm infinitus foret. Debet in omnibus se Deo subijcere, in cuius testimonium om-

nibus, maximè que Prælati, & Directoribus submittatur, nò lens quidquam facere sine eorum ductu: promittat se ipsum in omnibus abnegare, aliquam specialem mortificationem facere, ut ieiunare tali, vel tali die, tanto tempore silentium observare: alia vè huiusmodi offerat, ut sic non appareat vacuus in conspectu Dei, à quo tot accipit beneficia.

10. Tale est divinæ benignitatis pium genium, ut gratitudo exhibita ab homine pro uno beneficio sit medium, ut aliud denuò consequatur: undè ad gratiarum actionem, verbo, & opere factam, sequitur petitio, quæ est ultima orationis pars, & in qua orationis quidditas propriè consistit, ut mòx dicam.

11. Multa à Deo petere debemus, quia bona, quibus indigemus sunt in multiplici differentia. Alia enim sunt spiritualia, & alia temporalia. Spiritualia alia sunt comprehensorum, & alia viatorum. Temporalia alia sunt spiritualia, alia corporalia: quorum aliæ subdivisiones possunt fieri, quæ parùm referunt, & ex particulari dicendorum expensione constabunt.

12. Omnia dicta bona à Deo petenda sunt: ast non eodem modo: nam bona supernaturalia sive viatorum, sive comprehensorum, ut sunt gratia, gloria, & auxilia, virtutes que, petenda absolutè sunt: su-

mus enim certi Deum sic hæc nos petere velle. Ex quo enim in finem supernaturalem sumus elevati, sequitur voluntas conferendi nobis ipsum finem, qui est gloria, & etiam media, quibus consequitur, quæ sunt gratia, virtutes, & auxilia, quibus consequitur gloria.

13. Undè licet sciamus, Deum omnibus dare auxilia sufficientia, & non semper conferre efficacia: debemus tamèn utrumque genus auxiliorum semper petere. Primum quidem, quia licet Deus decreverit illud dare; decrevit tamen dare illud media oratione, secundum illud *postula à me, & dabo tibi*. Auxilium autem efficax etiam petere semper debemus; quia nostra voluntas conformanda est cum voluntate antecedenti Dei, seu voluntate signi, cui certè placet, quòd petamus id ipsum, quod voluntas consequens non concedit.

14. Bona omnia naturalia possunt sumi, vel secundum se, vel prout conducunt ad supernaturalia. Hoc secundo modo petenda absolute sunt, ut ipsa supernaturalia bona. Primo modo non absolute petenda sunt; sed sub conditione; si conveniens sit illa habere. Ratio horum omnium ea est; quia cuicumque licet petere consequutionem finis, ad quem creatus fuit; & mediorum, quibus ille finis consequitur,

postulatio licet. Cum autem homo creatus sit ad gloriam, debet petere eius consequutionem; & quia bona alia tam naturalia, quàm supernaturalia conducunt ad gloriam: hæc ut media proportionata; illa verò ut improportionata: propterea illa omnia debet petere. Quod si certus sit Deum velle id, quòd petit, petat absolute; si verò de hoc non constet, petat sub conditione.

LECTIO TERTIA.

15. **O** Ratio metaphysicè sumpta dicitur *petitio decentium à Deo*. Sic eam definit Damascenus, quam definitionem probat Divus Thomas, universalis que Theologorum consensus. Undè quidditas orationis in hoc, quòd sit petitio consistit formalitèr, licet præsuppositivè requirantur alia, de quibus lectionibus præcedentibus egimus. Quatenus ut rectè aliquid à Deo petatur, prærequiritur seria preparatio, lectio attenta, meditatio devota, & sic de alijs: quæ omnia ad petitionem, ut ad finem ordinantur.

16. Quod in oratione vocali clarum est. In ea quippè dantur Psalmi, Antiphonæ, Lectiones, & alia huiusmodi, quæ sanè orationes sunt: & insuper datur id, quod propriè, & anthonomasticè dicitur, & est oratio, in qua per Dominum

nostrum Iesum Christum petimus à Deo Patre bona quibus indigemus.

17. His definitionibus affatim aperitur natura orationis: quæ prima sui divisione dividitur in mentalem, & vocalem. Mentalis est, quæ mente perficitur; vocalis verò, quæ ore explicatur. Vocalis subdividitur in publicam, & privatam. A quibus manum levo, quia moralistarum sunt, non mysticorum. Videatur Suarez. 2. de religione.

18. Oratio mentalis dividitur secundum illos tres status, de quibus egimus supra: nam alia est propria incipientium, alia proficientium, & alia perfectorum. Et hæc diversitas non solum attenditur secundum materiam ipsius orationis; quia pro diversis statibus diversa meditanda, seu contemplanda sunt; sed etiam secundum orationem ipsam: qua licet non negemus multoties Deum gratiam contemplationis concedere imperfectis, & denegare perfectis; illis, ut accendantur; istis verò, ut humiliantur; cum hoc tamen stat quemvis perfectionis statum modum, seu gradum orationis sibi proprium habere, uti ostendit divinum illud opus mansionum, quo Seraphica Mater nostra Theresia Ecclesiam Sanctam ditavit.

19. Hinc ergo oratio mentalis dividitur in naturalem, &

supernaturalem: naturalis est illa, quæ dicitur oratio discursus, & est propria incipientium. Dicitur hæc oratio *propria incipientium*, quia, ut ex Seraph. Theresia supra diximus, ad incipientes pertinet huiusmodi oratio: cum quo copatur ipsos aliquando contemplationem habere: sicut & Perfectos meditationem. De quo agemus tomo sequenti in primo prædicab. disput. 1.

20. Oratio supernaturalis est idem ac contemplatio, definitur quæ ex Divo Thoma 2. 2. quæst. 180. art. 3. sic; *Est simplex intuitus divine veritatis*. Quæ definitio egregie naturam contemplationis declarat; quia licet ad contemplationem plures actus prærequirantur, plures comitantur, ut docet D. Thomas citatus: qui quidem actus dicuntur contemplatio in lata quadam significatione: at tamen contemplatio propriè, & formalitèr sumpta consistit in illo simplici actu, quo veritas intuetur. Quis autem actus ex pluribus, quibus attingit intellectus veritatem, sit, in quo formalitèr contemplatio consistit, postmodum disputabitur.

✠ *✠* *✠*

✠ *✠* *✠*

✠

LECTIO QUARTA.

21. **C**ontemplatio dividitur in Philosophicam, & Evangelicam. Contemplatio philosophica est *simplex intuitus veritatis propter perfectionem ipsius contemplantis*: Undè manet intra intellectum, quin extendatur ad inflammandam voluntatem. Contemplatio evangelica non intuetur veritatem propter ipsam veritatem, sed propter amorem Dei; atque adeo voluntatem inflamat. Relicta ergo gentilia illa contemplatione.

22. Contemplatio evangelica subdividitur in activam, & passivam, seu, quod idem est, in acquisitam, & infusam. Acquisita est, quam, supposito lumine fidei, vel ipso formaliter influente, propria industria comparamus: eò enim dicitur acquisita contemplatio hæc, quia licet fides modo dicto ad eam requiratur; tamèn fide supposita, & alijs, quibus adest Deus, possumus illam habere, quotiès volumus; cum sit in nostra manu habitibus uti, ut tenet commune effatum. Cuius contrarium evenit in infusa, de quo postea.

23. Contemplatio acquisita dividitur in eam, quæ est per affirmationem, & in eam, quæ est per negationem. Prima est, in qua Deum contemplamur sub ijs perfectionibus, quæ

in creaturis reperiuntur: quia cum Deus sit totius boni, & perfectionis origo, nulla perfectio dabilis est in creaturis, quæ in Deo modo excellentiori non resplendeat. Undè ex ijs perfectionibus, quæ in creaturis videntur, assurgit mens ad contemplandum creatorem, eas ipsas de illo affirmans, seclusis tamèn imperfectionibus. Negativa est, quæ negat Deo omnes perfectiones, quas cognoscimus: quia cum Deus sit summè perfectus, negat contemplatio hæc in ipso reperiri posse creaturarum perfectiones.

24. Harum contemplationum illa, quæ est per negationem potior est; quia ut docet D. Thomas 1. part. quæst. 3. in Prologo: *De Deo scire non possumus quid sit, sed quid non sit: non possumus considerare de Deo quomodo sit; sed potius quomodo non sit.*

25. Insuper contemplatio acquisita dividitur in eam, quæ est per ascensum, & in eam, quæ est per descensum. Illa est, per quam ex creaturis ascendit mēs in earum primam causam: quod dupliciter fit, ait D. Dionysius exemplo pictoris, & sculptoris: siquidem contemplatio ascendit, vel superponens Deo perfectiones creaturarum, vel illas removens. Primum facit contemplatio affirmativa: secundum verò negativa. Contemplatio per

descensum est, quæ ex Deo creaturarum causa venit in ipsas creaturas, in quibus Creatoris perfectiones contemplatur.

26. Rursus dividitur in rectam, obliquam, & circularem. Recta est, per quam anima ex consideratione creaturarum transit ad contemplationem Dei, ibi que sistit. Obliqua est, qua ex Dei consideratione transit anima ad ipsius effectus contemplandos; ex quibus iterum ad ipsum Deum contemplandum regreditur. Circularis denique est, quæ Deum, vel revelatum per lumen infusum; vel naturaliter per ipsius effectus inventum uniformiter contemplatur; quæ contemplatio facit animam in Deo, veluti in centro quiescere. Et observa, quod licet in quocumque statu possit quavis ex dictis contemplationibus haberi; prima tamen est propria incipientium, secunda proficientium, & ultima perfectorum.

LECTIO QVINTA.

27. **C**ontemplatio infusa est *simplex intuitus veritatis à principio supernaturali procedens*. Sic ex Div. Thoma eam definit noster Frater Philippus. Cuius diffinitionis bonitas ostenditur. Per hoc quod sit *simplex intuitus veritatis* convenit contemplatio infusa cum

acquisita, à qua differt per subsequentes particulas: quia licet contemplatio acquisita proveniat à principio supernaturali, scilicet, ab habitu fidei, vel ab alio; attamen hoc principium relatè ad contemplationem acquisitam non dicitur supernaturale; quia licet in se sit supernaturale; quoad modum tamen naturale est: utimur enim illo quoties volumus, cum contemplationem, quam causat, nostra industria habeamus. Contemplatio autem infusa provenit à principio supernaturali, non solum entitative, sed etiam quoad modum: nõ enim possumus illo pro nostro libito uti; sed tantum cum, & quomodo Deus vult, qui misericorditer illam gratiam contemplationis concedit.

28. Nec intelligas, actum ipsum contemplationis infusum esse; hoc enim est impossibile: quia cum actus ille sit vitalis, debet esse à potentia intrinsecè se movente: dicitur tamen infusus, & quia est à principio infuso, & quia solum habetur, cum à Deo misericorditer impertitur.

29. Ex dictis constat bonitas traditæ definitionis, & in quibus conveniat, discriminetur quæ à contemplatione acquisita. Verum alia, in quibus conveniunt, differunt quæ, audire oportet.

30. Ultra dicta conveniunt istæ contemplationes in

eo, quod habent tres conditiones, quas perfectæ contemplationi desiderat Arist. 10. Ethic. cap. 8. & 9. Prima, quod sit actus potentiae altissimæ: secunda, quod sit in habitu nobilissimo: tertia in obiecto dignissimo. Sunt siquidem hæ contemplationes actus potentiae nobilissimæ; quia sunt actus intellectus, qui est nobilissima potentia. Secunda conditio etiam datur; quia utraque requirit, & habitum fidei, & charitatis: illum pro principio eliciente, & istum pro forma valorante. Et quamquam possit contemplatio acquisita elici ab habitu Theologiæ; prærequirit tamen fidem; præterquam quod etiam Theologia est nobilissimus habitus. Tertiò denique utraque respicit obiectum dignissimum, nempe Deum. Est quippe Deus utriusque contemplationis obiectum *quod*

31. Caterum in his in quibus conveniunt, etiam diversæ sunt: quia quamvis Deus sit obiectum *quod* utriusque, est sub diversa ratione: nam contemplatio acquisita respicit Deum sub ratione investigabilis per meditationem affectivam. Infusa verò, cum habeat diversos gradus, attingit sub diversis rationibus suum obiectum. Et sane cum ex parte potentiae eliciatur à diversis principijs, ut notum est, nil mirum, quod intellectus, ut informatus dono Sapientiæ

verbi gratia tendat in Deum sub diversa ratione, ac ut informatus dono intellectus, aut scientiæ, aut fide, aut etiam lumine gloriæ. Supremus autem gradus huius contemplationis, qui dicitur *Theologia mystica*, respicit Deum sub ratione gustati ab anima; eò quæ appellatur sapida scientia, ad quam donum sapientiæ concurrat.

31. In secunda conditione etiam differunt; quia licet utraque contemplatio proveniat à fide: infusa habet altiora principia; siquidem ab ipso lumine gloriæ provenire potest. Adde: quod adhuc quando proveniunt à principio in esse entis eodem, principium contemplationis infusæ perfectius est formaliter in esse principij, ut patet ex numero 27. Ex quo deducitur differentia in prima consideratione: quia intellectus maiorem perfectionem exprimit, dum informatur principio perfectiori. In alijs pluribus etiam differunt, sed nobis dicta sufficiant. Qui alia videre voluerit, adeat Magistrum Valgorneram, mysticum Directorium, & comunitate nostrates. Iuxta quos locuti fuimus. Nostrum verò iudicium infra patebit.

LECTIO SEXTA.

33. **P**lures aliæ divisiones contemplationis, sub nomine orationis supernaturalis

ralis circumferentur, de quibus plurima diximus in antecedentibus: quare illas sub nomine dividendum adducere non debemus. Ut autem, quæ omitti non possunt, afferantur: oratio supernaturalis dividitur in orationem unionis, quietis, recollectionis, & impulsus. Oratio unionis est quædam specialis oratio, quæ animam cum Deo unit specialissimo modo. Licet enim sit proprium orationis unire: hæc tamen, de qua loquimur, ob singularem modum, quo animam Deo unit, dicitur anthonomastice oratio unionis.

34. Hæc est duplex, activa scilicet, & passiva. Activa est, quam proprio studio acquirere possumus, & consistit in generali, & absoluta conformitate nostræ voluntatis cum Divina. Quæ conformitas, ut acquiratur, & ut habita conservetur, debemus sæpius dicere: *Fiat voluntas tua sicut in celo, & in terra. Domine, quid me vis facere?* Et alia huiusmodi, quibus anima, adhærens Deo, unus spiritus fit cum eo.

35. Oratio unionis passivæ est pretiosissimum donum, quo Deus in ipso animæ centro, illi se præsentem, & assistentem clarissima luce ostendit. In hac perfectissima oratione non solum anima est unita Deo, sed & omnes eius potentie sunt intimè unitæ, & scilicet occupatæ, ut docet Sancta Mater

nostra Theresia libro vitæ cap. 16. & 17. quæ tam loco citato, quam mansionem 5. per plura capita, egregiè de hac oratione loquitur. Vide, quæ diximus, cum de mystica unionem ageremus.

36. Oratio recollectionis etiam dividitur in activam, & passivam. De prima loquitur D. Thomas 2. 2. quæst. 83. art. 12. & Seraphica Theresia in via perfectionis cap. 28. Hæc oratio habetur, cum anima intra se ipsam Deum considerat, quin illum per vicus, & plateas quærat. Tunc enim intra se ipsam Deum suum invenit, & amplectitur.

37. De secunda agit eadem Sanctissima Doctrina mansionem 4. cap. 3. hanc gratiam concedit Deus illis, qui se à visibilibus segregant, & fideliter in activa recollectione exercentur. Signum huius recollectionis est, quod anima illa affecta mundana omnia arbitratur, ut stercora; etiam illa, quæ prius in delirijs habebatur quare omnia propter Deum contemnit.

38. Oratio quietis nascitur ex recollectione, ut asserit Sanctissima Mater nostra in via perfectionis cap. 31. ubi hanc orationem describens ait: Ex interiore recollectione oritur aliquandò in anima quies, & pax interna, & deliciosa quies, adeò dulcis, ut sibi nihil ultra desiderandum appareat.

Quies

39. Quies ista est suavitas quædam voluntatis nihil aliud quærentis præterquam perseverare in Deo. Est quippe anima iuxta Deum, immò Deum intra se videt, à quo ut filia charissima amatur, singularitèr que ab eo protegitur; & hac gratiarum abyssò absorta quiescit, veluti in centro sui desiderij.

40. Oratio impulsus est illa, in qua anima à Deo recipit aliquos vehementes impetus, quibus excitata in Deum ipsum totis viribus fertur. Impulsus hic est veluti sagitta animam vulnerans, adeò fortèr, ut pe-

nè mortuam relinquat: sed adeò suavitèr, ut nunquam ab illo vulnere sanari velit. De hoc non pauca in superioribus dicta sunt; sicut etiam de præcedentibus gradibus orationis: quamobrèm nihil addam, remittens lectorem ad nostros Authores mysticos, qui de his omnibus copiosissimè agunt ex Sanctissima Theresia Matre nostra, quæ in declarandis his orationis gradibus suum profundissimum magisterium ostendit.

SYNTAGMA SECVNDVM.

De nomine, & verbo.

41. **D**E nomine nihil proponam, nisi remissivè: non enim possum de omnibus specialiter agere. Qui enim nomina Dei scire vult, quatumquè, & quomodò ad meditationem, & cõtemplatione deserviat eorum notitia, & cõsideratio, legat Catenam mysticam à fol. 41. usque ad 43. undè solùm agam de verbis; breviter tamen, quia longa mihi restat via.

LECTIO PRIMA.

42. **V**erba sunt in triplici differentia; nam alia sunt corporea, alia imaginaria, *A Spiritu Sancto.*

& alia spiritualia. Corporea sunt, quæ aure percipiuntur: imaginaria, quæ immediatè ab imaginativa habentur sine auditus ministerio: spiritualia sunt, quæ immediatè recipiuntur ab anima sine sensuum exteriorum, interiorum que interventu. Nam quanvis verum sit, quòd nihil est in intellectu, quin priùs fuerit in sensu, hoc tamen intelligendum est de intellectione, quam à rebus habet anima: non autem de illa, quam causa superior in illa ponit.

43. Huius doctrinæ fundamentum ex ipsa naturali cognitione desumitur. Certum

R

enim

enim est, quòd ut anima intelligat verbum sibi ab homine dictum, non pervenit verbum illud usque ad animam, nisi mediante sua specie, quam mittit ad sensus interiores, & indè à materialioribus nuda transit ad intellectum: undè intellectus non intelligit per speciem prout in imaginatione; nec imaginatio per verbum, ut in auditu, nec iste cognoscit per ipsum, ut in ore proferentis; sed requiritur, ut auditus cognoscat, quòd proferatur verbum, & ut cognoscat imaginatio, requiritur species ab auditu accepta: similiter que intellectus. Et hæc est ratio ob quam non potest aliter nisi hoc processu intellectus intelligere.

44. Verum potest, & quidem facile, causa superior imprimere in imaginatione speciem propriam alicuius verbi non prolata, & tunc auditus non audiet ob defectum verbi: aut imaginatio, cum speciem verbi habeat, cognoscit. Similiter potest causa superior eandem eiusdem verbi speciem spiritualizare, & gravare illam in intellectu: tunc que nec auditus ob defectum verbi audiet, nec imaginatio ob defectum speciei materialis cognoscet: Cæterum intellectus intelliget; quia ut intelligat, requiritur, & sufficit illa species, undecumquè illam habeat.

45. Quamobrè dum Deus, aut Angelus bonus, vel malus ponunt in alicuius imaginatione species aliquas verborum, quæ in auditu non fuere: tunc datur verbum, seu locutio imaginaria: si verò in intellectu ponantur, datur locutio intellectualis. Si autem verbo proferant, quæ aures feriant, dabitur locutio corporea. Undè manet bonam esse divisionem verbi, seu locutionis traditam. Et similiter ob eandem rationem dividitur visio in corpoream, imaginariam, & intellectualem.

46. Ex his verbis, corporea sunt valdè exposta Dæmonis fallaciæ, sicut & imaginaria; quia cum Dæmon habeat supra omnes sensus virtutem, potest fingere, & loqui, ac si Dominus foret, cum Dominus non sit loquutus. Quare maxima sollicitudine uti debet director, nè ipse, & discipulus in foveam cadant. Et discipulus credat se urgentissimè teneri ad exhibendam suo directori quacumque locutionem, etiam si de illius bonitate constet. Solet enim Diabolus bonis incautos aliquos inescare, suadens circa illa, ut pote indubitata bona, non debere directorem adire: & sic illos paulatim seducit, ut nihil consulant.

47. Circa locutiones imaginarias, ultra dicta, videndum etiam est; nè sint melancholicæ imaginationis effectus. Verum

pro

pro omnibus his habenda præ oculis sunt, quæ diximus, cum de signis loquebamur.

LECTIO SECUNDA.

48. **V**erba intellectualia subdividuntur in successiva, formalia, & substantialia. Cuius divisionis meminit Seraphicus noster Doctor libro secundo ascensus cap. 31. & alijs in locis, est que receptissima inter omnes mystas.

49. Verba successiva illa sunt, quæ spiritus recollectus sibi ipsi loquitur, ac si ab aliquo alio dicerentur. Est mutuum colloquiũ, quod secum anima habet, in quo ipsa se ipsam interrogat, & sibi ipsi respondet; verum tanta dulcedine procedit, ut non iudicet se, sed alium interrogare: quod faciliter accidere posse, non est dubium: siquidem anima recollecta solet aliquam veritatem intueri, & ex illa tales discursus deducere, talia que ex impulsu superiori percipere, qualia nunquam sibi relicta haberet. Unde cum hæc omnia considerat, ab alio se putat audire verba, quæ ipsa met loquitur.

50. Horum verborum triplex est causa iuxta Extaticum nostrum Doctorem loco citato cap. 29. Prima est Spiritus Sanctus. Secunda propria imaginatio: tertia denique

Dæmonis astutia. Tunc proveniunt à Spiritu Sancto, quando hic Spiritus Divinus animam bene occupatam movet medijs suis donis, ut conceptam veritatem perfecte calleat: virtute que huius illustrationis plurima nocet, quæ per se ipsam non discurreret; & cum hæc se ipsam interrogando, & respondendo percipiat, putat se colloquium cum alio habere.

51. Secunda causa est propriæ imaginationis inquieta vivacitas, cuius acumen res novas, & subtiles deducit, & ex hac deductione oritur intellectualis interrogatio, & responsio.

52. Tertia causa est Diabolus, qui tempore recollectionis subtiles conceptus media phantasia intellectui offert, quibus animam decipiat, nisi cautè procedat.

53. Verba successiva à quacunque causa proveniant, renuntianda esse, docet Seraphicus noster Doctor loco citato, ubi ait: *Quedemos pues con esta necessaria cautela assi en las unas, como en las otras, para no ser engañados, ni embarazados; que no hagamos caudal de ellas.* Id est: Maneat alta mente reposita hæc cautela admodum necessaria. Verba successiva, quæcunque illa sint, contemnantur: qui enim illa flocci nõ facit, periculo deceptionis exponitur. Videbis totum illud capitulum 29. & quidquid potest dici circa hæc verba suc-

cessiva, circa eorum causas, & signa, quibus dignoscantur, reperies.

54. Verba formalia dicuntur spiritui, sive recollectus sit, sive non: In quo differunt à successivis: hæc enim semper dicuntur spiritui recollecto, & sunt circa illud, in quo tunc spiritus occupatur. Formalia autem etiam spiritui nihil de Deo cogitanti dicuntur: vel si sit recollectus, non sunt de illa materia, quam cogitat, sed de alijs valde diversis. Differunt adhuc in eo, quod verba formalia clarè cognoscit spiritus ab alio secum loquente provenire sine ulla sui ipsius opera: quod in successivis non sic evenit, ut dictum est. Et ideo appellantur formalia: *Porque formalmente siente el espíritu se las dice tercera persona, sin poner el nada en ello.*

55. Hæc verba non sunt multum proficua animæ: quia eorum finis est animam docere circa aliquam rem determinatam, ad quam solum speculative docendo, & dirigendo concurrunt. Possunt à Dæmone fingi. Signa que, ut cognoscantur, an à Dæmone dicta sint; tradit Seraphica Doctrina libro vitæ cap. 25. ex qua illa signa describit Lucerna mystica tract. 5. cap. 10. à num. 93.

56. Cum à Deo sunt hæc verba semper operantur effectum illum, ad quem dantur, quia animam reddunt promp-

tam ad faciendum id ipsum, quod inspirant. Licet cum hoc stet, quod non auferant ab anima repugnantiam, & difficultatem; ut docet Parens noster D. Ioannes à Cruce, qui toto illo capite 30. de his verbis loquitur.

57. Verba substantialia formalia sunt, licet non è contra. Undè differunt à successivis in ijs, in quibus vidimus formalia discriminari. Et à formalibus differunt, per hoc, quod ista verba non solum docent, ut formalia, sed etiam operantur id, quod docent. Ob quod mystici dicere solent, quod verba formalia sunt pure speculativa: aut substantialia sunt speculativa, & practica: quia id ipsum, quod speculative docent, practice operantur. Clarius expertissima Theresia unico verbo hoc explicat in libro vitæ cap. 25. ubi ait: *Estas palabras; que habla el Señor son palabras, y obras.* Id est: *Hæc verba substantia sunt etiam opera.* Quia, ut inquit Seraphicus noster Doctor citatus cap. 31. *Con estas palabras substantiales lo obra Dios en ella, y con ella. lo qual es diferente en las formales, y sucesivas.* Hoc est: *His substantialibus verbis operatur Deus in anima, & cum anima: quod non sic evenit in formalibus, & successivis.* Videatur totum illud caput, in quo mira de his substantialibus verbis continentur.

8. O utinam hisce sub-
stantialibus verbis nobis loqua-
tur Dominus, ut illum servi
audientes, loquentem pacem
in plebem suam audiamus, &

regnum perfectionis in-
nos esse, à nobis, fa-
vente Numine, na-
ctum glorie-
mur.

LIBER QVINTVS.

De arte inveniendi medium.

* * * T rectè diale-
* * cticarentur,
* * excogitavè-
* * re Doctores
* * artem, qua
medium invenirent, ut scopum
attingerent, in quem dirige-
rent mentem suam. Hanc ar-
tem ob sui difficultatem, pon-
tem asinorum dixere: & rectè
quidem, quia difficultate presi-
tyrones calcitrant, de quo dia-
lectici. In mystica scientia no-
stra etiam gravamur onere

quærendi medium, ut quæ-
hactenùs diximus, exequan-
tur. Nihil enim fecimus, di-
centes gradum perfectionis, ad
quem anima potest ascendere,
si medium non habemus, quo
anima disponatur, ut talem
gradum lucretur. Quare huius
libri scopus erit hanc artem
quærere, quæsitam invenire,
inventam proponere, ut omni-
bus prosit, quod est pro
salute omnium ex-
quisitum.

SYNTAGMA PRIMVM.

De arte mystica inveniendi medium ad unionem.

2. **V**Nica ars, ea que
difficillima, ut
inveniatur me-
dium, quo ani-
ma metam perfectionis obti-
neat, est purgatio ipsius animæ.

Sine hac purgatione non po-
test haberi perfectio: pugnat
enim cum perfectionis venus-
tate imperfectionum, & mise-
riarum turba, quam ignis pur-
gationū extirpat. Quamobrem
scien-

Scientia mystica, quæ animam præparat ad unionem, hanc artem proponit, qua habilitetur ad unionem ipsam. Multiplex est purgatio hæc, ac de omnibus aliqua sequentibus lectionibus dicam.

LECLIO PRIMA.

3. **M**ysticam purgationem possumus describere per hoc, quod sit remotio eorum, quæ ab intima unione cum Deo removent. Removent quippè ab hac intima unione sensus omnes tam interni, quàm externi malè disciplinati: removent appetitus: removet propria voluntas: removet quidquid terrenum est, & corruptæ naturæ conditiones sapit. Horum omnium sic malè à Deo removen- tium remotio activissima est purgatio mystica, quæ animam ab omnibus hisce inquinamentis denudans pulchram reddit, & faciens illam per ignem, & aquam transire, vertit in adamantem lucidissimum.

4. Purgatio hæc dividitur in activam, & passivam. Activa est, quam nos auxilio gratiæ operamur. Passiva est, quam Deus in nobis mirabiliter operatur. Rursus utraque dividitur in purgationem sensus, & spiritus. Insupèr purgatio tam activa, quàm passiva dividitur in purgationes partis cognoscitivæ, & affectivæ pro diversita-

te potentiarum, quæ mundantur.

5. Purgatio activa, quæcumque illa sit pertinet ad incipientes, propterea quæ definivimus supra viam purgativam per ordinem ad istam purgationem. Similiter quæ purgatio passiva pertinet ad proficientes, ut ex definitione, quam supra, pro via illuminativa, dedimus, constat. Sollicitudo enim incipientium sita præcipuè est in hoc, quòd artem exerceant, qua sensus, & potentias mudent, & hoc est totum exercitium totius viæ purgativæ. Quo peracto in purgatione activa partis spiritualis, finitur via purgativa, & sequitur illuminativa, in qua iam proficiens incipit exercere contemplationem minùs perfectam, hoc est, acquisitam.

6. Postquàm autem in illa se aliquod tempus exercuit, ingreditur purgationem passivam sensus, quæ est dispositio ad contemplationem infusam. Post tempus verò à Patre prædefinitum, volens pientissimus Dominus animam secùm unire, illam disponit ad hanc felicitatem media rigorosissima purgatione passiva spiritus. Qua finita dilectam suam iam venustè dealbatam de Libano sponsus vocat, de tenebrosis cubilibus leonum, de montibus senticosis pardorum, de furijs tartaræ Catoblepæ, ut victrix coronetur.

7. Ex quibus constat purgationem activam durare toto illo spatio, quo anima est in statu incipientis. Caterum purgatio passiva non durat quantum via illuminativa: siquidem incipitur hæc via per contemplationem acquisitam, mediatur per purgationem passivam sensus, ad quam sequitur contemplatio infusa, & terminatur per purgationem passivam spiritus, per quam habilitatur anima, ut viam unitivam ingressa dilecto suo uniatur.

LECTIO SECUNDA.

8. **P**urgatio ergo activa sensus consistit in mortificatione ipsorum sensuum: non solum eos ab illicitis removendo: verum etiam in permisis mortificando. Hic spatiuntur authores numerum, & naturam sensuum explicantes, & modum, quo purgantur, usque ad facietatem tradentes. De primo nihil dicturus sum propter dicta libro 1. numero 44. de secundo solum præcissa tradam ob motiva sæpius inculcata.

9. Noscis, ut numero dicto supposui, naturam cuiuscumque sensus tam externi, quam interni, & obiecta, ad quæ omnes illi terminantur. Per ordinem ad hæc obiecta illos mortificare debes: quod facies, si oculos avertis, ne vi-

deant vanitatem; sic que in via perfectionis vivificaveris. Si auditum cohibes mundo dicens, quod dicitur per Amos cap. 5. *Aufer à me tumultum carminum tuorum, & cantica lyrae tuae non audiam.* Auditum fræna, ne bis audias, iterum delicti comes: *Quia audisti vocem uxoris tuae, & comedisti de ligno, ex quo præceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo. Qui habet aures audiendi audiat.* Id est consideret. Et eodem modo reliquos exteriores sensus mortificet, & sic colliget virtutum præciosissimos fructus.

10. Simili studio procedere debet in mortificatione sensuum interiorum: unde sensum communem mortificet, avertendo se ab ijs nocivis speciebus, quas à sensibus externis accepit, & conservat. Cum phantasia, seu imaginativa nulla humana sollicitudo sufficiens est: est enim vile mancipium quietem animæ pertubans: est etiam necessarium orationi: quia oportet intelligentem phantasma speculari: unde est onus gravissimum quietem desideranti: quare debet anima fundere coram Deo preces, ut imaginationem frænet, ne noceat. Similiter cum cogitativa se gerat, nè recte specierum, quas habet, capiatur.

11. Præcipuè curandum est, ut memoria purgetur: plurimum

muni enim nocent animæ species memoriæ non purgata. Undè vir spiritualis debet semper ferri in destructionem omnium eorum, quæ occupant suam memoriam; quin sint vel ipse Deus, vel species in Deum inclinantes. Heu quanti manibus memoriæ perièrè! Curet ergo, qui ad perfectionem tendit memoriam præteritorum extirpare: præterquam ut doleat, si sunt mala; vel ut gratias Deo referat, si sunt bona. Curet à Parentibus, & confangineis, à divitijs, & delicijs: & ut unico verbo rem nimis prolixam absolvam, ab omni eo, quod non est Deus, nec in Deum, secundum proprium statum, dirigit, se ipsum avertere.

12. Vtèriùs debet intellectus purgari tum ab inquisitione veritatis: tum à proprio iudicio circa res agendas. Peccat enim intellectus in inquisitione veritatis, cum sollicitat plus sapere, quàm oportet sapere, nolens sapere ad sobrietatem. In quo peccatur quoad substantiam, & quoad modum. Quoad substantiam peccatur, quandò illa veritas inquiritur, quæ virum spiritualem non constituet. Quomodò enim intellectum iuvabunt ad mysticam unionem Epigrammatici dictoria, lyrici scurrilitates, satyrici morsus, foetida artificia vulgaris, bellorum eventus, gentium novitates,

alia quæ innumera, quibus plures etiam è religiosa militia dediti sunt? Scio qualiter hæc nedum excusent, verum etiam, ut necessaria pipiant eorum cultores. Sed an suis discursibus farti, tectique sint, aqua, quam non dubito hyaturos, dum hient in hora extrema, signabit; factum, si posset, abolitura.

13. Quoad modum peccatur in veritatis inquisitione, quandò id ipsum, quod addiscis, addiscis, ut scias, vel ut sciaris. Scire enim propter scire, turpis curiositas est, aiebat D. Bernardus. Scire, ut sciaris, & ut sapiens venereris, gravis superbia est. Undè, ut benè agas, scito quæ oportet, & pro ut oportet. Sic enim scies, quæ conducunt, ut in Deum feras: & scies, non ut superbias, sed ut Domino famuleris.

14. Etiam à proprio iudicio purgandus est intellectus: in quo peccant, qui tenaciter proprio dictamini adhærent. De quo multa nostrum mysticum Directorium hìc: nos verò nihil dicemus, cum supra dixerimus, virum spiritualem debere prudentem directorem habere, cuius iudicio iudicium proprium sumimitat.

15. Et ex hoc ipso colligitur modus purgandi propriam voluntatem: quia qui fatagit directoris voluntati subesse, propriam voluntatem non habet: undè hæc est summa

ma omnium eorum, quæ in præsentiarum dici solent. Pareat directori conditiones supra positas habenti, & propria voluntate carebit, sequutus veritatem ipsam de se dicentem Joann. 6. *Descendi de Cælo non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me Patris.*

16. Hac arte, hoc studio conficitur totum opus purificationis activæ tam sensus, quam spiritus; tam partis cognoscitivæ, quam affectivæ. Et quamquam de parte affectiva sensus nihil dixerimus, ex dictis tum hic, tum lib. 1. num. 43. & 93. facile est colligere, quæ dicenda sunt.

LECTIO TERTIA.

17. **M**Agnum opus aggredior, dum ad purificationes passivas ingredior. Quotquòt dicta sunt, possunt deliciæ nominari, relatæ ad ea, quæ in his purificationibus eveniunt. Earum prima est purgatio partis sensitivæ, quæ quadruplici causa constat; scilicet materiali, formali, efficienti, & finali.

18. Causa materialis est ipsa pars sensitiva secundum illas portiones, quæ purgantur: nempe secundum partem cognoscitivam, quæ sensibus externis, & internis constat, & secundum partem effectivam, quæ est potentia concupiscibilis, & irascibilis.

A Spiritu Sancto.

19. Causa formalis est subtractio gratiæ sensibilis: cui assuetus vir spiritualis; adeo cum eius subtractione cruciatur, ut dolores inferni perpeti sibi persuadeat. Si ad Deum recurrit, requiem invenire non potest; quia in eo non Patris benignitatem, sicut prius, intuetur; sed Judicis severissimam rigorem inexorabilem contemplatur. Si ad ante actos discursus, sibi quæ familiarem contemplationem acquisitam regredi vult, tempus terere iudicat; quia nullum discursum efformare valet, quo levetur.

20. Quod acrius cruciat, est carentia reflexionis, quæ affligitur: non enim reflectere supra se ipsam potest, & considerare infirmitatem illam non esse ad mortem; sed ut in ipsa glorificetur Deus, qui tunc animam torquet, ut torque charitatis postmodum dederit. Viam illam sanctorum esse, quorum nullus illam non lustravit: arctissimam illam viam, & augustissimam portam deliciosissimæ arcis ingressum esse. Nil horum considerat, suspendente Domino suum concursum ad exercitium, quæ suspensione uti reflexione non potest. Unde solum habet vires, ut fabricet discursus melancholicos: se à Domino derelictam lamentatur, & ad ignem inferni destinatam. Unde anhelat, fudat, fatigatur.

21. Causa finalis huius

purgationis est perfecta subordinationis, & conformitas partium inferioris cum superiori. Pars sensitiva nata est, ut rationali obediret, sicut ait D. Thomas 2. 2. quæst. 158. art. 8. Hanc obedientiam à transgressione primi præcepti negavit: ut autem ad illam redeat, hanc purgationem patitur, qua, ut potest, proportionatur cum parte rationali; sicque non impedit divinas communicationes: quinpotius igne purgationis decora, & à gratia sensibili separata, in qua pabulum solet invenire concupiscentia, mutuo scedere parti rationali iuncta non impedit; sed impellit ad mysticam unionem. In quo adimpletur illud, quod de Deo ait Isaias cap. 28. *Quem docebit scientiam, & quem intelligere faciet auditum?* Et respondet: *Ablatos à lacte, avulsos ab uberibus.* Quod sic explicat inibi D. Thomas: *Quoscumque bonos separatos à lacte concupiscentia.*

LECTIO QUARTA.

22. **C**Ausa efficiens est Deus ipse, qui licet iratus videatur; pietate tamen commotus animam eripere vult à puerili illo statu gratiæ sensibilis, & illam in fortium, ac robustorum classe collocare: quamobrem illam probat auferendo devotionem, se illi

iratum, & austerum monstrando: & insuper illam torquet iactura bonorum, ut sunt salus, divitiæ, honores, dignitates, amici, consanguinei, & huiusmodi alia, quibus spirituales privat, ut torqueat.

23. Ultra dictam causam efficientem, quæ principalis est, dantur aliæ instrumentales: hæ sunt Dæmon, & homines. Isti tum præter intentionem: tum à consilio virtuosum persequuntur, addentes super dolorem vulnerum ipsius. Ex quorum persecutione iusti corona laboratur.

24. Ille autem iusti perfectionem prædivinans tota vis sollicitat inceptum iter, vel impedire; vel, ut minus, retardare: propterea tentationibus contra castitatem ferit, sui ipsius horrorosis visionibus terret, totamque suam malitiam auxiliatricem vocat, ut vincat.

25. Omnium dictorum exemplum est Beatus Job à Deo afflictus, à Dæmone verberatus, ab amicis persequutus, bonorum omnium iacturam passus, salutis, filiorum, & honorum. Sic enim homines è vili materia compactos, in cælestes mutat superni artificis manus. Hæ sunt causæ, quæ concurrunt ad purgationem passivam partis sensitivæ, eo fine, ut terreas affectiones relinquens è pulvere ipso tribulationum exurgat argentum igne

igne examinatum, probatum Domino terræ, purgatum septuplum. O utinam sic examinemur, ut in ipso tribulationum examine fideles inveniamur!

LECTIO QUINTA.

26. **A**Rs mystica, quæ medium nobis invenit, ut pars inferior conformetur superiori; etiam invenit medium, quo pars superior Deo conformetur. Et sicut illum mediū est purgatio illius partis, quæ est conformanda: sic medium hoc est purgatio illius partis, quæ Deo est unienda. Quare finita illa prima purgatione exercetur anima in contemplatione infusa, & cum tempus accedit, quo ad fastigium unionis evehenda est, illam Deus examinat fortissimo igne purgationis passivæ intellectivæ partis.

27. Causa efficiens est Deus ipse, qui suam benignissimam pietatem sub velo severitatis dissimulans illam constituit in terra deserta, & invia, & in aquosa, ut possit medijs ineffabilibus angustijs ineffabilem felicitatem obtinere.

28. Causa finalis est dicta unio cum Deo. Causa materialis est ipsa anima secundum suas potentias rationales. Formalis verò est clarissima lux contemplationis infusæ, quam Deus animæ imprimit, qua

animæ manifestantur, vel minimi sui defectus. Quibus consideratis in concursu gratiarum, quas à Deo accipit, & cognita vilitate personæ offendentis, & offensi Numinis maiestate, sic vexatur, sic angitur, sic torquetur, ut mirum certè sit, vel quòd non expiret, vel quòd non desperet. Misericors tamen Deus, qui illud examen dirigit ad commodum animæ patientis, illi specialissimè assistit abscondita manu, ut perseveret.

29. Plurima sunt, quæ in hac horrorosa purgatione tolerantur. Tormenta, quæ ex pluribus capitibus, ijs que gravissimis anima perpetitur, incipiunt narrare mystici, nec perficiunt. Mihi verò, qui non ex professo discutere hæc possum, fat, sit lectorem ad nostrates remittere, ubi hæc, quantum materia finit, explanata videbit. Moneo tamen, quòd patiens hanc spiritus, & ante actam sensus purgationem debet in omnibus ductum sui directoris sequi. Director autem debet etiam omne suum studium collocare in sic patientis assistentia, & ut suo muneri satisfacere possit, attente legat duos illos mirabiles libros noctis obscuræ sensus, & spiritus, quos Extaticus noster Parens D. Joannes à Cruce scripsit in communem utilitatem. In illis siquidem mirabilem Doctrinam pro his difficilli-

cillimis rimandis seraphicè propinatam videbit. Et hæc pro hac arte inveniendi medium, quo anima Deo uniatur, dicta sufficiant: immò & pro tota

hac prima parte nostri mystici operis in Dei laudem scriptis nostrorum que Scholasticorum profectui dicati.

INDEX

LOCORVM SACRÆ SCRIPTV- ræ, quæ in hac nostra mystica Isa- goge continentur, & explicantur.

IN QVO LITTERA L. LIBRVM DESIGNAT,
numerus autem marginalis est.

EX VETERI TESTAMENTO.

EX LIBRO GENESIS.

Cap. 1. v. 26. *Et præsit piscibus maris, &c.* L. 3. 3.

Cap. 3. v. 17. *Quia audisti vocem uxoris tuæ, & comedisti de ligno, ex quo præceperam tibi ne comederes maledicta terra in opere tuo.* 5. 9.

Ex Libro primo Regum.

Cap. 17. v. 52. *Videntes autem Philisthijm, quod mortuus esset fortissimus eorum, fugerunt.* 1. 66.

Ex Libro Iob.

Cap. 2. v. 10. *Si bona suscepimus de manu Domini; mala autem quare non suscipiamus.* 2. 50.

Cap. 22. v. 14. *Nubes latibulum eius.* 1. 6.

Ex Libro Psalmorum.

Psalm. 2. v. 8. *Postula à me, & dabo tibi.* 4. 13.

Psalm. 6. v. 7. *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo.* 1. 29.

Psalm. 21. v. 15. *Factum est cor meum tanquam cera liquef-cens.* 3. 14.

Psalm. 24. v. 4. *Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me.* 1. 38.

Psalm. eodem. v. 9. *Diriget manus tuas in iudicio.* 1. 106.

Psalm.

Pfalm. 33. v. 15. *Diverte à malo,
& fac bonum, inquire pacem,
& persequere eam.* 1. 38.

Pfalm. 48. vv. 13. & 21. *Comparatus est iumentis, & similis factus est illis.* 3. 3.

Pfalm. 50. v. 5. *Et peccatū meum contra me est semper.* 1. 29.

Pfalm. 72. vv. 15. 26. & 28. *Quid enim mihi est in Cælo, & à te quid volui super terram? :: Deus cordis mei :: Mihi autem adherere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam.* 1. 165.

Pfalm. 102. *Notas fecit vias suas Moysi.* 1. 38.

Ex Libro Proverbiorum.

Cap. 27. v. 19. *Quomodo in aquis resplendent vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus.* 2. 45.

Ex Libro Canticorum.

Cap. 1. v. 1. *Osculetur me osculo oris sui.* L. 1. 165. & 167. & L. 3. 45.

Cap. eodem. v. 12. *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi inter ubera mea commorabitur.* 1. 165.

Cap. 2. v. 16. *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Ibi. ibi.

Cap. 3. v. 3. *Invenerunt me vigiles, qui custodiunt civita-*

tem.

1. 62.

Cap. 5. v. 8. *Adiuro vos, filiæ Hierusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nuntietis ei, quia amore langueo.* 3. 14. & 21.

Cap. 8. v. 1. *Quis mihi det te fratrem meum suggestentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te, & iam me nemo despiciat.* 1. 165.

Ex Libro Isaia.

Cap. 28. v. 9. *Quem docebit scientiam? Et quem intelligere faciet auditum? Ablactatos à lacte, avulsos ab uberibus.* 5. 21.

Cap. 45. v. 15. *Verè tu es Deus absconditus.* 1. 5.

Cap. 50. v. 4. *Manè erigit mihi aurem, ut audiam quasi Magistrum.* 1. 60.

Cap. 55. v. 1. *Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum properate, emite, & comedite. Venite emite absque argento, & absque ulla commutatione vinum, & lac.* 1. 168.

Ex Libro Amos.

Cap. 5. v. 23. *Aufer à me tumultum carminum tuorum, & cantica lyre tue non audiam.* 5. 9.

EX NOVO TESTAMENTO.

Ex Evangelio D. Matthæi.

Cap. 6. v. 10. *Fiat voluntas tua sicut in cælo, & in terra.* L. 2. 50. & L. 4. 34.

Cap. eodem. vv. 13. & 14. *Et ne*

nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo. 1. 29.

Cap. 7. vv. 15. & 16. *Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium,*

in-

intrinsicus autem sunt lupi rapaces : à fructibus eorum cognoscetis eos. 2. 44.

Cap. 11. v. 15. *Qui habet aures audiendi, audiat.* 5. 9.

Cap. 23. v. 10. *Magister vester unus est Christus.* 1. 60.

Cap. 26. v. 39. *Non sicut ego volo, sed sicut tu.* 3. 43.

Ex Evangelio D. Lucæ.

Cap. 1. v. 29. *Turbata est in sermone eius.* 2. 25.

Cap. 10. v. 19. *Qui vos spernit, me spernit.* 1. 81.

Cap. 18. v. 11. *Non sum sicut cæteri hominum.* 2. 36.

Ex Evangelio D. Ioannis.

Cap. 6. v. 38. *Descendi de Cælo non, ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me : : Patris.* 5. 15.

Ex Actibus Apostolorum.

Cap. 9. v. 6. *Domine, quid me vis facere?* 4. 34.

Cap. 17. v. 23. *Inveni, & aram, in qua scriptum erat Ignoto Deo.* 1. 5.

Ex Epistola B. Pauli ad Romanos.

Cap. 8. v. 25. *Quod non videmus,*

speramus.

1. 153.

Ex Epistola prima ad Corinthios.

Cap. 12. v. 31. *Æmulamini autem charismata meliora.* 2. 36.

Ex Epistola ad Galatas.

Cap. 2. v. 20. *Vivo autem iam non ego, vivit verò in me Christus.* 3. 16.

Ex Epistola ad Ephesios.

Cap. 2. v. 14. *Ipse enim est pax nostra.* 1. 38.

Ex Epistola ad Hebræos.

Cap. 11. v. 1. *Est autem fides sperandarum substantia rerum argumentum non apparentium.* 1. 153.

Ex Epistola B. Iacobi.

Cap. 3. v. 17. *Quæ autem de sursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia, & fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione.* 2. 21.

Ex Apocalypsi B. Ioannis Apostoli.

Cap. 5. v. 5. *Vicit Leo de tribu Iuda.* 3. 44.

INDEX RERVM NOTABILIVM, quæ in hac myſtica Iſagoge continentur.

In quo primus numerus librum designat: ſecundus
autem, & qui ſequuntur, marginales ſunt.

A

ACCEDIA.

Non rarò in incipientibus in-
venitur. 1.92.

Eius remedium. Ibi. ibi.

ACTVS.

Voluntatis nullam mutationē
cauſant in corpore. 1.95.

Potentiarum omnium tam ra-
tionalis, quàm ſenſitivæ par-
tis ex ſe tantummodò dicunt
ſuam entitatem. 1.134.

Dicunt verò rectitudinem, aut
deformitatem, quatenùs pro-
cedunt à potentia aliquo ha-
bitu informata. Ibi. ibi.

Appetitus ſenſitivi paſſiones di-
cuntur. 1.135.

Intellectus verò, & voluntatis
operationes nominantur.
Ibi. ibi.

Diverſi, tam intellectus, quàm
voluntatis proponuntur Di-
rectoribus, ut ſobriè ſuum
miniſterium impleant. 1. à
N.136. uſque ad 141.

Diverſi, tam intellectus, quàm
voluntatis ſe invicem corref-
pondentes in confequutione
finis, practicè proponuntur.

1. à Numer. 142. uſque ad
145.

Contemplationis infuſæ non
eſt infuſus. 4.28.

ALIENATIO.

Dialectica, & myſtica explican-
tur. 3.44.

Myſticæ *Deliquium* videlicet,
Extasis, & *Raptus* cauſantur
ab amore divino 3.48. & 49.

AMOR.

Appetitus ſenſitivi, ſivè *Concu-
piſcibilis* eſt radix paſſionum
omnium. 1.100.

Prima ſcilicet concupiſcibilis
paſſio, poteſt eſſe inordina-
tus ex parte obiecti, & ex par-
te modi. 1.102. & 103.

Eius duplex remedium practi-
cum. Ibi. ibi.

Vnitivus diverſam cognitio-
nem experimentalem cauſat
in Incipientibus, Proſicienti-
bus, & Perfectis. 1.20.

Divinus *ſumma amentia* dicitur:
huius que termini explica-
tio. 3.10.

Divinus habet decem gradus,
quorum primus eſt *languere*
utiliter, & explicatur. 3.20.
21.22.

Eius

Eius secundus gradus est *Querre incessanter*. Tertius est *Operari indefinenter*; eorum que elucidatio. 3. 23.

Gradus quartus *Sustinere infatigabiliter*. Quintus *appetere impatienter*. Sextus *Currere velociter*, & explicantur. 3. 34.

35. 36.

Hi causant in anima morbum, & medicamen. Ibi. ibi.

Divinus causat in anima ampliationem, & restrictionem mysticas. 3. 35. & 36.

Divinus dicitur *fames*, *sitis*, & *sagitta*: & quare. 3. N. 38. usque ad 41.

Divinus causat alienationem mysticam. 3. 44.

Eius gradus septimus est *Audere vehementer*. Octavus *Stringere indissolubiler*: qui, eorum que effectus explicantur. 3. 45. & 46.

Divinus, cum ad duos immediate præiactos gradus venit, causat mysticas alienationes, seu sensationes, *Deliquium* videlicet, *Extasim*, & *Raptum*. 3. 48. & 49.

Eius gradus nonus est *Ardere suaviter*. 3. 74.

Gradus decimus est *Afsimilari totaliter*. 3. 84.

In hoc celebratur matrimonium spirituale. Ibi. ibi.

Afsimilatio totalis huius ultimi gradus est duplex. 3. 84. & 85.

AMPLIATIO.

Dialectica explicatur. 3. 33.

Mystica elucidatur. 3. 35. & 36.

Mystica aliter explicatur.

37.

ANIMA.

Inhians perfectioni, triplici osculo ad suum dilectum accedit. 1. 166.

Debet valde modeste se gerere in receptione cuiuscunque favoris, sive à bono, sive à malo spiritu proveniat. 2. 34.

Vnitur Deo realiter, & affectivè media gratia, & charitate. 3. 79.

APPETITVS.

Sensitivus dividitur in concupiscibilem, & irascibilem. 1. 93.

Concupiscibilis distinguitur realiter, & specificè ab irascibili.

Ibidem.

Irascibilis præstantior est concupiscibili. Ibidem.

Est subiectum virtutis moralis. 1. 158.

ARS.

Dialectica inveniendi medium dicitur pons asinorum ob suam magnam difficultatem. 1.

Mystica est purgatio ipsius anime. 2.

ATRIVM.

Vita spiritualis est via purgativa. 1. 164.

AVARITIA.

Definitur. 3. 83.

Maculat incipientes. Ibidem.

B

BONA.

Petenda à Deo sunt in multiplici differentia. 4. 11.

Supernaturalia absolute petenda

da sunt. 4. 12. & 13.

Naturalia, prout conducunt
ad supernaturalia, absolute
petenda sunt. 4. 14.

Considerata secundum se, con-
ditionate postulanda sunt.

Ibid.

C

CARMELITA.

Debet præ omnibus inhiare
mysticæ unioni. 1. 168. 169.

Convincitur ad eam aggre-
diendam. Ibidem.

CAUSA.

Materialis purgationis passivæ
partis inferioris explicatur.
5. 18.

Formalis declaratur. 5. 19. 20.

Finalis elucidatur. 5. 21.

Efficiens principalis affertur.
5. 22.

Duplex instrumentalis propo-
nitur. 5. 23. 24. 25.

Materialis purgationis passivæ
partis superioris explicatur.
5. 28.

Formalis declaratur. Ibidem.

Finalis elucidatur. Ibidem.

Efficiens explanatur. 5. 26. &
27.

CHARITAS.

Definitur. 1. 156.

Nunquam dari potest sine vir-
tutibus infusis. 1. 159.

Requiritur, ut virtutes acqui-
sitæ in statu perfecto sint.
Ibidem.

COGNITIO EXPERI- MENTALIS.

Diversa est in Incipientibus,
Proficientibus, & Perfectis.

1. 20.

A Spiritu Sancto.

COMPLEXVS.

Amoris unitivi diversimodè
causant experimentalem
cognitionem in Incipienti-
bus, Proficientibus, & Per-
fectis. 1. 20.

CONFESSIO GENERALIS.

Debet fieri in ingressu viæ spi-
ritus. 1. 54. 55.

Omitti debet à scrupulosis. 1.
56.

Est prima columna, super quam
via purgativa primò con-
surgit. 1. 64.

CONTEMPLATIO.

In communi definitur. 4. 20.

Multipliciter dividitur. 4. à N.
21. usque ad 26. inclusivè.

Est propria Proficientium. 1.
163.

Exigit omnes virtutes tam
Theologales, quàm Mora-
les in subiecto. Ibidem.

Acquisita, & infusa habent
tres conditiones, in quibus
conveniunt. 4. 31. 32.

Diverso tamen modo, in quo
differunt. Ibidem.

Infusa definitur, definitionis
que bonitas ostenditur. 4. 27.

Huius actus non est infusus. 4.
28.

D

DÆMON.

Potest raptus falsos fingere.
3. 68.

DEFINITIO.

Modi sciendi dialectici appro-
priatur Theologiæ mysticæ.
1. 4. & 5.

Theologiæ mysticæ diversi-
modè

T

modè ab aliquibus circum-
fertur. 1. 11. 12. 13.
Theologia mystica unica de-
bet esse, & quare. 1. à N. 14.
usque ad 18. inclusivè.
Multiplex, à pluribus Docto-
ribus ad Theologiam mys-
ticam definiendam adinven-
ta, traditur. 1. 19.
Proprior proponitur, & expli-
catur. 1. à N. 21. usque ad
24. inclusivè.
Viæ purgativæ traditur, & ex-
plicatur. 1. 43. & 44.
Superbiæ affertur. 1. 73.
Avaritiæ proponitur. 1. 83.
Viæ illuminativæ traditur, &
explanatur. 1. 123. 124. 125.
Virtutis, ut ambit tam acqui-
fitas, quàm infusas, affertur,
& elucidatur. 1. à N. 147.
usque ad 149. inclusivè.
Fidei proponitur, & explicatur.
1. 153.
Spei affertur. 1. 155.
Charitatis traditur. 1. 156.
Viæ unitivæ proponitur, &
elucidatur. 1. à N. 165.
usque ad 167. inclusivè.
Termini dialectici affertur, &
declaratur. 3. 1.
Suppositionis dialecticæ tradi-
tur. 3. 19.
Adaptatur que mysticæ sup-
positioni. 3. 19.
Languoris affertur, & expli-
catur. 3. 24. 25. 26.
Extasis proponitur, & eluci-
datur. 3. 57.
Raptus affertur, & declaratur.
3. 62.
Orationis dialecticæ traditur.
4. 1.

Appropriatur que mysticæ ora-
tioni. 4. 1. Ibidem.
Orationis mysticæ improprie
proponitur. 4. 2.
Lectiois affertur. 4. 3.
Gratitudinis, seu gratiarum ac-
tionis traditur, & explicatur.
4. 8.
Petitionis, seu orationis pro-
priæ, & metaphysicè sum-
ptæ ostenditur. 4. 15.
Contemplationis in communi
proponitur. 4. 20.
Contemplationis infusæ affer-
tur. 4. 27.
Huius bonitas ostenditur. Ibi-
dem.

DELIQVIVM.

Eius causæ assignantur. 3. 48.
& 50.
Est quoad substantiam idem cū
Extasi, & Raptu. 3. 48. & 49.
Est diversum ab eis quoad ac-
cidentia consideratum. Ibid.
Est & perfectum, & imperfe-
ctum, & explicatur. 3. 51. 52.
Supernaturalia, naturalia, &
præternaturalia, eorum cau-
sæ, effectus, & remedia pro-
ponuntur. 3. à N. 53. usque
ad 56. inclusivè.
In subiecto imperfecto causa-
tur, à lumine, causante. Ex-
tasim in subiecto perfecto.
3. 58.
Causat passionem in externis
sensibus: & quare. 3. 59.
DESPONSATIO
MYSTICA.
Celebratur dum anima perve-
nit ad gradum nonum divi-
ni amoris. 3. 74.

Explicatur. 3. 75. & 81.
Est triplex, & explanatur. 3. 76.
& 77.

Fit per illapsum. 3. 80.
Differt tripliciter à mystico
matrimonio. 3. à N. 81.
usque ad 83. inclusivè.

Hoc triplex discrimen aperitur.
Ibidem.

DEVOTIO.

Causatur à meditatione in Inci-
pientibus. 1. 113.

DEUS.

Est superignotum obiectum
Theologiæ mysticæ. 1. 8.

Est Director præcipuus in via
spiritus. 1. 60.

Vnitur multipliciter creaturæ
tam ex parte intellectus,
quàm ex parte voluntatis.
1. à N. 175. usque ad 180. in-
clusivè.

Desponsatur animæ tripliciter:
3. 76. & 77.

DIMINVTIO.

Dialectica, & remotio etiam
dialectica explicantur. 3. 73.

Comparatur cum sponsalio,
& matrimonio mysticis: 3.
73. & 87.

DIRECTOR.

Debet cognoscere inclinationes
discipuli. 1. 56. & 57.

Sit unus ex multis. 1. 58.

Exigitur necessario ad viam
spiritus peragrandam. 1. à N.
59. usque ad 63. inclusivè.

Præcipuus est Deus. 1. 60. Vide
procemialia D. 2. N. 1.

Debet necessario explorare
tria signa in discipulis ante-
quam è meditatione in con-

templationem ingrediantur,
& quæ 1. à N. 115. usque ad
119. inclusivè.

Debet cognoscere vires animæ
ad rectè instruendum disci-
pulum in acquisitione virtu-
tum. 1. 126.

Debet vigilare omni sollicitu-
dine in discernendo virtutes
veras à vitijs. 1. 146.

Iudicat prudenter, discipulum
esse constitutum in statu pro-
ficientium, dum videt, disci-
pulum elicere promptè actus
virtutum. 1. 162.

Notet signa diversa, quæ pro-
ponuntur, ut rectè agnoscat,
recto que tramite gregem
suum dirigat. 2. N. 6. usque
ad 13. inclusivè.

Mandet memoriæ signa plura
provenientia ab anima, ut
eam rectè manuducat: &
proponuntur. 2. à N. 14. us-
que ad 18.

Debet esse modestus. 3. 1.

Collocet omne studium in
assistentia discipulo residenti
in purgationibus. 5. 29.

DISCIPVLVS.

Patiens purgationem passivam
spiritus, & sensus; sequatur
in omnibus ductum Dire-
ctoris. 5. 29.

DISCRETIO SPIRITVVM.

Est gratia specialissima ad hypo-
crisim cognoscendam. 2. 43.

DIVISIO.

Modi sciendi mystici traditur:
1. 25. & 26.

Explicatur amplius. 1. 27. & 28.

Modi sciendi mystici in viam

purgativam, illuminativam,
& unitivam est recta. 1. 39.

Hac non est entitativè diver-
sa, sed eadem secundum di-
versos status: & quomodo.
1. 39. 40. & 41.

Virtutis moralis quoad statum
in polyticam, purgatoriam,
& purgati animi traditur, &
explicatur. 1. 150. & 151.

Dividitur virtus intellectualis.
1. 157.

Dividitur signum mysticum in
materiale, & formale. 2. 2.
& 3.

Subdividitur formale. 2. 4. & 5.

Dividitur terminus mysticus.
3. 4.

Dividitur in communem, &
singularem. 3. 5. 7.

In imperfectum, & superper-
fectum. Ibid.

In dissimilem, & contrarium.
3. 9. & 11.

Dividitur oratio multipliciter.
4. 17. 18. & 19.

Dividitur contemplatio multi-
pliciter. 4. à N. 21. usque
ad 26. inclusivè.

Dividitur oratio supernatura-
lis multipliciter. 4. à N. 33.
usque ad 40. inclusivè.

Divisio purgationis mysticæ
proponitur. 5. 4.

E

EXERCITIVM.

Theologiæ mysticæ arduita-
tem ingentem secum affert.
1. 10.

Aliarum scientiarum est dulce,
& familiare. Ibidem.

Traditur, quod ad Incipientes
attinet. 1. 27.

EXTASIS.

Definitur, eiusque definitio
declaratur. 3. 56.

Est quoad substantiam idem
cum Deliquio, & Raptu. 3.
48. & 49.

Quoad accidentia ab eis dis-
criminatur. Ibidem.

Causatur in subiecto perfecto
ab eodem lumine, à quo in
imperfecto subiecto deli-
quium. 3. 58.

Non causat passionem in sen-
sibus externis: & quare. 3.
59.

Evenit secundum vim appre-
hensivam, & appetitivam:
& quomodo. 3. 60.

Discriminatur à raptu. 3. à N.
63. usque ad 66.

F

FAVOR.

Sive à bono, sive à malo spiritu
proveniat est signum spiritus
superioris. 2. à N. 19. usque
ad 21. inclusivè.

Utriusque discrimen. Ibid.
Qui descendunt à spiritu supe-
riori, ad quatuor reducuntur
classes. 2. 20.

Descendentes à divina Sapien-
tia habent diversa signa: &
quæ. 2. à N. 22. usque ad 42.
inclusivè.

Relinquens in anima veram
humilitatem, & cõfusionem
provenit à bono spiritu. 2.
23.

Et reliquens animam pacificam.
2. 24. Et

Et reliquens modestiam. 2. 30.
Et relinquens in recipiente
modestiam tam in verbis,
quàm in factis. 2. 31. 32.

Et inclinans ad obtemperan-
dum directori. 2. 36. 37.

Et suadens æmulationem vir-
tutum. Ibidem.

Et abundans fructibus bonis
tam ex parte sui, quam ex
parte recipientis. 2. 38. & 39.

Et suadens proprios profectus,
& defectus. 2. 41.

Omnes alij sæpè falsi sunt; quã-
doquè verò & in paucis veri
sunt. 2. 33.

Quod fiant subiecto pleno fru-
ctibus bonis, non signat ta-
les favores esse à bono spiri-
tu, nec è contra. 2. 40.

Relinquens hypocrisim in reci-
piente non est à bono spiri-
tu. 2. 42.

FIDES.

Definitur, eius que definitio
explicatur. 1. 153.

Non est virtus intellectualis.
1. 154.

G

GAUDIUM.

Pacificum, quo substantiæ se-
paratæ Deo unitæ fruuntur,
appellatur *Immanis quies*. 3.
11.

Huius termini explicatio. Ibi-
dem.

GRATITUDO, SEU
gratiarum actio.

Definitur. 4. 8.

Fit verbo, & opere. 4. 9.

Exhibita pro uno beneficio est

medium ad aliud cōsequen-
dum. 4. 10.

GULA.

Spiritualis valdè torquet Inci-
pientes. 1. 90.

H

HOMO.

Insignitur naturali appetitu ad
scientias. 1. 169.

Relatus ad mundum est termi-
nus superior. 3. 3.

Relatus ad Deum est terminus
inferior. Ibidem.

Ei est magis propria ista infe-
rioritas. Ibidem.

Qua amissa, superioritas illa
amittitur. Ibidem.

Recuperavit per gratiā Chri-
sti subiectionem ad Deum,
quam per culpā amisit. 3. 4.

HUMILITAS.

Eius gradus duodecim, oppo-
siti gradibus superbiæ, affe-
runtur. 1. à N. 76. usque ad 82.

Personæ, quæ recipit favorem,
signat, favorem esse à bono
spiritu. 2. 22.

HYPOCRISIS.

Relicta ex favore signat, favo-
rem esse à malo spiritu. 2. 42.

Est, qua homo à Dæmone ac-
tus non rarò superiores
communicationes mentitur.
Ibidem.

Cognoscetur à fructibus hy-
pocritæ: & à modo quem
servat in subitaneis, in tri-
bulationibus; & in assequu-
tione, vel non assequutione
sui desiderij. 2. à N. 44. usque
ad 51. inclusivè.

I

IMPULSVS.

Materialēs, & spirituales à languore mystico provenientes; eorum quē effectus explicantur. 3. 30. 31. & 32.

Materialēs sagittæ comparantur. 3. 31.

INCIPIENS.

Potest considerari & absolute, & respectivè in qualibet via spiritus. 1. 49.

Appellatur, qui patitur purificationem passivam tam sensus, quàm spiritus: & quomodo. 1. à N. 48. usque ad 51. inclusivè.

Debet deplorare propriam miseriam: & implorare misericordiam divinam. 1. 52. 53. & 54.

Agat confessionem generalem in initio viæ spiritus. 3. 54. & 55.

Omittat, si est scrupulosus. 1. 56.

Debet manifestare inclinationes Directori. 1. 56. & 57.

Seligat ex multis Directorem. 1. 58.

Non potest aggredi viam spiritus sine Directore. 1. à N. 59. usque ad 63. inclusivè.

Irretitur communiter superbiæ vitio. 1. 73. 74.

Maculatur avaritia. 1. 83.

Verberatur frequentissimè à luxuria. 1. 85. & 86.

Crutiatur triplici motivo à luxuria. 1. 87. & 88.

Irretitur ab ira triplici laqueo,

eorumque remedium. 1. 89.

Torquetur maximopere à Gula spirituali. 1. 90.

Laqueatur ab invidia; eiusque remedium. 1. 91.

Angitur non rarò ab Accedia; eiusque remedium. 1. 92.

Debet evaquare peccata. 1. 101.

Debet eradicare vitia. Ibidem.

Debet regulare passionēs. Ibidem.

Debet dicare se mortificationi. 1. 109. & 110.

Et meditationi. 1. 112. & 113.

INTELLECTUS.

Potest uniri absolute, quin voluntas uniatur. 1. 147.

Non autem mysticè. Ibidem.

INVIDIA.

Laqueat Incipientes, eiusque remedium. 1. 91.

IRA.

Laqueat tripliciter Incipientes. 1. 89.

IRASCIBILIS.

Eius passionēs à diversis virtutibus moderantur. 1. à N. 104. usque ad 107. inclusivè.

L

LANGVOR.

Definitur. 3. 24.

Dividitur, & explicatur. 3. 25. & 26.

Causat in Proficientibus regulariter impetus materiales. 3. 27.

Producit in perfectis impetus spirituales. Ibidem.

Sumptus metaphisicè explicatur.

atur. 3. 28. & 29.
Eius materiales, ac spirituales
impulsus; eorum que effe-
ctus elucidantur. 3. 30. 31.
& 32.

LECTIO.

Pars orationis definitur. 4. 5.

LOCVTIO.

Corporea, imaginatiua, & in-
tellectualis, visiones que his
similes explicantur, 4. 45.
Omnis exhibenda est Dire-
ctori. 4. 46.

LOGICA.

Est ianua omnium scientia-
rum. 1. 1.
Est modus sciendi. Ibidem.

LUXURIA.

Est frequentissimè verber in-
cipientium. 1. 85. & 86.
Eius vitatio non est privative
propria Incipientium; sed
etiam Perfectorum. 1. 84.
Cruciat incipientes triplici mo-
tivo. 1. 87. & 88.
Eius triplex remedium. Ibidem.

M

MATRIMONIUM

mysticum.

Differt tripliciter à mystica
desponsatione: & explica-
tur. 3. à N. 81. usque ad 83.
inclusivè.

Celebratur, dum anima ascen-
dit ad decimum gradum a-
moris divini. 3. 84.

Ratum, consummatum, & my-
sticū sponsalium discrimi-
nantur: & quomodo. 3. 86.

Ratum est mystica remorio: &
quare. 3. 88. & 89.

Ratum habet mirissimos effe-
ctus: qui citantur. 3. 90.

MEDITATIO.

Definitur. 4. 61.

Constat triplici parte. 4. 7.

Est proprium Exercitium In-
cipientium. 1. 112. & 113.

Et necessarium. Ibidem.

Eius materia sunt quatuor no-
uissima. 1. 114.

Et peccata. Ibidem.

Et mysteria Redemptoris N.
Ibidem.

Relinquenda est, & transeun-
dum ad contemplationem,
tribus signis diligentè ex-
ploratis: & quæ talia signa
sint. 2. 115. usque ad

MODESTIA.

Dicitur à modo. 2. 31.

Non est virtus specialis. 2. 31.

Splendescens in verbis, & fa-
ctis signat, communicatam
esse à bono spiritu. 2. 31. &
32.

Habenda est præ oculis in fa-
voribus, sive à malo, sive à
bono spiritu proveniant. 2.

MODUS.

Sciendi est triplex. 1. 25. &
26.

Explicatur. 1. 27. & 28.

MORTIFICATIO.

Vitiorum, & passionum mo-
deratio pandit valuas ora-
tioni. 1. 108.

Est duplex, & exterior, & in-
terior. 1. 109. & 110.

Vtra-

Utraque est necessaria incipientibus. Ibidem.

Utraque est relate ab illicita. I. 111.

Et relate ad licita. Ibidem.

Eius necessitas suadetur. Ibidem.

N

NOMEN.

Nomina Dei ad meditationem, & contemplationem deservientia citantur. 4. 41.

O

OBIECTUM.

Intellectus, Voluntatis, Concupiscibilis, & Irascibilis proponuntur. I. 132.

Theologiæ mysticæ est ei superignotum. I. 8.

OBLATIO.

Pars orationis practicè proponitur. 4. 9.

ORATIO.

Dialectica definitur. 4. 1.

Appropriatur orationi mysticæ. Ibidem.

Mystica habetur mortificatione vitiorum. I. 108.

Persequitur passiones, & vitia. Ibidem.

Propria incipientium est meditatio: & quare. I. 112. & 113.

Sumpta improprie definitur. 4. 2.

Habet sex partes. 4. 3. 4.

Omnes tam in mentali, quam in vocali oratione ad petitionem ordinantur. 4. 15.

& 16.

Multipliciter dividitur. 4. 17.

18. & 19.

Unionis affertur. 4. 33.

Quietis proponitur. 4. 38. &

39.

Recollectionis elucidatur. 4.

36. & 37.

Impulsus affertur. 4. 40.

Activa, & passiva unionis proponitur. 4. 34. & 35.

Activa, & passiva recollectionis elucidantur. 4. 36. &

37.

Hæ omnes explicantur. 4. à

Numer. 33. usque ad 40. inclusive.

OSCVLUM.

Triplex proponitur, quo anima accedit ad suum dilectum. I. 166.

P

PASSIO.

Definitur I. 94. 95. 96. & 97.

Est tripliciter. I. 96.

Omnes concupiscibilis sunt sex. I. 98. & 99.

Omnes irascibilis sunt quinque. Ibidem.

Omnes radicanter in amore concupiscibilis. I. 100.

Omnes appetitus ex se nec bonæ, nec malæ sunt. I. 101.

Omnes concupiscibilis regulantur virtute temperantiae. I. 103.

Prima concupiscibilis, amor
scilicet, potest esse inordina-
tus ex parte obiecti. 1. 102.
& 103.

Et ex parte modi. Ibidem.

Eius duplex remedium practi-
cum proponitur. Ibidem.

Omnes irascibilis moderantur
à diversis virtutibus. 1. à N.
104. usque ad 107.

PECCATVM.

Pertinet diversimodè ut ter-
minus à quo ad vias purgati-
vam, illuminativam, & uni-
tativam 1. à N. 29. usque ad 34.
inclusivè.

PERFECTIO.

Non potest obtineri sine Dire-
ctore. 1. à N. 59. usque ad 63.
inclusivè.

PERFECTVS.

Potest considerari, & absolute,
& respectivè in qualibet via
spiritus. 1. 49.

PETITIO.

Pars ultima orationis est post
& gratiarum actionem. 4. 1.
Definitur. 4. 15.

Prærequirit tam in mentali,
quàm in vocali oratione,
quod cæteræ orationis par-
tes ad eam ordinentur. 4. 15.
& 16.

POTENTIA.

Rationalis, quæ, & quomodo
recipiat virtutem. 1. 129.

Rationalis sunt intellectus, &
voluntas. 1. 130. & 131.

Et recipiunt virtutes. Ibidem.

Sensitivæ aliæ sunt cognosciti-
væ. Ibidem.

Aliæ sunt appetitivæ. Ibidem.

A Spiritu Sancto.

Omnes recipiunt habitum.

Ibidem.

Cognoscitivæ, ut habitum
tantum. Ibidem.

Appetitivæ verò, & ut virtu-
tem. Ibidem.

PROFICIENS.

Potest considerari, & absolute,
& respectivè in qualibet via
spiritus. 1. 49.

Eius exercitium est acquisitio
virtutum. 1. 126. 127. & 128.

PVRGATIO.

Pertinet diversimodè ad vias
purgativam, illuminativam,
& unitivam. 1. 30. 35.

Activa sensus attinet ad viam
purgativam. 1. 47.

Et activa spiritus. Ibidem.

Passiva sensus attinet solum per
accidens ad viam purgati-
vam. 1. 51.

Et passiva spiritus. Ibidem.

Est ars mystica ad invenien-
dum medium. 5. 2.

Describitur. 5. 3.

Eius materia circa quam affer-
tur. Ibidem.

Multipliciter dividitur. 5. 4.

Activa, quæcumque sit, perti-
net ad Incipientes. 5. 5.

Passiva verò ad proficientes.
Ibidem.

Activa, & passiva tam sensus,
quàm spiritus servant ordi-
nem. 5. 6. & 7.

Activa sensus, in quo confi-
stat. 5. 8.

Activa sensuum externorum,
& internorum practice pro-
ponitur. 5. 9. 10. & 11.

Et activa intellectus, & volun-
tatis.

tatis. *§. 12. 13. 14. & 15.*
 Et activa partis affectivæ sensuum. *§. 16. & L. 1. 43. & 93.*
 Sensitiva est medium, ut pars inferior conformetur cum superiori. *§. 26.*
 Et superioris partis purgatio, ut cum Deo conformetur. *Ibidem.*

R

RAPTUS.

Definitur. *3. 62.*
 Discriminatur ab Extasi. *3. à N. 62. usque ad 66.*
 Verus evenit solum animabus perfectis. *3. 67.*
 Causatur solummodo à Deo. *Ibidem.*
 Fictus potest causari à Dæmone. *3. 68.*
 Qui est propriè talis non comparatur cum visione imaginaria, quæ fit medijs speciebus sensibilibus. *3. 71.*
 Comparatur cum visione, quæ fit medijs speciebus spiritualibus. *Ibidem.*

REMOTIO.

Dialectica, & dialectica diminutio explicantur. *3. 73.*
 Comparantur cum sponsalicio, & matrimonio mysticis. *Ibidem.*

RESTRICTIO.

Dialectica explicatur. *3. 33.*
 Mystica explicatur. *3. 35. & 36.*
 Mystica aliter explicatur. *3. 37.*

S

SAPIENTIA MYSTICA.

Est non spiritualibus obscura. *1. 23.*

Est spiritualibus clara. *Ibidem.*
 Est scientia amoris. *1. 170.*
 Comparatur gratis. *1. 171.*

SCIENTIA.

Omnis præter Theologiam mysticam perficit solummodo intellectum: & quare. *1. 9.*
 Eius exercitium est dulce, & familiare. *1. 10.*
 Appetitur naturaliter ab homine. *1. 169.*

SIGNVM.

Triplex à Directoribus explorandum antequam transferant discipulos ad contemplationem, proponitur. *1. à N. 115. usque ad 119.*
 Quod signat, purgationem activam perfectam fuisse, signat, transeundum in illuminativam viam. *1. 121.*
 Aliud, ut Director cognoscat vitia discipuli esse repressa, proponitur. *1. 162.*
 Diversa conspiciuntur passim in eadem anima. *2. 1.*
 Eius divisio in materiale, & formale affertur. *2. 2. & 3.*
 Formale aliud est bonum, aliud malum. *3. 4. & 5.*
 Formale bonum aliud est creatum, aliud increatum. *Ibidem.*
 Multiplex materiale proponitur ad rectè dirigendum animas. *2. à N. 6. usque ad 13. inclusive.*
 Multiplex proveniens ab anima notatur. *2. à N. 14. usque ad 18.*
 Proponuntur ea, quæ signant, favorem esse à sapientia divina. *2. à N. 22. usque ad 4. inclusive.*

Ex

Explanantur ea, quæ signant, turbationem occurrentem inter favores supernaturales esse, vel non à bono, vel malo spiritu. 2. à N. 25. usque ad 29. inclusivè.

Proponuntur ea, quæ signant favorem esse à bono spiritu. 2. 36. & 37.

Aliud ad cognoscendum favorem esse à bono spiritu assertur. 2. 38. & 39.

Aliud explanatur. 2. 41.

Proponuntur quæ signant, seu manifestant hypocritas. 2. à N. 44. usque ad 51. inclusivè.

Relatè ad quæ subiecta, hæc immediate dicta intelligantur. 2. 52.

Proponuntur, quæ deserviunt ad cognoscendum deliquia supernaturalia, naturalia, & præternaturalia. 3. à N. 53. usque ad 55. inclusivè.

Alia ad discernendum falsum à vero raptu. 3. à N. 69. usque ad 72.

SITIS MYSTICA.

Causat varios effectus. 3. 42. & 43.

Causat desiderium laborum. Ibid.

SPEs.

Definitur. 1. 155.

SPONSALITIUM.

Mysticum discriminatur à matrimonio mystico rato, & consummato. 3. 86.

SVPERBIA.

Definitur. 1. 73.

Fatigat plurimum Incipientes. 1. 73. & 74.

Habet quatuor species. 1. 74.

Habet duodecim gradus. 1. 74.

Proponuntur. 1. à N. 76. usque ad 82.

Habet triplex remedium. 1. 82.

SVPPOSITIO.

Dialectica definitur. 3. 19.

Adaptatur suppositioni mysticæ. Ibid.

T

TEMPERANTIA.

Regulat omnes passiones concupiscibilis. 1. 103.

TEMPVS.

Infumendum in omnibus vijs transeuntèr designatur. 1. 27. & 28.

Eius longum spatium non est signum ad meditationem relinquendam. 1. 120.

TERMINVS.

Dialecticus definitur. 3. 1.

Mystici præcipui in unione mystica sunt Deus, & homo. 3. 2.

Mysticus alius *Creator*; alius creatura rationalis. 3. 4.

Mysticus dividitur in communem, & singularem. 3. 5. & 7.

Communis in imperfectum, & superperfectum. Ibid.

Communis iterum dividitur in dissimilem, & contrarium. 3. 9. 11.

Omnes prædicti habent sub se plures alios terminos. 3. 12.

Termini *Macula*, *Liquefactio*, *Languor*, *Fervor*, *Gustus*, *Contactus*, *Amplexus*, *Osculum*, *Mors*, *Anihilatio*, & *Transformatio*, explicantur.

3. à N. 13. usque ad 16. inclusivè.

Mysticus habet proprietates quasdam. 3. 17.

Et proponuntur, quæ conveniunt termino dialectico.

3. 18.

THEOLOGIA IN COMMUNI.

Dicitur sacra, & quare. 1. 7.

THEOLOGIA MYSTICA.

Est ianua celestis academix.

1. 2.

Ducit nos in cognitionem rei summè ignotæ. 1. 3.

Est ianua scientiarum beatorum. 1. 2. & 3.

Æquiparatur modo sciendi dialecticorum. 1. 4. & 5.

Est, & dicitur sacra, sancta, & arcana. 1. 6. & 7.

Est sacratior, & occultior omnibus Theologiæ partibus.

1. 8.

Perficit intellectum, & voluntatem. 1. 9.

Eius exercitium affert arduitatem ingentem. 1. 10.

Eius definitio diversimodè ab aliquibus circumfertur. 1. 11.

12. 13.

Debet definiri unica definitione. 1. à N. 14. usque ad 18. inclusivè.

Eius diversæ definitiones proponuntur. 1. 19.

Eius proprior definitio traditur, & explicatur. 1. à N. 21. usque ad 24. inclusivè.

Dicitur *Irrationalis*, *Amens*, *Nescia* quæ *Sapientia*, & explicatur. 3. 6.

TORMENTA.

Quæ in purgationibus patiuntur, citantur. 5. 29.

TRINITAS SANCTISSIMA.

Dicitur *Superdeca*, & explicatur. 3. 8.

TURBATIO.

Provenit in communicatione supernaturali aliquandò à superioritate spiritus. 2. à N. 25. usque ad 29. inclusivè.

Aliquandò à spiritus contrarietate. Ibidem.

Quando ab uno, quandò ab alio proveniat, declaratur. Ibidem.

V

VERBA.

Corporea, imaginaria, & spiritualia traduntur. 4. 42. & 45.

Proveniens à causa superiori potest intelligi, quin priùs fuerit in sensu. 4. 42. 43. & 44.

Non autem proveniens à causa inferiori. Ibid.

Corporea, & imaginaria sunt valdè exposita Dæmonis fallaciæ. 4. 46.

Succesiva, formalia, & substantialia explanantur. 4. à N. 48. usque ad 58.

Succesivorum triplex causa affertur. Ibid.

Omnium horum effectus proponuntur. Ibid.

Et causæ. Ibid.

Et signa. Ibid.

Et differentix inter ea versantes. Ibid.

VIA

VIA.

Purgativa, illuminativa, & unitiva adumbrantur in Moyse Exod. 19. i. à N. 36. usque ad 38. inclusivè.

Purgativa ostendit hominis naturam. i. 42.

Purgativa est modus sciendi mysticus. Ibid.

Comparatur *Definitioni*, quæ modus sciendi particularis est apud dialecticos. Ibid.

Definitur. i. 43. & 44.

Includit purgationem activam tam sesus, quàm spiritus. i. 47.

Includit solum per accidēs passivā, purgationē utriusque i. 51.

In ea deplorandā est propria miseria. i. 52. 53. & 54.

Et imploranda divina misericordia. Ibid.

Et faciendā est confessio generalis. i. 54. & 55.

Est atrium vitæ spiritualis. i. 64.

In eā ingrediens debellet primò vitium, quod magis viget. i. 66.

Illuminativa æquiparatur *Definitioni*, quæ est modus particularis sciendi apud dialecticos. i. 122.

Definitur. i. 123. 124. & 125.

Eius exercitium est virtutum acquisitio. i. à N. 126. usque ad 128. inclusivè.

Unitiva est perfectior inter omnes vias. i. 164.

Æquiparatur argumentationi dialecticæ. i. 164.

Definitur, & explicatur. i. à N. 165. usque ad 167. inclusivè.

Omnes tres prædictæ viæ servāt inter se ordinem. 5. 56. & 7.

VIRTUS.

Pertinet diversimodè ad vias purgativam, illuminativam, & unitivam. i. 31. & 35.

Nullatenus cōpatitur in patria cum vitijs. i. 69. 70. & 71.

Compatitur in via cū vitijs quoad substantiam tantum. Ibid.

Omnis, quæ moderat passiones irascibilis, affertur. i. à N. 104. usque ad 107. inclusivè.

Eius acquisitio est Proficientium exercitiū. i. à N. 126. usque ad 128.

Potest recipi solummodò in intellectu, voluntate, concupiscibili, & irascibili. i. 131.

Perficiēs in ordine ad verū subiectatur in intellectu. i. 133.

Perficiens in ordine ad bonum in appetitu. Ibidem.

Vnica sufficit in voluntate pro qualibet actuum serie. i. 141.

Non autē in intellectu. Ibidem.

Vt ambit tam acquisitas, quàm infusas definitur. i. à N. 147. usque ad 149. inclusivè.

Moralis quoad statum r. dividitur. i. 150. & 151.

Omnis Theologalis designatur. i. 152.

Intellectualis dividitur. i. 157.

Moralis à more dicitur. i. 158.

Huius subiectum est appetitus. Ibidem.

Omnis infusa connectitur semper cum charitate. i. 159.

Et omnis acquisita in statu perfecto. Ibidem.

Omnis pertinet ad omnes tres status viæ perfectionis. i. 161.

Omnis tamen ut purgatoria pertinet ad viam illuminativam.

vam.

Eam elicere suum actum sine pugna vitiorum contrariorum, est signum status proficientium. 1. 162.

Omnis tam Theologalis, quàm moralis exigitur in subiecto Proficiente contemplationi dicato. 1. 163.

VISIO.

Moyſis Exod. 19. ſignat vias purgativam, illuminativam, & unitivam. 1. à N. 36. uſque ad 38. incluſivè.

Corporea, imaginaria, & intellectualis explicantur. 4. 45.

VITIVM.

Pertinet diverſimodè, ut terminus à quo ad vias purgativam, illuminativam, & unitivam. 1. à N. 29. uſque ad 34. incluſivè.

Eius extirpatio attinet ad viam purgativam. 1. 65. & 66.

Quod magis viget, primò extirpandum eſt. 1. 66.

Eius numerus eſt maior, quàm virtutum numerus. 1. 67.

Omne ad ſeptem capita reducitur. Ibid.

Tandiù animam fædat, quantiù in eius expulſione moratur. 1. 68.

Nullatenùs compatitur cum virtutibus, quæ radicantur in gratia consummata. 1. 69. 70. & 71.

Ibid.

Conſideratum in eſſe habitus non compatitur cum virtutibus viæ. Ibid.

Conſideratum autem in eſſe qualitatis. compatitur. Ibidem.

Superbiæ vitium habet triplex remedium. 1. 82.

UNIO MYSTICA.

Debet intendi ab omnibus, & præcipuè à Carmelitis. 1. 168. & 169.

Eſt animæ fœlicitas inchoata. 1. 172.

Eſt, & intellectualis, & affectiva. 1. 174.

Vna, ſine alia non poteſt dari. Ibid.

Diverſæ dantur tam ex parte intellectus, quàm ex parte voluntatis, & explicantur. 1. à N. 175. uſque ad 180. incluſivè.

Formalis cognoſcitiva, quando detur? 1. 179.

Affectiva verò, quando? Ibidem.

Tam realis, quàm affectiva, quæ fit media gratia, & charitate eſt communis omnibus Juſtis. 3. 79.

Quæ fit per illapſum, fundat myſticum ſponſalitium. 3. 80.

VOLUNTAS.

Nec abſolutè, nec myſticè uniatur, quin intellectus uniatur. 1. 174.

D. O. M.

HONOR, ET GLORIA.

SECUNDA PARS
CURSVS THEOLOGICÆ

MYSTICO-SCHOLASTICÆ,

IN QVA

PROOEMIALIA TOTIVS
MYSTICÆ THEOLOGICÆ

DISPVNTVR,

DABILIQVE

PERSPICVITATE TRADVNTVR.

EDITIO , POST PRIMAM HISPALENSEM,
Venet.& Neapolit. *Quarta*, per suum Authorem recog-
nita , & à fermè innumeris mendis, quibus spon-
dialium negligentia scatebat,
absoluta.

Anno

1730.

DECOR CARMELI.

SECUNDA PARS

CURSUS THEOLOGICUS

MYSTICO-SCHOLASTICUS

IN OVA

PROEMIALIA TOTIVS

MYSTICAE THEOLOGIAE

DISPUTANTVR

DABILIQVE

PERSPICVATE TRADVNTVR

EDITIO, POST PRIMAM HISPANICAM

Venerabilis Napolitanae per litterarum Auctoritatem recognita

et in hunc modum in his quibus pon-

ditur negligentia scelerata

absoluta

Anno

1730

DECOR CARMELI

INDEX DISPUTATIONVM, Quæstionum, & §§. quæ in his proœmia- libus ad mystica prædicabilia continentur.

NVMERVS MARGINALIS EST.

DISPUTATIO PRIMA.

*De obiecto, natura, & nomine mysticæ Theologiæ, ac de
alijs huc spectantibus.*

Continet 12. Quæstiones.

QVÆSTIO I.

Vtrum obiectum primum Theologiæ
mysticæ sit ens revelabile abstra-
hens à creato, & increato?

- §. 1. Nonnulla prælibantur, & senten-
tiæ referuntur. N. 1.
- §. 2. Reijcitur prima seu affirmativa
sententia. N. 7.
- §. 3. Respondetur contrariorum argu-
mentis. N. 16.

QVÆSTIO II.

Vtrum Christus Dominus, qua homo sit
obiectum quod formale, & prima-
rium mysticæ Theologiæ?

- §. 1. Dubium deciditur. N. 21
- §. 2. Argumenta adversariorum soluta.
N. 35.

QVÆSTIO III.

Vtrum solus Deus, & sub ratione Dei-
tatis sit obiectum formale mysticæ
Theologiæ?

- §. 1. Veritas tenenda duplici conclusio-
ne statuitur. N. 42. & 47.
- §. 2. Respondetur argumentis. N. 50.

QVÆSTIO IV.

Vtrum ratio *subqua* obiecti Theologiæ
mysticæ sit principium elicivum
ipsius?

- §. 1. Veritas tenenda proponitur.
N. 58.
- §. 2. Obiectiones contra dicta solvun-
tur. N. 64.

A Spiritu Sancto,

- §. 3. Argumentis contra conclusionem
respondetur. N. 76.

QVÆSTIO V.

Quænam sit ratio *subqua* in obiecto
Theologiæ mysticæ?

- §. 1. Proponuntur sententiæ, & vera
eligitur. N. 87. & 91.
- §. 2. Argumentorum solutio. N. 99.
- §. 3. Argumentis contra secundam
partem eiusdem conclusionis respondi-
detur. N. 112.

QVÆSTIO VI.

Quod sit obiectum secundarium
mysticæ Theologiæ?

- §. 1. Proponitur sententia communis.
N. 134.
- §. 2. Respondetur argumentis. N. 138.

QVÆSTIO VII.

Vtrum Theologia mystica sub expres-
sione mysticæ sit scientia?

- §. 1. Titulus breviter explicatur: sensus
controversiæ apertus: dubium que
decisum. N. 142.
- §. 2. Fundamenta alia ex D. Thomæ
adducuntur. N. 149.
- §. 3. Solvuntur argumenta. N. 154.
- §. 4. Confectarium pro quæstionis com-
plemento. N. 161.

QVÆSTIO VIII.

Vtrum Theologia mystica sit idem habi-
tus cum Theologia Scholastica?

X

Brevis

DISPVATIONVM, &c.

- §. 1. Brevis admonitio, & prima pro veritate stabilienda conclusio. N. 167.
 §. 2. Opposita nostræ conclusioni & dictis rationibus diruntur. N. 178.
 §. 3. Proponitur secunda conclusio. N. 196.
 §. 4. Quæ hanc conclusionem impugnant, enervantur. N. 120.

QVÆSTIO IX.

Vtrum Theologia mystica sit essentialiter obscura?

- §. 1. Statuitur veritas tenenda. N. 216.
 §. 2. Argumenta solvuntur. N. 220.

QVÆSTIO X.

Vtrum Theologia mystica perfectior sit omnibus alijs scientijs?

- §. 1. Declaratur status quæstionis, &

diversis conclusionibus dirimitur controversia. N. 235. 237. 239.

- §. 2. Argumentis respondetur. N. 244.

QVÆSTIO XI.

Vtrum Theologia mystica omnibus alijs scientijs certior sit?

- §. 1. Varijs conclusionibus respondetur quæsito. N. 253. 256. & 259.
 §. 2. Solvuntur obiecta. N. 261.

QVÆSTIO XII.

Vtrum hæc nostra scientia rectè dicatur mystica?

- §. 1. Brevis dubij decisio. D. 270.
 §. 2. Argumenta diluta. N. 273.

DISPVATIO SECVNDÆ.

De Mystico Directore.

Continet 6. Quæstiones.

QVÆSTIO I.

Vtrum solus Deus sit animarum Magister?

- §. 1. Proponitur catholica veritas. N. 2.
 §. 2. Solvuntur obiecta. N. 5.

QVÆSTIO II.

Vtrum aliquis possit esse Magister sui ipsius?

- §. 1. Breviter aliqua supponuntur, dubium que duplici conclusione deciditur. N. 15. 17. & 19.
 §. 2. Argumenta contra utranque conclusionem soluta. N. 24.

QVÆSTIO III.

Vtrum In mysticis possit Angelus hominem docere?

- §. 1. Deciditur dubium. N. 33.
 §. 2. Respondetur argumentis contra primam conclusionem. N. 42.

QVÆSTIO VI.

Vtrum Diabolus esse possit hominum doctor, ac director?

- §. 1. Dæmonem non posse esse instructorem animarum asseritur post brevem aliquorum præmissionem. N. 51.
 §. 2. Occurritur argumentis contra utramque conclusionem. N. 60.

QVÆSTIO V.

Vtrum Homo possit esse hominis Director?

- §. 1. Proponitur, & probatur affirmativa conclusio. N. 74.
 §. 2. Respondetur argumentis. N. 77.

QVÆSTIO VI.

Vtrum Asceta debeat hominem Magistrum habere?

- §. 1. Vera sententia proponitur. N. 82.
 §. 2. Occurritur motivis oppositis. N. 89.
 §. 3. ET VLTIMVS. Assignantur dotes, quibus fulgere debet Director Spiritualis. N. 103.

DISPUTATIONES PRÆAMBULÆ

AD MYSTICA PRÆDICABILIA.

NE multoties vorticibus minax oceanum, quod iam, iam favente numine, intramus, iter obruat, vel retardet aliqua, dum è portu solvimus, prædisputare omnino necessarium visum nobis est, ut expeditius in subsequen-
tibus procedamus. Incongruè enim Theologiæ mysticæ dubia agitentur, non cognita ipsius mysticæ Theologiæ

quidditate, & conditione. Quæ obiectum, nominis ratio, alia quæ à nobis subiicienda exhibent. Et quia arcana sapientia hæc practica est, ad cuius praxim est omnino necessaria spiritualis magistrilux; propterea directoris condiciones præmittere statvimus. Primum facimus in prima disputatione præcæmiali, & in secunda secundum.

DISPUTATIO PRIMA.

De obiecto, natura, & nomine mysticæ Theologiæ, ac de alijs huc spectantibus.

HÆc omnia sub unica disputatione comprehendimus, quia mutuò se se iuvant, ut Theologiæ mysticæ quid-

ditatem ostendant, uti de se, & ex dictis dis constabit.

QVÆSTIO PRIMA.

*Utrum obiectum primum Theologiæ mysticæ sit ens re-
velabile abstrahens à creato, & increato?*

CUm obiectum sit terminus, per ordinem ad quem habitus essentiatur; ideo ab obiecto mysticæ Theo-

logiæ incipimus, ut eius naturam, alia quæ præsentis materiæ propria, venemur.

§. I. *Nonnulla prælibantur, & sententiæ referuntur.*

1. **I**N quæstionis titulo duo sunt, quæ offusis tenebris progressum impedirent, si aliqua pro eorum luce non præmitterentur. Scias ergo primò, nomen *obiectum* plurima sub se

continere, in quæ dividitur: de quo agit D. Thomas 1. p. quæst. 1. art. 3. & 2. 2. quæst. 1. art. 1. & inibi quæst. 50. art. 5. & alibi, cuius angelicam mentem nostri Salmaticenses solidissimè explicant pluribus in locis, speciatim quæ tract. 8. disp. 1. dub. 3. Vbi omnes obiecti divisiones enumerant, solita quæ dexteritate expo-

nurt. Quibus ad præsentem materiam præsuppositis; obiectum, de quo nunc loquimur, est solum obiectum *quod* formale, & primum Theologiæ mysticæ; non autem obiectum extensivum, & secundarium; nec ratio formalis *sub qua* obiectum suum Theologia mystica attingit, de his enim in sequentibus questionibus agemus.

Quid autem sit obiectum primum, & specificationis; quid secundarium, & extensionis: quid ratio *sub qua*, ratio *quæ*, aut obiectum *quod*? Mysticus explanare non debet scribens pro instruendis mysticis, qui hæc à limine logicæ didicerunt ex nostris Complutensibus disp. 1. quæst. 2. Videantur laudati Salmanticenses, in quibus nihil in expensum miraberis.

2. Scias secundò: Theologiam mysticam, & esse mysticam, & Theologiam: Obiectum ipsius, ut Theologia est, est obiectum habitus Theologiæ, de quo vide D. Thomam 1. p. quæst. 1. art. 7. Vnde præsens controversia reducitur ad explorandum obiectum mysticæ Theologiæ, ut mystica est: sic enim nostri muneris est. In hoc autem obiecto certum est inveniri id ipsum, quod in mysticæ Theologiæ; atque adeò sicut Theologiæ mysticæ secundum munus mysticæ, addit supra se ipsam secundum conceptum Theologiæ: sic & obiectum eius est ipsum Theologiæ obiectum; addens tamen modum illam in esse mysticæ constituentem.

3. Scias tertio: hoc nomen *Theologia mystica* plura comprehendere, diversimodè camensnam alia propriè, alia impropriè; alia formaliter, & constitutivè, alia verò vel antecederet, vel concomitanter, aut subsequenter; alia denique connexivè dicit. Quia que hæc sunt pro hac, pluribus que alijs quæstionibus, immò & disputationibus, maximè necessaria, eò non morabor, quin hæc possibili perspicuitate, ac brevitate propinem.

Primò enim sumitur Theologia mystica pro tractatu, in quo de ipsa agitur: & Theologi mystici dicuntur, qui in illis scribendis occupantur. Verùm hæc

acceptio nimis impropria est, quia cum Theologia mystica sit scientia experimentalis, ij propriè dicuntur mystici, qui divina patientes, arcana huius sapientiæ experiuntur. Secundò dicitur Theologia mystica lux illa, quæ mentem elevans, Deum superignotum nobis manifestat: quamobrem supra libro primo numero 21. diffinivimus mysticam Theologiam per hoc quod sit *oratio superignoti manifestativa* &c. Quæ tamè acceptio propria sanè est; sed est nimis ampla, siquidem comprehendit omnes viæ spiritualis status. Tertiò sumitur pro ipsa contemplatione, præsertim que pro illa, quæ in conceptu negativo cuiuscumque perfectionis positivæ Deum intuetur. Et hæc contemplatio alia est acquisita, & alia infusa; quæ tripartitur in illam, quæ habetur, dum anima divinam caliginem ingreditur, non ut in ea perseveret; & in eam, quæ habetur, dum anima perseveranter habitat ipsam caliginem divinam: ac denique in illam, quæ resultat ex fruitione Dei habita in unionem perfectissimam. Hæc ultima contemplatio est propriissimè, ac perfectissimè Theologia mystica: alia verò secundum ordinem, quo numerata sunt, habent magis, vel minus perfectè rationem mysticæ Theologiæ. Ut autem dictos terminos reddas tibi familiares replica dicta in nostra mystica Isagoge lib. 4. num. 23.

4. Scias quartò: contemplationem illam ex præiacta Dei fruitione resultantem plura dicere, scilicet extraordinariam, ac perfectissimam cognitionem Dei, ad quam sequitur ardentissimus amoris actus, qui à notitia bonitatis divinæ profundissimè per illam cognitionem habita, ortum ducit. Cum autem voluntas hoc perfectissimo amoris actu ignitur, eam Deus ad se trahit, ineffabili dulcedine perfundit, tenerrimè amplexatur, ac secum unit. Et dum voluntas his delicijs saginatur, format intellectus sublimissimam notitiam de Deo perfectiorem, clariorem que præcedenti.

5. Vnde habes actum perfectissimum voluntatis medium inter duos perfectissimos actus intellectus. Quis autem horum trium actuum sit propriissimè

Theologia mystica, res est non parùm ardua, in qua Scholastici, mystici que doctissimi, & expertissimi diversis vijs procedunt. Alij enim defendunt, Theologiam mysticam consistere pro formali in dicto, actu voluntatis. Alij per oppositum tenent consistere in ultimo illo actu intellectus, ingrediente etiam voluntatis actu, sed minus principaliter. Nec desunt Authores, qui in primo illo intellectus actu sitam esse tueantur. De quo videre potes nostram Catenam col. 1. propos. 2. per totam, ubi suam, multorum que ex nostratibus sententiam proponit. De quo in sequentibus acturi sumus; modò autem opus non est huius rei veritatem examinare: hæc enim solummodò allata sunt ad insinuandum varias Theologiæ mysticæ acceptiones, quibus cognitis, ingenti confusione superata, in futuris procedatur.

6. His necessariò præmissis, circa presentem controversiam duplex opinio versatur. Prima tenet, obiectum quod primum mysticæ Theologiæ esse ens revelabile abstrahens à creato, & increato. Hanc defendit noster Gabriel à Sancto Vincentio 1. p. disput. 1. dist. 9. Secunda oppositum docet, quam D. Thomas, & D. Dionysius locis infrà citandis, communiter que Doctores omnes defendunt.

§. II.

Reijcitur prima sententia.

7. **S**it nostra conclusio: *Obiectum quod primum mysticæ Theologiæ non est ens revelabile abstrahens à creato, & increato.* Probatur primò hæc cōclusio ex dictis num. 2. Etenim obiectum mysticæ Theologiæ, est obiectum habitus Theologici, cum illo tamen addito illam in esse mysticæ cōstituente: sed obiectum habitus theologici non est omne ens revelabile abstrahens à creato, & increato: ergo nec mysticæ Theologiæ obiectum est omne illud ens revelabile. Consequentia bona est: maior autem constat ex dictis illo numero secundo; quia sicut Theologia mystica addit modum mysticæ supra Theologiam; sic & obiectum ipsius modum addit,

ad quem ipsa, ut mystica terminatur. Minor continet doctrinam Div. Thomæ in dicto art. 7. quem iara omnes ferè Theologi sequuntur, præsertim Thomistæ.

8. Confirmatur: quia licet Theologia mystica agat de omni ente revelabili; immò de ipsa revelatione; non tamen illa propter se ipsa attingit, sed propter ens increatum, in quòd illa omnia reducuntur: ergo omne ens revelabile non est obiectum mysticæ Theologiæ. Patet ista: quia omne id, quòd propter aliud attingitur ab habitu, vel potentia non est eius obiectum quod primum, & specificativum, sed solum materiale, & extensivum: obiectum autem primum propter se ipsum attingitur, ut vel ipsum nomen manifestat. Antecedens etiam est certum, quippe revelationes omnes, tam formales, quàm obiectivas, de quibus agit mystica Theologia, in nullum ens creatum reducit, nec propter illud attingit; sed quidquid attingit, attingit quidem propter ens increatum. Quod clarissimè docuit Theologiæ mysticæ Parens D. Dionysius, qui de mysticæ Theologia in concreto loquutus nullum ens creatum agnoscit, in quòd se suaque, ut in terminum suæ habitudinis dirigat. Verba Dionysij, prout à Guadalupe tract. 1. mysticæ Theologiæ cap. 2. recitantur subijcio: *Cum enim habeat (Theologus mysticus) Deum omnis sacræ suæ arcane cum scientiæ, tum operationis finem ad divinissimum eius decorem intuendum, eundem, quoad potest, exprimit.* Atque idè patet non esse creatum ens, quòd Theologiæ mysticæ habitudinem primariò terminet.

9. Dices: quamquàm ens creatum attractum à mystica Theologia in ens increatum ultimò dirigatur, non inde colligitur, tale ens creatum non esse obiectum primum talis scientiæ: ergo huius primum obiectum etiam comprehendit ens creatum; atque adeò adæquaturn eius obiectum abstrahit à creato, & increato. Probatur antecedens à paritate obiecti primarij aliarum scientiarum: Etenim licet accidens subordinetur substantiæ, & homo Angelo, Angelus

gelus que Deo; nihilominus tamen omnia illa sunt obiectum primum metaphysicæ, cuius proinde primum obiectum abstrahit a creato, & increato: ergo pariformiter.

10. Confirmatur: quia intra ordinem obiecti primarij habitus datur aliquod, quod dicitur principalitatis, cui omnia alia subordinantur, quin rationem termini, seu obiecti primarij amittant: sic que ens creatum est obiectum metaphysicæ, quamvis obiectum principalitatis sit ens increatum: similiter que licet homo sit obiectum principale philosophiæ, & demonstratio logicæ; sunt alia præter demonstrationem, & præter hominem, quæ sint obiecta primaria logicæ, & philosophiæ: ergo idem in mystica Theologia dicendum est.

Respondetur ad obiectionem, negando antecedens. Ad probationem distinguo antecedens: *Licet accidens subordinetur substantiæ, &c.* ut obiecto præcipuo, seu principalitatis, concedo: ut obiecto formali, nego. Itaque non inde colligimus ens creatum non esse obiectum Theologiæ mysticæ, quia in ens increatum dirigitur, illi que subordinatur; sed propter modum subordinationis, & directionis; consistit que modus iste in hoc, quod ens creatum nullatenus est propter se attingibile à mystica Theologia, & hoc quia Theologia, & quia mystica est: quia Theologia; quia hæc à nullo creato ente essentiat, ut patet ex dictis numero 7. quia mystica: eo quod in hac scientia, ut mystica est, vividius rutilat elongatio, quā à creatis Theologia dicit, ut dicemus quæstione 3. constat que de se. Vnde non potest ens creatum esse huius Theologiæ obiectum, nisi ad summum extensivum, & materiale. Cuius contrarium evenit in exemplis illis allatis: quippe metaphysica non respicit ens increatum, ut increatum, sed ut ens: similiter philosophia non respicit hominem ut animal rationale sed ut ens mobile: nec logica respicit demonstrationem sub ratione syllogismi facientis scire; sed sub ratione secundæ intentionis veritatis ostensiva: unde ea omnia, quibus formaliter convenit, de quibus

que formaliter prædicatur ratio secundæ intentionis logicalis veritatis ostensiva; & ratio entis mobilis, ac denique ratio entis, sunt obiectum formale, & primum metaphysicæ, philosophiæ, ac logicæ. Licet aliàs detur inter ipsa obiecta primaria subordinatio, ordo que principalis & minus principalis. Per quæ patet ad confirmationem. Hæc tamen doctrina ex dicendis & sequenti roborabitur.

11. Probatur secundò conclusio. Nullum ens creatum est centrum Theologiæ mysticæ: ergo nullum ens creatum est obiectum specificationis mysticæ Theologiæ. Hoc enthymema continet discursum præsentis materiæ, ni fallor, proprium, & efficacem: & ideo utraque eius propositio probanda est. Prima quidem probatur sic: quoniam centrum est terminus propensionis rei, illud, ut centrum insipientis, in quo conservationem, & requiem invenit, & extra illud vel interitum, vel violentiam: atqui non est ens creatum, quod terminus sit propensionis Theologiæ mysticæ, aut in quo conservationem, & requiem inveniat; quin potius in illis vel violentiam patitur, vel interitum: ergo. Consequentia bona est: & maior patet: quia locus naturalis, qui certè centrum est corporis locati habet qualitatem conservativam ipsius locati, quam illi conferens violentiam aufert, quam alibi experiebatur; propterea que tota propensio locati est ad locum suum naturalem, ut media hac benigna sibi qualitate vivat & delicietur. Et hæc doctrina, quam experientia firmat, edocetur ab Arist. 3. physic. capit. 1. ubi ait: *Motus etiam naturalium corporum, & simplicium, ut ignis ut terræ & aliorum huiusmodi generis non solum locū aliquid esse declarant sed etiam vim quandam habere.* Quod declaravit D. Thomas ibi lectione 2. per hæc verba: *Motus naturalis corporum naturalium ostendit quod locus habeat quandam potentiam & virtutem. Videmus enim quod unumquodque fertur in suum locum, quando non impeditur: grave quidem deorsum, leve autem sursum. Ex quo patet, quod locus ha-*
bet

bet quandam virtutem conservativam locati, & propter hoc locatum tendit in suum locum desiderio suæ conservationis. Est ergo vera illa maior.

Deinde probatur minor principalis primò ex D. Augustino libro primo confessionum cap. 1 ubi ait: *Fecisti nos ad te, & inquietum est cor nostrum Domine, donec requiescat in te.* Consonat, quod idem Sanctissimus Præsul adiecit inibi libro 13. cap. 8. dicens: *Hoc tantum scio,*

Præter amare Deum pax nulla, nec otia cordi.

Omnia sunt turbæ, præter amare Deum.

Illic vera quies: vis mundi evadere fluctus?

Effuge torrugas, te quoque iunge Deo.

Hac omnes barathri fugies statione procellas:

Hic est fixa tuis ancora sacra malis.

12. Dices Augustinum loqui de requie, qua cor nostrum gaudebit, cum beemur: tunc enim verè in Deo quiescemus & usque in cælesti illa requie sumus, in hoc lugubri senticeto exules pungimur, inquietamur, vel solo barathri horrore, à quo liberi non sumus, dum quatimur mortalitate: ergo ex verbis Augustini nihil habetur pro mystica nostra Theologia.

Respondetur; quòd licet prima authoritas Sancti Doct. ris hunc sensum admittere possit; secunda tamen illum non admittit, ut intuenti constabit. Et prima quidem licet istum sensum ab obijciente intentum non spernat, uti diximus: attamen ille alius est proprius: quod constat apertè ex glossemate Carminum Michaelis Hoyeris, quod iam dedimus. Ibi enim assignatur Dei amor, ut centrum, in quo mens, mystica Theologia venusta, requiescit. & hoc non solum est verum de amore patriæ, sed etiam de amore viæ. Ex quo enim anima Deum ardentè amat, in nullo alio quiescit: immò alia omnia contemnit. Et quo hic creatoris amor crescit, augetur & mundialium fastidium. Hoc est charitatem ordinatam habere, dicente ipsa anima: *Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem.* In quorum verborum explicatione mirissimè spariatur Seraphica Mater nostra Sancta Theresia mirabili illo libro conceptum amoris Dei. Et Extaticus Parens Noster

quia malè mihi est præter te, non solum extra me, sed in me ipso: & omnis mihi copia, quæ Deus non est, egestas est. Ecce quam tranquillitatem, quam requiem, quod solatium cor nostrum Theologia mystica ductum, inveniat in ente create; nihil præter amaritudinem, & afflictionem spiritus invenit. Quam sui Parentis egregiam verissimam que sententiã Frater Michael Hoyerus hisce carminibus elucidavit in flammul. amoris folio 114.

D. Ioannes à Cruce profundissimè totam hanc materiam edisserit in suo spirituali Epithalamio cant. 18. Vbi in persona sponsæ ait:

En la interior bodega

De mi amado bebi, y quando salia

Por toda aquesta vega,

Ya cosa no sabia,

Y el ganado perdi, que antes seguia:

In cuius explicatione multa, eaque propriissima pro præsentì materia docet, tradens nullum ens creatum fore centrum, in quo anima solatium inveniat, quod solum, vel dum exilium patitur, in Deo habet. Ex quibus omnibus constat, animam duplici contritione concipi in hac vita. Prima est timor Deum in perpetuum amittendi, qua certè durissimè premitur, usquedum beetur. Secunda est inquietudo, quam omnia creata causant animam retardantia ab intima unione cum suo sponso: Vnde constat hunc; & non illa, animæ centrum esse.

13. Probatur secundò eadem minor ex nostro Theodidacto Parente D. Ioanne à Cruce, qui in omnibus suorum operum chartis hoc ipsū clarissimè docet: nullibi enim non suadet res creatas animæ profectui contrariari. Clarissimè loquitur loco citato Canticone 3. dicens:

Buscando mis amores

Irè por esos montes, y riberas,

Ni cogerè las flores,

Ni temerè las fieras,

Y passarè los fuertes, y fronteras.

Qui-

Quibus verbis perspicue ostendit in nullo ente creato repositam esse trā iulitatem, animæ: unde illa omnia præteriens alibi suæ propensionis centrum debet quærere. Vbi observare debes, quod non solum se florilegam futuram non esse testatur, sed nec Chelydri corripit pollicetur, tantummodo in centro suo iactant totius propriæ activitatis impetum.

14. Probatur tertio eadem minor ex definitione mysticæ Theologiæ, quam dedimus supra in Isagoge libro 1. numero 21. Etenim terminus, per quem suum esse habet mystica Theologia, debet poni in ipsius definitione: Est enim accidens respectivum, quod diffiniri non valet, nisi per ordinem ad terminum: sed in definitione mysticæ Theologiæ nullum ens creatum ponitur: ergo. Minorem, in qua dissidium esse poterat, ipsa verba diffinitionis demonstrant. Est enim Theologia mystica, ut constat ex loco allegato: *Oratio super ignoti manifestativa per intimum, ac suavisimū amorem ipsius intime possessi.* In quibus verbis nec veltigium est entis creati. Per quæ probata, credimus, manet prima propositio illius enthymematis numero 1. i. positi, sequitur & consequentiæ probatio.

15. Probatur ergo dicti enthymematis consequentiæ. Obiectum formale primarium cuiuscumque scientiæ est velut proprius centrum, per ordinem ad quod est, & conservatur: nullum ens creatum est centrum mysticæ Theologiæ: ergo nullum ens creatum est eius obiectum formale. Consequentia est bona: & minor probata manet ex numeris præcedentibus. De maiori autem nemo dubitare potest.

§. III. Respondetur contrariorum argumentis.

16. **C**ontra conclusionem arguitur primò ex D. Thoma, qui in 1. sentent. quæst. 1. prologi artic. 4. ait, quod ens divinum revelabile est huius sacratissimæ scientiæ obiectum. Verba D. Thomæ sunt hæc: *Possumus dicere, quod ens divinum per inspirationem cognoscibile est subiectum huius scientiæ.* Et inibi ad 1. inquit: *Quod Deus non est sub-*

iectum, nisi sicut principaliter intentum, & sub cuius ratione omnia, quæ sunt in scientia considerantur: Ergo Deus est nostræ mysticæ Theologiæ obiectum principalitatis, non adæquationis; hoc enim reservatur enti per revelationem divinam cognoscibile: atque adeò non solus Deus est obiectum primarium huius scientiæ.

Cæterum mens D. Thomæ est in hac parte adeò perspicua, ut tergiversari non possit, ut videbimus quæstione 3. Ad primam autem auctoritatem sunt, qui dicant Sanctum Doctorem loqui de ente divino, non prout ambit ens divinum per essentiam, & per participationem; sed præcisè de ente divino per essentiam. Quæ expositio veritatem continet, & à voluntarietatis nota liberabis, si observes, Angelicum Præceptorem in eo articulo triplicem opinionem circa obiectum nostræ Theologiæ retulisse. Prima asserentium Deum esse illius obiectum. Secunda Hugonis de Sancto Victore supra Dionysium de cælesti hierarchia in prologo cap. 1. & libro de Sacramentis, affirmantis, opera meritoria; quæ sunt opera ad nostram restaurationem conducentia, esse Theologiæ sacræ obiectum. Tertia Magistri tenentis libro 1. sent. d. 1. obiectum huius scientiæ esse res, & signa. Hæc, & alia assert ibidem Sanctus Doctor, inter quæ certum est, contineri non solum obiectum primarium, sed etiam secundarium.

Quibus relatis ait: *Si autem volumus invenire subiectum, quod hæc omnia comprehendat, possumus dicere quod ens divinum cognoscibile per inspirationem est subiectum huius scientiæ.* Omnia enim, quæ in hac scientia considerantur sunt, aut Deus, aut ea, quæ ex Deo, & ad Deum sunt. Ex quibus solum habetur, quod obiectum Theologiæ mysticæ prout ambit tam obiectum primarium, quam secundarium, sit ens abstrahens à creato & increato: non autem habetur, quod tale ens abstrahens sit obiectum primarium, Vnde inferitur verissimam esse Caietani expositionem 1. p. quæst. 1. art. 7. dicentis: D. Thomam in auctoritate obiecta loquutum fuisse secundum sententiam

corum,

eorum, quorum illic meminerat, non autem secundum propriam sententiam. Quam doctrinā licet admitteret Magister Ferre ibi quæst. 6. §. 2. num. 163. postea autem, re melius, ait ipse, considerata, dimittit §. 3. num. 165. Sed an dum Caietani glossema explodit, distinctum quid afferat ab eo, quod, approbans, admiserat, præterquam in vocibus, non facile iudicabis, si verba utriusque numeri contuleris. Maneat ergo D. Thomam non loquutum fuisse in sententiarijs secundum propriam sententiam, quam semper habuit de objecto specificativo Theologiæ mysticæ, sed secundum mentem eorum, quos retulerat: loquutum tamen secundum propriam sententiam de objecto extensivo, quod quidem ambit objectum tam primum, quam secundarium. Quod tibi verius esse constabit, si consideres: dissidium inter Angelicum Doctorem, & eos quos loco citato adducit, non esse circa objectum secundarium Theologiæ; sed circa primum. Vnde si objecta omnia, quæ assignantur in illo articulo 4. asserantur objecta primaria, & specificationis, hoc non est secundum sententiam D. Thomæ, sed illorum aliorum Doctorum: & hoc est, quod affirmat Caietanus. Si autem dicatur inter illa objecta, & esse objectum primum, ut patet ex primo argumento, & esse etiam secundaria, ut constat ex argumentis secundo, & tertio, hoc est de mente D. Thomæ, sed non est contra Caietanum.

17. Secunda autoritas minus adhuc urget: non enim ait Doctor Angelicus Deum esse objectum principalitatis Theologiæ mysticæ; sed asserit: quod est *principaliter intentum*. Quæ verba non objectum principalitatis introducunt, sed objectum attributionis signant: siquidem vel ex logica scimus unam ex conditionibus objecti attributionis esse: *quod sit id de quo potissima cura est in scientia*: Verba sunt nostrorum Complutensium in logica disp. 1. quæst. 2. num. 111. Conditiones objecti attributionis ex D. Thoma proponentium. Confer ergo ly *potissima cura* cum ly *principaliter intentum*, & videbis,

quod per ly *principaliter intentum* solū exprimitur, quod scientia; cuius intentio terminatur tam ad objectum primum, quam secundarium; principaliter tamen curat de objecto primario, cuius est *potissima cura*. Quod, ultra quam quod est inconcusum in qualibet scientia, in præsentī evidens est ex adiunctis ibi: *Et sub cuius ratione omnia quæ sunt in scientia considerantur*: Id enim, *sub cuius ratione omnia, quæ sunt in scientia considerantur*, non est objectum principalitatis, sed specificationis: nec enim logica, verbi gratia attingit diffinitionem sub ratione demonstrationis; sed sub ratione univocè prædicabili tam de demonstratione, quam de diffinitione. Vnde per ly *principaliter intentum*, non aliud objectum, quam specificationis signavit Sanctus Thomas. Videantur nostri Salmanticenses tract 8. disput. 1. dub. 3. num. 30. & 58.

18. Arguitur secundo. Quævis scientia habet objectum principalitatis: ergo & Theologia mystica illud habet. Sed ex hoc sequitur, quod eius objectum formale sit ens abstrahens à creato, & increato: ergo. Cætera omnia plana videntur; & minor subsumpta probatur. Objectum principalitatis est objectum inadæquatum: ergo ultra illud datur aliud, quod sit objectum formale, licet minus principale, ex quo, & ex principali confletur unum objectum adæquatum: ergo cum ens increatum sit objectum principale, sequitur quod sit inadæquatum; atque adeo ex eo, & ex ente creato adæquatur objectum formale mysticæ Theologiæ.

19. Confirmatur: Ratio, quæ Theologia mystica suum objectum attingit, est communis enti creato, & increato: ergo objectum formale abstrahit à creato, & increato. Probatur antecedens. Ratio illa est Deitas: at hæc ratio est communis enti creato, & increato; siquidē de utroque prædicatur: ergo.

Respondetur argumento negando primam consequentiam, ex quo ruit tota illa fabrica. Itaque licet scientiæ inferiores habeant objectum adæquatum constans ex diversis objectis formalibus

inadequatis, quorum unum principale est, ut patet in logica, in physica, & metaphysica; scientia autem superior, qualis est mystica Theologia, hoc habere non potest; sed in ea obiectum principale est idem, ac obiectum formale adequatum. Dicitur autem principale relatè ad obiectum secundarium. Quod idem, & propter eandem rationem invenitur in habitu Theologico, cuius obiectum adequatum est increatum ens. Ratio que discriminis inter Theologiam ex una parte, & scientias inferiores ex alia, consistit in eo, quòd scientiæ inferiores non habent obiectum aliquod singulare, in quo eminentè præcontineantur alia omnia, quæ ab ipsis scientijs considerantur. Vnde respiciunt illa omnia sub quadam ratione logicè communi; atque adeò per eorum differentias contrahibile: & quia species sunt, sicut numeri, se excedentes in perfectione; propterea inter ista plura obiecta partialia datur excessus aliquorum supra alia, usque dum pervenitur ad unum reliqua omnia dignitate superans, & hoc est obiectum principalitatis. In ipsis scientijs modò recensitis patet hoc. Etenim logica habet diversa obiecta partialia, quorum præcipuum est demonstratio: Et omnia illa respicit sub ratione omnibus communi, & ad omnia contrahibili: atque adeò logica diffinitur per hoc quòd sit *scientia modi sciendi late sumpti*, quia hoc est, quod per se primo respicit, & non hunc, aut illum modum sciendi in particulari. Et ob eandem rationem philosophia dicitur *scientia entis mobilis*, quia eius adequatum obiectum est ens mobile in communi non tale, aut tale ens mobile; licèt principalius respiciat mobile principalius. Idem evenit in metaphysica, & idem in alijs scientijs naturalibus.

In nostra autem Theologia hoc non evenire certum est. Hæc enim respicit per se primò ens increatum, non quidem sub ratione communissima entis, sed sub ratione particulari increati. Vnde illud solum in quo ratio hæc invenitur, de quo que formaliter prædicatur, est obiectum formale illius; alia

verò, quæ per ordinem ad ipsum attinguntur: non habent rationem obiecti formalis, sed tantummodò materialis. Quia que non est ens creatum, in quo formalitèr inveniri possit ratio entis increati, propterea nullum ens creatum potest esse obiectum formale mysticæ Theologiæ: quamquàm, ut sunt aliquid à Deo, vel ad ipsum ordinatum, habeant rationem obiecti materialis.

20. Dices: Metaphysica habet pro obiecto formalinon solum Deum, in quo omnia alia, quæ attingit præcontinentur; sed etiam plura alia, quæ in ipso Deo eminentè continentur, sunt obiecta formalia ipsius: Ergo discrimen assignatum inter scientias inferiores, & mysticam Theologiam non subsistit; Ergo licèt ista habeat pro obiecto singulare id, in quo alia præcontineantur; illius tamen obiectum adequatum non est tale singulare.

Respondetur distinguendo antecedens: *Quæ in ipso eminentè continentur*, & in quibus ratio formalis, quam metaphysica primariò respicit, formalitèr invenitur, de quibus que formalitèr prædicatur, conceditur: Et in quibus ratio illa formalis non invenitur, nec de ijs formaliter prædicatur, negatur antecedens. Est dicere: quòd metaphysica respicit quidem Deum; non tamen sub ratione Deitatis: Ratio enim formalis *quæ* in obiecto metaphysicæ est entitas: & quia ratio entis invenitur formalitèr non solum in Deo; sed etiam in entibus creatis: propterea ratio obiecti formalis communis est entri creato & increato. Theologia verò nostra respicit Deum sub ratione Deitatis, ut dictum est; eòque non est similis ratio. Vnde discrimen assignatum tenet, debet que intelligi, ut par est, in sensu formali. In quo sensu Theologia mystica attingit Deum, ut formalitèr Deus est, hoc est, sub ratione Deitatis, hoc que modo alia omnia continet eminentè: At metaphysica attingit Deum, non ut formalitèr Deus est, sed sub ratione entis communissima, qualiter non eo perfecto modo continentur in ipso entia creata: unde discrimen supra possum manet in suo robore. Quod

Quod, ut perfectius penetres, observa; Theologiam mysticam non attingere entia creata, ut entia sunt, sed ut creata sunt: unde non est ens creatum attactum à mystica Theologia, quod non attingat magis, vel minus proximè propter Deum, ut amabilem, animæ que ipsa mystica Theologia decoræ, cordiculus unibilem. Vnde si de vitæ emendatione agit, est ut ad meditationem invitet: si meditatur, est ut ad contemplationem disponat: si vitia considerat, est ut ea extirpet; vel ut considerata, humiliant. Ipsam tartari turbam in Deum dirigit propriæ saluti consulens. Hæc est mysticæ Theologiæ sollicitudo, hoc officium: ad eum similem modum, quo procedit Theologia Scholastica, quæ considerat vitia, virtutes que, entia naturalia, & supernaturalia, & etiam ipsum ordinem hypostaticum; omnia tamen per ordinem ad Deum: cum hac

tamen differentia, quod Scholastica dirigit illa omnia ad Deum ut cognoscibilem: mystica verò ut amabilem. Nihil horum cernitur in Metaphysicâ, quæ cum attingit entia creata, non attingit secundum ordinem, quem ista necessario ad Deum dicunt; sed præscindens ab hoc ordine, attingit illa secundum entitatem, quam formalitèr habent; hinc que plene, planè que cognoscitur quare obiectum Metaphysicæ sit ens abstrahens à creato, & increato, non autem obiectum Theologiæ mysticæ.

Ad confirmationem ex numero 19. respondetur negando antecedens. Ad probationem distingo maiorem: *Est Deitas* per essentiam, conceditur: *Deitas* participata, negatur maior, *Deitas* vel participata in gratia, vel in effectibus alijs splendens non arguit ipsam esse obiectum primarium mysticæ Theologiæ, sed tantum secundarium.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrum Christus Dominus, qua, homo, sit obiectum quod formale mysticæ Theologiæ?

Inconiensis, & Div. Bonaventura quæst. 1. prologi tenent Christum Dominum quatenus homo est, esse obiectum quod primarium nostræ Theologiæ. Contrarium asserit D. Thomas locis suprâ relatis, & communiter Doctores omnes; cum quibus.

§. 1. *Dubium deciditur.*

21. **S**It nostra conclusio: *Christus Dominus, qua homo est, non est obiectum quod formale mysticæ Theologiæ.* Probatur hæc assertio ex verbis Christi Domini dicentis apud Ioan. cap. 14. *Ego sum via.* Quæ verba sic explicat Augustinus serm. 54. de Verb. Domini: *Ambula per hominem, & per venies ad Deum. Per ipsum vadis ad ipsum vadis: noli quærere quâ ad ipsum venias præter ipsum.* Et tract. 13. in Ioan. capit. 13. quærit: *Quomodo per Christum ad Chris-*

tum? Et respondet: *Per Christum hominem, ad Christum Deum.* Ex quibus verbis sic in favorem nostræ conclusionis disputo. Obiectum formale mysticæ Theologiæ est terminus habitudinis eius, sicut generaliter cuiuscumque habitus, & potentiæ proprium obiectum formale terminat habitudinem: ergo humanitas Christi non est obiectum formale mysticæ Theologiæ. Probatur consequentia. Est via ad terminum mysticæ Theologiæ: ergo non terminat eius habitudinem. Patet ista: & antecedens constat ex allato Augustino verba nostri Reparatoris exponente, quæ Angelicè etiam explicantur à D. Thoma supra 14. Ioannis sic dicente: *Via quidem secundum humanitatem, terminus secundum divinitatem.* Quod præter dictas tanti ponderis auctoritates, ratio ipsa suadet: quoniam Christus Dominus est via, uti ipse ait: *At non est via secundum divinitatem: ergo secundum*

humanitatem. Minor notissima est: & consequentia inde constat, quod non est aliud, quod in Christo habere possit rationem viæ, supposita veritate minoris.

22. Probatur adhuc conclusio ex ipsa Sacra Scriptura, quoniam Ioan. 10. ipse Dominus, ac Redemptor noster ait: *Ego sum ostium, per me si quis introierit, salvabitur, & ingredietur, & egredietur, & pascua inveniet.* In his paucis verbis multa nobis sunt pro nostro asserto firmando. Primum enim est, quod Christus secundum humanitatem est ostium, per quod anima, mystica Theologia ductrice, regiam ingreditur, ubi terminum totius suæ activitatis aureo reclinatorio fulgidum contemplatur. Secundum est: quod dicta anima per ostium ingressa ab ipso ostio, quod est humanitas Christi, ascendit ad aliquid superius contuendum: Et postmodum ab ipso illo superiori descendit ad ipsam Christi humanitatem contemplandam: Et in utroque, scilicet ascensu, & descensu *pascua invenit*; delectationem videlicet, qua gaudet, sive ingressa, ut *divina* obiectum supra Christi humanitatem contempletur, sive egressa, ut sanctissimam humanitatem illam intueatur. Nec glossam, ut voluntariâ, suggilles: est enim Doctoris Angelici qui in quolib. 8. art. 20. ait: *Illud, ad quod Sancti primo attendunt est ipse Deus, & eum habent medium cuiuslibet cognitionis, & regulâ cuiuslibet operationis, & sic per prius contemplantur divinitatem Christi, quam eius humanitatem. In utraque tamen contemplandâ delectationem inveniunt: Vnde dicitur Ioan. 10. Ingredientur, scilicet beati, ad contemplandâ divinitatem Christi, & egredientur ad contemplandam eius humanitatem. & utrobique pascua inveniunt, id est delectationem.* Quod si tibi difficultatem ingerrat, D. Thomam in data autoritate loqui de inhabitantibus patriam; non autem de nobis viatoribus: scrupulum istum iam, & haud difficulter, explodimus.

23. Probatur insuper conclusio nostra hac ratione, Obiectum quod my-

stica Theologiæ in patria non est Christi humanitas: ergo nullibi. Antecedens constat ex dictis numero præcedenti: & consequentia probatur. Obiectum quod mystica Theologiæ debet esse unum, & invariabile, sicuti & ipsa una est: sed per te in patria non est humanitas Christi Theologiæ mysticæ obiectum: ergo nullibi.

24. Dices: obiectum formale potentiae intellectivæ secundum se sumptæ diversum est ab obiecto illius pro hoc statu: & tamen potentia intellectiva est eadem: ergo quamvis mystica Theologia habeat illa diversa obiecta, nullum sequitur inconveniens.

25. Confirmatur: Theologia Scholastica diversum obiectum habet in Comprehensoribus, ac in Viatoribus: ergo pariformiter Theologia mystica. Consequentia sequitur, & antecedens probatur: quia obiectum Theologiæ Scholasticæ in beatis est clarè cognitum; in Viatoribus autem est obscurum: sed obiectum clarum diversum est ab obscuro, sicut & cognitio obscura, & clara: ergo.

Respondetur obiectionem hanc, eiusque confirmationem esse prorsus enerves; siquidem obiectum quod potentiae intellectivæ, & Theologiæ Scholasticæ semper est unum, quamvis ratio *subqua*, vel à statu, vel aliunde petita, diversa sit. Vnde semper, & ubilibet obiectum quod Theologiæ Scholasticæ est Deus, & obiectum quod intellectus est ens; sive hoc ens sub ratione quidditatis materialis, sive sub alia ratione attingatur. Similiter Theologia Scholastica semper Deum attingit, sive fide obscurum, sive intuitivè clarum. Nunc autem de obiecto quod disputamus, de ratione *subqua* postmodum loquuturi. Vnde Theologiam mysticam habere semper idem obiectum quod vel ex instantiis inductis edocemur.

26. Instas: D. Thomas loco citato clarè assignat pro obiecto primario Theologiæ mysticæ viatorum humanitatem Christi; sicut & eius divinitatem pro obiecto primario Comprehensorum: ergo ruit data doctrina. Probatur ante-

antecedens : quia Angelicus Doctor ad 3 inquit: *Dicendum, quod ratio illa procedit quantum ad statum viæ, in qua nondum sumus perfecte coniuncti, sed oportet nos ad Deum per Christum accedere: sed cum iam Deo in beatitudine coniuncti erimus, per prius intendemus Christi Divinitati, quam eius humanitati.*

Respondetur: sensum D. Thomæ esse clarum, si argumentum, cui hæc respondet, consideretur. Tale argumentum est huiusmodi. *Ad extremum non pervenitur, nisi per medium: sed medium inter Deum, & homines est Christi humanitas* 1. ad Timoth. 2. *Mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus: ergo Sancti non perveniunt ad contemplationem divinitatis Christi, nisi prius contemplando eius humanitatem.* Ad hoc argumentum respondet Sanctus Doctor: concludere non in beatis, sed in viatoribus qui, quia *nondum sumus perfecte coniuncti, ideo oportet nos ad Deum per Christum accedere*; aut licet per Christum accedamus, non est, quia eius sanctissima humanitas sit nostræ mysticæ Theologiæ obiectum quod; sed quia est via ostium que. Via per quam ad centrum gradimur. Ostium, per quod intrantes in regiam opulentissimam divinitatis foeliciter deliciamur. Quod etiam docuit idem Angelicus Doctor in 1. ad Anibald. q. 1. art. 2. ubi ait: *Dicendum, quod per humanitatem Christi manuducimur in Deitatem cognoscendam, unde quasi hæc primò proponebatur incipientibus, quibus tamen postmodum perfectis cognitionem Deitatis quasi solidam cibum proponebat, (scilicet D. Paulus) ad quem manuducendi erant.* Vides humanitatem sanctissimam Christi Domini esse non obiectum formale quod; sed medium, viam, & ostium contemplationis Divinæ. Hæc sacratissima humanitas omnibus viatoribus ostium est, via est, ac medium est, ut divinitatis abyssum contempletur. Aliter tamen, & aliter: quia incipientibus proponitur, ut meditanda: ut per discursus, quos formant, scalam construunt per quam ad cælum divinitatis conscendant; non

aliter ascensuri: quia *qui non intrat per ostium in ovile ovium sed ascendit aliunde, ille fur est, & latro.* Si namque incipientibus, visibilibus, assuefactis, divinitatis celsitudo nuda ab hac manuductione proponeretur, rudem ipsorum aciem obcecaret. Perfectis autem oceano divinitatis assuetis, visum que à facie tempestatum horribilium purgationum fortissimum, defacatissimum que habentibus, proponitur non esca fluida parvulorum, sed cibus solidus perfectorum, qui est ipsa divinitas, à cuius contemplatione non raro egrediuntur & ad Christi humanitatem descendunt, ut hoc ostio, hac via, hoc medio opulentiùs ad divinitatem velocissimè regrediantur. Vnde omnibus via est Christi humanitas, sed incipientibus est via ad motum rectum, quo ex creaturis ad creatorem efferuntur: perfectis autem est via ad motum obliquum, quo ex Creatore ad creaturas descendunt, ut iterum ad Creatorem regrediantur.

27. Non quiescis: D. Thomas quodlib. citato ponit discrimen inter Theologiam mysticam beatorum ex una parte; & mysticam Theologiam omnium viatorum ex alia: consistit que discrimen in eo, quod viatores prius humanitatem Christi, quam eius divinitatem intuentur: Beati autem prius divinitatem, quam humanitatem contemplantur: sed sicut quod dicit de Beatis, omnes Beatos comprehendit: ita quod dicit de viatoribus nullum viatorem excludit: ergo nullum fundamentum habet differentia illa inter incipientes, & perfectos: ergo omnium viatorum obiectum quod est sanctissima humanitas Christi. Hæc secunda consequentia constat ex prima, quæ bona est: Minorem verò probant verba ipsa D. Thomæ numero 26. posita, quæ nullum permittunt ambigendi locum.

28. Hæc replica non tam assertum nostrum impugnatur; quinpotius inter adductos Angelici Præceptoris textus dissidentiam repræsentat: eam tamen dispellere conabimur luce Theodidacti nostri Doctoris D. Ioannis à Cruce. Respondetur ergo primò: ultimam con-

sequentiam esse omnino insulsam; quamvis prima bona foret: quia licet discrimen illud verificaretur pro libito replicantis, semper tamen obiectum quod Theologiæ mysticæ viatorum, & beatorum foret idem, uti de Theologia Scholastica diximus numero 25. sed quidquid sit de hoc, ad textum D. Thomæ conciliationem accedentes. Respondemus distinguendo maiorem: *Viatores prius*, vel actu, vel habitu *humanitatem Christi, quem eius divinitatem intuentur*, est verum: *prius* præcisè actu, est falsum: Et sub eadem distinctione minoris, negatur absolutè consequentia.

29. Explicatur solutio. Etenim viatores omnes, mysticam Theologiam exercentes, utuntur figuris, imaginibus, & discursibus, quod unico verbo dicemus; si asseramus, quod omnes viatores meditantur. Hoc tamen non eodem modo intelligendum est; quia incipientes meditantur actu, hoc est, eorum exercitium est meditari; perfecti verò non actu meditationem exercent; sed habitu. Quod ut penetres Extaticum Parentem nostrum audi libro 2. Ascensus cap. 14. dicentem: *Ya el alma en este tiempo tiene el espiritu de la meditacion, en substancia, y habito. Porque el fin de la meditacion, y discurso en las cosas de Dios es sacar alguna noticia, y amor de Dios, y cada vez que el alma la saca es un acto; y assi como muchos actos en qualquiera cosa vienen a engendrar habito en el alma assi muchos actos de estas noticias amorosas, que el alma ha ido sacando en vezes, vienen por el uso a continuarse tanto, que se haze habito en ella.* Hoc est: in isto tempore iam anima habet medulam meditationis, seu meditationem sub statu perfectissimo: quia finis meditationis est consecutio alicuius notitiæ, & amoris Dei. Quoties autem anima hanc notitiam consequitur, actum elicit, & sicut ex actuum repetitione in quavis linea generatur habitus in anima: ita ex repetitione actuum, quibus acquiruntur istæ notitiæ amorosæ, producit in anima habitus ille *medula meditationis*. Vndè perfecti,

immò & proficientes nō debent meditationē exercere, sicut incipientes; nec possunt quamquam vellint, de quo aliàs. Quare isti solum habitu meditantur eo modo, quo ex mystico Parente nostro didicimus, qui certè videri debet toto illo capite; mira enim circa hæc dicit, hoc ipsum penitiùs edifferens. Ex qua doctrina habemus, Div. Thomam in dictis textibus processisse, ut profundissimum Doctorem scholasticum, mysticum quæ expertissimum. Ait enim in quodlibeto citato, viatores inter, & beatos hoc interesse, quod illi per humanitatem ingrediuntur ad contemplationem divinitatis: quod quidem verissimum est; nam vel actu, ut in incipientibus meditantibus, & per imagines, ac visibilia in divinitatem invisibilem gradientibus, evenit: vel habitu, ut in proficientibus, & perfectis, sicut dictum est. Beati autem hoc non habent; quia nec actu meditantur, nec habitu meditationis egent, ut patet in parvulis decedentibus, qui sanè actus non elicuere, quibus meditationem habitu compararent. Vndè verum est discrimen in illo quodlibeto positum. Differentia autem, quam idem Angelicus Doctor in loco ad Anibaldum assignat, etiam verissima est: quia licet omnes viatores, qui mystica Theologia ducuntur, meditentur: incipientes meditantur actu; alij verò habitu meditantur. Vndè rutilat sine dissidentia nubilo doctrina Angelica.

30. Secundò Conciliantur textus dicti; quia omnes viatores meditationem exercent; sed non semper omnes. Incipientes semper meditantur; quia meditatio est eorum proprium exercitium. Proficientes, & perfecti extra tempus, quo in contemplatione occupantur, in sanctis meditationibus exercendi sunt: potissimum quæ in ijs meditationibus, quæ sunt circa Sanctissimum Reparatorem nostrum. Ita Extaticus noster Parens libro citato cap. 32. cuius hæc sunt verba: *Perofuera de este tiempo en todos sus ejercicios, actos y obras se ha de valer de las memorias, y meditaciones buenas, de la manera, que sintiere mayor devocion, y provecho: particulari-*

rissimamente de la vida, passion, y muerte de nuestro Señor Jesu Christo, para conformar sus acciones, ejercicios y vida con la suya. Id est: *extra hoc tempus* in omnibus suis exercitijs, functionibus, & operationibus recurrere debet ad proficuas meditationes, prout devotio, & profectus ipsius postulaverit. Specialissimè meditari debet vitam, passionem, & mortem Iesu-Christi Domini nostri; ut suæ actiones, exercitia, & vita cum Sanctissimo ipso Reparatore N. conformet, Beati autè hoc non habent. Ex quo enim beatitudinem ingrediuntur, immediatè divinitatem sine aliquo alio medio contemplantur. Hinc que constat beatorum ab omnibus viatoribus discrimen in dicto quodlibeto assertum; & viatorum inter se differentia in ad Anibaldum assignata. Quia beati omnes & semper in divinitatem sine medio feruntur: at viatores medio sanctissimæ humanitatis ostio ad divinitatem contemplandam accedunt: & hoc omnibus competit, licèt non pro omni statu. Omnes enim illi incipientes, ut minùs fuere; atque adeò imaginibus usi sunt, per quod à beatis differunt, ut in quodlibeto dicitur. Illi autem qui iam ad elevatiorem statum proficientium, & perfectorum elevati sunt, iam non utuntur imaginibus, ac discursibus, actui universalissimo, & indistincto contemplationis dediti, nisi post ipsam contemplationem: ac per hoc differunt ipsi mystici viatores inter se, uti in ad Anibaldum asseritur.

31. Nisi mavis dicere (& sit tertia conciliatio) quòd viatores, quamvis perfecti sint, Christi humanitatem meditantur, per quam ad Deum accedunt. Hoc tamen evenit incipientibus semper; proficientibus verò, & perfectis aliquando, ut noster mysticus Doctor modò dixit. Et per hoc differunt ipsi viatores inter se, & omnes illi à beatis: Inter se quidem; quia alij semper; alij verò solum aliquando meditantur Christi Domini humanitatem. A beatis autem; quia hi nunquam; illi verò ut minùs aliquando in divinitatis cognitionem per illius sanctissimæ humanitatis gradum conscendunt.

32. Probatur denique conclusio ratione fundamentali: etenim non est habilis actus scientiæ; vel potentiæ, qui non terminetur ad proprium objectum specificationis; sive quia reipsa terminatur immediatè ad ipsum; sive quia licèt ad objectum secundarium, aut materiale terminetur, illud tamen attingit cum respectu ad objectum primum. Sic enim omne, quod visus attingit, vel est color, vel attingit per ordinem ad colorem; & omne quod Theologia Scholastica speculatur, vel est Deus, vel per ordinem ad Deum: atqui dantur plures actus mysticæ Theologiæ, quorum objectum non est humanitas Christi, nec per ordinem ad ipsam attinguntur, immò perfectissimi eius actus, & qui cum omni proprietate, ac rigore dicuntur Theologia mystica, talem humanitatem non attingunt, nec eorum objectum ad humanitatem dictam ordinatur: ergo humanitas hæc sanctissima non est objectum primum mysticæ Theologiæ. Probatur minor: quoniam contemplatio Dei in caligine, quæ propriè est Theologia mystica, & generalitèr contemplatio per negationem cuiuscumque perfectionis positivæ non habet pro objecto quod sacram Christi humanitatem; nec objectum, quod attingit, ordinat ad ipsam humanitatem: ergo. Probatur antecedens pro prima parte: quia humanitas Christi est quoddam objectum particulare, ac distinctum, & positivum: ergo non potest terminare cognitionem universalem, indistinctam, & negativam. Probatur secunda pars eiusdem antecedentis: quia objectum illius confusæ, & indistinctæ contemplationis est infinitè sublimius, quàm Christi humanitas: ergo ad illam nequit Theologia mystica tale objectum ordinare; alitèr pravè procederet.

33. Si dicas contra probationem primæ partis illius antecedentis, quòd objectum illius indistinctæ cognitionis distinctum est, positivum, ac particulare; est enim Deus: ergo potest cognitio indistincta terminari ad objectum particulare, positivum, ac distinctum.

Hæc si dicas, terminos, phrasas que

que Theologia mystica ignoras. Nec nos possumus in quocumque discursu terminos, quibus utimur, explanare. Ideo Isagoge his disputationibus praemissimus, ut videatur, & inde terminorum cognitio venetur. Loquimur enim cum idioma intelligentibus. Respondetur ergo obiectum illud in esse entis esse quidem positivum, distinctum, ac particulare; praeterquam in causando; sic enim universale est. Ast in esse obiecti illius cognitionis aliter res se habet. Illa enim cognitio nullam perfectionem positivam intuetur, sciens quod nihil positivum positivè ab ipsa cognoscibile, Deus est. Vnde cuicumque positivæ perfectioni vale dicens, nititur Deum cognoscere per negationem cuiuscumque ab ipsa cognoscibilis: certò, doctrice fide, cognoscens Deum esse obiectum infinitè sublimius quam ipsa cognoscere valeat. Et ob hoc diximus in Isagoge cum D. Thoma libro 4. numero 24. Deum melius à nobis cognosci, dum cognoscimus, quid non sit, quam cum quid sit cognoscere adnitimur. Quod omne in obiecto adeò eminenti verificari potest: ad omne enim hoc sua infinitas fundamentum praebet. De humanitate autem Christi Domini hoc verum esse non potest: ex emplò enim, ac cognoscitur, clausa terminis videtur: unde esse non potest obiectum illius negativæ, confusæ, ac indistinctæ sublimissimæ cognitionis.

34. Si dicas contra probationem secundæ partis illius antecedentis: visum attingere corpus coloratum, quod est substantia per ordinem, & sub ratione coloris, qui est accidens: ergo potentia seu habitus potest sine inordinatione ordinare perfectius ad minus perfectum: ergo ex hac parte nulla repugnantia est in eo, quod Christi humanitas sit formale obiectum mysticæ Theologiæ.

Respondetur: corpus esse quidem substantialitè, & simpliciter perfectius colore; sed accidentaliter imperfectius: est enim color eius accidentale perfectivum: unde hoc modo ad ipsum colorem ordinatur, sicut perfectibile perfectivo. Inter humanitatem autem Christi

Domini, divinitatem que hoc evenire non posse certius est quam quod maxime. Vnde non adest paritas.

§. II.

Argumenta adversariorum soluta.

35. **C**ontra dictam conclusionem arguitur primò ex ad Corinth. 2. ubi ait Paulus. *Neque existima- vi me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc Crucifixum.* Adest hic Div. Paulus mysticum Theologum agens, & solum Iesum Christum se scire asseverans. Quod verum esse non potest: si Christus Dominus non esset obiectum primarium Theologiæ mysticæ: tunc enim illud aliud se scire prædicaret.

36. Verum frustra in hoc textu suffugium quærit sententia adversa: eò enim nec scholasticæ, nec mysticæ Theologiæ Christum Dominum obiectum primarium esse, probari potest. Quod, ut ostendam, sic procedo, primò: quia uti observat Estius ibi, Paulus non dixit: *Non enim scivi aliud*: Sed sic: *Non enim iudicavi me scire aliquid*, ex quo non sequitur, quod alia ignoret; aliter idem significaretur per hanc propositionem *nihil aliud sciò*, ac per istam: *Nihil aliud me scire iudico*, quod est falsum. Secundò, quia, ut patet per expositionem eiusdem Estij, est que inter alios frequens, idem est dicere Paulum: *Non enim iudicavi*, &c. ac dicere: *Statueram, ita me gerere apud vos, ut nihil aliud scire viderer.* Aut secundum alios: *Non iudicavi*, id est, *dissimulavi apud vos me quidquam scire; non declaravi me aliud scire*: Sed qui statuit se ita gerere, ac si ignoraret: aut qui non declarat, dissimulat vè aliud scire, non sequitur, quod ignoret: immò non ignorare sequitur, aliter non esset dissimulationi locus: ergo idem, quod prius. Tertiò, quia obiectum mysticæ Theologiæ est idem ubicumque, & inter quoscumque: sed quæ hic habet Paulus de nostro pijsimo Redemptore sunt propria Corinthiorum: quod significatur per *ly inter vos*, alias superflueret illud verbum: ergo non loquitur de obiecto formali mysticæ Theo-

Theologia: si namque de illo loqueretur non diceret *inter vos*, sed *inter omnes*; vel absolutè, & sine tali addito, se solum Dominum nostrum Iesum Christum scire, iactaret; ut pote qui obiectum primum Theologiæ mysticæ foret. Quarto denique: quia sicut Paulus dicit, ipsum iudicare se nihil aliud scire, nisi *Iesum Christum*; ita addit, & *hunc Crucifixum*: sed per hoc non dicunt adversarij, mysterium Crucis esse obiectum primum nostræ Theologiæ: ergo pariformitèr, ex quo dicat, se iudicare nihil aliud scire, nisi *Iesum Christum*, non bene inferunt, nostrum Sanctissimum Redemptorem fore obiectum primum eiusdem Theologiæ nostræ.

37. Sed age, & textus directam exhibe intelligentiam. Hanc nobis offerunt Patres, & Expositores D. Augustinus hic tract. 96. 97. & 98. D. Thomas super hunc locum; & ibi Hugo Victor. quæst. 16. & alij; præcipuè Paulus ipse, qui adeò perspicuè sua verba declarat, ut mirum sit, quòd in patrociniū sententiæ oppositæ torqueantur. Ait enim Apostolus, ita cum Corinthijs se gessisse, ac si nihil aliud sciret, nisi mysterium Crucis. Quibus, duo se dissimulare, cognoscitur. Primum est, sapientia humana: ita illis civibus prædicans, ac si illa careret. Vnde, inquit, *sermo meus, & prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis. Id est* (glossat D. Thomas) *per rhetoricam, quæ componit ad persuadendum; ut scilicet supra dixi, quod non fuit intentionis, quòd sua prædicatio niteretur philosophicis rationibus: ita nunc dicit, non fuisse suæ intentionis niti rhetoricis persuasionibus.*

Secundum, quòd gentium Doctor apud Corinthios dissimulavit, fuit sublimitas sapientiæ divinæ, nolens eis tunc temporis arcana occultiora tradere, quorum capaces non erant. Ea quidem poterat, ut præclarissimus Magister edocere, si auditorum tarditas non obstaret. Constat hoc ex eodem dicente ibidem: *Sapientiam autem loquimur inter perfectos. Dicit enim*, ait D. Thomas *A Spiritu Sancto,*

mas, apud vos solum Christum Crucifixum prædicavit: Sapientiam autem id est profundam doctrinam, loquimur inter perfectos. Vnico verbo: D. Paulus prædicabat, ut Apostolus, & rudibus Corinthijs prædicabat. Vt Apostolus debuit tumidos rhetoricæ flosculos amputare, solius crucis sinceritati adhærescens: & quia incipientibus prædicabat, profundam divinitatis doctrinam debuit subicere. Ne, si rhetoricæ lenocinijs mulceretur, apostolatus humilitati contraheret; aut, si altiora rudibus propinaret, auditores obruerentur.

38. Egregium exemplum dedit Sanctus Apostolus animarum directoribus, qui, si discipulorum statui doctrinam, non aptant, litus arant. Est enim doctrina mystica cibus animæ & *Ego palato pœna est panis, qui sano suavis est*, ait D. Augustinus 17. Confess. cap. 16. Vnde Paulus, cibum suæ doctrinæ distribuens, mentibus manducantium aptavit; eò que modo dicto se gessit cum Corinthijs. Quod amplius nervosè ostendit cap. 3. eiusdem epistolæ: ubi suæ distributivæ motivum expendit hisce verbis: *Ego, fratres, non potui vobis loqui quasi spiritualibus sed quasi carnalibus. Tamquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam: non enim poteratis, sed nec nunc quidem potestis; adhuc enim carnales estis. Videatur D. Thomashic, & D. Bernardus initio explanationis super cantica.*

Hæc forsam prolixè scripsi; feci tamen, quia pro sequentibus non semel necessaria erunt, quæ diximus. Ex ijs autem constat, vanum esse recursum ad hæc verba, ut Christus Dominus formale obiectum mysticæ Theologiæ asseratur.

39. Arguitur secundo: Theologia mystica est contemplatio: Obiectum primum contemplationis est Christus Dominus: ergo & Theologia mystica. Cætera nota sunt, & minor probatur. Obiectum primum contemplationis est veritas, ut constat ex eius essentiali definitione, quam supra dedimus dicentes cum D. Thoma, quòd contemplatio

est simplex intuitus veritatis : sed Christus Dominus est veritas , dicente eodem apud Joan. cap. 14. *Ego sum via , veritas , & vita* : Ergo.

Respondetur maiorem non esse omnino indubitam ; quia , ut vidimus numero 5. sunt gravissimi Doctores tenentes mysticam Theologiam esse actum voluntatis , quia que actus voluntatis non potest esse formalitèr contemplatio , propterea maior illa non est omnino certa. Et adhuc in sententia D. Thomæ afferente Theologiam mysticam esse actum intellectus , ut suo loco dicemus , claudicat non parùm illa maior : Et ratio est , quia licet omnis Theologia mystica actualis sit contemplatio ; non tamen convertuntur secundùm ea , quæ diximus numero 4. At , quia in hac questione , ut constat ex eius progressu , non sumimus Theologiam mysticam solummodò in rigorosa , ac propriissima illa acceptione , sed in consideratione magis generali , de qua egimus numero 3. idèò admissa maiori cum nostra disceptatione mystica tract. 3. quæst. 1. art. 1. num. 3. & cum nostro V. Thoma à Jesu libro 5. de contemplatione divina in prologo , negamus minorem. Ad cuius probationem , totumque argumentum dicatur , quod Christus Dominus est *via , veritas , & vita*. Advertendum tamen est cum D. Thoma inibi , quod Christus *simul est via , veritas , & vita ; via quidem secundùm humanitatem , terminus secundùm Divinitatem*. Sic ergo secundùm quod homo dicit , *ego sum via* , secundùm quod Deus addit *veritas , & vita* , per quæ duo terminus huius viæ convenienter designatur. Est dicere : Christus Dominus est verus homo , verus que Deus : ut homo , est via , per quam itur ad contemplationis obiectum , quod est ipse Christus , ut Deus est , secundùm quam rationem est veritas. Vnde si arguens velit Christum , ut Deum esse obiectum primum contemplationis , nobiscum sentit ; si aliud autem intendit , nihil probat.

40. Arguitur tertio : sine obiecto secundario dari potest ; immò & debet , mystica Theologia : quippe debet omnia

obiecta secundaria transcendere , & in solius obiecti primarij contemplatione delitieri , ut postmodum videbimus : sed non est mysticæ Theologiæ status , cuius quieti oblit Christus Dominus , aut in quo non debeat contemplari , ut asserit multoties Seraphica Mater nostra Sancta Theresia , & alij communissimè : Ergo Christus Dominus est obiectum formale , & primum nostræ mysticæ Theologiæ.

Hoc argumentum tangit illam non levem difficultatem , in qua controversitur , an humanitas Christi Domini obsit quieti contemplationis ? Quam difficultatem nec possumus præterire , nec in præsentì vacat pro meritis disputare. Vnde illa ad alium locum remissa , respondemus pro nunc : In hac materia esse , qui autument Christi humanitatem penitus obesse quieti contemplationis : unde serio debet à memoria excludi. Alij autem per oppositum opinantur , humanitatem hanc sanctissimam nunquam derelinquendam , vel in sublimissima contemplatione. Inter hæc extrema , quæ alibi ad examen venient , verissimum est illud vulgare ; *Medio tutissimus ibis*. Vnde nec ex proposito amandanda est sanctissima Reparatoris nostri humanitas à memoria contemplativi , nec hic in omni sua contemplatione debet illam respicere. Hæc est sanctissima doctrina Seraphicæ Theresiæ pluribus in locis , & Extatici Parentis nostri D. Joannis à Cruce , prout vidimus numero 30. ubi modum , quem contemplativi in hoc habere debent , clarissimè tradit. Sed ut scias quidquid circa punctum præsens sciri debet , audi eundem Sanctissimum Doctorem libro 3. Ascensus cap. 1. dicentem : *Este estudio de olvidar , y dexar noticias , y figuras nuncase entiendo de Christo , y su humanidad. Que aunque alguna vez en lo subido de la contemplacion , y vista sencilla de la divinidad nose acuerde el alma de esta Santissima humanidad , porque Dios levanto el espiritu de su mano a este confuso , y muy sobrenatural conocimiento : pero bazer estudio de olvidarla en ninguna manera conviene ; pues su vista ,*

y meditacion amorosa ayudará a todo lo bueno y por ella se subirá mas facilmente a lo muy levantado de union. Y claro está, que aunque otras cosas visibiles, y corporales se ayan de olvidar, y estorven: no ha de entrar en este numero el que se hizo hombre por nuestro remedio, el q es verdad, puerta camino, y guia para los bienes todos. Sic latine leges: *Hæc sollicitudo obliviscendi, & amandandi notitias particulares, & figuras, nunquam intelligi debet de Christo, & eius Sanctissima humanitate.* Quippè licet quandoquæ in ipso sublimis contemplationis ardore, & simplici intuitu Divinitatis, anima nō meminerit huius sanctissimæ humanitatis; quia Deus illam elevavit ad hanc confusam, & supernaturalem contemplationem. Ast memoriam huius sacratissimæ humanitatis consulto, & ex animo amandare, neutiquam convenit. Si quidem intuitus, & meditatio ipsius iuvabit ad omne bonum. Sic que ad verticem unionis facilius ascensus patebit. Clarum que de se est, quod quamvis alia visibilia segreganda sint: non debet inter illa computari, qui propter nostram salutem homo factus est, est que veritas, ostium, via, & dux ad omnia bona. In quibus habes, quid pro nunc argumento facto respondeas, & discrimen sanctissimæ humanitatis Christi ab alijs objectis secundarijs.

41. Arguitur quartò: illud est objectum primum mysticæ Theologiæ, ratione cuius attingitur ab ipsa objectum secundarium ipsius: sed creaturæ, quæ sunt objectum secundarium Theologiæ mysticæ, attinguntur ab ipsa Theologia per id, quod participant à Christo Domino: ergo Christus ut homo est objectum primum Theologiæ mysticæ. Cætera nota sunt, & minor probatur ex Parente nostro D. Ioanne à Cruce cantione 5. sui canticæ spiritualis dicente: Deum Patrem in Verbo Filio suo cuncta, quæ fecerat, vidisse, ea que omnia cum hac filij sui figura decorasse, ut valdè bona apparerent, quod tunc accidit, ait idem Extaticus Doctor: *Quando se hizo hombre ensalzandole en*

hermosura de Dios, y por consiguiente a todas las criaturas en el, por averse unido con la naturaleza de todas ellas en el hombre. Hoc est: *Dum humanam naturam assumpsit, nō solum eam elevavit in Dei pulchritudinem, sed etiam omnes creaturas in ipso propter unionem, quam cum eorum natura in homine fecit.* Et paucis interiectis addit: *En esse levantamiento de la Encarnacion de su Hijo, y de la gloria de su Resurreccion segun la carne nō solamente hermoseò al Padre las criaturas en parte, mas podremos decir, que del todo las dexò vestidas de hermosura y dignidad.* Dicit ergo: *In hac elevatione ob Incarnationem filij sui, & gloriam Resurrectionis secundum carnem, Pater Aeternus creaturas non tantum ex parte decoravit: verum & dicere possumus, quod eas omnimodè exornavit pulchritudine, ac dignitate.* Hactenus illuminatus Doctor: ex quibus minor illa probatur sic à pulchritudine & dignitate, quibus cuncta, quæ Deus fecerat, valdè bona visa sunt, habet ista, quod sint attingibilia à Theologia mystica: atqui hæc pulchritudinem, ac dignitatem habent à Deo, homine, ut patet ex inducta autoritate: ergo à Deo homine participant id, per quod à mystica Theologia attinguntur.

Respondetur: Vnigenitum Dei Filium esse per quem facta sunt omnia. Vnde cū creaturarum pulchritudo, & dignitas, & quidquid in ipsis amabile est, cuiuscunque ordinis sit, sit factum, per ipsum sanè verbum factum est, per quod facta sunt omnia: eo que divinum Verbum creaturarum pulchritudinem condidit cum Patre, cum quo erat cuncta cōponens. Vnde verissima est doctrina nostri profundissimi Doctoris. Vim tamen facit in eius autoritate, quod dicat, hæc omnia tunc evenisse, cū *Verbum caro factum est.* Impetres tamen iste retunditur, si dictum tanti Doctoris serietate debita perpendatur. Ait enim, quod tunc accidit, cū homo factus est, illum scilicet hominem, elevans in pulchritudine Dei: ac per consequens omnes creaturas in illo, ob unionem cum natura omnium illarum in homine. Sic loquitur mysticus hic

præclarissimus. Cuius verba affatim demonstrant, mentem eius eò tendere, ut pulchritudinem, & dignitatem humanitatis assumptæ ostendat, insimulque naturæ omnium creaturarum; eò quòd omnium creaturarum naturæ quoddammodò se se univit, cum naturam humanam terminavit: quamobrè verum est istam pulchritudinem à creaturis minime habendam iri; si Deus homo non fieret: manerent tamen pulchræ pulchritudine derivata à primo pulchro, quod sat est ad salvandam Theologiæ mysticæ terminabilitatem. Quod loco citato docuit Seraphicus noster Pater ijs verbis: *Pero allende de todo esso hablando aora algo segun el sentido, y afecho de contemplation: En la viva contemplacion, y conocimiento de las criaturas, hecha de ver el alma con gran claridad aver en ellas tanta abundancia de gracias, virtudes, y hermosura de que Dios las dotò, que le parece estar todas vestidas de admirable hermosura natural derivada, y comunicada de aquellla infinita hermosura sobrenatural de la figura de Dios, cuyo mirar viste de hermosura, y alegria à el mundo, y todos los*

Cielos. Id est: *Dum anima creaturas attenta contemplatione intuetur, clarissimè cognoscit, omnes illas fulgere copiosa ubertate gratiarum, virtutum, & pulchritudinis, quas Deus illis contulit. Illæ omnes animæ representantur fulgidæ mira naturali pulchritudine, quam in easdem corrobavit supernaturalis illa pulchritudo figuræ Dei, cuius respicere omnia creata reddit venusta.* Ex qua certissima doctrina colligitur, quòd etiamsi incarnatio dabilis non fuisset, adhuc creaturæ haberent, per quod mysticam Theologiam terminarent.

Demus tamen, hunc creaturarum pulcherrimum amictum à verbo incarnato, & non aliunde provenire: primus conferens non esset Christus, nisi qua Deus est; quia qui humanitatem creavit, est Verbum humanitatem ipsam terminans, ac decorans: consequenter que semper verum est, quòd à Deo derivatur id, ratione cuius creaturæ

sunt secundaria obiecta mysticæ Theologiæ.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum solus Deus, & sub ratione Deitatis sit obiectum formale mysticæ Theologiæ?

Non loquimur de ratione formali sub qua, tum quia quæstio præsens de illa non agit: tum quia extra controversiam est rationem Deitatis non esse rationem sub qua Theologia mystica attingit proprium obiectum. Loquimur tamen de ratione formali quæ in proprio obiecto attingitur à Theologia mystica. Vndè titulum explicatiùs offerentes inquirimus: An Deus solus non sub ratione aliqua attributali, sed sub ratione communissima, & absoluta Deitatis, sit obiectum quod mysticæ

Theologiæ? Qua in re prima sententia negat. Eam tenet quotquot assertis præcedentibus contrarios habuimus. Secunda affirmat: Et hæc est mysticæ Theologiæ Parentis D. Dionysij cap. 3. Eccles. Hierarch. prout vidimus num. 8. & D. Thomæ 1. p. quæst. 1. art. 7. ubi Caietanus: Est Carthusiani supra Arcopagitam de mystica Theologia art. 8. Nostrique Philippi à Trinitate discursu præoemiali art. 2. Disceptationis mysticæ tract. 3. quæst. 3. art. 1. Est que inter Mystas communis. Cum quibus sentio. Vnde.

§. I.

Veritas tenenda duplici conclusione statuitur.

42. **S**It prima assertio nostra: *Obiectum quod mysticæ Theologiæ est solus Deus.* Probaturque primò conclusio ex his omnibus, quæ hæcenus dicta sunt, postmodum quæ dicuntur. Etenim Theologiæ mysticæ obiectum est aliquod ens: at non est ens abstrahens à creato, & increato, ut vidimus tota quæstione prima, neque est ens determinatè creatum, ut videbimus cum de obiecto secundario agamus, iam quæ ex hucusque dictis notum est; neque etiam est Christus, ut homo, ut vidimus tota quæstione præcedenti: ergo est Deus. Patet ista: quia nihil aliud remanet, quòd possit eius obiectum esse.

43. Probatur secundò conclusio ratione desumpta ex D. Dionysio cap. 7. de divinis nominibus, & ex D. Thomæ articulo citato in argumento *sed contra*, sic quæ illam proponimus. Illud est obiectum formale scientiæ mysticæ, cuius ipsa sermo, & cognitio est: atqui scientia mystica est sermo de Deo, seu cognitio Dei: ergo obiectum formale mysticæ Theologiæ est Deus. Consequentia est formalis. Præmissæ autem probari debent: quarum maior est D. Thomæ loco citato dicentis: *Illud est subiectum scientiæ, de quo est sermo in scientia*, ergo illud est subiectum scientiæ mysticæ, de quo in ipsa sermo est; seu cuius ipsa sermo, & cognitio est.

Minor autem est expressa laudati D. Dionysij Theologiam mysticam describentis per hoc quòd sit: *Divinissima Dei cognitio, quæ est per ignorantiam cognita secundum veritatem supra mentem, quando mens ab alijs omnibus recedens, postea & se ipsam dimittens unita est supersplendentibus radijs, inde, & ibi non scrutabili profundo sapientiæ illuminata.* Quæ verba apud omnes Mystas continent Theologiæ mysticæ definitionem. De quo videre poteris nostram Catenam mysticam fol. 19. Ergo Theologia mystica est cognitio Dei; atque

ideò eius obiectum est ipse Deus.

44. Confirmatur ex Seraphica Matre nostra D. Theresia quæ cap. 10. suæ vitæ hoc ipsum docet hisce verbis: *Acaeciame en esta representacion, que hazia de ponerme cabe Christo (que he dicho) y algunas vezes leyendo, venirme a deshora un sentimiento de la presençia de Dios, que en ninguna manera podia dudar que estaba dentro de mi, ò yo toda engolfada en él: Esto no era manera de vision, creo le llaman mystica Theologia.* Quibus sanctissima hæc Doctrinx mysticæ Theologiam nobis aperit per ordinem ad Deum, qui pondus omne suæ propensionis terminat. Videantur V. N. Thomas a Iesu libro 5. de contemplatione divina cap. 11. Et Ioseph à Iesv Maria 1. p. cap. 18.

45. Probatur tertio assertio nostra. Per ordinem ad Deum specificatur mystica Theologia: ergo Deus est eius obiectum formale. Patet ista nam idem est obiectum formale, & specificativum. Probatur antecedens: specificativum habitus scientifici specificat partes integrantes totum habitum: sed ut modò supponitur ex 1. p. q. 1. Deus est specificativum habitus Theologici, mysticæ Theologiam sub se comprehendentis: ergo, &c.

46. Confirmatur: Deus est obiectum attributionis relatè ad mysticam Theologiam: ergo est eius obiectum formale; quia nihil aliud est obiectum formale, quàm obiectum attributionis. Antecedens probatur: obiectum attributionis iuxta Div. Thomam quæst. 4. prologi sententiarum, est illud, quòd continet omnia, quæ tractantur in scientia; ita ut illa omnia revocentur ad ipsum; & insuper quòd de ipso sit, potissima cura in scientia, ac denique, quòd scientia per illud differat à qualibet alia scientia, de quo videre poteris nostros Compluteneses in logica disputatione 1. quæst. 2. numer. 11. & 19. atqui Deus relatè ad mysticam Theologiam hæc omnia habet: ergo. Minor pro prima parte probatur ex verbis D. Dionysij num. 8. datis. Quibus dissortè asserit

20. mysticum Theologum omnia in Deum revocare: quippe cuncta ad mysticam Theologiam quoquomodo pertinentia, vel sunt ipse Deus, vel sunt Dei, vel ad Deum, vel à Deo, ut ait Caietanus super art. 7. citatum ex 1. parte.

Ac per hoc probatur secunda pars illius minoris; siquidem mystica Theologia nullatenus omnia in Deum refunderet, si de ipso potissimum non curaret. Accedit, quod hæc potissima cura communiter à Doctoribus explicatur per hoc, quod si aliqua præcepta tradantur in scientia sint de eo, quod ab ipsa, ut proprium obiectum respicitur. Quod mysticæ Theologiæ respectu Dei convenire certissimum est: siquidem inter plurima præcepta, quæ mystica Theologia tradit, nullum est, quod in ordine ad Deum non sit. Quidquid incipientibus præcipit, quidquid proficientibus imperat, quidquid denique circa perfectos statuit, in Deum revocat, instruens animam, ut in via spiritus, quam sequitur, sic se gerat, ut Deum, quem totis viribus contemplatur, valeat obtinere. Totam huius arcanae, divinissimæ que scientiæ provinciam lustra, imperium contuere, replica principatum; & miraberis omnia eius statuta eò tendere, ut ijs anima proportionata Deo suo nobile cælum sit aureum reclinatorium. *Tertia pars eiusdem minoris constat ex dictis numero 45.*

47. *Sit secunda assertio. Ratio formalis quæ in obiecto mysticæ Theologiæ est ratio absoluta Deitatis.* Sic D. Thomas citatus, quem omnes eius discipuli, & plures ex extraneis sequuntur. Probatur primò autoritate Angelici Præceptoris art. 7. citato dicentis: *Omnia autem pertractantur in sacra doctrina sub ratione Dei.* Vnde si scientia mystica attingit obiectum secundarium, est sub ratione Dei. Si obiectum primum, ipsum scilicet Deum attingit, non est sub ratione aliqua attributali, aut sub aliqua alia ratione, præterquam sub ratione Dei: atq; adeò hæc est ratio formalis constitutiva obiecti Theologiæ mysticæ, ut res est, seu, & est idem, est

ratio formalis quæ ipsius obiecti.

48. Probatur secundò conclusio discursu Caietani præcitati: etenim Deus potest considerari, vel quidditative, vel ut prima omnium causa, vel sub conceptu communi entis, aut actus; vel denique sub ratione aliqua attributali, nempe, ut iustus, bonus, sapiens, &c. Primò modo consideratur secundum suam quidditatem, quam, ait Caietanus, *Circumloquimur Deitatis nomine*: secundo modo sumitur relative ad extrinsecum: tertio modò accipitur sub conceptu communissimo: ultimo autem modo consideratur per accidens, hoc est, per id, quod est extra constitutivum metaphysicum ipsius: sed nullo ex prædictis modis, præter primum, est Deus obiectum mysticæ Theologiæ: ergo hæc attingit Deum sub ratione Deitatis. Probatur minor: Quod primario attingit Theologia mystica in Deo est id, quod ipsa appetit, & anxie petit: sed quod sic petit, & appetit, est ipsa Deitas, seu Dei quidditas, & non ipse Deus sub ratione aliqua communi, aut attributali, aut sub ratione causæ universalissimæ ergo. Probatur minor primò: quia, ut observat Caietanus, cognitio quidditatis est omnium prima & fundamentum cæterarum: ergo prius petit, & appetit anima Deum sub ratione Deitatis, quam sub alijs illis rationibus. Secundò probatur eadem minor. Id appetit anima media Theologia mystica in hac vita, quò beatur in futura: at in futura vita attingit Deum sub ratione Deitatis: ergo. Minor patet: quia nihil aliud est attingere Deum sub ratione Deitatis, nisi ipsum attingere, ut Deus est, quod certè habebimus in patria: quippe cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est. Maior autem probatur ex doctrina expertissimi Doctoris nostri D. Ioannis à Cruce pluribus in locis. In suo Cant. cantione 1. ait:

Deseubre tu presencia,
Y mateme tu vista, y hermosura,
Mira que la dolencia
De amor no bien se cura
Sino con la presencia, y la figura.

Idem

Idem docet pluribus alijs cantionibus eiusdem Cantici sextam solummodo damus, in qua sic loquitur:

Ay quien podrá sanarme!
Acaba de entregarte ya de vero,
No quieras embiarme
De oy mas ya mensagero.

Que no saben decirme lo que quiero. Pondera in prima cantione ultimam carmen, & in secunda secundum. Sed ne ipsa, vel levissima ponderationis fatigeris, accipe eundem Parentem nostrum sic per versum 4. dictæ 2. cantionis dicentem: *Esto, Señor mio Esposo, que andas dando de ti à mi alma por partes, acaba de darlo del todo. Y esto que andas mostrando, como por resquicios, acaba de mostrarlo à las claras. Y esto, que andas comunicando por medios, que es como comunicarte de burlas, acaba de hazerlo de veras comunicádote por ti mismo.* Est dicere: Domine, ac Sponse, hoc, quod mihi divisum, aut per portiones confers, perfectè iam mihi conferre, dignare. Hoc, quod per cancellos ostendis, age, & ostende manifestè. Quod mihi per internuntios comunicas, iam, quæso, per te metipsum concede. Et priùs dixerat animam prorumpere in illa verba: *Acaba de entregarte ya de vero; porque todo lo que de Dios se puede en esta vida conocer, por mucho, que sea, no es conocimiento de vero, esto es, entero, y perfectò de Dios; porque es conocimiento en parte, y muy remoto: mas conocerle essentialmente es conocimiento de veras, el qual aqui pide el alma no se contentando con essotras comunicaciones.* Est dicere: Age, Domine, & trade te metipsum mihi omni plenitudine. Hoc que dicit anima, quia omnis cognitio, quam in hac vita haberi potest de Deo, quantumvis perfectissima sit, non est simpliciter, & absolutè perfectæ; est quippè cognitio ex parte, & obscura. Cognitio verò facialis est verè, ac propriè cognitio, hanc que petit anima alijs communicationibus non contenta. Videatur idem Extraticus Doctor cantione 19 ad illum versum: *Y mira con tu haz à las montañas: Vbi ait: La haz de Dios es la Divinidad, y las montañas son las po-*

tencias de el alma Memoria, Entendimiento, y Voluntad, y assi es como si dixera: *Envisite con tu divinidad en mi entendimiento dandole inteligencias divinas, y en mi voluntad dandole y comunicádole el divino amor y en mi memoria con divina possession de gloria.* Hoc est: *Facies Dei est Divinitas ipsius.* Sylvar sunt animæ potentia memoria, intellectus, & voluntas. Vndè hoc, quod nunc inquit anima, est idem, ac si diceret: illabere, Domine, tua Divinitate in ratione summæ lucis in meum intellectum: in ratione summi amoris illabere in meam voluntatem: illabere deniquè in memoriam meam possessione tua gloriæ. Et post pauca addit, animam nullo alio fore contentam: *Sino con la haz de Dios, que es comunicacion essential de la divinidad sin otro algun medio en el alma, por cierto contacto de ella cõ la divinidad, lo qual es cosa agena de todo sentido, y accidentes, por quanto es toque de substancias desnudas es à saber de el alma mediante las potencias dichas y divinidad.* Est dicere: *Non quiescit anima, nisi cum Dei visione intuitiva.* Iam enim tædet ipsam quodcumque medium inter eam, Divinitatem que interiectum. Vult ergo Deo immediatè uniri per quendam contactum substantialem ipsius animæ, & Divinitatis: quod prorsus remotum est à sensibus, & accidentibus, pro quanto est contactus substantialis, scilicet, animæ medijs suis dictis potentijs, & Divinitatis. Toties divinitatem repetere, nihil aliud demonstrare potest, nisi quòd divinitas ipsa sit ratio subqua mystica Theologia suum obiectum attingit.

49. Dices: si dicta vera sunt, ratio subqua in obiecto mysticæ Theologiæ non est Deitas, ut dicit quidditatem Dei præcisè, sed prout ambit omnia prædicata divina: ergo non est ratio illa absoluta Deitatis. Probatur antecedens: primò; quia id, quo anima beatur, non est sola Deitas prout dicit illam præcisam rationem, sed prout dicit omnia divina, ita taliter, quòd si aliquis aliquod attributum non videret, perfectè beatus non foret: ergo id est obiectum Theologiæ mysticæ, quòd appetit & id appe-

appetit, quod beat, non ergo sola ratio præcisa deitatis est ratio quæ in obiecto illius. Probatur secundò idem antecedens; quia ut constat ex dictis ex catione 19. Parentis nostri D. Joannis à Cruce, anima in contemplatione non solum petit, & appetit id, quod est obiectum intellectus, sed etiam, quod est obiectum voluntatis, & memoriæ: Ergo obiectum mysticæ Theologiæ non est ratio præcisa Deitatis. Antecedens constat ex loco citato, & consequentia patet: nam memoria, ut dicitur ibi respicit gloriæ possessionem, constat autem gloriæ possessionem dicere omnia, quæ sunt in Deo, ita talitèr, quod si aliquid deficeret, non daretur possessio gloriæ, seu beatitudo; quia hæc non compatitur cum defectu cuiuscumque boni, iuxta illud: *Ego ostendam tibi omne bonum.* Exod. 33. quod graviter observant nostri Salmanticenses tract. 19. disp. 2. dub. 2. num. 18. & similiter obiectum voluntatis, charitate informatæ, est bonitas omnium eorum, quæ in Deo sunt, ut docent prædicti Patres loco citato.

Respondetur negando antecedens. Ad primam probationem dicas cum eisdem Salmanticensibus num. 24. in fine: beatitudinem supernaturalem suam posse, vel prout est visio intuitiva; vel sub expresso conceptu beatitudinis. Primo modo terminatur ad Deum sub ratione deitatis: secundo autem modo respicit Deum, ut summum bonum satisfativum appetitus, quæ ratione est obiectum charitatis, omnem que bonitatem divinam dicit. Nostra mystica Theologia assimilatur beatitudini, prout est visio intuitiva; non autem sub expresso conceptu beatitudinis. Vnde suum obiectum sub ratione Deitatis attingit.

Ex quibus ad secundam antecedentis probationem respondetur: ibi animam petere à Deo contemplationem, seu mysticam Theologiam, quæ occurrat Deitati à se petita: quæ contemplatio consistit in divinis illis intelligentijs, quas precatur. Et hoc est, quod præ nobis facit in illa autoritate: cui non opponitur, quod amorem petat, & summi boni perfectissimam possessio-

nem, quæ duo rationem præcisam Deitatis non respicere fatemur; sed eodem modo in ipsis mysticam Theologiam formaliter consistere negamus.

§ II. Respondetur argumentis.

50. **C**ontra primam conclusionem arguitur primò. Obiectum quod Theologiæ mysticæ est commune per prædicationem: ergo eius obiectum quod non est Deus: patet ista: nam Deus est singularissimus. Et antecedens probatur: primò ex D. Thoma in 1. sententiarum art. 4. prologi dicente: subiectum scientiæ hoc habere, quod scilicet per prædicationem commune est. Probatur secundò idem antecedens, quia idem Angelicus Doctor citato articulo 7. ex 1. part. ait: *Sic enim se habet subiectum ad scientiam, sicut obiectum ad potentiam, vel habitum:* sed obiectum potentiae, vel habitus est commune per prædicationem: ergo similiter obiectum scientiæ: ergo & Theologiæ mysticæ, quæ scientia sanè est.

Respondetur primò ex Caietano distinguendo antecedens: *Commune per prædicationem* in obliquo, vel in recto, concedatur: In recto præcisè, negetur. Itaque obiectum mysticæ Theologiæ commune est per prædicationem, sive in recto, sive in obliquo, non autem præcisè in recto. Primum patet; quia ut inibi ait idem Præceptor Angelicus, *omnia per tractantur in sacra doctrina sub ratione Dei; vel quia sunt ipse Deus, vel quia habet ordinem ad Deum, ut ad principium, & finem.* Vnde de obiecto primario prædicatur in recto; de alijs verò solummodò in obliquo prædicatur. Dicit enim, quidquid Theologia mystica attingit, ordinem ad Deum, sub quo ordine attingitur; atque adeo de ipso prædicatur Deus in obliquo. Nec hoc speciale est in Theologia mystica; nam, ut dicitur 4. Metaphys. etiam in scientia de sano verum est. Quare licet dentur plures scientiæ, quarum obiecta formalia de pluribus inadæquatis formalitèr, & in recto prædicantur; non tamen hoc evenit in omnibus, ut dic-

tum est. Per quod patet ad primam antecedentis probationem; quia D. Thomas intelligitur de prædicatione non præcisè in recto; sed vel in recto, vel in obliquo. Et similiter explicatur textus in secunda antecedentis probatione adductus.

Respondetur secundò cum eodem Caietano negando antecedens. Ad primam probationem dicatur, D. Thomam loqui de ijs, quæ communiter eveniunt in obiectis aliarum scientiarum; non quia in omnibus obiectis scientiarum necessariò reperiatur talis conditio. Ad secundam probationem respondetur: paritatem illam, quam inducit D. Thomas inter potentiam, & scientiã non respicere illam communitatem, seu prædicationem. Quod inde constat evidenter, quòd obiecta non sunt communia relatè ad scientiam, vel potentiam; sed relatè ad obiecta particularia. Constat ex ipsis Div. Thomæ verbis, ipsum non contulisse obiectum potentia, scientia quæ cum obiectis sibi inferioribus; sed cum ipsis scientia, & potentia, quippe asserit: *Sic enim se habet subiectum ad scientiam, sicut obiectum ad potentiam.* Consistit quæ paritas in eo quòd, sicut ratio formalis obiecti potentia est illa, qua omnia referuntur ad potentiam; sic ratio formalis obiecti scientia est illa, sub qua omnia attinguntur à scientia. In hoc paritatem possuit D. Thomas; nec verbum de communitate per prædicationem faciens.

51. Arguitur secundò contra secundam conclusionem, Deus sub ratione Deitatis est indemonstrabilis, ac per causam, seu rationem à priori incognoscibilis: ergo sub ratione Deitatis non est obiectum mysticæ Theologiæ. Antecedens notum est: Deitas enim, nec causam, nec rationem à priori habet, per quam demonstretur, aut cognoscatur: & consequentia probatur; quia omnis scientia suum obiectum per causam, seu rationem à priori demonstrat: ergo cum Theologia mystica sit scientia, hoc ipsum habere debet.

Si hoc argumentum loquitur de Theologia mystica, ut scientia est; vel

A Spiritu Sancto,

ut idem habitus cum scholastica est, constat eius solutio ex ijs, quæ nostri Thomistæ docent communiter in prædialibus Theologiæ, considerantes obiectum complexè, & incomplexè. Obiectum incomplexè sumptum non demonstratur à scientia: quia Metaphysica v.g. non demonstrat ens, nec habet causam, seu rationem, per quam talem demonstrationem faciat. Similiter sacra Theologia Deum non demonstrat; sed supponit, ac de eo demonstrat attributa, quæ sunt veluti eius proprietates: in qua demonstratione ratio à priori est Deitas ipsa. Vnde non est verum, quòd obiectum incomplexè sumptum demonstratur; sed quòd de ipso demonstrantur passionibus, seu prædicata, quæ quidem sunt obiectum complexum, quod certè à scientia demonstratur. Quam doctrinam applicare debes mysticæ Theologiæ, si ut scientia, vel pro habitu, sumitur.

Alt si de ipsa, prout mystica est loquamur, aliter respondere oportet: Etenim arcana hæc scientia differt à Theologia Scholastica, & positiva, uti docet V. doctissimus quæ P. N. Ioannes à Iesu Maria canon. 7. 8. & 9. in quorum ultimo ait: *Tertia, quæ nec disceptat, ut Scholastica, neque per nomina, seu propriè, seu translate accepta, sensa divina concipit ut positiva; sed per universarum rationum, ac nominum ablationem intellectu creaturarum omnium imagines supergresso, ac stupente, voluntate quæ altius erecta, Deum gustat, & amplectitur, quæ mystica Theologia est.* Quibus edocemur Theologiam mysticam non esse argumentativam, ut scholasticam; sed potiùs intellectu stupente, & ignita voluntate esse Dei gustativam. Vnde licet Theologia Scholastica non possit demonstrare, sive per causam, sive per rationem à priori Deitatem; mystica tamen ipsam Deitatem degustat: immo est ratio degustandi cætera omnia, quæ veluti proprietates ipsius ab ipsa concipiuntur emanare, & omnes illos effectus, quorum causa prima est. In omnibus enim illis delicias invenit, suavissimum respicit stuporem. Mirissimè hæc docet Extaticus Parens noster Div.

Joannes à Cruce illustri illa cantione 39.
cantici sui spiritualis.

El aspirar de el ayre,
El canto de la dulce Filomena,
El soto, y su donayre
En la noche serena

Con lla na, q̄ consume, y no dà pena.

Vbi per noctem serenam, in qua anima cupit prædicta videre, intelligit mysticā nostram Theologiam. *Esta noche*, ait, *enque el alma desea ver estas cosas es la contemplacion; porque la contemplacion es obscura, que por esso la llaman por otro nombre mystica Theologia, que quiere decir sabiduria escondida, y secreta de Dios.* Id est: *Nox ista* in qua hæc desiderat anima videre, est contemplatio; quia hæc contemplatio obscura est: quocirca alio nomine dicitur mystica Theologia, hoc est, sapientia Dei arcana. In hac ergo mysticæ Theologiæ serena nocte sperat anima videre *el soto, y su donayre*. Verba eius accipe: *Por el soto entiende aqui à Dios con todas las criaturas, que en el están; porque assi como todos los arboles y plantas tienen su vida, y raíz en el soto, assi las criaturas celestes, y terrestres tienen en Dios su raíz, y su vida. Esto pues dice el alma que alli la mostrarà à Dios, en quanto es vida, y ser todas las criaturas, conociendo en el el principio y duracion de ellas y à ellas; porq̄ sin el no se le dà al alma nada, ni estima enocellas por via spiritual. El donayre del soto desea tãbien mucho el alma ver el qual es la gracia, sabiduria, y donayre, q̄ de Dios tiene, no solo de cada una de las criaturas, sino la que hazen entre si en la correspondencia sabia, y ordenada de unas à otras, assi superiores, como inferiores: lo qual es conocer en las criaturas por via contemplativa, que es cosa de grã deleyte, porque es conocer acerca de Dios.* Quæ latinitati donata sic se habent: *Per saltum* hic anima intelligit Deum cum omnibus creaturis, quas ipse ut omnium earum causa continet: quia, sicut omnes arbores, & plantæ vivunt, & radican-
ter in nemore; sic omnes creaturæ à Deo suam originem trahunt, & in ipso vivunt. Hoc ergo dicit anima, quod in illa

serena nocte contemplabitur Deum, in quantum omnibus creaturis confert vitam; & esse: cognoscens in ipso Deo non solum creaturas; sed etiam principium, & durationē earum: quia sine cognitione Dei pro nihilo habet anima creatorum cognitione. Valde quoque desiderat anima videre saltus, seu nemoris pulchritudinem: quæ nihil aliud est, nisi gratia, sapientia, & providentia, quam Deus habet, nedum cum creaturis singulis; verum etiam, & maxime cum omnibus, quatenus inter se connexæ sibi metipsis correspondent, & hæc in illas ordinantur; ac tandem in sui primam causam referuntur: quod est cognoscere in creaturis per viam contemplationis, & hoc est *deliciosissimum animæ*. In hac ergo supernæ contemplationis serena nocte anima oceanum Deitatis ingressa in eius altitudine incomprehensibili ipsam Deitatem intuetur, & quidquid ab ipsa, vel dimanat, vel causatur admirans videt. Ipsa tamen Dei quidditas est id, ratione cuius hæc omnia attinguntur.

52. Quæ, ut perfectius dignoscas, & Theologiæ mysticæ naturam cognoscere incipias, observare debes: animam contemplativam uniram Deo supponi. Non enim potest Theologia mystica exerceri, quin anima Deo supponatur unita, vel media fide in præsentia, vel media visionē beatifica in patria: unde hunc ipsū Deū, cui vel fide, vel beatifica visionē unimur, per mysticā Theologiam contemplamur. Hoc æquē certū est, ac quod Theologia mystica est Theologia, de cuius ratione est, quod fidem supponat in solo, & claram visionem in calo. Supposita ergo fide, veluti primo principio, cui innitur, incipit Theologia scholastica deducere suas conclusiones. Et ratio formalis constitutiva obiecti Theologiæ Scholasticæ in esse rei est ipsa, qua constituitur fidei obiectum: Vtriusque enim est Deitas ratio formalis quæ, ut docent nostri Salmant. tract. 17. disp. 1. dub. 1. §. 4. & tract. 19. disp. 2. dub. 2. & alibi. Ad hunc ergo modum Theologia mystica supponit fidem, & id
ipsum

ipsum, quòd fides docet, in-
 medijs donis Spiritus Sancti. Vnde iam
 non ducitur extrinseco testimonio di-
 centis, sed intrinseco experimento, cu-
 ius dicta dona causæ sunt: atque adeò
 sicut Theologia scholastica veritates
 fidei multoties attingit non propter
 dicentis extrinsecum testimonium; est
 quippè scientia; sed propter conexio-
 nem, quam extremitates inter se dicere
 invenit, in logico artefacto, quo utitur:
 sic Theologia mystica, non extrinseco
 testimonio ducta, sed experimentalis
 notitia, qua gaudet, id ipsum, quòd
 fides docet, degustat; & sicut fides ha-
 bet pro ratione formali quæ Deitatem,
 sic & mystica Theologia.

53. Si dicas; hinc haberi, quòd
 attributa sint obiecta secundaria mysticæ
 Theologiæ. Respondetur: Vanum
 prorsus esse in hac anili obiectione sol-
 venda tempus infumere: cum id ipsum
 possit dici, & verè dicatur de Theolo-
 gia scholastica, tam viatorum, quàm
 beatorum de ipsa increata scientia, ac
 de fide. Videantur citati Salmanticensis
 loco citato ex tract. 17. num. 30. Et
 tract. 3. disp. 3. dub. 2. num. 34. qui
 cum Ferrara 1. contra gentes, cap. 48.
 ratione 1. dicunt, attributa non esse
 propriè obiectum primarium intellèc-
 tionis essentialis Dei, nec fidei, &c. quia
 licèt per se attingantur; non tamen sunt
 ipsa ratio *subqua* cætera ad virtutem
 cognoscitivam referuntur. Sed nec sunt
 propriè obiectum secundarium; quia
 obiectum secundarium propriè dictum,
 differt realiter à primario: unde non
 sunt secundarium; quia non cognos-
 cuntur in alio realitèr diverso, & priùs
 cognito. Nec sunt primarium, quia
 ratione alterius, munus rationis *subqua*,
 seu obiecti formalissimi, habentis cog-
 noscuntur.

54. Arguitur tertio: Deus est ob-
 iectum mysticæ Theologiæ sub ratione
 Veritatis: Ergo non sub ratione Deitatis.
 Consequentia nota est, & antecedens
 probatur. Sub illa ratione attingit my-
 stica Theologia Deum, quæ ponitur in
 eius diffinitione, ut illius differentia:
 sed ponitur sub ratione Veritatis: est
 quippe *simplex intuitus veritatis*: Ergo,

Respondetur ex laudatis Salmanticensibus dicto tract. 17. disp. 1. dub. 2. num. 53. distinguendo antecedens: *Veritatis* in essendo, concedatur; in cognoscendo, seu in dicendo, negetur antecedens. Dari in Deo veritatem in essendo, in cognoscendo, & in dicendo, suppono: ex quibus veritas in essendo est omnino indistincta à Deitate ipsa. Nihil aliud explicatur per veritatem in essendo, nisi Deitas ipsa prout diversa est à deitate falsa: & hæc Veritas, seu vera Deitas, est quæ ponitur in definitione contemplationis: unde nihil contra nos sequitur.

55. Dices: Verba diffinitionis accipienda sunt in sensu omnino proprio: sed sensus proprius, & omnino rigorosus illius verbi *Veritatis* non est Deitas: Ergo non significat Deitatem.

Respondetur negando minorem. Veritas enim omnino propriè significat primam veritatem in essendo; quia per hoc, quod alias significet, non sequitur, quòd non significet istam. Et quamquam ponatur veritas in definitione Theologiæ mysticæ, seu contemplationis, ut prædicatum differentiale, non inde inferitur, fore rationem *subqua* specificativam habitus, constitutivamque obiecti in esse obiecti. Cuius rei exemplum habemus in virtutum principe Charitate, quam diffinit Magister in 3. dist. 27. per hoc, quòd sit: *Virtus, qua diligitur Deus propter se & proximus propter Deum, & in Deo*. In qua diffinitione ter Deus auditur, nunquam tamen sub ratione Deitatis: hæc enim non est ratio constitutiva obiecti Charitatis in esse obiecti, sed bonitas divina, uti vidimus num. 49. Ponitur tamen Deus in eius diffinitione; quia Deus est obiectum specificationis Charitatis, licèt non specificet sub ratione Deitatis. Sic ergo veritas in essendo, seu vera Deitas, ponitur in definitione mysticæ Theologiæ, ratio autem *subqua* à qua veritas in essendo habet unde speciem tribuat, non exprimitur, nec debuit; quia diffinitiones debent succintè comprehendere, quæ pertinent ad notiones diffinitorum: & hoc potius salvatur,

nam ponitur obiectum quod formale, quam si ponatur sola ratio *sub qua*. Et ratio huius ea videtur esse, quod obiectum quod dicit & rationem *sub qua*, & rationem *quæ*: unde omnia unico verbo comprehenduntur pro laconica definitionum praxi, & ut possunt, quæ debent exprimi, proponuntur.

56. **I**ntas: Veritas posita in definitione Theologiæ mysticæ dicit ordinem ad intellectum: sed Deitas talem ordinem non dicit: ergo veritas prout in tali definitione ponitur, non est omnino idem cum Deitate. Maior est D. Thomæ 1. p. quæst. 16. art. 3. & minor certissima est.

Respondetur minorem esse falsam, loquendo de vera Deitate, prout cerè loquimur in præsentī, ut diximus 54. Deitas enim vera est perfectiva intellectus; atque adeo dicit ordinem ad illum. Quod loco citato ex 1. p. docet Caietanus dicens: *Nec propterea ponimus verum in re absque ordine ad intellectum: sed ponimus primò ens, deinde ens, ut perfectivum intellectus, & tertio intelligibile: quoniam intelligibile est, quia verum est, & non è contra. In hoc autem, quod est esse perfectivum intellectus manifestè patet ordo ad intellectum.* Videantur PP. Salmantic. tract. & disp. dictis dub. 1. numer. 32. Vnde

veritas, quæ in definitione mysticæ Theologiæ ponitur, omnino indistincta est à Deitate.

27. **R**eplicas: *Idem est obiectum principiorum, & totius scientiæ; cum tota scientia virtute contineatur in principijs* ait D. Thomas 1. p. q. 1. art. 7. sed fidei articuli sunt principia mysticæ Theologiæ, ut inibi docet idem Angelicus Doctor, & fidei articuli, ipsa quæ fides habent, pro ratione formali veritatem indicendo, quæ non est omnino idem cum Deitate: ergo.

Respondetur, omisissis aliquorum solutionibus, breviter, distinguendo minorem pro secunda parte, *pro ratione formali sub qua*, concedatur: *pro ratione formali quæ*, negetur. Nec aliquid aliud expendi debet in huius minimè urgentis replicæ solutione. Itaque fateamur articulos fidei esse nostræ Theologiæ principia, ipsamque fidem esse relatè ad ipsos, veluti habitum primorum principiorum, ex quo sequitur, quod idem sit omnium obiectum quod, & ratio quæ: & ita evenit, ut ex superioribus constat. Non autem sequitur, quod habeant eandem rationem *sub qua*, de qua, ut præmonuimus, & de se patet, non loquimur in præsentī: ut autem sciamus, quamam illa sit, exurgat.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum ratio subqua obiecti mysticæ Theologiæ sit principium elicativum ipsius?

Rest formam obiecti in esse rei, formam obiecti in esse obiecti examinandam suscipimus, in quo gravissimi ponderis difficultates latere examen ipsum monstrabit.

§. I. *Veritas tenenda statuitur.*

58. **I**n præsentī difficultate duplex invenitur sententia. Prima tenet rationem *sub qua* mysticæ Theologiæ esse lumen, à quo elicitur: sive illud

lumen sit habitus fidei, sive donum sapientiæ, aut scientiæ, aut intellectus, aliud vè ipsis donis eminentius. Sic sentiunt magni nominis Mystæ Valgona quæst. 1. prooemiali art. 2. num. 2. N. Philippus à Trinitate in sua Theologia mystica discursu prooemiali art. 2. N. Antonius à Spiritu Sancto in suo mystico directorio sect. 2. Hec unum in his authoribus desidero, quod suum istud placitum probarent: sed non faciunt, illud nudè proponentes, veluti silentio Pythagorico adorandum. Secunda

cunda sententia oppositum affirmat, & hoc pro conclusione nostra firmandum, quare.

59. Sit nostra conclusio: *Principium elicitivum Theologiæ mysticæ non est ratio sub qua suum obiectum attingit.* Hanc statuo cōtra Authores primæ sententiæ, eam que probo ratione nostrorū Salmanticensiu tract. 17. disp. 1. dub. 2. nu. 50. Ratio formalis *sub qua* est forma constitutiva obiecti in esse obiecti, seu principij specificativi habitus: principium elicitivum mysticæ Theologiæ non potest esse forma constitutiva obiecti illius in esse obiecti: Ergo non est ratio *sub qua*. Consequentia bona est. Maior admittitur ab adversarijs, & minor probatur. Forma constitutiva obiecti se tenet ex parte obiecti: principium elicitivum Theologiæ mysticæ non se tenet ex parte obiecti, sed ex parte potentia, quam intrinsecè actuat, idoneam que reddit ut in obiectum eat: Ergo non est ratio *sub qua* mysticæ Theologiæ.

60. Confirmatur primò: Causa efficiens mysticæ Theologiæ non est eius ratio *sub qua*: principium elicitivum mysticæ Theologiæ est eius causa efficiens: Ergo non est ratio *sub qua*. Cætera nota sunt, & maior probatur: tum, quia ratio *sub qua* est causa formalis extrinseca, atque adeò cū idem non possit esse simul causa efficiens, & formalis, non potest efficiens esse ratio *sub qua*: tum etiam, quia ratio *sub qua* mysticæ Theologiæ ei tribuit speciem, quod alienum prorsus est ab efficiendi: causa enim efficiens speciem non tribuit: Ergo, &c.

61. Confirmatur secundo: principium actionis non est eius terminus: sicut principium, seu terminus à quo motus non est eius terminus ad quem: sed principium elicitivum mysticæ Theologiæ est principium, à quo exit & ratio *sub qua* est terminus, in quem tendit: Ergo principium elicitivum non est ratio *sub qua*.

62. Probatur secundò conclusio: Theologia mystica habitualis, & actualis, habent eandem omnino rationem

sub qua, sicut & idem obiectum quod: Sed principium elicitivum Theologiæ mysticæ nequit esse ratio *sub qua* Theologiæ mysticæ habitualis: ergo nec actualis: ergo nullius. Minor, de qua forsam posset aliquis dubitare, probatur: quia principium elicitivum Theologiæ mysticæ est ipsa mystica Theologia habitualis: ergo tenet minor: aliàs esset sui ipsius ratio *sub qua*. Et sanè Theologia mystica habitualis apud omnes est vel fides, vel aliquod ex donis Spiritus Sancti, vel aliquod donum elevatius. Hæc nomine mysticæ Theologiæ habitualis communiter dignoscuntur. Vndè constat repugnare, quod idem principium sit ratio *sub qua*. Quid enim magis dissonum, quam asserere donum sapientiæ V. C. esse sui ipsius rationem *sub qua*?

63. Confirmatur: specificativum potentia, ut elevata, est idem ac specificativum habitus potentiam elevantis ad elicientiam mysticæ Theologiæ, quod ita verum est, ut nemo negare audeat. Vndè cū habitus potentiam actuans, vel elevans ad elicientiam mysticæ Theologiæ, sit eius principium elicitivum, non potest se ipsum specificare; atque ideo nec potentiam, nec mysticam Theologiam actualem. Quomodo ergo, vel respectu cuius hoc principium elicitivum est specificativum, seu, quod idem est, ratio *sub qua*?

§. II. Obiectiones contra dicta solvuntur.

64. SI adversarij suum dictamen stabilirent, & ab autoritate, seu à ratione firmarent, & obiectionibus emergentibus responderent, motivum nobis darent, quo certiùs procedere-mus. Verùm uti numero 58. dicebamus, ita nudum illud proponunt, ac si res foret fide sancta, vel Doctorum omnium calculo sancita. Nec fundamenta cudunt, quibus assertum suboscuro firmant, nec fabricant argumenta, quæ solvant. Quod (cū, vel semel essensum, nimis onerosum esset) frequentissimè offendimus in hac tenebrosa mate-

materia, unde multoties cogimur divinare. Forsam huius opinionis Patroni sententiam subſtinent egregij Mag. Bañez, qui 2. 2. quæſt. 1. art. 1. notabili 3. & conſeſſione 6. duplicem rationem formalem in habitu cognofcitivo agnoſcit, aliam ſe tenentem ex parte obiecti, aliam verò (in quo præſens controverſia conſiſtit) ex parte potentia, cuius opinionis Authorem eſſe D. Thomam aſſerit. Rationes prædicti Magiſtri enodabimus; quia certè nobis eſt in hac parte contrarius; quidquid ſit, an Myſtæ, quos nunc adverſarios habemus, illis argumentis uti velint; alijs ſuum placitum communiant, ſi nolunt. Prius autem aliquot obiectiones, a nobis dicta impugnantes, ſolvemus.

65. Obijcies primò contra ferè omnia, quæ diximus: quia adverſarij non ponunt in Theologia myſtica unicam rationem *ſub qua*, quæ quidem ſe teneat ex parte potentia; ſed duplicem, quarum prima ſe habet ex parte principij: ſecunda verò ex parte obiecti, cuius in noſtris probationibus non meminimus: unde inſufficienter proceſſimus. Hæc autem ratio formalis ex parte obiecti ſe tenens eſt, in quam Theologia myſtica tendit, & forma conſtituens obiectum *quod*, aliaque munia habet ſibi propria, & ab illa prima, contra quam argumentati ſumus, extranea: ergo à nobis dicta nullatenus probant, talem rationem *ſub qua* eliminandam iri.

66. Confirmabis: quia virtus elevans potentiam ad elicientiam myſticæ Theologiæ propriè dicitur ratio *ſub qua* ex parte potentia ſe tenens, ut ex nobiſcum ſentientibus tenet Diſceptatio myſtica tract. 3. quæſt. 3. art. 1. numero 5: ſed hoc, & non aliud intendit ſententia oppoſita: ergo.

Reſpondetur ad obiectionem: ita eſſe, quòd adverſarij duplicem illam rationem conſtituunt, & quòd nos meminimus primæ ſolùm; quia diſſidium circa illam eſt, non circa aliam, quæ ex parte obiecti conſtituitur. De illa autem prima dicimus, non poſſe eſſe, dici vè rationem *ſub qua* propter illa omnia, quæ adduximus, & alia, quæ ſubſtice-

mus. Vnde dicimus, quòd ratio non conſtituens obiectum *quod*, illud que formalizans, non eſt ſpecificativa potentia; atque adeò nec ratio *ſub qua*.

Ad confirmationem fatemur, illam eſſe illius authoris intelligentiam, eam tamen neutiquàm probames. Virtus enim elevans nulla ratione poteſt dici ratio formalis.

67. Obijcies ſecundò contra dicta num. 62. Actus potentia vitalis, ſive activæ, ſive paſſivæ, eſſentiatur à principio activo: ſed Theologia myſtica actualis, ſeu contemplatio, eſt actus potentia activæ, cuius principium activum eſt ipſa potentia, & habitus illam elevans: ergo ab illis habet ſpeciem. Minor, & conſequentia ſunt certiffimæ. Maior autem probatur primò ex Philoſopho 3. Phyſic. definiente actionem per hoc, quòd ſit: *Motus prout ab agēte*. Vbi ordo ad principium activum reduPLICATUR, ut id, à quo ſpeciem actio deſumit. Quod de omni agentis cauſalitate verum eſt, ſive ſit actio de predicamento actionis, ſive non: ſive ſit actus potentia activæ, ſive paſſivæ: in quo neminem dubitare credimus. Probatur ſecundò eadem maior ex D. Thoma, qui pluribus in locis eam docet: ſolùm adducimus verba ex 1. parte quæſt. 14. art. 5. ad 3. ubi ait: *Omnis operatio ſpecificatur per formam, quæ eſt principium operationis, ſicut calefactio per calorem*. Probatur tertio: quia hæc eſt expreſſa doctrina noſtrorum Complutenſium, qui in ſua logica veteri diſp. 16. quæſt. 2. num. 12. dicunt: *Ex dictis inferitur primò ſpecificationem actionis ſumendam eſſe à principio*: ergo vera eſt illa maior.

68. Vt his, & ſimilibus reſpondere poſſis, obſervare debes primò; quòd iam non ſemèl inſinuavimus, nempe potentias animæ alias eſſe activas, & paſſivas alias. Inter quas hoc intereſt, quòd potentia paſſiva reſpicit terminum ſuæ habitudinis, ut obiectum motivum; atque adeò non poteſt in operationem exire, quin ab obiectis moveantur, aliquid ab ipſis recipientes; medio quo complentur, idoneæque redduntur, ut poſſint ſuos actus elicere. Hoc

autem,

autem, quod obiecta potentij vitalibus passivis imprimunt, est virtus ipsorum obiectorum, eorumque vicaria; atque ideo ex parte ipsorum se tenet. Potentia autem vitalis activa, antequam agat, nihil patitur, seu recipit ab obiectis; cō quod non respicit obiecta, ut motiva, sed solum, ut finis, terminus que propriæ habitudinis. Quæ est doctrina D. Thomæ 2. de anima lect. 6. dicentis: *Omnis enim animæ operatio vel est actus potentie activæ, vel passivæ: obiecta quidem potentiarum passivarum comparantur ad operationes earum, ut activæ; quia reducunt potentias in actum; sicut visibile visum, & omne sensibile sensum: obiecta verò potentiarum activarum comparantur ad operationes ipsarum, ut fines.* Idem docet Angelicus ipse Præceptor 1. p. quæst. 77. art. 3. per hæc verba: *Obiectum autem comparatur ad actum potentie passivæ, sicut principium, & causa movens; color enim in quantum movet visum, est principium visionis. Ad actum autem potentie activæ comparatur obiectum, ut terminus & finis, sicut augmentativæ virtutis obiectum est quantum perfectum, quod est finis augmenti.*

69. Cæterum, & observa secundo, quod licet obiectum potentie vitalis activæ non sit motivum, sed solum habeat rationem termini, & finis, ut dictum est; nihilominus tamen cū potentie medijs suis actibus essentientur ab obiectis, uti cum D. Thoma, & communi Philosophorum doctrina tenent nostri Complutenfes abbreviati libro 2. de anima disp. 6. quæst. 1. propterea talis terminus aliquomodo præintelligitur in potentia, ut hæc possit medio suo actu in illum terminum ire. Quod vel de vitæ expertibus verum est: centrum enim in gravi, veluti præintelligitur, ut illud ad se trahat.

70. Observa tertio cum dictis Complutenfibus loco citato numero 6. actum potentie vitalis posse sumi, vel in esse entis, vel in esse tendentiæ, respectus que inter agens, & terminum. Primo modo dicit se ipsum prout habet esse ab agente, secundo modo dicit se

ipsum, prout est id, medio quo agens proprium obiectum consequitur: Vnde licet respiciat agens; non tamen ibi sistit, sed illud ducit ad suæ habitudinis terminum ultimum: primus enim terminus potentie operativæ est ipsa operatio: quippè propter operari instituta est talis potentia. Quamobrem potentia speciem sumit ab actu in esse actus, & tendentiæ: actus autem ab obiecto. Quibus prælibatis.

71. Respondetur ad objectionem negando maiorem. Ad primam probationem dicas, vel ibi sumi actionem in esse rei secundum dicta numero præcedenti; vel sumi principium actionis, ut præhabet obiectum in specie, quam ei imprimit, ut patet in potentia passiva iuxta dicta numero 68. seu, ut aliquomodo præhabet iuxta dicta numero 69. Sic autem specificari à principio idem prorsus est, ac speciem à termino delibare. Videantur laudati Complutenfes numero 6. sic doctrinam in logica traditam explicantes. Per quod patet ad tertiam maioris probationem.

72. Ad secundam dicas: fas non esse de mente S. Thomæ in hac parte dubitare; in illo siquidem articulo inquit: *Vtrum Deus cognoscat alia à se?* Et contra affirmativam eius resolutionem ponitur argumentum tertium intendens probare Deum alia à se intelligere haud posse: quia cū intellectio specificetur ab intelligibili: si Deus alia à se intelligit, iam divina intellectio ab illo creato intelligibili speciem habebit. Hoc est argumentum factum contra angelicum assertum. Cui D. Thomas respondet: *Per illam formam intelligibilem specificatur intellectualis operatio, quæ facit intellectum in actu, & hæc est species principalis intellecti, quæ in Deo nihil est aliud, quàm essentia sua.* Ecce specificativum operationis ponitur species, quæ est forma ex parte obiecti se tenens. Necte moveat exemplum illud, quo utitur Angelicus Doctor dicens: *Sicut calefactio per calorem.* Hoc enim exemplum inducitur ad ostendendum, quod sicut calefactio speciem habet per calorem, qui est principium ipsius: sic

& intellectio, seu contemplatio, specificatur ab specie immissa ab obiecto, quæ etiam est forma, & principium contemplationis; atque adeo, sicut obiectum contemplatum est vel per se, vel media sui specie, in potentia; sic terminus productus per calefactionem est aliquomodo in virtute calefactiva iuxta dicta numero 69. Adde: esse inconcussum in via D. Thomæ potentiam immediatè operativam specificari ab operatione, sic enim docet 1. part. quæst. 77. art. 3. dicens: *Potentia, secundum id quod potentia dicitur, ordinatur ad actum: unde oportet rationem potentie accipi ex actu, ad quem ordinatur* De quo videre poteris nostros Complutenses abbreviatos, tum loco citato ex libro de anima: tum in Physica disp. 10. q. 2. Vnde cum hic asserit Angelicus Doctor calorem dare speciem calefactioni, vel loquitur de calefactione in esse rei iuxta præmissa num. 70. vel, ut modò dicebamus, loquitur de potentia prout terminum aliquomodo præhabente. Quidquid autem sit de hac actione vitæ ex parte, mentem D. Thomæ pro nostra contemplatione clarissimam habemus.

73. Dices: contemplatio iuxta dicta in aliquo vero sensu specificatur à principio eliciente: Ergo nullatenus hoc principium specificatur à contemplatione, nec illa media ab obiecto. Probatur consequentia: quia licet idem possit esse causa, & effectus in diverso genere causæ: non tamen in eodem: Ergo si contemplatio est effectus principij elicientis in genere causæ formalis extrinsecæ, & specificativæ non potest in eodem genere esse causa sui principij.

74. Urgebis: contemplatio iuxta dicta in aliquo vero sensu specificatur à principio eliciente: Ergo ex parte principij datur ratio *sub qua* specificativa contemplationis, quod hætenus negavimus.

Respondetur ad primum; contemplationem in esse entis esse, & concipere conceptum accidentis, de cuius ratione est, quòd subiectum respiciat, per ordinem ad quod habet esse. Insuper dicit propriam realitatem, quam

à suo principio effectivè habet; per quod in sua propria specie collocatur. Ac denique est respectus transcendentalis principij ad obiectum, seu terminum. Primo modo esse habet à subiecto, ad quod inalieta essentialitèr terminatur. Secundo modo speciem habet à principio in genere tamen efficientis. Tertio autem modo essentialitèr ab obiecto, in genere causæ formalis, quod genus causæ est, quod propriè speciem refundit, ac de eo loquimur in præsentia. Et hoc modo dare speciem alienum prorsus esse ab efficienti diximus numer. 62. Vnde licet contemplatio, quoad sui realitatem specificetur à principio, non est in eodem genere causæ, ac ipsa principium specificat. Videantur nostri Complutenses in sua logica disput. 14. quæst. 7. num. 88. & istæ contemplationis, seu actionis considerationes notiores sunt, si ipsius principium inspiciamus. Etenim intellectio principium est intellectus, qui ut accidens inalieta dicit: ut proprietas principium, à quo dimanativè producit, respicit; & ut potentia totus in obiectum tendit. Ut autem has, similesque instantias inanes esse demonstras, memento: in præsentia supponi debere veritatem illius philosophici asserti, nempe potentias specificari à suis actibus, quos eliciunt, & ijs medijs ab ipsorum obiectis formalibus, de quo N. Complutenses abbreviati de anima disp. 6. q. 1. in illo ergo sensu, in quo principium elicivum actionis ab ipsa specificatur, ipsa que actio, & principium ab obiecto, loquimur nunc de contemplatione, ac de habitu eliciente illam: & in ipso sensu sumitur ab Authoribus contrariæ opinionis: siquidem dicunt rationem illam *sub qua* quam ponunt ex parte potentie, modificari, & quasi formalizari à ratione *sub qua*, quæ ex parte obiecti se tenet, ut videre est apud citatum Bañez.

Ad urgentiam dicas: illam specificationem esse in genere efficientis, de qua non loquimur. Et hæc specificatio nec dicit rationem *sub qua*: nec, etiam illam

illam diceret, posset deservire adversariis autumantibus, ut modò vidimus. illam rationem formalizari ab ea, quæ est ex parte obiecti, ex quibus unica adæquata ratio *subqua*, constatur. Hoc, inquam, adversariis deservire nō potest, quia dum concipitur ratio *subqua* ex parte obiecti, principium actionis non est eius specificativum, sed potius specificatum ab ipsa, & ab obiecto.

75. Obijcies tertio contra dicta num. 63. Principium contemplationis potest esse terminus illius: ergo ratio *subqua* contemplationis non repugnat ex parte principij. Patet ista: eò enim repugnaret, quia principium, & obiectum diversa forent. Et antecedens probatur primò. Actio immanens terminatur ad principium, quod illā elicit: contemplatio est actio immanens: ergo principium eius illam terminat. Cōsequencia est bona: & utraque præmissa probatur simul autoritate D. Thomæ quæst. 8 de Veritate art. 6. ubi ait: *Duplex est actio una quæ procedit ab agente in rem exteriorem quam trāsmutat, & hæc est sicut illuminare: alia verò actio est, quæ non procedit in rem exteriorem sed stat in ipso agente, ut perfectio ipsius. & proprie dicitur operatio, & hæc est sicut lucere. Actio autem appetitus & sensus, & intellectus nō est sicut actio progrediens in materiam exteriorem, sed sicut actio consistens in ipso agente, ut perfectio eius.* In quibus verbis clarissimè docet Ang. Doctor, tum quòd contemplatio, utpotè quæ est actus intellectus, est actio immanens; tum etiam, quòd recipitur in principio illam eliciente: undè ipsum principium est terminus ipsius contemplationis; siquidem terminat totum eius influxum.

Probatur secundò idem antecedens; quoniam principium actionis reciproce, seu reflexæ est terminus ipsius actionis. ut cum quis se ipsum cognoscit: uti observant nostri Salmant. tract. 21. disp. 5. num. 14: At contemplatio est actio reflexiva: ergo non implicat, quòd principium eam eliciens ipsam terminet: ergo nec im-

plicat, quòd ratio *subqua* ipsius sit ex parte principij. Cætera nota sunt, & minor non tam probatur, quàm aperitur: etenim potest quis assumere pro materia contemplanda ipsum principium elicativum contemplationis v.g. ipsum sapientiæ donum: tunc ergo donum sapientiæ est, à quo elicitur contemplatio, & in quem ipsa contemplatio terminatur: undè constat nullā dari repugnantiam in eo, quòd cōtemplatio supra suum principium reflectēs ad ipsum contemplandum convertatur: sicut & potest suprā se ipsam reflectere, & se ipsam contemplari.

Respondetur primò ad obiectionem: omisso antecedenti, negando consequentiam, quam eius probatio non suadet. In illo enim casu sicut diversa est formalitas principij & formalitas termini; sic diversum est principium à termino. Vnde nunquam ratio *subqua* se tenet ex parte principij, nisi ad summum materialiter; quatenus scilicet in eadem entitate materiali coniungi casu possunt, & ratio termini, & ratio principij. Per quòd solvitur obiectio. Et sanè cum illa indistinctione principij, & termini agrè salvādam duplicem rationem *subqua*, quas adversarij firmare adnuntur, certum est.

Respondetur secundò negando antecedens. Ad primā probationem: dicendum est, quòd licet actio immanens subiectetur in principio, eius tamen obiectum, & terminus, non est principium. Quis autem sit terminus actionis immanētis infimæ classis vide apud nostros Complutenses abbreviatos de anima disp. 4. quæst. 1. numer. 5. Obiectum verò actionis immanentis perfectæ v.g. contemplationis, non est principium eliciens, nisi ad summum secundarium: primarium autem est Deus, ut vidimus quæst. 3. Vnde ipse Deus, vel in se, vel in sua specie terminat contemplationem, sicut & ipse Deus, vel per se, vel per suam speciem impressam unitur intellectui, ut contempletur. Quòd autem contemplatio recipiatur in principio

eliciente, nullam contradictionem dicit: potest enim idē sub una formalitate esse agēs, & sub alia patiens: esse tamen sui ipsius primum obiectum contemplandum non est dabile. Per quod patet ad secundam antecedentis probationem.

Respondetur enim: quod terminus, seu obiectum primum actionis reciprocae, qualis est contemplatio, est id, propter quod attingit se ipsam, suumque principium. Ipsa enim, suumque principium, sunt obiectum secundarium contemplationis, cuius obiectum primum, ut probatum manet, est solus Deus, propter quem, vel in ordine ad quem, Theologia mystica suum principium, & alia creata, sive directē, sive reflexe attingit. Et absdubio ipsa natura actionis reciprocae ostendit, ipsam esse actum secundarium potentiae, cuius obiectum primum est idē omnino, ac obiectum actus primarij. Quapropter intellectus non potest se ipsum, nec suam intellectionem nisi reflexe cognoscere: nec hęc cognitio est actus primarius potentiae intellectivae: nec ista potentia potest singularia directē attingere: sed solum per quādam reflexionem, ut docent nostri Complutenses abbreviati lib. 3. de anima disp. 20. quæst. 5. cum D. Thomas quæst. 2. de veritate art. 6. & quæst. de anima art. 20. ad 1.

§. III. *Argumentis contra conclusionem respondetur.*

76. **P**ost obiectiones, quæ contra nostros discursus fieri possunt, sequuntur Magistri Bañez argumenta contra nostram conclusionem. Arguitur primò ex Div. Thoma 2. 2. quæst. 1. art. 6. ad 2. ubi clarissimè opinionem nostræ contrariam adstruit hisce verbis: *Ad secundum dicendum, quod ratio formalis obiecti fidei potest accipi dupliciter. Vno modo ex parte ipsius rei creditæ, & sic ratio formalis omnium credibilium est una, scilicet veritas prima, & ex hac parte articuli nō distinguuntur. Alio modo*

potest accipi ratio formalis credibilium ex parte nostri, & sic ratio formalis credibilis est, ut sit non visum, & ex hac parte articuli fidei distinguuntur. Ex quibus verbis hęc ratio contra nostrum assertum conficitur. Fides actualis habet duplicem rationem subqua, ex quibus una se tener ex parte nostri, seu potentiae: Ergo similiter Theologia mystica actualis. Patet ista tum à paritate: tū quia, ut frequens Mystarū opinio tenet, fides est principium elicativum contemplationis.

Respondetur perspicuam adeò authoritatem nullatenus sententiæ adversæ favere: Ex quo enim asserat D. Thomas nō visum esse in obiecto credibili rationem formalem *ex parte nostri*, non infertur *ex parte nostri*, seu potentiae, habere actum fidei aliquam rationem formalem *subqua*, quæ sic appellari absolutè valeat. Ita subtiliter observat Caietanus annotans: *ly ex parte nostri diminuit à ratione formalis obiecti simpliciter, & propterea nullo pacto valet huiusmodi argumentū: Non visum est ratio formalis obiecti fidei ex parte nostri. Ergo est ratio formalis obiecti fidei.* Ex quo sequitur, ait idem Caietanus omnino videndus, quod omnes illi, quibus Angelica hęc doctrina displicuit, & in illam rationem cumulum paravere, ut *non visum* non esse rationem formalem in fidei obiecto probarēt, hostem moliri sunt, in quem procederent. Idem quippe fuit addere Div. Thomas *ly ex parte nostro*, ac non esse rationē formalem *subqua*, resolvere. Vnde sicut illa illorū argumenta non erant, nec sunt contra doctrinam D. Thomæ, sic nec textus hic est contra nos. Per quod argumētū vires fractas omnino censemus.

77. Verūm debitus cultus, quem Angelico nostro Magistro sacramus, non patitur, quin eius oracula medulitis inspiciamus, ac pro nostra tenuitate exploremus. Duo hīc ex Angelico Doctore habemus. Primum est, quod *non visum* est ratio formalis obiecti fidei. Secundum, quod hęc ratio formalis est *ex parte nostri*. Primum qui-

quidem verum est loquendo de ratione formali per modum conditionis, prorsus indispensabilis seu essentialis, non autem de ratione *subqua*, quæ sit forma constitutiva objecti. Nec enim quis assentit revelatis, quia non visa, seu obscura sunt, sed quia à prima veritate revelata sunt. Quod supponi nunc debet ex 2. 2. quæst. 1. art. 4. ubi Caietanus, & loco supra citato ex art. 6. & Salmant. disp. 1. num. 93. & disp. 3. num. 59. & Theologi frequenter. Vnde obscuritas, seu *non visum* non est ratio formalis *subqua* specificativa fidei; quia tamen hæc est essentialiter obscura propterea obscuritas est essentialis conditio fidei, quæ est *argumentum non apparentium*, ut dicitur ad Hebræos 11. Vnde licet hæc ratio se teneat ex parte potentiae, non sequitur, quod ex parte eius sit aliqua ratio *subqua*, quod nos negamus, & opposita sententia satagit introducere. Solum enim est conditio seu connotatum aliquod, quamquam necessario requisitum. Quare supposito, quod non est ratio *subqua* sed connotatum, non debent adversarij hoc textu in nos uti, monente Domino Caietano art. 6. citato: *Vnde in re hac meminerint disputantes, ne protervia sit in vocabulis, ex quo constat de re.*

78. Pungit adhuc: hæc conditio tenet se ex parte potentiae, an ex parte objecti? Respondetur, quod ex parte objecti se tenet. *Non visum est verè conditio objecti fidei ex parte objecti se tenens, ut patet ex ante dictis*, ait laudatus Caietanus; & nostri Salmanticenses loco citato ex prima disputatione, dicunt, loquentes de fidei obscuritate: *Quæ carentia cum sit pura negatio nullum sibi vendicat subiectum quamvis nostro modo intelligendi concipiatur objecto revelato inherere.* Quæ doctrina communis est: Sed cum hæc ita sint, cur asserit D. Thomas hanc conditionem esse ex parte nostri?

Respondetur quod in dicto articulo 6. quærit D. Thomas, an credibilia nostræ fidei debeant per certos aliquos articulos dividi? Ad quod

affirmativè respondet. Contra quam resolutionem est argumentum secundum, intendens oppositum probare; eod quod credibilia nostræ fidei, vel sumuntur secundum rationem formalem, & sic dividi non possunt; quia in tali ratione conveniunt; vel sumuntur secundum rationem materiale, & sic est inconveniens eorum divisio. *cum in infinitum fieri possit, unde est ab arte prætermittenda.* Huic argumento respondet Doctor Angelicus verba, quæ in hoc argumento nobis opponuntur, doctrinam solutionis fundans in ijs, quæ in corpore dixerat, reducentur quæ ad hoc, videlicet, quod de ratione credibilis est, quod non sit visum, & in hoc conveniunt omnia credibilia; differunt tamen in eo, quod aliqua credibilia nullam novam difficultatem addunt supra alia, & hæc diversos articulos non constituunt: alia verò addunt novam difficultatem, & hæc faciunt articulos diversos. Exemplum ponit Angelicus Doctor in his credibilibus: Deus fuit passus, mortuus, & sepultus, & tertia die resurrexit à mortuis. Ecce quatuor credibilia in solos duos articulos divisa. Ex tribus enim primis secundum nullam difficultatem addit supra primum, non tertium supra secundum. Ex quo enim Deus creditur passus, nulla difficultas est, ut mortuus credatur, & ex quo creditur mortuus, creditur & sepultus. Quod autem mortuus resurrexerit novam difficultatem continet, & ideo ponitur novus articulus. Hæc autem difficultas vincenda se tenet ex parte nostri: quippe noster intellectus est, qui post assensum præstitum passioni, morti, & sepulture Domini, captivari de novo debet in obsequium fidei, credens eundem Dominum nostrum tertia die verè à mortuis resurrexisse. Et hæc est ratio, quam D. Thomas habuit, ut assereret *non visum* esse ex parte nostri: loquimur enim de *non viso*, prout refundit articulorum distinctionem, ut constat ex eius verbis; & prout sic *non visum* non est commune omnibus credibilibus, sed, ut dictum est, dicit novam aliam

difficultatem vincendam, quæ, ut ex dictis constat, se tenet ex parte nostri.

79. Nisi mavis dicere: quod nostræ fidei ratio formalis est prima veritas obscurè revelans. Vbi & datur prima veritas dicens, & obscuritas, seu non visio dictorum à prima veritate. Ex quibus prima veritas dicens, nullatenus potest dici, quòd est ex parte nostri, quia nec sumus prima veritas, nec loquimur; sed sumus, quibus loquitur prima veritas. At *non visum* aliquomodo potest dici, quòd se tenet ex parte nostri; quia nos, qui credimus, sumus, qui non videmus. Quæ non impropria locutio roboratur, si sermo sit de requisitis ad divisionem credibilium in diversos articulos, de quo constat loquutum D. Thomam.

80. Qui non dicit, rationem formalem fidei esse duplicem: aliam se tenentem ex parte obiecti & aliam ex parte potentia, quod requirebatur, ut adversarij Sanctum Doctorem pro se adducere possent; sed ait: *Ad secundum dicendum, quod ratio formalis obiecti fidei potest accipi dupliciter*: Ecce de eadem ratione formali loquitur, & dupliciter accipi posse adstruit. Vbi est hic illa duplex ratio formalis realiter distincta, quam ex D. Thoma mentibus nostris imprimere satagit sententia opposita? Quòd dicat primam veritatem esse rationem formalem, non excludit obscuritatem, sicut nec loquutionem: sed firmat primam veritatem, uti loquentem, esse rationem formalem, & obscuritatem esse conditionem. Quòd autem subiungat, *non visum* esse rationem etiam formalem, non loquitur de nō viso prout est omnium credibilium conditio necessaria; sed prout addit novam aliquam difficultatem à potentia vincendam; eò que asserit esse ex parte nostri.

81. Arguit secundo citatus Magister: abstractio à materia est ratio formalis *subqua* scientiæ attingunt suum obiectum, ut *abstractio à materia sensibili* ait, *est ratio formalis ex parte cognoscentis in mathematicis scientijs*: sed *abstractio à materia* se

tenet ex parte potentia: ergo ultra rationem *subqua* se tenens ex parte obiecti, datur alia ex parte potentia. Consequentia sequitur. Minorem, ut indubitatum supponit, & in solius maioris probatione spatietur, adducens Philosophum 1. posteriorum textu 42. ubi D. Thomas, & Caietanus idem docent: & Angelicus ipse Doctor clariùs loquitur opus. 70. q. 5. Nos autem maiorem illam probamus simul ex Aristotele, & D. Thoma, qui libro 6. de sensu & sensato ait: *Neceffe est, quod habitus scientiarum distinguantur secundum differentiam separationis à materia*; & ideo Philosophus in 6. *Metaphys. distinguit genera scientiarum secundum diversum modum separationis à materia*.

Respondetur cum Flandria 1. *Metaphys. quæst. 1. art. 3.* Arauxo ibi quæst. 5. art. 3. & pluribus alijs Thomistis, distinguendo maiorem: *abstractio passivè*, & obiectivè sumpta *est ratio formalis*, &c. conceditur: *abstractio activè considerata*, negatur. Deinde distinguatur minor: *abstractio activè considerata se tenet ex parte potentia*, cōceditur: *passivè & obiectivè sumpta*, negatur: & negetur absolute consequentia. Itaque abstractio activè accepta, nihil aliud est, nisi actus intellectus separans ab obiecto materialitè, & potentialitè, quæ impedit ne à potentia cognoscatur: quod utique ex parte potentia se tenet, & est omnino necessarium, ut potentia, & habitus valeant obiectum attingere. Non tamen est ratio formalis, sed solum removens prohibens, ut ait Nazarius 1. part. quæst. 1. artic. 3. controversia 1. quatenus, scilicet, actus hic separat, aut abstrahit, cognitionem impediens, sicut qui velum removet, ut imago, quam tegit, videatur. Abstractio autem passivè, & obiectivè sumpta est ipsa actualitas, & immaterialitas obiecti, quæ in eo remanet segregata iam à potentialitate. Et per hanc actualitatem, & materialitatem, quæ absdubio se tenet ex parte obiecti, redditur hoc actu intelligibile

bile. Est enim actualitas ista lumen intellectuale obiecta in esse intelligibilem constituens, non secus, ac lux corporalis corpora visibilia facit. Omnia hæc sunt D. Thom. libro de causis lect. 6. dicentis: *Considerandum est, quod per lumen corruptibile visibilia sensibilibus cognoscuntur. Unde illud per quod aliquid cognoscitur per similitudinem potest dici lumen. Probat autem Philosophus in 9. Metaphys. quod unūquodque cognoscitur per id, quod est in actu; & ideo ipsa actualitas rei est quoddam lumen ipsius.* Lumen clarissimè appellat Angelicus Magister actualitatem rei. Hoc lumen non lucet nebula materialitatis oclusum. Accedit intellectus, & nebulam invenustam dissipans rutilat lumen decorum, facit que obiectum actu intelligibile ab habitu.

82. Arguitur tertio: quoniam id, quo fit actu cognoscibile obiectum, est ratio formalis *subqua* habitus cognoscitivus: sed principium elicitivum mysticæ Theologiæ est id, quod fit actu cognoscibile eius obiectum. Ergo est ratio *subqua*. Consequentia bona est: & maior certa: Deinde que probatur minor. Quod habet vim luminis, reddit actu cognoscibile obiectum mysticæ Theologiæ: sed principium elicitivum habet vim luminis: Ergo. Probatur minor: quia velamen impediens actualem cognoscibilitatem obiecti non solum se tenet ex parte ipsius obiecti; sed etiam ex parte potentiae, ut docent Patres Salmant. tract. 17. disp. 1. num. 81.: sed principium eliciens mysticam Theologiam aufert velamen se tenens ex parte subiecti: aufert quippè à potentia ignorantiam, & improprietatem, illamque elevat, ut possit obiectum cognoscere: Ergo tale principium habet vim luminis.

83. Confirmatur primò: aufere velamen ex parte obiecti habet rationem luminis. est que ratio formalis *subqua* ex parte obiecti: Ergo aufere velamen ex parte subiecti, habet rationem luminis, est que ratio forma-

lis *subqua* ex parte subiecti.

84. Confirmatur secundò à paritate fidei, quæ ultra divinum testimonium, quod est ratio formalis ex parte obiecti, habet divinam revelationem passivè sumptā, quæ se tenet ex parte subiecti: ergo similiter. Sic ferè Magister Bañez.

Respondetur argumento; quod lumen faciens obiectum cognoscibile est duplex: aliud se tenens ex parte obiecti; aliud autem ex parte subiecti; sicut etiam velamen cognitionem impediens eadem duplicitate gaudet. Cæterum, sicut obiectum non est obscurum propter velamen se tenens ex parte intellectus; sed propter materialitatem, & potentialitatem ipsius, quæ potentialitate ablata, manet illustratum obiectum, actu que cognoscibile, quamvis potètia durissimis obicibus impediatur: sic & lumen ex parte intellectus se tenens, nullatenus reddit obiectum illustratum, actu que cognoscibile; tum propter dicta: tum etiam, quia cognoscibilitas obiecti præsupponitur ad lumen intellectuale; specificat enim potentiam, & habitum, seu principium elicitivum. Nec tale principium infunditur potentiae, ut obiectum illuminet; sed ut potentiam elevet, ut possit ferri in obiectum, quod ante infusionem supponitur cognoscibile. Vide nostros Salmanticens. loco citato dub. 3. Per quod patet ad argumentum; distinguendā que esse maiorem: *Id quo fit actu cognoscibile obiectum* ex parte obiecti, *est ratio formalis*, conceditur: ex parte potentiae, negatur. Et sub eadem distinctione minoris, negetur absolutè consequentia.

Ad primam confirmationem negetur consequentia. Licet enim principium rationem luminis habeat, cum hoc lumen teneat se ex parte potentiae, nequit esse ratio formalis propter dicta.

Ad secundam confirmationem dicas: divinam revelationem passivè sumptam nullatenus esse rationem formalem obiecti fidei; sic enim accepta dicit

dicit perceptionem eorum, quæ Deus loquitur: unde ad eam præsupponitur obiectum fidei. Si autem sumatur pro habitu infuso per ipsam revelationem, ut est actio Dei passivè, seu terminativè sumpta: negavimus multoties habitum posse sibi ipsi esse rationem

formalem. Vnde divina revelatio prout se tenet ex parte potentie nullatenus est ratio formalis in obiecto fidei.

Quomodo autem sit, & alia, in quibus dicta fundantur, vide apud citatos Salmanticens.

QVÆSTIO QVINTA.

Quænam sit ratio subqua in obiecto Theologiæ mysticæ?

EXclusimus opinionem ponentem rationem *subqua* mysticæ Theologiæ partialiter ex parte potentie; eam que asseruimus totaliter se tenere ex parte obiecti. In quo autem consistat dubium est.

S. I. Proponuntur sententiæ, & vera eligitur.

85. **I**nter eos, qui rationem formalem *subqua* mysticæ Theologiæ totaliter ex parte obiecti ponunt, duplex reperitur sententia. Prima ponit diversas rationes formales pro diversis contemplationis gradibus. Vnde in hac sententia, alia est ratio *subqua* Deum attingit contemplatio acquisita. Alia est ratio *subqua* contemplationis procedentis per affirmationem, & alia illius, quæ per negationem, seu remotionem procedit. Prima enim respicit Deum sub ratione investigabilis per meditationem affectivam; secunda sub ratione causalitatis, ac dependentiæ, aut causabilitatis, quam dicunt creaturæ ab ipso Deo, modo tamen supernaturali affectæ. Ultima cōtemplatio in supremo gradu Theologiæ mysticæ respicit Deum sub ratione gustati ab anima. Sic nostra Disceptatio mystica tract. 3. quæst. 3. art. 1. cum qua locuti fuimus 1. part. lib. 4. num. 3 1.

86. Secunda sententia docet rationem formalem *subqua* mysticæ Theologiæ consistere in eo, quod Deum attingat, ut amabilem, fruibilem, seu sub ratione experti, & gustati

ab anima: hæc omnia idem prorsus sunt. Et loquimur de Theologia mystica non solum propriissimè, sed & propriè, & etiam latè sumpta. Hæc sententia est D. Thom. & Extatici nostri Doctoris D. Ioannis à Cruce locis infra referendis, quos mystici Doctores communiter sequuntur.

87. Sit prima conclusio: *Ratio formalis subqua mysticæ Theologiæ unica est.* Conclusio hæc est contra opinionem num. 85. positam, eam que probamus breviter, sed efficaciter: Et enim Theologia mystica prout ambit omnia quæ verè, & realitèr sunt mystica Theologia, est eadem sciëntia: ergo habet eandem rationem formalem *subqua*. Antecedens supponi pro nunc debet; & etiam si, iuxta opinionem postmodum defendendam, plures speciei sint mysticæ Theologiæ, omnes tamen illæ genere cōveniunt; eò que sub hac ratione idem specificativum habent, & hoc est, quod nunc asserimus, nempe quod Theologia mystica, prout abstractè consideratur, est una; hinc que probatur consequentia: quia ratio *subqua* tribuit speciem, & unitatem habitui; ergo cum unitate mysticæ Theologiæ non compatitur diversitas in ratione *subqua*.

88. Contra hoc breve argumentum, quod certè intentum suadet, dices forsan: Opinionem adversam, dum diversas rationes formales assignat, nō loqui de ratione formali adæquata totius Theologiæ mysticæ, sed inadæquata, quæ nec unitatem prestat habitui,

bitui, nec distinctionem: unde hoc argumentum in illam non est.

Respondetur, quòd illæ rationes sunt inadæquatæ iuxta mentem illas assignantis, nec aliud fas est suspicari; verum adhuc displicet illa opinio: quia rationem inadæquatam assignat, cum prius debuisset rationem formalem adæquatam proponere. Quod inde patet primò: quia prius differt tota Theologia mystica ab Scholastica, dogmatica, symbolica, & morali, quàm diversi gradus, seu species eiusdem differant inter se: ergo prius assignandum est, quod facit totam mysticam Theologiam indivisam in se, & divisam à qualibet alia Theologia, quàm id, quo diversi eiusdem mysticæ Theologiæ gradus differunt inter se. Secundò patet: quia si quis volens ostendere, quid sit Theologia Scholastica, adduceret rationem *subqua* obiecti totius Theologiæ Scholasticæ attingit tractatus de Charitate, & Fide; hic certè quamvis vera diceret, malè procederet; quia assignaret ea in quibus diversi gradus, seu tractatus Theologiæ Scholasticæ differrent; cum id, in quo conveniunt, & ab omnibus alijs discriminantur, assignare debuisset: ergo pariformiter.

89. Dices: opinio adversa non loquitur de Theologia mystica, sed de contemplatione, quam non esse idem cum mystica Theologia notum est.

Respondetur primò: idem argumentum fieri circa contemplationem: quia sive contemplatio sit idem, vel non sit cum mystica Theologia, qui rationem formalem *subqua* obiecti religiosæ contemplationis exponit, prius debet illam, in qua omnis religiosa contemplatio convenit proponere, quàm illas in quibus gradus diversi talis contemplationis discriminantur: unde, qui has proponit, nullam mentionem de illa faciens, methodicè non procedit.

Respondetur secundò: authorem dictæ opinionis tract. 3. quæst. 1. art. 1. num. 3. asserere omnem contemplationem infusam, sive affirmativam, sive negativam, Theologiam mysticam esse,

se, ut iam vidimus numer. 39. postea verò citata quæst. 3. num. 4. diversam rationem *subqua* utrique assignat, quin statuatur rationem unam formalem, in qua coveniant, quòd prius fieri debet.

90. Probatur secundò conclusio, seu magis aperitur vis probationis antecedentis: idè non assignaretur unica ratio *subqua* pro mystica Theologia, quia in illa datur gradus diversissimi: at hæc ratio est nulla: ergo assignanda est talis una ratio. Maior negari nõ debet: & minor probatur primò ex dictis: quia omnes illi differentes gradus coveniunt in aliqua una ratione, quæ proponi debet, dum obiectum mysticæ Theologiæ, seu contemplationis investigatur. Secundò probatur eadem minor: quia si propter diversitatem, quam illi gradus mysticæ Theologiæ dicunt inter se, deberet assignari diversa illa ratio *subqua*, etiam assignanda foret pro pluribus alijs gradibus eiusdem Theologiæ, seu contemplationis, qui mediant inter eos, quos ex citato authore recensuimus num. 85: at pro his non assignatur, ut patet: ergo nec pro alijs assignari debet. Probatur maior, in qua sola poterat esse difficultas: quia ipse, què impugnamus, cū frequentissima opinione mysticorum, illam solummodò contemplationem, quæ appellatur visio Dei in caligine, dividit in tres gradus, quorū primus est, cū anima divinam caliginem ingreditur: secundus, cum iam ingressa illam divinam caliginem inhabitat: tertius autem, cū inhabitantis privilegijs decora Sponso suo dilectissimo copulatur, non iam per unionem affectivam, sicut in alijs gradibus præcedentibus, sed per unionem effectivam, experimentalem, fruitivam, & realem, quantum patitur status viatoris. Quæ omnia etiam quoad verba sunt dicti authoris tractatu citato quæst. 2. art. 3. à num. 10. qui num. 13. in fine addit: dictis gradibus contemplationis alios altiores esse, quos postmodum explanare pollicetur: ergo inter contemplationem per affirmationem & gradum supremum mysticæ Theologiæ, multi alij contemplationis

tionis gradus mediant, quibus assignanda erat ratio distinctiva; ex quo alijs assignatur.

91. Secunda assertio: *Ratio sub qua mystica Theologia Deum attingit est ratio gustati seu experti ab anima: vel quod idem est: Attingit Deum ut amabilem, & fruibilem.* Assertio hæc est D. Thomæ, quod suadent Magister Valgorner, quæst. prooemiali art. 2. Disceptatio mystica tract. 3. quæst. 3. art. 1. num. 4. ex verbis ipsius Angelici Præceptoris super Psalm. 33. ubi dicitur: *Gustate, & videte quoniam suavis est Dominus.* quod explicat S. Thomas dicens: *Hortatur ad experiendum: primo enim hortatur ad experientiam divini cōsortij: secundo ad observantiam divini timoris.* Videantur omnia ea, quæ inibi docet; omnibus enim illis ostendit suavitatem, quam anima experitur, dum suum dilectissimum Dominum contemplatur. Vnde suavitas hæc, seu gustus ponitur ratio sub qua mysticæ Theologiæ.

92. Dices: omnem actum voluntatis debet actus intellectus præcedere; sed gustare est actus voluntatis, & videre est actus intellectus: ergo Deus prius est à mystica Theologia videndus, quam gustandus: ergo non potest ab illa attingi sub ratione gustati, aut experti.

Respondetur ex eodem Angelico Doctore inibi: *In corporalibus autem prius videtur, & postea gustatur: in rebus spiritualibus prius gustatur, postea autem videtur: quia nullus cognoscit, qui non gustat; & ideo dicit prius gustate, & postea videte.*

93. Replicabis: propter essentialem dependentiam, quam dicit voluntas ab intellectu, præcedit in corporalibus actus intellectus: ergo etiam præcedit in spiritualibus. Probatur consequentia: quia dependentia essentialis semper, & in quocumque ordine verificari debet.

Respondetur hanc replicam pleniorē solutionem habere infra, ubi de dependentia, & connexione inter actus intellectus, & voluntatis agendum

est. Pro nunc autem ipsa D. Thomæ verba idoneam offerunt solutionem. Quia, assignata disparitate inter res corporales, & spirituales, dat disparitatis causam dicens: *Quia nullus cognoscit, qui nō gustat, res, videlicet, spirituales.* Facta enim collatione inter cognitionē, quæ de rebus spiritualibus habetur, antequam gustetur, & illam, quæ habetur de ipsis, postquā degustantur; illa planē ignorantia est; eò quod solum secunda visio, seu cognitio dicitur. Quod non est intellectus antecedentiam negare; sed excellentiam secundæ cognitionis docere. In corporalibus autem cōtrarium evenire experientia quotidiana tradit, uti D. Gregorius observat: mūdiaalia enim postquam habentur minūs, aut nihil diliguntur; atque adeo conceptus de illis habitus, vel amittitur, vel mutatur. Vndē iā Psaltes, quā glossa D. Thomæ loquuntur de cognitione experimentalī, & mysticā, quæ perfectē cognitio dici debet; licet illam aliam, præcedentem voluntatis actum, non negent. Quod præterquamquod de se patet, potest fulciri doctrina eiusdem D. Thomæ 2. 2. quæst. 45. art. 2. in corpore dicentis: *Rectitudo autem iudicij potest contingere dupliciter: uno modo secundum perfectū usum rationis: alio modo propter connaturalitatē quandam de ea, de quibus iā est iudicatum, sicut de his, quæ ad castitatem pertinent, per rationis inquisitionem rectē iudicat ille, qui didicit scientiam moralem. Sed per quandam connaturalitatē ad ipsam rectē iudicat de eis, qui habet habitum castitatis.* Sic ergo circa res divinas ex rationis inquisitione rectū iudicium habere pertinet ad sapientiam, quæ est virtus intellectualis: sed rectū iudiciū habere de eis secundum quandam connaturalitatem ad ipsas pertinet ad sapientiam secundum quod est donū Spiritus Sæcti. Hæc ergo cognitio per quandam connaturalitatem habita, seu mystica est, quæ subsequitur ad actum voluntatis.

94. Deindē probamus conclusionem alia eiusdem Angelici Præcepto-

ris autoritate ex 1. part. quæst. 64. art. 1. in corpore, ubi ait: cognitio, quæ habetur per gratiam est duplex. Una quæ est speculativa tantum sicut cum alicui aliqua secreta divinorum revelantur. Alia verò quæ est affectiva producens amorē Dei. & hæc propriè pertinet ad donum sapientiæ. Idem docet in alijs locis Doctor Sanctus, quem communiter sequuntur, qui rem ista attigerunt, quapropter nullum in particulari adducimus.

Probatur ergo conclusio ratione eruta ex allatis D. Thomæ verbis: Et enim Theologia mystica est cognitio affectiva, quæ propriè pertinet ad donū sapientiæ: ergo respicit Deum sub ratione amabilis, fruibilis aut ab anima experti, ac degustati. Antecedens certum est, & consequentia probatur: etenim vel antecedens intelligitur de Theologia mystica habituali, vel de actuali; de quacumque intelligatur, probatur sic consequentia: quia Theologiæ mysticæ principium elicitivum, quod sanè est ipsa mystica Theologia habitualis, respicit Deum sub ratione experti: ergo sub eadem ratione attingit ipsum Theologia mystica actualis. Consequentia sequitur; ab eadem enim ratione formali speciem delibet actus scientificus, & scientia illum eliciens. Antecedens verò probatur ex D. Thom. 2. 2. quæst. 45. art. 2. ad 1. ubi ait, quòd sapientia *saporē quēdam importat*: sed sapor haberi non potest nisi de obiecto experto, ac degustato: ergo sub hac ratione attingit sapientia suum obiectum.

95. Confirmatur: Theologia mystica, sive habitualis, sive actualis respicit Deum, ut gustum recreantem: atqui gustus nō recreatur, quin experiatur, degustet quæ obiectum: ergo. Minor certa est: quia gustus recreari nequit, quin suum obiectum attingat, sicut & quilibet alius sensus, & potentia. Vide dicta à num. 1. 1: sed gustum attingere suum obiectum, est illud experiri, & degustare: ergo. Deinde probatur maior sillogismi præcedentis ex verbis supra adductis Psalm. 33. ubi

dicatur: *Gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus*: & ex illo Proverbiorum ultimo, ubi asseritur: *Gustavitis, & vidistis quoniam bona est negotiatio eius*. Ad quod invitamur Sapient. cap. 12. ijs verbis. *O quam bonus, & suavis est Domine Spiritus tuus in nobis*: & Cant. 2. ibi: *Sub umbra illius, quem desideraveram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo*: id est, ait inibi D. Thomas: *Divinitatis contemplatio, qua me satiari confido*: Ergo ratio sub qua mystica Theologia Deum attingit, est ut gustum recreat.

96. Probatur tertio conclusio: illa est ratio sub qua in obiecto Theologiæ mysticæ, quæ illam in esse talis constituit, secernit quæ à Theologia Scholastica, morali, dogmatica, ac symbolica: atqui ratio hæc est ratio experti, ac degustati: ergo hæc, & non alia est ratio sub qua mysticæ Theologiæ, Cætera constant, & minor probatur primò: quia in omnibus alijs convenit Theologia mystica cum illis, utpotè respicientibus eandem rationem quæ; undè solum per istam assignatam rationem discriminantur. Probatur secundo eadem minor: quia Theologia verè attingit Deum ut dulcem, suavē quæ ab anima expertum: at Theologia, quæ sic Deum attingit, non est scholastica, expositiva, dogmatica, aut moralis ergo mystica. Consequentia patet à sufficienti partium enumeratione. Maior certissima est: patet quæ ex textibus adductis numero præcedentis, & sanè si sic non foret, non adeò frequenter Deus se, suas quæ delicias sub epularum nomine proponeret, uti facit in Evangelio, Apocalypsi, & alijs Sacris libris, quos inter in Canticis cap. 5. ait: *Comedite amici, bibite, & inebriamini charissimi*. Ibi etiam animam sanctam invitat, ut in hortum suum veniat suavitatem inenarrabilem perceptura. *Veni, inquit, in hortum meum Soror mea sponsa, messui myrrham meam cum aromatibus meis*. Quibus verbis vel adventū præcipit, si ly *veni* modi imperativi est, ut tenet frequens expositio: vel suo exemplo suadet, si est indica-

40. tui præteritum, ut docet inibi D. Thomas. Ac si diceret: *Soror mea sponsa*, iam ego *veni in hortum meum*, quod dico votis tuis annuens, quibus ubi pascam, ubi cubem in mearum deliciarum meridie solita sollicitudine inquiris: vel sic: quia me in hortum meum venire exoptas, ut meorum pomorum fructus comedens, myrrhæ, aromatatum que messor, omnigena suavitate decorasti tibi exhibear, mihi dicens: *Veniat dilectus meus in hortum suum, ut comedat fructum pomorum suorum*: scito, quæ ista faris, *Soror mea sponsa*, quod iam ego *veni in hortum meum*, ubi iam *messui myrrham meam cum aromatibus meis*. Ex quibus alijs que innumeris constat Theologiæ sacram Deum attingere sub ratione suavissimè degustati.

Minor autem eiusdem syllogismi probatur primò idoneo illo simili, quo uicitur medula mystica tract. 2. cap. 3. num. 15. ubi Deum, qui, ut dictum est, est Sacre Theologiæ obiectum, melli comparat. Hoc ergo obiectum est per ordinem ad quod Theologiæ sacræ habitus essentiat, taliter tamen, quod Theologia expositiva docet, quid hoc nomen *meli* significet: Scholastica explicat eius naturam, & proprietates: moralis tradit modum illud comedendi: mystica verò est, quæ illo suavissimo melle pascitur, mirissimam que eius dulcedinem experitur. Vbi vides, quantum distent inter se istæ Sacre Theologiæ partes, & quod nulla illarum Deum sub ratione degustati attingit, præter mysticam.

Probatur secundò, eadè minor: quia Theologia Scholastica agit de Deo prout cognoscibilis est; symbolica agit de Deo sub symbolis ac hyeroglyphicis & moralis vitiis, & virtutes proponēs, ostēdit modum, quo in Deum ituri solū n. que mystica Theologia est, quæ agit de Deo, ut formaliter amabilis est, de quo, si lubet, videre poteris Pat. Godinez in sua mystica Theologia lib. 1. cap. 1. ergo ratio experti, sub qua Deus attingibilis est, nullius Theologiæ, præterquam mysticæ, propria est.

97. Religioni ducerem; si omnia numero præcedenti dicta non firma, rem autoritate Extatici Patris nostri D. Ioannis à Cruce, qui illud verbum *veni ex Cant. cap. 5. relatum*, imperativum esse asserit, cuius imperio obtemperans anima in hortum venit suavitatibus inhians, quas invenisse, ijs que pasci, refert Extraticus Parens in suo cantico, cantione 22. dicens:

Entradose ha la Esposa

En el ameno huerto deseado,

Y à su sabor reposa,

El cuello reclinado

Sobre los dulces brazos de su ama.

Vbi postquam promptissimam obedientiam proponit in primo versu, hortiam tenitatem suavem declarat in secundo, saporem centrum gustus in tertio, in quarto spōsam tenerimè innixam dicit: ac denique in ultimo dulcedinem, qua recreatur, evulgat. Omnia deliciæ sunt, omnia suavitas, nec aliud invenit in illo deliciarum cetero anima, quæ mystica Theologia ducit, an cœnissimum viridarium ingreditur, flores, oleumque effusum lectura. Videatur citatus noster Parens in dicti cantus explanatione.

98. Probatur ultimò assertio: quoniam Theologia mystica est essentialiter scientia lapida: ergo respicit suum obiectum, ut saporem refundens in ipsam: ergo sub ratione experti. Hæc secunda cōsequentia constat ex prima: quia, ut dictum est sapor, gustus que haberi non possunt, sine experiētia obiecti suavis. Primam consequentiam suadet antecedēs: quoniam essentiam suam & speciem habet scientia mystica per suum obiectum. Antecedens autē probatur autoritate Theodidacti nostri Doctoris D. Ioannis à Cruce, qui perpetuus est in hac doctrina. Mirissimè illam tradit in dicto suo spirituali cātico ubi cant. 19. introducit Spōsam de suo dulcissimo Sponso narrantem.

Alli me diò su pecho,

Alli me enseño ciencia mui sabrosa.

Quæ verba expertissimus ipse sic exponit: *La ciencia sabrosa que dice aqui, q̄ le enseño es la Theologia mystica, que*

sciencia secreta de Dios, que llama a los Espirituales contemplacion, la qual es muy sabrosa, porque es ciència por amor, el qual es el maestro de ella, y el q̄ todo lo haze sabroso: y por quanto Dios le comunica esta ciència, è intelligēcia en el amor, cō que se comunica à el alma, esle sabrosa para el entendimiento pues es ciència, que pertenece à el; y esle tambien sabrosa à la voluntad: pues es en amor, el qual pertenece à la voluntad. Sapida scientia, de qua hic loquitur, se ab sponso edoctam fuisse, est mystica Theologia, quæ est scientia Dei abscondita, vocatur quæ à spiritualibus contemplatio, quæ quidē sapidissima est; cum sit scientia per amorem, qui est eius magister, & à quo fit omne sapidum: & quia Deus hanc scientiam, & intelligentiam illi confert in amore, quo communicatur animæ, est intellectui sapida; siquidem est scientia ad illum pertinens: est etiam voluntati sapida; cum sit in amore, qui quidem ad voluntatem pertinet. Quibus nihil addendum: ijs enim præclare, persequere quæ Seraphicus hic Doctor, & nostrum antecedens esse unum ostendit, & causam suæ veritatis designat.

§. II. Argumentorum solutio.

Contra primam conclusionem nō est aliquod argumentum, cui necesse sit occursum ire. Contra secundam autem sunt plura argumēta, alia, quæ impugnant mysticā Theologiam latè sumptā respicere pro ratione *subqua* experientiam, & gustum, quem invenit in Deo volūtas; alia verò negant hanc esse rationem *subqua* totius mysticæ Theologiæ, etiam perfectissimæ, de his §. sequenti agemus: illa verò in hoc §. conabimur enodare. Ad probandum ergo rationem *subqua* Theologiæ mysticæ imperfectæ non esse à nobis assignatam.

99. Arguitur primò: gustus, & experientia obiecti præsupponit actum intellectus attingentem ipsum obiectum: ergo talis experiētia nullo modo est ratio formalis mysticæ Theologiæ.

Consequentia sequitur, & antecedens probatur: experientia, & gustus ille est actus voluntatis: ergo ante illum datur actus intellectus: sed iste actus intellectus est mystica Theologia: ergo datur mystica Theologia ante illud experimentum, & gustum: atque adeò sub alia ratione attingit Deum actus iste. Antecedens est omnino certum apud Mysticos, & Scholasticos. Vide nostrum Venerabilem Ioannem à Iesu Maria canone 16. suæ mysticæ Theologiæ. Consequentia autem constat: quia actus intellectus præcedit semper quemcumque voluntatis actum. Deinde minor subsumpta certa est ex dictis num. 5. ubi diximus, illud experimentum voluntatis mediare inter duos perfectissimos actus intellectus, quorum uterque Theologia mystica est.

100. Confirmatur, seu magis aperitur vis huius rationis: etenim prior ille intellectus actus est mystica Theologia, vel propriissimè, iuxta dicta numero citato; vel propriè: nec in hac quæstione loquimur de Theologia mystica solum sub propriissima acceptione: sed talis actus intellectus non attingit Deum sub ratione experti; cum præcedat actum voluntatis, cui convenit experiri: ergo.

Respondetur: quòd secundum maiorem, vel minorem perfectionem mysticæ Theologiæ est maior, vel minor gustus expertus; semper tamen sub hac ratione in Deum fertur. Experientia illa, seu gustus ad quem sequitur mystica Theologia propriissimè sumpta, est gustus, & experiētia de Deo summo per se, quamquam sub fide, possessio; unde dicitur anthonomasticè gustus: hoc tamen non arguit, quòd in alijs contemplationibus non detur experientia, gustus quæ divinæ suavitatis, licet non cum tanta perfectione: *Dei sapor, & contemplatio vix unquam dirimantur* ait citatus N. Ioannes à Iesu Maria canone 29. & D. Thomas 1. 2. quæst. 35. art. 5. & 2. 2. quæst. 180. art. 7. docet, contemplationem dulcissimam esse, adeò, ut eius delectatio omnem humanam delectationem

nem excedat. Et licet verum sit, quod actus voluntatis subsequitur ad actum intellectus, quia quocumque actu voluntatis designato semper invenitur aliquis actus ex parte intellectus illum præcedens: si tamen loquamur de actibus, prout ad aliquam unam lineam pertinent, non est inconveniens, quod actus voluntatis præcedat actum intellectus illius lineæ; licet ille met voluntatis actus alio actu intellectus sit alias posterior. Vide quæ diximus in Isagoge lib. 1. syntag. 3. lect. 3. & 4. Quod de nostra mystica Theologia verissimum esse sine difficultate dignoscitur; quia contemplationis principium est Charitas docente D. Thoma lococitato ex 2. 2. art. 1. quod *vita contemplativa quantum ad ipsam essentiam actioni pertinet ad intellectum; quantum autem ad id, quod movet ad exercendum talem operationem, pertinet ad voluntatem.* Et art. 7. eiusdem questionis ait: *Ad primum ergo dicendum, quod vita contemplativa, licet essentialiter consistat in intellectu, principium tamen habet in affectu; in quantum videlicet aliquis ex charitate ad Dei contemplationem excitatur.* Unde contemplatio hæc, quamquam non sit multum perfecta, habet tamen ex charitatis motione, quod in Deum, ut amabilem, & gustum recreantem, terminetur.

Per quæ patet ad argumentum, & eius confirmationem: quia licet solus actus, qui propriissimè Theologia mystica est, supponat experimentum illud perfectissimum: alij autem habent ex charitate movente sufficiens fundamentum, ut ad Deum modo dicto terminentur.

101. Arguitur secundò, & simul contra dicta replicatur: quia semper deveniendum est ad aliquem actum intellectus, qui nullum voluntatis actum præsupponat: sed iste actus intellectus est contemplatio, cuius ratio *sub qua* nō potest esse gustus, aut sapor dictus, vel experientia: ergo ratio *sub qua* Theologiæ mysticæ latè sumptæ non est experientia illa, Minor pro pri-

ma parte probatur: quia ille actus est *simplex intuitus veritatis*. Probatur pro secunda: quia ut supponimus, nullus actus voluntatis, cuius est experiri, ac degustare, præcedit.

102. Confirmatur primò: quia cognitio, quam de Deo habent incipientes, est valdè imperfecta: ergo non habet dum suum obiectum attingit, saporem, aut dilectationem aliquam. Antecedens certum est & consequentia probatur: quia illa delectatio, & gustus, sequuntur ad cognitionem perfectam.

103. Confirmatur secundò: quia non ita consentaneum apparet ponere in incipiente illud ipsum privilegium, quo perfectus post devictos hostium tēterrimos tuncos decoratur: sed perfecti privilegium est, illam suavitatem gustum que, in suo obiecto experiri: ergo incipiens non attingit suū obiectum sub ratione illa degustati.

104. Confirmatur tertio: idè Theologia mystica propriissimè sumpta habet illam suavitatem, & saporem: quia eius principium elicitive est donum sapientiæ, quod est idem ac scientia sapida, ut vidimus ex Parente nostro D. Ioanne à Cruce num. 98. sed nec meditatio, nec cōplatio acquisita eliciuntur à dono sapientiæ: ergo Theologia mystica prout con præcedit meditationem, & contemplationem minùs perfectam non est scientia sapida, nec dicit saporem illum, quem dicit mystica Theologia perfectissima.

105. Respondetur argumento: omissa maiori, negando minorem pro prima parte. Ille enim actus intellectus, qui ex motione charitatis obiectum non attingit, contemplatio religiosa nō est, quamvis sit contemplatio philosophica seu speculatio quedam. Nec huius alia ratio querenda est præter illam, quam ex D. Thoma dedimus num. 100. Habet enim se contemplatio, sicut actus fidei infusa, qui debet supponere ex parte voluntatis habitum piæ affectionis. Quod sit talis habitus non præcedat, moveat que ad assensum, actus ab intellectu elicitus non erit

erit fidei. Videantur nostri Sacramenta et. 12. in arbore num. 14.

1. 6. Ad primam confirmationem respondetur: ad contemplationem perfectissimam sequi quidem suavissimam delectationem: sed ad contemplationem minus perfectam, licet non sequatur sapor ille perfectissimus datur tamen suavitas correspondens illi cui illam contemplationem habentis. Et sane cum contemplatio illa habeat Deum pro objecto, nequit non esse delectabilis & sapida. Quod ex Aristotele probat egregie D. Thomas in 3. dist. 35. quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 2. ubi loquutus de imperfectione nostræ contemplationis, si cum beatorum contemplatione sociatissima conferatur, subdit: *Hoc tamen infima mentis desiderio satisfacit, quia secundum quod Philosophus dicit in 1. de animalibus. Amens in prima comprehensione avari magis delectatur, quam in magna aliorum comprehensione. Et ideo ut ipse dicit illud parum quod de substantijs separatis cognoscere possumus plus desideratur, & delectatur quam quicquid de alijs rebus cognoscimus.* Et similiter 2. 2. quæst. 180. art. 7. ait: *Ad tertium dicendum quod contemplatio Dei in hac vita imperfecta est respectu contemplationis patriæ. & similiter delectatio contemplationis viæ est imperfecta respectu delectationis contemplationis patriæ de qua dicitur in psalm. de torrente voluptatis tue potabis eos: sed contemplatio divinorum quæ habetur in viâ, etsi sit imperfecta tamen est delectabilior omni alia contemplatione, quamcumque perfecta propter excellentiam rei contemplatæ. Unde Philosophus dicit in primo de partibus animalium, accidit circa illas honorabiles, existentes, & divinas substantias, minores nobis existere Theorias; sed etsi secundum modicum attingamus eas, tamen propter honorabilitatem cognoscendi delectabilius aliquid habent, quam quæ apud nos omnia. Et hoc est etiam quod Gregorius dicit super Ezechielem. Contemplativa vita amabilis valde dulcedo est, quæ super semetipsam*

animam rapit, caelestia aperit spiritualia mentis oculis patefacit. Ex quibus constat suavitatem, delectationemque, adesse in contemplatione religiosa quantumvis minimæ perfectionis imaginetur.

107. Dices forsan: D. Thomam loqui in utraque autoritate de contemplatione perfectissima viæ relative ad contemplationem patriæ: unde sicut contemplatio viæ, in qua consistit Theologia mystica propriissime talis, est absolute perfectissima, tamen si collata cum contemplatione patriæ sit imperfecta: sic delectatio contemplationis viæ perfectissima dicit suavitatem ineffabilem, quamquam minima habeatur, si cum suavitate contemplationis patriæ comparatur: quod quidem non invenitur in contemplatione imperfecta, hæc enim tam respectivè, quam absolute, imperfectissima est: eo quæ nullum saporem habet. Quapropter licet contemplatio perfectissima viæ essentietur à gustu, & sapore divinorum illa tamen alia contemplatio non potest ab hoc sapore essentiarum.

108. Hoc solum remur suffugium esse posse sententiæ adversæ, ut prædictarum autoritatum declinare contendat. Contra illud tamen disputo sic: primò, contemplatio viæ perfectissima distat magis à contemplatione patriæ, quam contemplatio imperfecta à perfectissima contemplatione viæ: sed contemplatio perfectissima viæ, licet magis distet, specificatur à gustu, & sapore, quem habet à suo objecto, sicut contemplatio patriæ: Ergo contemplatio imperfecta habet in suo objecto suavitatem à qua specificetur. Consequentia patet; quia si maior distantia non impedit, potiori titulo minor non obstat. Minor ex una parte continet doctrinam sententiæ oppositæ, apud quam Theologia mystica propriissime talis respicit rationem formalem illam suavitatem, & gustum, quem experitur; & ex alia, modò supponenda est; infra enim videbimus Theologiam mysticam beatorum habere pro ratione sub qua

gustum, saporem que, quem ex Deo clarè viso percipit. Maior autem nota videtur; quia contemplatio viæ, siue imperfecta sit, siue perfecta, est intra idem genus gratiæ viatorum; atque idèò imperfectæ, seu non consummatur, & amissibilis: contemplatio verò patriæ est inamissibilis, consummata, & in termino: unde maior distantia datur inter hanc, & contemplationem perfectissimam viæ, quàm inter istam, & contemplationem eiusdem viæ imperfectam.

109. Secundò disputo sic: gustus, & sapor contemplationis mensuratur cum perfectione contemplationis, ut constat ex citato D. Thoma: sed cum maiori distantia inter contemplationem patriæ, & viæ hæc respicit eandem rationem *subqua*, ac illa, servata tamen proportionem inter rationes illas formales, quæ invenitur inter ipsas contemplationes: Ergo sicut suavitas perfectissima, quæ est in obiecto contemplationis perfectissimæ, est eius ratio formalis, sic & suavitas imperfecta, quæ est in obiecto contemplationis imperfectæ est eius ratio *subqua*. Consequentiam suadet paritas: quia cum utraq; contemplatio habeat idem obiectum quod perfectissimè cognitum, ac degustatum per contemplationem perfectissimam; & minùs perfectè degustatum per contemplationem imperfectam: imperfecta ab illa imperfecta degustatione specificabitur; sicut perfecta à degustatione perfectissima. Minor, ut diximus nu. præcedenti constabit ex infra dicendis, modò que probari sic breviter potest: In patria datur Theologia mystica, siue sit eadè cū nostra, siue diversa, de quo postea: sed Theologia mystica patriæ specificatur à Deo, ut experto, ac degustato, quod concedunt quot quot mysticam Theologiam esse apud beatos fatentur. Ergo Theologia mystica patriæ, & viæ, respiciunt eandem rationem formalem, licet cum illo discrimine maioris, vel minoris perfectionis.

110. Tertiò: quamquàm D. Tho-

mas quatur de contemplatione viæ relatè ad contemplationem patriæ, ratio tamen, qua ducitur, probat contemplationem imperfectam habere in suo obiecto delectabilitatem, à qua formalicetur: Ergo talis suavitas est eius ratio *subqua*. Probatur antecedens: quia ratio, qua ducitur, est excellentia rei contemplata: at hæc ratio verificatur etiam in contemplatione imperfecta: siquidem contemplatur eandem excellentissimam rem, eundè videlicet Deum, qui est utriusque contemplationis obiectum: ergo.

111. Quartò denique: nam citatus D. Gregorius loquitur de vita contemplativa, de hac que dicit, quod *amabilis valde dulcedo est*: sed vita contemplativa comprehendit non solum perfectissimam cōtemplationem, sed etiam minùs perfectam: ergo de hac etiam verum est, quod *amabilis valde dulcedo sit*.

112. Vnico verbo, ut sic dicta, omnia prorsus penetres, & plures hinc inde ebullientes obiectiones penitus dissipes: sicut Theologia mystica perfectissima viæ specificatur ab eadem ratione formali, à qua specificatur Theologia mystica patriæ, licet cum incōparabili excessu utriusque tum Theologiæ, tum rationis formalis: sic & Theologia imperfecta viæ habet eadè rationem formalem, ac Theologia perfecta, licet cum simili, minori tamen excessu. Vtraque enim habet in obiecto delicias, sub quibus illud attingat. Quod clarum erit consideranti, quòd sicut ad Theologiam mysticam perfectam, siue viæ, siue patriæ præsupponitur unio perfectissima cum Deo, in patria media charitate, & lumine gloriæ; in via autem media fide, & charitate: sic etiam ad Theologiam mysticam minùs perfectam prærequiritur unio cum Deo medijs ipsis fide, & charitate, licet hæc unio minùs perfecta sit. Vnde sicut Theologiæ illæ perfectissimæ habent à perfectissima unione, quòd Deum sub ratione perfectissimè degustati attingant, sic & mystica Theologia imperfecta habet ab

ab unione illa minus perfecta charitaris, quod Deum ipsum sub ratione degustati licet non ita perfecte attingat. Nec circa hoc, aut circa alia fieri argumentum potest contra istam conclusionem, quod ex modo dictis non solvatur.

113. Ad secundam confirmationem respondetur: Theologiam mysticam de se respicere predictam suavitatem obiecti, minus perfecte, si sit in statu imperfecto, & magis perfecte, si sit in statu perfecto. Quod quidem in quavis alia scientia, seu habitu verificatur, qui secundum maiorem, vel minorem perfectionem, quam habent magis, vel minus perfecte obiectis adherent. Ceterum, quod perfectus iis privilegijs, quae confirmatio insinuat, decoretur, & non incipiens, vanum argumentum est: quia perfectus potest considerari, vel ut dicit Theologiam mysticam perfectam, vel cum praecisione ab illa. Hoc secundo modo non intelligitur illis gratijs decorari, quibus sub prima consideratione cernitur insigniri. Ex hoc tamen sequitur, quod Theologia mystica sit, quae illas, ut propriam rationem formalem respicit. Et quod diximus de perfecto, & perfecta contemplatione dicimus etiam de incipiente, & contemplatione imperfecta. Si namque incipiens consideretur prout dicit mysticam Theologiam imperfectam, iis non adeo perfectis gratijs, quas in obiecto percipit, decoratur. Unde paritas inconcussa semper manet cum illo solum discrimine maioris perfectionis.

Pulchram praedictorum confirmationem nobis offerunt nostri Salmanticenses in arbore virtutum numero 10: ubi loquentes de actibus bonis viae, & patriae dicunt: *Verum quia actus elicit in via, ita sunt ultimum respectu suae virtutis, ut in ultimam finem, aeternam scilicet beatitudinem, adhuc tendant, ita sunt fructus ut possint simul dici flores, iuxta illud Ecclesi. 24. flores mei, fructus honoris, & honestatis.* Vides idem quod gustui firmissimo beati fructus suavissi-

mus est, palato non adhuc firmo viatoris florem lautissimum esse: non enim posset viator cibum illum sub fructus specie sustinere; quia *non videbit homo, & videt*: quod certe possunt sustinere beati. Conceditur tamen illis ut *flor*; quia sic proportionatur cum exilij tenuitate. Idem de Theologia mystica imperfecta relata ad perfectam viae dicito, & ex ijs, quae num. 37. & 38. diximus confirma; & sic nihil inconsistentium rationi ex nostro asserto sequi deprehendes.

114. Ad ultimam confirmationem dicas: Theologiam mysticam perfectam illam suam mirabilem dulcedinem habere *propter excellentiam rei contemplatae*, ut iam nobis dixit Angelicus Doctor, quam quidem rationem in mystica Theologia imperfecta locum etiam habere diximus n. 110. Unde tam ipsa, quam meditatio suam sapientiam in obiecto habent, quae aliiuntur alijs omnibus spiritibus, dicente D. Gregorio super Ezech. *Cum Deus iam per desiderium, & intellectum cognoscitur omnem voluptatem carnis arefacit.* Adde: omnem sapientiam dici *sapidam scientiam*: haec enim etymologia non est privative propria doni sapientiae: quia quae tam contemplatio imperfecta, quam meditatio a principio, quod sapientia est, eliciuntur; propterea ex hac ratione nihil adversum nos probatur.

5. III. Argumentis alijs contra secundam conclusionem respondetur.

115. **C**ONTRA ipsam secundam conclusionem arguitur primo: ideo Theologia mystica perfectissima respiceret Deum sub ratione degustati, quia elicitur a dono sapientiae, quod est idem, ac sapida scientia: sed haec ratio est nulla: ergo Theologia mystica propriissime dicta aliam rationem sub qua habet. Maior certa est & constat ex dictis in hac quaestione. Minor vero probatur primo: quia iuxta D. Thomam in 3. d. 35. quaest. 2. art.

art. 1. quæstiunc. 2. ad 1. & 2. 2. quæst. 45. art. 2. ad 2. sapientia non dicitur *sapida scientia*; unde falsum est à sapore nomen habere: ergo. Probatur secundò illa minor: quia etsi verum sit, quòd sapientia illam etymologiam habet, non inde potest sumi argumentum ad probandum sapientiæ donum ab obiecto saporis speciem sumere. Ergo illa ratio non tenet. Probatur antecedens ex D. Thoma, qui licet in 3. dist. 25. quæst. 1. art. 1. quæstiunc. 1. approbet opinionem Richardi de Sancto Victore diffiniētis fidei *articulum* ex nominis etymologia, postea verò 2. 2. quæst. 1. art. 6. ad 3. illam contemnit dicens: *Ad tertium dicendum, quòd illa diffinitio datur de articulo magis secundum quādam etymologiam nominis prout habet derivationem latinā, quā secundum eius veram significationem prout à Greco derivatur; unde non est magni ponderis.* Vbi vides D. Thomam opinionem illam non esse magni ponderis dicentem, quia procedit secundum quādam etymologiam nominis: ergo. Probatur tertio: quia etsi ratio ab etymologia desumpta probaret efficaciter, inefficax in præsentī foret; quia contemplatio perfectissima non solum elicitur à dono sapientiæ, sed etiam ab alijs principijs, quæ sapientia non sunt, uti est donum scientiæ, & intellectus: sed contemplatio elicitur à dono intellectus; & scientiæ non dicit saporem illum, & gustum; non enim sunt hæc dona *sapida scientia*: ergo nulla contemplatio, quantumvis perfectissima, ab hoc gustu, sapore, seu experientia speciem sumit. Præmissæ ex insertis probationibus constant, & consequentia probatur: quia omnis contemplationis perfectissimæ una debet esse ratio *subqua*.

116. Respondetur argumento concessa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, dicas: D. Thomam nō negare sapientiam idem esse, ac sapidam scientiam iuxta etymologiam linguæ latinæ, sed secundum nomen, quòd in Græco habet. Verba Angelici Præceptoris loco cita-

to ex 2. 2. hæc sunt: *Vnde patet responsio ad secundum; si tamen iste sit intellectus istius authoritatis, quod non videtur, quia talis expositio non cōvenit, nisi secundum nomen, quòd habet sapientia in latina lingua. In græco autē non competit, & fortē nec in alijs linguis. Vnde potius videtur nomen sapientiæ ibi accipi pro eius fama, quæ à cunctis commendatur.* Sapientia enim diversa nomina pro idiomatum diversitate habet. In Hæbreo, in quo scriptus est liber Ecclesiastici è cuius cap. 6 versu 23. est autoritas posita in argumento, cui respondet D. Thomas significat rem summè absconditam, & captui humano penè inaccessibleē. In græco autem, in quod Iesus iunior Siracidis avi sui librum transtulit, nomen, quòd sapientia habet, vidimus ex D. Thoma ab ipsius fama, & splendore esse impositum. In latino denique hæc altissima res dicitur sapientia, quod nomē habet à sua proprietate. *Re ipsa suaque actione, videlicet, ab interno divinorum sapore, & gustu dulcedinis summi boni: dicitur sapientia à sapore, quasi sapida scientia*, ait Cornelius super citatum Ecclesiasticum cum Dionysio, Lyrano, & alijs. Quare licet D. Thomas neget, quòd sapientia sit scientia sapida, prout significatur in alijs linguis à latina, in hac autem idē esse, ac sapidam scientiam non negat, sed cum communi aliorum sensu docet.

117. Ad secundam probationem antecedentis respondetur: verum quidem esse argumētum ab etymologia prout sic, non dicere positivam efficaciam, dantur enim plura argumēta ab etymologia, quæ certè efficacia non sunt; quod iam observavere nostri Complutenses abbreviati in logica disputatione 12. quæst. 1. n. 7. constat quæ ex exemplo allato à D. Thoma in contrarium adducto: Respiuit enim Doctor Angelicus definitionem Richardi dicens, quòd eius fundamentum non est magni ponderis; non quia datur secundum quādam etymologiam nominis absolute; sed quia non est

secundum eius veram significationem, prout à Græco derivatur. Itaque nomen articuli, ait inibi D. Thomas in corpore, ex Græco videtur esse derivatum: unde ut rectè diffiniatur, & quid sit articulus demonstretur, non derivatio latina, quæ ipsi veluti extranea est; sed vera significatio, prout à Græco derivatur, attendi debet. Et hæc est ratio ob quam D. Thomas non approbat 2. 2. definitionem, quam de articulo Richardus dedit. Nec verum est, quòd in sententiaris illam definitionem approbet: illam refert, & explicat, quod etiam 2. 2. facit, sed hoc non est illam approbare.

In nostro autem casu aliter res se habet: quia nomen *sapientia* latinum est, & secundum veram significationem prout à latino derivatam procedit. Unde argumentum ab etymologia cum hisce adiunctis non est inefficax. Præterquamquod nos non ea solum ratione nostram assertionem probavimus.

118. Ad tertiam probationem negetur maior: Theologia enim mystica iuxta doctrinam communissimam mysticorum elicitur à dono sapientiæ: si de Theologia mystica propriissime tali, ut verè loquimur, sermo sit. Aliæ autem contemplationes ab alijs principijs elicite, quantumvis perfectissimæ sint, non sunt mystica Theologia propriissime talis: hæc enim est actus ille elevatissimus, cuius numero 5. memoriam aliqualem fecimus: qui actus indispensabiliter doni sapientiæ proles legitima est, nisi fortè eliciat illum superius principium aliud, quod eminentius, quàm donum sapientiæ, sapida scientia sit. Unde loquentes de mystica Theologia omnino propriè, qualiter hic de ea loquimur ad solum donum sapientiæ spectat; si autem loquamur de mystica Theologia non adeò rigorosè sumpta, iam vidimus 5. præcedenti quid retinendum sit.

119. Arguitur secundo: quia datur perfectissima contemplatio, quæ non solum non est sapida & suavis, verum etiam est insipida, afflictiva, &

pœnalis: ergo contemplatio perfectissima non est essentialiter sapida. Probatur antecedens: Contemplatio, qua spiritus purgatur, est contemplatio infusa, & perfectissima: sed hæc contemplatio admodum terribilis, & amara est: ergo. Cætera constan. Et minor nota apud mysticos est, quos inter in eius declaratione eminet Seraphicus noster Doctor D. Ioannes à Cruce toto ferè libro 2. noctis, ubi dolores, presurasque, quas manibus huius perfectissimæ contemplationis anima perpetitur, manu succulenta proponit, solitaque dexteritate, authoritatum feraci copia, rationum que adminiculis, probat.

120. Nec dicas: hanc purgatricem contemplationem non esse adeò perfectam, seu mysticam Theologiam. Nam contra est primò, quod citatus noster Parens cap. 5. ait: *Esta noche oscura es una influencia de Dios en el alma, que la purga de sus ignorancias, è imperfecciones habituales, naturales, y espirituales, que llaman los contemplativos contemplacion infusa, ò mystica Theologia, &c.* Por quanto es sabiduria de Dios amorosa. Hoc est: Hæc nox obscura est influxus Dei in animam, ipsam purificans à suis ignorantijs, & imperfectionibus habitualibus, naturalibus, & spiritualibus: quam influentiam vocant contemplativi infusam contemplationem, aut mysticam Theologiam, &c. Pro quanto est sapientia Dei amorosa. Concludit que *Donde la misma sabiduria amorosa, que purga los espíritus bienaventurados ilustrandolos, es la que aqui purga à el alma, y la ilumina.* Id est: Eadem sapientia amorosa, quæ beatorum spiritus illustrans purgat, est quæ hic animam purgat, & illuminat. Quæ omnia non nisi de perfectissima Theologia mystica intelligi valent: hæc enim est absolute mystica Theologia, amorosa sapientia, ea que sola potest esse idem cum sapientia, qua spiritus beati purgantur.

Secundo: quia idem Extaticus Doctor libro citato capite 10. ait: ipsa

amerosa sapientia, qua media anima unitur, transformatur que, est quæ prius illam purgat, & disponit: sed sapientia amorosa, qua anima unitur est Theologia mystica perfectissima: ergo.

121. Respondetur primò solutione inter arguendum data: quia contemplatio illa non est à dono sapientiæ. Ut enim vel ipsum argumentum supponit, illam contemplationem patientes non sunt purgati, atque adeò, nec intimè Deo uniti, unde Theologiam mysticam perfectissimam non exercent. Hæc enim est notitia Dei experimentalis perfectissima, & sapidissima, qua non purgati carere certum est. Vnde solutione dicta admissa, ad in contrarium obiecta respondetur: Contemplationem purgatricem esse quidem infusam: at non omnis contemplatio infusa Theologia mystica perfectissima est. Nec obest, quod noster illuminatus Doctor hanc ipsam purgatricem contemplationem appellet mysticam Theologiam; quia non omnis mystica Theologia, Theologia perfectissima est, est etiam contemplatio hæc sapientia amorosa, quia habet pro principio, & fine charitatem, ut supra vidimus ex Div. Thoma. Est insuper quæ purgat, illuminat quæ spiritus beatos: quia ex parte causæ efficientis, & moventis, seu imperantis, & etiam ex parte finis conveniunt. Est denique sapientia hæc illa sapientia, qua anima Deo suo intimè unitur: at dum purgat, non habet illam perfectionem, qua fulget, dum unit, & transformatur. Vnde semper verum est, quod purgatrix contemplatio hæc non est mystica Theologia perfectissima, quam asserimus Deum sub ratione perfectissimè degustari attingere.

122. Dices: ergo mystica Theologia minùs perfecta, seu hæc purgatrix contemplatio non habet pro ratione *sub* gustum, & saporem, contra ea, quæ diximus in prima conclusionem.

Hanc objectionem solvet secunda facti argumenti solutio: Respondetur ergo secundò ad argumentum:

contemplationem hanc spiritus purgatricem perfectissimam esse, & consequenter respicere Deum sub ratione degustati, ac experti, & suavitatem, delicias quæ effundentem. Quod quidem habet talis contemplatio ex natura sua licet anima, cui infunditur, hæc non percipiat, nec percipere possit, quoadusque exuat veterem hominem cum actibus suis, expurget quæ vetus fermentum, sit quæ nova conspersio, & azima. Aliud est enim, quod contemplatio habet ex se, imprimit quæ subiecto idoneo: & aliud, quod subiectum non proportionatum percipit. Illa ex natura sua tendit in Deum sub dicta ratione: & si subiectum contemplativum capax est; plenè percipit contemplationis delicias. Sin minus non percipit, nisi prout idoneitatem habet. Quod si non solum non habet proportionem, verum & dicit repugnantiam, ut in peccato exiitens, poterit cognoscere Theologiam mysticam perfectissimam delicias illas respicere, ab ipso neutiquam degustandas, *quoniam in malevolam animam non introbit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.* Vide dicta in Isagoge lib. 3. num. 30. & 58. Ex quibus omnibus constat posse Theologiam mysticam dictam rationem formalem respicere, quin anima contemplativa delicias, quas ipsa respicit, experiatur; immò & quod amaritudine amarissima crucietur.

Exemplum in ipsa contemplatione habemus, quæ certè lux fulgentissima est: & tamen in subiecto non purgato tenebras offusissimas causat. Et ratio est eadem in utroque casu, videlicet ipsa animæ non purgatæ indispositio, ob quam in ipsa luce meridiana cæcutit, & in ipso deliciarum cælestium viridario torpet, languet, vapulat, cruciatur. Causæ autem istæ animam sic indisponentes, ut lucem, ac suavitatem percipiat, plurimæ sunt, eas quæ quàm profundissimè edisserit noster Extaticus Doctor loco citato per plura capita, videatur. Ac per hoc patet solutio ad objectionem positam

numero 122. quæ omnia plenius elucidabuntur, cum de contemplatione ipsa egerimus.

123. Arguitur tertio: Experientia, & gullus ex unione animæ ad Deum mediâ charitate est aliquid naturale: ergo non est ratio *subqua* Theologiæ mystica. Patet ista: quia ratio *subqua* habitus supernaturalis, naturalis esse non potest. Probatur antecedens: quia ex hoc, quod anima mediâ charitate Deo uniatur, sequitur naturaliter illa experientia de Deo, sicut ex unione ad quodvis aliud obiectum siue naturale, siue supernaturale sit, talis experientia resultat.

124. Confirmatur. Nullus habitus datur, qui specificetur ab experientia, & exercitio in proprium obiectum, præter habitum tale obiectum, ut proprium respicientem: ergo mystica Theologia non specificatur à dicta experientia. Antecedens patet discurrendo per omnes habitus tam naturales, quàm supernaturales: non enim datur habitus aliquis ad cognoscendum ea, quæ sunt temperantiæ ex eius exercitio: taliter quod ipsum exercitium, ut proprium specificativum respiciat. Et similiter nec ad iudicandum de exercitio fidei, aut charitatis ex earum exercitio, & experientia, qui à talibus experientia, & exercitio speciem habeat. Hinc que probatur consequentia à paritate: quia si in alijs virtutum exercitijs non datur talis habitus, non est cur experientia resultans ex unione ad Deum, quæ fit medijs fide, & charitate, sit ratio formalis *subqua* Theologiæ mysticæ.

125. Confirmatur secundo: quia ad illam experientiam & gustum, qui ex unione ad Deum resultat, percipiendum, sat est reflexa cognitio de ipsa unione: ergo talis experientia nullum habitum specificat.

126. Respondetur argumento negando antecedens: Ad probationem dicatur, ad unionem animæ cum Deo sequi quidem gustum illum *naturaliter*, hoc est, necessario; non tamen *naturaliter*, hoc est, per modum rei

naturalis. Ratio utriusque ea est, quod supposita intima unione animæ ad Deum totius suavitatis centrum, non potest non ipsa anima percipere torrentem voluptatis divinæ. Nihil enim est, quod huic perceptioni obsit. Obiectum quippe sapidissimum est, & gullus animæ benè dispositus, uti unio ipsa testatur; quid ergo obesse poterit, quominus divinus ille sapor subsequatur? Vnde necessario sequitur: non tamen sequitur per modum rei naturalis. Quippe gullus ille consequitur ex amore supernaturali: & cognitione supernaturali, vel fidei in via, vel visionis in patria regulatur. Vnde non est ratio, ut supernaturalis non sit. Hinc que clamat Psalmista: *Accedite ad eum, & illuminamini, & gustate, & videte quoniam suavis est Dominus.* Quia ex mystica unione ad Deum oritur sapor deliciosissimus; sed sapor, qui amoris fervidissimi supernaturalis legitima proles est, quippe illuminationem sublimissimam supernaturalem causat. Et observa huius suavitatis activitatem: quia non dixit David: *Gustate, & videbitis*, aut *accedite ad eum, & illuminabimini*; sed *gustate, & videte, accedite, & illuminamini*. Quia idem omnino est Deo uniri, ac illuminari: sicut enim ex unione sequitur necessario gullus, sic ad gultum necessario illuminatio consequitur.

127. Dices: sicut ad intimam unionem cum Deo consequitur dicta suavitas: sic ad supernaturalem gloriam animæ consequuntur dotes corporis, illud disponentes iuxta exigentiam eiusdem gloriæ, cum qua ex sua essentiali ratione nexum habent: atqui tales dotes sunt entitative naturales, ut videre est apud nostros Salmant. tract. 9. disp. 5. dub. 2. §. 5. ergo similiter.

Respondetur observando breviter: supernaturalitatem entitativam simpliciter talem, de qua loquimur, desumi penes excessum ad omnem ens creatum, & creabile; sic que gratia, & gloria supernaturales sunt. Vnde illud ens, quod non superat omnem natu-

ram creatam, & creabilem, supernaturale non est entitativè, & simpliciter quamvis secundum quid, & quoad modum possit esse supernaturale id, quod secundum suam substantiam naturale, est. Quorum maiorem explanationem à nostris Salmanticensibus petere potes loco citato: & tract. 2. disp. 3. dub. 2. §. 4. Tunc que ens superat omnem naturam creatam, & creabilem, cum participat aliquod prædicatum divinum secundum modum proprium ipsius Dei; si autem aliter participet, hoc est, secundum modum proprium creaturæ participantis, cessat excessus ille. Hinc que respondetur ad factam objectionem.

Quod ab ipsa gloria animæ, ut à termino primario actionis divinæ, resultat gloria corporis, tamquam terminus secundarius. Ast ex hoc non sequitur, quod dotes corporis gloriosi sint simpliciter supernaturales. Et ratio est; quia tales dotes nullum prædicatum divinum participant iuxta modum proprium ipsius Dei, unde non superant omnem creatam, creabilem que naturam, cuius rei evidens signum est, quod claritas corporis gloriosi (idem proportionabiliter intellige de alijs dotibus) est eiusdem speciei cum claritate aliorum corporum, uti statuit D. Thomas in 4. d. 44. quæst. 2. art. 4. quæstiunc. 2. docens illam corporis gloriosi claritatem videri naturaliter posse ab oculo non glorificato. Cum quibus impossibilis est supernaturalitas simpliciter talis: implicat enim eandem rem esse simpliciter naturalem, ac supernaturalem. Similiter que implicaret, posse talem claritatem videri ab oculo non glorificato, ut de se notum est. Ex his constat talem claritatem esse simpliciter naturalem, & etiam suavitatem expertam à mystica Theologia esse simpliciter supernaturalem: tum quia nulla alia suavitas est eiusdem speciei cum illa: immo relatè ad illam omnia insipida, & amara sunt: tum quia nullus gustus nedum corporeus, verum nec spiritualis potest saporem illum percipere naturaliter, sed

debet quamplurimis examinari, ut supernaturaliter elevetur, fiat que idoneus, ut possit sapore illo suavissimo recreari.

Aliunde etiam qualitates eiusdem speciei cum dotibus corporis gloriosi non repugnant, quod à Deo ponantur in corporibus vitæ expertibus: de facto que, sicut in resurrectione universali corpora beatorum mirissima illa claritate fulgebunt; sic cælum, aer, alia que corpora inanimata cum beatis pariter renovanda, eiusdem naturæ luce micabunt. Ex quo sequitur, quod emanatio à gloria animæ, & respectus ad ipsam non competant dotibus corporis gloriosi secundum suam naturam: si namque secundum suam naturam competere, qualitates eiusdem speciei in alijs corporibus dari nullatenus possent. Contrarium evenit in gustu illo ab unione resultante; siquidem à nullo alio provenire potest præterquam ab ente supernaturali; nec alibi potest reperiri, aut ad aliud ordinari: licet enim alijs saporès, deliciæ que aliæ dentur, sunt tamen diversissimi generis. Videantur citati Salmanticenses loco citato ex tract. 9.

Ad primam confirmationem responderetur negando consequentiam: discrimen est, quod aliæ virtutes, etiam infusæ procedunt, regulantur que iuxta modum illas exercentis: unde illarum exercitium nullam difficultatem habet, pro qua habitus necessarius sit, & consequenter nec elevationem aliquam dicit, ut possit habitui speciem impertiri. Ast unio mystica est ultra modum, & mensuram humanam, ut omnes mystici docent: atque adeo, sicut in eius exercitio est specialis difficultas per habitum vincenda; sic etiam experientia ipsa est adeo extra communem cursum, ut possit habitum specificare.

128. Dices: licet data solutione dirimatur obiectio, prout opposita est ultimæ conclusioni; ex illa tamen impugnatur secunda; quoniam Theologia mystica latè sumpta, seu contemplatio acquisita non est ultra modum,

& mensuram humanam, vel quia naturalis est, vel quia si supernaturalis asseratur, prudentiæ subternitur, cui subordinatur: ergo exercitium illius habitum specificare non potest.

Respondetur ex infra seriò dicendis, concedendo consequentiam; quia Theologia mystica acquisita non est specialis aliquis habitus distinctus à Theologia Scholastica, sed est ipsa scholastica Theologia dicens specialem quendam modum respiciendi Deum non ut cognoscibilem, & ex discursu, sed ut amabilem, & ex affectu, in quo convenit cum Theologia mystica propriissimè tali; proptereaque diximus convenire cum ipsa in ratione *subqua*, quamvis quia modo humano regulatur non requirat eius experientia habitum aliquem specialem. Quæ ex dicendis infra nota fient.

129. Ad secundam confirmationem respondet pijsimus, ac doctissimus Magister Ioannes à Sancto Thoma I. 2. quæst. 68. disp. 18. artic. 3. dicens: gustum, & experientiam internam divinæ dulcedinis, super quam fundatur mystica cognitio rerû divinarum, non dari sine aliqua reflexione super ipsum actum gustandi. Qui quidem dupliciter cognosci per illam reflexionem potest: primò entitativè, physicè, seu quoad quidditatem; secundò quoad exercitium, & effectum, quem relinquit in subiecto gustandi de Deo, & sentiendi experimentum eius. Et hoc secundo modo fundatur cognitio affectiva in illa reflexione ad actum. Hactenus author hic, verè Magister. Eius tamen doctrinam penitus comprehendere non potui.

130. Primò quidem, quia appellat cognitionem reflexam illum actum intellectus, quo cognoscitur actus voluntatis gustans, sumens que experientiam de Deo. Quod verum esse non potest: quia reflexio est duplex, uti ex Div. Thoma opusculo 48. & ex I. 2. quæst. 16. art. 4. ad 3. observant nostri Complutenses in logica disp. 2. quæst. 3. num. 18. & datur reflexio propria, & impropria. Propria est, cum poten-

tia reflexiva per actum posteriorem cognoscit alium actum prius à se elicitum. Impropria est, cum idem actus directus, seu medio illo potentia advertit ad suum actum, vel ad effectum illius: sed cognitio, quam ponit praefatus Magister est actus intellectus cognoscens actum voluntatis: ergo non est aliquomodo reflexa.

Confirmatur: cognitio terminata ad actum voluntatis entitativè, seu physicè sumptum non est reflexa: Ergo nec cognitio terminata ad eundem voluntatis actum, prout dicit suum exercitium, effectum que. Antecedens est certum, si verà est communis doctrina, quam modò dedimus de reflexione propria, & impropria: & consequentiam ratio paritatis convincit: eò enim illa prior cognitio non est reflexa; quia est actus unius potentiae terminatus ad actum alterius: sed in hac posteriori idem evenit: ergo.

131. Secundò displicet data solutio; quia secundum illam datur hic triplex actus, quorum primus est actus voluntatis degustans; secundus cognitio reflexiva illum primum actum cognoscens; tertius verò cognitio affectiva, seu mystica super illam reflexionem fundata. Hoc enim clarissimè ostendunt eius verba, quæ hæc sunt. *Hoc secundo modo* (scilicet prout illa reflexio respicit actum dictum voluntatis dicentem exercitium, & effectum, quem relinquit in subiecto) *fundatur cognitio affectiva in illa cognitione seu reflexione ad actum, quo beatus fruitur Deo*; seu, quòd idem est, quo contemplativus mysticam Theologiam exercet. Ex quibus priorem actum non esse mysticam Theologiam, sic certum est, ac quòd tertius est propriissimè Theologia mystica, adhuc in sententia authoris, quem impugno. Modò verò inquirò: Secundus ille actus est mystica Theologia, vel non? Si asseras Theologiam mysticam esse, fateri consequenter teneris illum actum Theologiæ mysticæ non terminari immediatè ad Deum, sed ad illum actum voluntatis, quem *quoad suum exerci-*
tium,

zium, & effectum, quem relinquit in subiecto considerat. Si autem asseras illum actum mysticam Theologiam non esse: quoties illum introducis, ni fallor, Sacra Scripturae adversaris. Audivimus enim supra num. 126. Davidem dicentem: *Accedite ad eum, & illuminamini: & etiam: gustate, & videte: ubi illuminatio, & visio, quæ in omnium sententia, quæ est expressa Angelici Præceptoris citati supra numeris 91. & 92. sunt actus perfectissimæ contemplationis, ponuntur immediate ad unionem, & gustum, quem ex ipso accessu ad Deum experitur voluntas, quin de alio illo actu reflectente supra actum voluntatis, & mysticam cognitionem fundante, nec levissima mentio fiat: immo nec fieri posse ipsa actuum, quos recenset, immediatio suadet.*

132. Tertiò denique displicet data solutio: quia est contra expressam doctrinam Seraphicæ nostræ Marris D. Theresiæ libro vitæ cap. 16. & lib. conceptuum cap. 6. ad illa verba Cantorum 2. *Introduxit me Rex in cellam vinariam. Vbi ait: Dichosa embriaguez que hace suprir al Esposo lo que el alma no puede, que es dár orden maravilosa para que estando todas las potencias muertas, o dormidas, quede el amor vivo, y que sin entender, como obra, &c.* Hoc est: Ebrietas fortunata, in qua Sp̃s supplet, quod anima tunc facere

non potest, mirè ordinat potentias omnes, ita ut alijs aut emortuis, aut absorptis: solus amor ferveat: qui tamen intelligat, quo modo operatur. Hæc Sanctissima Doctrina, in quibus cognoscitur non dari talem reflexionem: si namque daretur intelligeret, quomodo operatur. Idem docet profundissimus Doctor Parens noster Div. Ioannes à Cruce, qui in flam. cant. 3. vers. 3. §. 6. ait: *Quando assi acaeciere, que se sienta el alma ponerse en silencio, y escucha, aun la atencion amorosa, que dixen ha de ser sencilla, sin cuidado, ni reflexion alguna.* Id est: Cum anima in silentio ponitur, ut audiat, quid loquatur in ipsa Dominus Deus, etiam attentio amorosa, quæ dixi, debet esse prorsus simplex, sine sollicitudine aliqua, aut reflexione.

133. Hac ergo solutione relicta: responderetur ad secundam confirmationem negando, quod cognitio mystica sit vel in se, vel in suo fundamento reflexiva. Hæc enim cognitio subsequitur, modò sæpius dicto, ad actum voluntatis, & ad Deum sub ratione experti, ac degustati terminatur. Nec hoc quod est ad Deum prout sit terminari, est aliqua reflexio: alias nullus esset actus, qui reflexus non foret, cum omnis actus ad terminum, vel obiectum dirigatur sub aliqua ratione, & prout illi subest.

QVÆSTIO SEXTA.

Quod sit obiectum secundarium mysticæ Theologiæ?

Sufficienter constat ex dictis in hac disputatione quoddam sit obiectum secundarium mysticæ Theologiæ. Vt autem omnia, quæ ad obiectum attinent, ut possumus, discutiamus: propterea hoc ipsum, quod sufficienter ex dictis constare potest, discurimus.

§. I. Proponitur sententia communis.

134. **N**ostra conclusio: *Obiectum materiale & secundarium mysticæ Theologiæ sūt omnes creature.* Ita communiter Doctores. Probatur quæ conclusio ratione, quam nobis offert D. Thomas 1. p. quæst. 1. art. 7. quæ sic conficitur: Theologia mystica agit de omnibus creaturis: ergo omnes

illæ sunt illius obiectum : atqui non sunt obiectum formale , & specificationis : ergo sunt obiectum materiale , & extensionis. Hæc ultima consequentia constat ex se. Et propositio subsumpta est D. Thomæ citati dicentis : *Omnia pertractantur in sacra doctrina sub ratione Dei, vel quia sūt ipse Deus, vel quia habent ordinem ad Deum, ut ad principium, & finem.* Vnde Deitas, quæ est ratio quæ huius doctrinæ sacræ, ut constat ex superioribus, invenitur in omni ente, in divino per essentiam, & à se; in creato autem, cuiuscumque ordinis sit per participationem, & ab alio : atque adeò omnia sunt nostræ sacræ doctrinæ obiectum : aut ens divinum, quod divinitatem habet à se est primum, & specificativum : creatum verò ; quia Deitatem participatam habet, est secundarium, & extensivum. Prima consequentia constat ; quia id omne de quo agit scientia pertinet ad eius vel primum, vel secundarium obiectum. Antecedens autem probatur : tum ex unanimi consensu mysticorum : tum etiam ; quia Theologia mystica est verè sacra doctrina ; unde ad ea omnia, quæ sacra doctrina considerat, terminatur : tum denique, & maximè ex contemplativorum experientia, qui in quacumque re inveniunt, quò in profundissimum Divinitatis oceanum rapiantur.

135. Roboratur discursus hic ex sacra scriptura : quoniam non est creatura, in qua non inveniat mysticus Dei vestigium, quòd contempletur : ergo in illis omnibus invenitur ratio quæ Theologiæ mysticæ ; atque adeò omnes sunt eius obiectum secundarium. Cætera constant, & antecedens edocetur à Iacob cap. 12. dicente : *Interroga inmenta, & docebunt te, & volatilia Celi, & indicabunt tibi loquere terræ, & respōdebit tibi, & narrabunt pisces maris.* Et quid est quòd respondent ista, ad quæ hæc interrogatio dirigitur ? Subdit patientissimus ipse dicens : *Quis ignorat, quòd hæc omnia manus Domini fecerit?* Ac si diceret in omnibus his quibuscum homo sermonem

textit interrogans, vestigium lucet divinum conditorem demonstrans : unde ex eorum cognitione in Dei notitiam evehitur. Angelicè D. Thomas sic explicat verba ista : *Tunc autem homo creaturas interrogat, quando eas diligenter considerat. Sed tunc interrogata respondent, cum per considerationem ipsarum homo percipit, quòd tanta ordinatio, & convenientia quæ invenitur in dispositione partium in ordine universi nullo modo posset esse, nisi ab aliqua superiori sapientia dispensante.* Similiter eodem libro cap. 26. dicitur : *Omnes homines vident eum, Deum scilicet.* Vbi Div. Thomas sic loquitur : *Tota hominis cognitio, & sermo est de Deo per opera eius, quæ tamen neque Iob, neque aliquis alius homo perfecte cognoscere potest, & ideo subdit omnes homines vident eum, scilicet per sua opera.*

136. Eadem veritas ostenditur Sapientiæ 13. ijs verbis : *A magnitudine speciei & creaturæ cognoscibiliter poterit creator horum videri.* Celebris est locus D. Pauli ad Romanos 1. dicentis : *Invisibilia (Dei) à creatura mundi per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciuntur.* In quorum verborum expositione profundissimè spatiatur D. Thomas ad nostrum propositum. Cum eo sentiunt omnes Patres, quorum diffusum agmen afferri poterat, sed in re adeò pervia prolixum foret. Sat sit Athanasium audire libro contra Gentes dicentem : *Ex universitatis ordine, ac consensu Principem, & Administratorem intelligi necesse est Deum.*

137. Omnia prædicta confirmat Mytha celeberrimus noster Parens D. Ioannes à Cruce pluribus in locis. Videamus tamen quid dicat cant. 4. sui spiritualis Epithalamij.

O bosques, y espesuras!

Plátadas por la mano de mi amado;

O prado de verduras!

De flores esmaltado,

Dezid si por vosotros ha passado?

Anima ergo Theologia mystica docta, eius quæ manibus ducta, dilectum contemplandum quærit : quem ut inve-

inveniat, interrogat creaturas materiales, tum inferiores, tum superiores, uti exponit idem Theodidactus Doctor. Si autem scire cupis, quid sit interrogatio hæc? Respondet idem ibidem: Notandum, quod, ut ait Sanctus Augustinus interrogatio, quam facit anima est consideratio, quæ ab ipsa fit in creaturis circa ipsarum Creatorem. Vnde in hac cantione continetur consideratio elementorum, & aliarum creaturarum inferiorum, & consideratio cælorum, & aliarum rerum materialium in ipsis cælis à Deo creatarum: & etiam consideratio animæ rationalis, & cælestium spirituum. Hactenus illuminatus Doctor omnino videndus, ut hæc doctrina perfectè habeatur, & anima superna ad eò lectione delicietur.

Vidimus ergo animam creaturas omnes interrogantem, superest ut creaturas irracionales contemplemur respondententes. Earum responsio continetur in cantione 5. quæ sic est.

Mil gracias derramando

Pasò por ellos fots con presura,

Y yendolos mirando,

Con sola su figura

Vestidos los dexò de su hermosura.

Quæ sic explanare incipit citatus noster Parens: *En esta cancion responden las criaturas al alma. La qual respuesta, como tambien dize S. Augustin en aquel mismo lugar, es el testimonio, que dan en si de la grandeza, y excelencia de Dios à el alma, que por la consideracion se lo pregunta.* Est dicere: In hac cantione creaturæ respondent animæ. Quæ responsio, & etiam docet idem Sanctus Augustinus, nihil aliud est, quàm testimonium, quod eadem creaturæ ex se ipsis exhibent animæ, ipsas per suam considerationem interroganti, circa sublimitatē, & excellentiam Dei. Omnia certè, quæ hic expertissimus Doctor circū hæc scribit. scribere vellem; quia propriissima sunt. Ast quamvis omnia non possint plura assero, quod pluribus suspicor neutiquā placiturū. Verum enim verò omnibus placere nec ambio, nec valeo, nec quamquam valerem, ambirē,

Hoc ut exequar, motiva non contemnenda movent, quorū primum est fundare quidquid dicimus in ijs, quæ à t. ro Doctore discimus. Secundū motivū est, mendacem ostendere vocem, quæ apud nonnullos invaluit de obscuritate censurabili huius profundissimæ doctrinæ. Obscura est fateor; sed hoc est, quia scientia mystica ex natura sua obscura est, iuxta dicta in nostra Isagoge libro 1. num. 8. Obscura est, non diffiteor, sed hoc est, quia profundissimè tractatur ab hoc expertissimo Doctore: & vel res non ita arcana, si profundo magisterio versetur, obscura pluribus est, quia ipsa subtilitas menti inidonea est obscuritas. Obscura est, sed non censurabilis; frangat nucem quisquis illam percipere cupit, & nucleum lucidissimum reperiet, quo sibi, & alijs proficiat. Vidisti hactenus omnia nostrā asserta, & dubia obiter occurrentia huius illuminati Doctoris doctrina clarissimè discussa. In præsentī vides quantis, & qua claritate obiectum secundarium mysticæ Theologiæ ostendat: ut quid ergo obscuritatem in hac mirabili lectione suggillas?

Tertium motivum est, hac arte alicere omnes, ut huius præclarissimi Doctoris opera evolvant, quo frugem copiosissimam comparandam in horrea Domini introducendam, prædivino. Hæc ipsa, quæ transcribo, invitant, ut eorum fons exquiratur, in quo aquam salientem in vitam æternam sibi comparent. Quartum denique motivum est, ora eorum obtrudere, quia hac sanissima doctrina abutuntur, in ea quæ suis perversis dogmatibus patrocinium adesse pipiunt. Infelices isti tenebras suæ perversitatis hæc lucidissima luce circumornare satagunt; sed quia nulla conventio est, nullum quæ commercium inter lucem, & tenebras; propterea perspicaces mendacium agnoscentes, quasi os Domini facti, separant pretiosum à vili, & tenebras à luce segregantes comprimunt detectam caliginem. Caterum ad hoc opus est, lectione attenta, & oratione devota. Sed quæsum hæc? In illa incidi inopinatus,

opinus, quoniam propensio incitabat: Claudio tamens dicens, doctrinæ huius præclarissimi Doctoris, hoc nostrum opus vestiendum ut illis abutentes confundantur.

Ad ea autem, à quibus discessimus, regressis dicimus, quòd postquam Extaticus noster Parens, quid creaturæ irrationales responderent, proposuit, docet quid creaturæ rationales respondent cantione 7. quæ est huiusmodi.

Y todos quantos vagan

De ti me van mil gracias refiriendo.

Y todos mas me llagan,

Y dexame muriendo

Vnno se què q̄ quedan balbuciendo.

Quod Extaticus ipse sic explanat: *En la Cancion passada ha mostrado el alma estar enferma, ò herida de amor de su Esposo, à causa de la noticia que de él le dieron las criaturas irracionales. Y en esta presençe dà à entender estar llagada de amor, à causa de otra noticia mas alta, que de el amado recibe por medio de las criaturas racionales, que son mas nobles, que las otras, las quales sò los Angeles y hombres.* Hoc est: Præteritâ cantilenâ ostendit anima, se ipsam languere, fauciam quæ esse amore Sponsi propter notitiam, quam ei de ipso suo Sponso dedere creaturæ irrationales. In præsentî verò se pariter vulneratam prædicat cuspide alterius notitiæ sublimioris, quam à suo dilecto suscipit vocem creaturarum rationalium, alijs nobiliorum, quales sunt Angeli, & homines. Ecce non est intra ambitum entis ab alio aliquid, in quò vestigium Dei non inveniatur: atque adeò quòd non sit obiectum secundarium nostræ mysticæ Theologiæ.

§. II.

Respondetur argumentis.

138. **C**ONTRA conclusionem arguitur primò: Obiectum secundarium cuiuscumque potentia, vel habitus, non impedit attingentiam obiecti primarij: sed creaturæ impediunt,

A Spiritu Sancto.

quòd Theologia mystica Deum attingat: ergo creaturæ non sunt obiectum secundariū mysticæ Theologiæ. Consequentia bona est: & maior potest inductivè ostendi in omni habitu, & potentia. Minor autem est doctrina omnium mysticorum, quam nervosissimè docet noster Seraphicus Doctor passim in suis scriptis. Sufficiat pro nunc adducere aliquot verba capitis 4. libro 1. Ascensus, ubi explicans illum versum primæ cantionis, nempe: *En una noche oscura: tradit creaturas omnes tenebras esse, de las quales estando el alma vestida, no tiene capacidad para ser ilustrada y poseída en la pura, y sencilla luz de Dios, si primero no las desecha de sí.* Hoc ipsum profequitur toto illo capite, & sequenti, urget q̄ diversa Sacra Scripturæ verba in hunc finem. Quomodo ergo erunt creaturæ obiectum secundarium mysticæ Theologiæ, si obsunt attingentiæ obiecti primarij?

139. Confirmatur. Quia obiectum secundarium, vel attingitur ante, vel simul, vel post obiectum primarium: sed Theologia mystica nullo ex his modis potest attingere creaturas: ergo istæ non sunt obiectum secundarium mysticæ Theologiæ. Probatur minor, quia inter lucem, & tenebras nulla est societas, uti earum cōgenita inimicitia testatur, firmat quæ D. Paulus 2. Corinth. cap. 6. dicens *Quæ societas luci ad tenebras?* Sed quocumque ex dictis modis mystica Theologia attingeret creaturas, iam ista societatem aliquam dicerent cum obiecto primario, quod est lux, quam tenebræ non comprehendunt: ergo.

Vt huic argumento, eius quæ confirmationi pro meritis responderetur, plurima inculcanda forent, quæ sedem oportuniorem habent alijs locis: quamobrem pro nunc respondetur argumento distinguendo minorem: *Creaturæ prout à Theologia mystica attinguntur, impediunt. Quæ negetur minor: taliter sumptæ, concedatur. Itaque creaturæ omnes sumi possunt, prout sunt obiectum materiale mysticæ Theologiæ.*

Ecce.

giæ; & prout sic nullatenus impediunt pri-
marij obiecti attingentiam; immo
ad illam nos conducunt, si per ascen-
sum procedimus, & si per descensum
procedamus, ad ipsas ex primarij ob-
iecti contemplatione regredimur, ut
validius in centrum revertentes, fulgi-
dam Divinitatis rotam potentiùs con-
templemur. Si autem aliter creaturæ
considerentur, obsunt utique contem-
plationi, & de his hoc modo sumptis
loquitur noster illuminatus Doctor, &
alii mystici, dum asserunt creaturas
contemplationem impedire. De illis
verò primo illo modo acceptis non lo-
quitur Sanctus Doctor, cum potiùs ubi-
que asserat contemplationem ex earum
consideratione foveri. Quod clarè con-
stat ex ijs, quæ ad probandam nostram
conclusionem adduximus. Videatur
etiam libro 3. Ascensus capit. 19. ubi
idem probat, & luculenter, ac suc-
culentè suadet: tum ex illo Psalmi: *Di-
vitie si affluat, nolite cor apponere.* Vbi
non damnantur divitiæ, sed cordis ap-
positio: tum ex illo Pauli 2. Corinth. 6.
*Tamquam nihil habentes, & omnia pos-
sidentes:* tum pluribus alijs, quæ videri
possunt: & sanè hoc idem argumentum
posset fieri ad probandum creaturas
ipsas non esse obiectum secundarium
Theologiæ scholasticæ; & proximum
non esse obiectum secundarium chari-
tatis. Christus Dominus non venit *pa-
cem mittere, sed gladium, & gladium*
ex utraque parte accutum, quo separet
Filium à Patre; immo hominem à se
ipso; quia qui vult Christum sequi, de-
bet non solum alia, sed etiam se ipsum
abnegare. Cum quo cohæret præcep-
tum se ipsos, & proximos diligendi;
quia proximos, quos adversarios in via
Dei patimur odiendo, & fugiendo nef-
cire debemus: quos autem nostræ salu-
tis coadiutores cernimus, diligere tene-
mur. Hoc ipsum dicimus in nostro
casu. Ex quibus.

Ad confirmationem dicas: ob-
iectum secundarium Theologiæ mysti-
cæ attingi ab ea antequam primarium
atingat, si per ascensum, seu motu
recto procedat. Attingi etiam post, si

per descensum, aut obliquè tendit, ac
denique simul attingit, quoties obie-
ctum secundarium attingit propter pri-
marium. Verum quidem est, quod dum
anima est sublimissimæ contemplationi
tradita, tunc nihil aliud percipere de-
bet, nisi obiectum primarium ipsius;
quia tunc vel reflexio ad ipsum subli-
missimum actum obest, ut numero
132. ex Parente nostro D. Ioanne dice-
bamus. Hoc tamen nobis non præiu-
dicat, quia idem invenitur in alijs habi-
tibus, & etiam in potentijs, quarum
intensissimus actus consortium alio-
rum actuum, vel obiectorum, præter
illud, in quod ea intensio fertur, non
permittit.

140. Arguitur secundò: Obiectum
secundarium non potest terminare
actum habitus, & potentiæ, nisi depen-
denter ab obiecto primario priùs ut
quod attracto per ipsum actum: sed multo-
ties Theologia mystica terminatur ad
creaturas, quin ad Deum, ut *quod* cognitum
terminetur: ergo creaturæ non sūt obie-
ctum secundarium mysticæ Theologiæ Ma-
ior patet: tum quia habitudo habitus ad
obiectum est motus in terminum, im-
plicat quæ motum ad terminum secun-
darium terminari, quin priùs termine-
tur ad primarium: tum etiam, quia idcò
Deus nequit cognoscere creaturas, nisi
in sua essentia, ut in causa priùs cognita;
quia sunt obiectum secundarium divi-
næ cognitionis: ergo vera est illa ma-
ior. Minor autem probatur: quia sicut
Theologia mystica respicit Deum, ut
amabilem, sic scholastica respicit ipsum,
ut cognoscibilem: sed etiam si Theolo-
gia scholastica respiciat Deum, ut cog-
noscibilem, multoties terminatur ad
creaturas, quin priùs Deum attingat, ut
obiectum priùs cognitum: multi enim
discursus Theologici fiunt in tractati-
bus de peccatis, de bonitate, & malitia,
& alijs; & tamen non præcedit in sin-
gulis actibus cognitio Dei, ut obiecti
primarij priùs cogniti: ergo similiter
Theologia mystica habet plures actus,
qui ad creaturas terminantur sine præ-
via terminatione ad Creatorem.

Respondetur: actus habitus, vel

potentiæ esse in duplici differentia: nam alij sunt primarij, & alij secundarij. Habitus habens actus secundarios permittimus posse obiectum secundarium attingere, quin ad obiectum primarium, ut prius cognitum terminetur, prout illis actibus secundarijs se explicat. Vnde si Theologia scholastica, & mystica, idem que est de fide Theologica & charitate, hos actus secundarios habent, posse modo dicto sua obiecta secundaria attingere non negamus. Illud autem obiectum licet sit primarium relatè ad actum secundarium ipsum attingentem; respectu verò habitus est simpliciter secundarium; quia habitus, sicut & potentia speciem sumit ab actu, & obiecto primarijs, ut multoties iam diximus cum nostris Complutensibus de anima disput. 6. quæst. 1. eo que ab illo obiecto speciem habere non potest. Per quod patet ad id quod de motu dicebatur: si namque motus habeat aliquem conceptum absolutè secundarium, qui terminum secundarium, ut primarium respiciat, utique secundum illum conceptum poterit ad terminum secundarium terminari sine dependentia à termino primario, ut prius attracto. Quod si hoc non evenit, est quia talis conceptus secundarius in motu non datur. Sicut nec intellectus divinus habet actus secundarios, qui ullo modo possint respicere ut terminum primarium creaturas: unde semper quòd illas cognoscit est dependenter à sua essentia, ut causa prius cognita. Hæc dixerim, quia video graves Thomistas, ut est noster Laurentius à Sancta Theresia 1. part. controuv. 2. §. 13. sic discurrere, per quæ certè vires argumenti dehiscunt. An autem solutio solido nitatur fundamento, alij viderint, dum à nobis factò argumento.

Respondetur secundò negando maiorem. Non enim est de ratione obiecti primarij, quòd prius ut *quod* attingatur ab habitu, sed quòd ratio *subqua* habitus specificativa inveniatur in illo per se, in alijs verò cum dependentia ab illo. Quæ dependentia ostenditur in eo, quòd non possit tale obiectum secundarium ab habitu attingi,

quin sit sub ratione illa *subqua* tribuente habitui speciem; quia que hæc ratio invenitur in obiecto secundario dependenter à primario; propterea nunquam obiectum secundarium attingitur sine ista dependentia. Quod ut potè regula generalis omnibus habitibus convenire debet: Ast in nostra Theologia, sive scholastica, sive mystica certissimum est; quia Theologia uti ex D. Thoma vidimus numero 43. Est sermo de Deo, unde semper, quòd ut Theologia procedit, procedit ut sermo de Deo: non autem semper procedit ut sermo de Deo per essentiam, & in recto; quia multoties procedit, ut sermo de Deo per participationem, & in obliquo, & hoc evenit cum terminatur ad creaturas, in quibus Deitas in obliquo invenitur: & quia agere de creaturis, seu de Deo in obliquo idem omnino est, atque agere de creaturis prout dicunt habitudinem ad Deum; ideo non possunt creaturæ à Theologia attingi sine ista dependentia, & habitudine. Quibus dependentia obiecti secundarij à primario salvatur, & factum argumentum solvitur. Semper enim, quòd Theologia mystica aliquid creatum attingit, attingit sub ratione Deo propria, atque adeò cum ordine ad ipsum Deum.

141. Dices: eo modo agit nunc mystica Theologia de creaturis, atque ageret de ipsis, si Deus nil de se ipso revelasset, sed solum de suis effectibus, ut sunt gratia, fides, &c. at tunc non attingeret creaturas per ordinem ad Deum: ergo nec modo.

Respondetur, quòd in data hypothesis non daretur contemplatio, quæ modo datur, nempe *simplex intuitus veritatis*, videlicet primæ, & modo supernaturali cognitæ: nequit enim Deus sine ipsius revelatione ut author supernaturalis cognosci; atque adeò sicut tunc casus non maneret Theologia mystica in esse Theologiæ, quia non maneret, ut sermo de Deo, sic nec maneret in esse mysticæ: tum quia destructo prædicato priori, posterius remanere non potest: tum quia Deum, ut auctorem supernaturalem non respiceret.

QVÆSTIO SEPTIMA.

Vtrum Theologia mystica sub expressione mysticæ sit scientia?

Postquam de omnibus, quæ de obiecto mysticæ Theologiæ sciri debent, egimus; mentem ad ipsam Theologiam mysticam convertimus, ut ipsius naturam, & conditionem, habitam iam notiam de ipsius specificativo, exploremus.

§. I.

Titulus breviter explicatus:

sensus controversiæ apertus:

dubium quæ decisum.

142. **T**heologiam mysticam sub conceptu Theologiæ esse scientiam supponere hic debemus ex 1. part. quæst. 1. ubi omnes Thomistæ, communiter quæ alij in hanc veritatem conspirant. Vndè addidimus in titulo quæstionis *sub expressione mysticæ*, quia sub hac expressione de illa loquimur, ut videamus: an Sacra Theologia non solum ut scholastica, ut dogmatica, ut positiva, & ut moralis; sed etiam ut mystica scientia sit? Non enim inauditum est, aliquem habitum entitativè sumptum esse scientificum & quod sub aliqua sui expressione à scientiæ conceptu recedat, quod de logica sub expressione utentis statuere Complutenses nostri disput. 1. quæst. 5. num. 23. Nec plura, aut graviora motiva adesse, ut logica, quæ entitativè considerata scientia est, sub expressione utentis rationem scientiæ non habeat, quam ut Theologia sub expressione mysticæ, scientiæ conceptum non participet, ex progressu huius quæstionis apparebit.

143. Præcipuum autem motivum, quo & mystica Theologia sub expressione mysticæ, à scientiæ nomine relegatur, & controversiæ status penitus aperitur, iam expono. Non est Theologus mysticus, qui non asserat

mysticam Theologiam esse scientiam: insimulque mysticum Theologum non invenies, qui non doceat, fidem Catholicam esse principium elicitivum Theologiæ mysticæ, seu contemplationis. Ex quo duplici principio à nemine mysticorum non iacto, necessariò inferuntur sequentia. *Primum*: Ergo fides Catholica est Theologia mystica habitualis. *Secundum*: Ergo actus fidei Catholicæ est Theologia mystica actualis. *Tertium*: Ergo fides Catholica est formaliter scientia habitualis. *Quartum* denique: Ergo actus fidei est formaliter scientia actualis. Quæ illationes adeò immediatæ sunt, ut nemo, quamquam tardus bardus vè, non intueatur. Et hoc est, quod nostro iudicio facit difficultatem præsentem penè insuperabilem. Quia ex una parte est omnino à veritate alienum fidem esse scientiam, tum propter obscuritatem, quam dicit: tum propter motivum, cui innititur. Est enim adeò naturaliter obscura, ut lumine adveniente cesset: quod certè contrarationem scientiæ est: licèt enim huic non repugnet obscuritas, ut postmodum videbimus, non repugnat etiam claritas: unde obscuritas non essentialiter à scientia dicitur, sed permittitur à fide verò non permittitur, sed essentialiter dicitur. Indidemque fides innititur etiam essentialiter extrinsecò testimonio dicentis, quod opponitur atque dubio cum scientia, quæ necessariò petit motivum sibi intrinsicum, nec aliter dari potest. Tam longè abest fides à ratione scientiæ, ut scientia, fidesque compatibles non sint in eodem circulo, uti tenent nostri Complutenses in logica quæst. ultima, & Salmanticenses tract. 17. disp. 3. dub. 2. cum D. Thoma 2. 2. quæst. 1. art. 5. quem omnes Thomistæ, plures quæ alij sequun-

tur: Si ergo incompatibiles sunt fides, & scientia propter repugnantiam, quam ex suis intrinsicis dicunt, quomodo vel scientia erit formaliter fides; vel fides erit formaliter scientia?

Ex alia autem parte falsum reputare, quod tot, tam graves que Doctores unanimiter astruunt, nimis onerosum nobis est, debitæ que reverentiæ gravissimum. Cui ex his adeo difficilis extremis adhærendum? Seu qua via nē in eorum aliquod impingamus, adendum? Hoc istius quæstionis processus ostender.

144. Sit nostra conclusio: *Theologia mystica est propriè scientia*. Sic docent mysticæ omnes, ut iam diximus, atque adeo superfluum est aliquem in particulari referre. Probatur primò conclusio ex sacra Scriptura: nam libro sapientiæ, cap. 10. v. 10. dicitur de Jacob fratris iram recusante, quod eum Dominus deduxit per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei, & dedit illi scientiam Sanctorum. Vbi per scientiam Sanctorum communiter interpretes Theologiam mysticam intelligunt, uti observat Menoch, apud Bibliam maximam: *Scientiam Sanctorum*, id est ait, *scientiam, quæ convenit Angelis Sanctis quæ facit, qualis est donum Spiritus Sancti*. Nec datur alia scientia, quæ sanctos faciat, sit que donum Spiritus Sancti nō sit Theologia mystica, ut de se notum est: unde ista sublimissima Theologia scientia est, & Sanctorum scientia.

145. Nec dicas: hæc posse intelligi de Theologia mystica sumpta pro habitu, ex quo non habetur ipsam sub expressione mysticæ scientiam esse.

Nam contra hoc facit primò: quod, ut Theologia mystica sub expressione mysticæ excluderetur à ratione scientiæ, aliquod fundamentum assignari debet, nē imprudenter procedatur: nullum autem fundamentum assignatur pro huiusmodi exclusione, immo omnia contrarium suadent, ut videbimus: Ergo. Secundò facit, quod si à Theologia mystica auferatur expressio, & munus mysticæ, iam non

remanet scientia sanctorum, sed scientia mundanorum respicietum alia præter Deum, vel si de Deo ipso agunt, illum ut cognoscibilem respiciunt: agere autem de Deo ut amabile est proprium Theologiæ mysticæ, ut vidimus quæst. 5: Sed Theologia, quæ est scientia Sanctorum, non respicit Deum præcisè ut cognoscibilem, sed ut amabilem: Ergo, tam longè abest, ut Theologia mystica sub expressione mysticæ non sit scientia sanctorum, quod potius, si mysticæ expressio auferatur, sanctorum scientia non remanet. Tertiò facit illa veluti diffinitio scientiæ sanctorum, quam tradit D. Bernardus in textum, quem præmanibus habemus: ait enim melissus Doctor: *Scientia sanctorum est hic temporaliter cruciari, & delectari in æternum*, sed scientia, quæ hic cruciat, & in æternum delectat non est alia, quam Theologia mystica sub expressione mysticæ, vel ut nimis ipsa sub dicta expressione hoc habet: Ergo. Probatur minor pro secunda parte (pro prima ergo eius veritate non egemus, tametsi verissima censeamus) quia Theologia mystica est, quæ suis rigorosissimis purificationibus animam vehementissimè cruciat; sed etiam suis aromatibus suavissimè recreat: cum hoc tamen discrimine, quod cruciatus meram præsentis vitæ nequiquam transgrediuntur, sed deliciæ in futura vita foeliciter cōsummantur: Ergo Theologia mystica sub munere, & expressione mysticæ est *hic temporaliter cruciari, & delectari in æternum*. Quartò denique facit, quod illa ipsa verba sic vertit Syrus: *Dedit illi scientiam veritatis*: atqui Theologia mystica sub munere mysticæ est scientia veritatis: Ergo sub munere mysticæ scientia est. Probatur minor dupliciter. Primò sic: Theologia mystica sumpta pro contemplatione dicit munus mysticæ: prout sic est *simplex intuitus veritatis*: Ergo. Secundò probatur illa minor: quia illa scientia veritatis idem est, ait Cornelius hic, ac scientia *veræ iustitiæ, religionis & sanctitatis*: sed scientia *veræ iustitiæ, religionis, & sanctitatis* est sola Theologia

gia mystica sub expressione mystica; alia enim scientia, & ipsa secundum entitatem considerata, dari possunt sine vera iustitia, religione, & sanctitate: Ergo Theologia mystica sub expressione mystica est scientia veritatis, & sanctorum scientia.

146. Probatur secundò conclusio ex Psalmo 33. iam non semel in superioribus adducto, ubi versu 5. dicitur: *Accedite ad eum, & illuminamini* & versu 8. asseritur: *Gustate, & videte quoniam suavis est Dominus*, in quibus sermonem esse de mystica Theologia sub expressione mystica concors est sententia mysticorum: sed ibi per *ly videte* designatur certitudo omnimoda cognitionis iuxta Angelicum Doctorem dicentem inibi: *Effectus autem experientiae ponitur duplex: unus est certitudo intellectus: alius securitas affectus, quantum ad primum dicit, & videte, &c. quantum ad secundum dicit, quoniam suavis est Dominus*. In alio autem versu per *ly illuminamini* cognitio etiam scientifica promittitur ad Deum toto corde accedentibus textu D. Thoma sic dicta verba exponente: *Illuminamini: Deus lumen est, & qui accedit ad lumen illuminatur*. Quod ampli exprimit probans hanc illuminationem ex verbis Deuteronomio 33. ubi dicitur: *Qui appropinquant pedibus eius, accipient de doctrina illius*: Ergo ex dictis textibus constat mysticam Theologiam sub munere, & expressione mystica doctrinam, & scientiam esse.

147. Probatur tertio conclusio ex Theologia mystica Parente D. Dionysio, qui passim in suis divinis scriptis hoc ipsum docet, & totum librum de mystica Theologia praesertim in huius veritatis probationem citamus. Ibi enim multoties mysticam Theologiam scientiam esse, vel dicit, vel supponit, ut illum legenti constabit. Et certè in illo libro de mystica Theologia sub expressione mystica loquutus fuit Dionysius, aliter vel titulus ipse falleret. Et insuper, quia de Theologia sub alijs expressionibus agit in alijs libris, ut de Deo uno, & trino in libro de divinis hy-

potyposis, qui liber apud nos non extat, ut ait Angelicus Doctor initio libri de divinis nominibus. In alijs autem libris agit de alijs muneribus eiusdem Theologici habitus. Vnde sicut vanè procederet, qui Dionysium in libro de Theologia symbolica non loquutum fuisse de ipsa sub expressione symbolica autumaret; sic deridiculè faceret, qui in libro de mystica Theologia de illa, non sub expressione mystica ipsum Sanctissimum Doctorem agere, opinaretur.

In hoc ergo profundissimo libro de mystica Theologia passim, ut diximus, appellat Dionysius mysticam Theologiam scientiam. Sed ne aliqua eius verba non afferamus, illa, quibus librum incipit, promimus: sic enim ait: *Trinitas supersubstantialis, & super-dea, & superbona inspectrix divinae sapientiae Christianorum dirige nos ad mysticorum eloquiorum superignotum, & supersplendentem summum verticem, ubi simplicia, & absoluta, & inconvertibilia Theologiae mysteria cooperata sunt secundum supersplendentem occulte docti silentij caliginem, in obscurissimo super clarissimè supersplendere facientem & in omnino impalpabili & indivisibili superpulchris claritatibus superimplentem non habentes oculos mentis*. Vbi ponderandum venit primò, quòd Dionysius confugit ad Divinam Trinitatem petens mysticam Theologiam, ut constet ex illis verbis: *Dirige nos ad mysticorum eloquiorum superignotum*: hoc enim superignotum est obiectum mysticae Theologiae, per ordinem ad quod diffinitur, ut saepius in superioribus dictum est: ut autem hoc, quòd exoptat, obtineat, voluntatem Sanctissimae Trinitatis capaturus illam appellat huius sapientiae, quam precatur, inspectricem: *Inspectrix divinae sapientiae Christianorum*. Vbi, ut vides, & debes ponderare secundò: illam mysticam Theologiam, cui inhiat, divinam sapientiam Christianorum vocat, quo, & nostrum assertum probat, & divisionem contemplationis, qua multoties usi sumus in superioribus, approbat.

bat. Multoties enim divisimus contemplationem in eam, quæ est Philosophorum, & in eam, quæ est propria Christianorum: sub prima omnem, & solam contemplationem merè speculativam accensentes; sub secunda autem contemplationem affectivam collocantes. Hæc ergo affectiva contemplatio est iuxta Dionysium sapientia divina. Quoniam nil clarius pro nobis adduci potest. Pergamus tamen ultra, &c.

Pondera tertio: mysteria huius mysticæ Theologiæ cooperta esse secundum caliginem *docti silentij*. Vbi silentium, quo mystica Theologia procedit doctum dicitur. Addit quæ *ipsum superignotum verticem*, vel ipsam lucidissimam *caliginē* facere *super splendore in obscurissimo* sui processu *superclarissimum* divinum lumen in mentibus nostris, quæ illo *superclarissimo* divino lumine ita irradiantur, ut ipsum *superignotum verticem* aliquando veluti facialiter contemplantur. *Superimplet* quippe mentes nostras non habentes oculos, hoc est, non procedentes modo naturali, & humano *superpulchris claritatibus* in illo omnino impalpabili, & invisibili lucis, ac bonitatis centro. Quod omne clarissimè ostendit, mysticam nostram Theologiam secundum Dionysij mentem esse propriissimè scientiam.

148. Probatur quartò conclusio ex nostro Parente D. Ioanne à Cruce, qui pluribus locis, hoc etiam docet, sed ne plus iusto in hac materia immoremur, solum verba, quæ supra num. 98. ex cantione nona retulimus, damus nunc: Sic enim ait:

Alli me diò su pecho,

Alli me en señò ciencia muy sabrosa. Quæ scientia, exponente eodem, nulla alia est, quàm Theologia mystica. Videantur, quæ loco citato diximus.

§. II. Fundamenta alia ex D. Thoma adducuntur.

149. **N**ostrum Angelicum Preceptorem reservavimus usque adhuc, ut sic eius autoritate, &

rationibus inde deductis conclusio nostra firmetur. Probatur ergo assertio ex D. Thoma, qui perpetuus est in docendo nostram mysticam Theologiam propriè scientiam esse. Sic enim docet 1. ad Anibal. quæst. 1. art. 1. & quæst. 1. prologi super 1. sentent. art. 3. quæstion. 2. & 3. & 1. part. quæst. 1. art. 2. ubi resolvit: *Discendum sacram doctrinam esse scientiam*. Pluribus huius autoritatis. aliarumque similium pondus debilitare conantur Vazquez, alijque neotherici: ast quia ipsorum impugnatio merè scholastica est, nostra non refert; sufficiat volentem eos impugnatos videre, remittere ad nostros Thomistas. Videat ergo Magistrum Ioannem à Sancto Thoma, Ferre, Gonetum, & Palanco, & quidquid circa hæc desiderare potest, inveniet.

150. Dices tamen: D. Thomam in dicta autoritate loquentem de Theologia speculativa, seu scholastica, non autem de mystica, de qua tunc non agebat: ergo ex data autoritate non habetur mysticam Theologiam esse scientiam.

Respondetur ex Magistro Valgornera quæst. 1. num. 2. ubi ait: *Non est certum, utrum loquatur D. Thomas in hoc loco de doctrina sacra prout solum dicit Theologiam speculativam, vel ut principaliter dicit Theologiam mysticam, pro certo tamen habetur, quod omne, quod dicit de doctrina sacra convenit Theologiae mysticæ*. Ut autem hæc perfectius apprehendas, scias locum, quem ex D. Thoma citat, esse lectionem secundam capituli 5. ex Epist. ad Hebræos, ubi ait Sæctus Doctor loquens de sacra doctrina: *Alia scientiæ tantum illuminant intellectum, hæc autem illuminat animam*. Psalm. 18. *præceptum Domini lucidum illuminans oculos*. Nutrit etiam, & roborat animam. In alijs scientijs sufficit quod homo sit perfectus secundum intellectum, in ista secundum intellectum, & secundum affectum. Vbi vidēs, ex modo loquendi Angelici Doctoris Theologiam mysticam scientiam esse ineluctabiliter ostendi. Aut enim, *Alia scientiæ*, &c. Et solutio:

Hec autem; utique scientia. similiter: in a., scientijs, & addit: in ista, scilicet scientia.

Nec hoc solum observare licet in præsenti, sed etiam, quod eisdem penè effectus, quos hic asserit D. Thomas esse proprios sacre doctrinæ, tribuit etiam ipsi doctrinæ sacre ex D. Augustino in articulo 2. citato ex 1. p. ut videre est in argumento *sed contra*: Ergo utrobique loquitur de eadem doctrina sacra: Ergo ex utroque loco habetur, Theologiam mysticam scientiam esse; vel quia loquitur de illa nomine sacre doctrinæ; vel quia si non loquitur *pro certo tamen habetur, quod omne quod dicit de doctrina sacra convenit Theologiæ mysticæ.*

151. Tum verò probemus conclusionem hac brevi, sed efficaci ratione ex doctrina Angelici Præceptoris deducta: Cognitio certa, & constans contra quam nulla argumenta prævalere possunt, est cognitio propriè scientifica: sed Theologia mystica sub expressione mysticæ sic est: ergo est propriè scientifica. Consequentia bona est: Et maior continet definitionem scientiæ traditam à Clemente Alexandrino lib. 2. *Itromar. abi ait: Philosophi scientiam definiunt, ut sit habitus constans, qui ratione moveri, ac labefactari non potest.* Minor autem probatur ex dictis num. 145. ex D. Thoma docente, experientiam Theologiæ mysticæ duplicem effectum secum adducere. Quorum primus est, *certitudo intellectus*, secundus autem *securitas affectus*: ergo Theologia mystica habet certitudinem, ac securitatem, quibus propriè dicatur, & sit scientia.

152. Confirmatur primò: quia Theologia mystica est propriissimè lumen, seu virtus intellectualis: ergo sub expressione mysticæ scientia est. Antecedens constat ex autoritatibus Sacre Scripturæ, & D. Thomæ, ac D. Dionysij in hac questione citatis: & consequentia probatur. Quia iuxta Aristor. 6. *Ethic.* cap. 4. & Angelicum Præceptorem 1. 2. quæst. 57. Virtutes intellectuales sunt quinque, videlicet

habitus principiorum, sapientia, scientia, prudentia, & ars: atqui mystica Theologia sub expressione mysticæ non est habitus principiorum, non est prudentia, nec ars: ergo est scientia, prout scientia superior est ad scientiam, & sapientiam. Probatur minor pro prima parte: habitus principiorum mysticæ Theologiæ est fides, ut multis affert D. Thomas, & communiter Theologi: sed Theologia mystica nec sub expressione mysticæ, nec entitativè est fides, ut de se patet: ergo Pro secunda, & tertia parte probatur eadem minor: quia prudentia est recta ratio agibilium, & ars est recta ratio factibilium: sed Theologiæ mysticæ hæc nullatenus competunt; ipsa quippe ab omni agibilibus, & factibilibus tumultu segregata Deum suum otiosa operositate degustat: ergo solum remanet, quod sit scientia, prout scientia est divisum ad scientiam particulariter dictam, & ad sapientiam?

153. Confirmatur secundò. Idèd Theologia scholastica est verè scientia, quia ex principiis fidei deducit infallibiliter suas conclusiones: sed etiam Theologia mystica procedit processu infallibili ex ipsis principiis fidei: ergo est scientia. Et cerè si Theologia mystica attingens ex principiis fidei experimentaliter, & affectivè suum obiectum non esset scientia; pariter Theologia scholastica attingens ex principiis fidei per discursum suum obiectum, scientia non esset. Nec enim est ratio, cur actus attingens Deum medio discursu fidei innixio scientificus sit, & non ista scientificus actus ex ipsis fidei principiis procedens, & Deum ipsum affectivè, seu experimentaliter attingens. Cum non detur aliud discrimen inter utrumque actum, nisi quod primus per discursum, secundus autem experimentaliter, & per quandam connaturalitatem, ut supra numero 93. nobis dixit D. Thomas, procedat. Quod rationem scientiæ in mystica Theologia non destruit; sed eam non esse argumentativam, quòd fatemur ultronei, & destruit.

§ III. *Solvuntur argumenta.*

Sicut paritas Theologiæ scholasticæ convincit mysticam Theologiam sub expressione mysticæ esse scientiam: sic omnia argumenta, quibus adversarij scholasticam Theologiam non esse scientiam suadere conantur, pariter contra mysticam Theologiam procedunt. Diversissimis vijs utuntur, ut primum illud ostendant, nec nobis licet tot ipsorum placita afferre, quæ apud nostrates videri possunt: aliqua tamen ipsorum argumenta proponemus in gratiam veritatis soluturi. Prius autem nos vocat ratio dubitandi numero 143. adducta, quam sub hac brevi forma proponimus.

154. Arguitur primò: principium elicitivum Theologiæ mysticæ actualis est fides: Ergo Theologia mystica habitualis, aut actualis non est scientia. Patet antecedens ex omnium mysticorum consensu, & consequentia est evidens quia evidens est, nec fidem, nec actum si rei rationem scientiæ habere posse.

Ut hoc argumentum, prout petit solveretur, plura à proprijs sedibus aberrare opus erat, & non sine molestia, & forsam inutiliter adducere. Unde ipsius plenam solutionem ad disputationem de principio elicitivo contemplationis in secundo prædicabili tractandam remittimus. Ibi enim inquiritur: An fides sit principium elicitivum contemplationis? Atque adeò tunc se se offert occasio proprijsima, ut hoc argumentum plena manu solvatur. Pro nunc autem dicimus: mystas dicentes fidem Theologiam mysticam actualem elicere, non elicientiam propriam seu formalem introducere; sed connexionem, & intimam dependentiam, quam à fide dicit habitus Theologicus, suadere: & insuper magnam similitudinem inter utramque versantem demonstrare. Exemplo huius materiæ proprijsimo rem illustro. Initio suæ mirabilis summæ Theologicæ agit D. Thomas de sacra doctrina. Et licet de sacra doctrina adeò perspicuè loquatur, non est adhuc diffi-

nitum, si nomine sacre doctrinæ si semper nomen, aut Theologiam. *Dubium statim occurrit, ait Caietanus, quid intelligitur hic nomine sacre doctrinæ, seu discipline. An enim intelligitur fides, aut Theologia?* Et pro utraque parte, & in utramque etiam argumenta sunt, quæ rem non certò definibilem faciunt. Videntes enim D. Thomæ interpretes, ea, quæ Sanctus Doctor hic docet, dixere, stare hæc non posse, quin fides, Theologiaque sint idem omnino habitus, cui plura, quæ hic docentur, attribuantur, iam ipsi prout fides est, iam eidem, ut Theologia est: omnia enim, quæ hic traduntur, eundem habitum exposcunt, licet munerice diversum: Sic discurret Silvest. in conflatò, 1. part. quæst. 1. art. 10. §. 1. Alij autem opinantur D. Thomam loqui de cognitione abstrahenti à revelatione formali, & immediata, & à revelatione mediata, & virtuali. Sic Caietanus in præsentì, quem alij nobiles Thomistæ sequuntur. Alij vero alijs diversissimis vijs procedunt, quæ videri apud nostrates possunt. Sed unde in hac re tanta opinionum diversitas? Hæc non aliunde provenit, nisi ex his, quæ nomine sacre doctrinæ asserit D. Thomas: alia enim ita fidei propria sunt, ut Theologiæ convenire non valeant: alia autem ita sunt propria Theologiæ, ut fidei convenire haud possint. Sed pergo, & ulterius rogo: Quare D. Thomas dono claritatis fulgidus tam diversimodè, ac veluti æquivocè de sacra doctrina loquitur, ut iam, quæ fidei sunt, & repugnant Theologiæ, dicet; iam fidei propria, & cum fide pugnantia suggerat? Ad hoc nihil respondendum occurrit, nisi quòd huius diversitatis causa est affinitas ipsa inter Theologiam, & fidem; intima dependentia, quam à fide dicit Theologia; ac similitudo utriusque. Ob hæc enim, vel cum sermo est de Theologia, talia dicuntur, ut de fide sermonem esse videatur.

Si vera sunt, ut putamus, modò dicta, detegitur motivum, quo ducti, asserant mysticæ Theologiam mysticam, seu contemplationem eliciri à fide. Non

est enim fides principium elicitivum Theologiæ mysticæ; sed est tanta affinitas tanta dependentia, tantaque similitudo inter Theologiam mysticam, & eius principia, dona videlicet Spiritus Sancti, & fidem, ut hinc occasionem sumere potuissent ad docendum, fidem esse principium elicitivum.

Accedit primò: quòd mystici hæc dicentes non utuntur spongia disputationum, & argumentorum, quibus res omnino seriò, ac cum omni rigoroformalitate tractantur. Vnde mirum non est, quòd aliquando loquantur minùs propriè; & maximè cum ex sua ipsoꝝ doctrina constare non arduè possit sensum, in quo loquuntur. Vnde si dicunt, fidem esse principium Theologiæ mysticæ, & hanc asserunt esse scientiam: ex hoc secundo, quòd asserunt, constat sensus illius, quòd primò dicunt. Non enim potest fides scientiam elicere: Ergo cum dicunt fidem elicere mysticam Theologiam, intelligi debent vel de principio procedente ex ijs, quæ sunt fidei, vel de fide præviè, aut concomitanter concurrente; vel denique loquuntur de fide, prout nomen fidei potest applicari Theologiæ mysticæ habituali, sicut, & nomen doctrinæ sacræ convenit ipsi fidei, ut patet ex dictis. Nec enim videtur esse aliquod fundamentum, ut nomen *Theologia*, seu *doctrina sacræ* possit significare fidem, & nomen *fides* non possit significare Theologiam. Scio plures è nostratibus ista negaturos. Sed quid inde? Etiam Silvester, Caietanus, & alij nobilissimi Thomistæ nollunt fateri, D. Thomam nomine *sacræ doctrinæ* loquutum de Theologia fuisse. Vnde sicut tenemus nomine *sacræ doctrinæ* intellexisse D. Thomam Theologiam sacram, licèt non negemus nomen illud posse etiam fidei convenire, sic etiam dicimus nomen fidei, quod etiam potest applicari Theologiæ, ipsam Theologiam significare, dum dicitur, fidem elicere mysticam Theologiam. Vel quòd si pro ipsa virtute fidei intelligatur, tunc non signat principium formaliter eliciens, sed principium præviè, concomitanter,

aut alio modo ad Theologiæ mysticæ elicentiam concurrens. Quod, si illis nostratibus displiceat; plus displiceat nobis affirmare, quæ evidentem repugnantiam involvunt, uti est dicere, fidem, eiusque proprium actum scientiam esse.

Accedit secundò: quòd affinitas illa, intima dependentia, ac similitudo, quam fidem inter, ac habitum Theologiæ, adesse diximus, vividius fulget in Theologia mystica sub expressione mysticæ. Principia enim istius, sive sit ipse habitus Theologiæ, sive dona Spiritus Sancti dicunt traditam affinitatem, & similitudinem cum fide, & dependentiam à fide. Et ulterius addit, quòd sub expressione mysticæ debet in omni suo progressu adniti fidei: *Porque à la verdad no ay otro medio por donde se venga à la verdadera union y desposorio espiritual con Dios, segunq por Offreas lo dà à entender diciendo: Sponsabo te mihi in fide.* Hoc est: Enim verò non est aliud medium, per quod ad veram Sponsalitiæ unionem cum Deo Anima elevetur; iuxta illud Offee: *Sponsabo te mihi in fide*: Ait Extraticus Patrens noster D. Joannes à Cruce in declaratione dulcissimæ illius cantionis, quæ est 12. sui spiritualis cantici, & sic se habet.

O crystalina fuente,

Si en effos tus semblantes plateades

Formases de repente

Los ojos deseados, (dos)

Que tengo en mis entrañas dibuja-
Videatur inibi Sanctus Doctor, qui hanc intimitatem fidei cum Theologia mystica profundissimè edisserit.

Ex quibus omnibus ad argumentum factum in forma responderetur, distinguendo antecedens: *Est fidei*, prout hoc nomen dicit habitum Theologiæ, vel dona Spiritus Sancti, concedo: prout dicit ipsam virtutem fidei, subdistinguitur, *principium elicitivum* præviè, vel concomitanter, conceditur: *elicitivum* formaliter, negatur antecedens. Nec ampliùs hìc dicere oportet, alia ad locum citatum remittimus.

155, Arguitur secundò: Scientia

est

est habitus certus, evidens, & per demonstrationem acquisitus, ut omnes docent ex Philosopho, libro 1. posteriorum cap. 2: Sed Theologia mystica non est habitus certus, nec evidens, nec per demonstrationem acquisitus: Ergo non est scientia. Probatur minor pro prima parte ex D. Thoma, quæst. 14. de veritate, art. 9. in corpore, ubi ait: *Quæcumque sciuntur propriè, ac certa scientia cognoscuntur per resolutionem in prima principia, quæ per se præsto sunt intellectui*; Sed Theologia mystica hanc resolutionem facere non potest in prima principia: Ergo non est habitus certus.

Probatur eadem minor pro secunda parte: Habitus innixus fidei non potest esse evidens: habitus Theologiæ mysticæ sic est, ut patet ex dictis numero præcedenti: Ergo. Probatur quoad tertiam partem: quia Theologia mystica est habitus infusus. Ergo non est per demonstrationem acquisitus.

156. Confirmatur: Actus scientificus est actus discursus: Theologia mystica actualis nõ est actus discursus: Ergo non est actus scientificus. Consequentia bona est. Probemus præmissas. Et primò probatur maior ex Aristotele, ubi supra dicente: *Omnis doctrina, omnisque disciplina intellectiva ex præexistenti fit cognitione*: Sed cognitio, quæ fit ex alia est discursiva, in hoc enim sita est propria natura discursus, ut vidimus in Isagoge, libro 4. numer. 6. & videri possunt nostri Complutenses in libro posteriorum, disput. 17. quæst. 1. & nostri Salmant. tract. 7. disput. 8. dub. 2. §. 1. & tract. 21. disput. 20. dub. 2. num. 15. Ergo actus scientificus discursivus est. Deinde probatur minor primi syllogismi: quia Theologia mystica actualis est *simplex intuitus veritatis*: Ergo non est actus discursus: patet ista: quia discursus, ut constat ex dictis dicit actuum pluralitatem, unde non potest esse simplex intuitus. Etiamque: quia discursus explorat veritatem, quam speculetur; simplex autem veritatis intuitus veritatem iam inventam contempletur.

157. Ut huic argumento, pluribusque alijs, quæ hic accumulari possent, quæ que non solum à Theologia mystica conceptum scientiæ relegare student; verum etiam ab habitu Theologico occurrere possis, memento ex ijs, quæ didicisti apud Logicam Complutens. disp. 19. quæst. 3. scientiam aliam esse naturalem, hoc est deducentem ex principijs naturalibus suas conclusiones, aliam verò inniti principijs supernaturalibus fidei infusæ. Rursus scientiam propriè dictam aliam esse talem, quoad substantiam, aliam verò quoad statum. Insuper evidentiam, quam scientia habere dicitur, aliam esse exercitam, seu actu habitam; aliam esse petitam, seu in quam ipsa scientia inclinatur, illam tamen non habet ob aliquod impedimentum contingenter auferens exercitium talis evidentiae. Denique evidentiam ipsam actu habitam, vel exactam aliam esse evidentiam consequentiæ, & aliam consequentis: Evidentia consequentiæ tunc datur, quando ex legitima dispositione præmissarum infertur evidenter consequentia. Evidentia consequentis est, cum de consequenti constat evidenter; quia procedit ex principijs evidenter cognitis. Ex his ergo, quorum ferè omnia explanant laudati Complutenses.

Responderetur argumento negando maiorem quoad tertiam partem: scientia enim infusa est verè scientia; & tamen non est per demonstrationem acquisita, quare si Theologia mystica fuerit per se infusa, de quo quæstione sequenti agemus, erit utique scientia, quin per demonstrationem acquiratur. Nec autoritas Philosophi movere debet in hac parte; ipse enim, ut potè lumine fidei destitutus de scientia per se infusa nihil novit.

Ad ipsam maiorem quoad primam, & secundam partem responderetur, de ratione cuiuscunque scientiæ esse, quòd sit certa, & evidens, aliter tamen, & aliter; nam certitudinem debet reapse habere quævis scientia, sive statum perfectum habeat, sive non. Evidentiam autem habere debet; si sit

scientia in statu perfecto; scientia autem, quæ est in statu imperfecto solum dicit evidentiam exactam; si de evidentia consequentis sermo sit: si autem sermo sit de evidentia consequentiæ, seu bonitate illationis, dicimus debere dici ab illo habitu, qui propriè habet rationem scientiæ: sine hac enim evidentia ad minus non est dabilis ratio scientiæ. Deinde ad minorem illius syllogismi respondetur: falsam esse pro prima parte: Theologia quippe mystica certitudinem habet, quam mutuatur a fide, unde perfectiorem certitudinem dicit, quam habitus scientifici naturales. Ad probationem dicas: D. Thomam loqui de scientijs naturalibus, & quoad statum: hæ enim cognoscunt per resolutionem in prima principia ab ipsis evidenter cognita. Theologia autem cum procedat ex principijs revelatis, ex ipsis habet omnimodam certitudinem, quin opus sit recurrere ad evidentiam principiorum, quam habet in patria, ubi est in statu perfecto.

Ad secundam probationem respondetur; Theologiam mysticam dicere exercitè evidentiam consequentiæ: evidentiam autem consequentis dicit etiam, sed non habitam, sed petitam; quod sufficere ad scientiam pro statu imperfecto, constat ex dictis. Hanc autem perfectam evidentiā dicit, cum statum perfectum habet, videlicet in patria, ubi mansuram esse postmodum discutiemus.

158. Dices: In definitione scientiæ eodem modo ingreditur evidentia, ac certitudo: Ergo utraque requiritur, ut habita, vel ut exacta.

Respondetur primò distinguendo antecedens in *definitione scientiæ* perfectæ, concedo: scientiæ imperfectæ, nego antecedēs. Scientia enim perfecta actu dicit certitudinem, evidentiamque: aut scientia imperfecta licet dicat actu certitudinem, evidentiam verò solummodò dicit exactivè.

Respondetur secundò, seu potiùs solutio tradita declaratur: Etenim Philosophus primo posteriorum, cap. 2. sic scientiam actualem definit, prout refert

nostra Logica Complut. disp. 1. quæst. 5. num. 21. *Scire autem putamus unamquamque rem simpliciter, & non sophistico modo, cū putamus causam cognoscere, propter quā res est, eius rei causam esse, neque posse eā aliter se habere.* Vbi ut evidenter patet, petit Aristoteles ad veram rationem scientiæ, cognoscere causam propter quam res est, eius rei causam esse, ita certò ut cognoscat non posse eam aliter se habere. Quod ex duplici capite provenire potest. Primum est evidentia, qua cognoscitur causas; atque adeò effectus per ipsam. Secundum est infallibilitas principij, cui cognitio innititur: ex quo enim principium hoc sit infallibile, optimè cognoscitur, rem ex illo principio deductam non posse aliter se habere; atque adeò cognoscimus illam cognitione scientifica, licet non evidenter. Quare in definitione Aristotelis nec verbum est, quod evidentiam signet; cum totus sit ipse Philosophus in adstruendo necessariam esse certitudinem. Quod notavèrè dicti PP. Complutenses abbreviati, disp. 19. quæst. 3. num. 12. dicentes: *Aristoteles non definit scientiam per evidentiam, sed per certitudinem, dum dixit, quòd scire est cognoscere causam, propter quā res est, &c.*

Cuius doctrinæ radicem pulchrè detegunt inibi laudati Patres addentes: *Perfectio propria intellectus sumitur per ordinem ad verum sub ratione veri: Ergo firma adhesio intellectus ad verum, in qua consistit certitudo, est proprius finis intellectus, & habitus eius. Evidentia autem, vel claritas describunt ipsi certitudini, quatenus obiectis sub claritate propositum aptius est ad causandum firmiorem, & certiore affensum. Quare certitudo, & non claritas pertinet per se primò ab substantiali perfectione scientiæ.* Vnde ad obiectionem negetur antecedens; non enim eodem modo dicit scientia certitudinem, & evidentiam: sed certitudinem dicit per se primò; evidentiam verò dicit, prout deservit ipsi certitudini.

159. Ad confirmationem ex numero

mero 156. distinguitur maior *est actus discursus*, sive formaliter, sive terminativè, conceditur: formalitèr præcisè, negatur. Itaque scientia etiam naturalis habetur, cum intellectus iudicio resolutivo veritatem discursibus obtentam, contemplatur. Hic autem actus iudicij resolutivi discursus est, quia ad illum totus motus discursivus terminatur: vnde licet sit actus omnino simplex, & quietus dicitur ob hoc discursus. Nec modò decernimus, an hic actus sit sub secunda, an sub tertia operatione intellectus: cuiuscumque enim operationis sit actus, verificantur, quæ diximus. Deinde distinguitur eodem modo minor dicti syllogismi: *Non est actus discursus* formalis, concedo: terminativè talis, nego minorem, & consequentiam. Ad probationem maioris eadem distinctio applicetur; & similiter ad primam probationem minoris dicatur, implicare, quod simplex intuitus veritatis sit discursus formalis; non autem implicat, quòd sit terminus discursus præcedentis. Et licet discursus formalis veritatem exquirat; discursus tamen terminativè talis, seu quòd idem est, terminus discursuum antecedentium, non inquit veritatem, sed iam inquisitam contemplatur. Et hoc est, quod in nostra Theologia mystica invenitur. Omnes discursus, quos format ascendens de creatura in creaturam, ac ultimò deveniens in Creatorem. Itidem discursus, quos assumit de Creatore in creaturam, illos omnes dirigit, ut assequatur actum simplicissimum, & quietissimum, quo ipsum Creatorem contempletur, qui actus, utpotè terminus omnis antecurrentis sollicitudinis discursivæ, discursus terminativè est.

160. Arguitur tertio: Theologia mystica est habitus experimentalis, ut patet ex ijs, quæ multoties in superioribus dicta sunt: ergo non est scientia. Probatur consequentia: quoniam scientia experimentalis repugnat iuxta Div. Thomam, iuxta nostros Salmanticenses, & iuxta rationem ipsam: Ergo Theologia mystica non est scientia experimentalis, atque adeò nec scientia,

Probatur antecedens quoad primam partem; quia in 2. d. 23. q. 2. art. 2. ad 2. loquutus de Adamo (idem omnino est de quolibet alio rerum scientiam naturalem habente) ait Angelicus Doctor: *Aliquis experitur aliquid dupliciter: vel ut ex sensibilibus, quorum experientia habitum cognitionis acquirit, sicut in nobis fit, qui ex multis experimentis unum universale colligimus, quod est principium artis, vel scientiæ: & sic Adam experimentis non indigebat. Alio modo, ut illud quòd quis per habitum cognitionis tenet, etiam in rebus videat; hoc enim scienti delectabile est: & sic Adam experimenta de naturis sumpsit.* Quibus ostenditur, Theologiam mysticam scientiam non esse, quia vel causaretur experientia primo modo sumpta, & sic causari non potest; quia per habitum fidei, ac Theologiæ habetur quiddam illis experimentis haberi potest. Si autem experientia sumatur secundo modo, qualiter fuit in Adamo, habet quæ quod nos pro Theologia mystica desideramus, constat quæ ex illis verbis Angelici Præceptoris, *hoc enim scienti delectabile est*: verum non generat experientia hæc scientiam aliquam distinctam ab illa, media qua habetur illa experientia.

Secunda, & tertia pars eiusdem antecedentis constat ex ipsis Salmanticensibus, qui data D. Thomæ auctoritate, & à ratione, probant loco citato contra Suarez, Christum Dominum non habuisse præter scientias naturales, scientiam experimentalem. Hæc apud ipsos videri possunt; nos autem ea non exscribimus: quia omnium eorum eadem solutio est.

Respondetur negando consequentiam: ad probationem dicas; totum hoc argumentum non tam conceptum scientiæ à mystica Theologia auferre, quàm ipsam mysticam Theologiam è medio tollere. Etenim D. Thomas, Patres Salmanticenses & rationes ab ipsis adductæ non negant scientiam illam experimentalem ex conceptu scientiæ, sed ex conceptu habitus. Negant enim ijs experiencijs habitum aliquem

generari diversum ab habitu, cuius experientia sunt. Verum quidquid sit de hoc: dicimus D. Thomam, & Patres Salmanticenses loqui, ut ex eorum verbis constat, de scientijs & habitibus naturalibus, per quorum experientiam nullum novum habitum, sive scientificum, sive non scientificum acquisivit Adamus, nec Christus Dominus, nec nos, ut experientia convincit. Per hoc enim, quod quis logicam habens experimentaliter, quæ logicæ sunt, cognoscat, non acquirit novum aliquem habitum à logica distinctum. Quid autem dicendum sit de nostra Theologia mystica, quæ absdubiò scientia experimentalis est, iam vidimus in responsione ad confirmationem positam num. 124 & etià ex dictis num. 128. ubi diximus, Theologiam mysticam acquisitam esse eundem habitum cum habitu Theologico; unde ex hac parte nihil contra nos concludit argumentum. Theologia autem mystica infusa est diversus habitus à Theologico, quia experientia, quam anima habet de objecto ipsius, est ultra modum, & mensuram humanam: unde habitum specialem requirit. Per quæ solvitur totum argumentum: plenius quæ dissolvetur ex dicendis quæstione sequenti.

§. IV.

Confectarium pro quæstionis complemento.

161. **E**X dictis in hac quæstione, & in pluribus supra positis, colliges: Theologiam mysticam non solum esse propriè scientiam, quod hætenus ostendere conati sumus: verum etiam esse simpliciter, ac perfectissimè sapientiam. Sic D. Thomas 1. part. quæst. 1. art. 6. ubi resolvit: *Respondendo dicendum, quod hæc doctrina maxime sapiëntia est inter omnes sapiëntias humanas, non quidem in aliquo genere tantum, sed simpliciter.* Angelicum Doctorem sequuntur omnes eius discipuli, & alij communiter.

Hoc ipsum docet Seraphicus N. Parens D. Ioannes à Cruce, qui fre-

quentem in suis scriptis nostram mysticam Theologiam appellat scientiam, quo assertum principale suadet; & etiam nominat sapientiam, quo veritatem huius nostri corollarij ostendit. Inter plurima alia loca, ubi hoc secundum docet, eminet cantio 2. flammæ, quæ sic se habet:

O cauterio suave!

O regalada llaga!

O mano blanda! O toque delicado!

Que à vida eterna sabe,

Y toda deuda paga, (cado.

Matando, muerte en vida la has tro-

In cuius explanatione dulcissimè spatiatur Theodidactus Parens dignissimus, quod ab omnibus videretur, ut sibi copiosissimam frugem ex lectione adeò proficua compararent. Quod ad nos in præsentem attinet, est versus quartus, quem, ut explicet, ait: *Gusta aqui el alma por una admirable manera y participacion de todas las cosas de Dios, comunicandosele fortaleza, sabiduria, y amor, hermosura, gracia, y bondad. Que como Dios sea todas estas cosas, gustalas todas el alma en un solo toque de Dios con cierta eminencia.* Id est: Admirabili modo, & participatione, gustat hic anima omnia, quæ Dei sunt. Si quidem illi fortitudo, sapientia, amor, venustas gratia, & bonitas conferuntur. Quandoquidem, cum Deus sit omnia hæc illa omnia gustat anima quadam eminentià unico Dei contactu. Vbi perficue Theologiam mysticam, qua anima proportionatur ut sic à Deo honoretur, nominat sapiëntiam. Hæc igitur ineffabili sapientia idonea fit anima, ut à Deo suo dilectissimo sponso decoretur, quæ sapientia, licet ad favorem, quem nunc de novo respicit, præsupponatur, de novo tamen communicata videtur; siquidem in ipso favore perficitur, sicut fortitudo, amor, & alia, quæ ibi Sanctus Doctor recenset, perficiuntur.

162. Nec solum dicta habemus in data expertissimi huius Doctoris autoritate; sed etiam solidam rationem, qua statutam veritatem nostri confectarij probemus. Etenim iuxta Div. Thomam citatum, qui considerat

sim.

simpliciter altissimam causam totius universi quæ Deus est, maxime sapientia dicitur; atque ideo ille habitus medio quo hæc considerat simpliciter, & maxime sapientia est: sed media Theologia mystica consideratur simpliciter causa altissima totius universi, quæ est Deus, & omnia, quæ Dei sunt, degustantur, ut dicitur in data Extatici nostri Doctoris autoritate: Ergo Theologia mystica est simpliciter, & maxime sapientia.

163. Confirmatur primò: quia sapientia simpliciter talis iuxta Augustinum relatum à D. Thoma ibidem est *divinorum cognitio*: at iuxta traditam doctrinam Parentis nostri Div. Ioannis Theologia mystica est *divinorum cognitio*, liquidem unico Dei tactu cognoscit Deum ipsum, & omnia, quæ sunt Dei, & adeo perfectè cognoscit, ut eius delicias degustet: ergo est simpliciter sapientia.

164. Confirmatur secundo ex D. Thoma 2. 2. quæst. 9. art. 2. ubi ait: *Simpliciter autem sapiens dicitur, qui novit altissimam causam simplicem, scilicet Deum: & ideo cognitio divinorum rerum vocatur sapientia*: sed, ut patet ex nostro Seraphico Patre, Theologia mystica cognoscit, intimè que unitur cum Deo, qui est altissima causa: ergo ex mète utriusque Doctoris Theologia mystica est simpliciter sapientia.

165. Obijcies: Theologia mystica, ut asseruimus in conclusione est propriè scientia: Ergo non est sapientia. Patet ista; quia sapientia, & scientia sunt membra dividenda; atque adeo sunt opposita, mutuòque se se excludentia.

Respondetur ex D. Thoma opusc. 70. quæst. 2. art. 2. ad 1. ubi ait: *Sapientia non dividitur contra scientiam,*

sicut oppositum contra oppositum, quia se habet ex additione ad scientiam: Est enim sapientia, ut dicit Philosophus 6. Ethicorum caput omnium scientiarum regulans omnes alias, &c. Scientiæ verò nomen alijs inferioribus relinquitur. Est dicere: quòd scientia in communi dividitur in duas species, quarum una, ea que perfectissima, est sapientia, quæ non est opposita diviso, sed addit ad ipsum: quia scientia communiter dicta est cognitio certissima rei per causam. Si autem hæc causa per quam illa cognitio habetur, fuerit altissima in omni genere, ex hac differentia, & illa ratione communi exurgit sapientia simpliciter, & in omni genere, qualis est nostra Theologia. Si autem prædicta causa fuerit altissima in genere determinato, resultat sapientia in determinato genere. Ac denique si causa, per quam dicta cognitio habetur, fuerit inferior; tunc ex hac differentia, & illa ratione communi confurgit scientia particulariter dicta, quæ dividitur contra sapientiam: conservat que nomen divisi, quod in univocis fieri solet, ut docet D. Thomas 2. 2. quæst. 9. art. 2. hisce verbis: *In his, in quibus aliquid est perfectissimum nomen commune generis appropriatur his, quæ deficiunt à perfectissimo: ipsi autem perfectissimo adaptatur aliud speciale nomen:: quia ergo nomē scientiæ importat quandam certitudinem iudicij, ut dictum est; si quidem certitudo iudicij fit per altissimam causam illius generis, per quam potest de omnibus iudicare, habet speciale nomen quod est sapientia:: Cognitio verò rerum humanarum vocatur scientia, quasi communi nomine importante certitudinem iudicij appropriato ad iudicium, quod fit per causas secundas.*

QVÆSTIO OCTAVA.

Vtrum Theologia mystica sit idem habitus cum Theologia Scholastica?

166. **H**abitum Theologicum comprehendere Theologiam scholasticam, dogmaticam, symbolicam, positi-
viam, & moralem pluries in superiori-
bus dictum est. An etiam Theologiam
mysticam comprehendat, dubitamus?
In quo, confusione præcedenti similli-
ma obruimur. Non est enim Theolo-
gus mysticus, qui non asserat, Theolo-
giam mysticam, scholasticam que esse
eundem habitum. Quam communissi-
mam positionem explicat nostra Medu-
lla mystica à nobis citata num. 96. illo
lucidissimo simili favi mellei, in quem
omnes dictæ Theologiæ tendunt, sub
diversa tamen ratione formali, aut qua-
si formali; non enim speciem refundit,
sed munera diversa signat.

Hoc ex una parte, veluti incon-
cussum habetur. Ex alia verò mystam
non invenies, qui disputans, agens vè
de principio elicitive Theologiæ mys-
ticæ actualis, seu contemplationis non
doceat, principium hoc esse habitum
Theologicum, habitum fidei, donum
sapientiæ, intellectus, scientiæ, aut
aliud donum superius. Quomodo au-
tem hæc coherere possint, ægrè perci-
pio. Disputo enim sic: Theologia mys-
tica est idem habitus cum scholastica,
dogmatica, & alijs iam recensitis: sed
habitus Theologiæ mysticæ est habitus
fidei, aut donum sapientiæ, &c. Ergo
habitus Theologiæ scholasticæ, dog-
maticæ, &c. est idem habitus cum ha-
bitu fidei, cum dono sapientiæ, & alijs
habibus, qui principia elicitiva mys-
ticæ Theologiæ asseruntur. Illatio sine
crimine est. Præmissæ verò sunt una-
nimi mysticorum calculo firmæ. Vnde
in quo sensu accipiendi sint, expedit
aperire. In quo quantum laboris, fu-
doris que propriæ tarditati opus sit,

cordati iudicent; si fortè ex hoc capite
venia dignus appaream ob defectus,
in quos sæpissimè impingam, dum hanc
indigestam provinciam methodo per-
lustrò, nec minimum limis oculis inspi-
cere sustinente.

§. I. *Brevis admonitio, & prima
pro veritate stabilienda
conclusio.*

167. **A**nte quæstionis resolutio-
nem monemus, præ oculis
habendam esse divisionem illam Theo-
logiæ mysticæ in acquisitam, & infu-
sam, de qua tam in Isagoge, quam in
hac disputatione loquuti non semel
fuimus. Insupèr que, ut titulus quæ-
stionis clariùs adhuc percipiatur, adver-
tere debes, habitum Theologicum, pro
ut illa omnia, quorum in principio me-
minimus comprehendit, esse eundem
omniò habitum sine omni prorsus
essentiali differentia, ut adstruit Div.
Thomas 1. part. quæst. 1. art. 3. quem
eius discipuli sequuntur. Vnde inqui-
rimus an iste habitus eodem etiam mo-
do mysticam Theologiam comprehen-
dat? Signamus tamen Theologiam
scholasticam, non quia relatè ad illam
sit specialis aliqua difficultas, quæ res-
pectu Theologiæ moralis, symbolicæ,
& aliarum, pariter urgens non sit: sed
ut morem mysticis Doëtoribus gera-
mus, solam Theologiam scholasticam
nominantibus, dum præsentem mate-
riam versant. Quibus præmonitis.

* 168. Sit nostra prima conclusio:
*Theologia mystica acquisita est idem
habitus cum Theologia scholastica.* Con-
clusio hæc est omnium mysticorum,
quorum concors animus hoc ad minus
probat. Si namque hoc verum non
esset,

esset, eorum opinio stare nequaquam posset. Vnde hæc est pro nostro asserto suadendo probatio urgens. Non enim fas est tantos viros à veritate alienos suspicari.

169. Probatur secundò conclusio ratione D. Thomæ sub hac tamen forma proposita. Etenim Theologia mystica acquisita est scientia experimentalis, media qua videtur in rebus id ipsum, quod per habitum cognitionis tenetur: ergo non est habitus distinctus à Theologia Scholastica. Vtraque propositio probanda est, & primò probatur antecedens. Theologia mystica acquisita nihil attingit in Deo, nisi id, quod tenetur per habitum Theologicum; sive sit obiectum, sive obiecti attributa, sive deliciae ex eorum attingentia resultantes, omnia hæc per Theologiam Scholasticam supponuntur cognita: ergo media Theologia acquisita id ipsum experitur in rebus, quod per habitum cognitionis tenetur.

Deinde principalis consequentia probatur etiam autoritate Div. Thomæ adducta num. 160. Hæc tamen vel semel iterare liceat. *Aliquis, ait Angelicus Doctor, experitur aliquid dupliciter, vel ut ex sensibilibus, quorum experientia habitum cognitionis acquirit, sicut in nobis fit, qui ex multis experimentis unum universale colligimus, quod est principium artis, vel scientiæ; & sic Adam experimentis non indigebat. Alio modo, ut illud, quod quis per habitum cognitionis tenet, etiam in rebus videat: hoc enim scienti delectabile est. & sic Adam experimenta de naturis sumpsit. Ex quibus urgentissimè roboratur, si sic*

170. Expenditur, ac aperitur ratio facta: etenim quia in Adam præsupponebatur habitus cognitionis, ideò ex obiectorum experientia novum habitum non acquirebat, licet eorum experimentalis attingentia foret ipsi maximè delectabilis: ergo quia in Catholico mysticè procedenti supponitur habitus cognitionis circa omnia, quæ per mysticam Theologiam, seu per Theologiam experimentalem attingi

possunt, ex eorum experimentalis attingentia nullus habitus denuò generatur.

171. Vel sic: si in Adam non supponeretur habitus cognitionis circa obiecta, ex eorum experimentalis attingentia unum universale colligeret, quod esset principium scientiæ: ergo, quia in catholico mystico præsupponitur habitus cognitionis circa obiecta à Theologia experimentalis attingibilia, ex eorum experientia nullus habitus, qui sit illius scientiæ principium, habetur.

172. Vel sic: quia in Adam supponebatur habitus cognitionis circa obiecta, ideò per ipsum habitum cognitionis attingebantur ipsa obiecta, nedum, ut cognita, aut in esse cognoscibilem; verum etiam, ut experta, ac in esse delectabilem: ergo quia in catholico mystico præsupponitur habitus cognitionis circa obiectum Theologiæ experimentalis, ideò per illum habitum cognitionis attingitur illud obiectum non solum ut cognoscibile, qualiter Theologiæ scholasticæ obiectum est; sed etiam ut expertum, & delectabile, qualiter attinet ad mysticam Theologiam. Consequentiam convincit paritas, & antecedens est expressum D. Thomæ in allata autoritate, ibi: *Alio modo, ut illud, quod quis per habitum cognitionis tenet, etiam in rebus videat: hoc enim scienti delectabile est.*

173. Confirmatur primò: In Christo Domino non fuit scientia experimentalis orta ex experientia circa obiecta scientiarum naturalium, quæ fuisset distincta ab ipsis scientiis naturalibus: Ergo in catholico mystico non datur Theologia orta ex experientia circa Deum, qui est obiectum Theologiæ scholasticæ, quæ ab ipsa scholastica Theologia sit diversa. Antecedens nervosè probant nostri Salmant. tract. 21. disp. 17. dub. 4. §. 4. contrariam opinionem reiecta dignam censentes, ut valde singularem, ac veritati, & D. Thomæ contrariam. Consequentia autem probatur: quia si scientia naturalis in Christo Domino, & in quolibet alio potest attingere obiecta, ut experta,

Theologia scholastica, quæ sapientia simpliciter est; atque adeo *caput omnium scientiarum*, ut ait Arist. 6. *Ethicor. & scientiarum Dea*, ut ait D. Thomas opusc. 70. quæst. 2. art. 2. ad 1. potest suum obiectum, ut expertum cognoscere, consequenter que non requiritur aliquis alius habitus, qui ex experientijs circa tale obiectum habitis confurgat.

174. Confirmatur secundò: quoniam scientia experimentalis attingit purè sensibiliter & experimentaliter id ipsum, quod prius scientificè, & intelligibiliter cognoscebatur: sed Theologia mystica acquisita est scientia experimentalis, ut nemo negat: Ergo attingit sensibiliter, & experimentaliter id ipsum, quod per habitum cognitionis scientificè, & intelligibiliter cognoscebatur: ergo non est habitus diversus à Theologia scholastica. Maior est expressa nostrorum Salmanticensium, ubi supra num. 62. & ultima consequentia, in qua difficultas stare poterat, probatur: quia cum identitate obiecti, non stat habituum diversitas.

175. Confirmatur tertio, & simul hætenus dicta lucem, roburque recipiunt: quia Theologia experimentalis vel attingit idem obiectum, quod attingitur ab habitu cognitionis, vel diversum: atqui non est diversum: ergo idem: Ergo cum non sit diversitas specifica habituum cum unitate obiecti, sicut nec cum subiecti unitate stat diversitas numerica eorundem, sequitur, quòd Theologia experimentalis non sit diversus habitus ab habitu Theologiæ scholasticæ. Cætera omnia nota sunt, & minor probatur, quia si illud obiectum est diversum, sequitur Theologiam mysticam non attingere suum obiectum, ut expertum: consequens est falsum, ut vidimus quæstione 5. ubi rationem *subqua* mysticæ Theologiæ vidimus esse rationem experti, ac degustati: ergo. Probatur sequela; quia obiectum, ut expertum supponit se ipsum, ut prius attractum: sed si obiectum est diversum non potest se ipsum, ut prius attractum supponere; cum illud quod

attractum supponitur, sit aliud ab eo, quod postmodum degustatur: Ergo si Theologia mystica attingere diversum obiectum non posset, nec obiectum, ut expertum attingeret.

176. Quia autem hæc sunt omnino necessaria pro hac doctrina, pluribus que alijs percipiendis, non te tædeat, amabo te, iterum illa legere, quamvis in superioribus & præcipuè in prælibatis ad primam quæstionem dicta sint. Igitur fidelis mystici mens habitu cognitionis decora Deum centrum amabilitatis cognoscit, qua cognitione delicias, percipit, quod commune esse cuiusque potentia suum obiectum attingenti non diffitemur. Verum has omnes quascunque superare vel ex ipso Philosopho audivimus numero 106. Vnde solum istæ verè deliciae sunt. In has ergo delicias, ut sibi præ omnibus amabiles fertur voluntas, illas degustat, percipit, experitur. Et actum, quo has delicias gustat voluntas, nominant mystici notitiâ experimentalem. Hac experimentali notitia invitatus intellectus, doctiorque se ipso factus regreditur ad cognoscendū illud obiectum prius à se cognitum, & à voluntate degustatum. Et hic actus est, qui tendit in obiectum, ut expertum, & in quo mystica, & experimentalis Theologia consistit. Quæ Theologia est acquisita, vel infusa: magis, vel minus perfecta pro statu & merito contemplantis. Et in dicto sensu admitti potest sententia, quam, ut minus propriam, reiecit à numero 130. Magistri Ioannis à Sancto Thoma dicentis, hunc Theologiæ mysticæ actum esse reflexivum: nam licet verè reflexivus non sit ob ea, quæ ibi diximus, aliaqua tamen reflexione gaudere non negamus, cum terminetur ad cognoscendum obiectum prout prius à voluntate degustatum.

Hæc omnia refricare volumus, ut noscas, quòd sicut voluntas non amat, nisi illud obiectum, quod prius intellectus cognovit; sic intellectus per illum secundum actum nō terminatur, nisi ad illud obiectum, quod à voluntate degustatum est: quia sicut voluntas ab-

absolūtē non amat, nisi obiectum prius cognitum; sic intellectus Theologia mystica ductus non cognoscit nisi obiectum prout expertum. Atque adeo sicut, si voluntas amaret aliud obiectum diversum ab eo, quod prius cognitum fuit, non verificaretur, quod in obiectum prius cognitum tenderet; sic, si Theologia mystica aliud obiectum cognosceret diversum ab eo, quod voluntas experta fuit, verum non esset, quod in obiectum, ut expertum, tenderet. Vnde ergo est illa obiecti diversitas, quæ omnino necessaria erat, ut habitum diversum terminaret?

177. Dicis: diversitas stat ex parte rationis *subqua*; quia primus actus intellectus non attingit obiectum, ut degustatum; secundus, vero, ut degustatum attingit. Vnde licet uterque actus agat de eodem obiecto, quod, non autem sub eadem ratione formali, quod facit esse ad refundendam distinctionem habituum nemo ignorat. Et hoc ostendere conaris duplici motivo, quorum *primum* est, quod non omnis actus habitus Theologici est Theologia mystica; Ergo dum datur Theologia mystica aliquid datur ex parte obiecti, quod pro alijs actibus non datur. Hoc autem non se tenet ex parte rationis *quæ*, quia ex parte huius nihil attingitur à Theologia mystica, quod scholastica non attingat, ut in hac ipsa questione non semel diximus: Ergo se habet, ut ratio *subqua*; Ergo Theologia mystica, & scholastica tendunt in obiectum sub diversa ratione formali. *Secundum* motivum est, quia illud ipsum obiectum, quod Theologia mystica attingit est, quod voluntas degustat: ac non est sub eadem ratione formali, ut patet: Ergo ita, quod Theologia mystica, & scholastica in idem obiectum tendant, & sub diversa ratione formali.

Respondetur rationem experti esse quidem rationem *subqua* non quæ refundat speciem, sed quæ muneris diversitatem refundat. Habitus enim Theologicus habet diversa munera, & unum quodque suam rationem formalem habet: quæ ratio, licet sit adæqua-

ta relatè ad munus; respectu *habitus* inadaquata est. Quod in ipsa Theologia morali, & scholastica, & etiam mystica cernere est: siquidem habent diversos tractatus; & singuli habent suam rationem formalem, adæquatam sibi, inadaquatam habitui, ut de mystica Theologia vidimus, quæst. 5. Vnde hæc diversa ratio habitus diversitatem non arguit.

Ad motiva opposita, prout huic doctrinæ obstare possunt, respondetur: ad primum quidem distinguendo antecedens: *Est Theologia mystica*, sumpta hac pro munere, concedatur; sumpta pro entitate, vel habitu, negetur. Deinde distinguatur consequens: *Ergo dum datur Theologia mystica*, &c. Sumpta pro munere, concedatur; pro entitate, vel habitu, negetur: sic quæ resolvatur totum, quod ibi additur. Termini ex dictis noti sunt. Ad secundum distinguatur similiter consequens: *Et sub diversa ratione formali* diversitate maneris, conceditur: diversitate entitatis, negatur. Vnde licet intellectus, voluntas quæ eodem obiectum quod attingant sub illis diversis rationibus sibi proprijs: Theologia mystica, & scholastica eandem rationem formalem *subqua* habent, & sanè, si illæ tam differentes potentie solum ex parte rationis *subqua* differunt: Theologiam mysticam, scholasticamque, quæ adeo germanæ sunt, mirum non est in ipsa etiam ratione *subqua* convenire.

Opposita nostræ conclusioni & dictis rationibus diruuntur.

Plura sunt, quibus assertum nostrum, & rationes, quibus illud firmavimus, impugnari possint: aliqua ex illis promiscuè proponimus, ut sibi invicem robur adiuvant obiecta, & lucem recipiant soluta.

178. Obijcies primò: dantur plures, qui sunt in mystica Theologia excellentes; cum tamen de Theologia

Scholastica nihil sciunt: & è contra sunt plures in Theologia scholastica iure optimo candidati, qui mysticam Theologiam nec à primo limine salutaverunt: Ergo signum est, quòd Theologia mystica, & scholastica diversi habitus sunt.

179. Confirmatur primò: Habitus est facilitas potentiae, ut delectabiliter possit in actum procedere: sed plurimi mystici expertissimi nec faciliter, nec delectabiliter possunt Theologiam scholasticam exercere, & è contra: Ergo habitus Theologiae mysticae diversus est ab habitu Theologiae scholasticae.

180. Confirmatur secundò, & simul debilitatur ratio, cui nostrae resolutionis præcipuum robur commissimus: ideò habens habitum cognitionis non acquirit novum habitum per experientiam: quia id, quod per habitum cognitionis tenet, etiam in rebus videt, uti supra, num. 169. ex D. Thoma didiscimus; & similiter ideò non habens habitum cognitionis acquirit per experientiam habitum cognitionis, quia talis habitus non præsupponitur in illo: sed qui carens Theologia scholastica, exercet mysticam, seu experimentalem, non habet habitum cognitionis: Ergo hic per mysticam experientiam novum habitum acquirit.

Respondetur obiectioni, negando antecedens pro utràque parte. Quod insolens tibi apparebit; sed apage iræ concitatae fervorem, dum fundamentum auscultas. Dico iterum, quod debet negari antecedens pro utràque parte, ac de secunda, in qua maior difficultas esse poterat, nullam habeo, dicente egregio Theologo Bancel, sermonem faciente de Theologia scholastica in prooemialibus ad sacram Theologiam, art. 7. in fine: *Ob excellentiam, & nobilitatem Theologiae quilibet actus eius est simul speculativus, & practicus, quia finis quem Theologus habere debet in quolibet actu Theologiae est, ut ex hoc inducatur ad maiorem Dei admirationem, simul, & amorem* :: Quod si quis in quolibet actu utrumque

finem non habet, quantum ad hoc Theologus nomen non meretur. Et à titulo illius articuli hæc dixerat: iste enim est titulus illius articuli septimi. *An Theologia sit formaliter eminenter speculativa simul, & practica? Non meretur nomen Theologi, qui ex quolibet actu Theologiae non excitat se ad maiorem Dei admirationem, simul, & amorem.* Audiant hanc censuram, & considerent quot quot sacrae Theologiae candidati volunt ab omnibus Doctores appellari. Nos autem à censura abstrahentes, miramur eruditissimos scholasticos, qui suis eximijs disputationibus communem utilitatem foveant, ita à mystica Theologia peregrinari, ut vel eius confusa noticia eorum aliquos videatur latere. Invenio enim habitum Theologicum sic ab aliquibus divisum in prooemialibus ad Theologiam sacram, quam, & quidem subtilissimè, docent: *Theologia dividitur in scholasticam, positivam, & moralem, seu mysticam.* Vbi aperte constat pro eodem ab istis reputari Theologia moralis, & mystica, cum certè diversissime sint. Verùm quidquid sit de hoc, ne rigidus censor appaream, aliter.

Respondetur eidem obiectioni: distinguendo antecedens pro secunda parte, qui mysticam Theologiam, quo ad munus mysticae, transeat: quoad habitum, nego antecedens quoad hanc partem secundam. Quoad primam autem negetur absolutè idem antecedens: nullus enim datur fidelis, qui Theologus non sit ea sufficientia, qua possit mysticam Theologiam exercere. Nec durum hoc existimabit, qui cognoverit, quemvis fidelem, quantumvis tardus, bardus vè sit, mysteria nostrae fidei ad salutem necessaria, credere. Vt autem habet actum, quo hæc mysteria credat, debet priùs alium actum habere, quo iudicet mysteria illa esse credibilia: nec poterit in assensum mysteriorum prorumpere; quin ille alius actus de mysteriorum credibilitate præeat. Hic actus, hoc vè iudicium de eo, quòd mysteria sint digna creditu, nullus fidelis est, in quo non detur; licet cum sua

latitudine pro subiectorum maiori, vel minori agilitate. Sic Theologi sentiunt cum Theologiæ Principe Div. Thomas 2. 2. quæst. 1. art. 4. ad 2. Videantur nostri Salmanticenses tract. 17. disp. 3. dub. 1. §. 1. ex quo constat, quod in omnibus fidelibus datur iste habitus cognitionis, qui ad Theologiam experimentalem præquiri diximus. Non tamen datur perfectè, sed valdè imperfectè, & quia (scilicet actus ille) elicitur ab auxilio transeunte. Verùm auxilium illud supplet pro habitu cognitionis; consequenter que nemo est, in quo non præcedat cognitio scholastica sufficiens pro mystica.

181. Ac ex hoc apparet legitima intelligentia doctrinæ, quam statuit D. Thomas 1. part. quæst. 1. art. 1. ubi præter physicas disciplinas, sacram doctrinam necessariam fore adstruit. Quid autem nomine *sacrae doctrine* intelligat Angelicus Doctor multum pulverem concitavit, adhuc inter Thomistarum Proceres, eos que in opiniones nullo fœdere sociandas divisit. Summè arduum ipsis videtur, Theologiam scholasticam esse de qua loquitur; cum illam non adeò necessariam; immò nullatenus necessariam, ut minùs pro omnibus iudicent. Ex dictis autem habetur: D. Thomam ibi loqui de Theologia scholastica, hanc que necessariam esse non solum pro aliquibus fidelibus, sed & pro omnibus propter dicta. Sic Dominus de Marinis, & Bancel citatus art. 10.

182. Postquam autem vidimus, quomodo in quolibet fidei detur Theologia scholastica fidem præcedens: arduum non est assignare Theologiam scholasticam, quæ ad ipsam fidem subsequatur. Etenim qui iam est fide venustus, potest ex ipsius fidei adiutorio aliquos discursus Theologicos efformare: in quo nullum inconueniens apparet. Ad eum modum, quo intellectus lumine suo naturali facere potest discursus aliquos logicales sine logica. De quo videri possunt nostri Complutenses in logica disput. 1. quæst. 7. Vnde id ipsum concedi debet in Sacra Theo-

logia, cuius discursus non arduos poterit efformare intellectus adiutus lumine fidei. Et certè in acquisitione huius sacri habitus hoc præcise tenendum est; *quia addicens artem operatur actionem artis sine arte* ex 9. Metaph. textu 7. quare siue habitus hic generetur, quando fidei mysteria creditu digna censentur adiutorio auxiliij transeuntis, Dei que misericorditer ad cordis ianuas pulsantis: siue post fidei infusionem, & assensum, ipsa fide adiutrice; aliquando verum debet esse, quod sine habitu Theologico dentur Theologici discursus; nempe in acquisitione ipsius habitus Theologici. Et semper verum etiam est, quod Theologia scholastica præcedit experimentalem.

183. Dices: tradita doctrina est contra D. Augustinum 14. de Trinitate, cap. 1. ubi loquutus de Theologia scholastica ait: *Qua scientia non pollent fideles plurimi, quamvis polleant ipsa fide plurimum.*

Respondetur: Augustinum oppositum non docere, quin potius data eius autoritate, quæ diximus, confirmantur. Pollere enim Theologia est inter Theologos nomen, & sedem habere, inter quod, & penitus carere Theologia mediat habere Theologiam valdè imperfectè: quæ imperfecta Theologia scholastica sat est, ut perfectissimè mystica Theologia obtineatur. Quippe verificatur inter has eminentissimas scientias, quod inter intellectum, & voluntatem verum esse postmodum ostendemus. Voluntas enim non potest amare, quin obiectum amandum intellectus proponat: ceterum ad cognitionem imperfectissimam subsequitur perfectissimus amor, quia voluntas plus amat, quam intellectus intelligat. Pariformiter ergo: ad imperfectam Theologiam scholasticam, quæ tota intellectiva est, subsequitur perfectissima Theologia mystica, quæ certè affectiva est.

184. Instas: Implicat alicuius habitus actus perfectus, & naturaliter ab ipso elicitus, & quod habitus ipse eliciens non sit perfectus: ergo actus perfectus

factus Theologiæ mysticæ, & connaturaliter elicitus, requirit habitum perfectum. Modò sic: sed hic habitus non est habitus Theologiæ scholasticæ: Ergo habitus Theologiæ mysticæ alius est ab habitu Theologiæ scholasticæ. Cætera omnia nota sunt, & minor subsumpta probatur ex dictis: quia habitus hic in pluribus mysticis rudibus, vel in ijs, qui Theologia scholastica non polleat, est valde imperfectus: ergo hic habitus non est principium illius Theologiæ mysticæ perfectissimæ.

Respondetur negando minorem subsumptam, vel illam claritatis gratia distinguendo: *Non est habitus Theologiæ scholasticæ*, sub expressione scholasticæ, est verum: sub expressione mysticæ, est falsum. Itaque habitus theologici perfectio duplex est: vel totalis, & quoad omnia munera ipsum adæquantia: vel partialis, & quoad aliqua, vel aliquod ex illis muneribus. Prima est absoluta perfectio, & quæ non potest haberi sine eo, quod perfecte habeatur ipse habitus secundum munus scholastici, moralis, mystici, & aliorum. Secundæ perfectio est relatè ad aliqua, vel aliquod munus speciale. Sic que qui sciulus est in Theologia scholastica, potest esse eminentissimus in mystica. Cuius rei evidens signum est, quod non infrequenter videamus aliquos in Theologia morali verfatissimos, qui nullam laudem ob scholasticam, aut positivam, quam habeant, mereantur. Similiter que non implicat Casuista plures materias morales probè noscens, qui circa alios eiusdem suæ facultatis tractatus cæcutiat. Quorum omnium una est ratio: videlicet, quod entitas ipsa habitus est velut quid materiale, & indifferens, ut per hoc, vel aliud munus formalicetur, determinetur que: undè cum per munus mystici determinatur, perficitur ipse habitus; hoc est enim formalizari: at non potest suam, quam habet, perfectionem explicare, nisi in illa materia, ad quam munus, ipsum formalizans, spectat: erga alias verò agrè procedit.

185. Aliter huic argumento oc-

currere potuimus, reducentes illam Theologiæ mysticæ eminentiam in hominibus illis prorsus ignaris ad Deum ipsis infundentem mysticam Theologiam: & hac via nullas vires argumentum habet. Hanc tamen viam seligere nolimus, ut arctiorem sequeremur, naturis quæ rerum non oppositam, quæ, dum extat, non debemus ad portenta confugere. Sic enim melius Theologiæ mysticæ acquisitæ natura cognoscitur, & non omnis contemplatio oppidò profusa traditur.

186. Ad primam confirmationem ex numero 179. respondetur: habitum esse quidem facilitatem, illam vè præbère potentiam, ut hæc delectabiliter procedat. Ut autem hac delectabilitate possit potentia gaudere, debet ex parte ipsius adesse dispositio, quæ consistit, vel in expulsiōe habitus præexistentis, novi habitus promptitudinem retardantis: vel in usu ipsius habitus de iudō acquisiti. Ex usu enim habet habitus, vel exprimit prædominiū in subiecto: cum que hoc prædominiū habet, tunc, & non prius, plenè recipit potentia habitus activitatem, & consequenter promptè, ac delectabiliter procedit. Ad rem nostram: Ex parte acquirentis habitum Theologicum supponimus non adesse habitum oppositum retardantem: alit, ut promptè, & delectabiliter eo instructus procedat in illa ipsa materia, in qua procedit, usum habere debet: quia que habitu munia plurima ambienti uti possumus, erga aliquod ex his muneribus, cum tamen circa aliqua, vel nullum, vel parvum usum habeamus: propterea facilitatem erga illud munus, & non circa alia experimur. Ex quo sequitur, quod iam supra observavimus, videlicet dari aliquos bonos Casuistas, qui tardissimi sunt in scholastica Theologia. Quod præcipuè verificatur in nostra Theologia mystica, quæ non discursibus, ac disputativè procedit; sed per experientiam, affectum, & connaturalitatem ad res ipsas, quas Theologia scholastica speculatur. Moralis que pro fine habet, mores ut efformet, casus que conscientie resolvat,

Dices:

187. Dices : nullis magis expressis coloribus representari potest diversitas inter habitum mysticæ Theologicæ, ac scholasticæ, ut considerans facile deprehendet: Ergo inter illos habitus datur diversitas specifica.

Respondetur : quid sicut dicta non arguunt diversitatem inter Theologiam scholasticam, & moralem, quarum unitas modo supponenda est ex D. Thoma citato; sic nec inter ipsas, & mysticam. Et sanè cum D. Thomas in illo, articulo 3. loquatur de sacra doctrina, sic inquirens : *Verum sacra doctrina sit una scientia?* Quod quæsitum sic resolvit : *Respondeo dicendum sacram doctrinam unam scientiam esse.* Vel sub nomine sacre doctrinæ intelligit Theologiam mysticam, vel non? Si sic habemus intentum. Si non : sequitur Angelicum Præceptorem diminue processisse; cum nomine sacre doctrinæ non omnem sacram doctrinam comprehenderet, quod nefas foret de Angelica eius mente proferre. Maneat ergo sacram doctrinam, prout etiam Theologiam mysticam acquisitam comprehendit, esse unam scientiam.

188. Radicem huius doctrinæ molestum nobis esset, & forsam extraneum aperire; cum sit sit eam vel leviter insinuare. Diffusa eius notitia petenda à metaphysica est. Verum in nostra Logica Complut. disp. 19. quæst. 4. & 5. habes quidquid pro hac necessaria, difficili quæ materia desiderari potest. Ibi enim habetur, quod omne illud, quod habitum Theologicum ad integrat est intra eandem abstractionem à materia naturali, & potentialitate creata; & insuper, quod omnia eius principia resolvuntur in idem principium, quod est divina revelatio, quæ requiri ad unitatem specificam scientiæ, ibi eruditissimè probatur. Vnde quæcumque diversitas, quæ non aufert hanc in unum principium resolutionem, non potest refundere specificam distinctionem : quiaque omnia, quæ considerat Theologia mystica sunt intra eandem abstractionem à materia, & potentialitate cum Theologia scho-

lastica, & insuper derivantur ex divina revelatione, in quam tandem resolvuntur; propterea non sunt habitus speciei diversi, licet illam munerum diversitatem habeant, quod idem exemplo aliarum partium eiusdem Theologici habitus demonstratur.

Ad secundam confirmationem responderetur negando suppositum minoris. Omnis enim, qui Theologiam mysticam exercet, scholasticam habet modo dicto, quod sufficit, ut cognitio speculativa experimentalem precedat.

189. Dices : cognitio illa præcedens est valde imperfecta : Ergo non est actus eiusdem habitus cum cognitione experimentali, quæ perfectissima est. Antecedens constat ex dictis; inquit admittimus in aliquibus dari cognitionem scholasticam valde difficilem, & mysticam sublimissimam, promptissimam, & delectabilissimam. Et consequentia probatur : quia habitus præstans potentiæ facilitatem, & promptitudinem circa nobilior, & magis difficile; præstat etiam, & potiori iure, circa non adeo nobile, & minus difficile : Ergo non stat, quod cognitio mystica sit ab eodem habitu, a quo est cognitio scholastica. Antecedens videtur per se notum; & consequentia probatur : quia cognitio mystica est nobilior, difficiliorque quàm scholastica, ut constat ex dictis in Haggæ præcipue lib. 1. num. 10. & postea etiam probabimus : Ergo.

Respondetur negando consequentiam : ad probationem distinguatur antecedens : Si illud difficile, & minus difficile sint intra eandem lineam essentialem, & manericam, concedo; si sint intra diversam lineam munericam, nego antecedens. Diversitas illa munerum, quæ datur inter Theologiam mysticam, & scholasticam, sufficit, ut possit idem habitus Theologicæ mystica facilius attingere, & non scholastica. Quod ex hæcenus dictis patet.

190. Arguitur secundo : Sic Theologiæ habitus cum delectatione attingit suum obiectum; sic etiam Me-

metaphysica, & Philosophia, & aliae facultates attingunt obiecta sua, ut patet: tum ex se: tum ex verbis D. Thomae, num. 169. & alibi adductis: sed per hoc, quod Metaphysica suum obiectum delectabiliter attingat, non datur Metaphysica mystica: Ergo per hoc, quod Theologia scholastica in suo obiecto delectetur, non sequitur dari Theologiam mysticam: Ergo Theologia mystica, quae datur, est alius habitus diversus ab scholastica. Hæc secunda consequentia constat ex prima, quæ ex præmissis infertur.

Respondetur: Theologiam sacram dupliciter in sui obiecti attingentia delectari. Primò delectatur, cum illud attingit ut cognoscibile, & præciso omni voluntatis influxu. Et huiusmodi delectatio communis est Metaphysicæ & Philosophiæ, & alijs habitibus, & facultatibus. Secundò delectatur, cum ipsum suum obiectum, ut amabile, & à voluntate degustatum, cognoscit. Et hæc delectatio est propria mysticæ Theologiæ, non illa prima, in qua cum alijs convenit. Vnde licet detur mystica Theologia, Metaphysica mystica non datur. Vide quæ diximus Num. 176. Quod si illam delectabilitatem, seu amabilitatem, quam in suo obiecto invenit Metaphysica, voluntas degustet, posteaque illam, ut à voluntate degustatam, intellectus cognoscat: tunc vel voluntas, intellectusque illam bonitatem prout propriam illius creaturæ attingunt, & in ea delectantur: vel ordinem creatum transcendentem in primam bonitatem, totius bonitatis fontem, illam bonitatem, ut in ultimum finem, referunt. Si primum evenit, non datur Metaphysica mystica, sed diabolica: si evenit secundum, non datur Metaphysica, sed Theologia, cuius est Deum, ut primam causam, ultimumque finem respicere. Et ex hoc mens inflammatur, ut hoc amabilissimum omnium centrum magis diligat. Et ob hoc Abbas Antiochus oratione 128. dixit: *Nihil a cor hominis ad amorem Dei inflammat, sicut Theologia.*

191. Arguitur tertio: Theologia

mystica acquisita est actus supernaturalis: Ergo habitus illam eliciens supernaturalis est: Ergo est alius à Theologia scholastica. Prima consequentia sequitur ex antecedenti: secunda autem patet: quia Theologia scholastica est habitus naturalis. Antecedens verò probatur: quia Theologia mystica est participatio illius foelicissimæ scientiæ, qua beati Deum intuentur; & etiam infinitæ Dei scientiæ participatio est: ergo est actus supernaturalis.

Respondetur: hoc argumentum vires non habere in opinione eorum, qui Theologiam scholasticam ponunt habitum supernaturalem, quam novissimè pluribus defendit Magister Palanco. Nos autem cum hoc præclaro Theologo sentire non possumus: quia oppositam opinionem de mente Angelici Præceptoris iudicamus, ut non paucis ostendere possemus, si nostri muneris esset. Videantur nostri Thomistæ ad 1. part. quæst. 1. ubi communiter hoc ipsum docent. Quibus adde nostros Salmanticenses, qui licet hoc non disputent, tamen in arbore virtutum num. 29. clarè nostram opinionem probabiliorem esse dicunt his verbis: *Sequendo probabiliorem opinionem, quæ Theologiam nostram ponit habitum acquisitum.* Vbi nostram Theologiam habitum acquisitum ponunt; quod apud ipsos Patres idem est, ac esse habitum entitativè naturalem: dixerant enim immediatè ante: *An (Theologia nostra) sit habitus supernaturalis, vel nostris actibus acquisitus, & alias similes quæstiones discussas reperies, &c.* Vnde in Salmanticensium doctrina sustineri non potest intrinseca, & entitativa supernaturalitas habitus Theologici: Quare

Ad argumentum factum distinguo antecedens: *Supernaturalis* extrinsecè, & ex obiecto, concedo: intrinsecè, & entitativè, nego antecedens. Et sub eadem distinctione primi consequentis, negetur absolutè secunda consequentia. Ad probationem antecedentis dicas: quod omnes doctores, quibus habitus Theologicus fulget illum

illum non extrahunt à linea entitatis naturalis, ut astruunt frequenter nostrates loco citato, ubi videri possunt Gonet, Bancel, innumeri que alij. Solum extrinsecè, & ex obiecto est ille habitus supernaturalis, & hanc supernaturalitatem concedimus Theologiæ mysticæ acquisitæ, ut ex professo dicemus in secundo prædicabili.

192. Arguitur quartò: Habitus eliciens mysticam Theologiam acquisitam contemplatur ut habitus id ipsum, quòd ut actus ipsa contemplatur: sed habitus Theologiæ scholasticæ nequit ut habitus contemplari id, quòd ut actus contemplatur Theologia mystica actualis acquisita: Ergo Theologia mystica acquisita non est idem habitus cum Theologia scholastica. Consequentia negari non debet. Maior est evidens, & minor probatur: quia Theologia mystica acquisita terminatur ad ipsa principia formaliter revelata, ex quibus Theologia scholastica deducit suas conclusiones: sed habitus Theologiæ scholasticæ nequit illa principia contemplari: Ergo. Consequentia est certa: difficultas autem potest esse in præmissis, quarum maior probatur sic. Principia formaliter revelata sunt obiectum quod Theologiæ mysticæ acquisitæ: Ergo illa contemplatur. Antecedens constat ex tota quæstione 3. ubi Deum esse obiectum quod Theologiæ mysticæ diximus: & consequentia nota est; quia obiectum suum scientia contemplatur.

Deinde probatur illa minor: quia Theologiæ habitus respicit ut obiectum veritatis ex illis principiis deductas non autem ipsa principia: Itidem Theologiæ habitus terminatur ad virtualiter, & mediatè revelata: Insuper quævis scientia solum conclusiones attingit, non principia, sicut nullus principiorum habitus ad conclusiones descendit. Demùm habitus Theologiæ, & habitus fidei habent diversa obiecta: sed obiectum fidei est omne formaliter à Deo revelatum: Ergo non est obiectum Theologiæ.

A Spiritu Sancto.

193. Vt hoc argumentum solvatur, observare debes: nihil difficultatis ex eo in Theologiam mysticam derivari posse, quod æqualiter scholasticam non inquietet. Quia tamen ipsum Theologiæ scholasticæ habitum dicimus esse principium Theologiæ nostræ mysticæ, propterea nostri muneris iudicamus, ea, quæ ad Theologiam scholasticam spectant, non penitus excludere; sed aliqua dicere, Lectorem remittentes ad horum propriam sedem, ubi plena manu agitantur. *Insuper* meminisse te oportet, Theologiam sacram esse sapientiam, prout diximus à num. 161. ibi enim dicta non solum Theologiæ mysticæ, verùm etiam scholasticæ convenire, firmatum est communi Theologorum calculo, qui ita sentiunt sequuti Angelicum Præceptorem 1. p. quæst. 1. art. 6. *Ultimò* observa cum nostris Salmant. tract. 17. in comment. ad art. 2. quæstionis 1. & disp. 1. dub. 1. num. 4. obiectum habitus intellectivi dupliciter sumi posse, scilicet complexè, & incomplexè. Incomplexè sumptum est idem ac subiectum: quod sic dicitur, quia subiicitur prædicatis, seu passionibus per habitum scientificum deductis ex illo. Complexè acceptum est propriè, dicitur quæ obiectum, quod relatè ad scientiam est conclusio illata, seu veritates illæ, quas ex primis principiis scientia deducit, quæ dicuntur prædicata, quia reverà de primis principiis prædicantur. Ex quo habes, quòd etià respectu habitus intellectivi differt subiectum ab obiecto. Quamquàm, quia obiectum dicitur, quod potentiæ, vel habitui, obijcitur attingendum; secundum usum communem Theologorum subiectum, obiectum quæ pro eodem communiter usurpantur, uti observavit Magister Gonet disputatione præcæmiali art. 3. Hic tamen communis usus liberat quidem à censura, si obiectum, subiectum quæ pro eodem usurpentur; sed minimè facere potest, quòd non distinguantur.

Ultimò notanda est communis doctrina, quam dabimus verbis modò

H h

citari

citati G. net, art. 6. num. 60. ubi ait: *remandum tertio principia Theologiae (scilicet articulos fidei, ex quibus conclusiones Theologicae deducuntur) duobus modis posse considerari: primo quatenus sunt in se absolute vera, & prout dicunt ordinem ad primam veritatem revelantem; secundo quatenus dicunt ordinem ad conclusiones, quae ex illis inferri possunt mediante discursu, & quatenus eas virtualiter continent, vel in illis virtualiter continentur. Primo modo talia principia sunt formaliter revelata, & pertinent ad habitum fidei: secundo modo spectant ad Theologiam inferentem conclusiones ex illis principiis, vel conclusiones iam deductas in illa resolvant, nec sunt formaliter, sed virtualiter tantum revelata, aut revelantia ipsas conclusiones. Ex quibus.*

Respondetur ad factum argumentum negando minorem: ad probationem dicas: Theologiam scholasticam, mysticam quae dupliciter respicere prima principia, ex quibus Theologia procedit. Primo quidem prout sunt in se absolute vera: & prout sic sunt obiectum formale fidei: Secundo sumuntur, prout dicunt ordinem ad conclusiones, quae ex illis inferuntur: sic quae ad Theologiam spectant. Vnde verum est: *Primo*, quod Theologia mystica attingit illa principia: sed falsum, quod scholastica illa non attingat. Verum est *secundo*, Theologiam respicere veritates illatas, ut obiectum: sed falsum, quod ipsa principia non inspiciat, ut subiectum, ex quo illas veritates deducit. *Tertio* verum est Theologiae habitum terminari ad virtualiter, & mediate revelatum: sed falsum, quod illa principia, prout dicunt ordinem ad conclusiones, non sint virtualiter revelata, aut revelantia ipsas conclusiones. *Quarto* verum est scientiam conclusiones, ut obiectum attingere: sed falsum, quod solum ipsas conclusiones attingat; attingit etiam principia, non ut obiecta, sed ut subiecta. *Quinto* verum est, quod Theologia, & fides habent diversa obiecta: sed falsum, quod ex à nobis

dictis haec veritas infringatur. *Sexto* denique verum est, quod Theologia mystica terminatur ad principia formaliter revelata, non prout formaliter revelata sunt, sed secundum dictos modos: sed falsum, quod ad ipsa principia eodem modo sumpta non terminetur Theologia scholastica. Exinde quae constat, quod dum Deus, seu illa dicta principia, dicuntur Theologiae obiectum, sermo est de obiecto incomplexo, quod idem est, ac subiectum: non autem est sermo de obiecto complexo sumpto.

194. Ultra omnia dicta, cum Theologia sacra sit verè, ac propriè sapientia, elevatur ad illa etiam, quae sunt formaliter obiectum fidei. Hoc est enim sapientiae privilegium, videlicet, quod non solum deductas à se conclusiones cognoscat: sed etiam, quod supra se ipsam elevata ipsum obiectum habitus principiorum attingat, illud explicando, & ab impugnatoribus defendendo. Quod quidem adeo proprium est nostrae Theologiae, quae perfectissima, ac simpliciter sapientia est, uti diximus, numero citato, ut dixerit Augustinus 14. de Trinit. cap. 1. quod huic sacratissimae sapientiae tribuitur illud, *quo fides saluberrima, quae ad veram beatitudinem ducit, gignitur, nutritur, defenditur, roboratur.* Impossibile autem foret, Theologiam sacram gignere, nutrire, defendere, ac roborare fidem: si fidei obiectum non consideraret, & circa illud non se aliquatim exerceret. Verum de his, quae de Theologia scholastica docet Augustin. alibi sermo erit: sunt enim propriissima pro Theologia mystica, maximè pro infusa. Quare hic nihil addimus: sed ut hoc sapientiae privilegium penitus percipiatur, consulendi omnino sunt nostri Complutenses, & ipsos adducentes Patres Salmant. tract. 12. in annotationibus ad art. 2. quaestionis 57. ubi haec egregiè elucidant, & nullam sapientiam superiorem simpliciter habitus suorum principiorum ostendunt.

195. Colligere tamen placet ex

hactenus dictis, quod omnibus illis modis, quibus Theologia scholastica vidimus attingere divina cognoscendo: iisdem & mystica attingit degustando. Cuius doctrinæ radicem dedimus numero 180. Videlicet, quod quilibet actus Theologiæ scholasticæ, quantum est de se, est speculativus & practicus: Vnde in quolibet actu Theologiæ debet curare Theologus, ut ex ipsa inducatur ad maiorem Dei admirationem, simul, & amorem. Videantur dicta loco citato.

§. III.

Proponitur quid tenendum sit circa Theologiam mysticam infusam.

196. **S**It secunda assertio: *Theologia mystica infusa est habitus diversus ab habitu Theologiæ scholasticæ.* Hanc conclusionem de mente omnium mysticorum reor: quippè asserentes habitum mysticæ Theologiæ esse virtutem fidei, aut aliquod ex donis Spiritus Sancti, cum hoc verificari non possit de Theologia mystica acquisita, ut hactenus visum est, restat, ut de infusa verificetur: & hoc est primum motivum, quo nostram assertionem probamus. Hinc que aperte colligitur solutio rationis dubitandi, numero 166. posita.

197. Probatur ergo conclusio ratione cruta ex D. Thoma 2.2. quæst. 180. art. 1. sic que proponitur. *Habitus Theologiæ mysticæ infusæ est intrinsecè supernaturalis: Ergo est diversus ab habitu Theologiæ scholasticæ.* Pater ista: quia ut dictum est, habitus Theologiæ scholasticæ est intrinsecè naturalis. Et antecedens probatur: quia omnes diffiniunt Theologiam mysticam infusam, seu infusam contemplationem, per hoc quod sit *simplex intuitus divinæ veritatis à principio supernaturali procedens*, quam definitionem desumunt ex D. Thoma loco citato, de quo vide Valgorneram, disp. 3. art. 1. n. 1. & nostram Isagogem, lib. 4. nu. 27.

sed supernaturalitas principij, à quo provenit Theologia mystica infusa, est intrinseca; aliàs non differret à principio contemplationis acquisitæ, quod extrinsecè supernaturale est, ut vidimus num. 191. Ergo habitus, qui est principium Theologiæ mysticæ infusæ, est intrinsecè supernaturalis.

198. Confirmatur: concors mysticorum sensus ponit principium Theologiæ mysticæ infusæ fidem, aut aliquod donum Spiritus Sancti: sed hæc principia sunt intrinsecè supernaturalia: Ergo principium Theologiæ mysticæ infusæ intrinsecè supernaturale est: Ergo & ipsa est intrinsecè supernaturalis: consequenter que habitus eius alius omnino est ab habitu scholasticæ Theologiæ.

199. Dices: Est probabilissima opinio, adhuc inter Thomistas, Theologiam scholasticam esse intrinsecè supernaturalem: Ergo non procedit contra diffinitionem datam Theologiæ mysticæ infusæ, qui illam à Theologia scholastica provenire dicit: vel ad minus non potest esse adeò certum, ut diximus, utramque hanc Theologiam esse diversum habitum.

Respondetur primò: Ita esse, quod opinio ponens Theologiam scholasticam intrinsecè supernaturalem probabilis est adhuc inter Thomistas; quod insinuant PP. Salmanticenses adducti num. 191, dum contrariam probabiliorum dicunt. Verum cum non possimus, nec debeamus nostra asserta cum aliorum opinionibus conformare; propterea etsi detur illa probabilis opinio, nocere nobis haud potest.

Respondetur secundò: quod adhuc in opinione cōcedente intrinsecam supernaturalitatem Theologiæ scholasticæ non potest sustineri ipsam, mysticam que, esse eundem habitum. Et ratio est perspicua: quia illæ voces *à principio supernaturali* posite in definitione contemplationis infusæ signant principium infusum: sed opinio ponens Theologiam scholasticam intrinsecè supernaturalem, ponit ipsam habitum

acquisitum, ut videre est apud Illust. Patanco: Ergo adhuc illa opinione admittitur, non potest Theologia mystica esse idem habitus cum scholastica. Consequentia nota est: quia idem habitus non potest esse acquisitus & infusus. Maior autem probatur *primò*, quia sic sentire omnes mystas iudicamus. *Secundo* probatur, quia actus infusus, qualis est, de quo loquimur, nequit provenire à principio acquisito: sed ponentes Theologiam scholasticam intrinsecè supernaturalem, ponunt eam esse habitum acquisitum: Ergo non potest esse principium contemplationis infusæ. Cætera constant, & maior probatur à paritate: quia à principio naturali nequit egredi actus entitativè supernaturalis: Ergo nec à principio acquisito potest egredi actus infusus. Certum de fide est antecedens, ex quo consequentia sequitur: quia sicut actus supernaturalis est supra totum ordinem naturalem; sic & actus infusus excedit spheram habitus acquisiti: sed ob excessum, quem dicit actus supernaturalis supra principium naturale, nequit ab hoc provenire: Ergo similiter propter excessum, quem actus infusus habet supra principium acquisitum, non potest ille ab isto egredi.

Probatur *tertiò* ipsa maior principalis: quia si principium actus non sit infusum, non est unde actus ipse infusus sit: Ergo definitio contemplationis infusæ intelligi debet de principio infuso. Probatur antecedens: quia actus non potest esse infusus, quia à Deo potentia infundatur, sicut infunditur habitus: hoc enim est impossibile; quia cum actus hic vitalis sit, debet esse à potentia intrinsecè se movente: dicitur autem actus infusus, eo quod provenit à principio infuso: Ergo si ipsum ab infuso principio provenire negetur, non est unde infusus asseratur. *Quarto* probatur: totum esse actus provenit ab habitu, in quo præcontinetur, ut in efficiente ipsum: sed esse actus infusi nequit effici, nec præcontineri in habitu acquisito; est enim inferioris ordinis; eo

que actum præcontinere non valet: Ergo. *Quinto* demum probatur: totum esse habitus est veluti à regulante, & specificante ab actu, secundum id, quod multoties dictum est, videlicet, quod potentia, & habitus specificantur ab actibus; actus verò ab obiectis: sed habitus acquisitus nequit speciem sumere ab actu infuso: Ergo. Probatur minor: si namque ab actu infuso speciem haberet ille habitus, esset, & non esset acquisitus: hoc ex terminis implicat: Ergo. Maior quoad primam partem supponitur, & quoad secundam probatur: quia non est habitus acquisitus, qui speciem sumit ab actu infuso, sicut non est actus naturalis, qui habet specificativum supernaturale: Ergo ex quo dictus habitus specificativum infusum habeat, nequit acquisitus esse. Pro ferè omnibus dictis in hoc numero videantur, quæ diximus in Isagoge, lib. 4. num. 27. & 28.

200. Dices contra immediatè dicta: specificatum infusum habet specificativum acquisitum: Ergo pariformiter specificatum acquisitum poterit habere specificativum infusum. Consequentia videtur evidens, & antecedens probatur. Quia virtutes Theologales, aliæ que virtutes infusæ, sunt infusæ specificata: sed hæ omnes virtutes specificantur ab ipsarum actibus, qui infusi non sunt: Ergo.

Ut huic obiectioni satis fiat, observa ex Angelico Præceptore, quem omnes sequuntur, habitus infusionem esse duplicem. Prima est, quoad substantiam, & modum; secunda autem non quoad modum, sed precisè quoad substantiam. Tunc habitus infunditur quoad substantiam, & modum, cum non solum entitas habitus non est in nostra electione, sed nec ipsius influxus in operationem: utrumque enim descendit specialissima indulgentià à Patre luminum. Cum quo tamen coheret operationis libertas, uti subtiliter docet Extractus noster Doctor in flam. cant. 1. v. 3. ubi ait, sermonem faciens de anima: *Su negotio es ya solo recibir de Dios, el qual solo*

so'opuede en el fondo del alma su ayuda de los sentidos, hacer y mover a el alma, y obrar en ella; y assi todos estos movimientos de la t al alma son divinos y aſſon de Dios, tambien lo son della, porq' los hace Dios en ella con ella, que dà su voluntad y consentimiento. Est dicere: *Eius pondus* est iam solùm in recipiendo à Deo, qui solus in centro animæ, sine adiutorio sensuum, potest facere, movere que animam, ac in ipsa operari: & sic omnes isti motus ipsius animæ sunt divini: & quamvis sint Dei, etiam anima in ipsos influxum præstat; quia Deus operatur illos in ea cum ipsa, quæ suam voluntatem, & consensum tribuit. Ecce naturam infusionis quoad substantiam, & modum egregiè descriptam sine sacræ libertatis præiudicio. In hoc ergo sublimi statu anima recipit à Deo, & principium operationis, & motionem, ut operetur. Omnia recipit; atque adeò non potest in operationem exire, quando & quomodo ipsa vult; sed solùm cū n ei misericorditer conceditur: quia misericordia veluti frequenter gaudet, dum est in illo foeliciſſimo statu, in quo dicere, & clamare potest.

O llama de amor viva,
Que tiernamente hieres
Demi alma en el más profundo cetro:
Pues ya no eres esquiva,
Acaba ya, si quieres,
Rópe la tela de este dulce encuentro.
Hæc autem fieri sine arbitrij lésione constat ex ijs, quæ paulò ante pro huius suæ cantionis explanatione nobis dixit Theodidactus Parens.

Infusio, quoad substantiam, & non quoad modum, tunc evenit, cū licèt habitus sit infusus, eius tamen usus subijcitur arbitrio recipientis. Vnde potest illo habitu uti semper, ac vult. Et talis est infusio habitus fidei, & similitum virtutum, quarum entitas est sanè infusa, ita tamen, quòd ipsarum usus arbitrij potestati subdatur: quamobrem videmus, si de decorum assensus elicere quoties vult, quos autem, si non vult, non elicit, iuxta decantatissimum illud

Augustini tract. 36. in Ioan. *Intrare quisquis in Ecclesiam potest nolens, accedere ad altare potest nolens, sed credere non potest, nisi volens.* Et ex his

Respondetur ad factam obiectionem distinguendo antecedens: *Specificatum infusum* quoad substantiam, & non quoad modum, concedatur: *Specificatum infusum* quoad substantiam, & modum, negetur. Deinde negetur absolute, consequentia, & paritas. Discrimen consistit in eo quòd habitus infusus habet, unde valeat esse acquisitus, videlicet ex parte modi: actus verò habitus acquisiti non habet unde sit infusus: atque ideò ex quo habitus specificetur ab actu, ut modò supponimus. habet habitus infusus, quo specificetur ab actu acquisito, ex quo ex parte modi non sit infusus: sed non habet habitus acquisitus, quo specificetur ab actu infuso, quia implicat actum habitus acquisiti infusum aliquomodo esse. Ex quibus constat, quòd etiam si Theologia scholastica concedatur entitativè supernaturalis, non potest non esse habitus distinctus à Theologia mystica infusa.

201. Quæ adeò vera iudicamus, ut etiam si scholasticæ Theologiæ habitus nedum entitativè supernaturalis foret, verùm etiam infusus, (nec desunt, qui illum ad hoc fastigium elevent, uti asserit illustr. Palanco) adhuc diversus esset ab habitu mysticæ Theologiæ infusæ. Cuius ratio ex dictis venanda est. Etenim licèt habitus Theologiæ scholasticæ esset infusus, ut sustinet ea opinio: esset tamen infusus quoad substantiam, non autem quoad modum siquidem Theologia scholastica utimur, cū volumus; habitu autem Theologiæ mysticæ infusæ sic uti minimè valemus: alias pro libito nostro haberemus contemplationem infusam, quod plusquam falsum esse, docet pluribus in locis Seraphica Doctrina Mater nostra D. Theresia, docet etiam Extaticus noster Doctor, docent quot quot benè sentiunt, & ipsa experientia docet. Vnde non habet Theologia scholastica

locum in data diffinitione Theologiæ mysticæ infusæ: est enim illud principium supernaturale, quod ibi recensetur, omninò diversum ab ipsa, ut ex hucusque dictis notum est.

202. Sed rogabis: si illa verba tradita diffinitionis: *à principio supernaturali* non quodcumque supernaturale principium, sed infusum signat: cur non dicitur *à principio infuso*? Sic enim, omni æquivocatione seclusa, debita claritate procederetur.

Respondetur primò: quòd si hoc scicitanti concederetur, videlicet, quòd Theologia mystica infusa diceretur *à principio infuso* provenire: addere posset non adhuc eius desiderium quietari, quin adderetur talem infusionem esse quoad substantiam, & modum; & sic pro cuiusque placito diffinitiones cuderentur. Illa definitio optima est: explanatio eius ad Doctores pertinet à quibus recta definitionum intelligentia desumenda est, sine eo quòd opus sit aliquid addere, vel auferre, sub pretextu maioris claritatis. *Secundò* respondetur: Sufficientissimè ostendi principium illud supernaturale esse infusum, ex quo actus infusi principium asseratur: non enim aliud principium præter infusum potest elicere actum infusum, ut ex dictis patet. *Tertiò* respondetur: quòd apud omnes bene sentientes idem est, principium esse supernaturale, ac esse infusum; sicut & esse acquisitum idem est, ac non esse supernaturale. Hoc patet ex nostris Salmanticensibus adductis num. 199. patet etiam ex Magistro Ildephon. Mich. citato ab Illust. Palanco, ubi supra, qui postquam retulit opinionem asserentem habitum supernaturalem dividi in acquisitum, & infusum, ait: *Sed hoc est falsum à quocumque dicatur, eo enim ipso, quòd aliquis habitus sit supernaturalis fatendum est eum esse infusum.* Vnde cum constet ex definitione Theologiæ mysticæ infusæ principium ipsius esse supernaturale, iisdem omninò verbis asseritur infusum.

203. Probatur secundò conclusio

ratione desumpta ex D. Thoma, & ex nostro Doctore Extatico pluribus in locis, quam sub hac forma proponimus: Etenim ubi datur nova difficultas ab anima, seu potentia superanda, ponitur novus habitus, quo difficultas illa superetur: atqui in subiecto Theologiæ mysticæ infusæ, postquam attractum est à Theologia mystica acquisita, remanet nova difficultas superanda, ut possit attingi ab ipsa Theologia mystica infusa: Ergo habitus per quem ista difficultas superatur, distinctus est ab habitu scholasticæ Theologiæ. Consequentia bona est, & maior continet Theologiam communissimam, cuius mentionem faciunt nostri Salmantic. tract. 12. disp. 1. dub. 1. num. 2. Minor verò probatur primò: quia intelligere sine conversione ad phantasmata, vel cum adeò tenui conversione, ut penè non percipiatur, est summè arduum intellectui coniuncto: sed intellectus Theologiam infusam exercens nò convertitur ad phantasmata, vel adeò subtiliter illa speculatur, ut sine ulla prorsus conversione ad ea intelligere iudicetur: Ergo. Minor, in qua poterat esse difficultas, est expressa D. Dionysij, & D. Thomæ prout infra suo loco videbimus.

204. Probatur secundò illa minor: intelligere sine modo sibi proprio, ac naturali, est summè arduum intellectui: sed in contemplatione infusa intellectus intelligit sine modo sibi proprio, ac naturali: ergo. Probatur minor: modus proprius, ac naturalis, quo intelligit intellectus, est sciens, cognoscens quæ, quæ intelligit: sed in contemplatione infusa intelligit intellectus non nognescens, sed ignorans: Ergo. Probatur minor verbis nostri Extatici Doctoris lib. 2. noctis cap. 17. dicentis: *Llama secreta à esta contèplacion tenebrosa por quãto, segun avemos tocado arriba, esta es la Theologia mystica, que llaman los Theologos sabiduria secreta. la qual dice Santo Thomàs. que se comunica e infunde en el alma mas particularmente por amor. Y esto acaece secretamente à escu-*

ras de la obra natural del entendimiento, y de las demás potencias. De donde por quanto las dichas potencias no lo alcanzan: sino que el Espíritu Santo la infunde en el alma, como dice la Esposa en los Cantares, sin entender ella como sea, se llama secreta. Y a la verdad no solo ella no la entiende, pero nadie, ni el mismo Demonio, por quanto el Maestro q̄ la enseña está dentro del alma substancialmente. Hoc est: Hanc tenebrōsā contemplationem dicit arcanam; quia, ut dictum est, hæc est illa Theologia mystica, quam Theologi appellant sapientiam occultam: quæ, ut ait D. Thomas, infunditur animæ specialius per amorem. Et hoc evenit occultè, supra connaturalem modum operandi intellectus, & aliarum potentiarum. Vnde dicitur occulta; quia dictas potentias latet: & Spiritus Sanctus illam infundit, ut ait Sponsa in Canticis. Et herclè non sola anima illam non intelligit; verum neque aliquis alius. Etiam ipsum Dæmonem fugit, quia qui hanc contemplationem infundit est substantialitèr intra animā. Et ne intelligeres hoc verificari de hac contemplatione, dum animam purgat; non autem de illa, prout animam suavissimè recreat, finita iam purgationis caligine, addit: *Tambien despues en la iluminacion quando mas a las claras se le comunica esta sabiduria le es al alma tan secreta para discernir, y poner le nombre para decirlo, que demás que ninguna gana le dà al alma de dezirla, no halla modo, ni manera, ni simil, que le quadre para poder significar inteligencia tan subida, y sentimièto espiritual tan delicado, è infuso.*

205. Probatum tertio principalis illa minor, & simul modò dicta roborantur: intelligere per intellectum non simpliciter humanam, sed quodam modò divinam, est summè arduum intellectui nostro: sic est infusa contemplatio: ergo est summè ardua. Probatum minor ex nostro illuminato Doctore in flam. cant. 2. vers. 6. ubi ait: *Todos los afectos de el alma, sus*

potencias, y operaciones de suyo baxas, se buelven como divinas. Canticone præcedenti vers. 6. dixerat, animam in culmine perfectionis habere operationes divinas. Hæc sunt eius verba: *Las dos primeras telas de necesidad se hã de aver rompido para llegar a esta possession de Dios por union de amor, en que todas las cosas del mundo estàn negadas, y renunciadas, y los apetitos, y afectos mortificados, y las operaciones del alma hechas divinas.* Consonat cum Doctore Extatico Angelicus in 3. dist. 34. quæst. 1. art. 1. in corpore, ubi loquutus de actibus infusis, qualis est contemplatio, de qua loquimur, ait: *Si autem ea, quæ hominis sunt supra humanum modum quis exequatur, erit operatio non humana simpliciter, sed quodammodo divina:* Ergo cum contemplatio infusa habeatur supra humanum modum, planè sequitur, ipsam esse operationem non humanam simpliciter, sed quodammodo divinam: consequenterque est summè ardua intellectui, qui propterea, ut illam exerceat, habitum specialem, diversum à Theologia scholastica, petit.

206. Confirmatur discursu desumpto ex utroque Sanctissimo Doctore sub hac forma proposito: obiectum Theologiæ mysticæ infusæ dicit attingibilitatem formalem superiorem attingibilitate formali, quam dicit obiectum Theologiæ mysticæ acquisitæ: Ergo ad eius attingentiam non sufficit habitus Theologiæ scholasticæ; sed alius superior habitus requiritur. Patet ista: ubi enim obiectum dicit illam attingibilitatem formalem diversam, nõ potest non requirere habitum formalitèr distinctum. Quapropter licet intellectus, & voluntas idem ens attingant; diversitas tamen rationis formalis sub qua utraque illa potentia illud attingit, petit diversas potencias. Similiter Metaphysica eundem Deum habet pro obiecto, ac sacra Theologia: sed sub diversa ratione formali superiori est obiectum Theologiæ, eò que sunt

sunt habitus adeò diversi. Idem evenit eadem lineam naturalem, & supernaturalem. Ex quo provenit diversitas virtutum acquisitarum inter se, & etiam virtutum infusarum. Vnde si ostendimus diversitatem illam, cuius meminit antecedens, habemus intentum; opinio que adversam herbam porriget. Igitur

Probatur antecedens: obiectum Theologiæ mysticæ infusæ petit ad sui attingentiam virtutem procedentem ex motione formaliter superiori ad motionem, ex qua procedit virtus attingens obiectum Theologiæ mysticæ acquisitæ: ergo obiectum Theologiæ mysticæ infusæ dicit attingibilitatem formaliter superiorem. Consequètia constat ex mutuo respectu, qui datur inter omnium obiectorum attingibilitatem; & potentiarum, seu habituum illa attingentium, virtutem attractivam. Vnde videmus, quod obiectum, cuius attingibilitas est naturalis, petit habitum procedentem ex motione formaliter inferiori relatè ad motionem, qua procedit habitus, cuius obiectum dicit attingibilitatem supernaturalem. Antecedens autem probatur: motio specialis Spiritus Sancti est formaliter superior ad quamcumque aliam motionem, qua procedere valet quævis virtus: atqui virtus, qua attingitur obiectum Theologiæ mysticæ infusæ, procedit ex motione speciali Spiritus Sancti, quam motionem non habet virtus attingens obiectum Theologiæ mysticæ acquisitæ: Ergo obiectum Theologiæ mysticæ infusæ petit ad sui attingentiam virtutem procedentem ex motione formaliter superiori. Consequentia bona est: maior que certissima, explicari tamen debet.

207. Itaque sciendū est ex D. Thoma 1. 2. quæst. 68. art. 1. *Quod in homine est duplex principium movens, unum quidem interius, quod est ratio; aliud autem exterius, quod est Deus.* Quod exterius movens dupliciter movet hominem: primò secundum modum ipsius

hominis, secundò supra modum hominis. Movens interius, movet motione naturali: movens exterius primo modo movet motione supernaturali virtutis infusæ; & movens ipsum exterius, secundo modo movet supernaturali motione donorum Spiritus Sancti. Prima motio est infima: secunda est media: tertia autem suprema. Prima convenit cum secunda in modo; sed differunt in substantia. Differunt in substantia; quia una est naturalis, & alia supernaturalis. Conveniunt in modo; quia utraque movet hominem ad modum hominis. Secunda motio convenit cum tertia in substantia; quia utraque supernaturalis est: differt tamen in modo; quia secunda movet hominem ad modum hominis, tertia verò movet hominem supra omnem modum humanum, scilicet ex speciali instinctu, ac motione Spiritus Sancti. Quæ omnia constant ex D. Thoma præcitato, & in 3. dist. 34. quæst. 1. art. 1. quibus adde, quæ idem D. Thomas docet loco citato ex 1. 2. scilicet *quod omne, quod movetur necesse est proportionatū esse motori.* & *hæc est perfectio mobilis, in quantum est mobile, dispositio, qua disponitur ad hoc, ut bene moveatur à suo motore.* Quàto igitur movens est altior, tantò necesse est, quod mobile perfectiori dispositione ei proportionetur: sicut videmus, quod perfectius oportet discipulū esse dispositū ad hoc quod altiore doctrinam capiat à Doctore. Dispositio autē, qua disponitur mobile, ut proportionetur motori naturali, sunt virtutes acquisitæ: dispositio, qua proportionatur motori supernaturali moventi hominem secundum modum hominis, sunt virtutes supernaturales: dispositio autem, qua proportionatur moventi supra modum humanum, sunt dona Spiritus Sancti. Vnde sicut motio requirens in mobili virtutes supernaturales perfectior est, quàm motio requirens virtutes acquisitas: sic motio prærequirens dona Spiritus Sancti perfectior absdubio est motione, dona illa non præquirente. Intellige: dona ut formaliter ex instinctu

Spiritus Sancti precedentia; nam in omnibus gratiam habentibus dantur dona. Omnia hucusque dicta constant ex locis citatis Angelici Præceptoris, quem sequuntur communiter Theologi. Videantur nostri Salmanticenses in arbore virtutum, num. 8. Quibus declarata manet illa maior ex ipsis que.

208. Probatur minor 1. ex nostro Extatico Doctore in flam. cantione 2. v. 6 ubi ait: *El entendimiento que antes de esta union cortamente entendia ya es movido, e informado de otro principio y lumbré mas superior de Dios. Y la voluntad q̄ antes amaba tibiamente ahora ya se ha trocado en vida de amor divino movida del Espíritu Santo, en que ya vive.* Id est: Intellectus qui prius abiectè intelligebat, iam à superiori divino principio, & lumine movetur, ac informatur. Voluntas quæ prius tepidè amabat, nunc à Spiritu Sancto, in quo iam vivit, mota, gaudet in divini amoris vitam commutata. Ecce in contemplatione hac sublimi, seu mystica Theologia infusa, qui movet est Spiritus Sanctus cui ex parte mobilis correspondet lumen superius, illud cum hoc supremo motore proportionans, fervidissimum que amorem causans: quod lumen est ipse Spiritus Sancti donum.

209. Probatur secundò eadem minor: quia actio hominis non secundum modum hominis, sed supra illum, est ex speciali instinctu Spiritus Sancti, ut patet ex dictis numero precedenti: Theologia mystica infusa est actio hominis supra modum hominis, ut vidimus, num. 104. & 105: Ergo. Tertio probatur: actio proveniens à donis Spiritus Sancti est ex speciali motione ipsius; ad hoc enim dantur dona, scilicet ut homo sequatur promptè ductum Spiritus Sancti iuxta dicta numero precedenti: Theologia mystica infusa provenit à donis Spiritus Sancti, ut omnes mystici docent, sicut initio quæstionis dicebamus: Ergo.

Nihil horum habet Theologia mystica acquisita: licet enim sit actio sublimissima est iuxta regulas prudentiæ, & non ex speciali instinctu Spiritus

A Spiritu Sancto,

Sancti, non provenit ab ipsius donis, nec alia habet, quæ prærequirant alium habitum præter Theologicum, sicut Theologia mystica infusa prærequirit.

S. IV.

Quæ hanc conclusionem impugnant, enervantur.

210. **A**Rguitur primò: Theologia mystica infusa est Theologia: Ergo est idem habitus cum Theologia scholastica. Antecedens constat: tum quia Theologia mystica infusa est sermo de Deo: tum etiam, quia ipsum nomen hoc ostendit. Et consequentia probatur: quia si esset habitus diversus, daretur duplex habitus Theologiae, unus naturalis, & acquisitus; alius verò supernaturalis, & infusus: sed nemo huius habitus Theologiæ supernaturalis mentionem facit: Ergo non datur talis habitus.

Respondetur concedendo sequentiam, & negando minorem. Hic enim habitus Theologiæ mysticæ infusus verè datur, ut ex omnibus dictis constat. Huius etiam habitus mentionem faciunt quot quot dicunt Theologiam mysticam habituales esse donum sapientiæ. De quo videre poteris nostrum mysticum Directorium, & Philippum à Trinitate: & Angelicus Præceptor eiusdem habitus Theologiæ supernaturalis meminit 2. 2. quæst. 45. art. 1. ad secundum ubi ait: *Ad secundum dicendum, quod sapientia, quæ ponitur donum Spiritus Sancti differt ab ea, quæ ponitur virtus intellectualis acquisita: nam illa acquiritur studio humano, hæc autem est desursum descendens, ut dicitur Jacobi 3.* Vnde cum sapientia, quæ ponitur donum Spiritus Sancti, sit Theologia mystica infusa, & sapientia quæ ponitur virtus intellectualis acquisita, sit Theologia scholastica; non quia ipsa sola sit virtus intellectualis acquisita; sed quia ipsa una ex his virtutibus est, earum quæ domina: planè sequitur D. Thomam utriusque Theologiæ naturalis, & supernaturalis, meminisse,

in hos habitus esse manifestasse.

211. Dices forsan cum Illustriſſ. P. Ianco, diſp. 1. proœ niali, quaest. 6. num. 30. D. Thomam ibi non loquutum ſuiſſe ſpecialiter de Theologia ſcholaflica; ſed de ſapientia, quæ ponitur virtus intellectualis acquiſita, quam agnovit Philoſophus: Ergo Angelicus Doctor nobis non favet.

Reſpondetur primò: Hanc diſcurſum huius doctiſſimi Theologi non ſine crimine eſſe. Quod ut evidenter n ſcas, etormo hoc enthymema: *D. Thomas non loquitur ſpecialiter de noſtra Theologia: Ergo non loquitur de noſtra Theologia.* Sed quis non videat hanc conſequentiam ſic ex illo antecedenti deduci, ſicut deducitur iſta: *Petrus non currit velociter: Ergo non currit.* Vide noſtras Summulas Complut. lib. 3. cap. 5. Dum dicimus: Verum eſt, D. Thomam non loqui ſpecialiter de Theologia ſcholaflica, ſed de virtute intellectuali, quæ eſt acquiſita. At quia ſub virtute intellectuali acquiſita comprehenditur Theologia ſcholaflica, quod minimè negare audebit graviſſimus hic Theologus, propterea dicimus, quòd de omni illo habitu, cui convenit ratio virtutis intellectualis acquiſitæ, verba Angelici Doctoris intelligenda ſunt. Quod autem Philoſophus noſtram ſcholaflicam Theologiam non agnovit, ſi cci fiat: quia D. Thomas benè agnovit Theologiam ſcholaflicam. Vnde cum utitur nominibus propriiſſimè Theologiæ ſcholaflicæ convenientibus, de ipſa loqui ambigendum non eſt: quamquàm qui priùs illis nominibus uſus eſt, de Theologia ſcholaflica non loqueretur, illius, ut ſupponitur, ignarus.

Author ipſe, quem impugnamus, eadem diſp. quaest. 3. num. 3. probat Theologiam ſcholaflicam eſſe ſcientiam, adducens definitionem Ariſtotelis. 1. poſt. cap. 2. & numero ſequenti idem aſſertum ſuadet ex eodem Philoſopho 6. Ethicor. cap. 4. dividente virtutes intellectuales in habitum principiorum, ſapientiam, ſcientiam, prudentiam, & artem. Vnde cum Theo-

logia non ſit ars, prudentia, aut habitus principiorum, relinquitur quod ſit ſapientia, & ſcientia. Sic præſatus Author cum communi Theologorum. Rogo nunc: Ariſtoteles in illis ſuis definitione, & diſiſione comprehendit Theologiam ſcholaflicam, vel non? Si comprehendit: te ipſum condemnas; quia D. Thomas loco à te citato, à Philoſopho mutuatur, quæ docet: Cur ergo aſſeris ibi ſermonem non eſſe de ſcholaflica Theologia? Si non comprehendit: cur illius diſiſitione, ac diſiſione uteris ut ſcholaflicam Theologiam ſcientiam eſſe comprobēs? Eodem enim motivo dicemus & nos, dicimus quæ eſſe virtutem intellectualem acquiſitam, quæ ſapientia dicitur, eſt quæ habitus diverſus à dono ſapientiæ. Itaque aliud eſt, an Theologia ſcholaflica comprehendatur in definitione Ariſtotelis ex intentione ipſius Ariſtotelis; aliud verò an comprehendatur ex intentione, ut ſic dicamus, ipſius definitionis? Ad primum enim permittimus Theologiam ſcholaflicam ſub illa diſiſitione non comprehendī, quia talem facultatem penitus ignoravit. Nec hoc prorsus negamus ſed permittimus: quia negari non debet eſſe aliquomodo de intentione tradentis aliquam definitionem, comprehendere id omne, cui convenire poteſt, licet illud non cognoscat: qui enim *hominem* per *animal rationale* definivit, utique definivit Petrum nunc exiſtente, quem certè ignoravit: & qui *animal* per *vivens ſenſibile* definivit, ſpeciem utique, quam nunc Deus creare poteſt, ſub illo genere, definivit. Similiter in noſtro caſu, quorum omnium eadem ratio eſt, ut intuens deprehendet. His tamen, etſi veriſſima ſint, non indigemus, quia ſat eſt, Theologiam ſacram ſub expreſſo ſcientiæ comprehendī ſub illa definitione ex intentione ipſius diſiſitionis: ut poſſit quis illa diſiſitione uti, ut Theologiam ſcientiam eſſe probeat. Quod idem fieri valet cum dicta Ariſtotelica diſiſitione.

212. Quod ſi Theologus hic adhuc vellet D. Thomam non de Theolo-

gia scholastica loco citato loquutum; quia illam proprio suo nomine hoc nominat, adeat Sanctum Doctorem 1. part. quæst. 1. art. 6. & suam hanc contra Magistrum Gonet impugnationem, oppositam Præceptorum Angelico, non negabit. In illo articulo quærit D. Thomas, utrum Theologia sit sapientia? Et contra suam affirmativam conclusionem est argumentum tertium sic procedens: *Hæc doctrina per studium acquiritur sapientia autem per infusionem habetur, unde inter septem dona Spiritus Sancti connumeratur, ut patet Isai 2: Ergo hæc doctrina non est sapientia.* Ad hoc argumentum respondet D. Thomas sic: *Ad tertium dicendum quod cum iudicium ad sapientem pertineat, secundum duplicem modum iudicandi dupliciter sapientia accipitur. Contingit enim aliquem iudicare uno modo per modum inclinationis sicut qui habet habitum virtutis recte iudicat de his quæ sunt secundum virtutem agenda in quantum ad illa inclinatur. Unde in 10. Ethic. dicitur, quod virtuosus est mensura, & regula actuum humanorum. Alio modo per modum cognitionis, sicut aliquis instructus in scientia morali posset iudicare de actibus virtutis, etiamsi virtutem non haberet. Primus enim modus iudicandi de rebus divinis pertinet ad sapientiam, quæ ponitur donum Spiritus Sancti: Secundus autem modus iudicandi pertinet ad hanc doctrinam, secundum quod per studium habetur, licet eius principia ex revelatione habeantur. Habemus ergo D. Thomam de Theologia scholastica loquentem, eam quæ dicentem esse diversum habitum à dono sapientiæ, seu mystica Theologia infusa: unde duos habitus Theologiæ sacræ fatetur unum naturalem, & alium supernaturalem. Horum etiam habituum mentionem faciunt PP. Salmanticenses in arbore virtutum, numero 29. Idem facit Bancel, tom. 1. quæst. 2. art. 9. ubi in responsione ad ultimum argumentum concedit duplicem illam Theologiam, addit quæ: *Sed quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, dico, quod**

illa Theologia supernaturalis non distinguitur ab illis Spiritus Sancti donis, quæ dicuntur donum sapientiæ, & donum scientiæ, & ab illis gratijs gratis datis, quæ ab Apostolo vocantur sermo sapientiæ, & sermo scientiæ.

213. Arguitur secundò: Virtus heroica non est diversus habitus à virtute communiter dicta: Ergo habitus Theologiæ mysticæ infusæ non est alius ab habitu Theologiæ mysticæ acquisitæ. Antecedens est omnino certum: & consequentia probatur: Eò enim virtus heroica non est habitus distinctus à virtute communiter dicta, quia utraque versatur circa eandem materiam, & solum differunt penes maiorem perfectionem, & intensionem virtutis heroicæ: sed Theologia mystica infusa versatur circa eandem materiam, ac Theologia mystica acquisita, & solum differunt penes maiorem perfectionem, ac intensionem, Theologiæ mysticæ infusæ: Ergo non sunt duo habitus.

214. Confirmatur hæc ratio: quia cõtemplatio infusa est supra humanum modum & non humana simpliciter, sed quodammodo divina, ut vidimus ex D. Thoma, num. 205. intulimus, talem actionem provenire à distincto habitu, ac contemplatio acquisita: at hæc ratio est nulla: Ergo. Probatur minor: virtus heroica, ut modò vidimus, est idem habitus cum virtute communiter dicta: at qui actus virtutis heroicæ est supra humanum modum, & quodammodo divinus: Ergo. Probatur minor ex integra relatione textus D. Thomæ, quem numero citato adduximus; ait enim Doctor Angelicus: *Si autem ea, quæ hominis sunt supra humanum modum quis exequatur, erit operatio non humana simpliciter, sed quodammodo divina.* Hactenus dicto loco retulimus: sed addit D. Thomas: *Unde Philosophus in 7. Ethicor. contra virtutem simpliciter dividit virtutem heroicam, quam divinam dicit, eò quod per excellentiam virtutis homo fit quasi Deus:* Ergo opus virtutis heroicæ est quodammodo divinum, ut pote proveniens à virtute di-

vina, per cuius ornatum *homo fit quasi Deus.*

Respondetur argumento, primò negando consequentiam: ad probationem distinguo maiorem, *circa eandem materiam*, quam ex eadem motione attingunt, concedo: quam attingunt ex diversa motione, nego maiorem. Et sub eadē distinctione minoris, negetur absolute consequentia. Ita quæ diversitatis motionis diversum habitum petere ex dictis constat: unde licet virtus heroica tantum in sua perfectione dicitur à virtute communiter dicta; hic excessus est materialis; eò quæ non inducit habituum differentiam: quam quidem inducit excessus Theologiæ mysticæ infusæ supra acquisitam; eò quod talis excessus est formalis. Quod autem excessus sit formalis, vel materialis, mensuratur per diversitatem, vel unitatem motionis. Tunc enim excessus est materialis, cùm motio est formaliter eadem: tunc autem excessus est formalis, cùm motio est formaliter diversa. Pro quibus, alijsque pluribus, audi nostros Salmanticenses in arbore virtutum num. 8. ubi dona Spiritus Sancti, quorum actus est contemplatio infusa, dividuntur à virtutibus Theologicis, & moralibus heroicis, & non heroicis. Postquam autem distincta ab omnibus illis virtutibus ostendunt, illa sic diffiniunt: *Habitus supernaturales, quibus homo disponitur, ut sit promptè mobilis à Spiritu Sancto.* Et addunt: *Vnde Isaia 10. vocantur Spiritus, quia non ex industria, & modo humano adhuc per gratiam, sed ex peculiari motione, & instinctu Spiritus Sancti speciali modo dirigentis, & regulantis movetur mens per illa: atque adeò diversa motio non effectiva tantum, sed directiva, & regulativa discernit dona à virtutibus moralibus, in quarum proinde diffinitionibus, ne donis convenient, sub intelligendum est secundum regulas prudentiæ, & rationis.* Hæc, & alia pro præsentī materia utilissima, doctissimi illi Theologi. Ex quibus habetur, quid requiratur, ut motio sit diversa formaliter, Tunc enim est diversa formaliter,

cùm non solum concurrat efficienter, sed etiam per modum dirigentis, ac regulantis actionem: sic enim tribuit speciem actioni, & hæc habitui. Si autem motio sit diversa solummodò per modum efficientis, quantumvis superior sit, actio utique eminentissima erit, lineas tamen industriæ humanæ, ac prudentiæ, non transcendit: quod evenit in actionibus virtutum heroicarum, & in actibus etiam virtutum Theologicarum: quæ absdubio diversæ sunt, & superiores alijs; hæc tamen superioritas, & diversitas est materialis propter dicta præcipuè, num. 207.

Respondetur secundò ad præsens argumentum: quod virtus heroica, & virtus communiter dicta, sunt intra eandem lineam virtutis supernaturalis: unde solum est differentia in maiori perfectione virtutis heroicæ intra illam lineam, quæ habitus diversitatem non petit. Theologia autem mystica acquisita, & infusa non sunt intra eandem lineam virtutis supernaturalis, quia acquisita est entitativè naturalis, ut patet ex dictis §. 2.

Ad confirmationem respondetur: Actum virtutis heroicæ esse quodammodò divinum divinitate, quam potuit Aristoteles cognoscere, quæ certè naturalis est, constituit quæ excellentia illa, quam virtus, illam in eo heroico gradu habenti, confert supra cæteros, vel illa carentes, vel non cum illo excessu illam habentes. Non autem divinitate, seu excellentia, qua fulgent, qui Spiritu Dei acti ductum Spiritus Sancti non ex propria industria, sed ex speciali eius motione, instinctu quæ, sequuntur. Vel dicas: divinitatem, seu excellentiam illam virtutis heroicæ esse talem relatè ad virtutem communiter dictam: non autem absolute, hoc enim solum convenit ex speciali Spiritus Sancti motione supra modum, & industriam humanam operantibus supra quem procedendi modum alius superior non datur. Vnde huiusmodi operatio dicitur proprijsimè *non humana simpliciter, sed quodammodò divina.*

Dicis:

215. Dicis: Ex divinitate, seu excellentia, quam Aristoteles agnovit in virtute heroica, probat D. Thomas divinitatem, seu excellentiam virtutis infusæ procedentis supra humanum modum, ut videre est in allata autoritate: ergo excellentia virtutis heroicæ absoluta est.

Respondetur: D. Thomam ex excellentia, quæ menti Philosophi, fidei lumine nudæ, superior absolute est, probare excellentiam, quæ fidei nobilitate venustis, superior absolute est. Non agnovit Aristoteles excellentiam superiorem illa, quam virtus heroica conferebat; atque adeo eius operationes divinas nominavit. His ergo assimilât D. Thomas operationes ex motione speciali Spiritus Sancti procedentes, non quia in re detur illa similitudo; sed quia datur iuxta Philosophi cæcæ estimationem; sicut enim ille virtutem heroicam omnium supremam absolute ratus est: sic D. Angelicus actionem ex motione illa speciali absolute supra omnes alias actiones collocavit. Et observa, quod Aristoteles licet virtutem heroicam divinam dixit, illam tamen supra modum, & indus-

triam humanam procedere non asseruit: quia hic modus procedendi ipsi infideli omnino incognitus fuit. Habitus autem procedens supra omnem modum, humanam quæ industriam, solum fidei alumnus cognoscere potest; ipse quæ ex parte modi procedendi supra omnes est.

Diximus: *Ex parte modi procedendi*: quia talis habitus non est perfectior, nec æquè perfectus cum virtutibus Theologicis: ast quia harum virtutum usus subest eas possidentis arbitrio ut diximus numero 200. cum Div. Thomas in 3. quæst. 1. art. 1. Vbi in corpore ait: *Dona à virtutibus distinguuntur in hoc, quod virtutes perficiunt ad actus modo humano, sed dona ultra humanum modum; quod patet in fide, & intellectu*: propterea ex parte modi procedendi perfectior est habitus ex speciali instinctu Spiritus Sancti procedens, quod inibi asseruit Sanctus Doctor in responsione ad primum, ubi docet, quod *dona sunt supra virtutes, in quantum ultra humanum modum perficiunt*. De his tamen suo loco sermo redibit.

QVÆSTIO NONA.

Utrum Theologia mystica, sit essentialiter obscura?

Idem est Theologiam mysticam esse essentialiter obscuram, ac esse ita propriam huius status, ut nullatenus possit in patria permanere: quippè, quod essentialiter obscurum est, vel est ipsa fides, vel dicit nexum indissolubilem cum illa: unde in conspectu lucis evanescit.

§. I. *Veritas tenenda statuitur.*

216. **S**it nostra conclusio: *Theologia mystica non est essentialiter obscura atque adeo manet in patria*. Sic ex Angelico Præceptore docent com-

muniter Thomistæ disputantes de obscuritate Theologiæ scholasticæ, quæ eadem controversia est, ac nostra. Quæ sic probatur ratione ex D. Thoma referendo desumpta: Theologia mystica sive sumatur pro habitu, sive pro actu, manet in patria: Ergo non est per se obscura. Consequentia constat ex dictis in limine quæstionis, & antecedens pro prima parte probatur: quia Theologia mystica sumpta pro habitu, vel est habitus Theologiæ scholasticæ, vel aliud quod donum Spiritus Sancti, ut patet ex dictis quæstione præcedenti: sed Theologiæ scholasticæ habitus, & donum

Spi:

Spiritus Sancti, manent in patria: ergo Theologia mystica habitualis in patria manet. Cætera constant; & minor pro utraque parte est Div. Thomæ: prima quidem. 1. part. quæst. 1. art. 2. ubi ait: *Sacra doctrina est scientia, quæ procedit ex principiis notis lumine superioris scientiæ, quæ est scientia Dei, & beatorum.* Ex qua autoritate, innumeris que alijs eiusdem Sanctissimi Præceptoris, deducunt iam ferè omnes Thomistæ Theologiam scholasticam in patria permanere. Ex quo enim sacra doctrina procedat ex principiis cognitis lumine scientiæ Dei, ac beatorum, sequitur, quod petat continuari cum illis: atque adeo quod illis advenientibus non dispareat. Similiter, ex quo procedat ex illis principiis, habetur, quod dependentia eius à fide non sit per se, sed per accidens, & in supplementum illarum scientiarum superiorum, quibus advenientibus, fides abit, sed Theologia perficitur. Et hæc delibasse sufficiat, pro utcumque firmanda veritate illius minoris quoad primam partem. Quoad secundam etiam constat ex ipso Doctore Angelico 1. 2. quæst. 68. art. 6. ubi dona Spiritus Sancti in patria permanere pro conclusione statuit. Per quæ probata manet prima pars principalis antecedentis, & ex ipsa probatur secunda pars, videlicet, quod Theologia mystica sumpta pro actu manet in patria.

Probatur ergo sic: permanente principio elicitivo mysticæ Theologiæ actualis, non est unde ipsius Theologiæ mysticæ actualis implicet permanentia: ergo si in patria permanent principia elicitiva mysticæ Theologiæ actualis, pariter, & ipsa permanet. Antecedens, in quo poterat esse difficultas, nullam continet: quia si clara Dei visio non excludit Theologiam mysticam habitualement, pariter, nec actualem excludet. Et aliundè vanum omnino foret habitum Theologiæ mysticæ ponere in beatis, si actus proprios habere non possunt.

217. Dices: habitus illos manere ad ornatum, non autem ut actus ha-

beant: Ergo assignabile est motivum pro permanentia habitus, non permanentibus actibus.

Respondetur, prænotando habitum quoad præsens esse in triplici differentia. Datur enim habitus, cuius ratio formalis specificativa dicit formalem oppositionem cum ratione formali obiectiva, quæ est in obiecto beatitudinis, cuiusmodi sunt fides, & spes: fides enim ex sua ratione formali tendit in non visum, sicut spes in non possessum, quæ rationes prorsus pugnant cum possessione, & clara obiecti visione. Et tales habitus nullatenus dantur in patria, nec quoad actum, qui retinendè implicat cum actu beatitudinis: nec ipsi habitus, propter repugnantiam cum habitu beatitudinis. Datur etiam habitus, cuius ratio formalis oppositionem cum beatitudine non dicit, requirit tamen eius exercitium materiam cum beatitudinis felicitate impossibilem, ut patet in temperantia, & alijs, qui versantur circa passionem: & isti habitus manent in patria; quia non est ibi aliquod principium cum ipsis pugnant, & excludens: non tamen manent ipsorum actus propter defectum materiæ circa quam. Nec dicat tales habitus ibi superfluos esse, quia actus non eliciunt: habitus enim & datur pro actus elicientia, & datur ad ornatum: unde isti habitus, licet in patria actus non eliciant; habentem tamen ornant. Ultimò datur habitus, cuius nec formalis ratio, nec exercitium pugnant cum obiecto beatitudinis, ut sunt Charitas & Religio, & alijs: & isti remanent in patria non ad ornatum solum, sed etiam ad exercitium. Ex quibus ad obiectionem factam dicimus, exercitium mysticæ Theologiæ minimè implicare cum suprema felicitate beatitudinis: unde non est motivum, ut ibi non detur. Et sanè, qui negant nostram mysticam Theologiam manere in patria, non negant in illa superna felicitate dari mysticam Theologiam: sed negant, quod hæc nostra permaneat: licet aliam ab hac diversam concedant: quare adhuc ex mente

mente ipsorum convincitur, non adesse repugnantiam inter Theologiam mysticam, sive habituales, sive actuales, & beatitudinem; sed inter beatitudinem, & hanc nostram mysticam Theologiam: quam repugnantiam radicant in dependentia nostræ Theologiæ à fide; atque adeo percunte fide, nostram etiam Theologiam perire necesse est.

Ceterum cum iam ostenderimus, quod illa dependentia, quam à fide dicit nostra Theologia non obesse, quominus, fide percunte, non pereat ipse habitus Theologiæ, sive acquisitæ, qualis est habitus Theologiæ scholasticæ; sive infusæ, quale est donum sapientiæ, à ut aliud ex Spiritus Sancti donis: Indidem habetur huius mysticæ Theologiæ habitualis actum neutiquam repugnare cum beatitudine. Nec inveni inter adversarios aliquem, qui habitus istos solummodo ad ornatum dari asseveret: unde vel falluri sunt se contra D. Thomam procedere; vel debent nobiscum sentire.

218. Instabis: habitus, cui deest materia in beatitudine circa quam exerceatur, non est in patria, nisi ad ornatum: sed in patria non habet habitus Theologiæ mysticæ materiam circa quam exerceatur: ergo vel in patria non datur iste habitus, vel solum ad ornatum datur. Probatur minor ex D. Gregorio 2. moralium dicente, quod Spiritus Sanctus mentem erudit suis donis contra singula tentamenta: sed in patria nulla tentamenta dantur: ergo dona Spiritus Sancti, quæ sunt habitus Theologiæ mysticæ, si dantur in patria, solum ad ornatum dantur.

Respondetur ex D. Thoma præcitato ubi ait: *Ad primum ergo dicendum, quod Gregorius loquitur ibi de donis secundum quod competunt statui presenti: sic enim donis protegimur contra tentamenta malorum. sed in statu gloriæ, cessantibus malis, per dona Spiritus Sancti perficiemur in bono.* Hactenus Div. Thomas, qui suam resolutionem sic statuit? Respondeo dicendum, quod de donis dupliciter possumus lo-

qui: uno modo quantum ad essentiam donorum, & sic perfectissime erunt in patria sicut patet per auctoritatem Ambrosij inductam (videlicet in argumento sed contra.) Cuius ratio est, quia dona Spiritus Sancti perficiunt mentem humanam ad sequendam motionem Spiritus Sancti, quod præcipue erit in patria, quando Deus erit omnia in omnibus, ut dicitur 1. ad Corinth. 15. & quando homo erit totaliter subditus Deo. Alio modo possunt considerari quantum ad materiam circa quam operantur. & sic in presenti habent operationem circa aliquam materiam, circa quam non habebunt operationem in statu gloriæ: & secundum hoc non manebunt in patria sicut supra de virtutibus cardinalibus dictum est. Est autem evidens, quod materia circa quam operatur habitus Theologiæ mysticæ (qui ut sæpiissime dictum est, est aliquid ex istis donis) nullam repugnantiam dicit cum foelissimo beatitudinis statu: ergo talis habitus datur ibi, & non solum ad ornatum, sed etiam ad exercitium.

Quæ non solum intelligenda sunt de habitu Theologiæ mysticæ infusæ, sed etiam de habitu Theologiæ mysticæ acquisitæ: quia etiam iste habitus habet materiam nullatenus cum beatitudine repugnantem, ut ex infra dicendis amplius constabit.

219. Probatur secundò conclusio ratione fundamentali: quia Theologia mystica nihil dicit in suo essentiali conceptu, quod pugnet cum eius permanentia in patria: Ergo ex suo conceptu essentiali non est obscura. Probatur antecedens: Conceptus essentialis Theologiæ mysticæ exprimitur in eius diffinitione: sed in diffinitione Theologiæ mysticæ nihil est, quod indicet repugnantiam ipsius cum beatitudine: ergo. Cetera constant; & minor probatur ex dictis in nostra Ilagoge lib. 1. à numer. 19. ubi varias mysticæ Theologiæ definitiones attulimus: Ex quibus omnibus, methodum inceptam sequentes, hanc confecimus: *Est oratio super ignoti manifestativa per fructum, ac suavis-*

nam amorem ipsius intime possessi. In qua definitione nec verbum est, quod talem repugnantiam indicet, ut, si excursus facimus per singulas eius particulas, inveniemus. Itaque per hoc quod Theologia mystica sit *Oratio super ignoti manifestativa*, nihil adest, cui repugnet patriæ status; siquidem per hoc quod Deus clarè videatur, non excluditur, immò asseritur cognitio manifestativa illius supremi entis, quod tunc per illam orationem, seu contemplationem manifestatur. At quia verba in diffinitione non dicunt actum, sed aptitudinem; propterea per aptitudinem, quam dicit, diffinitur. Eò vel maximè, quia tradita diffinitio datur de contemplatione, prout ambit viæ statum, & patriæ foelicitatem; & prout sic est manifestativa Dei, vel quantum mortalitati conceditur in hoc saeculo; vel intuitivè in futuro.

Aliæ particulae, nempe *per frui-
dum, ac suavisimum amorem ipsius
intime possessi*, non solum non pugnant cum clara Dei visione, quin potius ibi suum perfectum complementum habent. In patria enim est, ubi propriè Deo anima fruitur, ac suavissimè amplexatur; quia ibi Deus plenè ab anima possidetur; ergo nihil est in definitione mysticæ Theologiæ, quod pugnet cum statu patriæ.

S. II. Argumenta solvantur.

220. **C**ONTRA conclusionem arguitur primò ex D. Paulo 2. ad Corinth. cap. 13. ubi ait: *Sive prophetiæ evanquabuntur sive linguæ cessabunt sive scientia destruetur*: ubi clarè loquitur de statu beatitudinis, quo adveniente, scientiam destrui docet Apostolus: sed Theologia mystica est scientia huius viæ: ergo adveniente beatitudine perit.

221. Confirmatur ex eodem Apostolo dicente ibidem: *Cum venerit quod perfectum est, evanquabitur quod ex parte est*: ergo adveniente Theologia mystica intuitiva, quæ est perfectum, quod venire speramus, evanquabitur

Theologia mystica huius viæ, quæ ex parte est, & modò possidemus.

His textibus abutuntur multi, ut sua quisque sensa, etiam irregularia, confirmet. Alij enim his ostendere se putant, donum scientiæ non manere in patria, cò quod ibi scientiam destruendam iri asserat Paulus, ut testis est D. Thomas disputans de donò scientiæ: & consequenter Theologiam viatorum ram scholasticam, quam mysticam penitus à patria excludunt. Alij autem minùs consequenter, licet dona manere in patria concedant, Theologiam nostram illac intrare negant. Unde hoc argumentum ex illis est, quæ nihil probant, quia multum probant.

Intelligentia ergo textus D. Pauli in argumento positi edocetur à Div. Thoma ibi lect. 13. ubi ait, quod anima intellectiva indiget in hac vita convertere se ad phantasmata, ad hoc ut actu intelligat, non solum ut abstrahat species à phantasmatibus, sed etiam, ut species habitas phantasmatibus applicet. Et post pauca concludit: *Si ergo remanet scientia in anima post mortem quantum ad species intelligibiles non autem quantum ad inspectionem phantasmatum, quibus anima separata non indigebit habens esse, & operationem absque corporis coniunctione & secundum hæc Apostolus dicit, quod scientia destruetur scilicet secundum conversionem ad phantasmata.*

Habemus ergo ex mente Div. Thomæ, Paulum loqui de scientia, quæ phantasmata speculatur. Ex quo deducuntur duo; primum est, quod non loquitur de Theologia mystica perfectissima, quæ fit sine conversione ad phantasmata, ut postmodum discutiemus. Et hoc sufficeret, ut nostra conclusio vera foret; siquidem ipsa mystica Theologia viæ maneret in patria. Sed nè ad has angustias reducamur, dicimus (& est secundum quod deducitur) quod Apostolus loquitur de Theologia mystica acquisita: hanc destruendam esse quoad inspectionem phantasmatum, quibus anima separata non indigebit, fatemur cum Angelico Præceptore:

ceptore: sed hoc nobis non obest, quia non dicimus Theologiam mysticam in patria permanfuram cum imperfectionibus ipsam pro statu viæ concomitantibus: sed potius affirmamus, quod adveniente luce beatitudinis, *evacuabitur quod ex parte est*, scilicet ipsa imperfectio scientiæ: & tunc veniet, quod perfectum est, videlicet ipsa mystica Theologia secundum statum perfectum. Sic que intelligitur D. Paulus, ut vidimus ex D. Thoma. Similis est explicatio D. Chrysostomi Homil. 33. in Epist. 1. ad Corinth. cap. 13. ubi ait: *Non abolbitur scientia quidem, sed desinet esse non perfecta: nec enim intra hos fines scientia tunc nostra se continebit, sed amplius progredietur.* Manet ergo nostra mystica Theologia in patria libera ab omni imperfectione propria viæ.

Ex ipso Apostolo mentem ipsius Angelicè venatus est D. Thomas, quia Doctor gentium sic subdit: *Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus, quando autem factus sum vir, evacuavi, quæ erant parvuli.* Vbi, ut observat D. Thomas, evacuare quæ sunt parvuli, non est, quod homo, qui erat parvulus, pereat, & virilitate adveniente, alius homo de novo detur: sed quod ipse homo, qui prius erat sub parvuli imperfectionibus, postea sic sub viri perfectione formosus. Similiter in nostro casu, per quæ pater ad confirmationem.

222. Dices: glossæ dictæ textui D. Pauli non quadrant: ait enim Doctor Sanctus: *Charitas numquam excidit, sive prophetiæ evacuabuntur, sive lingua cessabunt, sive scientia destruetur.* Ex quibus hoc argumentum conficitur: si Theologia mystica maneret in patria, dicente Apostolo, quod *scientia destruetur*, iam idem affirmaretur de Theologia mystica, ac de Charitate: sed hoc est falsum, ut patet ex verbis adductis, ubi perspicuè dicitur Theologiam mysticam destrui; Charitatem verò numquam excidere: Ergo.

223. Urgebis: Eodem modo as-

serit Paulus scientiam extra viam destruendam, ac prophetiam evaquandam: sed in patria penitus evaquabitur prophetia: Ergo pariformiter prorsus destruetur scientia.

Respondetur, & primò ad urgentiam: prophetiam omninò evaquari in patria, quia prophetia respicit determinatè rem, vel absentem, vel remotam, quorum neutrum dari potest in patria: Theologia autem mystica nihil habet, quod talem oppositionem dicat, ut pater ex dictis; eo que in patria conservatur. Deinde

Respondetur ab obiectionem, distinguendo maiorem: *Idem diceretur de Theologia mystica perfectissima ac de Charitate*, cōcedo maiore: *de Theologia mystica acquisita* sub distinguo, sumpta quoad substantiam, ex se, concedo: sumpta quoad accidentaliter sibi ex imperfectione huius status convenientia; nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, negetur consequentia. Itaque: inter Theologiam mysticam ex una parte, & charitatem ex alia, nullum est quoad substantiam discrimen in hoc, quod est permanere in patria. Discriminantur autem: si Theologia mystica sumatur eo modo, quod diximus destruendam esse: quia que hic modus sibi accidentaliter est, propterea solum in hoc, quod est accidentale discriminantur: consistit que discrimen in hoc, quod charitas ex sua ratione formali tendit in Deum, quem diligit propter se ipsum: in quo & salvatur species charitatis, & modus ipsius, quem in via habet, & in patria retinet: ibi enim non aliter diligit Deum, nisi prout in se est: unde nec speciem variat, nec modum. Caterum Theologia mystica in via Deum contemplatur obscure, in patria autem clarè: quare licet conserve speciem, modum autem conservare non potest.

Ex quibus colliges aliam intelligentiam pro textu D. Pauli posito num. 222. quæ disparitatem assignat, nedum inter Theologiam mysticam ac-

quisitam ex una parte, & charitatem ex alia; sed etiam inter Charitatem, &

Theologiam mysticam perfectissimam, quæ etiam potest dici, quod destruitur, adveniente beatitudine, scilicet quoad imperfectionem obscure tendendi in Deum: unde inter Theologiam mysticam perfectissimam, & charitatem datur hæc disparitas, ob quam motus asserit Paulus charitatem nunquam excidere, Theologiam vero mysticam, etiam perfectissimam in conspectu beatitudinis destrui quoad dictum scilicet modum. At in Theologia mystica acquisita datur ultra hanc imperfectionem tendendi in Deum obscure, illa alia conversionis ad phantasmata, & secundum utramque perire in patria dicimus.

224. Sed contra, & arguitur secundo: quia non plus differt carere videre Deum, ipsum quæ obscure videre, quam clarè amare Deum, & ipsum obscure amare: sed charitas viæ Deum amat obscure, & charitas patriæ illum amat clarè: Ergo charitas viæ differt in modo à charitate patriæ: Ergo nullum est assignatum discrimen: consequenter quæ textus D. Pauli manet inexplicatus. Prima consequentia, ex qua aliæ deducuntur, legitimè infertur ex præmissis, ex illis quæ probatur: eo enim Theologiam mysticam in patria dicimus differre à Theologia mystica viæ, quia hæc obscure, illa verò clarè Deum attingit: Ergo si charitas viæ tendit in Deum obscure, & charitas patriæ tendit in ipsum clarè pariter differunt.

225. Confirmatur primò: quia D. Thomas 2.2. quæst. 24. art. 1. ad primum ait: *Non est autem eadem ratio quantitatis charitatis viæ, quæ sequitur cognitionem fidei, & charitatis patriæ, quæ sequitur visionem apertam.* Ergo inter charitatem patriæ, & viæ datur diversitas proveniens à fide, & visione, quæ est eadem, quam dari inter Theologiam mysticam viæ, & patriæ fatemur: Ergo quoad hoc nullum est discrimen inter charitatem, & Theologiam mysticam.

226. Confirmatur secundo ex eodem Angelico Doctore 1. p. quæst.

80. art. 2. docente: *Differentiæ apprehensivæ sunt differentiæ appetibilis: unde potètia appetitiva distinguuntur secundum differentiam apprehensorum:* At charitas viæ, & charitas patriæ habent istam differentiam: Ergo differunt ad minus in modo.

Respondetur argumento: quod obscure videre est idem, ad nullatenus videre: amare autem non visum, non est non amare: propriè enim, & perfectè Deum amat, qui Deum summè, & propter se ipsum amat, quanvis non videat numen ipsum, quod amat: unde charitas solum requirit, quod obiectum supponatur cognitum: quod autem sit cognitum clarè, vel obscure non respicit, sed abstrahit ab his modis: propterea quæ variatio non adest in charitate, adveniente gloria, quanvis sit variatio in modo Theologiæ mysticæ ob oppositam rationem.

Ad primam confirmationem respondetur: charitatem viæ, & patriæ habere diversitatem consistentem in hoc, quod charitas viæ est amissibilis, charitas autem patriæ inamissibilis est. Unde quantitas charitatis viæ non adæquat quantitatem charitatis patriæ: quia hæc est consummata, & perfectæ, seu inamissibilis; illa verò amissibilis est, & non consummata. Et hic est sensus D. Thomæ in autoritate citata, ut tradunt nostri Salmant. tract. 19. disp. 7. dub. 1. num. 11.

Ad secundam confirmationem dicas cum iisdem Patribus Salmanticensibus, & Complutensibus nostris: apprehensionem non esse rationem formalem, sed meram conditionem, ut voluntas possit in suum obiectum ferri. Tunc autem conditio hæc infert potentialium diversitatem, quando proponit, seu applicat diversam rationem formalem obiectivam: quod in presenti non evenit, quia relatè ad charitatem est prorsus materiale, quod obiectum sit absens, vel præsens; quod clarè, vel obscure attingatur.

227. Arguitur tertiò: & contra ferè omnia dicta replicatur: Implicat, quod idem habitus sit principium con-

templationis liberæ, & necessariæ; ergo contemplatio, seu Theologia mystica viæ est per se obscura; atque adeo in patria non manet. Pater ista: quia contemplatio patriæ est necessaria; viæ autem contemplatio libera est. Antecedens verò probatur: quia habitus specificatur ab actibus: ergo habitus, qui specificatur ab actu libero, non potest esse principium actus necessarij, nec e contra.

228. Confirmatur: quia licet verum visum, & non visum sint differentiarum accidentales respectu amoris, seu voluntatis; non autem relatè ad intellectum, qui verum non visum attingit fide, & visum scientia attingit: sed contemplatio viæ attingit verum non visum; contemplatio verò patriæ attingit verum visum: ergo relatè ad illas hæc differentia est per se.

Respondetur argumento cum nostris Salmanticensibus citatis num. 14: quod si illi modi respiciantur essentialiter ab habitu, utique idem habitus non potest simul illa duo respicere. Cæterum si illa differentia non sit ab habitu, sed proveniat vel ex conditione subiecti, vel ratione status, vel aliunde; tunc idem habitus est principium utriusque contemplationis, quam non respicit ratione illa limitata, sed sub elevationi ratione, cui necessitas, & libertas, claritas, & obscuritas, prorsus accidunt. Quæ ex dictis nota sunt, fient que ex dicendis notiora.

Ad confirmationem respondetur: visum, & non visum, esse quidem differentias essentielles respectu habituum illas per se respicientium; non autem respectu habituum illas per se primò, & ratione sui non respicientium. Habitus fidei respicit per se primò & ratione sui non visum, quia fides est: *Credere quod non vides: seu argumentum non apparentium*; eo que à non visis essentialiter, cuius contrarium obpositam rationem convenit scientiæ, quæ dicit incompatibilitatem cum fide. At ille habitus, qui has differentias per se primò non respicit, sed illas permittit ob subiecti, & status condi-

tionem, non est essentialiter diversus: five ad visum, five ad non visum terminetur. Huiusmodi est nostra Theologia, quæ abstrahit à claritate, & obscuritate, prout Caietanus à multis sequutus docet: vel, prout alij Thomistæ volunt, solum exactivè respicit per se claritatem, non autem habitum: unde in viæ, licet ad non visum contemplandum terminetur, petitivè autem claritatem respicit. Quodcumque ex his teneas, factam obiectionem solves.

229. Instabis tamen contra primum: si Theologia mystica abstraheret à claritate, & obscuritate non influeret positivè in claritatis desiderium; sed influit, & toto conatu dilectum desiderat contemplari, iam faciens animam dissolutionem cum Div. Paulo appetere, & esse cum Christo: iam cum sponsa languere, & subsidio malorum stipari, floribusque fulciri in, ob sponsi absentiam, levamen: ergo Theologia mystica ex se non abstrahit à claritate.

Respondetur: Theologiam mysticam ex natura sua modo dicto abstrahere; subiectum autem illam habens, sciens media ipsa mystica Theologia mirabilia Dei incerta, & occulta sapientiæ suæ, ipsi referantis, appetit tota anima videre, quem adeo benebolum, potentem que experitur. Quæ licet ita sint, nagandum non est naturam dictæ Theologiæ melius explicari per hoc, quod licet obscura sit in viæ, exigit tamen claritatem.

230. Arguitur quartò: Theologia mystica non est per se clara: ergo est per se obscura. Antecedens constat, quia si esset per se clara attingeret clarè suum obiectum in omni statu: quia in omni statu convenit, quod per se convenit: cum autem Theologiæ mysticæ non conveniat in omni statu attingere clarè suum obiectum, inde fit quod non sit per se clara. Consequentia autem probatur, quia claritas, & obscuritas dividunt adæquatè habitum: Ergo si Theologia mystica non est per se clara, erit per se obscura.

231. Confirmatur: Theologia mystica procedit ex per se obscuris, nempe ex principiis fidei: ergo & ipsa per se obscura est. Probatur consequentia: nam id habet Theologia mystica, quod in illam influunt sua principia: sed principia per se obscura nequeunt non influere obscuritatem per se: ergo est per se obscura Theologia mystica.

Respondetur argumento distinguendo antecedens: *Non est per se clara* positivè, transeat: petitivè, nego antecedens. Ad cuius probationem dicas: quòd quia Theologia mystica est per se clara non exercitè, sed exactivè, propterea non est status; in quo hunc respectum ad claritatem non dicat per se, & ab hoc respectu est per se clara.

Ad confirmationem distinguo antecedens: *Procedit ex per se obscuris* per se, nego: procedit per accidens, concedo antecedens. Est dicere: quòd Theologia mystica accidit, quòd procedat ex per se obscuris: illa enim procedit per se ex principiis notis lumine scientiæ beatæ, ut supra numer. 216. nobis dixit D. Thomas. Quòd autem in via procedat à fide, hoc est ipsi accidentale: unde ipsa Theologia mystica non est per se obscura; esset tamen si à fide procederet per se.

232. Dices: Theologia mystica procedit per se à virtute, quæ est vicaria luminis scientiæ beatæ: sed fides est vicaria luminis scientiæ beatæ: ergo procedit per se à fide.

Respondetur primò: maiorem esse veram si loquamur de Theologia mystica, prout reduplicat viæ statum: sic enim per se procedit à lumine, quòd gerit vices luminis scientiæ beatæ. Ve-

rum cum hoc sit accidentale ipsi Theologiae mysticae secundum se; propterea non est per se obscura.

Respondetur secundò distinguendo maiorem: *Procedit per se à virtute*, &c. quoad certitudinem, concedo: quoad obscuritatem, nego maiorem. Deinde distinguatur minor: *Fides est vicaria*, &c. quoad certitudinem, concedo: quoad obscuritatem, nego minorem. Itaque fides duo habet, & est infallibilis, & est obscura. Obscuritatem habet à se; infallibilitatem verò à lumine, cuius vices gerit: unde dependentia Theologiae mysticae à fide per se est secundum quòd dicit infallibilitatem. Cæterum prout obscuritatem dicit, sicut in hac ratione fides non gerit vices luminis superioris, sic nec Theologia mystica ab ipsa procedit per se, sed solum ob miseram conditionem exilij.

233. Ex dictis in hac quaestione inferes, quid dicendum sit de actu ipso mysticae Theologiae, circa quem integram quaestionem instituerem, si molestiam vitare non curarem. Ex dictis tamen non obscure habes, quòd si in viatore iusto non præcederet separatio animæ à corpore ante ingressum in gloriam, posset certè idem actus Theologiae mysticae inceptus in via continuari in patria, sicut de actu charitatis tenent nostri Salmanticenses tract. 9. disp. 1. dub. 4. numer. 63. & tract. 19. disp. 7. dub. 2. num. 16. Satiùs tamen nobis sit, qui rem ex professo disputare non valemus, remittere lectorem ad nostrum Laurentium à Sancta Theresia, qui tom. 1. sui spicilegij Theologiae controversia 2. §. 10. rem præsentem egregiè discutit.

QVÆSTIO DECIMA.

Vtrum Theologia mystica perfectior sit omnibus alijs scientijs?

AD naturam Theologiae mysticae eius perfectione; breviter tamen non parum conducit aliqua de licere,

§. I.

*Declaratur status questionis, & di-
versis conclusionibus dirimi-
tur controversia.*

234. Sicut Theologia mystica du-
pliciter sumi potest, ut patet
ex omnibus dictis, nempe ut acquisita,
& ut infusa: ita etiam potest referri ad
duplex extremum comparationis: vide-
licet ad scientias naturales, & etiam ad
alias partes integrantes totum habitum
Theologicum; atque adeo inquirentes:
*An Theologia mystica sit perfectior alijs
scientijs?* Inquirimus: An mystica
Theologia prout infusa, & etiam prout
acquisita est, perfectior sit scientijs na-
turalibus, & etiam sit perfectior ipsa
Theologia scholastica, morali, contro-
versa, & alijs? Sic ergo explicato quæ-
stionis titulo ad resolutionem accedi-
mus.

235. Sit prima nostra conclusio:
*Theologia acquisita, & infusa perfectior
est omnibus scientijs naturalibus.* Con-
clusio hæc communissima est inter Do-
ctores & quoad secundam partem, quæ
loquitur de Theologia mystica infusa
constabit ex prima, & ex alijs, quæ in
hac quæstione dicemus. Probatur ergo
pars prima conclusionis nostræ: Theo-
logia mystica acquisita habet obiectum
perfectius, quàm omnes scientiæ natu-
rales: Ergo perfectior est illis. Antece-
dens constat ex superius dictis, ubi fu-
sissimè probavimus cum D. Thoma
1. part. quæst. 1. Deum esse obiectum
Theologiæ mysticæ: & consequentia
probatur: quia scientia habet perfe-
ctionem ab obiecto: Ergo illa scientia
est perfectior, cuius obiectum perfe-
ctius est.

236. Confirmatur: illa scientia,
quæ radicaliter, & obiectivè est super-
naturalis, perfectior est, quàm illa, quæ
nullatenus supernaturalis est: sed Theo-
logia mystica acquisita est radicaliter,
& obiectivè supernaturalis: cū procedat
à fide, & in Deum terminetur, & scien-
tiæ naturales nullatenus supernaturales
sunt: Ergo Theologia mystica acquisita
perfectior est.

237. Secunda conclusio: *Theo-
logia mystica infusa perfectior est, quàm
Theologia scholastica.* Probatur ex mo-
do dictis: Theologia mystica infusa est
entitativè supernaturalis: Ergo perfe-
ctior est, quàm Theologia scholastica,
quæ entitativè naturalis est.

238. Confirmatur: quia Theo-
logia mystica infusa est *operatio non
humana simpliciter, sed quodammodo
divina*, ut vidimus ex D. Thoma, num.
205. & inibi cum nostro Extatico Doc-
tore vidimus, operationes animæ, Theo-
logiam mysticā infusam patientis, esse
veluti divinas: sed Theologia scholast-
ica nihil horum habet: Ergo perfectior
est Theologia mystica infusa Minor,
quamvis certissima sit, probatur tamen:
eò operationes Theologiæ mysticæ
infusæ sunt quasi divinæ, quia *sunt su-
pra humanum modum*, ut dixit Angel-
icus Præceptor numero præcitato: sed
operationes Theologiæ scholasticæ non
sunt supra humanum modum, ut de se
patet: Ergo.

239. Sit tertia conclusio: *Theo-
logia mystica acquisita perfectior est,
quàm Theologia scholastica.* Probatur
hæc conclusio ratione desumpta ex D.
Dionysio, libro de mystica Theologia,
cap. 1. sic quæ proponitur: Ea Theo-
logia est perfectior, quæ perfectius Deum
attingit: Theologia mystica perfectius
Deum agnoscit, quàm scholastica: Ergo
perfectior est mystica Theologia. Maior
patet: quia cū actus perfectionem
habeat ab obiecto, ille actus, qui perfe-
ctius obiectum cognoscit, vel perfe-
ctiori modo in illud tendit, est perfe-
ctior. Minor autem probatur: quia
perfectius cognoscitur Deus, cum cog-
noscitur derelinquendo propriam intel-
lectualem operationem, quàm illa
media: sed mystica Theologia Deum
cognoscit derelinquendo propriam
intellectus operationem: Ergo mystica
Theologia perfectius Deum cognoscit.
Consequentia bona est, & maior patet:
tum quia cognoscere non derelin-
quendo propriam intellectualem ope-
rationem commune est cuicumque
intelligenti: & certè non potest esse

perfectior modus etendi in Deum, quod commune est omni intelligenti: tum quia hæc est expressa doctrina nostri Extatici Doctoris pluribus in locis in superioribus adductis: pronunc autem videri potest, libro 2. ascensus, cap. 12. per totum. Deinde probatur minor ex D. Dionysio præcitato, ubi ait: *Tu autem, o amice Thimotee, circa mysticas visiones forti contritione & sensus derelinque, & intellectuales operationes.* Quibus verbis docet, intellectualem operationem esse derelinquendam, ut contemplatio acquisita exerceatur.

240. Dices forsan: Dionysium loqui in verbis adductis de Theologia mystica infusa: Ergo ex illis non probatur nostra conclusio præsens, quæ loquitur de acquisita.

Respondetur: non posse Dionysium loqui nisi de illa Theologia mystica, quam exercere est in nostra potestate: quod convincitur ex ipsius verbis: ait enim, *derelinque sensus, & intellectuales operationes.* Vbi verbum illud *derelinque*, & aliâ, quibus toto illo capite utitur, hoc demonstrant. Quia quæ Theologia mystica; quam possumus exercere viribus communibus gratiæ, non est infusa, sed acquisita: propterea Dionysium loqui de acquisita non est dubium.

241. Probatur secundò conclusio ratione alia desumpta ex eodem Dionysio inibi, ubi subdit: *Etenim excessu tui ipsius, & omnium sursum ageris.* Ex quibus verbis hæc ratio conficitur. Illa Theologia perfectior est, in cuius exercitio, illam exercens, se ipsum superat: sed exercens mysticam Theologiam acquisitam se ipsum superat, non autem exercens Theologiam scholasticam: Ergo mystica Theologia acquisita perfectior, quàm scholastica est. Minor constat ex verbis citatis D. Dionysij loquentis de mystica Theologia acquisita, ut iam vidimus. Maior autem probatione non indiget, nam ex ipsis terminis nota est.

242. Dices: nemo excedere se ipsum potest: Ergo ratio hæc nititur fundamento ruinoso,

Respondetur: Dionysium docere, quòd exercens mysticam Theologiam acquisitam se ipsum excedit, cui magis credere debemus, quàm contrarium opinanti. Si autem scire desideras, quid sit se ipsum excedere? Respondet Albertus magnus ibi: *Ad quartum dicendum, quòd non excedit se secundum esse: sed virtus sua potest extendi super ipsum in quantum fertur in Deum, qui est elevatus super ipsum, & ad hoc eum hortatur.* Vnde cum contemplativus in Deum feratur, quem ardentissimè amat, se ipsum superat, cum propriam operationem non derelinquit.

243. Confirmatur: non solum hæc ratio, sed etiam omnia, quibus alias conclusiones in hac quæstione probavimus: Etenim illa Theologia est perfectior, quæ secum non admittit peccati consortium: sed scientiæ naturales, & etiam ipsa Theologia scholastica, secum admittunt consortium peccati, quod autem non admittit Theologia mystica: Ergo mystica Theologia acquisita perfectior est non solum quàm scientiæ naturales; sed etiam ipsa Theologia scholastica perfectior est. Consequentia bona est, & maior negari non debet, minor autem etiam est certa, quia Theologia mystica acquisita, nedum non compatitur cum aversione à Deo, verum etiam requirit perfectissimam conversionem.

S. II.

Argumentis Respondetur.

244. **C**ontra primam conclusionem arguitur primò: Omnis scientia naturalis habet pro fine ipsum Deum, quem media illa scientia contemplerur, & ut authorem naturæ diligamus: Ergo Theologia mystica non illis perfectior est. Antecedens videtur certum, & consequentia probatur: Eo enim Theologia mystica perfectior foret, quia perfectius obiectum habet, ut diximus, num. 235: sed scientiæ naturales in Deum, qui est obiectum Theologiæ mysticæ terminantur: Ergo.

Respondetur: quòd illa contemplatio, quam ex scientijs naturalibus colli-

colligimus, si catholica est, per mysticam Theologiam exercemus: hæc enim, ut superior, ac omnium scientiarum Dea, ut supra ex D. Thoma vidimus, ex omnibus illis motivum sumit, quo in Deum tendat, scientiæ verò naturales ipsum Deum, ut obiectum respicere non possunt. Nec inter ipsas superior Metaphysica, quæ Theologia naturalis nominatur ipsum Deum attingit, nisi modo dicto quæst. 1. numero 9. qui modus imperfectior est, quam modus, quo Theologia mystica in Deum fertur.

245. Dices: Metaphysica ascendit per creaturas in Dei cognitionem, iuxta illud D. Pauli ad Rom. 1. *Invisibilia Dei per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciuntur*: sed hoc modo ascendit in Deum mystica Theologia, ut multoties diximus: ergo mystica Theologia non est Metaphysica perfectior.

Respondetur primò: quòd Theologia mystica non solum tendit in Deum per ascensum & affirmationem; sed etiam alijs modis perfectioribus, ut diversis locis dictum à nobis est: unde perfectior est quàm metaphysica illo solum modo in Deum tendens.

Respondetur secundo: quòd etiam si Theologia mystica non alio modo in Deum iret, nisi per ascensum, perfectior adhuc foret, quam metaphysica: quippè hæc Deum non attingit sub ratione Deitatis, sed sub ratione entis.

246. Arguitur secundo: Theologia mystica non est radicaliter supernaturalis: ergo ex hac parte non dicit excessum supra scientias naturales. Pater ista ex dictis: & antecedens probatur: eo Theologia mystica esset radicaliter supernaturalis, quia fundaretur in principiis revelatis: sed salvatur mystica Theologia, quin fundetur in principiis revelatis: ergo non est radicaliter supernaturalis. Probatur minor, salvatur Theologia scholastica sine eo quod fundetur in principiis revelatis: ergo & mystica. Consequentia est certa, & antecedens probatur: In plurimis conclusionibus verè Theologicis, quæ non procedunt ex præmissis revelatis,

de quibus abundat scholastica Theologia: Ergo hæc salvatur sine principiis revelatis.

Respondetur: verum esse quòd in Theologia scholastica sunt plures conclusiones deductæ ex præmissis nullatenus revelatis, sed solum lumine naturali cognitæ. Caterum conclusiones istæ non sunt Theologicæ, sed vel Philosophicæ, vel Metaphysicæ, vel morales: quia Theologiæ, tanquam reginæ omnes aliæ scientiæ famulantur: unde illis utitur tanquam ancillis iuxta illud Prov. 9. *Sapientia edificavit sibi domum. &c. misit ancillas suas, ut vocarent ad arcem.* Quod explicat Angelicus Doctor 1. part. quæst. 1. art. 5. ad 2. hisce verbis: *Hæc scientia accipere potest aliquid a philosophicis disciplinis; non quòd ex necessitate eis indigeat, sed ad maiorem manifestationem eorum, quæ in hac scientia traduntur: non enim accipit sua principia ab alijs scientijs, sed immediate à Deo per revelationem. & ideo non accipit ab alijs scientijs tanquam à superioribus, sed nititur eis, tanquam inferioribus, & ancillis, sicut architectonica utuntur subministrantibus, ut civilis militari: & hoc ipsum quod sic utitur eis non est propter defectum, vel insufficientiam eius, sed propter defectum intellectus nostri, qui ex his quæ per naturalem rationem (ex qua procedunt aliæ scientiæ) cognoscuntur, facilius manuducitur, in ea, quæ sunt supra rationem, quæ in hac scientia traduntur.* Et sicut istæ aliæ scientiæ Theologiæ scholasticæ famulantur, ut facilius revelata cognoscat, sic & Theologiæ mysticæ inserviunt, ut in Deum contemplandum feratur.

247. Arguitur tertio contra alias conclusiones: Theologia scholastica protegit, roborat, ac defendit mysticam Theologiam acquisitam, & infusam: ergo illis perfectior est. Antecedens patet ex verbis Augustini supra relatis, qui de Theologia scholastica loquutus ait, quod illa *fides saluberrima, quæ ad beatitudinem ducit, gignitur, nutritur, defenditur, roboratur.* Ex quo constat, Theologiam mysticam defendi,

tendi, roborari que à Theologia scholastica; vel quia Theologia mystica est ipsa *fides saluberrima, quæ ad veram beatitudinem ducit*; vel quia si fidem ipsam defendit, potiori iure, & Theologiam mysticam defendet, ac roborabit: Tum etiam patet idem antecedens ex D. Ambrosio super illud Lucæ capit. 5. *Laxate retia vestra in capturam dicentem quæ sunt Apostolorum quæ laxari iubentur, retia, nisi verborum complexiones, & quasi quidam orationis sinus, & disputationum recessus, qui eos, quos ceperint, non amittant.* Tum denique ex Glossa Chrysostomi super Epistolam ad Titum cap. 1. ubi ait: *Referendum est ad scientiam, quæ etsi Episcopus tantum se vita sancta, sibi potest prodesse sic videns. Porro si sermone, & doctrina fuerit eruditus, potest se, cæteros que instruere: & non solum instruere, & docere suos, sed & adversarios repercutere, qui nisi refutati fuerint, atque convicti, facile queunt corda simplicium pervertere.*

Hinc ergo probatur consequentia: Quia sapientia perfectior est, quam habitus principiorum: sed hoc ideo est, quia habitum principiorum defendit, vindicat que à contrariis sapientia: ergo si Theologia scholastica mysticam à contrariis defendit, perfectior est illa. Consequentia constat à paritate, & minor edocetur à Magistro Bañez 1. 2. quæst. 57. art. 6. quem nostri Salmanticensis sequuntur. Maior verò est D. Thomæ ibi ad secundum, ubi ait: *Scientia dependet ab intellectu sicut à principali, & utrumque dependet à sapientia, sicut à principalissimo, quæ sub se continet, & intellectum, & scientiam, ut de conclusionibus scientiarum iudicans, & de principiis earundem.* Idem constat ex Aristotele 6. Ethic. cap. 7. dicente: *Sapientem ergo non solum ea scire, quæ ex principiis cognoscuntur, sed etiã circa principia dicere verà oportet. Quare sapientia intellectus est, & scientia, & ut caput habens scientiarum earum, quæ summis afficiuntur honoribus.* Ergo Theologia scholastica perfectior quàm mystica est,

Respondetur argumento cum nostris Salmanticensibus loco citato. & cum Magistro Gonet tomo 1. dip. 1. art. 7. num. 78. sapientiam defendere quidem habitum principiorum, propter quam rationem fatemur esse perfectiorem illo. At hæc perfectio non est talis simpliciter, sed secundum quid: & hoc modo ipsa Theologia scholastica perfectior potest dici, quàm habitus fidei, qui est habitus principiorum eius. Vnde quòd hoc modo sit etiam perfectior, quàm Theologia mystica, nec absurdum continet, nec nobis obest: Ex hoc enim non impugnatur perfectio absolutè maior Theologiæ mysticæ; sicut nec fidei maior absolutè perfectio expugnatur. Quibus affatim solum manet argumentum hoc.

Addimus tamen, & respondetur secundo, quòd ipsa Theologia mystica se ipsam, scholasticam, & quidquid ad veritatem catholicam pertinet, nutrit, roborat, ac defendit per gratias gratis datas, quæ dicuntur sermo sapientiæ, & sermo scientiæ, & fides, de quibus loquitur D. Paulus 1. ad Corinth. sic ergo B. Virgo Sancta Catharina Alexandrina fidem Catholicam, veritates quæ Theologicas adversus invadentes impugnavit, ipsos que triumpho mirabilissimo confudit. Sic etiam Santissima Theresia verba protulit, quæ cerè sunt malis mors & bonis vita: siquidem bonos superna sua sapientia instruit de rebus divinis profundè iudicans, & tam sublimi, & incomparabili luce eas penetrat, ut omnium magistra sit: malos autem eadem sua lucidissima luce, vel in scriptis micante, dimicans pro fidei veritatibus tenebras palpare facit, vel ut resipiscant, vel ut confundantur. Quod omne, plura que alia, sunt per has mirabiles gratias, quibus Deus animas dilectas sibi decorat. Vndè licet Theologia scholastica mysticam impugnantes oppugnet, hoc ipsum mystica modo elevatiori rependit: quare hinc non est unde sumatur maior illa perfectio Theologiæ scholasticæ supra mysticam.

ritate Sixti Quinti, qui in Bulla, qua declaravit, decrevit que D. Bonaventuram inter primarios Theologos venerandum esse, inquit: *Præsertim cum hæreticorum insidia, & diabolicæ machinationes, quibus sacrâ Theologiam, quæ scholastica appellatur, hoc luctuoso, sæculo oppugnant vehementissimè nos magnoperè admoneant, ut eadem Theologiam, qua nihil Ecclesiæ Dei fructuosius omni studio retineamus, illustremus propagemus.* Vbi vides Pontificem maximum asserentem nihil Ecclesiæ Dei fructuosius esse, quam Theologia scholastica. Modò sic: sed illud est perfectius, quod est fructuosius: ergo Theologia scholastica est perfectior.

249. Confirmatur: quæ naturaliter priora sunt, sunt perfectiora: sed Theologia scholastica est naturaliter prior quam mystica: ergo scholastica perfectior est. Probatur minor: quia Theologia mystica, si est infusa, provenit à donis, quæ quidem ad virtutes subsequuntur; atque adeò ad Theologiam scholasticam, quæ virtus intellectualis est: si autem est acquisita supponit actum Theologiæ scholasticæ, obiectum, ut cognoscibile, attingentem: ergo.

Respondetur argumento fundato in autoritate Pontificis non deficientis: Theologiam scholasticam esse fructuosissimam, & nihil illa fructuosius est, si sumatur pro entitate abstrahente à Theologia naturali, & supernaturali, quibuscum mysticæ munus non est habitus diversus ut alibi dictum est. Si verò sumatur ipsa Theologia scholastica prout à mystica secernitur, nihil inter omnes scientias naturales est illa fructuosius. Vnde nil contra nos. Et sanè cum Summus Pontifex loquatur de Theologia scholastica, quæ fecit D. Bonaventuram dignissimum laude, planè constat non loqui de Theologia scholastica prout mysticam excludit: sic enim non solum non est fructuosior, sed nec fructuosa: est enim: aut ait D. Bernardus *turpis curiositas*, & illam sic habens, nomen Theologi non meretur ut supra num. 178. diximus, quipp

habet scientiam infantem, non autem in animæ utilitatem dirigentem: loquitur ergo Sixtus Quintus de illa Theologia, quæ Deum non solum ut cognoscibilem, sed ut amabilem respicit, de qua Theologia ait D. Hieronymus ad Paulinum: *Discamus in terris quorum nobis scientia perseveret in calis.* Loquitur Pontifex de illa Theologia, de qua idem Hieronymus ad rusticum dixit: *Amas scientiam scripturarum, & carnis vitia non amabis.* Loquitur Pontifex de illa Theologia de qua, ut supra dicebamus, Abbas Antiochus oratione 128. inquit: *Nihil ita cor hominis ad amorem Dei inflamat, sicut Theologia.* Loquitur Pontifex de illa Theologia, quæ celebrem D. Thomam fecit, nomen quæ Angelici Doctoris ei meritisimè comparavit, ut ex citata Bulla, paucis interiectis constat. Et hæc Theologia Angelici Præceptoris nexum intimum habet cum mystica, ita ut de illa dicere possumus cum Magistro Valgornera, ut iam supra fecimus: *Pro certo tamen habetur, quod omne, quod dicit (scilicet Doctor Angelicus) de doctrina sacra, convenit Theologiæ mysticæ.* Loquitur denique Pontifex de illa Theologia scholastica, quæ non est occasio ruinæ sed de illa, quæ devotionem augeat. De quo vide D. Thomam 2. 2. quæst. 83. artic. 3. ad 3. De hac ergo Theologia scholastica loquitur Pontifex, & hac nihil fructuosius esse concedimus.

Ad confirmationem respondetur cum Angelico Doctore 1. 2. quæst. 68. art. 8. *Ad secundum dicendum, quod aliquid est prius altero dupliciter: uno modo ordine perfectionis, & dignitatis: sicut dilectio Dei est prior dilectione proximi. Et hoc modo dona sunt priora virtutibus intellectualibus, & moralibus: posteriora verò virtutibus Theologicis. Alio modo ordine generationis, seu dispositionis: sicut dilectio proximi præcedit dilectionem Dei quantum ad actum. & sic virtutes morales, & intellectuales præcedunt dona quia per hoc, quod homo bene se habet circa rationem propriam, disponitur ad hoc.*

quod se bene habeat in ordine ad Deum. Hæc D. Thomas, quibus inspectis, miraberis Magistrum Ferre tract. 1. quæst. 3. § 9. numer. 63. velut certissimum dogma supponentem Theologiam scholasticam, utpotè virtutem intellectualem, digniorem esse donis, hæc sunt eius verba: *Et alias cum Theologia virtus intellectualis sit, dignior est donis.* Confer ista cum autoritate modò citata, & cum ratione ipsa; & quo sensu, seu motivo dicta sint, haud faciliè deprehendes.

250. Arguitur quintò: Eò Theologia mystica perfectior scholastica foret, quia ad eius exercitium relinquitur propria operatio: sed hoc est falsum: Ergo & quòd Theologia mystica sit perfectior. Maior constat ex numero 239. & minor probatur: quia derelinquere propriam intellectus operationem, vel sit media operatione aliqua; vel sine omni prorsus operatione? Si secundum dicas, ubi adest Theologia mystica? Quippè sine operatione aliqua in intelligibile est mysticæ Theologiæ exercitium. Si primum dicas: ergo propria operatio non relinquitur, ut mystica Theologia exerceatur: siquidem illa operatio, qua propria operatio relinquitur, propria est.

Confirmatur: Theologia mystica non relinquit sensibilia: ergo nec relinquit propriam intellectus operationem. Probatur antecedens: Theologia mystica utitur negationibus: sed negationes accipit à sensibilibus: ergo illa non relinquit Theologia mystica.

Respondetur argumento negando minorem: Ad probationem dicas: Theologiam mysticam exercentem utique operari operatione intellectuali: verum operatio hæc non est illa propria operatio, quam derelinquendam ab exercente mysticam Theologiam diximus: quippè mysticus derelinquere debet proprium discursum, & modum sibi naturalem procedendi: sicque derelinquens operationes particulares, debet confusam operationem generalem, & indis-

tingam in otio sancto exercere. Quod si exequatur, prout debet, utilitatem sibi comparat pretiosissimam; sin minus oleum, & operam perdet. Mirissimè hæc docet Extaticus noster Parens pluribus in locis, inter quæ audiri debet in flamma, cantione 3. v. 3. §. 15. ubi prope finem ait: *O pnes almas, quando Dios os va baziendo tan soberanas mercedes, que os lleva por estado de soledad, y recogimiento apartandoos de vuestro trabajo so sentido, no os bolvais à el. Dexad vuestras operationes que si antes os ayudaban para negar al mudo, y à vosotros mismos quando erades principiantes, aora que os haze Dios merced de ser el obrero, os seràn obstaculo grãde, y embarazo.* Hoc est: *O anima, cum Deus vos evehit ad statum solitudinis, & recollectionis segregans vos à vestro connaturali modo operandi, ne ad illum redeatis. Derelinquite vestras operationes, quæ, dum incipientes eratis, vobis, fateor, opem ferebant, ut mundo, & vobis metipsis valideretis. Nunc autem quando Deus per se ipsum vult opus perficere, non vobis proderunt, sed nocebunt.* Sic expertissimus noster Doctor §. sequenti, ubi ait: *Y acaecerà, que este Dios porfiando por tenerla en aquella quietud callada, y ella porfiando por vocear con la imaginacion, y por caminar con el entendimiento como à los muchachos, &c.* Id est: *Continget que, Deo contendente, animam perseverare in illa pacifica quiete, quòd illa contentiosè, & pertinaciter (quod puerorum est) velit, uti propria imaginatione, & modum connaturalem operandi non deferere.* Habemus ergo, quòd operatio distincta, & particularis est propria intellectus operatio. Hæc derelinquenda est à Theologo mystico, quamquàm scholasticus illam non deferat, sicut nec discursum. Alit operatio confusa, & indistincta est quam contemplativus exercet. Videatur nostra Disceptatio mystica, tract. 2. quæst. 3. art. 4. num. 17.

251. Dices: perfectior est intellectio distincta, quàm confusa: ergo

operatio Theologiæ scholasticæ perfectior est, quā operatio Theologiæ mysticæ. Probatur antecedēs ex D. Thomā 1. p. q. 85. art. 3. in corpore ubi ait: *Actus autē perfectus, ad quem pervenit intellectus est scientia completa, per quam distincte, & determinate res cognoscuntur. Actus autem incompletus est scientia imperfecta, per quam sciuntur res indistincte sub quadam confusione. Quod enim sic cognoscitur, secundum quid cognoscitur in actu, & quodammodo in potentia; ergo tenet antecedēs.*

Respondetur: D. Thomam distinguentem cognitionem in confusam, distinctam quæ, non loqui de cognitione mystica, sed de naturali cognitione. Igitur naturalis cognitio confusa imperfectior est, quā distincta: quia prima, ut docet inibi D. Thomas est in potentia, & via ad secundam. Per hoc enim, quod cognoscam ens materiale, aptatur intellectus, ut eliciat cognitionem speciei specialissimæ. In cognitione autem mystica è contra res se habet, quia cognitio distincta, & particularis

medium est, ut habeatur cognitio conclusa: unde hæc absdubio perfectior est illa. Confusio autem hæc non est confusio imperfectionis, ut est illa alia confusio. Dicitur enim apud mysticos cognitio confusa illa, quæ non partem aliquam obiecti cognoscit, sed totū illud perfectionis pelagus, & hoc nihil de illo affirmando, sed potius negando quidquid concipit; certus, quod maius infinitè est, quā quod ipse percipere valet.

252. Ad confirmationem respondetur: D. Dionysium supra citatum docere etiam sensibilia derelinquenda fore, ait enim: *Sensus derelinque, & intellectuales operationes, & omnia sensibilia.* Unde etiam ab istis segregari debet mysticus, & tēdere in Deum per negationem sensibilibus, quæ per sensus accipit. Quare verificatur, quod à sensibilibus species accipiat, quas in Deum tendens de Deo neget. Videatur

Albertus Magnus loco supra

citato ad 3.

QVÆSTIO VNDECIMA.

Vtrum Theologia mystica omnibus alijs scientijs certior sit?

Questio præsens valdè affinis est præcedenti, ac veluti eius appendix. In ea tamen iisdem ferè combinationibus utimur, ac in anteriori usi fuimus: unde Theologiam mysticam non solum scientijs naturalibus, sed etiam ipsi scholasticæ Theologiæ comparamus. Et quia certitudo sumitur dupliciter, scilicet & quoad se, & quoad nos, ut asserit D. Thomas 1. part. quæst. 1. art. 5. ad 1. & 2. 2. quæst. 4. art. 8. propterea de utroque modo cer-

titudinis erit sermo.

§. I. Varijs conclusionibus respondetur quæsto.

253. **S**it prima nostra conclusio: *Theologia mystica est certior omni scientia naturali.* Conclusio hæc est D. Thomæ, quem eius discipuli frequenter sequuntur. Probatur quæ ratione in ipso Sæcto Doctore loco citato ex prima parte fundata: Eò certior est scientia, quo certius est lumen, à quo scientia certitudinē habet: sed Theologia mystica certitudinem habet ex lumine certiori, quā lumen certitudinem influens in scientias naturales: Ergo Theologia mystica certior est illis. Probatur minor: quia Theologia mystica habet certitudinem ex lumine

scientiæ divinæ; scientiæ verò naturalis ex lumine rationis humanæ: sed lumen scientiæ divinæ est incomparabiliter certius, quam lumen rationis humanæ: ergo. Tota hæc ratio desumitur ex D. Thoma laudato, ubi in corpore ait: *Hæc scientia alias speculativas scientias excedit secundum certitudinem quidem, quia aliæ scientiæ certitudinem habent ex naturali lumine rationis humanæ, quæ potest errare: hæc autem certitudinem habet ex lumine divinæ scientiæ, quæ decipi non potest.*

254. Confirmatur: scientia dignior certior est: Theologia mystica dignior est omni scientia naturali: ergo & certior. Minor constat ex quæstione antecedenti & maior patet ex ipso Angelico Præceptore inibi, ubi dignitatem nostræ Theologiæ ex maiori ipsius certitudine inter alia deducit.

255. Si dicas: D. Thomam loqui de scientijs speculativis, non de practicis. Respondetur, scientiam omnes alias scientias speculativas excedentem non posse non scientias practicas superare. Eò vel maximè, quia ratio facta etiam practicas comprehendit: quia lumen, à quo accipit certitudinem Theologia mystica, certius est lumine scientiarum practicarum. Adde: alia ratione ex parte finis desumpta, maiorem Theologiæ mysticæ perfectionem probari à D. Thoma, ex qua ipsa ratione maiorem certitudinem ipsius Theologiæ mysticæ colligimus.

256. Secunda conclusio: *Theologia mystica est quoad se certior, quàm scholastica.* Conclusionem hanc de mente Div. Thomæ esse non ambigimus, si quæ modò diximus, attendamus. Etenim quo scientia est perfectior, eò & certior: sed Theologia mystica dignior est, quàm scholastica, ut vidimus à num. 237: Ergo certior est. Probatür maior motivo ipso, quod pro conclusione præcedenti num. 254. expendimus: quia si Theologia mystica excedit certitudinem scientiarum naturalium, quia illas superat in dignitate, etiam certitudinem Theologiæ scholasticæ, quæ dignior est, superabit. Deinde pro-

batür ipsa maior inductione facta inter habitus alios. Siquidem videmus habitum sapientiæ, & scientiæ, quæ sunt dona Spiritus Sancti certitudinè Theologiæ scholasticæ superare, & similiter certitudo visionis beatificæ maior est, quàm certitudo fidei, & certitudo fidei superior etiā est, quàm certitudo Theologiæ scholasticæ: & hæc non aliundè provenit nisi ex ipsa radice, ex qua provenit excessus dignitatis inter dicta. Vnde cum Theologia mystica dignior quàm scholastica sit, propterea est, & certior. Et ex his

Probatur secundò conclusio: Theologia mystica actualis habet principium immediatum certius, quàm assensus Theologiæ scholasticæ: ergo Theologia mystica certior est. Patet ista: quia principium communicat actioni certitudinem, sicut & dignitatem: unde sicut actus à principio digniori proveniens dignior est, sic & qui à principio certiori ortum ducit est certior. Antecedens autem probatur: quia principium immediatum Theologiæ mysticæ est donum sapientiæ: sed donum sapientiæ certius est, quàm Theologia scholastica: ergo. Probatür minor: primò ex dictis numero præcedenti. Secundò probatur ratione, quæ nostri Salmanticenses tract. 17. disp. 2. dub. 5. numer. 112. probant, certitudinem fidei excedere certitudinem scientiarum naturalium, quæ nostræ materiæ applicata sic procedit: Etenim certitudo intrinsecè supernaturalis excedit certitudinem, quæ tantum radicaliter, & ex principio mediato supernaturalis est: sed certitudo doni sapientiæ est intrinsecè supernaturalis; certitudo autem Theologiæ scholasticæ est supernaturalis solum ex principio mediato: ergo certitudo doni sapientiæ maior est.

257. Confirmatur primò: quia Theologia mystica habet certitudinem, quæ supra scientias naturales gaudet Theologiæ scholasticæ, & insuper addit insignem certitudinem, quæ ex natura sua habet: ergo certior est, quàm Theologia scholastica. Probatür

utraque propositio : & primò consequentia ratione eorundem Salmanticensium loco citato : quia quò plures, & firmiores sunt causæ certitudinis, eò certitudo est maior : sed in Theologia mystica concurrunt plures, & firmiores causæ certitudinis, quàm in scholastica : Ergo, Probatur minor : nam in Theologia mystica concurrat id, quod præstat Theologiæ scholasticæ certitudinem, & insuper concurrat principium proximum certius, nempe donum sapientiæ, ac tandem divina motio, quæ cum sit supra omnem rationem humanam, excedit motionem, à qua dependentiam dicit Theologia scholastica : Ergo in Theologia mystica datur certitudo proveniens à causis pluribus, & firmioribus. Deinde probatur principale antecedens : quia ad certitudinem Theologiæ mysticæ concurrat fides, à qua Theologia scholastica certitudinem habet, quæ scientias naturales excedit : & insuper habet certitudinem ex sua experientia secundum illud non semel in superioribus expensum : *Accedite ad eum, & illuminamini, & insuper : Gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus* : Ergo Theologia mystica habet certitudinem, quæ gaudet scholastica, & insuper addit aliam insignem certitudinem.

258. Confirmatur secundò : quia ablata fide non remanet certitudo Theologiæ scholasticæ ; & si per possibile auferretur fides, maneret certitudo mysticæ Theologiæ super omnes scientias : Ergo certitudo Theologiæ mysticæ superat certitudinem scholasticæ. Consequentia de se nota est, & antecedens probatur ex Lucerna mystica tract. 3. cap. 6. num. 58. ubi agens de dono sapientiæ, inquit : *Causat hoc donum in anima quādam certitudinem, & firmissimā securitatem divinæ existentie, & mysteriorum fidei, adeò infallibilem, & securam quòd si de possibili fides defuisset, vel Angelus de Cælo contrarium affirmaret, nullatenus anima de veritate dubitare posset, quæ quidem certitudo in nullo expresso fundamento, vel ratione fulcitur, sed ex*

sola experimentalī certitudine, quod ita sit. Egregiè Doctor iste radicem huius maioris certitudinis ostendit. Et numero sequenti profequitur : *Radicatur etiam in anima contemplativa in virtute huius doni adeò altissima æstimatio, & conceptus Divinitatis, quòd si omnis Seraphim, aut Cherubim, aut cetera creaturæ, varijs rationibus, & exemplis, magnitudinem illius exaggerarēt, esset anima, quasi parva gutta in vastissimo mari adiecta : talem quippè per hoc donum concipit Dei notitiam, ut solus Deus & non creatura aliqua possit ei aliquid superaddere.* Hæc, quæ hic gravissimus author ex doctrina Seraphicæ nostræ Doctrinis varijs in locis deprompsit, declarant nobis insignem illam certitudinem, quæ Theologia mystica de suo gaudere, & fidei certitudini superadditam dicebamus.

259. Tertia conclusio : *Theologia mystica certior est quoad nos quàm scholastica, & quàm scientiæ naturales.* Conclusio hæc apertè sequitur ex modo dictis ; ita ut necessarium non sit aliquid illis addere. Probant enim, si quid probant, quòd Theologia mystica non solum est certior quoad se, sed etiam quoad nos : quippè certitudo illa, & securitas firmissima, quam anima habet media Theologia mystica de fidei mysterijs, minimè verificari posset, si quoad nos certior non esset. Ex his tamen sic breviter probatur conclusio.

Scientia, cui repugnat ex parte subiecti dubitatio, est certior quoad nos : sed Theologiæ mysticæ repugnat dubitatio ex parte subiecti : Ergo est certior quoad nos. Consequentia sequitur ; & maior inde patet, quia certitudo quoad nos nihil aliud est, quàm certitudo se tenens ex parte subiecti, habitum causantem certitudinem possidentis, ut omnes dicunt. Vnde quò maior fuerit certitudo ex parte subiecti, eò erit perfectior certitudo quoad nos : consequenter quæ, cum sit maxima certitudo illa, quæ incompatibilis est cum dubietate, quantumvis minima, inde patet certitudinem mysticæ Theologiæ maximam esse. Minor autem probatur

quia

quia certitudo, quæ stare, etiam si fides deesset, & quam nec supremus Angelus eliminare posset, est certitudo, cum qua vel minima dubitatio incompatibilis est: huiusmodi est certitudo Theologiæ mysticæ, ut patet ex dictis conclusionibus præcedenti: Ergo.

260. Confirmatur: certitudo, cui supremi spiritus nec rationibus, nec exemplis aliquid addere possunt, ut subiectum certius, securius que sit, est certitudo quoad nos: sic est certitudo mysticæ Theologiæ, quo non pertingit certitudo Theologiæ scholasticæ: Ergo huius certitudine maior quoad nos est certitudo illius.

Ex dictis habes, quid circa scientias naturales dicere debeas circa hoc punctum: Est enim sine dubio maior quoad nos certitudo Theologiæ mysticæ, quam illarum scientiarum certitudo. Quod ex dictis notum est, constabit que amplius ex dicendis.

§. II.

Solvuntur objecta.

261. **C**ONTRA primam conclusionem plura sunt argumenta à quibus abstinendum duximus, quia nihil particulare urgent in mysticam Theologiam; æqualiter enim impugnant certitudinem Theologiæ scholasticæ, ac mysticæ: unde lectorem remittimus ad Angelicum Doctorem in illa conclusione citatum, & ad Thomistas, qui in primam partem, quæst. 1. hanc difficultatem versant. Contra secundam autem conclusionem arguitur sic primò: Theologia mystica acquisita non habet principium à quo certior sit, quam scholastica: Ergo non est certior illa. Probatur antecedens: quia in Theologia mystica acquisita non adest aliud principium, nisi fides, & habitus ipse Theologicus: sed hæc principia etiam causant certitudinem Theologiæ scholasticæ: Ergo.

262. Confirmatur: idè diximus Theologiæ mysticæ certitudinem superiorem esse; quia provenit à dono sapientiæ: sed hæc ratio etsi aliquid probet, non probat relatè ad Theolo-

giam mysticam acquisitam; quæ nec à dono sapientiæ est, nec est distinctus habitus à Theologia scholastica: Ergo.

Respondetur argumento negando antecedens. Ad cuius probationem dicas primò: quòd licet Theologia mystica acquisita non habeat alia principia certitudinem ei conferentia, præter illa, quæ scholasticæ conferunt certitudinem, adhuc mystica certior est. Cuius alia ratio querenda non erat nisi maior dignitas Theologiæ mysticæ acquisitæ supra scholasticam, licet utraque eadem principia habeat: illa enim radix, à qua provenit, quòd Theologia mystica acquisita eadem principia habens cum scholastica, sit dignior, est etiam radix ipsius maioris certitudinis. Hæc radix sūt ipsa principia perfectius influentia, & ipsum obiectum perfectius attractum; quæ, ut suo ordine propinemus, scito: fidem requiri ad Theologiam mysticam acquisitam, & ad scholasticam, sed non eodem modo, aut perfectione; quia ad Theologiam scholasticam sufficit fides informis; ad Theologiam autem mysticam, acquisitam requiritur fides formata, & hæc valde perfecta. Insuper fides remotè requiritur ad Theologiam scholasticam, quatenus exijs, quæ fides dicat, suas conclusiones deducit. Ast ad Theologiam mysticam acquisitam requiritur non solum, ut animæ proponat quid contempletur, verum etiam ipsi animæ per spiritualem viam ambulanti fides est omnino necessaria, ut ei innixa, suo dilecto sponso uniri valeat. Vnde Extaticus noster Doctor, lib. 2. ascensus cap. 9. in principio, fidem solam esse proximum, & proportionatum medium, ut anima Deo uniatur, dixit. Vbi serio observare debes, fidem esse proximum medium ad mysticam unionem; cum tamen nō sit proximè influens in assensum Theologicum. Ex quibus, alijs que innumeris eiusdem Sanctissimi Doctoris: perspectum habes discrimen, quo ad utramque hanc Theologiam fides concurrat: si quidem ad scholasticam sufficit informis, & ad mysticam acquisitam requiritur formata: ad primam

nam requiritur solum ex parte principij: ad secundam verò etiam ex parte mediij requiritur. Et ex hoc sequitur, quòd obiectum prout attractum à Theologia mystica acquisita maiorem perfectionem exprimat, quàm prout attractum à Theologia scholastica: eò que maiorem certitudinem, sicut & dignitatem maiorem causat in mystica, quàm in scholastica.

Hec dixerim, etiamsi non alia principia maioris suæ certitudinis haberet Theologia mystica acquisita, habet tamen: & hoc est secundum, quod ad probationem dicti antecedentis respondere debes: Etenim Theologia scholastica causatur ab applicatione voluntatis, quam non provenire immediate ab aliqua motione supernaturali certum est, sicut & quòd Theologia mystica acquisita pendet immediate à motione supernaturali: quia licet ipsa supernaturalis entitativè non sit, est tamen meritoria, atque adeò modum supernaturalitatis dicit. Insuper Theologia mystica acquisita etiam est à donis Spiritus Sancti, à quibus certitudinem supra scholasticam habet. Per quæ patet ad confirmationem.

Respondetur enim, quòd non solum Theologia mystica infusa, sed etiam acquisita provenit à dono sapientiæ; cum hoc tamen discrimine, quòd infusa est elicitive ab illo dono; acquisita autem est elicitive ab habitu Theologico, illo ipso dono illustrato, atque elevato: unde ipse Theologicus habitus sic dignificatus causat maiorem illam certitudinem.

263. Sed ecce ex dictis confurgit gravis obiectio: Etenim si habitus Theologiæ scholasticæ per subordinationem ad dona potest Theologiam mysticam acquisitam cum illa maiori certitudine elicere; pariter ipsis donis subordinata poterit elicere infusam: sed hoc est falsum: Ergo & quòd illa dona ad mysticam Theologiam acquisitam concurrant. Minor inde patet, quòd si vera maior illa foret, iam Theologia mystica infusa non esset distinctus habitus ab acquisita, contra ea, quæ supra

quæst. 9. diximus ex communi doctrina mysticorum. Maior, seu sequela probatur: tum à paritate ipsa, quam præ manibus habemus Theologiæ mysticæ acquisitæ: tum etiam ratione generali: quia virtus inferior ex conjunctione ad superiorem potest facere, quod illa facit, ut pluribus exemplis ostendi solet: Ergo habitus Theologiæ ex subordinatione ad donum sapientiæ poterit Theologiam mysticam infusam elicere.

Respondetur negando maiorem, ad cuius probationem secundam, dicendum est, doctrinam illam verissimam esse, fundari que in D. Thoma quæst. 3. de Potentia, art. 11. ad 14. verum illa doctrina debemus uti cum prudentia; aliter quàm plurimæ quæstiones cum veritatis detrimento illa resolvi poterunt, ut considerans inveniet. In præsentī autem illa uti non valemus propter absurda, quæ ex eius usu imminere cognoscimus. Etenim ut possit Theologia scholastica per subordinationem ad donum sapientiæ elicere mysticam Theologiam infusam, debet aliquid derivari in ipsam ab ipso dono; ratione cuius possit facere id, quod ex se facere non valebat: si namque nihil recipiat, eodem modo manebit, & ut dici solet, *idem manens idem semper facit idem*. Post receptionem autem huius intrinseci elevantis Theologiam scholasticam, ipsa scholastica Theologia non potest producere actus perfectos correspondentes sapientiæ dono. Patet hoc: quia ut ex sententia D. Thomæ docent Caietanus 1. 2. quæst. 74. art. 4. Bañez 1. p. quæst. 78. art. 4. dub. 2. & alij plures, virtus inferior superiori subordinata, & ab ea aliquid intrinsecè recipiens, ut causet effectus proprios causæ superioris non potest causare effectus perfectos superioris causæ, sed faciliores, & imperfectiores, ut patet in corporibus cœlestibus virtute intelligentiæ motricis producētibz vivētia imperfectissima, de quo videre poteris Complutenses nostros in logica disp. 2. quæst. 3. Igitur si dicta omnia præsentī materiæ applicentur, invenie-

mus sub ordinationem Theologiae scholasticae ad donum sapientiae deservire solum, ut huius imperfectissimi actus ab illa causentur. Ex quo duo deducuntur: primum est; actum istum elicitum à Theologia scholastica, ut subordinata dono sapientiae, non posse esse contemplationem perfectissimam, sed valde imperfectam. Secundum est, quod donum sapientiae potest ex se, & sine conforio Theologiae scholasticae operari. Constat hoc: quia virtus superior per cuius virtutem inferior elevatur, potest se ipsa, & sine conforio inferioris operari. Illa autem actio correspondens dono sapientiae debet esse perfectissima, quia est à perfectissima causa per aliam non limitata. Et quia actio illa contemplatio est, propterea contemplationem perfectissimam ab illa esse dicimus. Vnde vel id ipsum, in quo opinio contraria suffragium quarit, illam exterminat: quia secundum illam Theologia scholastica esse non potest principium nisi contemplationis imperfectae, & insuper actus perfectissimae contemplationis relinquatur à dono sapientiae eliciendus; atque adeo nihil convincit obiectio haec contra nos.

Ex alio autem capite non potest doctrina illa generalis instituto praesenti deservire: quia Theologia scholastica, quantumvis per illum modum, qui à dono sapientiae in illam fingitur derivari, eleveatur numquam egreditur limites habitus acquisiti, & naturalis, ac insuper operantis secundum modum, & iuxta industriam subiecti, in quo est: unde certius est, quam quod maximè, ipsum non posse esse principium contemplationis perfectissimae, quae est actus supernaturalis infusus, & habitus ex speciali Spiritus Sancti motione. Accedit, quod iuxta omnes mystas principium elicitivum contemplationis infusae est simpliciter infusum: quod verificari non potest de Theologia scholastica quantumvis elevata; ipsa enim non est principium simpliciter supernaturale, nec infusum: nec operatur ex motione speciali Spiritus

Sancti. Vnde vel dicendum est, contemplationem infusam non esse infusam supernaturalem, & supra modum humanum habitam, quod est opponi D. Thomae, Extatico nostro Doctore, mystis omnibus, & ipsi veritati: vel asserendum est, talem contemplationem infusam non elici ab habitu Theologiae scholasticae.

Ex dictis pater responsio ad primam probationem maioris: negatur enim paritas inter Theologiam mysticam infusam, & acquisitam, ut possit utraque à Theologia scholastica provenire. Quia Theologia mystica acquisita est intra lineam contemplationis actus imperfectus: unde nec petit principium simpliciter supernaturale, nec petit procedere ex motione speciali Spiritus Sancti; atque adeo per hoc quod habitus Theologicus illustretur per donum sapientiae per modum ipsius modificantis, habetur contemplatio acquisita, & relinquatur contemplatio infusa principio superiori.

264. Arguitur secundo: Theologia scholastica gignit id, quod est certius, quam Theologia mystica: Ergo Theologia scholastica certior, quam mystica est. Pater ista: quia si res producta est adeo certa non potest non esse aequaliter certa causa producens. Antecedens autem probatur autoritate D. Augustini, quam retulimus, num. 194. in qua Sanctissimus Doctor asserit, Theologiam scholasticam fidem gignere, nutrire, defendere, roborare: Ergo fides à Theologia scholastica gignitur.

Respondetur distinguendo antecedens: *gignit* propriè, nego antecedens: impropriè, concedo antecedens. Ad probationem dic: Theologiam scholasticam dici fidem generare, quia disponit ad fidei infusionem; quia antequam fides detur, datur cognitio de credibilitate mysteriorum fidei, ut supra, numero 178. dicebamus, quae cognitio est Theologiae scholasticae, ut tenet Magister Ferre tract. 1. quaest. 2. §. 1. num. 19. hinc que dicitur, Theologiam scholasticam fidem generare,

quia ponit id, quod ad fidei infusionem prærequiritur. Ex quo non sequitur, quod Theologia scholastica sit æqualis certitudinis cum fide, nec cum Theologia mystica; foret tamen si illam propriè generaret.

Et quia supra dicto, numero 194. promissimus aliquid dicere de hac Augustini autoritate appropriata Theologiæ mysticæ maximè infusæ; nunc, quia occasio se se offert, dicimus: quod encomium, quod Theologiæ scholasticæ ex dictis Augustini resultat, elevat mysticam Theologiam clarissimè. Mystica enim Theologia est, qua fides gignitur, ac nutritur: quia dona Spiritus Sancti fidem adeò illustrant, ut quanvis illam non generent, ab illis esse videatur. Siquidem donum intellectus penetrat profundissimè illa arcana, quæ fides nobis proponit: unde fidem illustrat, ita ut per illam sic illustratam possit homo nedum assentire revelatis, verum etiam eas ipsas veritates, quas fides attingit, profundissimè penetrare. Sapientia illustrat fidem ipsam præbens simplicissimum, altissimum que lumen, quo homo ipsas fidei veritates penetrat per suas causas, & ipso hoc lumine, quo intellectus fulget, movetur voluntas, ardet que efficaciter, & suaviter, & ipse intellectus saporem iucundissimum percipit ex facilitate suavissimæ illius cognitionis, uti observat D. Thomas 2. 2. quæst. 180. art. 7. in corpore. Sic dona hæc fidem illustrant, quod illam gignere, ac nutrire, Theologiam mysticam præ scholastica dicere possumus.

Etiam ab ipsa Theologia mystica defenditur fides potiùs, quàm ab scholastica, quantum distat Doctor mystica lumina suggerens, qui divinus est, à Doctore humano, qui docet scholasticam Theologiam. Quod constat ex dictis à num. 284. ubi vidimus Sanctam Chatarinam Alexandrinam adversus sapientes disputantem, & concludentem. Vidimus etiam, quod etiam si supremus Angelus contrarium fidei persuadere vellet, mysticus nullatenus assentiret: huc respexit Sanctissima

ASpiritu Sancto.

Theresia Mater nostra, cap. 25. suæ vitæ, ubi de his ait: *Me parece, que con toa el mundo disputara, que era Dios.* Id est: *In ea mente sum, quod etià universo refragante, affirmarem, esse Deum.* Et cap. 27. loquens de sublimi cognitione, quæ media Theologia mystica habetur de mysterio Trinitatis, & aliorum mysteriorum, inquit: *Se ve el alma en un punto sabia, y tan declarado el misterio de la Santissima Trinidad y de otras cosas muy subidas, que no ay Theologo, con quien no se atreviese à disputar de la verdad de estas grandezas.* Hoc est: *in ictu oculi conspicitur anima tantà sapientià venusta, & adeò certa de Mysterio Sanctissimæ Trinitatis, & aliorum valde ineffabilium; ut de eorum veritate cum omnibus Theologis sine hæsitazione contenderet.* Ex quo sequitur, fidem non solum defendi, sed etiam roborari à mystica Theologia: & quidem cum excessu ab scholastica: per lumen enim mysticum, ita securus redditur mysticam Theologiam exercens, quamquàm priùs maximis dubitationibus quateretur, ut Olympum inhabitare videatur. Quod ut altruat Sanctissima Theresia, cap. 25. citato ait: *O valgame Dios, y como fortalece la fee, y se aumenta el amor! Es assi cierto, que muchas veces me acordaba de quando el Señor mandò à los viètos, que estuviessen quedos en el mar, quando se levantò una tempestad: y assi decia yo: quien es este, que assi le obedecen todas mis potencias, y dà luz en tan grande obscuridad en un momento, y hace blando un corazon que parecia de piedra? Dà agua de lagrimas suaves à donde parecia havia de haver mucho tiempo sequedad. Quien pone estos deseos? Quien dà este animo? Est dicere: Bone Deus, & quantum fidem roborat, amorem que auget! Multoties memini Domini ventos imperantis, & pristinam tranquillitatem mari concitato restituentis. Quocircà dicebam: Quis est hic, quem adeò promptè meæ potentia obtemperant? Quis est iste, qui in instanti noctem horride obscuram in diem lucidissimam commutat, lenè*

Mm

que

que facit cor, quod lapideum videbatur? Fontem lachrymarum concedit ei, qui per multum tempus ariditatibus concuti metuebat? Quis hæc desideria confert? Quis animos istos infundit? Sic enim prosequitur expertissima Doctrina ostendens fidem per mysticam Theologiam roborari. Unde id ipsum, quod est Theologiæ scholasticæ præconium fulget vividius in mystica.

265. Arguitur tertio contra ultimam conclusionem: Quod est certius quoad se, quam mystica Theologia, est minus certum quoad nos, quam scientiæ naturales: Ergo Theologia mystica non est certior quoad nos, quam naturales scientiæ. Probatur antecedens: quia fides est simpliciter certior, quam Theologia mystica: sed fides est minus certa quoad nos, quam scientiæ naturales: Ergo.

Respondetur concedendo, quod fides sit simpliciter certior, quam mystica Theologia, & quod sit minus certa quoad nos, quam scientiæ naturales, respectu quarum certior est quoad nos Theologia mystica. Nec ex hoc aliquid fidei superioritati derogatur: quia sicut minus perfecta, minus que certa est simpliciter scientia naturalis, quam fides, licet quoad nos sit magis certa ipsa naturalis scientia: sic etiam licet Theologia mystica sit certior simpliciter, & quoad nos, quam scientiæ naturales, nil sequitur contra perfectionem, & certitudinem fidei. Solum enim sequitur, quod Theologia mystica sit certior secundum quid, quam ipsa fides, sicut etiam sunt scientiæ naturales. Quia unumquodque iudicatur simpliciter quidem secundum causam suam: secundum autem dispositionem, quæ ex parte subiecti est, iudicatur secundum quid, inde est, quod fides est simpliciter certior, sed alia sunt certiora secundum quid, scilicet quoad nos. Verba sunt D. Thom. 2. 2. quæst. 4. art. 8.

266. Sed replicabis, & sit secundum argumentum: ideo scientia natu-

ralis est quoad nos certior, quam fides: quia certitudo scientiæ est magis connaturalis, & proportionata intellectui humano propter evidentiam, quam causat: sed certitudo mysticæ Theologiæ hoc non habet: Ergo minor est, quam certitudo scientiæ naturalis.

267. Confirmatur primo, seu ratio facta aperitur: ideo fides est minus certa quoad nos, quam scientia naturalis, quia certitudo fidei non dicit illam connaturalitatem, & proportionem cum intellectu nostro propter defectum evidentiae: sed Theologia mystica etiam dicit hanc inevidentiam: Ergo Theologia mystica est minus certa quoad nos. Quod etiam paritate Theologiæ scholasticæ convincitur, siquidem est minus certa quoad nos, quam scientia naturalis propter eandem inevidentiam.

268. Confirmatur secundo ex his quæ num. 159. ex nostris Complutensibus adduximus: ibi enim dicti Patres dixerunt: *Evidentia autem, vel claritas deservunt ipsi certitudini quatenus obiectum sub claritate propositum aptius est ad causandum firmiorem, & certiorum assensum*: Ergo cum Theologia mystica non clarè, & evidenter, ut scientiæ naturales, sed inevidenter, & obscurè procedat, non dicit certitudinem æqualem, sed inferiorem, quam certitudo scientiæ naturalis.

Hoc argumentum est quod difficilem facit nostram resolutionem, difficultatem addentes ipsi scholastici Doctores attendentes ad exhibendam rationem, quare scientia naturalis certior quoad nos sit, quam fides, & Theologia scholastica, qui si mysticam Theologiam tradidissent ea ipsa, quæ docet, quin nobis opposita viderentur, suspicor explicassent. Communis tamen Magister D. Tho. qui scholasticum agens, mysticū etiam agebat nodi solutionem, ni fallor, obtulit, dū verbis citatis dixit, certitudinē quoad nos desumi ex dispositione, quæ est ex parte subiecti: unde diversa subiecti dispositio faciet, quod res sit magis, vel minus certa hoc genere certitudinis, Igitur

Respondetur primo ad argumentum distinguendo maiore: *Magis connaturalis & proportionata intellectui humano* procedenti secundum modum sibi proprium, concedo: procedenti secundum modum sibi non proprium, hoc est, derelinquendo propriam intellectualem operationem, nego maiorem. Termini ex dictis multoties patent. Explicatur solutio: intellectus, qui est obiectum scientiæ potest considerari, vel ut dicit dispositionem sibi propriam, connaturalem, & prout sic certior est illi scientia naturalis, quia eius certitudo est ipsi prout sic, proportionata propter claritatem, quam dicit. Potest etiam sumi intellectus, prout dicit dispositionem sibi superiorem: scilicet procedere derelinquendo propriam operationem, & ex speciali instinctu Spiritus Sancti, & prout sic magis proportionata est ei certitudo Theologiæ mysticæ, quam certitudo scientiæ naturalis. Per quæ argumentum prorsus solvi indicamus. Et id ipsum pro confirmatione dicimus: quia fides, ut assensum eliciat non requirit intellectum procedere secundum illam dispositionem sibi non propriam: quinimo petit intellectum procedere secundum modum sibi naturalem, & quod piam voluntatis motionem expectet.

Respondetur secundò maiorem argumenti se ipsam destruere. Idem enim illud evenit in scientia naturali, & non in Theologia scholastica, quia non respectu huius datur illa connaturalitas, sed respectu ipsius scientiæ naturalis. Quibus edocemur, ut quid sentiendum sit circa mysticam Theologiam habeamus: quippe Theologia mystica procedit circa res divinas secundum connaturalitatem ad ipsas, quod non habet Theologia scholastica. Sic Angelicus Præceptor verbis non semel in hac disputatione adductis, quæ iterum reproducimus, habentur que 2. 2. quæst. 45. art. 2. in corpore, & hæc sunt: *Sic ergo circa res divinas ex rationis inquisitione, rectum iudicium habere pertinet ad sapientiam, quæ*

est virtus intellectualis. Sed rectum iudicium habere de eis secundum quandam connaturalitatem ad ipsas pertinet ad sapientiam, secundum quod donum est Spiritus Sancti. Ecce donum sapientiæ, quod est mystica Theologia, procedit circa res divinas secundum connaturalitatem ad ipsas, quod non habet Theologia scholastica, nec fides: unde ex quo istæ non sint magis certæ quoad nos, quam scientia naturalis: perperam hoc ipsum de mystica Theologia asseritur.

269. Dices: connaturalitas, & proportio scientiæ naturalis cum intellectu, provenit ex claritate ipsius: ergo cum Theologia mystica claritatem non dicat, etsi connaturalitatem habeat, eius certitudo minor est.

Respondetur: quòd de connaturalitate scientiæ idem iudicium ferendum est, ac de certitudine ipsius: unde sicut non datur scientia naturalis perfecta, quæ certitudinem evidentiae non adiungat, ita non datur scientia naturalis, quæ non dicat connaturalitatem evidentem. Ast sicut datur scientia supernaturalis certa, & non clara, ut est Theologia scholastica, sic datur supernaturalis scientia, quæ dicit connaturalitatem obscuram; atque adeò sicut certitudo Theologiæ scholasticæ, quia est superioris conditionis simpliciter ad certitudinem scientiæ naturalis sufficit, ut sit certitudo scientiæ simpliciter certioris: sic connaturalitas Theologiæ mysticæ, quia est lineæ adeò sublimis, facit illam certiorē quoad nos, quam scientia naturalis.

Quod si tenaciter adhuc evidentiam desideres: non tibi illam positivè concedam, sed Theologum Illustrissimum ostendam, qui illam concedere non renuit. Lege Illustrissimum Palanco tract. de Deo uno disp. 1. quæst. 4. num. 43: ubi rotundè affirmat donum sapientiæ clarè penetrare res per fidem creditas. Vnde si cum hoc Doctore sentis, nihil tibi desiderandum restat, ut præferas certitudinem quoad nos Theologiæ mysticæ certitudini scientiarum naturalium. Per quod patet

ad argumentum, & eius primam confirmationem.

Ad secundam dicendum, doctrinam illam nostrorum Complutensium verissimam esse, siquidem per claritatem completur, seu perficitur certitudo habitus, sicut evidentia scientiæ confortatur ex præsentia motivi fidei, ut docent nostri Salmanticenses tract. 17. disput. 3. dub. 3. §. 2. Verum hæc perfectio, quam claritas tribuit certitudini non solum est ad illam, quæ est ex

parte subiecti, sed etiam, & maxime relatæ ad certitudinem simpliciter talem, seu quoad se.

Quia rationes, quibus nostra hæc tertia conclusio impugnatur, magis urgent in scientiis naturalibus, quàm in Theologia scholastica; quippe procedunt ex claritate, & connaturalitate: propterea nullum argumentum fecimus circa Theologiam scholasticam: licet assertio illam comprehenderet,

QVÆSTIO DVODECIMA.

Vtrum hæc nostra scientia rectè dicatur mystica?

Explicavimus ea, quæ ad naturam Theologiæ mysticæ spectant, & ad ipsius nomen properamus, inquirentes quare inter omnes Theologiæ partes hæc nostra dicatur mystica?

§. I. *Brevis dubij decisio.*

270. **N**ostra conclusio: *Scientia hæc verè est, & dicitur mystica.* Assertio certissima est apud omnes. Probatur que primò auctoritate D. Dionysij *mysticam* nostram hanc Theologiam nominantis in egregio illo libro, quem de hæc scientia scripsit, illum que de *mystica Theologia* nominavit. Vnde sicut ex hac auctoritate habetur scientiam hanc esse iuxta Dionysium propriè Theologiam, sic & eodem modo convincitur esse, iuxta eius sensum, mysticam.

271. Probatur secundò ratione ex D. Thoma deprompta: ut enim vidimus in Isagoge lib. 1. numer. 8. mysticum idem est, ac occultum, iuxta Angelicum Præceptorem citatum ibi: sed hæc scientia est inter omnes occulta: ergo & mystica. Consequentia sequitur: quia hæc scientia ex principio, ex modo procedendi, & ex termino, est omnibus alijs scientiis occultior: Ergo. Probatur antecedens pro prima parte: nam principium huius scientiæ est intellectus obscurè procedens ingre-

diente etiam speciali concursu voluntatis: sed hoc principium est nimis arcanum: ergo. Minor quoad primam partem probatione non indiget: quia intellectus fide ductrice procedit in hac scientia, atque ideò obscurè, & tenebris circumfusus procedit. Quo ad secundam verò etiam constat: quia voluntas ex sua ratione arcana est, ut patet ex D. Thoma 1. part. quæst. 57. art. 4. notavit que Caietanus ibi quæst. 27. art. 3. dicens: *Ea quæ sunt voluntatis minus nota, minus que nominata sunt.*

Quoad secundam partem, scilicet quoad modum procedendi probatur ipsa minor principalis: quia intellectus mysticam Theologiam exercens suis actibus naturalibus orbatur; atque adeò modò sibi valdè arcano procedit. Patet hoc per Dionysium loco citato, cap. 1. ubi ait: *Tunc & ab ipsis absolvitur visis, & videntibus, & ad caliginem ignorantiae intrat, quæ caligo verè est mystica, &c. vacatione omnis cognitionis secundum melius unitus, & eo quòd nihil cognoscit super omnia cognoscens.*

Deinde, qui contemplatur, utitur negationibus, quæ sunt magis ignotæ, quàm affirmationes: propterea que laudatus Dionysius cap. 3. hanc profundissimam Theologiæ partem vocat *negativam* ad differentiam aliarum partium sacre Theologiæ, de quibus

bus egit in libris de divinis Hypotyposibus, de divinis nominibus, & in Theologia symbolica, quas Theologias affirmativas appellat. Hæc autem nostra Theologia non utitur affirmationibus, sed negationibus quibus ab ultimis, ait citatus Areopagita ad principaliora ascensus facientes, & per media rursus ad extrema, omnia auferimus, ut revelatè cognoscamus illam ignorantiam ab omnibus noscibilibus in omnibus existentibus circumvelata, & supersubstantiali illam videamus caliginem ab omni lumine in existentibus occultam. Quibus non solum asserit Dionysius modum negativum, atque adeo obscurum, quem nostra Theologia observat, sed etiam terminum ipsius esse obscurissimum docet, dum ignorantiam, caliginem que vocat. Per quod probatur tertia pars illius principalis minoris.

272. Egregiè confirmat doctrinam traditam Extaticus noster Doctor libro 2. ascensus, cap. 8. ubi ait: *Ala contemplacion, por la qual el entendimiento se ilustra de Dios llaman Theologia mystica, que quiere decir sabiduria de Dios secreta, porque es secreta al mismo entendimiento, que la recibe.* Hæc est: *Contemplatio*, qua intellectus illustratur à Deo, dicitur Theologia mystica. Id est, sapientia de Deo arcana, quia etiam ipsi intellectui, qui illam recipit, abscondita est. His ergo non solum veritatem asserti nostri habemus, sed etiam detegitur fundamentum, quare inter omnes scientias hæc mystica dicatur: Etenim aliæ scientiæ notæ sunt ipsi intellectui, vel ipsa Theologia scholastica nota est; quia modo discursivo intellectui familiarissimo procedit; hæc autem scientia nostra etiam ipsi intellectui occulta est; atque adeo inter omnes scientias mystica nominatur. Videatur D. Thomas super cap. 7. de divinis nominibus, ubi hoc ipsum clarissimè tradit.

§. II.

Argumenta diluta.

273. **A**rguitur primò: si scientia hæc mystica, atque adeo occulta foret, non contemplaretur sine tenebris suum obiectum: sed contemplatur suum obiectum sine tenebris: Ergo mystica, seu occulta non est. Probat minor ex Psalm. 18. ubi de Deo dicitur: *In sole posuit tabernaculum suum.* Et Christus Dominus dixit Joann. cap. 8. *Ego sum lux mundi:* Ergo scientia hæc sine tenebris obiectum contemplatur.

Sic nostrum assertum impugnari censeiunior quidam præfatos textus opponens contra dicta & contra textum, quo à nobiscum sentientibus probari solet, est que huiusmodi: *Posuit tenebras latibulum suum, in circuitu eius tabernaculum eius.* Contra hoc omne textus illos opponit dicens, quod cum incompatibiles sint lux, & tenebræ, & impossibile, quòd Scriptura sacra sibi ipsi contrarietur, sequitur animam, quæ Deum, qui sol, & lux est contèplatur, constitutà non esse inter tot tenebras. Egregius certè arguendi modus! Eò & nos utentes, dum singularem opinionem probat ex illo Psalmi *In sole posuit*, &c. dicemus: Scriptura Sacra sibi ipsi contraria non est, nec lux est cum tenebris compatibilis: sed sub pedibus Dei coelos inclinantis, & ad animam contèplativam descendantis, est caligo, ut dicitur in eodem Psalmo, & etiam quòd *posuit tenebras latibulum suum:* Ergo textus ille *in sole posuit*, &c. Aliter interpretandus est.

Itaque dicimus, quòd ex nimia claritate divini solis tenebras offusissimas patitur mens humana, uti diximus in Isagoge: unde ex eo quòd est lucidissimus quoad se, inferre non licet, quòd sit lucidissimus quoad nos: Immodò contrarium inferre licet cum dicente, quòd Deus *lucem habitat inaccessibilem.* Quapropter hanc cõtèmplicationem, seu scientiam appellat Dionysius *radium tenebrarum*, cui auctoritati non respondet citatus iunior. Nos autem

autem dicimus, eam appellare radium, quia *de sursum est descendens à Patre luminum*: Est enim radius lucidissimum ignem scientiæ beatæ participās: cum quo tamen fiat, quod licet sit *radius*, non sit *radius lucis*, sed *tenebrarum*: tum quia fide regulatur: tum quia ipsum proprii obiecti superexcedens incendium lippis oculis pariter tenebras, dicente Areopagita in Epist. 5. ad Dorotheum. *Divina caligo est inaccessibile lumen, in qua habitare Deus dicitur, quæ quidem caligo aliud prorsus non est, quàm incircumscripita, ac penitus interminata, & superfluentissima plenitudo, splendidissima pulchritudo, serenitas, & dulcedo lucis æternæ*. Hæc nos docuit Extaticus noster Parens in secunda illa sua egregia cantione, quàm ponit, explicat quæ, libro 2. noctis, cap. 15. & sequentibus, eit quæ huiusmodi:

A obscuras, y segura,
Por la secreta escala disfrazada,
O dichosa ventura!

A obscuras, y en zelada,
Estando ya mi casa fosegada.

Vbi cap. 16. primum versum explicans ait: *Lo que en Dios es luz, y claridad mas alta, es para el hombre tinieblas obscuras (como dice San Pablo) segun lo declara el Real Profeta David en el mismo Psalmo diciendo: Id est: Quod in Deo est lux, & claritas sublimior, est homini obscuritas, ut ait Div. Paulus; & hoc ipsum affirmat David dicens: Præ fulgore in conspectu eius nubes runt. Videatur Sanctus Doctor in explicatione illius cantionis, ubi mira pro materia præsentis docet. Unde quin scriptura sibi ipsi contraria sit, habemus quod Deus est lux, & quod in sole posuit tabernaculum suum, ac denique quod Theologia hæc nostra occultissima, & tenebrosissima sit.*

274. Arguitur secundò: Theologia affirmativa est magis, vel æquè occulta, ac hæc nostra Theologia: Ergo hæc non debet mystica dici, ac si omnibus occultior esset. Probatur antecedens excurrando partes illas Theologiæ, quas assignat Dionysius locis

citatis: Quia Theologia de divinis Personis occultior est nostra Theologia: tum quia personarum distinctio, & constitutio est omninò remota à nostra cognitione: tum quia teste D. Ambrosio, libro de Fide ad Gratianum, cap. 5. *Impossibile est scire æternæ generationis secretum*: Ergo scientia, in qua agitur de divinis Personis debet potius quàm nostra dici mystica.

Probatur secundò idem antecedens: id ad quod Philosophi minùs pervenire possunt, est magis remotum à mente humana; atque adeò magis occultum: sed quid Sacramenti habeat *Verbum caro factum est*, nec suspicari valet Philosophia, cum Augustinus, in quo veluti sine mensura fuit hæc scientia, hoc de se ipso fateatur, libro, 1. confessionum, cap. 9: Ergo hæc scientia occultior est.

Probatur tertio antecedens: Scientia, cuius principium est occultum, est magis mystica, quàm illa, quæ quantum ad sui principium manifesta est: sed Theologia nostra est quantum ad sui principium manifesta; quia incipit à sensibilibus ea à Deo removens: scientia autem de divinis nominibus est quoad sui principium occulta; quia ostendit quomodo de occulto Divinitatis omnia manifesta nobis procedunt: Ergo.

Respondetur, quod scientia maximè denominatur, & à modo procedendi, & à fine: unde scientia illa, quæ ex fine, & ex modo procedendi fuerit occultior, mystica inter omnes occultissimas dicenda est. Theologia nostra inter omnes habet suam arcaneitatem & ex modo, & ex fine; eo quæ mystica est. Quæ clariora fient, si hanc doctrinam factò argumento applicemus. Respondetur enim negando antecedens. Ad primam probationem dicas: ita esse quod scientia agens de divinis Personis est occultissima, & impossibilis scitu menti fide destituta. Mens autem fide venusta, cognoscit Trinitatis mysterium, & scit ex illis tribus Personis unam esse Patrem, aliam Filium, aliam quæ Spiritum Sanctum.

Ex quibus prima est ingenita, genita secunda, tertia verò procedens. His, alijs que, quæ fidei propria sunt, suppositis, ingreditur Theologia, & ex illis fidei principiis, discurret divina modo non adeò obscuro: intellectus enim fide, Theologia que decorus cognoscit Patrem producere Verbum ad eum modum, quo creatus intellectus Verbum producit. Similiter alia cognoscit & sibi nota, quantum possibile est, facit per analogiam, licet deficientem ad res creatas, ablatis semper imperfectionibus. Similiter *Verbum caro factum est* est penitus remotum sine fide, cum illa tamen cognoscitur: quia cognitione supposita, Theologia manuducit intellectum, ut unionem hypostaticam ad instar unionis personarum creatarum cum propria natura cognoscat.

Nostri autem Theologia diversimodè procedit: incipit enim à sibi notis, & sic omnes gradus, per quos ascendit, negando, ascendit ad terminum sui motus. Egregiè hæc docuit citatus Dionysius cap. 4. eandem que materiam prosequens cap. 5. ait: *Rursus autem ascendentes dicimus, quo neque anima est, nec mens, &c.* Et post tot gradus, quos de Deo negando ascendit, venit ultimò in Dei cognitionem? Minimè. Non Deum cognoscit, sed cognoscit Deum esse aliquid aliud diversissimum ab ijs omnibus, quæ de ipso negavit. Quid autem sit hæc prima omnium causa non percipit; cum ipsa non solum sit super omnes affirmationes, seu positiones, quibus procedit Theologia affirmativa, verum etiam supra omnes negationes, per quas mystica hæc Theologia ascendit. Sic laudatus Dionysius cap. 1. ubi ait: *Ipsa prima causa est super omnem ablationem, & positionem.* Vnde post longum motum negationum nec Deum cognoscit, nec aliquid invenit ad cuius instar cognoscat: videt enim Deum esse ultra id omne, quod sibi cognitum, & cognoscibile est. Et hoc est Deum perfectissimè cognoscere pro presenti mortalitatis statu, quæ est doctrina D. Tho-

ma 2. 2. quæst. 8. art. 7. ubi ait: *Duplex est Dei visio, una quidem perfecta, per quam videtur Dei essentia. Alia verò imperfecta, per quam etsi non videamus de Deo quid est, videmus tamè quid non est: & tantò in hac vita Deum perfectius cognoscimus; quanto magis intelligimus eum excedere quicquid intellectu comprehenditur.*

Per quæ patet ad primam, & secundam antecedentis probationem: quia licet divinæ Personæ occultissimæ nobis sint, & similiter Incarnationis mysterium, tamen secundum modum non adeò occulta sunt, cuius contrariam evenit in nostra Theologia, ut dictum est. Et sanè si Philosophi nec suspicari possunt, quid sit *Verbum caro factum est*, ut argumentum probat; res nostræ Theologiæ adeò remotæ sunt ab eis, ut non solùm eas suspicari ex se nò possint, verum nec ab alijs aut lire valeant, dicente laudato Dionysio: *Vide autem ut nullus indoctorum ista audiat.* Vbi, ut exponit D. Albertus Magnus: *Primò removel à communicatione huius scientiæ Philosophos, secundò Idololatrias.*

Ad tertiam probationem respondetur, quòd licet principium à quo incipit scientia de divinis nominibus, sit occultum, & non principium nostræ Theologiæ: modus tamen, & finis huius occultissimi sunt, quod non habet scientia illa, quippe ostendit processum ab occulto in manifestum: res enim à Deo procedentes manifestæ sunt, & ipse Deus, ut talium rerum principium non est adeò arcanus, ac ipse ut in se est, quem prout sic nostra mystica Theologia, seu anima ipsa fulgida satagit apprehendere, & non dimittere, donec illum introducat in domum Matris suæ, & in cubiculum genitricis suæ, ut illum ibi osculetur, & iam à nemine despiciatur.

Et hæc pro ista ardua materiæ difficillimæ disputatione dixisse sufficiat, prolixus forsitan fui, sed si aliquid utilitati inserviens dictum fuerit, parum refert.

DISPVATIO SECVND A.

De mystico Directore.

Disputationem secundam prooemiale, quam polliciti sumus, explanandam, aggredimur, in qua quaestiones plures se se offerunt, & in illis subtilitas cum

utilitate certat. Vnde proprio muneri iniuriam irrogarem, si hasce quaestiones silentio praterirem. Ne autem tanti criminis reus sim, ad ipsarum agitationem accedo.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum solus Deus sit animarum Magister?

Deum optimum maximum esse cuiuscumque animæ Directorem supponi in presenti debet: ipse enim est Præceptor, ac Legifer noster; ipse est via, veritas, & vita, lux que lucidissima mundi, tenebras ignorantiae dispellens, lucem que vivificam animabus dispensans: eò que Apostolos benè dicere dixit, dum eum Magistrum dixere: *Vos vocatis me Magister, & Domine, & benè dicitis sum etenim.* Vndè solùm quaerimus: An solus ipse Deus, & non alius prater ipsum, sit Magister animarum?

§. I. *Proponitur catholica veritas.*

2. **N**ostra conclusio: *Non solus Deus est animarum Director.* Sic docet D. Thomas in Disputationis quaest. 11. art. 1. & 1. 2. quaest. 11. art. 4. Sic etiam docet Seraphica Mater nostra D. Theresia, ac Extaticus noster Parens pluribus in locis. Probatur ergo primò assertio nostra ex D. Paulo 2. ad Timotheum 1. ubi ait: *Positus sum ego Prædicator, & Magister:* ergo prater Deum potest alius esse animarum Director.

3. Probatur secundò hac ratione: illuminare est actus magisterij: sed prater Deum alijs competit illuminare: ergo & Magistros esse. Maior certa est, eam que docet Div. Thomas loco

citato de veritate in argumento tertio *sed contra.* Minor verò nullam difficultatem continet: primò, quia Angeli se ipsos, & homines illuminant: secundò, quia homines homines alios illuminare posse constat ex illo Christi Domini: *Vox estis lux mundi.*

4. Confirmatur: quia videmus multos in animarum directione occupatos, quod si fieri non posset, non eveniret; nec Ecclesia pateretur. Ut quid enim munus hoc assumerent si animas dirigere, caelestis que doctrinae pabulo enutrire non esset in ipsorum potestate?

§. II. *Solvuntur obiecta.*

5. **A**rguitur primò: apud Matthæum cap. 23. prohibet Christus Dominus homines vocari aliorum Magistros: assignat que huius prohibitionis motivum, dicens: *Vnus est enim Magister vester.* Quòd adeò impressum in omnium mente voluit Magister supremus, ut paucissimis interiectis præceptum iteraverit his verbis: *Nec vocemini Magistri: quia magister vester unus est Christus:* ergo prater Deum nullus alius est magister.

Respondetur ex Div. Chrisostomo, Dominum ijs verbis retundere turgidum Phariseorum & aliorum eos insectantium, appetitum, qui vocari volunt (Magistri) & non esse: nomen appe-

appetunt, & officium negligunt. Magistri munus egregium est, & ignorantes instruere est opus misericordiae: sed vani isti renuunt his misericordiae operibus infundare, appetentes Magistros dici, & hoc specioso nomine inter ceteros eminere. Quod deridendum à suis monet Dominus, volens eos longè esse ab ijs, qui auram popularem ambientes dilatant philacteria sua, & magnificanc fimbrias. *Amant autem primos recubitus in coenīs, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab omnibus Rabbi.* Unde non magisterium condemnat, sed otiosum magistri nomen censurat.

6. Dices: hoc glosēma textui non convenire, ait enim Dominus, quod motivum, quare prohibet suos dici Magistros illud est, quod unus sit eorum Magister. *Vnus est enim Magister vester:* atque adeo non, quia hoc specioso titulo alij abuterentur, hanc nominationem prohibet; sed quia cum hominum Magister sic solus Deus, vanum planè est hominem hoc nomine nominari. Et hanc esse mentem Chrysostomi constat, quia inibi ait: *Nolite vocari Rabbi, ne quod Deo debetur, vobis presumatis. Nolite & alios vocare Rabbi, ne divinum honorem hominibus deferatis:* ergo iniuria Deo irrogatur, si nomen Magistri alijs applicetur.

7. Urgetur: inibi Christus Dominus prohibet suos vocari Patres super terram; non quia nomen Patris vanitati deserviret: quid enim commercij habere potest Patris nomen cum vanitate? Prohibetur tamen Christi sectatoribus hoc nomen; quia unum solum Deum debent Patrem nominare: *Vnus est enim Pater vester, qui in Cælis est:* ergo similiter de Magistri nomine.

Responderetur: nomen Magistri dupliciter sumi posse: primò simpliciter, & absolute; & prout sic solius Dei proprium est, qui relatè ad omnes homines, Angelos que Magister est: Est enim non solum addiscentium, sed etiam decentium Doctor: à nemine doctus omnes docet, quod creatura repugnat: omnes enim, sive Angeli,

sive homines, quotquot docent, ab alio instructi sunt: & nomen Magistri hac plenitudine nullus assumere, nec alijs deferre potest: esset enim divinum honorem sibi assumere, alijs ve deferre, uti ait Chrysostomus autoritate in contrarium adducta. Secundo modo sumitur hoc nomen non illa amplitudine, sed modo deficienti; & prout sic non Deo convenit, sed creaturae, quæ dupliciter illo uti potest: primò ad iactantiam, quod faciunt illi, qui vocari volunt. & non esse: nomen appetunt, & officium negligunt; prout aiebat in prima authoritate Chrysostomus: sic que non vult Christus, suos dici Magistros; cum velit sui, suorum que humilitate humanam elationem protelare. Secundo sumitur hoc nomen ad ædificationem aliorum, qui instruuntur in doctrina sana, eos ab ignorantiae tyranyde liberando: & qui hoc faciunt, Magistri sunt, merentur que sic appellari; cum reflexione tamen, quod unus est omnium Magister Deus, qui cum omni proprietate Magister est, & qui creatos Magistros præmiabit, si nomine Magistri utantur ad ædificationem; plectet tamen, si ad iactantiam.

Quæ hætenus diximus per ipsam urgentiam, quæ nobis opponitur confirmantur: Pater enim; si cum omni proprietate loquimur, solus est Pater noster, qui est in Cælis. Alij vero nominantur Patres, sed non cum hac proprietate: *In mundo enim,* ait laudatus Chrysostomus *quamvis homo hominem generat, tamē unus est Pater qui omnes creavit. nō enim initium vitæ habemus ex Parentibus, sed transitum vitæ per eos accipimus.* Quod si nomen Patris defertur non generanti, sed alijs: vel celebratur adoptio, vel ætati, aut gradui reveremur. *Nos si hominem Patrem vocamus;* ait Hieronymus super hunc locum, *honorem ætati deferimus, non authorem nostræ ostendimus vitæ.* Unde idem dicendum est de utroque hoc nomine: eodem enim sensu intelligitur pro utroque prohibitio, ut docet Div. Thomas loco citato de veritate art. 1. in argumento tertio sed contra sic dis-

puras: *Matthæi 23. Simul dicitur unus est Magister vester. & unus est Pater vester: sed hoc quod Deus est Pater, omnia non excludit, quin etiam homo vere possit dici Pater: ergo etiam per hoc non excluditur, quin homo possit dici Magister.*

Omnia, quæ tam in argumento, quam in eius solutione, posita sunt, complexus est D. Hieronymus, citatus in hunc modum: *Quæritur autem quare aduersus hoc præceptum illi Apostolum Doctorem gentium se esse dixerit, aut quomodo in Monasterijs vulgato sermone se in diem Patres vocant. Quod sic soluitur: aliud est esse natura Patrem, vel Matrem: aliud indulgentiam nos si hominem Patrem vocamus, bonorem etati deferimus, non auctorem nostræ ostendimus vitæ. Magister enim dicitur ex consortio veri Magistri. Et ne infinita replicem: quomodo unus per naturam Deus, & unus Filius non præiudicat cæteris, ne per adoptionem Disponentur, & Filij: ita & unus Pater, & Magister non præiudicat alijs, ut abusiue vocentur Patres, & Magistri.* lig 8. Arguitur secundo: quia in i. Ioan. capit. 3. dicitur: *Non necesse habetis, ut aliquis doceat vos de omnibus.* Ac similiter ipse Evangelista Sanctus intonat: *Vnctio ipsius docet vos de omnibus.* Ad quæ D. Augustinus in Epist. 1. Ioannis tract. 3. sic fatetur: *Quid ergo nos facimus fratres, quia docemus vos? Si vnctio eius docet vos de omnibus, quasi nos sine causa laboramus; & ut quid tantum clamamus? Dimittamus vos vnctioni illius.* Ex quibus omnibus manifestum est solum Deum Doctorem animarum esse.

219. Confirmatur: nullus præter Deum potest mentem hominis illuminare: ergo nullus præter Deum potest hominem instruere. Pater ista: quia docere nihil aliud est, quam mentem illuminare: & antecedens probatur ex illo Ioannis cap. 1. ubi de solo Deo dicitur: *Qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.*

Respondetur argumento: Ac catholicos uti illis, & alijs authoritatibus, tum Scripturæ, tum Patrum, ut

falsum suum dogma tueantur. Doctore opus esse, ut animæ viva fide proficiant: negant, recurrentes ad internum instinctum Spiritus Sancti intus moventis. Itaque catholici non negamus, sed necessarium esse dicimus auxilium Spiritus Sancti intus moventis, ut possint fideles in via spiritus proficere sine qua motione Dei: *Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat.* ex i. ad Corinth. 3. Et ex hac Apostoli autoritate habemus, quid autoritatibus nobis obiectis respondeamus: etenim Apostolus inquit: *Ego plantavi, Apollo rigavit, Deus autem incrementum dedit.* Insuper quæ inquit: *Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus.* Si ergo nihil est, qui plantat, & rigat, ut quid Apostolus plantavit & Apollo rigavit?

Respondetur hoc ob duplex motivum dici. Primum est: quia Doctor principalis est Deus, sine cuius pissimo influxu aliorum directio prodesset nihil. Secundum est, quod etiam, dum aliorum directio prodest, pro nihilo habetur, si cum divina illa motione conferatur: eò quod omnes gentes (similiter quæ instructio earum) quasi non sint, sic sunt in conspectu eius, ut dicitur Isaia 40. Hinc ergo dicimus, quod licet instructio aliorum necessaria sit, si tamen cum divina instructione compareretur inutilis reputatur. Et hæc est mens Augustini in verbis oppositis, ut ipse se explicat: atque ideò hæc est intelligentia verborum D. Ioannis.

Ad confirmationem similiter respondetur: Deum esse lumen principalissimè illuminantem omnem hominem venientem in hunc mundum: verum sicuti cum hoc compatitur non solum Deum esse lucem, sed etiam alios iuxta illud *vos estis lux mundi*; ita etiam alij præter Deum illuminant. De conceptu enim lucis est illuminare: unde in illa ratione, in qua de creatura aliqua dicitur, quod sit lux, in illa ipsa ratione illuminat, quod de se ipso testatur Apostolus ad Ephesios 3. dicens: *Mihi enim omnium Sactorum minimo data est gratia hæc in gentibus evangelizare*

lizarum inuestigabiles divitias Christi, & illuminare omnes.

10. Arguitur tertio: facilius est docere cuiuscumque scientiæ theoreticam, quam mysticæ Theologiæ practicæ: solus Deus potest esse Magister hominis addiscentis theoreticam cuiuscumque scientiæ: Ergo potiori iure solus Deus est Magister Theologiæ mysticæ. Consequentia certa est, & etiam maior. Minor verò, in qua est difficultas, probatur multipliciter. *Primo*: quia quod requiritur ad intelligendum sunt species, & lumen intellectuale: solus Deus potest hoc lumen, speciesque causare: quia cum sint formæ simplices, produci non possunt, nisi per creationem, quod omni creaturæ repugnat: Ergo. *Secundo*: quia qui alium docet, causat veritatem in eo: solus Deus potest causare veritatem: quia hæc per creationem causatur: Ergo. *Tertio*: quia Augustinus, libro de Trinitate docet, mentem nostram immediatè à Deo formari, nulla interposita creatura: sed si aliquis præter Deum posset docere hominem, huius mens non immediatè formaretur à Deo, sed interposito illo creato Magistro: Ergo. *Quarto*: sicut voluntas nostra terminatur ad Deum, sic & intellectus ad ipsum contemplandum terminatur: sed Deus, qui est terminus nostræ voluntatis, illam nullo mediante format per gratiæ infusionem: Ergo pariter intellectum. *Quinto* denique: qui alium docet, operatur in eius anima: solus Deus potest in anima operari: Ergo solus Deus potest hominem docere.

Respondetur concessa maiori, negando minorem: quam nulla ex tot probationibus firmat. Non prima: quia licet solus Deus causet lumen intellectuale, non ipse solus causat species, sed potest dici quòd aliquomodo causantur ab alio, quatenus scilicet potest aliquis homini proponere signa sensibilia intelligibilium specierum, quas ab illis signis abstrahit intellectus, unde medijs talibus signis, ea proponens, discipuli intellectum excitat, ut per ea

discat, quæ ignorat.

11. Dices: excitare ad sciendum, non sufficit, ut quis dicatur causa illius intellectualis visionis: Ergo si hoc solum facit, qui illa signa proponit, non sequitur, quòd sit aliquomodo causa illius. Probatur antecedens primò, qui excitat ad videndum corporaliter nullo modo est causa visionis corporalis: Ergo similiter, qui excitat ad visionem intellectualem, non est causa visionis intellectualis. Secundò probatur antecedens: qui excitat ad videndum intellectualiter eum, in quo scientia supponitur, non est causa talis visionis: Ergo nec qui excitat eum, in quo scientia non supponitur.

Respondetur negando antecedens. Ad primam probationem dic: Visum corporalem æqualiter omnia sua obiecta videre: unde non discurret inter illa, ut hæc medio aliquo alio attingat. Potest tamen corporaliter videns ab alio ad videndum excitari: non quia visui virtutem præbet, sed quia obiectum proponit, illud indigitando, quod minimè sat est, ut visionis causa sit. Visio autem intellectualis est collectiva, nec sua obiecta æqualiter respicit: sed hæc, mediantibus alijs, cognoscit. Ea enim, quæ sunt per se nota, statim intelligit; nec ad horum cognitionem Magistro indiget. Verum quia in his principijs multa implicitè continentur, quæ mens humana, vel summa difficultate, vel nullo modo, sine Doctore cognoscere potest: propterea, qui hæc eum docet medijs signis, quæ proponit, Magister ipsius est. Sic enim excitans se habet ut motor essentialis educens de potentia in actum: excitans verò ad cognitionem eius, cuius notitia supponitur, non movet ad cognoscendum illa, quæ ignorantur, sed ad considerandum ea, quæ iam sciuntur: atque adeò tam hic, quam excitans ad videndum corporaliter, non sunt motores essentielles, sed accidentales. Excitans autem ad cognitionem eorum, quorum scientia non supponitur, non movet ad considerationem scitorum, sed præbet notitiam eorum, quæ

ignorantur: unde est motor essentialis: eo que illius scientiæ causa est. Per quod patet ad utramque antecedentis probationem.

Ad secundam probationem minoris respondet D. Thomas, quæst. citata de veritate, art. 3. sic: *Ad sextum dicendum, quod ille, qui docet, non causat veritatem, sed causat cognitionem veritatis in discente. Propositiones enim, quæ docentur, sunt veræ antequam sciuntur, quia veritas non dependet à scientia nostra, sed ab existentia rerum.*

At tertiam dicas: mentem Augustini non esse excludere creatum magisterium, cum integrum tractatum de *Magistro* scripserit. Ibi tamen improbat opinionem eorum, qui dixerunt, mentem humanam formari per continuationem cum intelligentijs. Hoc improbat Augustinus statuens humanam mentem perfectionem ultimam habere per coniunctionem ad Deum. Ad quod non obest quod ipsa mens ultimò à Deo perficienda, prius instruat in ijs, quibus medijs consequutura est à Deo illam suam perfectionem. Nec ex hoc sequitur, quod ille, à quo instruitur, mediet inter Deum, & mentem perficiendam: non enim mediante D. Stephano perficitur à Deo mens D. Pauli.

12. Si autem hæc doctrina, quæ est Angelici Præceptoris, brevius videre desideras, diccum eodem Angelico Præceptore, quæst. 9. de veritate art. 1. ad 1. *Dicendum quod Augustinus loquitur de formatione ultima, quæ mens formatur per gratiam, quæ est immediate à Deo.*

Ad quartam probationem dicendum: inter intellectum, & voluntatem dari hoc discrimen, quod licet intellectus non possit cogi à subiecto, sicut potentiæ sensitivæ, quia non est potentia organo affixa; cogitur tamen ab obiecto: *Quia ex efficacia demonstrationis cogitur quis conclusioni consentire;* ait Angelicus Doctor, quæst. 11. præcitata. Voluntas autem nec à subiecto, nec ab obiecto cogitur: unde nemo potest in eam imprimere, nisi solus Deus, qui interiùs operatur. Ast

in intellectum quodammodo imprimit, qui obiecta, quibus cogitur repræsentat: Eò que licet solus Deus possit in voluntatem imprimere, in intellectum imprimunt quot quot modo dicto operantur, illum media doctrina formantes.

Ad ultimam respondetur: solius Dei esse operari immediate in animas: at mediate operatur Doctor, quatenus signa sensibilia proponit, à quibus intellectus agens abstrahit species intelligibiles, quas imprimit in intellectu possibili, ac per hoc dicitur illius scientiæ causa, scientis que Magister.

13. Arguitur tertio: Deus est animæ Magister, quia lumen illi communicat, ut initio quæstionis dicebamus: Ergo alius præter Deum non potest animam illuminare. Probatur consequentia: quia sicut se habet corpus ad lumen corporale, ita spiritus ad lumen spirituale: sed corpus illuminatum à lumine superexcellente non illuminatur simul à minori lumine, sicut aër illuminatus à Sole, non simul illuminatur à Luna: Ergo nec anima illuminata à Deo potest simul illuminari ab alio.

Hoc argumentum proponit D. Thomas, quæst. 9. citata, solvit que sequenti doctrina: *Ad tertium dicendum, quod non est simile de lumine corporali, & spirituali. Quodlibet enim corpus potest indifferenter illuminari à quocumque lumine corporali: quod ideo est, quia omne lumen corporale ad formas visibiles æqualiter se habet. Sed non quilibet spiritus potest æqualiter illuminari quolibet lumine, quia quodlibet lumen non æqualiter continet formas intelligibiles: lumen enim supremum continet formas intelligibiles magis universales. Et ideo cum inferior intellectus sit proportionatus ad accipiendam cognitionem per formas magis particulares, non sufficit ei, quod illuminetur à superiori lumine, sed oportet quod illuminetur lumine inferiori ad hoc, quod in cognitionem rerum adducatur. Sic Angelicus Præceptor ostendens discrimen inter lumen corporale, & spirituale.*

tuale. Vt enim anima à Deo illuminetur, mediant alia lumina inferiora proportionata inferioritati animæ. Et hoc lumen præstatur à Doctore creato, qui ut sæpius diximus, media proportionem signorum sensibilium offert id, à quo intellectus agens species intelligibiles abstrahat, quas in intellectu possibili imprimat.

14. Dices: si quia Doctor signa sensibilia proponit, à quibus intellectus agens abstrahit intentiones illas intelligibiles, quæ describuntur in intellectu possibili, est Magister eius, in quo tales species describuntur; se-

quitur quòd munus hoc Magistri potius intellectui agenti discipuli conveniat: hoc non est dicendum: ergo nec illud ex quo sequitur, Probatur sequela: id ipsum, quòd Doctor mediatè facit, facit immediatè intellectus agens describens in intellectu possibili eas ipsas intelligibiles intentiones, iam ab ipso abstractas: Ergo munus Magistri potius intellectui agenti discipuli attribui debet, quàm Doctori.

Obiectio hæc seria attentione est digna; nec potest adequatè solvi, nisi plurima ad eius expensionem inculcentur, quod ut fiat, exurgat.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum aliquis possit esse Magister sui ipsius?

PRorsus idem est, quòd homo aliquis sit sui ipsius Magister, ac quòd talis hominis intellectus agens subire possit Magistri denominationem per illam in intellectu possibili specierum impressionem, de qua quæstione præcedenti loquuti fuimus.

§. I.

*Breviter aliqua supponuntur:
dubium que duplici conclusionem
deciditur.*

15. **A**Nte quæstionis resolutionem scias primò, Magistri nomen non improprie in præsentis sumi; sed proprie, & rigorosè: sic enim illud accipit D. Thomas dicta quæst. 11. de veritate art. 2. Sic que difficultatem habet. Si autem improprie sumatur, nullam difficultatem continet expensione dignam. Certum enim est, posse quemquam sui ipsius esse Magistrum, si hoc nomen sumatur improprie, ut ex progressu patebit.

16. Scias secundò: nos in præsentis loqui non solum de practica mystica Theologiæ; sed etiam de ipsius

theorica. Vnde quæstionis titulus sic paraphrasandus est: an aliquis possit esse, dici que proprie, & cum omni rigore sui ipsius Magister; non solum ut speculative addiscat mysticam Theologiam, in quo hæc scientia cum Theologia scholastica, alijs que scientijs convenit; sed etiam ut practice imbuatur, exerceat que, quæ huius arcanae scientiæ propria sunt.

17. Nostra prima conclusio: *Nemo potest sui ipsius esse Magister in addiscendo Theologiam mysticam quoad speculationem.* Sic D. Thomas art. citato, à quo nemo dissentire debet. Probatur que conclusio ex Philosopho 8. Physicorum adducto à D. Thoma citato loco, ex quibus hæc ratio construitur: Impossibile est docentem, ut docentem, addiscere: Ergo impossibile est quempiam posse esse sui Magistrum in speculatione scientiæ mysticæ comparanda. Patet ista ex antecedenti, quod præterquamquòd est citati Philosophi, probatur: docens, ut talis, habet scientiam, qua caret addiscens: at impossibile est, quemquam simul habere scientiam aliquam eaque carere; ergo.

18. Confirmatur: Magistri nomen propriè convenire non potest ei, qui non est ter magis doctus, quàm ille, quem docet: sed omninò impossibile est, quempiam esse ter magis doctum respectu sui ipsius, & relatè ad eandem scientiam: Ergo. Minor est evidens: tum ex se, tum quia, si implicat, ut vidimus, aliquem simul scire, & ignorare, potiori titulo repugnabit, scire ter magis, & penitus non scire. Maior probatur ex ipso *Magistri* nomine: Eò enim Magister sic dicitur, quia magis ter debet scire, quàm discipulus, ut notavit Illustrissimus Caramuel: ergo non scienti ter magis, quàm discipulus, convenire non potest Magistri nomen, nisi ad summum impropriè.

19. Secunda conclusio: *Nemo potest esse Director sui ipsius in exercitio mysticæ Theologiæ*: Assertionem istam mysticæ omnes defendunt, requirentes ductum spiritualis Magistri, ut in via spiritus procedatur, & huius Magistri feriam electionem admonentes: cum autem nullus se ipsum eligere in Magistrum possit, supponunt alium ab addiscente debere esse Magistrum. Hinc etiam esse Div. Thomæ mentem articulo citato clarè constat hoc discursu: minùs difficilè est speculationem scientiæ mysticæ addiscere, quàm eius exercitium, ut diximus quæstione præcedenti: at nemo potest sui ipsius esse Magister in addiscenda speculatione scientiæ mysticæ, ut vidimus in prima conclusione, & ex Philosopho, & Angelico Præceptore comprobavimus: ergo nec in addiscenda eius practica.

20. Deinde probatur assertio ipsdem ferè motivis, quibus præteritam probavimus: Etenim Magister spiritualis debet esse expertus in scientia mystica, non solum in speculatione, sed etiam in practica, quod non solum intelligitur de practica alios dirigendi, sed etiam, & maximè, quia debet ipse esse exercitatus in via spirituali, scire quæ experimentaliter, quæ in hoc difficilimo itinere se offerunt; aliter suum munus obire non poterit: Ergo nullus

potest esse sui ipsius Magister in addiscendo hanc practicam. Patet ista: quia, qui hanc arcanam scientiam addiscit, de ea experientiam non habet. Antecedens autem est Sanctissimæ Matris nostræ Theresiæ libro vitæ cap. 13. ubi ait: *Importa mucho el ser Maestro avisado, digo de buen entendimiento y que tenga experiencia, y si con esto tiene letras es grandissimo negocio: mas si no se pueden hallar estas tres cosas, las dos primeras importan mas; porque Letrados pueden procurar para comunicarse con ellos, quando tuvierén necesidad.* Est dicere: Multum interest, quòd Magister sit bono intellectu præditus, & expertus, si ulterius doctus fuerit: Ab hoc pondus maximum erit ad utilitatem animarum. At si tria hæc si reperi non possint, duo priora magis conferunt ad animarum utilitatem: quia viri docti consuli possunt in casu necessitatis. Consonat Div. Laurentius Iustinianus apud Valgorneram quæstione 2. disput. 6. artic. 6. numer. 3. dicens: in Magistrum eligatur ille, qui discretionem sit providus, experientia probatus, ordinatus moribus. Quod ideò dicit, quia ut ipse subdit: *Quem admodum cæcus à natiuitate, quamvis naturalis ingenij acumine polleat, non nisi opinativè valet de coloribus iudicare; ita nec spiritualibus potest ad plenum sensum proferre, qui eorum steterit inexpertus.* Et sanè cum sit effatum Philosophi experientia excedit artem, planè sequitur experientiam in docente practicam mysticæ Theologiæ requiri, nec sufficere theoreticam.

21. Nec solum ex hac parte implicat aliquem posse esse sui ipsius Magistrum in exercitio mysticæ Theologiæ: sunt & alia motiva, inter quæ eminent, quòd ambulans per viam spiritus, debet propriam voluntatem sacrificare, dictamen proprium in omnibus deponere, & ductum alterius sequi: sed hoc idem est, ac non posse se ipsum dirigere; si namque se ipsum dirigere posset, non teneretur quærere ductum alterius, nec illi subijci, proprium

primum que dictamen deponere: Ergo.

22. Confirmatur: quia Magister spiritualis debet esse Iudex eorum, quos dirigit, iam tempus ad meditationem assignans, iam transitum ad contemplationem disponens, iam alia plurima exergens de quibus libri mystici (nec finem faciunt) loquuntur. Inter quæ multoties ferula ad correctionem, & experimentum, uti debet, sed nemo in propria causa, & adeo arduum Iudex esse potest: Ergo nec se ipsum dirigere.

23. Dices: in examine conscientie quisque est sui ipsius Iudex: Immo, & anima nuda exercet requirere maximam personarum distinctionem: siquidem defectus proprios inquirat, de illis se ipsum accusat, quam accusationem coram se ipso facit, adversus se ipsum sententiam, ut Iudex pronuntiat, coram se ipso, ut reus sititur, & poenam a se ipso taxatam sustinet, applicatque. Ergo pariformiter non implicat quod sit sui ipsius Iudex, se ipsum dirigens in practica mystica Theologia.

Respondetur: causam propriam arduam subterni minime posse iudicio proprio ob plurimam imminentiam pericula. Quod patet vel in exemplo allato ex animis conscientie: Etenim, si in illo reum quis se ipsum inveniat gravis criminis, non sat est, ut coram se ipso de illo crimine se accuset, nec ad hoc Iudex est, sed debet culpa illa per Sacram Exomologesim expiari. Potest enim sua delicta inquirere, de illis se accusare, & applicare sibi poenitentiam iniunctam: quod omne arduum non est, nec duo priora ab alio fieri possent: unde ob hoc quisque erga se ipsum potest facere, & hoc non solum in examine conscientie, sed etiam in confessione sacramentali: ceterum quod arduum est, & ab alio fieri potest, ut est absolutio sacramentalis obtinere, non potest quis sibi ipsi illam præbere, sed ab alio obtinenda est. Ex quo habetur quod cum mystica Theologia exercitum sit inter res arduas summè arduum, & ab alio possit regulari, propterea pro illius regulatione Director querendus est.

S. II.
Argumenta contra utramque conclusionem soluta.

24. Contra primam conclusionem argumentum posito ad calcem questionis anterioris, quod præfenti questionis ansam præbuit, potest que sub hac forma proponi: intellectus agens facit immediate, quod mediatè facit Doctor, siquidem describit in intellectu possibili intelligibiles species ab ipso abstractas: Ergo intellectus agens Magistri munus exercet, eò que potest quisque sui ipsius esse Magister.

25. Confirmatur: qui intellectum possibilem illuminat ad veritatis cognitionem Magister est subiecti illuminati: sed intellectus agens illuminat intellectum possibilem: Ergo. Consequentia bona est, & utraque præmissa est D. Thomæ iam citati.

Respondetur argumento: ita esse, quod intellectus agens immediate adscribit in intellectu possibili species illas, quas abstrahit a signis intelligibilibus propositis à Magistro: verum ex hoc non sequitur, quod magisterium exerceat, nisi valde improprie. Ratio que ea est, quam tradidit Angelicus Doctor articulo citato ad primum, videlicet quod intellectus agens non habet scientiam perfectè, & completè, quam certè Magister habet: unde licet species illas describat, illuminet que intellectum possibilem, Magistri non men non meretur. Per quod patet ad confirmationem.

26. Dices: præter Deum nullus datur, qui sit propriè Magister, sed improprie, & abusive, ut supra, num. 7 dicebat D. Hieronymus: Ergo si quod facit intellectus agens sat est, ut improprie magisterium exerceat, idem ipso facit, ac quilibet creatus Magister.

Respondetur: creatum Directorem non improprie, sed cum omni proprietate Magistrum esse: quia id facit, quod Magistri propriè dicti proprium est, scilicet discipuli mentem illumina-

nare ea luce, quam ipse perfectè habet, Si autem hoc magisterium cum divino conferatur, *abusive* tale, ac deficiens est, non tamen improprium. Est *abusive*, ac deficiens, quia omnis eius scientia cum divina comparata summa ignorantia est; & etiam, quia discipulum instruere non potest nisi valde *agere*, & aliquando opinativè procedens: ac denique (& hoc solum sufficeret:) quia illa scientia, qua fulget, non à se, sed veluti mutuam habet. Quod egregiè tradidit D. Thomas super cap. 23. D. Matthæi dicens: *Ille propriè dicitur Magister, qui doctrinam habet à se, non ille, qui traditam ab alio, alijs dispergit: & sic solus unus est Magister, scilicet Deus, qui propriè doctrinam habet, sed ministerio multi sunt Magistri.* Videatur idem Angelus super Isaia ad illa verba: *Mane erigit mihi aurem, ut audiam quasi Magistrum.* Videatur etiam Extaticus noster Parens in flamma cantione 3. §. 9. Ex quibus patet, quare magisterium humanum licet in se proprium, ac perfectum sit, collatum tamen cum divino magisterio, deficiens, ac summa ignorantia sit: consequenter que patet discrimen inter illud, & intellectum agentem.

27. Arguitur tertio: scire aliquid per inventionem perfectius est, quàm ab alio discere, teste Philosopho 1. Ethicorum. Ergo qui per inventionem aliquid addiscit meretur Magistri nomen. Modo sic: sed multi per inventionem plurium veritatum sibi comparant cognitionem: Ergo isti sui ipsorum sunt Magistri.

28. Confirmatur: sicut Doctor est causa scientiæ in discipulo, sic Medicus est causa sanitatis in infirmo: sed Medicus non solum alijs; sed etiam sibi dum infirmatur, medetur, est que causa propriæ sanitatis: Ergo etiam potest aliquis se ipsum docere.

Respondetur argumento, quod ut dictum est, nomen Magistri non sumitur à modo perfectiori influendi in scientiam, ut vidimus de intellectu agente; sed ex eo quod influens habeat

plenè scientiam illam, qua alium imbueri satagit. Verum quidem est, quod acquirens scientiam per inventionem perfectiori modo procedit, quàm illam ab alio accipiens, quia exprimit superiorem habilitatem, cum ipsi sibi scientiam comparet, quin egeat alterius ductu. Cæterum ex parte scientiam causantis perfectior est, qui illam aliquem doctrinaliter docet, quàm qui sibi eam per inventionem lucratur: quia iste eam perfectè non habet, aliàs non inveniret illam denovò: ille verò eam plenè possidet: unde expeditius procedit, quàm ille alius.

Ad confirmationem respondetur, quod Medicus infirmus habet sanitatem in cognitione artis, licet ea careat actu. Et prout habet perfectam cognitionem sanitatis, ac modi, quo curari debet, sibi ipsi medetur. Ast qui scientia caret, nullo modo habet scientiam nisi in suis principijs sub quadam communitate, & confusione, quæ cognitio imperfecta est, atque adeò per eam nomen Magistri sibi comparare non potest.

29. Contra secundam conclusionem arguitur primò: potest quis habere eas omnes dotes, quæ in Directore desiderantur: Ergo iste poterit se ipsum dirigere. Antecedens certum videtur, & consequentia probatur: ideò Medicus corporum potest non solum alijs, sed etiam sibi ipsi mederè, quia habet in mente quidquid requiritur ad medendum: Ergo ille, qui scit, quod requiritur ad dirigendum alios, potest se ipsum dirigere.

30. Confirmatur ex glossa Hieronymi ad cap. 27. D. Matthæi, ubi contra Judæos Christo Crucifixo dicentes: *Alios salvos fecit, se ipsum non potest salvum facere*, inquit: *Vestra vos condemnat sententia, qui enim alios salvos fecit, utique si vellet, & se ipsum salvare poterat.* Quod certè non absumiliter verificatur in nostro casu, si quidem homo, de quo loquimur, posset alios media sua directione salvos facere, cum se ipsum dirigere, & media sua directione salvum facere non vale-

ret: ergo ne hoc inconueniens sequatur, dicere debemus, quòd homo iste se ipsum dirigere potest.

Respondetur argumento negando antecedens cum D. Thoma questione citata de veritate art. 2. argumento 2. *sed contra* ubi ait Angelicus Doctor, quòd *magisterium importat relationem superpositionis, sicut & Dominus: sed huiusmodi relationes nō possunt esse alienius ad se ipsum; non enim est aliquis Pater sui ipsius, aut Dominus: ergo nec aliquis potest dici sui ipsius Magister.* Ex qua Angelica doctrina cognoscitur falsitas antecedentis: nemo enim habere potest omne, quod requiritur, ut Magister sit, si non adsit personarum differentia. Non negamus posse aliquem eximiè illis dotibus fulgère, quibus possit alios dirigere. Caterùm iste se ipsum dirigere non valet: tum propter modò dicta: tum etiam propter abnegationem propriæ voluntatis, quam habere debere dictum est. Vnde sicut habens quidquid requiritur ad confessiones audiendas, se ipsum absolvere non potest, sic etiam nec qui alios dirigit in Theologiæ mysticæ practica, se ipsum dirigere potest.

Ad confirmationem respondetur, glossam Hieronymi pro nobis esse. Si namque Christus vellet, posset se ipsum à Cruce liberare: sed non voluit: & quare non voluit? *Quia oportuit Christum hæc pati, & ita intrare in gloriam suam.* Sic enim decretum erat à Patre, cuius voluntati obsequens Salvator noster non voluit intrare in gloriam suam, nisi per viam crucis. Similiter ergo decretum à Deo est (de quo postea) omnes, quotquot viam spiritus lustrant, quamquàm sapientissimi sint, propriam voluntatem abnegare, & tollere crucem obedientiæ, eius ductum promptissimè insequent. Quia quæ hæc requirunt personarum distinctionem, propterea se ipsum dirigere potest nemo.

31. Sed obijcies, & sit secundum argumentum: sicut magisterium respicit alium, quem doceat, ita lex respicit alium, quem liget: sed potest quis sibi

A Spiritu Sancto,

esse lex: ergo, & Magister. Minor in qua est difficultas, probatur ex ad Rom. 2. ubi dicitur: *Cum gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, eiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex.* Cui consonat idem Paulus 1. ad Timothæum 1. ubi ait: *Iusto lex non est posita:* quod non ob aliud esse potest, nisi quia ipse est sibi lex, propter quæ Div. Thomas art. 2. dictæ quæstionis ad 5. concedit, aliquem posse sibi legem esse.

Respondetur primò negando minorem, ad probationem dicas: Apostolum loqui de Gentilibus, qui, iuxta D. Thomæ expositionem, conversi ad legem Evangelicam *naturaliter*, hoc est, *per naturā gratia reformatam*, vel *naturaliter* id est *per legem naturalem ostendentem eis quid sit agendum naturaliter faciunt ea quæ sunt legis*, id est, *quæ lex mandat, scilicet quantum ad præcepta moralia quæ sunt de dictamine rationis naturalis.* Illi autem non sunt ipsa lex, dicuntur tamen esse, quia lex ex Philosopho 10. Ethicorum est *sermo coactionem habens ab aliqua prudentia, & intellectu procedens.* In his autem nulla coactio datur, ut faciant ea, quæ legis sunt, cum *naturaliter*, hoc est, *ultronei* illi optemperent: unde sibi ipsis sunt lex, hoc est, se ipsos cogunt, ut legis mandata observent. Distinctio autem inter Legislatorem, legem, & lege ligatum, semper adest.

Ast, quia præcipua intentio argumenti est, quòd quis potest sibi legem imponere, ut aliquod opus bonum faciat; atque adeò potest sibi esse Legislator, & subditus; consequenter que poterit esse Magister, & discipulus: ideò.

Respondetur secundò: esse discrimen inter legem, & magisterium: quamobrem D. Thomas in oppositum adductus ait: *Ad quintum dicendum, quòd hoc modo se habet lex in operabilibus, sicut principium in speculativis; non autem sicut Magister: unde non sequitur, quòd si aliquis est sibi lex, quòd possit sibi esse Magister.* Ex quo habemus disparitatem inter legem, &

magisterium conficitur que in eo, quod lex in operabilibus se habet ut principium in speculativis: & sicut principia habet homo sine Magistro, sic & legem. Vnde sicut cognitionem principiorum habet naturaliter homo, sic etiam in operabilibus habet cognitionem eorum, quæ sunt

legis. Ex qua cognitione oritur, quod sibi ipsi possit imponere legem, ut faciat ea, quæ cognoscit legis esse. Non autem assimilatur lex Magistro. Videatur D. Thomas locis citatis ad Rom.

& ad Timothæum, ubi aliqua habet præsentis materiæ propria.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum in mysticis possit Angelus hominem edocere?

32. **E**Xplorantes, quis sit ille alius, qui hominem docere valet præter Deum, quærimus: an iste sit bonus Angelus, qui taliter animam instruat, ut non egeat alterius directione? Et observa, quod non loquimur de Angelo visibiliter, & in corpore assumptum, apparenti, loquenti que cum homine locutione sensibili sic enim *non aliter Angelus quam homo docet*, ait D. Thomas dicta quæstione art. 3. in corpore. Loquimur autem de Angelo prout modo sibi proprio, videlicet invisibiliter, operatur; & loquimur etiam secundum ea, quæ præsentis providentiæ propria sunt, non extendentes considerationem ad ea, quæ possent aliàs fieri.

§. I. *Deciditur dubium.*

33. **S**It prima assertio: *Angelus potest esse hominū Magister in addiscenda mystica Theologia.* Sic D. Thomas præcitatus, est que conclusio hæc apud omnes indubitata, quæ probatur ratione simul, & auctoritate: In republica supernorum agminum statutum est à divina providentia, ut primi doceant immediatè sibi inferiores, & isti alios, usque ad ultimum: Ergo etiam homines ab Angelis instruuntur. Antecedens est D. Dionysij cap. 7. de Cælesti Hierarchia, ubi ait: *Hoc Theologi planè tradunt, inferiores cælestium naturarum ordines à superioribus ritè divina opera explicantibus scientias discere, summos autem à Deo doceri mysteria.* Idem habet passim D. Thomas, ex quo probatur consequen-

tia: nam quæst. 12. de veritate art. 8. ad 4. ait: *Operatione Angeli lumen naturale in intellectu humano divinitus confortatur, & secundum hoc hominem Angelus illuminare dicitur.* Deinde probatur ratione dicta consequentia: Eò enim Angeli inferiores docentur à superioribus, quia non immediatè, sed his medijs à Deo in illos divina lux derivatur: sed etiam medijs Angelis derivatur ad homines lux divina: ergo. Probatur minor: eò enim medijs superioribus Angelis confertur inferioribus lux divina, quia isti illam percipere non possunt, quin eorum captui attemperetur virtute Angeli superioris: ergo similiter, ut homines lucem divinam percipere valeant, requiritur Angelorum mediario.

34. Confirmatur: corpora suprema influunt in infima corpora: ergo etiam spiritus superiores influunt in inferiores spiritus, quorum omnium inferior est anima rationalis, qua homo constat. Antecedens certum est, & consequentia constat à paritate, docetur que à D. Thoma quæst. dicta art. 3. in argumento 3. *sed contra* ubi ait: *Ordo divinæ sapientiæ non minus est in Angelis quam in corporibus cælestibus, quæ imprimunt in hæc inferiora.* Et similiter inibi quæst. 9. art. 1. probat idem Div. Thomas Angelos superiores inferiores Angelos docere simili paritate, quæ potest sic ad nostrum intentum applicari: *Lumen spirituale est efficatius, quam corporale: sed superiora corpora illuminant inferiora: Ergo & Angeli homines illuminant.*

35. Prædicta omnia robur accipiunt

piūt doctrina noctri Extatici Doctoris, qui nostram conclusionem tuetur in suo cantico spirituali, ubi cantione secunda Angelos animarum pastores vocat, assignat quæ rationem, quæ consistit in eo quod explicat hisce verbis: *Tambien se pueden entender estos Pastores de el alma por los mismos Angeles: porque no solo llevan a Dios nuestros recados; sino tambien traen los de Dios a nuestras almas, apacentandolas como buenos Pastores de dulces comunicaciones, e inspiraciones de Dios, por cuyo medio Dios tambien las haze y ellos nos amparan, y desfienden de los lobos, que son los Demonios.* Hoc est: Per hos Pastores etiam possumus intelligere Angelos; quia isti, non solum offerunt Deo nostras deprecationes, verumetiam de Dei dispositionibus certiores faciunt animas nostras, pascentes illas tanquam boni Pastores, salutaribus communicationibus, & inspirationibus Dei, qui etiam ipsis Angelis ministrantibus, Cælestia nobis communicat, & inspirat: & iidem Angeli nos protegent ab infernalibus lapis. Hactenus Eximius hic Mysticus, qui cantione 7. eandem materiam prosequens ait:

Y todos quantos vagan,
De ti me van mil gracias refiriendo,
Y todos mas me llagan,
Y dexanme muriendo.

Vn no sè què, q̄ queda balbuciendo.
In cuius cantionis declaratione inquit: *Dá a entender (scilicet anima) estar llagada de amor a causa de otra noticia mas alta, que de el amado recibe por medio de las criaturas racionales, que son mas nobles, que las otras, las quales son Angeles, y hombres.* Et ista doctrina, seu lux, quæ ab Angelis in homines descendit, explicat versu 2. sic: *Dandome a entender admirables cosas de gracia, y misericordia tuya en las obras de la Encarnacion, y verdades de fee, que de ti me declaran.*

36. Secunda conclusio: *Solus Angelus non sufficit ad hominis directionem.* Loquimur iuxta modum, quem stabilitum habet divina providentia. In quo sensu licet fateamur Angelorum erga homines magisterium, hoc solum non sufficere asserimus. Conclusio hæc est de mente omnium mysticorum assentientium necessarium esse ductum spiritualis Magistri, ut via spiritus ambuletur: qui omnes non loquuntur de magisterio Angelico; ei enim convenire non possunt conditiones ab hoc spirituali magisterio requisitæ, ut ex dicendis constabit.

Probatur ergo primò conclusio hac ratione: discipulus requirit Magistrum, ut eum dirigat auferens dubia occurrentia: at hæc per Angelum minimè auferri possunt: Ergo eius magisterium non sufficit. Maior certa est, nec dubitamus directorem requiri ad alia plura, ex quibus multa ab Angelo fieri valent: ponimus tamen id, quod ab eo non potest fieri, ut sic necessitas alterius directoris abstruatur. Deinde probatur minor: quia frequenter occurrit dubium circa loquutionem, circa revelationem, & circa alia huiusmodi an sint à Deo, vel à spiritu nequàm: sed hoc dubium dirimi ab Angelo non potest: Ergo. Probatur minor: quia ignotum nequit per æquè ignotum declarari: sed quidquid Angelus circa hæc doceret, æquè dubium foret: Ergo. Probatur minor: quia circa id ipsum, quod doceret Angelus, idem dubium exurgeret; cum æqualiter posset dubitari, an talia docens foret Angelus lucis, vel non: ergo.

37. Confirmatur: nam animarum directio debet esse Ecclesiæ subordinata, ita ut possit iudicium de ipsa facere: Ergo Angeli magisterium non sufficit. Probatur consequentia: quia Angelus subiectus non est Ecclesiæ: unde non potest ab illo petere Ecclesiæ rationem suæ villicationis.

38. Dicis: sufficit: quod discipulus subiectus Ecclesiæ sit, ut ab ipso petatur directionis ratio, & quæ in eo

correctione indigent, reparentur.

Sed contra primò: nam si supponitur ab Angelo traditum, quod discipulus facit, reformari non potest. Contra secundò: quia ut directio sit adæquatè, ut par est, subiecta iudicio Ecclesiæ, debet non solum discipulus, sed etiam Magister, illi subdi: Ergo cum Angelus subditus Ecclesiæ non sit, si eius magisterium sufficeret, directio Ecclesiæ adæquatè subordinata non esset. Contra tertio: quia ex quo Director subditus Ecclesiæ non sit, sequitur quòd directio nullatenus sit Ecclesiæ subordinata. Ratio est clara: quia si cum Ecclesiâ iudicare vult dictum, factum ve discipuli, hic asserat, se ab Angelo instructum talia dicere, vel facere; nec habet Ecclesiâ, quo hoc sciat, nec potest in discipulum procedere, quia hic suo direttore excusatus manet. In quo iam incipit apparere aliud inconveniens, quod dictorum fundamentum est, & nostræ conclusionis probatio urgens. Etenim si Angelorum magisterium sufficeret ianua aperiretur, ut quisque somnia sua Angelo dirigenti adoptaret, dicens: hæc, quæ facio, Angelo suggerente, facio: unde à censura immunis sum, quia nomine inspirante procedo. Quod certè damnatum ab Ecclesiâ est in casu ferè eodem. Dicebant enim aliqui, fidem nostram procedere ex instinctu Spiritus Sancti, in quem tota credulitas resolvi debet. Hoc, inquam, damnavit Ecclesiâ, ut viam occluderet, ne multi sua deliria seminarent, dicentes: illa à Spiritu Sancto inspirante esse. Quod, ut vitaret Ecclesiâ ad regulam visibilem reducendam esse fidem nostram statuit; nempe ad caput Ecclesiæ, cuius est actus nostræ fidei dirigere, proponere que, quid credendum nobis sit. Similiter ergo debet esse visibilis directio, ut non excusentur mali invisibili directione.

39. Nec valet dicere, quod ab Angelo inspirata communicanda cum viro docto sunt, quæ si inveniantur statutis Ecclesiæ, Sanctorum dictis, bonis que moribus, conformia, credenda

sunt, & facienda; sin minus nec facienda, nec credenda sunt.

Sed contra primò: nam idem possent dicere Hæretici asseverantes, fidem Catholicam, vel ea, quæ fidei sunt, credere, provenire ex instinctu Spiritus Sancti; quibus Ecclesiâ hoc effugium non admittit. Cōtra secundò: nam ille, ad quem discipulus tendit, ut communicet, quæ dubitat circa Angelorum directionem, ille ipse est, quem nos Magistrum dicimus. Verè enim munus Magistri facit illuminans discipulum, ut luce ambulet, & non illum tenebræ comprehendant.

40. Instas: inter homines non est Magister ille ad quem aliquandò pro aliqua difficultate emergenti acceditur: sed ille, qui regulariter docet: ergo si solum, dum adest aliquod dubium alius ab Angelo consulendus est, non iste, qui consulitur, sed solus Angelus est Magister.

Respondetur primò: non solum ut enodentur dubia occurrentia requiritur Magisterium diversum à magisterio Angeli, sed etiam ob alia plura, ut est id, quod nuper diximus; & quod ratione sequenti dicemus, omittentes plura, quia non omnia scribere possumus, sed quæ sufficiant ad nostram positionem firmandam. Respondetur secundò: quod ille, qui inter homines consulitur verè Magister est, nec motivum adest, ut hoc ipsi disputetur: unde sequitur, quòd Angeli magisterium non sufficit, sed requiritur aliud.

41. Probatur secundò conclusio: qui viam Dei in veritate quærit, quærit Magistrum, ut in humilitate exerceatur: Ergo requirit aliud magisterium præter Angelum. Antecedens patet: *Quia si vis magnam fabricam construere celsitudinis de fundamento prius cogita humilitatis*: Et consequentia probatur: In hoc quod Angelo homo pareat, parum lucet hominis humilitas: Est enim Angelus natura superior, scientia valde excellens, aliaque plura habet, quæ petunt, ut homo subordinetur ipsi: Ergo ut humilitas in ipsa subiectione reluceat debet, homo aliud

aliud magisterium præter Angelicum habere.

§. II.

Respondetur argumentis contra primam conclusionem.

42. **C**ontra secundam conclusionem nihil speciale est, cui non occurratur per motiva, quæ adfunt, ut detur magisterium humanum, de quo infra, quæst. 5. & 6. disputabimus. Contra primam vero arguitur primo: Implicat hominem posse percipere doctrinam ab Angelo: Ergo implicat Angelum docere hominem. Probatur antecedens: implicat Angelum superiorem docere Angelum sibi mediatè inferiorem, quin illuminatio proportionetur per Angelum inter utrumque mediantem: sed maior longè est distantia, quæ datur inter hominem, & Angelum, quàm distantia, quæ est inter Angelum inferiorem, & Angelum sibi mediate superiorem: Ergo ab Angelo doceri non potest homo.

43. Confirmatur: quia si Angelus hominem doceret, vel esse interius, vel exterius: non primum, quia hoc folius Dei est: nec secundum, quia non loquimur de Angelo visibiliter apparenti, ut prænotavimus: Ergo.

Respondetur argumento: ita esse, quòd Deus hunc ordinem statutum habet, ut ipse superiorem Angelum, & hic immediatè sibi inferiorem, & sic de alijs usque ad ultimum illuminent, de quo D. Thomas 1. part. quæst. 106. art. 1. atque ibi nostri Salmant. disp. 14. dub. 1. qui ordo ita perseverans est, *ut numquam præter ipsum aliquid accadat, sed in omnibus, & semper hic ordo servetur*, dictat ex aliorum opinione, quam suscipit, D. Thomas de veritate, quæst. 9. art. 2. in corpore. Quod accipi non debet, ita ut Angelus supremus, attenta sua natura, & conditione, non possit illuminare immediatè Angelum omnium infimum; potest quidem; sed non faciet propter ordinem à Deo impositum, ut scilicet Angelus supremus illuminet sibi im-

mediatum, & hic immediatum sibi, & sic de alijs: qui ordo est lex inviolabiliter observata ab Angelis: sic enim illum ordinem appellat Dionysius 4. de cœlesti Hierarchia dicens: *Hæc lex à Deo sancita est, ut in quacumque Hierarchia, & primi sint, & medij, & postremi ordines inferiorum que superiores sint, eisque quasi digito viam monstrant, additumque ostendant ad divinitatem, illustrationem, atque consociationem.* Et quod magis est, non solum Angelis imposita fuit hæc lex, sed etiam Deus ipse voluit illam observare; ita ut ipse Angelum supremum doceat, & eo mediante alios. Cuius ratio ea est, quam ex D. Thoma afferunt nostri Salmanticenses, tract. 1. disp. 14. dub. 4. num. 47.

Ex quibus omnibus habetur, quòd Angelus supremus non potest Angelum sibi mediatum docere; non quia absolutè non potest, sed quia lex illa à Deo imposita prohibet. Sicut ipse Deus potest infimum Angelum illuminare immediatè, non tamen facit, quia non vult; sed illuminat supremum, & hic alios usque ad ultimum. Vnde patet, distantiam inter Angelos nihil obesse ad illuminationem, circumscripta illa lege lata à Deo. Quod præterquam ratio convincit, paritas hæc demonstrat: Etenim supremus Angelus, ut dictum est, immediatè illuminatur à Deo: cum ex illo Angelo ad Deum sit distantia infinitè maior, quàm est inter Angelos. Et ex dictis patet ad factum argumentum, negandum esse antecedens: ad probationem dicas: Angelum superiorem non illuminare illum Angelum, qui est sibi mediatè inferior, quia debet observare ordinem à Deo sibi impositum, non quia, precisso hoc ordine, detur aliqua repugnàtia. Quod ex dictis patet, & ex ipsis constat, etiam Angelum illuminare hominem, quin distantia obsit.

Ad confirmationem respondet D. Thomas dicta quæst. 11. art. 3. sic *Ad primum ergo dicendū quòd Angelus invisibiliter docens, docet quidem in-*

terius per comparationem ad doctrinam hominis, qui sensibus exterioribus doctrinam proponit, sed per comparationem ad doctrinam Dei, qui intra mentem operatur lumen infundendo, doctrina Angeli exterior reputatur. Vbi ut vides, non est doctrina Angeli exterior ea exterioritate, qua gaudet doctrina hominis docentis medijs signis sensibilibus: sed nec interior est eo modo, quo doctrina Dei intra hominis mentem lucem inferentis. Sed est medium inter illuminationem Dei, hominis que doctrinam: unde partim est interior, & partim exterior. Est exterior, quia non operator intra mentem: & est interior, quia visibilibus non utitur: *Sed per continuationem luminis eius cum lumine intellectus nostri, noster intellectus potest efficacius phantasmata illustrare,* ait citatus D. Thom. ad duodecimum.

44. Arguitur secundò: non obstante inferioritate hominis ad Angelum Deus immediatè illuminat hominem per fidem, & instruit, infundit que ei species ad hæc necessarias: Ergo non mediante Angelorum influxu homines instruuntur. Antecedens est certum, & consequentia probatur; nam vel ad ea, quæ continentur in antecedenti reducuntur omnia, quæ posset Angelus hominem docere, vel si superest aliquid aliud, eo modo docebitur à Deo, sicut illa docentur.

45. Confirmatur: Ordo, qui est inter homines, & Angelos, non impedit, quin Deus immediatè influat in hominis voluntatem: Ergo dictus ordo non impedit, quòd immediatè instruat hominis intellectum.

Respondetur argumento ex D. Thoma de veritate, quæst. 12. art. 8. ad 4. ubi ait: *Angelus nec lumen in intellectu humano creat, nec species in vi imaginativa; sed operatione Angeli lumen naturale in intellectu humano, divinitus confortatur, & secundum hoc hominem Angelus illuminare dicitur.* Quibus, suppositis iam dictis, nihil addendū est, nisi quæ elegantissimè tradit D. Augustinus in Psal. 118. cantione 18. cuius aliqua exscribere placet, ait enim

Si ad hoc ministro utitur Angelus potest quidem aliquid agere in mentem hominis, ut capiat lucem Dei, & per hoc intelligat; sed ita dicitur intellectum dare homini (ut ita dicamus) intellectuare hominem, quemadmodum quisquam dicitur lucem dare domui, vel domum illuminare, cui fenestram facit. Deus autem & mentem hominis rationalem, atque intellectualem fecit, quod posset capere lumen eius: & Angelum talem fecit, qui operari posset aliquid unde ad capiendum lumen Dei mens adinbaretur humana.

Confirmatio multum probaret, si verum contineret; siquidem probaret Angelos superiores non illuminare inferiores, cum in eorum voluntatem non influant, quod falsum esse contat ex ijs, quæ tota hac quæstione supposuimus, & tradidit D. Thomas, quæst. citata ex 1. part. & de veritate art. 2. ad 1. ubi solvens præsentem difficultatem ait: *Ad primum ergo dicendum: quòd de gratia, & illuminatione dat Deus Angelis secundum eorum capacitatem: differenter tamen quia gratia quæ ad affectum pertinet, immediatè à Deo omnibus datur, eò quòd in voluntate eorum non est ordo, ut unus in alium imprimere possit, sed illuminatio descendit à Deo in ultimos per primos, & medios.* Unde quia in voluntatibus Angelorum non est ordo formantur inferiorum voluntates immediatè à Deo. Non sic autem evenit in intellectus illuminatione; quia hic datur ordo à Deo statutus iuxta dignitatem Angelorum, ut sic, qui sunt gratia sublimiores, sint inferiorum Magistri. Quod idem verificatur in Angelis relatè ad homines, modo sæpius dicto, & à nostro Extatico Doctore, lib. 2. notis, cap. 12. edoctus his verbis: *De aqui tambien inferimos, que purga estas almas y las ilumina la misma sabiduria de Dios, que purga los Angeles de sus ignorancias, derivando de Dios por las Gerarquias primeras hasta las postreras y de at à los hombres.* Id est: *Hinc quoque scimus, quòd ipsa Dei sapientia, quæ Angelos à suis ignorantijis purgat, procedens à Deo per*

Hierarchias superiores usque ad infimas & ab his ad homines: hæc, inquam, Dei sapientia purgat hæc animas, ipsas que illuminat. Videatur inibi idem Extaticus Doctor, qui doctrinam hanc egregiè elucidat.

46. Arguitur tertio: Homo solet esse Angelorum Magister: Ergo inferioritas hominis non arguit Angelorū erga homines magisterium. Antecedens probatur primò ex ad Ephes. 3. ubi Paulus ait: *Ut innotescat Principatibus & Potestatibus in cœlestibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei*. Ad quæ verba Glossa, teste D. Thom. ibi lectione tertia innuit, Apostolos in Ecclesia prædicantes docuisse Principatus, & Potestates, hanc multiformem sapientiam. Probatur secundò antecedens ex D. Hieronym. in cap 13. eiusdem Epistolæ asserente, Angelos ab hominibus didicisse mysterium Incarnationis.

49. Confirmatur: Eò per nos Angeli homines docent; quia superior gratia, qua fulgent, petit hanc subiectionem: sed multi homines superant in gratia omnes, vel plures Angelos: Ergo, Minor probatur: tum quia hoc infra ex proposito dicemus: tum quia ex hominibus aliqui assumuntur ad sedes vacantes per malorum Angelorum lapsum, quorum multi superiores erant ijs, qui perstiterunt: Ergo tenet minor. Et consequenter, cum isti notitiam habuerint plurium mysteriorum gratiæ, quæ Angelos latebant, non est cur non possint illos illuminare.

Respondetur argumento negando antecedens. Ad probationem sunt qui concedant Apostolos, idem verificatur de alijs superiori gratia decoris, docuisse Angelos aliqua mysteria latentia ipsos. Quæ opinio non spernitur a D. Thoma dicente ibi: *Et hoc videtur quandam rationem habere*: Et post pauca addit: *Sed hoc quidem satis sufficienter dici posset, nisi aliud occurreret*. Hac tamen opinione admissa, veritas nostræ conclusionis non infringitur: loquitur enim de his hominibus, qui adeò esempti non sunt, immò de ijs etiam privilegiatis loquitur, non

in illa ratione, in qua privilegiati sunt, scilicet, secundum quod illas notitias, habent, quibus carent Angeli, sed in omnibus alijs. Et ratio est: quia omnis purus homo, quantumvis valdè superiori gratia fulgens, habet Custodem Angelum: quiaque custodia fit media illuminatione; propterea non est homo, cuius Angeli Magistri non sint. Vnde illi, de quibus obiectio, erunt Angelorum discipuli, & Magistri, quod relatè ad diversas veritates non implicat.

Et hoc, præterquamquòd est clarum, constat ex eo, quod si Deus vellet, ut potest, dispensare in ordine, quem statuit inter Angelos, ut notitiæ diriverent à se in Angelum supremum, & ab hoc in alios usque ad infimum; & immediatè aliquid revelaret infimo Angelo: tunc iste posset hanc veritatem docere omnes Angelos superiores, à quibus certè ipse in alijs omnibus docebatur. De quo vide Magistrum Ferre de Angelis quæst. 27. §. 5. Ergo similiter in nostro casu. Verum quia hæc doctrina non est de mente D. Thom.

Respondetur secundò ex eodem Angelico ibidem: *Quod innotuit Angelis per Ecclesiam, id est per Apostolos prædicantes, ut dicit Glossa: non quòd Angeli hoc didicerint ab eis, sed in eis*. Paucissimis rem totam absolvit Angelica hæc mens. Discere aliquid ab aliquo, est munus discipuli à Magistro edocti: discere in aliquo, non arguit in addiscente discipulatum, nec in illo aliquo magisterium. Aptissimo exemplo se explicat Doctor Angelicus, nobis suggerens, quid sit discere in aliquo, sic enim prosequitur: *Sicut domum, quæ est in mēte artificis, vel conceptum de domo nullus scire potest, quādiu latet in mente, nisi solūm ille qui solus illabitur animabus, scilicet Deus: sed postquā cōceptus est iam in effectu extrinseco explicatus, quia domus est iam facta, quæ prius erat in mente artificis, edocetur; non tamen edocetur per domum sed in domo*. Et hoc est, quod per Apostolos prædicantes multa Angeli cognovèrunt, quæ prius ignorabant: non tamen ea didi-

didicerunt ab Apostolis, seu per Apostolos; sed in Apostolis prædicantibus.

Ad secundam antecedentis probationem, negamus cum D. Dionysio, & D. Augustino, adductis à nostris Salmanticensibus, Angelos ab hominibus didicisse mysterium illud; cuius contrarium traditur à D. Hieronymo: sed litem dirimit D. Thomas dicens, D. Dionysium, & Augustinum negare doctrinam per modum magisterij, seu illuminationis; non autem doctrinam per modum explicationis rerum, quas Angeli completas vident in prædicatione, & doctrina Apostolorum, aiunt citati Salmantenses. Et hunc modum doctrinæ à D. Hieronymo assertum non negamus, ut constat ex proximè dictis.

Ad confirmationem respondetur: veram esse maiorem, si illa superior gratia supponat, in eam habente, statum, & naturam superiorem statui, vel naturæ subiecti illuminandi; sin minus, quanvis superior gratia detur, non est illuminationi locus. Ita præcatus D. Thomas subdens: *Dicendum, quod ista illuminatio, de qua loquimur, fit per lumen gratiæ perficiens lumen naturæ. Nec tamē sequitur, quod homo in statu viæ possit illuminare Angelū: non enim habet maiorem gratiam in actu, sed solum in virtute, quia habet gratiam per quam, vel ex qua potest mereri perfectiorem statum.*

48. Nec dicas: Istos in patria illuminare Angelos: quia horum natura hoc non habet, nedum relatè ad Angelos, verum nec respectu hominum viatorum, nisi ex speciali aliquo privilegio, ut tradit D. Thomas, quæst. citata ex 1. part. art. 8 ad secundum, dicens *Homines autem sancti etiam post hanc vitam erunt eiusdem naturæ nobiscum: unde secundum legem communem non administrant humana, nec rebus viduarum intersunt, ut Augustinus dicit in libro de cura pro mortuis. Ex quadam tamen speciali dispensatione interdum aliquibus sanctis conceditur vel vidis, vel mortuis huiusmodi officia exercere,*

vel miracula faciendo, vel Dæmones arcendo, vel aliquid huiusmodi.

49. Arguitur quartò: Si Angeli nos docerent ordine dicto, infimus Angelus esset, qui omnes homines doceret: hoc dicendum non est: Ergo nec quòd Angeli nos mysticam Theologiam doceant. Patet minor: quia si sic fieret, esset dictus Angelus inquam pluribus locis simul. Maior autem probatur; quia doctrina descendit à Deo, & transit per Angelos usque ad ultimum: Ergo hic est, qui homines doceret.

50. Confirmatur: Homo est diversæ speciei ab Angelo: Ergo nequit ab illius lumine illuminari. Probatur consequentia: quia lumen unius speciei, nequit aliam illuminare, sicut lumen materiale non illuminat spiritum, nec lumen spirituale corpus illuminat.

Respondetur: Argumentum procedere ex prava intelligentia Angelici ministerij. Itaque inter Angelos datur Hierarchia assistentium, & Hierarchia exsequentium: huius ultimæ omnes Principis iussa exequentur, secundum quòd ministerium est nobilius, vel minus nobile. Ad minus nobile enim mittitur non sublimis Angelus, nec ad ministerium sublime mittitur Angelus infimus: omnes tamen illi exequentes sunt: unde non sequitur eundem Angelum omnia exequi: *Quia in divinis ministerijs, ait D. Thom. est multiplex gradus, unde nihil prohibet etiam inæquales Angelos ad ministeria mitti: ita tamen, quòd superiores mittantur ad altiora ministeria; inferiores verò ad inferiora.*

Ad confirmationem respondetur: quòd sicut corpora specie differentia habent eundem colorem; sic & res specie differentes illuminantur eodem lumine: eò vel maximè, quia radix huius angelicæ illuminationis gratia est, quæ est eiusdem speciei in Angelis, & hominibus. Videatur D. Thomas

dicta quæst. 9. de veritate

art. 1. ad 17.

QVÆS.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum Diabolus esse possit hominum doctor, ac director?

Novitatum ambitio ingens, quam hisce vanissimis temporibus, animarum perniciem, grafantem lachrymamur, presenti quæstioni locum offert, quæ si ne hac lue non disputanda foret: constat enim, si sanæ doctrinæ aurem non negemus, quid sentire, & propugnare debeamus.

§. I. *Dæmonem non posse esse instructorem animarum asseritur, post brevem aliquorum præmissionem.*

51. **A**n te resolutionem quæstionis præ oculis habere debes, idem iudicium ferendum esse in hac parte de Diabolo, si vè visibiliter cum homine conversanti, si vè invisibiliter apparenti. Dum autem quarimus, an Diabolus possit esse præceptor hominis? Sensus est, an Deus aliquando Diabolum mittat ad homines eruditionem, sicut bonos Angelos mittit. In his enim id possumus, quod licitè possumus: nam aliàs, quod homo possit à Diabolo plura discere, quis ignoret?

52. Observanda etiam est illa communissima divisio potentiae Dei in ordinariam, & absolutam, quibus Thomas Hurtado 1. p. resolut. moral. tract. 5. cap. 6. resolut. 61. addit aliud membrum, scilicet potentiae absolutissimæ, quæ consistit in Dei dominio, prout respicit præcisè rerum possibilitatem non connexam cum aliquibus circumstantiis. Et in hoc differt hæc Dei potentia ab alijs duabus, quarum prima, scilicet ordinaria de se nota est: extraordinaria autem, licet absoluta sit, non inspicit rerum possibilitatem ea nuditate, ac præcisione, qua respicit absolutissima: atque ideo videndum nobis est, an Deus sua potestate ordinaria,

vel ut minus extraordinaria, & absoluta, usus mittere Diabolum possit, ut hominem instruat, tum in speculatione scientiæ mysticæ: tum in ipsius practica, cum ad perfectionis viam dirigendo media notitia veritatis divinæ? In quo non desunt, qui asserant, hoc evenire posse. Alij autem affirmant, hoc penitus esse impossibile sine dispensatione in his, quæ Deus iussa tenet in scriptura, & in eius veritatis organo Sanctis Patribus; quamquam, si absolutissimo suo dominio utatur, hoc posse fieri non negent, sicut nec nos negamus.

53. Nostri prima conclusio: *Implicat Dæmonem hominis magistrum esse, eius animam dirigendo, vel congruis documētis, vel revelatione supernarum veritatum.* Assertio hæc certissima est, & probatur, primò ex illo Ecclesiastici cap. 34. ubi dicitur: *Amendace quid verum dicetur?* Quasi dicat impossibile est à mendace veritatem sperare: atqui Diabolus iuxta Evangelium Ioannis cap. 8. *Mendax est, & Pater eius*, nempè mendacij: ergo impossibile est, quod verum dicat: atque adeò non potest notitiam veritatis tradere, animam que in perfectionem dirigere.

54. Probatur secundò conclusio sequenti discursu: implicat aliquem ponere media necessaria ad consequendum aliquem finem; quin habeat animum talem finem consequendi: immò cum evidenti aversione à tali fine: sed practica instructio Theologiæ mysticæ est medium ad finem, cuius consequutio à Diabolo non solum non intenditur, verum respuitur: ergo. Maior certa est: loquimur enim de medio, ut formaliter medium est, qualiter non nisi ab intendente finem poni potest. Deinde probatur minor: finis, quem certè respicit directio practicæ mysticæ, est animarum perfectio, & beatitudo: sed hunc finem non solum non

intendit, verum abominatur, Diabolus: ergo. Probatur minor ex illo quod de Dæmone ait Ecclesia agens de Sanctis Angelis: *Ardēs invidia pellerē nititur, quos Cælo Deus advocat*: Quomodo ergo in Cælum dirigit hominem, qui hominem à Cælo avertere nititur invidia plenus?

35. Confirmatur: director animæ eam protegit, defendit quæ à malis omnibus profectum eius vel impediētib; vel retardantibus: sed Diabolus *tamquam leo rugiens circum quærens, quem devoret*: ergo hominis profectum sollicitare non potest: quomodo enim homo operam dare poterit leoni rugienti, ipsius perditionem sollicitanti? Aut quomodo hominis magister dicitur, qui hominis adversarius est, & quidem obstinatissimus.

56. Secunda conclusio: *Implicat Dæmonem hominis doctorem esse in speculatione mysticæ Theologiæ seu alterius facultatis*. Non negamus esse in Diabolo scientiam, quam certè posset hominibus imprimere, nisi aliud obstaret: dari tamen asserimus hoc obstaculum, ob quod homo non potest esse Dæmonis discipulus, nec iste doctor illius. Probatur quæ sic: non potest homo esse Diaboli discipulus, quin detur inter utrumque commercium: sed hoc commercium dari non potest, est enim omni iure prohibitum: ergo.

57. Confirmatur: docere aliquem est opus misericordiæ: implicat Diabolum aliquod opus misericordiæ facere: ergo & quod aliquem doceat.

58. Probatur secundò conclusio ratione eruta ex D. Thoma 1. p. quæst. 109. art. 3. Docere est illuminare discipulum de eo, quod ignorat: non potest Dæmon mentem hominis illuminare: ergo nec illum docere. Probatur minor: ideo ex laudato D. Thom. non potest Dæmon superior inferiorem illuminare, quia non potest ei manifestare veritatem, prout dicit ordinem ad Deum, qui est primum illuminans: *Es illuminat omnem hominem venientē in hunc mundum*: ergo similiter non potest hominem illuminare: quia impli-

cat, quod ei ostendat veritatem dicentem ordinē ad primum illuminantem.

59. Dices: Div. Thomam non negare Dæmoni superiori omnem illuminationem relatē ad inferiorem, sed solum illuminationem propriam: impropriè tamen cum illuminare docet, quæ illuminatio sufficit, ut illum doceat ea, quæ ipse aliter nunquam sciret: ergo pariformiter, licet impropriè hominem illuminet, poterit esse eius doctor.

Respondetur: illuminationem propriam, quæ, ut vidimus, est revelatio veritatis prout ordinem dicit ad Deum, à Diabolo provenire non posse. Quod autem impropriè illuminet, manifestando abscondita absque illo ordine, concedimus: sed hoc nobis præiudicare non potest: loquimur enim de doctrina sana, sanè edocta, & virtuosè recepta.

S. II. Occurritur argumentis contra utramque conclusionem.

60. **A**rguitur primò ex D. Thoma 2. 2. quæst. 172. art. 6. in corpore dicente: *Ipsa doctrina Dæmonum, qua suos Prophetas instruunt aliqua vera continet*. Et ad primum in fine ait *Verum quod Dæmones annuntiant à Spiritu Sancto est*. Et ad secundum inquit: *Ipsæ etiam spiritus falsitatis quandoque nuntiat vera, quandoque falsa*. Ac denique ad tertium docet: *Per virtutem autem propriæ naturæ quandoque vera prænuntiant, ut dictum est, utitur etiam eis Deus ad veritatis manifestationem per ipsos sciendam dum divina mysteria per Angelos revelantur*. Quibus nil clariùs contra nostras conclusiones asferri potest: ergo non sunt de mente Sanctissimi Præceptoris, cuius discipulatu iactamur.

61. Confirmatur primò hæc ratio exponendo, quæ loco ultimo asserit D. Thomas: etenim ibi explicans verba D. Ioannis cap. 8. ait, distinguendum esse in Dæmonibus id, quod habent ex proprijs, seu à se ipsis, & id quod habent per propriam naturam, quam quidem *non habent à se ipsis, sed à Deo*, & licet

licet à se ipsis non habent nisi *peccata, & mendacia*. Per virtutem autem propriam naturam quandoque vera prænuntiant: Ergo licet non possimus credere Diabolo ex proprijs loquenti; ei tamen credere possumus, si ex propria natura loquatur.

62. Confirmatur secundò: docemur non rarò à ministris Diaboli ipsis veritates, quas nobis proponunt, suggerentis: ergo & ab ipso doceri possumus. Pater ista ex se; & antecedens probatur casu Balaam, Caiphæ, & Sibyllarum, quæ multa vera prædixerunt de Christo, ait Div. Thomas inibi ad primum.

Non dicant adversarij, nos in eorum favorem aliquid dissimulasse, cum videant id ipsum, cui suæ opinionis robur committunt, comprobatum non historia ali qua suspecta, vel dicto alicuius vetulæ, ut ipsi faciunt; sed auctoritate Angelici Præceptoris, cui omnes assurgere debent, nos autem ingeniculamur. Et quia susquedeq̃ repetunt non implicare, quòd Diabolus vera loquatur: ex quo principio, quo nostras conclusiones impetunt, suæ opinionis certitudinem iactant: Cæterum admissio fundamento, quod iaciunt, in fabricam, quam moluntur, sic disputo primò: rationibus supra factis, dum nostras assertiones probaremus, quas vel sic placuit reficere. Secundò disputo: Veritatem, quam summa veritas Christus prohibet, non licet nobis audire, aut discere: veritatem prolatam à Diabolo Christus prohibet: ergo illam discere non valemus. Consequentia est bona, & maior certa: quia si nos illam veritatem possemus discere, illam discere Christus non prohiberet. Minor autem probatur; nam Diabolo dicenti apud Lucam *Iesu Nazarene, &c.* prohibuit Christus & imperavit ut taceret, quod fecit ait ex Athanasio D. Thomas 2. 2. quæst. 95. art. 4. in corpore, quia *quamvis vera fateretur Demon, compescebat tamen Christus eius sermonem*: Ergo quanvis vera dicat, loqui prohibetur.

Tertiò: dicenti aliquando verum

credi non debet, si ferè semper mentitur: at dæmon ferè semper mentitur: ergo cum verum dicit, credi non debet. Minor constat: quia mentiri habet ex proprijs. Maior autem probatur: quia qui mentitur ex habitu, fidem non meretur: sic est diabolus, quia mentitur ex proprijs, id est, ait Lyra, *ex habitu malo, in quo est obstinatus*. Ergo. Probatur maior: quia hæc est poena seu hoc consequitur mendax, ut nec verum dicenti credatur ait Plutarchus in Apophetematibus: similiter Aristoteles dixit, quòd mendaces hoc sibi comparant, ut vera loquentibus fides non adhibeatur. Plura mitto ex D. Hieronymo, Victore Antiocheno, & alijs: si ergo hæc poena iuxta præstuntur homines mendaces, liber ab ea erit mendacij Pater?

Quarto: cum Angelo nobis apparenti, si ignoremus, an sit malus, loqui non possumus ob periculum, ut tenent communiter mystici: ergo multo minus credere poterimus dæmoni loquenti.

Quinto denique disputo: fugere debemus veritatem, quæ nobis dicitur animo nos fallendi: sed diabolus veritatem, quam dicit, dirigit, ut decipiat: ergo. Maior certa est: illa enim veritas non est lux, sed laqueum. Minor verò probatur ex citato, art. 4. D. Thomæ, ubi ait *diabolus etiam si aliquando vera dicat intendit homines assuefacere ad hoc quòd ei credatur: & sic intendit perducere in aliquid, quod sit saluti humane nocivum*. Unde subdit Christum prohibuisse eius locutionem duplici motivo. Primum fuit, ne simul cum veritate etiam suam iniquitatem promulget. Secundum fuit: *Ne nos etiam effuefaciat, ne curemus de talibus, etsi vera loqui videatur: nefas enim est, ut cum adsit nobis scriptura divina à Diabolo instruamur*.

Brevissimè totam hanc doctrinam tradit Extraticus noster Patens, lib. 2. ascensus, cap. 21. ubi inter alia ait: *El Demonio para ir engañando, e ingiriendo mentiras, primero ceja con verdades, y cosas verisimiles para assegarar*

varse. Hoc est: *Diabolus*, ut faciliùs homines mentiendo præcipitet, solet quandoque verum dicere. Ex quibus omnibus patet, quàm debile fundamentum sit, quòd *Diabolus* vera potest loqui, ut nos ab eo discamus. Directè tamen.

Respondetur argumento: Ad primam autoritatem concedimus, quòd aliquid verum potest esse in dictis *Diaboli*, sive per se, sive per alium loquentis: quòd verum à *Spiritu Sancto* est: quia omnis veritas secunda est a prima veritate. Ast hinc non sequitur, nos ab eo discere posse, ut dictum est. Ultima autoritas allata in hoc argumento duas partes habet: Ad quarum primam respondetur ex modo dictis, & ex dicendis ad primam confirmationem. Ad secundam autem partem aliter respondetur, quia dum *Angelicus Doctor* ait: *Vtitur etiam eis Deus*, &c. loquitur in sensu, quo loquutus fuerat, 1. p. quæst. 109. art. 4. ad 1. ubi ait: *Quòd per Sanctos Angelos multa de divinis mysterijs Dæmonibus revelantur, cum divina Iustitia exigit, ut per Dæmones aliqua fiant vel ad punitionem malorum, vel ad exercitationem bonorum.* Prosequitur idè *Sanctus Doctor* dicens, ex *Dæmonibus*, bonis *Angelis*, & *Deo* compleri divinum tribunal, in quo *Deus Iudex* est, boni *Angeli assessores*, & *Diaboli tortores*. *Iudex* revelat sententiã assessoribus, & isti tortoribus, ut eam exequantur, vel puniendo malos, vel exercitando bonos, & sic verificatur, quòd *Deus eis utitur ad veritatis manifestationem per ipsos fiendam.* Per hoc enim quòd ipsi *Iudicis* sententiã exequantur, ipsam sententiã manifestant: unde nihil est in hac autoritate, quòd nobis opponatur.

Ad primam confirmationem respondetur: admittendo discrimen illud in illo articulo non semel tactum à *D. Thoma*: ex eo tamen robur nullum accrescit sententiæ oppositæ. Vel dicant eius patroni, qua arte scire poterimus, quando loquitur *Diabolus* ex proprijs, quando autem secundum ea, quæ habet à natura, Ex nobis hoc scire non

possumus, nec ab illis interrogare valemus: si namque illos circa hoc interrogemus, eorum responsio continet eandem difficultatem, an scilicet sit data ex proprijs, an verò ex ijs, quæ habent à natura, & sic in infinitum. Prudenter ergo procedit, qui discere ab illis renuit, cum an ex proprijs, an non ex proprijs loquantur, ignoret. Ultraquamquòd nec ab ipsis veritatem dicentibus discere possumus, ut patet ex dictis, quibus pro autoritate præsent. adde, quæ ipse *D. Thomas* docet 1. p. quæst. 64. art. 2. ad 2. per hæc verba: *Actus Dæmonis est duplex, quidam ex voluntate deliberata procedens, & hic propriè dicitur actus eius. & talis actus Dæmonis semper est malus, quia etsi aliquando bonum faciat, non tamen bene; sicut cum dicit veritatem, ut decipiat, & dum voluntariè credit, & confitetur sed rerum evidentia coactus. Alius actus Dæmonis est naturalis qui bonus esse potest, & attestatur bonitati naturæ, & tamen tali bono abutuntur ad malum.* Ecce quomodo bonitate, quam habet, abutitur *Dæmon* in hominum perniciem: crede te illi, & videbis lucrum, quod ex hoc, quem præceptorem posse esse autumas, reportas.

Ad secundam confirmationem dicas, ipsos ministros *Diaboli* posse assumi à *Deo*, ut medium, quo veritatem ostendat: non enim sunt mendacij Patres, nec in malo obstinati: unde potest *Deus* illis uti ut instrumentis in nostram instructionem, *Diabolo* autem uti non potest, nisi facta dispensatione in ipsius lege, & procedens secundum absolutissimum suum dominium.

63. Arguitur secundò, & simul contra dicta replicatur: quia licet *Diabolus* cum ex se loquitur credi non debeat; si tamen à *Deo* mittatur, ut nos doceat, debet credi non virtute ipsius, qui loquitur, sed virtute eius, à quo mittitur: sed potest *Deus* *Diabolum* mittere, ut nos illuminet, & instruat: ergo potest *Diabolus* esse magister noster. Consequentia sequitur: Maior est certa; & minor non est unde impugnari possit.

64. Confirmatur: De hominibus medijs dæmonibus ad bona opera excitare, est aliquorum neohericorum opinio: sed hæc excitatio magisterium dicit: ergo Diabolus magisterium exercet circa homines.

Respondetur argumento: casum esse impossibilem, attentis ijs, quæ Deus decrevit ad hominum directionem, & eorum manuuctionem in finem supernaturalem, quæ omnia fieri statuit per Sanctos Angelos, qui omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi propter eos, qui hereditatē capiunt salutis, ut dicitur ad Hebræos 1. & hanc legem esse divinitatis immobilitate firmatam ut inferiora reducantur in Deum per superiora, ait ex D. Dionysio D. Thomas, 1. part. quæst. 106. art. 3. in argumento *sed contra*. Quamobrem Deus invariabiliter medijs Sanctis Angelis hæc facit, atque adeo implicat, quod Diabolum mittat, hæc ut exequatur. Quod eruditissime probant noster Antonius ab Annuntiatione quodlibeto 1. art. & Illustrissimus Arauxo, Thomas Hurtado, ubi supra, & plures ab ipsis citati: nos autem hanc impossibilitatem sic ex D. Thoma probamus, cuius probationis robur, ut percipias.

65. Scias: quod Angelicus Doctor, quæst. 9. de veritate, art. 2. postquam asseruit modum à Deo statutum circa illuminationem Angelorum, & hominum, explorat, an hic ordo sit invariabilis, an autem aliquando prætermittatur? Quod ut determinet, refert duas opiniones diversas sic: *Quidam enim extimant hunc ordinem ita esse firmiter stabilitum, ut numquam præter ipsum aliquid accidat sed in omnibus & sæper servetur hic ordo. Alij verò extimant ita hunc ordinem stabilem, seu stabilitum, ut secundum hunc ordinem eveniat, ut frequenter: quandoq; tamen ex causis necessarijs prætermittatur, sicut etiam naturalium rerum cursus mutatur divina dispensatione, aliqua nova causa suborta, ut patet in miraculis.* His opinionibus sic relatis primam præfert, & tres rationes assignat

dicens: *Sed prima opinio videbitur rationabilior propter tria: primò, quia cum sit de dignitate superiorum Angelorum ut per eos inferiores illuminentur, dignitati eorum derogaretur si quandoque præter eos illuminarentur. Secundo: quia, &c.* Assignat secundam rationem consistentem in eo, quod res, quod sunt propinquiore Deo, eò sunt immobiliores, ut patet vel in rebus materialibus, quia corpora inferiora, quæ maxime distant à Deo quandoque deficiunt à cursu naturali: corpora verò cælestia semper naturalem motum servāt: unde ordo cælestium spirituum, qui sunt Deo propinquissimi non est rationabile, quod aliquando immutetur. Tertia ratio est, quia etiam in rebus naturalibus, dum aliqua mutatio fit, est propter aliquid melius videlicet propter aliquid pertinens ad gratiam, vel gloriam: unde cum ordines Angelorum distinguantur statu gloriæ, non est aliquid melius, propter quod immutetur dictus ordo. Hactenus rationes D. Thomæ, ex quibus disputo sic.

Primò: non potest Deus immediatè docere Angelum inferiorem, nè derogetur dignitas superiorum: ergo, non potest Deus medio Dæmone docere homines. Antecedens patet ex prima ratione D. Thomæ, & consequentia constat à paritate: Eò, si Deus illuminaret immediatè Angelum inferiorem, derogaretur dignitas superiorum, quia ad horum dignitatem pertinet, ut, ijs medijs, inferiores illuminentur: atqui etiam pertinet ad dignitatem Sanctorum Angelorum, quod ipsis medijs homines doceantur: ergo.

Secundò sic: Ordo stabilitus, ut Angeli inferiores à superioribus illuminentur, numquam prætermittitur, quia sunt Deo propinquissimi, ut patet ex secunda ratione: ergo hæc propinquitas etiam obstat, ut immutetur ordo, quo decretum est, homines ab Angelis illuminari.

Tertiò sic: eò in ordine naturæ admittitur aliquando aliqua dispensatio: quia datur aliquid melius, propter quod fiat, videlicet gratia, & gloria, ergo

ergo cum ordo Angelici ministerij erga homines sit in statu gloriæ immutari non potest, sicut ob eandem rationem immutari non valet ordo angelicæ illuminationis Angelorum ad Angelos. Ex quibus constat mentem Angelici Præceptoris esse, quod Deus mittere non potest Dæmonem, ut veritatis doctorem; quippè eius rationes vim omnem, quam habent circa materiam, cui illas applicat Sanctus Doctor, habent etiam circa præsentem materiam. Vnde constat, negandam esse minorem argumenti quia Deus, quin suæ legis dispensatio præcedat, mittere non potest Diabolum, ut magistrum.

Ad confirmationem, quæ non tam possibilitatem, quam actum respicit, respondetur, concedendo aliquos neotericos illam opinionem habere, & quod mirare magis, esse doctrinam D. Thomæ, 1. p. quæst. 114 art. 1. dicunt: quem, si consulas, nil, in quo hæc opinio fundetur, reperies. Ibi enim solum asserit Doctor Sanctus, Dæmones impugnare homines propter invidiam, & superbiam, qua divinam similitudinem usurpantes, ministros deputant, homines ut impugnent. Hæc tamen impugnatio est à Deo solum permissivè: ordo autem huius impugnationis, hoc est, ut cedat in fructum impugnati, & in impugnantium confussionem, est positivè à Deo, qui *ordinate novit malis uti ad bona ea ordinando*. Verum est, quod ad primum concedit Angelicus Doctor, Dæmones mitti à Deo, sed hoc non est ad excitandum ad bonam operationem, sed ad puniendum peccatorem, *sicut missus est spiritus mendax ad puniendum Achab Regem Israel*. Hæc D. Thomas, sed nec verbum invenies, quod dictæ opinioni faveat.

66. Arguitur tertio: potest Deus mittere, mittit que Diabolum, ut hominum animas corporum vexatione perficiat: ergo potest illum mittere, ut homines instruat, & virtutis opera persnadeat. Antecedens constat ex ijs, quæ diximus, dum de purgatione passiva spiritus ageremus, & etiam constat ex

D. Paulus ab Angelo Satanæ colafizato; ne revelationum multitudine superbi-
ret; constat etiam ex alijs innumeris multa à Dæmone perpetientibus, ut lucrum ex tolerantia consequantur. Consequentia autem ex paritate nota videtur.

Respondetur omisso antecedenti, negando consequentiam. Discrimen est, quod sustinens Dæmonum vexationem merè passivè se habet, tam in poenis, quas patitur, quam in hoc quod est subesse illi spiritui torquenti: unde non est periculum perversionis. Aliud autem est occultæ veritatis revelationem à Dæmonibus quærere, eorumque dictis assentire; etiam si non rogentur, sed ultroneè se se offerant, & à Deo se esse missos vocitent: quia in hoc casu multum facit, si quærat à Diabolo veritatem, & licet non quærat, multum facit, si Diabolum, ut magistrum audit. Vnde periculo expositus peribit in illo. Itaque fatemur, quod Diabolus ipsam pravam intentionem habet instruens, aut torquens; verum torquens causat profectum, quem non parit instruens: quia in punitione passivè se habet patiens, ad doctrinam verò voluntariè concurrit auscultans.

67. Dices: in vitis Patrum legitur, unum ex illis à Deo ennixè petivisse, ut torqueretur à Dæmone: ergo etiam si punitiō voluntaria sit, bona est: ergo similiter auditio.

Respondetur: casum esse irregularem, ad quem supponere debemus specialem Dei motionem; atque adeo afferri non debet, ut regula, quam sequamur, ut patet sexcentis alijs exemplis. Vnde ille Asceta elationem timens credidit se posse horridum illud præcipitum præcavere, si Dæmonis manibus vapularet. Hac intentione ductus, & divina motione actus, petijt, & obtinuit, quod petijt, & etiam finem, propter quem petijt, obtinuit: siquidem salutem, quam oprabat, ex inimico suo consequutus est. Vbi notare debes: durè vexatum à Dæmone, longè esse, ut ab ipso seducatur: cuius periculum incurrit, qui illi, ut directori assurgit: unde,

unde, servatis servandis, potest flagitari tortura, minime autem magistrum.

68. Non quiescis: eò posset sine vitio vexatio à Dæmone peti, quatenus aliud medium non suppeteret, ut elatio cruciatibus vitaretur: sed suppetit aliud medium, nempe Angelus bonus, qui etiam animas sibi commissas torquere probè scit: ergo non usus est illo medio ob præcisionem, sed quia absolutè bonum est: ex quo sequitur talem petitionem fuisse omninò voluntariam.

Respondetur: quod indigens ille forsan hanc Theologiam ignorabat; atque adeò medium petijt, quod solum sibi medicamen allaturum sperabat. Fatemur itaque bonos Angelos clientes suos, sicut & malos, vexare; diversissimo tamen motivo ductos, ut docet D. Thomas in 4. dist. 21. quæst. 1. art. 1. quæstiunc. 5. dicens: *In hoc autem sæculo; quando adhuc locus pugnae est, puniuntur homines & à malis Angelis, sicut ab hostibus, ut patet de Job, & à bonis, sicut patet de Jacob, cuius nervus fœmoris Angelo percutiente emarcuit: & hoc expresse Dionysius dixit, cap. 4. de divinis nominibus, quòd boni Angeli interdum puniant.* Quæ non solùm non sunt nobis contraria, sed potius favent. Etenim in hoc, quòd est torquere homines, conveniunt Angeli boni cum malis: in hoc autem, quòd est eos dirigere, prorsus differunt. Id, in quo conveniunt, est bonum, eò que appeti potest. Consideremus ergo virum illum metuentem, nè in superbiam ellatum Diabolus devoraret: cui pressuræ occurrit, ut medium idoneum, vexatio à spiritu superiori. Hic potest esse vel bonus, vel malus: quod si petens sciebat, potuit eligere: in quamcumque enim partem se inclinaret, rem bonam flagrabat. Si autem hoc cum latebat: videns non rarò Deum mittere spiritum malum, ut eius oppressione animæ profectui consulatur, petijt à Deo, numine ipso inspirante, ut cum illo eo remedio uteretur, quo cum alijs utebatur. Quod, ut dictum est, obtinuit,

& eo obtento, remedium à se quæsitum invenit.

69. Persistis adhuc: quia iste scivit, Deum aliquando mittere Dæmonem torquentem, petijt sibi Dæmonem vexantem: sed ut ex supra dictis patet, etiam Deus aliquando mittit Dæmonem veritates aliquas edocentem. Ergo possumus à Deo illum petere.

Respondetur negando consequentiam: discrimen est, quò ultimum non fit à Deo, nisi in sua stabilita lege dispensante, & suo altissimo dominio procedente, & quæ sic à Deo fiunt, peti cordatè non possunt; sicut non potest peti salvatio collectionis hominum, nec damnatorum salvatio.

70. Arguitur quartò: ex multis casibus, in quibus Dæmon visus est habitum pœnitenti homines ad virtutem promovère, & à peccatorum fœcibus revocare, iam suggestum ascendens & prædicans adeò apostolicè, ut ex eius verbis uberem lachrymarum copiam audientes dederint: iam alia exequens directoris spiritualis propriissima: ita refert Sanctus Antoninus, ut testatur Illustrissimus Arauxo, ubi supra. Insuper tempore D. Gregorij fuit Romæ Dæmon concionator, qui per octo continuos dies publicè prædicavit. Itidem in conventu quodam D. Francisci fuit Dæmon per duorum annorum spatium habitu religioso indutus, toto que illo tempore in conversione avari cuiusdam hominis occupatus. Infinita omittens, affero denique, quòd in vitis Patrum, me legisse memini: videlicet, in quadam villa, eius habitatores diebus festivis conveniebant ad audiendum sacrum in unicam Ecclesiam, quæ ibi erat, sicut sacrum etiam erat unicum: ad illud audiendum properabat quisque ductus sua devotione, & obligatione ei interfendi: non enim cymbalum erat, cuius sonitu convocarentur. Ad illum locum Diabolus venit forma humana, & habitu servili: prætio statuto, servire promisit cuidam ipsius loci diviti. In eius domo mansit diebus plurimis, in quibus totam suam activitatem posuit, ut cymbalum fieret,

ut, eo audito, fideles ad sacri auditio-
nem convenirent. Quo consequuto,
disparuit: sed ex his casibus constat,
Dæmonem animarum salutem procu-
rare, verbis que spiritualibus suadere,
quod in ultimo evidens est, plures enim
rationes convenientiæ proponeret, ut
cymbali fabrica exqueretur: Et sanè
cum habitatores loci illius nescirent,
qua hora sacrum incipiebat, multi sine
illo necesse erat manere, quod incon-
veniens in favorem animarum, cym-
balo facto ex Diaboli persuasione, vi-
tatum est.

71. Confirmatur primò celebri
alio casu relato in nostra historia libro
2. cap. 25. num. 4 ubi refertur, quod
Venerabilis illa Heroïna Catharina à
Jesuiam monialis, dum quadam nocte
oraret, Dæmonem vidit sub gryfi dis-
formi forma incendia per os eiaculan-
tis. Virgo imperterrita imperavit illi,
ut in locum suum abiret. Cui caco
Dæmon respondit: nil minus me fa-
cturum speres, usque dum te in abyssum
transferam, mea enim es. Et motivum
virgini deposcenti, respondit Dæmon
horridum clamorem fulminans: no-
llem tibi hanc notitiam ministrare,
verùm desuper comprimor, ut moras
rumpam, & loquar. Tunc virgo de
sua salute sollicita illum adiuravit in
virtute Jesu-Christi Nazareni, ut sine
mendacio diceret, quæ Deus revelare
imperabat. Ad quod Dæmon respon-
dit: Ego dominium habeo supra omnes
quot quot lustrali aqua expiati non
sunt, de quorum numero absdubiò es,
quia aqua, qua baptizata fuisti, rosacea
erat, & hæc dicens torvè gemebundus
disparuit. Ille est casus, & quidem val-
de singularis, quo melius fundatur op-
posita opinio, quàm dictis vetularum,
sagarumque quibus non semel patroni
eius utuntur, ut videre est apud cita-
tum Hurtado.

Hic enim habemus Virginem
Deo charissimam cum Dæmone lo-
quentem, cum sine potestate adiuran-
tem, ab eo veritatem inquirentem, ac
demum iuxta notitiam à Dæmone
habitam operantem: siquidem explo-

rata re, inventum est, Dæmonem vera
loquutum: atque adeo baptizata, tunc
fuit virgo illa tot signis antea fulgens,
tot que virtutibus micans.

72. Confirmatur secundò: quia
Exorcistæ frequenter à Dæmone veri-
tatem explorant, eum interrogantes de
multis: ergo potest ab illo veritas
sperari.

Respondetur argumentò: primò,
Deum suo altissimo dominio utentem
potuisse mittere Dæmonem ijs casibus,
ut nihil faciendum omitteret in bonum
illorum, qui Deum ipsum vocantem,
& suos Sanctos Angelos salubria con-
silia offerentes, contemnebant. Ipsum
salutis inimicum fecit ministrum salu-
tis, ut sic clariùs vinceret, cum iudica-
ret. Sed benè nota, quod Dæmonem
audientes in illis, vel similibus casibus,
vel cognoscunt Dæmonem esse, qui
loquitur, vel non? Si non cognoscunt,
non peccant eum audiendo, & cum eo
sermocinando: putant enim se audire,
& loqui cum Sacerdote, vel Religioso,
cum viro probo. Si autem sciunt lo-
quentem esse Dæmonem, rursus inqui-
ro: Vel constat missum à Deo esse, vel
non? Si non constat, nec seriò cum illo
loqui, nec illum ut magistrum audire
possunt: quia, ut egregie ait Caietanus
2. 2. quæst. 90. art. 2. *Habet autem
rationem socialis actus perfectè uti Dæ-
monis voluntaria confabulatione servi-
tio, doctrina, & similibus. Hæc enim
sociales sunt vitæ.* Videatur ibi Sanctus
Thomas quæst. 92. art. 2. Vnde quam-
quàm Diabolus apostolicè concione-
tur, vitandus est, quia latet anguis in
herba, ut ex dictis patet: & si habentes
Prophetas, quos audiât, Lazari prædi-
catione non indigent, multo minùs
egebunt prædicatione Diaboli: eò que
non est præcisio cogens, ut hæc fiant.
Si autem constet mitti à Deo, tunc
audiri debet, sed eius dictis fides danda
non est, sed numini per ipsum loquen-
ti. Nec enim Balaam asinæ credidit,
sed numini organum illud irregulare
assument. Quod enim facit irrationa-
litas bruti, ut non credatur, id facit obs-
tinati malitia, ut ipsi fides non detur.

Sed

73. Sed age : sufficiet ne Dia-
bolus credatur à Deo missus , quod ipse
asserat se missum à Deo esse ? Minimè ,
quamquàm iuramento affirmet : requi-
ritur tamen ut illa missio a Deo creda-
tur , quod ipse se missum dicens , signum
sue missionis exhibeat , ut statuit Inno-
cētius tertius in capite *cum ex iniuncto
de hæreticis* ubi ait : *Quòd cum interior
illa missio sit occulta , non sufficit cui-
quam nudè tantū asserere , quod ipse sit
missus à Deo , cum hoc quilibet hæreti-
cus asseveret : sed oportet , quòd adstruat
illam invisibilem missionem per opera-
tionē miraculi , vel scripturæ testimoniū
speciale . Vnde cum Dominus vellet
mittere Moysen in Egyptū ad filios
Israel , ut crederent ei , quòd mitteretur
ab ipso , dedit ei signum . ut converteret
virgam in colubrum , & virgā iterum
reformaret . Joannes quoque Baptista
speciale sue missionis testimonium pro-
tulit de scriptura dicens : Ego vox cla-
mantis in deserto . Ecce quid facere de-
bet , qui se missum à Deo dicit , & si hæc
non facit , velut lupo rapax ovis vesti-
mento circumdatus respuatur .*

Respondetur secundò : quòd in
nullo eorum eventuum Dæmon Dei
minister fuit , sed ipse sub larva viri
virtuosi exteriùs prædicabat . suggerens
interius omni efficacitate , ut eius præ-
dicatione contempta , gravior foret
auditorum culpa . Et etiam , quia eius
sermonibus , & sanctitate ficta , plures
faceret ad se venire , quos demùm præ-
cipitaret . Hoc eius genium est , & secun-
dum illud dicimus processisse . Per quæ
respondetur ad tres primos illos casus .

Ultimus , qui maiorem diffi-
cultatem continere videtur , est index cla-
rissimus astutiarum , quas dæmon in
hominum perniciem machinatur . Erant
siquidem in illo loco multi , qui tempus
Missæ prævenientes , templum multo
ante adibant , & totum illud spatium
sacrum antecedens orationi , deprecæ-
tionibus que vacabant : & fervore ex
hac oratione collecto Missam omni at-
tentione audiebant . Erant & alij , qui
Missæ tempus etiam prævenientes , tē-
plum adibant , & ante eius fores , usque

A Spiritu Sancto,

dum Sacerdos ad altare accederet , con-
sistebant ; ibi se se videbant , & reci-
procè consalutati de rebus occurren-
tibus loquebantur , quo fiebat , quòd
sacrum non sine attentione audirent :
quia cum iam extra templum loquuti
fuissent , in templo devoti erant . Hæc
omnia agrè ferebat inimicus , & ut illa
vitaret cymbali constructionem sug-
gescit eo animo , uti ipse postmodum
compulsus , fassus est , ut omnes domi
manerent , usquedum cymbalum ti-
niens signum daret . Ex quo oriebatur ,
quod primi orationi non vacarent ante
sacrum , & secundi , cum ante Missam
non loquuti fuissent , in ipsa confabula-
rentur . Huc tendunt bona consilia
diaboli , vel ipso , invito tamen , faten-
te : vide si te illi credere expediat .

Prima confirmatio casum conti-
net absdubio singularissimum : in quo ,
attentis omnibus circumstantijs , cense-
mus Deum suam legem dispensasse ; &
sic fecit , diabolum , renuente ipsius
obstinata malitia , vera loquutum in
illius sibi dilectissimæ favorem . Nec
Venerabilis Virgo dæmonis dictis cre-
didit : Ex ijs tamen occasionem sump-
sit , ut veritatem exploraret , & viden-
tes illi , ad quos hoc spectabat , vera esse .
quæ dæmon , numine impelente , dice-
bat , Baptismi collationem decreve-
runt . In quo non ut magister habitus
est diabolus , aliter factum fuisset , quod
consulebat , sine illa prævia proluxa in-
quisitione . Ut autem hæc fieret , fuit
sufficiens motivum : tum , quia ipse , qui
potenter diabolum vera loqui compul-
sit , explorandum fundamentum inspi-
ravit : tum , quia res erat summè ardua ,
& in his rebus nulla circumstantia , quæ
bonum exitum iubare possit , contemni
debet . Vnde Alvarez , 1. 2. quæst. 76.
art. 2. disp. 113. ait . *In rebus magni
momenti , & valde dubijs maior dili-
gentia est adhibenda .*

Et ipsa verè Venerabilis Virgo
cum dæmone loquuta non peccavit :
quia primò aspectu illum in tartara ite-
maturare iussit . Postea noscens rem
magni momenti Deum eo medio pande-
re decrevisse , audivit , & paucissima
dixit ,

duxit. In quo peccatum non adest: adesse tamen, si seriò cum eo sermonem texeret; si eum, ut magistrum consulere; vel si ipsi docenti se mitti à Deo crederet, sine eo quod litteras irrefragabiles sui muneris exhiberet; quæ, ut diximus, sunt miraculum certum, aut sacra Scripturæ textus. Hæc, si data fuissent, peccasset: sed non peccavit, quia longè aliter res se habuit. Egregiè hæc docet D. Thomas 2. 2. quæst. 95. art. 4. ad 1. dicens: *Aliud est autem inquirere aliquid à Dæmone sponte occurrente quod quandoque licet propter utilitatem aliorum: maxime, quando divina virtute potest compelli ad vera dicenda: & aliud est Dæmonem invocare ad cognitionem occultorum adquirendam*

ab ipso. Hæc virgo hæc, in qua suppono Dei virtutem, ut virtute Dei cum dæmone loqueretur, loquuta est cum eo *spontè occurrente*, & sic per Baptismi receptionem dubij anxietatem evasit.

Ad secundam confirmationem: concedimus in Ecclesia dari virtutem expulsi- relati ad dæmones, & compulsi-: atque ideo sicut media prima virtute proceditur ad expellendum ipsum; ita media secunda compellitur, ut verum loquatur. Caterum hæc virtus compulsi- non extenditur ultra id, quod pertinet ad exorcismos. Quod si aliquis media hac virtute diversum aliud quærat, virtute compulsi- non utitur, sed abutitur, unde ex hoc nihil sequitur contra nos.

QVÆSTIO QVINTA.

Vtrum homo possit esse hominis director?

HAbemus ex quæstionibus prima. & tertia Deum, & Angelum bonum esse hominis Magistros, ultra quos aliù requiri pluries supposuimus; & quæstione sequenti firmabimus. Hic autem alius, qui requiritur, debet esse diversus à discipulo, ut vidimus quæstione secunda; & non potest esse Angelus malus, ut diximus quæstione præcedenti: Est ne alius homo hic alius, qui præter Deum, & bonum Angelum hominis Magister esse potest?

S. I.

Proponitur, & probatur affirmativa conclusio.

74. **A**sertio nostra: *Homo potest esse, & est hominis Magister, & director.* Conclusio hæc est ita certa, ut Authores, qui illam defendunt, referre penitus superfluum sit. Illam, licet obiter, probant nostri Salmant. tract. 21. disp. 4. dub. 4. num. 56. ex D. Thoma 3. part. quæst. 72. art. 4. ad 1. insuperque probatur sic primò ex modò dictis: Etenim homo potest

instrui ad practicam mysticæ Theologiæ ab alio, quàm à Deo, & à bono Angelo: sed hic à quo instrui potest, non est ipse homo instructus, nec est Angelus malus: ergo est alius homo. Consequentia constat: non enim remanet alius, à quo dirigi valeat homo, ut de se patet. Maior autem, & minor ex locis citatis notæ sunt.

75. Deinde probatur conclusio ratione desumpta ex Scriptura sacra & ex D. Thoma 1. 2. quæst. 111. art. 1. ad 4. quæ sub hac forma proponitur: In Ecclesia datur gratia gratis data iuxta D. Paulum 1. ad Corinth. 12. sed gratia hæc datur ad alios instruendum, & mysticè dirigendum in Deum: ergo in hominibus datur id, quo possint alios mysticè in Deum dirigere. Probatur minor primò ex illa differentia versante inter gratiam gratum facientem, & gratis datam: quia prima respicit proprii subiecti unionem cum Deo: secunda verò respicit extranei subiecti instructionem. Secundò probatur ipsa minor ex eodem Apostolo dicente ibi de gratia gratis data, ut explicat D. Thomas, art. 1. citato: *Vni-*
cuique

cuique datur manifestatio, prout ad utilitatem, scilicet (ait D. Thomas) aliorum. Probatur tertio illa minor ex eodem Angelico Præcept. dicente inibi: *Gratia est duplex, una quidem per quam ipse homo Deo coniungitur, quæ vocatur gratia gratum faciens. Alia verò per quam unus homo cooperatur alteri ad hoc, quod ad Deum reducatur.*

76. Confirmatur: qui alteri occulta pandit, ducit que sine errore per viam ignotam sibi, illum absdubio docet: potest homo arcana viæ spiritualis homini pandere, illum que per hanc difficilem viam dirigere: ergo potest illum viam spiritus edocere. Cætera constant, & probatur minor: quia gratia gratis data ad hoc deservit, ad hoc que à Deo communicatur hominibus, ut ait Angelicus Doctor, art. 4 iam citato dicens: *Gratia gratis data ordinatur ad hoc, quod homo alteri cooperetur, ut reducatur ad Deum. Homo autem ad hoc operari non potest interius movendo (hoc enim solius Dei est) sed solum exterius docendo, vel persuadendo, & ideo gratia gratis data illa sub se continet quibus homo indiget ad hoc, quod alterum instruat in rebus divinis.* Verùm in re adeò clara amplius immorari non licet.

§. II.

Respondetur argumentis.

77. **C**ontra conclusionem argui, tur primò: In patria homo hominem non docebit: ergo nec in via. Antecedens patet ex illo Jeremiæ 31, ubi dicitur: *Non docebit ultra vir proximum suum, & vir fratrem suum.* Et consequentia probatur: quia si in via homo hominem doceret, in patria prosequeretur hæc doctrina, quia status beatitudinis nullam cum hoc dicit oppositionem, ut patet in Angelis, qui suum Magisterium in beatitudine conservant: ergo.

Respondetur negando consequentiam: Ad probationem negetur antecedens. Ad probationem insertam dicas, quòd cum ad Angelos cura universi pertineat, propterea eis fiunt reve-

lationes circa universi constitutionem: cessante autem cura universi, pariter & illuminatio cessabit. Est doctrina D. Thomæ 1. part. quæst. 106. art. 4 ad 3. ubi ait: *Vsq̃ue ad diem Iudicii semper nova aliqua supremis Angelis revelatur divinitus de his, quæ pertinent ad dispositionem mundi & præcipue ad salutem electorum. Unde semper remanet, unde superiores Angeli inferiores illuminent.* Illuminatio ergo hominis ad hominem comparatur illuminationi Angelicæ usque ad finem mundi. Ast sicut post mundi finem non erit illuminatio inter Angelos; sic post exitum non erit inter homines Magisterium. Sed sicut ante mundi finem durabit Angelorum illuminatio; quia usque tunc erunt administratorij spiritus: Ita, & in via perseverat hominum erga homines instructio.

Et hæc doctrina clarè colligitur ex verbis Jeremiæ in contrarium adductis: loquitur enim Propheta, ut ipsam argumentum vult, de hominibus beatis, de ipsis que sermonem faciens ait: *Non docebit ultra vir proximum suum.* Ergo si ultra non docebit; prius docebat: aliter enim quid novum Propheta diceret. Ratio autem, ob quam in patria cesset ista hominum illuminatio, non est, quia absolutè pugnet cum statu beatitudinis, ut convincit paritas Angelorum: sed quia beati non curant de hoc universo, ut iam supra vidimus. Et quæ ad ipsos attinent, vident, vel in Verbo, vel eo modo, quo ipsis nostræ orationes innotescunt.

78. Arguitur secundò: Homo non potest hominis intellectum illuminare: ergo non potest hominem docere. Probatur antecedens: Ostendere aliquid alicui sibi ignotum per modum loquutionis non est illum illuminare: sed homo, cum dat alicui notitiam alicuius veritatis sibi ignotæ, facit hoc per modum loquutionis: ergo illum non illuminat. Consequentia sequitur, & maior est D. Thomæ, 1. p. quæst. 107, art. 2. ubi docet: Hominem, & Angelum inferiorem non docere Angelum superiorem, cum ei dant notitiam ali-

cuius veritatis, ut est secretum cordis, &c. Quia hæc notitia non est per modum illuminationis, sed loquutionis. Probatur autem minor ex eodem Angelico Doctore in 2. dist. 9. quæst. 1. art. 2. ad 4. ubi ait: quod modus, quo unus homo præbet ignoti notitiam alteri, *est non per modum illuminationis, sed loquutionis.*

Respondetur negando antecedens: Ad probationem negetur minori: Ad huius probationem dicatur: D. Thomam citato loco solidissimè iuxta subiectam materiam processisse. Docuerat enim modum, quo Angelus superior sibi inferiores docet; videlicet medio lumine, *quod superuenit ad confortationem connaturalis luminis, cui similatur in visu corporali lumen solis, vel candele; & sic potest Angelus alium Angelum, vel etiam hominem illuminare ad aliquid cognoscendum, non autem homo sic docere potest, cum in eo lumen intellectuale debilissimè recipiatur.* Ex quibus, & alijs ibi dictis habes, modum docendi aliquem esse duplicem. Primus præstando lumen: secundus ostendendo visibile. Primus modus bipartitur: nam lumen potest præstari absolutè, & hoc solius Dei est, qui solus lumen infundit. Vel ipsum lumen iam præstitum confortatur, ut possit post confortationem percipere, quæ ante illam non valebat: Et hoc faciunt Angeli cum homine & inter se: siquidem confortant inferiorum lumina, non aliquid physicum eis imprimendo, ut modò ex nostris Salmanticensibus, & communi Thomistarum suppono: sed intelligibile iam ab ipsis dearticulatum, seu particularizatum illuminando, ut sic inferior illud attingere valeat: ad eum modum, quod Sol visum illuminare dicitur, non quia in eo aliquid causet, sed quia visibilia illuminat, ut possint à visu attingi. Et hoc modo non potest homo hominem illuminare; tum ob rationem iam à D. Thoma assignatam: tum etiam, quia ipse Doctor Angelicus in ipsa 1. part. quæst. 117. art. 1. in corpore ait: non posse hominem alium hominem illu-

minare, quia omnes humani intellectus eiusdem naturæ sunt.

Posito ergo, quòd hoc modo; qui absolutè dicitur illuminatio: vel quia præbetur, vel quia confortatur lumen, non potest homo hominem docere. Prosequitur D. Thomas dicens: quòd etiam alium docet, qui ei intelligibile proponit, & advertit esse duplex genus ignorantiae intelligibile: nam sunt aliqua intelligibilia, in quorum cognitionem potest intellectus pervenire, per hoc solum, quòd ei proponantur, & tunc *ipse proponens docere dicitur*, ait Angelicus. Sunt alia intelligibilia magis arcana, in quorum cognitionem venire discipulus non potest, quanvis ipsi proponantur, nisi manducatur per aliud, quod sibi notum est: videlicet: quia vel medijs aliquibus propositionibus minùs abstractis, & universalibus, vel medijs aliquibus exemplis, venit in cognitionem veritatis: *Et qui hoc magis notum ei proponit docere eum dicitur*, ait D. Thomas concludens: *& his duobus modis homo docere dicitur, & hæc doctrina est non per modum illuminationis, sed locutionis.* Quorum verborum sensus venandus est ex præmissis: quippè hominis doctrina dicitur esse *non per modum illuminationis, sed locutionis*; quia cum lumen intellectus humani sit adeò debile, & aliàs intellectus unius hominis non sit superioris naturæ, quàm intellectus alterius, propterea illuminare non potest obiecta reddendo ea lucida: potest tamen obiectum proponere ignorantanti; potest etiam ostendere ordinem, qui est inter principia, & conclusiones, quo has non solum virtualiter, confusè que in principijs attingat; verum, & clarè in se ipsis formaliter cognoscat. Quod sanè illuminare est; qui enim facit, intellectum veritatem cognoscere, illum illuminat; non tamen dicitur illuminatio, quia hoc reservatur illi doctrinæ, quæ traditur vel præbendo lumen, vel confortando potentiam: & quia sic non est doctrina humana, dicitur esse per modum locutionis.

obstant Vbi notare debes : Angelicum Doctorem non negasse hominum doctrinam esse illuminationem, nec asseruisse locutionem esse, sed dixisse esse *non per modum illuminationis, sed per modum locutionis*, quod valde diversum est. Est enim illuminatio manifestatio illa veritatis: cæterum quia non fit ad modum perfectæ illuminationis, illuminatio non dicitur. Non est nuda locutio, sed quia fit ad modum locutionis, locutio asseritur. Esse tamen locutionem media qua intellectus discipuli confortatur tenendum omnino est cum eodem Angelico Præceptore eadem, 1. part. quæst. 117. art. 1. in fine corporis ubi ait: quod homo docens, *confortat intellectum addiscentis non quidem aliqua virtute activa quasi superioris naturæ. sicut supra dictum est de Angelis illuminantibus, quia omnes humani intellectus sunt unius gradus in ordine naturæ; sed in quantum proponit discipulo ordinem principiorum ad conclusiones, qui forte per se ipsum non haberet tantam virtutem collectivam, ut ex principiis posset conclusiones deducere.* Vbi & hominem intellectum discipuli confortare, atque adeò illuminare, asserit D. Thomas, & notissimum discrimen inter illuminationem, seu confortationem humanam, & Angelicam statuit. Atque adeò per hoc, quod homo proponat homini modo dicto, intelligibile sibi ignotum, illum docet.

79. Sed contra, & arguitur tertio: homo proponit Angelo inferiori, & hic suo superiori intelligibile, quod sine hac propositione cognoscere non possent: ergo vel homo docet Angelum, & Angelus inferior suum superiorem, vel homo hominem non docet. Antecedens constat: quia homo proponit Angelo, & hic suo superiori cogitationem proprii cordis, quæ cogitatio nunquam ab eis cognosceretur sine habentis propositione: & consequentia legitimè inferri videtur.

80. Confirmatur primò: veritas ipsa, quam homo ostendit Angelo, est, quam Angelus ostendit homini: ergo

vel uterque, vel nullus docet. Consequentia videtur nota; & antecedens patet: quia veritas, sive ab Angelo, sive ab homine proponatur, eiusdem naturæ est.

81. Confirmatur secundo: *Quia veritas est lumen intellectus*, ait D. Thomas, quæst. 117. citata, art. 2. Ergo à quocumque veritas reveletur, illuminat intellectum eius, cui fit revelatio: ergo cum ab homine proponitur Angelo, debet esse illuminatio, vel non erit cum ab Angelo proponitur homini.

Hoc argumentum cum suis confirmationibus difficultatem continet multum pulverem concitantem in præsentia materia, ut illam foeliciter valeas superare: scias ex nostris Salmant. tract. 7. in annotatione ad art. 2. 1. p. quæst. 107. quod ut manifestatio conceptus habeat rationem illuminationis, debet manifestari veritas, ut veritas formaliter est: sinamque veritas manifestatur, & non ut formaliter veritas, dabitur quidem locutio, non autem illuminatio. In declarando verò quid sit manifestare veritatem, ut veritas formaliter est, consistit tota difficultas.

Igitur ad hoc duo desiderantur: primum est, quod veritas manifestetur à lumine superiori. Secundum est, quod manifestetur veritas, prout explicat dependentiam à prima veritate, quæ creatæ veritatis norma est. Requiritur primum, quia ex terminis ipsis implicat, quod lumen inferius, vel æquale, possit lucem conferre habenti æquale, vel superius lumen: quippè docere, & illuminare, supponunt illuminantem in actu, & illuminabile in potentia, ut vel ipsæ voces clamant. Est autem omnino repugnans, quod superius, vel æquale lumen, sit in potentia relatè ad lumen æquale, vel inferius: unde necessariò exigitur dicta superioritas ad illuminationem Angelorum inter se, & respectu hominum, cuius signum evidens est, quod veritatis revelationes descendentes à prima veritate usque ad homines transeunt per Angelos intermedios, servata sem-

per eorum superioritate: quod si non requireretur lumen superius in illuminante, ad quid immutabilis ille ordo? Siquidem ut aliquid revelaretur Sera-phino, posset fieri illuminatio, medio Throno, vel Archangelo: hoc non fit, nec fiet unquam: ergo signum est, quod requiritur dictum superius lumen.

Huius contrarium evenit inter homines, frequentissimè enim videmus, discipulos suos Magistros superare in lumine intellectivo. Isti tamen, licet inferioris luminis. Magistri sunt: quia cum homines scientias proprio sudore habeant, potest in habente lumen inferioris scientia supponi, & secundum illam est in actu, eoque perficere potest habentem perfectius lumen, sed non scientiam. Atque hinc etiam patet veritas illius, quod supra nobis dicit D. Thomas, scilicet Magisterium humanum esse per modum locutionis: quia cum non prærequirat in Magistro lumen intellectivum perfectius, sed solum perfectam habitationem rei, quã docet: docet quidem, sed non per modum illuminationis. In Angelis verò, cuius elevata respublica modo proprio suæ celsitudinis regitur, servatur altior docendi stylus: nec aliter, nisi eo servato, datur communicatio veritatis, ut veritas formaliter est.

Secundum, quod, ut manifestetur veritas, ut est formaliter veritas, requiritur, est, quod ipsa veritas manifestetur, prout explicat dependentiam à prima veritate. Et hoc non aliter fit, nisi servando prædictum ordinem, hoc est, quod illa veritas communicetur, prout dicit provenire à Deo, ut primo eius communicante. Est dicere: quod sit veritas, quam, priusquam Angelus illam homini communicet, habeat ipse Angelus sibi communicatam à Deo. Plura circa hæc videre potes apud laudatos Salmanticensis ad citatum, art. 2. Ex quibus ab objecta patet.

Respondetur ergo ad argumen-

tum concessio antecedenti, negando consequentiam pro utraque parte: Veritas enim, quam Angelus superior suo inferiori & homini manifestat, est verè illuminatio: ipsa autem veritas ut manifestatur per hominem Angelo & per Angelum inferiorem suo superiori, illuminatio non est. Discrimen consistit in eo, quod manifestatio interioris ad superiorem non est manifestatio veritatis, ut formaliter veritas est: tum quia non est à lumine superiori: tum etiam, quia non explicat dependentiam à prima veritate: ut enim illam explicaret, talis veritas deberet descendere à prima veritate, & transiens per omnes spiritus intermedios, pervenire ad illum, cui veritas illa revelatur, quod in præsentia non evenire, ipsum argumentum supponit.

Ut autem hanc doctrinam penitiùs calleas: memento, quod Angelus, licet sit in potentia ad veritates supernaturales, quas Deus revelat: habet tamen perfectissimam notitiam omnium veritatum naturalium. Nec obest, quod cordis arcana non penetret, quia hoc non est ob defectum luminis, & specierum, sed quia illa veritas non est de ad ipsum spectantibus; propterea que illam non cognoscit, usque dum homo sua illam locutione revelet. Cæterum homo est in potentia ad plurimas veritates naturales, quas sibi alius homo proponit, eoque eius Magister est.

Ad primam confirmationem respondetur: veritatem illam non esse formaliter eandem; quia, dum Angelus illam homini revelat, est ut formaliter veritas, quod non habet, dum homo illam Angelo proponit, ut patet ex dictis.

Ad secundam confirmationem respondetur: tunc veritatem esse lumen intellectus, cum communicatur, ut est formaliter veritas, dum autem aliter

communicatur, lumen non est, sed locutio. Termini patent ex dictis.

QVÆSTIO SEXTA.

Vtrum Asceta debeat hominem Magistrum habere?

PLura in rerum natura dantur, ad quæ nullus tenetur: unde ex quo detur in hominibus potestas ad homines instruendos, ut vidimus quæstione præcedenti non habetur, an huic humano Magisterio homo subijci teneatur? Et hoc est, quod in præsentī exploramus. Nec loquimur de debito secundum quid, seu de obligatione ad melius esse: sic enim certius est, quam quod maximè, Ascetam requirere humanum Magisterium, cuius luce facilius difficilimi itineris tenebras superare queat. Loquimur autem de obligatione simpliciter tali, supposita tamen providentia, & modo, quibus Deus nūc nos ad cœlestia vocat: nec diffitemur posse alias aliter evenire. Vnde quarimus: An qui viam spiritualem lustrat, teneatur habere Directorem humanum, ita quod sine illo consequi non valeat, quod optat.

§. I.

Vera sententia proponitur.

82. **N**ostre conclusio: *Ambulās per viam spiritus debet hominis directioni subesse.* Sic sentiunt omnes, qui mystica documenta tradidere. Sic docet D. Thomas ad illa verba Canticorum: *Indenerunt me vigiles.* Seraphica Mater nostra miratur circa hoc; & Extaticus noster Parens, locis infra citandis. Probatur ergo primò conclusio ex sacra Scriptura: nam apud Eccles. 32. v. 24. dicitur: *Fili sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebis.* Vbi tanquam infallibilis proponitur error, de quo pœniteat illum, qui sine Directore operatur. Vnde ad vitandum tale præceptum, requiritur ductus Magistri spiritualis. Simile est, quod filio suo præcepit bonus Pater Tobias dicens:

Consilium semper à sapiente perquire. Semper directione uti præcipit: quia non est tempus, nec est res, quam cum Directore conferre non debeat, qui in spiritali itinere errare non vult. Sic ergo promissum habet divinum auxilium pro foelici exitu, dicente Christo Domino: *Vbi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo ibi sum in medio eorum.* Scilicet explicat noster Extaticus Parens, lib. 2. ascensus, cap. 22. *Aclarando, y confirmando en sus cora- zones las verdades de Dios.* Id est: *In cordibus suis declarans, confirmans que veritates Divinas.* Vbi notatu dignum est cum eodem Parente nostro inibi, non dixisse Christum, ubi fuerit unus. ibi sum: *Para dar à entender, que no quiere Dios, que ninguno à solas se crea para si las cosas, que tiene por de Dios, ni se confirme, ni aun asirme en ellas sin el consejo y gobierno de la Iglesia, ó sus Ministros, porque con este, solo no estará el aclarandole y confirmandole la verdad en el coraçon y assi quedará en ella flaco, y frio.* Est dicere: ut ostenderet, quod nemo in sui spiritus causâ potest esse iudex. Vnde adire debet Ecclesiam, è cuius ministris unum feligat, per quem instruat, & in occurrentibus dubijs determinetur.

83. Discursum mirè confirmat, ac pariter conclusionem probat dictum Ecclesiast. cap. 4. *Væ soli, quia cum ceciderit, non habet sublevantem se.* Vbi necessitatem Directoris docet iuxta nostrum Seraphicum Doctorem, ubi supra. *Væ* comminatur Directorem non habenti, à quo *væ* ut Asceta immunis sit Directorem quærat. Prosequitur cœleste oraculum: *Quia cum ceciderit, sat foret, ut Directoris necessitatem fundaret, dicere: Quia si ceciderit.* Ex quo enim cassus in re tanti momenti timeamus, de remedio providere

ro tenemur, sed aliquid plus textus continet, non ponit ruinam conditionatam, sed certò futuram, *cum ceciderit*: certò enim cadit, qui per viam spiritus solus vadit: & post casum habet aliud malum peius, quo gravetur; siquidem solus cum sit, in statum pristinum reddere non potest, quia non *habet sublevantem*. Constituitur in miserabiliore statu, quàm ille, qui tot decadibus suæ salutis casum in Piscina deplorabat: ille enim in cœno infirmitatis corporeæ volutabatur: hic autem in peccati ergastulo detinetur: Vterque non potest surgere, quia non habet hominem: Verùm hoc ipsum, in quo conveniunt, est in quo maximè discriminantur. Ille enim hominem non habebat, quia non poterat; hic hominem non habet, quia illum habere renuit, & hoc est suæ miseriæ præcipuum caput, à qua surgere non speret, quia non *habet sublevantem se*. immò, qui magis, ac magis illum præcipitet, habet: cum verum sit illud D. Bernardi serm. 77. in Cantica: *Seductori dat manum, qui dare dissimulat Præceptor.*

84. Pluribus alijs in locis Scriptura sacra hanc nobis veritatem commendat. Illam D. Thomas, ut iam vidimus, iussam cognovit in illo ex canonicis: *Indvenerunt me vigiles*. Ipsam D. Chrysostomus traditam fatetur apud Eccles. 6. ubi dicitur: *Multi pacifici tibi sint, & Consiliarius sit tibi unus de multis*. Et, ut ne aliquis hæc non præcepti, sed consilij esse arbitraretur, ait ipse Chrysostomus, Homilia 5. de laudibus Pauli: *Consiliarijs omnes opus habent, etiamsi Moyse conferri possint*. Quæ omnia tam perspicuè necessarium esse Directorem clamant, ut oppositum sustineri non possit.

85. Nec solum sacra Scriptura, eiusque Interpretes Sancti Patres, in hanc veritatem conspirant: Verùm etiam ab ipsis Ethnicis edocetur, Aristoteles 6 Ethicorum, cap. 11. ait: *Oportet attendere Expertorum, & Seniorum, & prudentium doctrinam. In indemonstrabilibus enuntiationibus, & opinionibus, non minùs quàm demonstrati-*

bilibus: propter experientiam enim videntur principia. Si namque, ut error non incuratur in cognitione alicuius veritatis, cuius principiorum cognitionem omnes habent per lumen inditum, recurrendum est ad Magistrum: quantò magis non debet sine Magistro procedere, qui veritates supernaturales sequitur, quarum utilissimæ assecutioni tot obstant difficultatum monstra, tot periculorum furia!

86. Non omitam Santissimum Doctorem S. Vincentium Ferrerium, qui tractatu de vita spirituali ait circa præsentem materiam, quid tenere debeamus, verbis adeò perspicuis, ut tergiversari non possit: sic ergo loquitur: *Nunquam Christus suam gratiam ministrabit si homo habet à quo possit instrui, & deduci, & negligit, vel non curat alterius ducatum amplecti, credens sibi sufficere, & posse investigare, & invenire, quæ sunt utilia ad salutem* Quo nihil proprius, elegantius vè, pro hac materia dici potuit.

87. Probatur denique nostra assertio sequenti discursu gravissima autoritate fundato: Impossibile est hominem sine hominis directione posse consequi perfectionem: ergo necessaria est directio hominis, ut homo perfectionem consequatur. Consequentia est innegabilis, & antecedens probatur ex nostris Constitutionibus 1. part. cap. 18. num. 5. ubi dicitur: *Cum impossibile sit (iuxta probatissimam, & verissimam Patrum sententiam) quenkumque eorum, qui sub obedientia vivunt, absque spiritualis Magistri ductu, ad perfectionis metam pervenire*. In qua autoritate ponderandum est, authorem expertissimum asseverare, impossibile esse consequi perfectionem sine ductu directionis humanæ, & hoc asserit esse dictamen Patrum probatissimum, & verissimum: ergo tenet antecedens.

88. Dices: Citata nostra constitutio loquitur de ijs, qui sub obedientia vivunt. Ergo ij, qui sub obedientia non vivunt, tali Magisterio non egent. Patet ista: quia exceptio firmat regulam in contrarium, *Leg. nam quo liqui-*

liquide. ff. de pen. leg. Respondetur primò, illam constitutionem latam esse pro viris Religiosis: unde illis doctrinam omnibus spiritualibus communem applicat: quare *ly qui sub obedientia vivunt* non est personarum exceptio, sed limitatio: hoc est, doctrinam omnibus propriam, appropriat speciali generi personarum, scilicet Religiosis, cum quibus, & de quibus loquitur, de alijs verò non curat, quia pro illis illa constitutio non est sancita. Vnde aliæ personæ non excipiuntur ab illa generali doctrina, sed solum ab applicatione constitutionis loquentis.

Respondetur secundò: clausulam illam non continere exceptionem, sed exaggerationem. Quippè sensus eius est: si hi, qui sub obedientia vivunt, atque adeò se, omnia que sua in obedientiæ altare litavere, debent, nova subiectionis forma venusti imperio Directoris obtemperare, quantò magis illi, qui tali pondere non gravantur, hanc obediendi provinciam intrare debent.

§. II.

Occurritur motivis oppositis.

89. **C**ontra veritatem statutam arguitur primò: Nam D. Bonaventura in de sex alijs Seraph. asserit, posse aliquos inveniri, qui hoc spirituali Magisterio non indigeant: ergo non est adeò indispensabilis hominis directio.

90. Confirmatur: quia ratione consentaneum est, ut illitterati aliorum iudicio dirigantur, nè errent; ille verò, qui litterati sunt, & in aliorum directione experti, non est cur simili obligatione premantur.

Respondetur argumento primò: unius Bonaventuræ sententiam, quam gravissimam, non auferre quominus sententia opposita, & verissima dicatur, & iuxta Patrum sententiam probatissima.

Respondetur secundò: Seraphicum Doctorem talia pro veritate illius positionis petere, ut à verissima, & probatissima aliorum Patrum sententia non recedat. Asserit enim homi-

nem, qui alterius hominis Magisterio non indiget, debere sequentibus conditionibus decorari. Prima, quòd sit ita illuminatus, ut nihil erret in his, quæ necessariò scire oportet, atque adeò, ut non possit decipi à damone, ab homine, vel à proprio sensu. Secunda, ut sine alterius impulsu noscat se ad omne virtutis exercitium fideliter extendere. Tertia, ut quasi naturaliter inclinatus sit ad bonum amandum, malum que fugiendum. Ultima, ut sit ita humilis, quòd nec efferatur in prosperis, nec præsumat immunem se esse ab adversis. Has condiciones petit Sanctus Bonaventura, eas que refert Guadalupe tract. 1. cap. 4. Verùm his, quis unquam ornatus visus est? Possumus enim dicere, quòd de Platone, libros illos de republica scribente, dixit Posidonius, scilicet rempublicam illam quam instituit Plato, nec existere, nec dari posse, sed solum imaginari: communis siquidem rerum cursus (de quo loquimur) nec rempublicam adeò iustam patitur in hoc miseriarum centro, nec hominem adeò purum germinat in hac lachrymarum valle. S. Bonaventura hominem repræsentat, sicut rempublicam Plato, non qualis est, nec cursu communi inspecto erit, sed qualis debet esse.

Sed estò, quòd daretur homo illis conditionibus fulgens, humana directione dicimus adhuc egere, si vellet in perfectionem venire. Et ratio est: quia hoc suadent verba D. Vincentij num. 86. relata. Hoc etiam ostendunt verba Chrysostomi, num. 84. proposita. Accedit D. Bernardus dicens: *Hoc vult Deus, ut homo per hominem doceatur.* Hoc etiam ostendit sublimius exemplar Pauli, qui licet sciret se Evangelium recepisse per revelationem Jesu Christi; illud tamen conferre voluit cum alijs Apostolis: & si motivum huius communicationis scire desideras, audi eundem Apostolum dicentem se hoc fecisse: *Ne forte in Vanum currerem, aut cucurrissem.*

Accedit denique ipsa Seraphici Doctoris autoritas: in eodem enim

hæc, qui nobis opponitur, cap. 7. ait: *Inter omnes tērationes videtur ista periculosior cuique Christiano, scilicet proprio sensui nimis inniti. Cum enim nemo reperiatur ita perspicacis intelligentiæ, quin possit in aliquibus falli qui hoc totum & solum reputat iustum quod ipse senserit astuto adversario ad varias seductiones sub specie boni, liberum adiutū pandit.* Et in hoc triplex convenientia, sive utilitas invenitur iuxta eundem Doctorem Seraphicum inibi dicentem: *Primò si alij idem sentiunt, quod ipse, securior est, quod non decipiat. Secundò quidquid fecerit cum prudentium consilio si inde aliquid evenierit contrarij, minus ei poterit imputari, quàm si de suo tantum sensu fecisset. Tertiò, quod sæpe in merito humilitatis talis Deus dat ei agnoscere per se, vel per alium quod ante non intellexit. Hinc Moyses cui Deus facie ad faciem loquebatur cōsiliū Iethro socii sui habuit, & servavit.*

Ex dictis ergo constat D. Bonaventuram pro nobis esse: Ex eius verbis ultimò relatis respondetur ad confirmationem: ab humana directione neminem excludi etiam si litteratissimus, & expertissimus sit; quia Deus vult humilitatem, & propriæ voluntatis abnegationem in tendente ad perfectionem, quæ media directione humana consequuntur.

91. Arguitur secundò: In oratione dominica continetur quidquid requiritur, ut perfectionem consequamur, & etiam quidquid facere debemus: sed ibi non præcipitur hominis directioni subesse, sed solum Divinæ voluntati ibi: *Fiat voluntas tua.* Ergo humana directio homini necessaria non est.

92. Confirmatur: ut homo eligat Directorem non indiget Directore: ergo ut alia, quæ ad viam spiritualem pertinent, exequatur, Directore non indiget. Antecedens patet: quia si ad electionem Directoris egeret Directore, ad huius electionem etiam Directore indigeret, & sic in infinitum. Et consequentia probatur: quia iuxta nostram sententiam nihil est magis arduum,

quàm Directoris electio: Sed, ut hic eligatur, non requiritur Director: ergo nec ut perfectio habeatur requiritur.

Respondetur argumento: In Oratione dominica contineri, nos debere impletionem voluntatis Divinæ appetere, & ad illam, quantum est ex parte nostra concurrere: unde cum paulò ante à D. Bernardo audissemus: *Hoc vult Deus, ut homo per hominem doceatur*, hanc divinam voluntatem in se implere debet, cum ipsa que conformari, qui ad perfectionem tendit: consequenter que in dominica oratione habemus necessitatem directionis humanæ.

Ad confirmationem respondetur: motivum principalissimum, ut homo homini subdatur, est humilitatis exercitium, & propriæ voluntatis abnegatio, & hoc consequitur per obedientiam Directori exhibitam: hunc que Directorem invenire impossibile non est, sicut est impossibilis illa in infinitum reflexio antecedentis, nec ibi elucet humilitas, & propria abnegatio, sicut in obediendo Directori assumpto: unde sequitur, quod humana directio, seu Directori humano obedientia sit necessaria; non autem illa pro Directore eligendo consultatio: licet laudabile sit, consilium circa hoc querere, ut possibile sit; & etiam est necessarium cum hoc ad Deum recurrere, ut de bono Directore provideat.

95. Arguitur tertio: quia si esset necessarius Director, vel teneretur discipulus obedire illi in omnibus, vel in aliquibus: neutrum potest dici: ergo non est necessaria humana directio. Cætera constant: & minor pro prima parte probatur: quia si teneretur obedire in omnibus, perfectior esset hæc obedientia, quàm obedientia religiosa: sed hoc est falsum: ergo & quod teneatur in omnibus Directori obedire. Probatur minor: nam habens votum obedientiæ religiosæ non tenetur obedire in omnibus Prælato præcipienti: ergo.

Quoad secundam partem probatur ipsa minor: quia si in aliquibus non

non tenetur; sicut gubernatur in illis, pariter & in alijs dirigetur: ergo in nullo tenetur obedire.

94. Confirmatur: quia si tenetur obedire vel esset uni Directori, vel pluribus: non primum: quia unus frequenter potest non sufficere pro cassisus occurrentibus. Nec secundum: quia ex eo sequuntur plura inconvenientia, ut sunt oppositio dictaminum inter ipsos Directores, quæ dissensio non potest non esse in præiudicium discipuli: ob quod Extaticus noster Parens lib. 1. noctis, cap. 2. hanc pluralitatem improbat.

Respondetur: argumentum hoc duo requirere: primum est, quod ostendamus discrimen inter obedientiam religiosam, & obedientiam discipuli erga suum Directorem. Secundum est, quod dicamus, in quo debeat obedire discipulus Directori. Circa primum dicimus obedientiam religiosam esse sine comparatione perfectiorem propter votum, quàm obedientia ligans erga Directorem discipulum. In quo fas non est dubitare. Præterquamquod *Illi, qui vivunt in religione totaliter se, & sua tribuunt Deo, unde eorum obedientia est universalis*, ait D. Thomas 2. 2. quæst. 186. art. 5. ad 1. quod non invenitur in illa alia obedientia: non enim ibi invenitur, quod discipulus se, suaque tradat Directori: unde ex nullo capite comparari possunt. Debet enim Director attendere ad discipuli statum, & obligationem, ad genium, & ingenium ipsius, ad alia quæ plura, quæ considerare debet, ut suum ministerium impleat; his enim modificationibus vestitur obedientia illa, & nulla obedientia religiosa.

Secundum autem, quod dicere in presenti debemus: est, in quibus obedire debeat discipulus Directori suo. Ad quod declarandum egregia sunt verba Magni Basilij in ferm. de abdic. re. ubi postquam sollicitudinem, qua inquiri Director debet, commendat, sic ait: *Si talem quempiam nactus fueris, tutò verò voluntatem tuam omnem expuitu, ac foras projicito; atque*

ubi hoc feceris, dede te illi, ut sincerissimum velut vas quoddam existas, quæ in te infundantur virtutes, ad laudem Dei gloriam quæ ab omni vitio castas conserves. Vbi voluntatem discipuli ab ipso expiendam docet Sanctus Pater; eò quæ sic agere debet cum suo Magistro, ac si nullam voluntatem haberet præter Directoris voluntatem in ijs omnibus, quæ pertinent ad sui directionem. Videatur Seraphica Mater nostra pluribus in locis suorum operum, in quibus doctrinam traditam veram esse ostendit sua cælesti doctrina.

Ad confirmationem respondetur: Directorem animæ debere esse unum, & plures: unum, quia debet esse una persona: plures, quia dotes, quæ in pluribus dispersæ sunt, debet simul tenere: ad suum enim ministerium exactè obeundum pluribus debet fulgere. Egregiè præcitatus Basilius ait, *ubi supra summa vigilantia, accerrima quæ in omnes partes animi circumspectione operam dato, at aliquem tibi virum invenias, quem in omnibus deinceps delectet tibi vitæ studijs certissimum ducem sequi, eiusmodi quæ, qui rectè iter ad Deum volentibus pergere sciat com-mostrare, qui ornatus virtutibus sit, cuius universæ totius ipsius vitæ actiones testimonio sint, charitatem in eo erga Deum inesse, qui divinarum litterarum scientiam habeat, virum integrum, nec ulli distractioni indulgentem.* Hactenus insignis hic Doctor demonstrans Directorem unum debere esse, qui pro pluribus valeat.

Sed ad intentum confirmationis respondentes dicimus: Directorem debere esse unum, sed talem, qui patiat, immò & præcipiat, discipulum cum alio, vel alijs aliquando consilere. Sic enim occurritur inconvenientibus. Sunt enim in hac materia duo extrema valde vitiosa, unum se tenens ex parte Directoris, & aliud ex parte discipuli: sunt enim Directores, qui nollunt suos clientes Magistros alios adire, utcum illis res suas conferant: sunt & discipuli, qui cum multis com-

municare volunt: utrumque hoc extremum perniciosissimum est, & contra primum scribit sanctissimo zelo actus Extaticus noster Doctor in flamma cantione 3. §. 12. ubi ait: *No tiene escusa el que tratado una alma jamás la dexa salir de su poder por los respectos, e intentos vanos que él sabe, que no quedarán sin castigo.* Hoc est: *inexcusabilis est Magister, qui animam, quam dirigit, ad alios ministros consulendos accedere prohibet, ob motiva sibi nota, & quæ minimè manebunt impunita.* Et post pauca subdit: *Que te tienes por tan consumado, que nunca essa alma habrá menester mas que a ti?* Est dicere: *in tan sublimi sufficientiæ culmine te constitutum intelligis, quod anima, quæ sub tuo magisterio degit, numquam indigeat alio magisterio? Videatur Sanctus Doctor loco citato, ubi mira circa hæc loquitur.*

Contra extremum se tenens ex parte discipuli agit idem Extaticus, lib. 1. noctis, cap. 2. his verbis: *A veces tambien, quando sus Maestros Espirituales, como son Confesores y Prelados, no les aprueban su espíritu, y modo de proceder (porque tienen gana que alaben y estimen sus cosas) juzgan que no les entienden el espíritu y que ellos no son espirituales; pues no aprueban aquello, y condescienden con ello y así luego desean, y procuran tratar con otro, que quadre a su gusto.* Videatur traductio latinitati donata, quam hic omittimus; quia in Isagoge, lib. 1. fol. 48. num. 79. fusè tradidimus, & ob ibi dicta, sufficienter nunc secundum insinuatam motivum dignoscetur duplex vitium, quod in aliquibus spiritualibus contingere solet.

Utrique occurritur, si Director non solum permittit, sed etiam suadet discipulo, ut aliquando alios adeat, cum quibus de rebus ad suum profectum spectantibus loquatur. Atque hinc constat. Directorem debere esse unum, & plures: unum, quia non debet discipulus pro suo libito sine necessitate plures adire. Debet esse

plures, quia est pars notabilis sui ministerij, ut liberum discipulum relinquat, ut quando opus fuerit, alios consulat. In quò certè Angelis assimilatur, inter quos videmus, quod licet unus destinetur ad custodiam cuiuslibet hominis; ille tamen homo non solum in suo profectu dependet à suo Angelo custode, sed etiam ab alijs; quippè in uno eodem homine plura concurrunt, ad quorum singula requiritur dependentia à suo Angelo, & licet ista per proprium Custodem exequantur, operantur tamen virtute superioris Angeli, quæ est Doctrina D. Thomæ 1. part. quæst. 112. art. 3. ubi ait: *Ad tertium dicendum, quod etiam inferiores Angeli exercent officia superiorum in quantum aliquid de dono eorum participant, & se habent ad superiores, sicut executores virtutis eorum.* Et per hunc modum etiam omnes Angeli infimi ordinis, (ex quibus sunt nostri Custodes) possunt, & arcere Dæmones, & miracula facere. Sic ergo Magister spiritualis suum discipulum dirigat, non solum ijs, quæ ex se habet, sed etiam illis, quæ ex aliorum consultatione colligat: & ita nullum aderit inconueniens.

95. Arguitur quartò; non potest discipulus vovère obedientiam uni Directori: ergo non debet ligari eius Magisterio. Consequentia sequitur: Si namq̃ teneretur huic alligationi, bona esset, ei quæ proficua; atque adeò posset esse materia voti. Antecedens autem probatur: quia Patrum spiritualium regula generalis est, quod anima libera sit ad communicationem attinentium ad suum profectum spirituale: sed votum de obediendo huic Directori, & de communicando illi soli, non relinquit animam cum illa libertate: ergo tale votum consuli non debet. Probatur maior ex D. Paulo 2. ad Corinth. 3. dicente: *Vbi spiritus, ibi libertas.* Probatur secundo eadem maior verbis illis nostri Extatici Doctoris relatis numero præcedenti, quibus Sanctus

Pater damnat prohibitionem, quam aliqui Directores suis discipulis imponunt, ut cum alijs non consulant, ex qua prohibitione plura, eaque gravia inconvenientia sequuntur cōtra animarum profectum.

96. Confirmatur: quia votum debet cedere in utilitatem voventis: sed votum, de quo loquimur iuxta doctrinam nostri mystici Doctoris modò datam, non cedit in voventis utilitatem; quin potius cedit in ipsius perniciem: ergo emittendum non est. Vnde Extaticus noster Parens loquutus de Directoribus loco citato inquit: *Deben estos tales dar libertad à estas almas, y están obligados à dexarlas ir à otros.* Hoc est: *Isti tales* debent his animabus tribuere libertatem, relinquere que eas, ut alios adeant, sicut obligatio ipsorum directorum exigit.

Propter hoc argumentum, & illa, quæ pro eo dicta sunt, noster Antonius ab Annuntiatione quodlib. 4. art. 4. negat tale votum emitti posse. Sed ut liberè dicam, quid in hac materia sentio; dico, tale votum esse licitum, atque adeò potest consuli. Moveor ad hoc primo gravissima autoritate. Secundò urgenti ratione. Tertiò, quia, quæ in contrarium adducuntur, debilia sunt. Hæc suo ordine edisserens, auctoritatem propono, & est Seraphicæ Matris nostræ Theresiæ suo exemplo nostram opinionem approbantis, prout refert melissus horum temporum Doctor Sanctus Franciscus Salesius Epist. 44. lib. 1. Hæc sunt dulcissima eius verba: *Param antequam vestras acciperem, librum quendam vespere sumpsi præ manibus. qui de bona Matre Theresia loquitur, & reperi, quòd voto singularis obedientiæ se devinxerit Patri Gratiano sui Ordinis, quòd omni vita faceret id, quòd ipse præscriberet ei, quòd non contrariaretur Deo, nec obedientiæ superiorum Ordinariorum Ecclesiæ, & suæ Religionis.* Non potest author cōtrariæ opinionis hoc exemplar continere, nec relationem de ipso factam. Si ergo Sanctissima Theresia votum hoc singularis obedientiæ nuncupavit: cur

ergo alijs hoc ipsum facere non poterit, ac concurrentibus circumstantijs necessarijs.

97. Ex hac voti singularis obedientiæ nuncupatione nullum inconveniens ex propositis ab illo autore sequitur. Vitantur enim omnia illa inconvenientia, si exemplar oppositum Seraphicæ Matris nostræ, & Salesij doctrina sequatur: sic enim ait loco citato Sanctissimus Præsul: *Eiusdem cum illis sententiæ sunt, qui scrupulos tibi voluerunt inijcere quòd non expediat, nisi unum habere Patrem spiritualem, cuius authoritas in omnibus semper, & per omnia præferatur voluntati propriæ; necnon etiam iudicio cuiuscunque personæ privatæ: sed hoc non impedit ullo modo commercium, & communicationem spiritus cum alio quopiam, nec se conformare iudicio, & cōsilijs aliunde receptis.* Hæc melissus iste Pater, qui dictis immediatè annectit votū Sanctæ Matris nostræ Theresiæ verbis, quæ iā dedimus, & post illa subdit: *De cetero non omittebat ipsa* (scilicet Seraphica Doctrina) *magnum quempiam, & singularem amicum semper eligere cum quo confidenter agebat, ex quo directiones, & cōsilia recipiebat impenso studio præsticanda, & in omnibus usurpanda, in quibus obedientiæ promissæ non contrariarentur. In quare valde benè reperiēbat se se, prout ipsamet frequenter in pluribus scriptorum suorum locis statutū relinquere voluit. Hæc eò dicta sunt, ut appareat, quòd Patris spiritualis unitas non excludat confidentiam, & communicationem cum altero, modò firma remaneat obedientia, quæ promissa fuit in suo gradu, & alijs præferatur.*

98. Nullum inconveniens assignabile est contra huiusmodi voti emissionem, quod non præcaveatur ex dictis. Et quod caput est, habemus Sanctissimam Theresiam opere defensantem, & Illusterrimum Salesium doctrina defendentem nostræ positionis veritatem: & hoc est præcipua ipsius probatio. Verum, & ratio accedit: etenim tradere se alicui in proprii spiri-

spiritus directionem est bonum, & proficuum se tradenti: ergo potest voveri. Antecedens est omnino certum: & consequentia inde patet, quia propter defectum utilitatis asserit sententia opposita tale votum emitti non posse: unde cum videamus illud votum utile esse, non est cur improbetur.

99. Dices: licet subijci directioni alterius utile sit, immo & necessarium, firmare tamen hanc subiectionem voto, utile propter inconvenientia non est. *Sed respondetur*, quod hæc inconvenientia non sunt vera, sed imaginata; sequentes enim exemplar Theresianum, Selesijque doctrinam, nullum inconvenientiens vident, ne timere debent.

100. Et certe aliqua inconvenientia esse in hac subiectione non dubitamus: illa tamen prudenter præcavenda esse dicimus. Et eo modo, quo utilis asseritur à contraria opinione, eo modo voveri posse affirmamus.

101. Etiam debilia sunt, quæ in oppositum afferuntur: nec textus ille Apostoli adduci potest in confirmationem illius opinionis, nisi cum magna violentia. Libertas enim, de qua Apostolus loquitur, est illa, quæ opponitur cupiditati, liberam que mentem, & expeditam relinquit, ut, transitoris despectis, in Deum contemplatione feratur. Sic D. Bernardus his verbis: *Non potest mens ad contemplandum Deum esse libera quæ terrena, & transitoria huius mundi concupiscit. Non potest videre oculus mentis alta si eum claudit pulvis terrene cupiditatis.* Ac denique D. Thomas explicat Pauli verba de libertate, hoc est, de operatione ab amore erga Deum procedente, & non ex alio motivo: unde cum hic amor sit donum, quo Spiritus Sanctus iusti animam decorat, propterea dicitur: *Ubi spiritus Domini* hoc est, ubi Spiritus Sanctus, media charitate Iusto infusa operatur, *ibi libertas*: quia ibi non est aliud motivum, nisi Dei amor liber à subiectione cuiuscumque motivi Deo inferioris.

Illam autem, quæ tam in argumento, quam in confirmatione, allata

sunt ex nostro Doctore Extatico, adhuc debiliora sunt: siquidem Sanctus Doctor damnandum illud extremum, de quo diximus, num. 94. illis verbis censurat, sed nostrum hoc votum non damnat; ut autoritates in contrarium adductas intuenti constabit, quin aliud addere opus sit.

102. Arguitur ultimò: quia est impossibile invenire, qui habeat condiciones requisitas ad Directorem animarum: ergo non est necessarium inquirere Directorem. Patet ista: quia alias discipulus teneretur ad impossibile, cum deberet investigare, quod est impossibile inventu. Antecedens autem probatur: quia tales sunt dotes, quæ requiruntur ad animarum magisterium, ut penè inveniatur, qui illis fulgeat: ex quo sequitur impossibilitas dicta. Indidem que habetur, quod cum electio debeat rem certam inspicere, esset omnino incertum quis possit ad perfectionem dirigere: quia non constat in quo dotes illæ inveniuntur. Verba audiuntur, speculatio cognoscitur; sed an spiritus ex Deo sit, non potest discipulus dignoscere, cum frequenter ovina pelis lupos rapacissimos tegat. Præterquam quod licet hoc monstrum vitetur, & exteriori interior devotio cor respondeat, penè est Magister spiritualis, qui nocivus non sit animabus contemplativis: sic asserit Extaticus noster Doctor in flamma cantione 3. §. 8. ubi ait: *Y con ser esse daño tan grãde, mas que se puede encarecer, es tã comun, que a penas se hallarã un Maestro Espiritual que no le haga en las almas q̃ de esta manera comiença Dios a recoger en cõtemplacion.* Hoc est: Magnum est hoc nocumētum supra id, quod verbis exprimi possit: est tamen adeò commune, ut vix inveniatur Magister spiritualis qui ex hoc capite nocivus sit animabus, quas Deus contemplationis dulcedine incipit inescare. His erg. quomodo potest anima obligari, ut pareat Directori? Aut quomodo non pluribus anxietatibus fatigabitur? Vndè cum iugum Dei suave sit, & onus eius leve, asserendum videtur obligationem ad

talem subiectionem non dari.

Respondetur: Verum est, quod plura debent in Directore concurrere, quæ non nisi summa difficultate inveniuntur. Cæterum discipulus debet facere, quod in se est, & hoc faciens Deum ipsum inclinat, ut provideat de remedio: quod etiam si ex parte sua Magister faciat, Dominus certè providebit, recordatus, quoniam pluvius sumus. & sciens figmentum nostrum, miseretur. Si autem hoc non facit; ipsi imputabitur: unde debet discipulus animadvertere illam verissimam, & benignissimam citati nostri Doctoris doctrinam, qui §. 9. ait: *Adviertan estos tales, y consideren, que el Espiritu Santo es el principal agente; y movedor de las almas, que nūca pierde el cuidado de ellas, y de lo que les importa, para que aprovechen, y lleguen a Dios con mas brevedad, y mejor modo, y estilo, y que ellos no son los agentes, sino instrumentos solamente para enderezar las almas por la regla de la fee, y ley de Dios, segun el espiritu que Dios va dando a cada uno. Y assi su cuydado sea no acomodar a el alma a su modo, y condicion propria de ellos, sino mirando, si saben, por donde Dios las lleva, y sino lo saben dexenlas, y no las perturbem, y cōforme a esto procurẽ enderezar el alma en mayor soledad, y libertad, y tranquilidad, &c.* Est dicere: Noscant isti, & considerent, præcipuum animarum Auctorem, & Motorem esse Spiritum Sanctum, qui semper earum utilitati incumbit, ut proficiant, ac brevius, & perfectius Deo uniantur. Considerent quoque ipsos esse merè instrumenta, destinata ad earundem directionem per regulas fidei, & Dei legem, iuxta spiritum, quem Deus contulerit unicuique. Vnde tota eorum sollicitudo eò respicere debet; ut discipulum non ducant iuxta eorum modum, ac genium. Considerent, si fortè sciunt, viam, quæ Deus illum ducit. Si verò, neque ad hoc sufficiant, discipulum non conturbent, sed dirigant maiori sollicitudine, libertate, ac tranquillitate spiritus.

Hæc omnia ultroneus exscripsi,

quia in illis invenitur pro Magistris doctrina, & ingens pro discipulis solatium. Ex quo enim Deus sit agens principale, & Director solummodo instrumentum in instructione animarum, debet discipulus non anxari in sui directione: iacet enim in Domino curam suam, & ipse illum enutriet. Per quæ patet ad argumentum: Et quia in illo mentio fit eorum, quibus ornari debet Magister spiritualis, non erit extra chorum aliquid dicere circa hoc per modum corollarij pro disputationis complemento.

§. III.

Assignantur dotes quibus fulgere debet Director spiritalis.

103. **I**N assignando mystici Directoris qualitates spatiantur Doctores. Omnes tamen illas Christum Dominum paucis suspicor tradidisse, dum apud Marthæum 11. imperat: *Discite a me, quia mitis sum & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris.* Quæ verba dupliciter capi possunt: primò, ut intimata discipulis: secundò ut tradita Directoribus. Primo modo reddunt hunc sensum: si animabus vestris requiem contemplationis optatis, discite a me, & ut ego sum, estote & vos mites, & humiles corde. Solis enim mitibus, & humilibus confert hanc gratiam, qui superbis resistit, Deus.

104. Si autem secundo modo sumantur dicta verba intelliguntur sic: si animabus, quas dirigitis contemplationis requiem anhelatis, discite a me, qui ipsa sapientia cum sim, mitis sum, & humilis corde.

Vt ut sit, in hac clausula continetur, quidquid in hac materia desideratur. In ea quippè innuitur Magistrum debere esse sapientem, quod involuitur in *ly a me.* Christus enim sapientiæ nomine gloriatur, dicente ipso *Ego sapientia.* Et ab hac sapientia addiscat sapientiã Director, ut mitis, humilis quæ suæ

suæ sollicitudinis animabus requiem valeat invenire. De his omnibus aliqua dicere oportet.

105. Sapientiam in Directore petunt quotquot mystica documenta tradunt. Quia sicut impossibile est, cæcum de coloribus iudicare; sic & quod alium ducat sine utriusque discrimine capitali. Et quia sapientia est duplex, speculativa scilicet, & practica, seu experimentalis: utramque habeat, ut rectè ministerium suum impleat. Sapientem, expertumque vult Directorem Extaticus Parens noster D. Joannes à Cruce in flamma cantione 3. § 4. Plus petit Seraphica Theresia, cap. 13. vitæ suæ, si quidem petit Directorem bono intellectu præditum, scientia decorum, & experientia fulgentem.

106. Quærat Directorem bono intellectu prælitus, hoc est, qui sit intellectus ad docendum apti. Multi enim quamquam scientifici non sunt ad docendum idonei. In quacumque facultate hoc firmat operæ, olei que quotidianum dispendium: & pro omnibus ratio perspicua est: quia ut tradi D. Thomas 1. part. quæst. 117. art. 1. Magister non causat scientiam in discipulo, eam illi imprimendo, seu lumen intellectivum, species vè causando, sed intellectum adiuvat coordinando species, & adducendo exempla, quibus discipulus scientiam acquirit medio suo intellectu, & speciebus à se habitis, licet coordinatis à Magistro, & specialissimè à Deo, qui scientiæ causa est: quia species, lumen, & alia causat. Vnde qua parte non est causa naturalis scientiæ in discipulo, non potest ipse Magister scientiam ipsam, quam habet, communicare; sicut ignis suam formam naturali modo communicat, cum ignem producit, sigillum que propriam figuram cære tribuit: si namque Magister hoc modo scientiam discipuli causaret, nullus foret discipulus, qui scientiam non haberet, de quo profundissimè loquitur S. Thomas 2. contra gentes, cap. 75. & ibi Ferrara, & in catena aurea ad cap. 23. D. Matthæi offert idem Angelicus Doctor Chri-

stophomum elegantissimè hoc elucidantem: ait enim, *si homo hominem erudit, omnes homines discerent, qui habent Doctores: nunc autem, quia non homo docet, sed Deus, multi quidem docentur, pauci autem discunt. Non enim homo intellectum præstat homini docendo sed à Deo præstitum per admonitionem exercet.*

Qua verò parte requiritur concursus Magistri, ut discipulus scientiam habeat, debet species coordinare, alia que plura facere, ad quæ ex parte ipsius nedum requiritur scientia, verum etiam claritas intellectus, doctrinæ methodus, alia que huiusmodi, quæ sine idoneitate ad docendum dari minimè possunt. Ex quo habetur quàm aptè cælestis Ecclesiæ Doctrinæ hanc conditionem in Directore requirat.

107. Præiactam idoneitatem ornet sapientia Director. Quod passim omnes mystici docent autoritatum, rationem que pondere ducti, quibus si vel minimum addere cogitarem, reus forem. Verum dicturus pro munere aliqua, ea ex D. Thoma libabo, ut quantum tenuitati meæ possibile sit, nostris scholasticis communem Magistrum propinam mystica propinantem.

Director est principium à quo suam scientiam habet discipulus: unde ipsum oportet esse sapientem. Vnumquodque enim agit in quantum est actu perfectum, ait D. Thomas 3. contra gentes, cap. 21. Eo que cum sit munus Directoris docere, oportet, quod actu habeat illam ipsam doctrinam, qua discipulum satagit illustrare.

108. Possuerunt aliqui intellectum agentem esse ab anima separatum. Quam positionem pluribus improbat D. Thomas 2. contra gentes, cap. 76. & inter alia hoc principium assumit: agens, & recipiens debent esse proportionata, quæ proportio consistit in eo, quod habeat actu agens, quod in potentia recipiens. Intellectus agens se habet, ut Magister, Director que relatè ad intellectum possibilem, uti vidimus quæstione 2. illum enim medijs speciebus illuminat: unde illas ipsas

ipsas species, quas recipit intellectus possibilis, qui ad eas erat in potentia, continet actu intellectus agens. Nec aliter posset illas communicare; atque adeo non posset intellectus possibilis intelligere. Sicut supra dictum est, Director species coordinat, ut scientiam in discipulo causet: si ergo Director est in potentia ad scientiam, non poterunt eæ species discipulo deferre.

109. Sit ergo Magister sapiens, sciat que se in cassum hoc præclarum nomen habere, si sapientiâ non fulgeat. Si roges: qua sapientiâ? Breviter respondeo: omni. Assumitur ad magnum opus; eò que multa valde scire debet. Quod si hinc colligas, vix posse inveniri, qui animarum Magister sit, si in eo tanta sapientiâ requiritur: cordatè infer. Audi Seraphicum nostrum Patrem D. Ioannem à Cruce in flamma, cantione 3. v. 3. §. 3. dicentem: *Para lo mas subido en el camino de la perfeccion, y aun para lo mas mediano de el apenas se hallará una guía cabal.* Id est: *Ad terminum* motus perfectionis, & etiam ad ipsius motus incrementum vix est inter superstites ductor undequaquè idoneus. Spuerbam illam suâ praxim cum hoc oraculo dimetiantur, & quantum ab illo differat, meditentur.

110. Igitur in primis debet scire Director sacram scripturam, eam quantum possit rimare satagat, ut similis Christo Domino evadat, & requiem inveniat, quas dirigit, animabus. *Scrutamini scripturas, quoniam ipsæ testimonium perhibent de me* ait summa Veritas Christus. Quod studium plurimum ipsi iuvabit, ut suo muneri satisfaciât: in eo quippè inveniet, aiebat D. Gregorius, veritatis cognitionem in suo fontali principio, ea que instructus ad omnia, quæ occurrant, respondet.

111. Sciat Theologiam scholasticam, & moralem: hanc, ut mores instruat: illam, ut verum à falso discernat. Sunt enim Theologici scholastici mellores Domini, qui zizaniâ com-

burentes, electorum frumentum in eius horrea congregant: Theologia scholastica est; qua verus spiritus à falso discernitur, & quæ vera via virtutis demonstratur. Ea etiam est omnino necessaria, ut omnia principia contemplationis, & ipsa similiter contemplatio, dignoscantur.

112. Philosophus etiam sit, ut sciat animæ vires, & potentias. Sicut enim Theologi scholastici, ut de gratia Dei agant, status naturæ explorant, de viribus que ipsius naturæ disputant; quia natura est gratiæ subiectum: sic & mysticus scire debet, quid anima possit, quid eius sensus, & potentiæ valeant; quæ sint earum obiecta: nec aliter poterit dubia passim emergentia sedare.

113. Hæc licet ita sint speculatio præcipua in mysticam Theologiam dirigatur. Ei tota mente infudet, ut sciat aliquantulum expedire summas huius viæ difficultates. Tam diversa sunt itinera, quibus in cælum itur, sicut euntium facies: unde si non scit huius sacratissimæ scientiæ recessus, absurda plura committit.

114. Hactenus pingui minerva, de theoretica Directoris disseruimus: restat, ut de practica disseramus. Experientia duplex est: nam potest haberi respectu aliorum eos dirigendo, & respectu sui contemplando. Prima utilissima est, sed non est necessaria. Est utilissima, quia qui expertus est in dirigendo alios, non potest non pluribus notitijs abundare, quibus faveat animabus. Non tamen est necessaria, quia cum aliquando debeat incipere, sequitur non esse necessariam hanc experientiam.

115. Cæterum experientia illa, quæ in oratione habetur, est indispensabilis: non enim valet homo non spiritalis spirituales homines dirigere, nec per speculativas regulas possunt occurrentes vortices affatim imperari. Nec Medici corporum, postquam theoreticè facti sunt Medici, medicare possunt, si praxi prius non incumbunt. Quanto magis Medici spirituales debent experientia gaudere: tum ut faci-

lius, scilicet que operentur: quia experientia, teste D. Thoma 1. 2. quæst. 40. art. 5. ad 1. *Causat quendam habitum propter consuetudinem, qui facit operationem faciliorem.* Tum, ut absolute, simpliciter que procedant: quia ut ait Philosophus in 2. Etich. *Virtus intellectualis, (qualis est animarum directiva) indiget experimento, & tempore.* Quamobrem idem ibidem ait: *Opportet attendere ad expertorum seniorum, & prudentium doctrinam.*

116. Constans certè est, agens intendere assimilare sibi passum. Quod non verificari inter discipulum, & Magistrum, si hic spiritualis non est, ex eo constat, quòd non habet perfectionem, in qua illum sibi assimilet. Et mirum certè foret, si nix vellet ignire, aut ignis infrigidare.

117. Non potest, aiebat supra D. Thomas, intellectus agens esse aliquid separatum ab anima: quia cum sit Director intellectus possibilis, & hic sit animæ coniunctus, debet ille eandem unionem cum spiritu servare, ut detur inter utrumque requisita proportio. Hinc ergo instruimur, Directorem separatum à spiritu, rebus que spiritualibus, in vanum gloriosum illud nomen habere; non enim dirigere potest volentem viam spiritus ambulare. Timeant hi, qui vanè nomen Directoris habent, terribile, pariter que verissimum dictum illud Parentis nostri Div. Joannis à Cruce, qui lib. 3. Ascensus cap. 43. ait: *Dios tiene ojeriza con los que enseñando su ley ellos no la guardan: y predicando buen espíritu, ellos no lo tienen.* Hoc est: *Molesti Deo sunt, qui legem suam, quam frangunt, alios decent: & bonum spiritum prædicantes, carnales sunt.* Sciant que nequaquam ob ignorantiam, qua laborant, aut bonum animum, quo abundant, deobligari ab hac sententia, quia *aunque yerren los tales cõ buen zelo por no saber mas, no por esso quedan excusados en los consejos, que temerariamente dan, sin entender primero el camino, y espíritu, que lleva el alma.* Id est: *Quamquam illi directores bona intentione*

propter suam ignorantiam errent; adhuc inexcusabiles sunt; quia temerè consilia offerunt; quin prius animæ statum intelligant. Inquit dictus Seraphicus Doctor in flamma cantione 3. vers. 3. §. 11. Et id ipsum tradit Div. Thomas quodlibeto 5. art. 25. in corpore.

118. Præter dicta sit mitis Director, quod plurimum iuvat, ut animæ semitam perfectionis percurrant. Curet ergo Magister ita se habere cum discipulo, ut eum non deterreat inhumanus; sed potius foveat mansuetus. Discat ad Apostoli exemplum, parvulum cum parvulis fieri, eis non solidum cibum distribuens, quo virtutis desideria, nondum adulta silvescant, sed suavissimum lac, quo hausto, faustè perennent. Discat, quod caput est, à Christo Domino, mansuetudinem, quæ vel coram subditis illum pravè tondentibus obmutescens, tondentium saluti insudat.

119. Mansuetudine Deo placebit, & discipulis charus ponet in via virtutis eorum gressus. Quia de Moyse asseritur in libro num. cap. 12. quod erat omnium mitissimus, consequutus fuit Deo, & hominibus, dilectum dici, & esse, teste Eccles. cap. 45. Passim occasiones offendet, in quibus mitem se debeat exhibere, ut discipulis prosit, qui est pro salute eorum in sede Directoris collocatus. Ad clientis defectus non expavescat, sed illum humaniter excipiat, leniter corrigit: sic que uberrimos fructus colliget. Quando autem videat animam in itinere spiritus parum fervidam, non illam illicò ut ineptam censuret; sed verbis, & exemplis illam moveat, ut sic eius tepiditatem confortet: quo magis illam iuvabit, immò aliter illam perdet. Ast circa hæc cõsulat lucernam mysticam tract. 1. cap. 6. ubi plura pro praxi inveniet.

120. Ultimò debet Director humilitatem habere, ut humiles animas faciat, & auxilia consequatur, quibus in adeò obstrusa via, & verticoso mare illuminetur. Humilitas ei necessaria est, nedum ut sapientiam habeat, qua ful-

fulgere diximus, & quæ sine humilitate non habetur ex cap. 12. Prov. v. 2. sed etiam, ut omnes sui muneris partes sine crimine adimpleat. Adeat ad Sanctissimam Matrem nostram Theresiam, & cap. 34. vitæ suæ inveniet hæc ei dicentem: *En lo demás no se meta, ni piense entender lo que no entiende, ni abogue los espíritus, que ya quanto en aquello, otro mayor Señor los gobierna, que no están sin superior :: Humillese de que haze el Señor en esta ciencia a una Viejecita mas sabia por ventura, que a él, aunque sea muy letrado; y con esta humildad aprovechará mas a las almas, y a sí que por hazerse contemplativo sin serlo; porque torno a dezir, que si no tiene experiencia, sino tiene muy mucha humildad en entender, que no lo entiende ganará poco, y dará a ganar menos a quien trata.* Id est: Vitet mittere falcem inidoneam in messem Domini: nec premat spiritus, qui iam a Deo specialiter diriguntur: Humiliter, videns Deum vetulam in mystica scientia sibi præponere, quamvis doctissimus sit. Et hac humilitate instructus sibi, & alijs, proficius erit, quod minimè habebit; si tanquam contemplativus doceat; quin sit contemplativus. Repeto: si director inexpertus est, & superbus renuit suam ignorantiam cognoscere: eius doctrina erit sibi parum fructuosa, & minus fructuosa erit animabus, quas dirigit.

121. Humiles sapientia vocat ad arcem perfectionis, quò ut ascendant, necessaria est humilitas in Directore: Quippè si humilis non est, non possunt, qui eius doctrina moventur, humilitatem habere: quia ut ait Extaticus noster Parens: *Qual fuere el Maestro, tal será el discipulo, y qual el Padre, tal el hijo.* Est dicere: *Qualis Magister, talis & discipulus erit, & qualis Pater, talis filius.* Et libro secundo Ascensus cap. 18. inquit: *Las inclinaciones, y afectos del Maestro facilmente se im-*

primen en el discipulo. Hoc est: *Inclinationes, & affectus Magistri facile discipulus bibit.*

122. Est etiam humilitas omninò necessaria in Directore, ut zelum indigestissimum frænet, quo plures cum maximo animarum dispendio laborant. Vetant enim nè discipuli alios adeant, quibuscum res suas conferant: & hoc interdicere pessimum dictamen est, quod impunitum non abibit, ut ait laudatus noster Parens in flamma cant. 3. v. 3. §. 12. Sciat ex eodem ibi, Deum quemlibet per semitam diversam terre, & vix aliquem inveniri, qui in medietate sui itineris cum alio conveniat. Vnde non prohibeat alios adire, quia hoc si fiat prudentia directrice, utile multum est, immò & necessarium: atque adeò Director ipse nedum debet hoc permittere, verum etiam imperare: aliter infamis superbie reum, & præsumptionis cum facit Extaticus præcitatus. Plura circa hæc accumulante Scriptores. Nobis autem dicta sufficiunt pro instruendo utcumque Magistro, ut sciat onus, cui, dum hoc munus Directoris admittit, se subijcit, & ei toto conamine satisfaciat.

Et hæc de ista disputatione, & toto hoc primo tomo dixisse sufficiat, quæ utinam cedant in Dei Omnipotentis gloriam, ac in obsequium Sanctissimæ Virginis MARLÆ de Monte Carmeli, eius dulcissimi Sponsi Div. Joseph, Seraphicæ Matris N. D. Theresiæ, Parentis N. D. Joannis à Cruce, & Angelici Præceptoris Div. Thomæ, à cuius Angelica mente, si aliquid deprehendatur dissonum, libenti animo retractamus.

Omnia tam hic, quam alibi à me scripta S. R. E. suorumque Doctorum correctioni submitto.

INDEX

LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ,
quæ continentur, & explicantur in his
procemialibus ad mystica
prædicabilia.

In quo primus numerus Disputationem designat,
secundus autem marginalis est.

EX VETERI TESTAMENTO.

EX LIBRO EXODI.

Cap. 33. v. 19. *Ego ostendam omne bonum tibi.* 1. 49.

EX LIBRO NVMERI.

Cap. 12. v. 3. *Erat enim Moyses vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra.* 2. 119.

EX LIBRO DEVTERONOMII.

Cap. 33. v. 3. *Qui appropinquant pedibus eius, accipient de doctrina illius.* 1. 146.

EX LIBRO TOBIÆ.

Cap. 4. v. 19. *Consilium semper à sapiente perquire.* 2. 82.

EX LIBRO IOB.

Cap. 12. vv. 7. 8. & 9. *Interroga iumenta, & docebunt te. & volatilia Cæli, & indicabunt tibi: loquere terræ, & respondebit tibi, & narrabunt pisces maris. Quis ignorat quod omnia hæc manus Domini fecerit?* 1. 135.

Cap. 36. v. 25. *Omnes homines vident eum.* ibi. ibi.

EX LIBRO PSALMORVM.

Psalm. 17. v. 12. *Possuit tenebras tabernaculum suum in circuitu eius tabernaculum eius.* 1. 273.

Psalm. 18. v. 6. *In Sole possuit tabernaculum suum.* ibi. ibi.

Psalm. 33. vv. 6. & 9. *Accedite ad eum, & illuminamini:: Et:: Gustate, & videte quoniam suavis est*

Dominus. 1. 91. 95. 126. 131. 146
& 257.

Psalm. 61. v. 11. *Divitiæ si affluant nolite cor apponere.* 1. 139.

EX LIBRO PROVERBIORVM.

Cap. 8. v. 12. *Ego sapientia.*

Cap. 9. vv. 1. 2. & 3. *Sapientia ædificavit sibi domum excidit columnas septem. Immolavit victimas suas, miscuit vinum, & proposuit mensem suam. Misit ancillas suas, ut vocarent ad arcem.* 1. 246.

Cap. 12. v. 2. *Ut audiat sapientiam auris tua, inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam.* 2. 120.

Cap. 31. v. 18. *Gustavit, & vidit, quia bona est negotiatio eius.* 1. 95.

EX LIBRO ECCLESIASTES.

Cap. 4. v. 10. *Væ soli: quia cum ceciderit non habet sublevantem se* 2. 83

EX LIBRO CANTICORVM.

Cap. 2. v. 3. *Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.* 1. 95.

Cap. eodem v. 4. *Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem.* 1. 12. & 132.

Cap. 3. v. 3. *Invenerunt me vigiles.* 2. 82. & 84.

Cap. 5. v. 1. *Veni in hortum meum, soror mea sponsa, messui myrrham meam cum aromatibus meis:: Comedite amici, & bibite, & inebriamini*
cha-

charissimi. 1. 96.

EX LIBRO SAPIENTIE.

Cap. 10. v. 10. Deduxit per vias rectas,
& ostēdit illi Regnum Dei, & dedit
illi scientiam sanctorum. 1. 144.

Cap. 12. v. 1. O quam bonus, & suavis
est Domine spiritus tuus in omnibus.
1. 95.

Cap. 13. v. 5. A magnitudine enim
speciei, & creaturæ cognoscibiliter
poterit creator horum videri. 1. 136

EX LIBRO ECCLESIASTICI.

Cap. 6. v. 6. Multi pacifici sint tibi,
& Consiliarius sit tibi unus de mille.
2. 84.

Cap. eodem v. 23. Sapientia enim:::

EX NOVO TESTAMENTO.

EX EVANGELIO D. MATTHÆI.

Cap. 5. v. 14. Vos estis lux mundi. 2.
3. & 9.

Cap. 6. v. 10. Fiat voluntas tua. 2. 91

Cap. 10. v. 34. Non veni pacem mittere,
sed gladium. 1. 139

Cap. 11. v. 29. Discite à me, quia
mitis sum & humilis corde, & invenietis
requiem animabus vestris. 2.
103.

Cap. 18. v. 20. Ubi enim sunt duo vel
tres congregati in nomine meo, ibi
sum in medio eorum. 2. 87.

Cap. 23. vv. 8. & 10. Unus est enim
Magister vester::: Nec vocemini
Magistri: quia Magister vester
unus est. 2. 5.

Cap. eodem v. 9. Unus est enim Pater
vester, qui in Cælis est. 2. 7.

Cap. 27. v. 42. Alios salvos fecit, se
ipsum non potest salvum facere. 2. 30.

EX EVANGELIO D. IVCÆ.

Cap. 5. v. 4. Laxate retia vestra in
capturam. 1. 247.

Cap. 24. v. 26. Hec oportuit pati
Christum, & ita intrare in gloriam
suam. 2. 30.

EX EVANGELIO D. JOANNIS.

Cap. 1. vv. 3. & 14. Omnia per ipsum
facta sunt::: Verbum caro factum
est. 1. 41.

Cap. eodem v. 9. Erat lux vera, quæ
illuminat omnem hominem venien-

non est multis manifesta. 1. 116.

Cap. 32. v. 24. Fili sine consilio nihil
facias, & post factum non poenitebis.
2. 82.

Cap. 34. v. 4. Amendare quid verum
dicetur. 2. 53.

Cap. 45. v. 1. Dilectus Deo, & homi-
nibus Moyses. 2. 119.

EX ISAIA PROPHETA.

Cap. 40. v. 17. Omnes gentes quasi
non sint sic sunt coram eo. 2. 8.

EX PROPHETA IEREMIA.

Cap. 31. v. 34. Non docebit ultra vir
proximum suum, & vir fratrem
suum. 2. 77.

tem in hunc mundum. 2. 9. & 58.

Cap. 5. v. 39. Scrutamini scripturas,
quia::: illæ::: testimonium perhibent
de me. 2. 110.

Cap. 8. v. 12. Ego sum lux mundi.
1. 273.

Cap. eodem v. 44. Mendax est, &
Pater eius. 2. 53.

Cap. 10. v. 1. Qui non intrat per ostium
in ovile odium, sed ascendit aliunde,
ille fur est, & latro. 1. 26.

Cap. eodem v. 9. Ego sum ostium. Per
me si quis introierit, salvabitur, &
ingredietur, et egredietur, et pascua
inveniet. 1. 22.

Cap. 13. v. 13. Vos vocatis me Magis-
ter & Domine, & bene dicitis, sum
etenim. 1. 2. 1.

Cap. 14. v. 7. Ego sum via, & veritas,
& vita. 1. 21. & 39

EX EPISTOLA B. PAVLI AD Romanos.

Cap. 1. v. 20. Invisibilia enim ipsius
creatura mundi per ea, quæ facta
sunt intellecta conspiciuntur. 1. 136
& 245.

Cap. 2. v. 14. Cum enim gentes, quæ
legem non habent naturaliter ea,
quæ legisunt faciunt, eiusmodi le-
gē non habentes ipsi sibi sunt lex. 2. 31

EX EPISTOLA PRIMA AD Corinthios.

Cap. 2, v. 2. Non enim iudicavi me
scire

scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum. 1. 35 & 36.

Cap. eodem v. 4. Sermo meus, & prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis. 1. 37.

Cap. eodem v. 6. Sapientiam autem loquimur inter perfectos. ibi. ibi.

Cap. 3. vv. 1. & 2. Ego fratres non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus. Tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam: nondum enim poteratis, sed nec nunc quidem potestis, adhuc enim carnales estis. 1. 38.

Cap. 3. vv. 6. & 7. Ego plantavi, Apollo rigavit: sed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat: sed, qui incrementum dat Deus. 2. 8.

Cap. 12. v. 8. Alij quidem per spiritum datur sermo sapientiæ, alij autem sermo scientiæ secundum eundem spiritum, alteri fides in eodem spiritu, &c. 1. 247. & 2. 75.

Cap. 13. v. 8. Charitas numquam excidit; sive prophetiæ evacuabuntur, sive linguæ cessabunt, sive scientia destruetur. 1. 220. & 222.

Cap. eodem vv. 10. & 11. Cum autem venerit, quod perfectum est, evacuabitur, quod ex parte est. Cum essem parvulus loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus. Quando autem factus sum vir, evacuavi quæ erant parvuli. 1. 221.

EX EPISTOLA SECUNDA AD Corinthios.

Cap. 3. v. 17. Vbi autem spiritus Domini, ibi libertas. 2. 95.

Cap. 6. vv. 10. & 14. Tamquam nihil habentes, & omnia possidentes: Quæ societas luci ad tenebras. 1. 139.

EX EPISTOLA AD GALATAS.

Cap. 2. v. 2. Ne forte in vacuum currerem, aut cucurrissem. 2. 89.

EX EPISTOLA AD EPHESIOS.

Cap. 3. vv. 8 & 9. Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia hæc in Gentibus evangelizare investigabiles divitias Christi: & illuminare omnes. 2. 9.

Cap. eodem v. 10. Ut innotescat Principatibus, & Potestatibus in cælestibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei. 2. 46.

EX EPISTOLA PRIMA AD Timothæum.

Cap. 1. v. 9. Lex iusto non est posita. 2. 31.

EX EPISTOLA SECUNDA AD Timothæum.

Cap. 1. v. 11. Positus sum ego prædicator: & Magister. 2. 2.

EX EPISTOLA AD HEBRÆOS.

Cap. 1. v. 14. Omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis. 2. 63.

Cap. 11. v. 1. Est autem fides sperandarum substantia rerum argumentum non apparentium. 1. 228.

EX EPISTOLA B. IACOBI.

Cap. 1. v. 17. Omne datum optimum & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminum. 1. 273.

EX EPISTOLA PRIMA B. PETRI.

Cap. 5. v. 8. Diabolus tamquam leo rugiens circuit quærens quem devoret. 2. 55.

EX EPISTOLA I. B. JOANNIS Apostoli.

Cap. 2. v. 27. Non necesse habetis, ut aliquis doceat vos: sed: unctio eius docet vos de omnibus. 2. 8.

Cap. 3. v. 2. Cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est. 1. 48.

EX APOCALYPSI B. JOANNIS Apostoli.

Cap. 1. v. 16. Et de ore eius gladius utraque parte acutus exhibet. 1. 139.

INDEX RERVM NOTABILIVM, quæ continentur in his proœmialibus ad mystica prædicabilia.

IN QVO PRIMVS NVMERVS DISPVTA-
tionem designat: secundus verò, & si qui alij
sequuntur sunt marginales.

ABNEGATIO.

Sui & creaturarum coheret cum dile-
ctione sui, & proximorum. 1. 138.
Propriæ voluntatis obligat ad Direc-
torem quærendum. 2. 92.

ABSTRACTIO.

Activa à materia se tenet ex parte po-
tentiae. 1. 81.

Obiectiva ex parte obiecti se tenet,
ibidem.

Per hanc redditur obiectum actû intel-
ligibile. ibid.

Eandem habet Theologia scholastica,
& mystica acq uisita. 1. 188.

ACTIO.

Immanens non respicit suum princi-
pium, ut obiectum. 1. 75.

ACTVS.

Potentiae vitalis in esse entis sumptus
respicit agens. 1. 70, 71. & 72.

In esse tendentiae respicit obiectum,
ibidem.

Qui propriissimè Theologia mystica
est, supponit experimentum, seu
gustum de Deo. 1. 100.

Contemplationis, non attingens obie-
ctum ex motione charitatis non est
religiosa contemplatio. 1. 101. &
105.

Vnius potentiae terminatus ad actum
alterius potentiae non est cognitio
reflexa. 1. 130.

Intensissimus consortium aliorum ac-
tum non permittit. 1. 139

Infusus Theologiae mysticae nequit
provenire à scholastica. 1. 199.

Supernaturalis nequit provenire à
principio naturali. ibidem.

Qui non provenit à principio infuso,
infusus non est. ibidem.

Infusus nequit præcontineri in habitu
acquisito. ibidem.

Infusus nequit tribuere speciem habitui
acquisito. ibidem.

Habitus acquisiti non habet unde sit
infusus. 1. 200.

Contemplationis, inceprus in via con-
tinuaretur in patria, si separatio cor-
poris, & animae non præcederet. 1.
233.

ADAMVS.

Non acquisivit novum habitum natu-
ralem per experientiam habituum
naturalium. 1. 160.

AMOR.

Dei est centrum animae. 1. 12.

Via erga Deum non visum est propriè
amor. 1. 224

ANGELVS.

Potest exercere munus Magistri dupli-
citer. 2. 32.

Potest esse hominum Magister. 2. 33.
& 34.

Solus non sufficit. 2. 36, 37, 40. & 41.

Superior potest absolute illuminare
Angelum mediatè inferiorem. 2. 24

Non potest tamen, attenta lege ordinis
à Deo lata. ibidem.

Potest illuminare hominem. ibidem.

Illuminat hominem confortando divi-
nitatis lumen naturale in intellectu
humano. 2. 44.

Cognovit multa mysteria, media
Apostolorum predicatione; & quo-
modo. 2. 46.

Vnus non exequitur omnia. 2. 49.

Bonus vexat animam ad bonum. 2. 68.

Malus ad malum. Vide verbo *Demon*
ibidem.

Non

Non cognoscit arcana cordis. 2. 80. & 81.

ANIMA.

Eius centrum est amor Dei. 1. 12.
Concutitur duplici contritione in hac vita. ibidem.

Non unita Deo non potest exercere Theologiam mysticam. 1. 52.

Tradita sublimissimæ contemplationi debet non attendere ad obiectum secundarium. 1. 139.

Disponitur lumine Directoris, ut à Deo illuminetur. 2. 13.

Non potest habere Dæmonem, ut directorem in exercitio mysticæ Theologiæ. 2. 53. 54. & 55.

Nec in speculatione eius, vel alterius facultatis. 2. 56. 57. & 58.

Non potest loqui cum Angelo, si ignoratur an bonus, vel malus sit. 2. 60.

Vexatur ab Angelo bono ad bonum. 2. 68.

A malo ad malum. ibidem.

APPREHENSIO.

Obiecti est mera conditio. 2. 226.

ARCANVM.

Cordis non cognoscitur ab Angelo. 2. 80.

ARGVMENTVM.

Desumptum ab etymologia latina sapientiæ non est inefficax ad probandum saporem Theologiæ mysticæ. 1. 115. & 117.

ARTICVLVS FIDEI.

Habet idem obiectum *quod*, & rationem, *quæ*, ac Fides, & Theologia mystica. 2. 57.

Sufficit unus ad plura credibilia, quæ novâ difficultatem non addunt. 1. 18

ATTINGENTIA.

Multiplex, quam Theologia mystica, & scholastica habent circa principia, & conclusiones explicatur. 1. 193.

ATTRIBVTVM.

Divinum non est propriè obiectum primariū Theologiæ mysticæ. 1. 53

Nec propriè obiectum secundarium ibidem.

B

BEATITVDO.

Sumpta, ut intuitio terminatur ad

Deum sub ratione Deitatis. 1. 49.

Sumpta, ut beatitudo respicit Deum, ut summum bonum. ibidem.

Ei non opponitur exercitium Theologiæ mysticæ. 1. 217.

BEATVS.

Nullus meditatur. 1. 27. 28. & 29.

Contemplatur divinitatem sine medio. 1. 30. & 31

Non curat de hoc universo. 2. 77.

C

CARMELITA.

Non potest pervenire ad perfectionem sine ductu Directoris. 2. 88

CASVS.

Referuntur, in quibus apparuit Dæmon, ut director. 2. 70. 71.

In nullo eorum fuit missus à Deo. ibidem.

Alius affertur, in quo Deus dispensavit, ut veniret ad dicendum verum. 2. 71.

In hoc tamen Dæmoni creditum non fuit. ibidem.

CAVSA.

Inferior subordinata superiori non potest elicere perfectissimum actum ipsius superioris. 1. 263

Potest elicere imperfectum per aliquid in ipsa à causa superiori impressum ibidem.

CENTRVVM.

Animæ est amor Dei. 1. 12.

Corporis habet qualitatem conservativam illius. 1. 11.

CERTITVDO.

Habetur actu à scientia perfecta. 1. 158

CHARITAS.

Excitat ad contemplationem. 1. 99.

Movet, ut contemplatio terminetur ad Deum, ut amabilem. ibidem.

Movet, ut contemplatio religiosa sit. 1. 101.

Manet in patria quoad speciem, & modum. 1. 222.

Via est amissibilis. 1. 225.

CHRISTVS.

Non est obiectum *quod* formale Theologiæ mysticæ. 1. 21. 22. 23. 32.

Est via secundum humanitatem & terminus secundum Divinitatem. 1. 39.

Vide

Vide plura alia verbo *Humanitas*.

Non acquisivit novum habitum naturalem per experientiam habituum naturalium. 1. 160

CLARITAS.

Tribuit perfectionem certitudini scientiæ quoad nos, & quoad se. 1. 258.

COGNITIO.

Quæ habetur de Deo in caliginosa contemplatione nullam perfectionem positivam intuetur. 1. 33.

Nec terminari potest ad humanitatem Christi. 1. 32. 33.

Reflexa est duplex. 1. 130

Quæ reflectit super actum voluntatis degustantem non est mystica Theologia; & quare. 1. 129. 131. 132.

Mystica non est, nec in se, nec in suo fundamento reflexiva. 1. 133.

Naturalis confusa est imperfectior distincta. 1. 251

Mystica confusa est perfectior distincta, Ibidem.

CONNATVRALITAS.

Theologiæ mysticæ facit illam certiorrem quoad nos scientijs naturalibus; & quare. 1. 269.

CONSIDERATIO.

Multiplex, quæ circa principia, & conclusiones datur inter Theologiam mysticam, & scholasticam, explicatur. 1. 193.

CONSVLTATIO.

Non requiritur necessario ad eligendum Directorem. 2. 92.

CONTEMPLATIO.

Quæ resultat ex fruitione Dei est propriissimè Theologia mystica. 1. 3.

Plura dicit, seu includit. 1. 4.

In beatitudine erit sine medio. 1. 30.

31.

Caliginosa nullam perfectionem positivam Dei intuetur. 1. 33

Vide Isag. lib. 4. num. 34.

Caliginosa non potest terminari ad humanitatem Sanctissimam Christi. 1. 32. 33.

Respicit subiectum, principium, & obiectum diversimodè. 1. 73. 74.

Est actio immanens. 1. 75.

Non tamen respicit suum principium, ut obiectum. ibi.

A Spiritu Sancto.

Attingit se, suumque principium, ut obiectum secundarium. ibidem.

Habet ex Charitatis motione, quod in Deum ut amabilem terminetur. 1. 99.

Quæ non attingit obiectum ex motione charitatis, religiosa non est. 1. 101.

Religiosa, quantumvis minimæ perfectionis suavitatem percipit. 1. 102.

Imperfecta viæ non est sine sapore. 1. 107. 108.

Patriæ percipit perfectissimam suavitatem. 1. 109.

Viæ, & patriæ habent eandem rationem formalem *subqua*. 1. 107. 108. 109. 110. 111. 112.

Habet dulcedinem ab excellentia rei contemplatæ. 1. 104. 114

Quæ propriissima est solum elicitur a dono sapientiæ. 1. 115. 118.

Quæ non elicitur a dono sapientiæ non est mystica Theologia propriissimè talis. ibidem.

Purgatrix non est a dono sapientiæ; & quomodo; & quare. 1. 119. 120. 121.

Purgatrix respicit Deum sub ratione degustati, & quomodo; & quare. 1. 122.

Causat tenebras offusissimas in subiecto non purgato. ibidem

Quæ reflectit supra actum voluntatis degustantem non est mystica Theologia; & quare. 1. 129. 131. 132.

Non impeditur a creatura; & quomodo. 1. 138.

Quæ est per ascensum attingit obiectum secundarium prius quàm primarium. 1. 139.

Quæ est per descensum è contrario. ibidem.

Quæ nunc est, non daretur, si Deus de se nihil revelasset. 1. 141.

Libera, & necessaria non potest provenire simul ab eodem habitu. 1. 227.

Incepta in via continuaretur in patria, si separatio corporis, & animæ non præcederet. 1. 233.

Perfectissima non potest elici à Theologia scholastica subordinata dono sapientiæ. 1. 263.

Acquisita verò, seu imperfecta potest elici. *ibidem*

CONTEMPLATIVVS.

Non intuetur perfectionem aliquam positivam in contemplatione caliginosa Dei. 1. 33.

Debet non amandare à memoria ex proposito Sanctissimam Christi humanitatem. 1. 40.

Habens Theologiam mysticam appetit videre Deum. 1. 229.

Vide alia plura verbo *Contemplatio*; & verbo *Mysta*.

CONTRITIO.

Duplex, qua anima in hac vita concutitur, explicatur. 1. 12.

CORPVS.

Potest illuminari quocumque lumine corporali. 2. 13.

CREATVRA.

Habet pulchritudinem à Deo derivatam, quam Theologia mystica contemplatur. 1. 4.

Est obiectum secundarium eius. 1. 134. 135. 136.

Non impedit contemplationem Dei; & quomodo. 1. 138.

Non potest attingi à Theologia mystica sine habitudine ad Deum. 1. 140

CVRA.

Huius universi non attinet ad Beatum attinet ad Angelos. 2. 77.

D

DÆMON.

Non potest esse director animæ in exercitio Mysticæ Theologiæ. 2. 53. 54. 55.

Nec in speculatione mysticæ, vel alterius facultatis. 2. 56. 57. 58.

Audiendus non est quamvis vera loquatur. 2. 60.

Mentitur ferè semper. *ibidem*

Loquitur vera, ut decipiat. *ibidem*

Loquitur aliquando ex proprijs, aliquando ex propria natura, & explicatur. 2. 61.

Audiendus tamen non est. *ibidem*

Apparuit ut director multis in casibus. 2. 70. 71.

Potuit mitti à Deo utente suo altissimo dominio. *ibidem*.

Firmans iuramento se mitti à Deo credendus non est. 2. 73.

Credendus tamen si signo Sacræ Scripturæ, vel simile firmet *ibi*.

Docuit verum quadam occasione. 2. 71.

Eius dicta occasionem tantum ad veritatem explicandam dederunt. *ibidem*.

DEFINITIO.

Theologiæ mysticæ infusæ est recta. 1. 202.

DEITAS.

Participata est obiectum secundarium Theologiæ mysticæ. 1. 19.

Sumpta absolute est ratio formalis quæ. 1. 47. 48.

Est idem, ac veritas Dei in essendo. 1. 54.

Dicit ordinem ad intellectum. 1. 56.

Vide alia verbo *Deus*.

DELECTATIO.

Adest in omni contemplatione religiosa quantumvis minimæ perfectionis. 1. 102. 106.

Perfectissima est in contemplatione patriæ. 1. 109.

Quæ à Theologia mystica percipitur in attingentia sui obiecti est dupliciter, & quomodo. 1. 190

DEVVS.

Est obiectum attributionis Theologiæ mysticæ. 1. 17.

Solus est obiectum quod illius. 1. 42. 43. 44. 45. 46.

Sub ratione Deitatis terminat beatitudinem, ut intuitio est. 1. 49.

Vt summum bonum terminat eam ut beatitudo. *ibidem*.

Importat rationem formalem sub qua Theologiæ mysticæ ut amabilis, & fruibilis. 1. 91. 94. 95. 96. 97. 98.

Respicitur à contemplatione purgatrice sub ratione degustati, & quomodo; & quare. 1. 122

Est præcipuus Director animarum. 2. 1.

Solus non est animarum Director. 2. 2. 3. 4.

Est simpliciter Magister omnium. 2. 6. 7.

Solus potest operari in voluntate. 2. 10.

Solus operatur immediate in anima. *ibidem*.

ibidem.

Potest assumere ministrum Diaboli, ut medium quo veritatem ostendat. 2. 62.

Non potest mittere Diabolum ipsum ad directionem hominum attento Angelorum ordine. 2. 63. 64. 65. Est Director principalis. 1. 102. Odit directorem docentem verbo, & non opere. 2. 117.

DIABOLVS.

Non potest mitti à Deo ad directionem hominum. 2. 63. 64. 65. Vide alia verba *Demon*.

DIFFINITIVM.

Potest comprehendi in diffinitione ex intentione definientis, & ex intentione diffinitionis: & explicatur. 1. 211.

DIRECTOR.

Præcipuus est Deus. 2. 1. Non tamen solus. 2. 2. 3. 4. Otiosus censura est dignus. 2. 5. 6. Attendat ad discipuli statum. 2. 93. Debet esse unus, & plures: & explicatur. 2. 94.

Debet præcipere aliquando discipulo, ut cum alijs Directoribus consulat, ibidem.

Principalis est Deus. 2. 102. Instrumentalis homo. ibidem.

Debet discere à Christo. 2. 104. Debet habere sapientiam speculativam, & experimentalem. 2. 105. Debet esse bono intellectu præditus. 2. 106.

Ornet sapientia idoneitatem. 2. 107. Habeat istam. ibidem.

Inscius non potest dirigere discipulum. 2. 108.

Debet esse sapiens omni sapientia. 2. 109.

Debet scire Sacram Scripturam. 2. 110. Theologiam scholasticam, & moralem. 2. 111.

Philosophiam. 2. 112. Consideret attente diversas vias, quibus in cælum itur. 2. 113.

Expertus in dirigendo alios utilissimus est. 2. 114.

Debet esse expertus in oratione. 2. 115. Inexpertus in ea non perficiet discipulum. 2. 116. 117.

Debet esse mittis. 2. 118. Mansuetus placet Deo, & hominibus. 2. 119.

Non expavescat propter defectus discipuli. ibidem.

Debet esse humilis. 2. 120. 122.

DISCIPVLVS.

Debet discere à Christo. 2. 103. Non potest dirigi à Directore inscio. 2. 108.

Nec perfici in via spiritus si Director sit inexpertus in oratione. 2. 116. 117. Nec esse humilis, si Director humilis non est. 2. 121.

DISCVRSVS.

Aliqui Theologici possunt efformari ab omni fideli. 1. 182.

DIVERSITAS.

Datur inter illuminationes Angeli, & hominis. 2. 78.

DIVINITAS.

Contemplatur à Beato sine medio. 1. 30. 31.

Christi est terminus ad quem contemplativus ex humanitate sanctissima tendit. 1. 39.

Vide alia verbo *Deitas*.

DOCTOR.

Humanus non causat veritatem, sed cognitionem veritatis, quam docet. 2. 10.

Operatur mediatur in anima. ibidem.

Vide alia verbo *Director*, & verbo *Magister*.

DOCTRINA.

Sacra comprehendit Theologiam mysticam acquisitam, & Theologiam scholasticam. 1. 187.

Angelica est media inter doctrinam Dei, & hominis doctrinam. 2. 43.

Humana est per modum locutionis. 2. 78.

DONVM SAPIENTIÆ.

Est principium, & terminus contemplationis sub diversa ratione. 1. 75.

Non elicit contemplationem purgatricem; & quomodo; & quare. 1. 119. 120. 121.

DOTES.

Animæ gloriosæ sunt entitative naturales; & quare. 1. 127.

DVLCEDO.

Quæ percipitur in contemplatione provenit ab excellentia rei contemplata. 1. 104. 114

E

ECCLESIA.

Non potest requirere, & inquirere circa doctrinam traditam ab Angelo. 2. 28. 29

Habet virtutem expulſivam, & compulſivam contra Dæmones. 2. 72

ENS.

Revelabile abſtrahens à creato, & in creato non eſt obiectum quod primum myſtica Theologia. 1. 7.

Creatum nullatenus eſt propter ſe attingibile à myſtica Theologia. 1. 9. 10.

Eſt tamen à Metaphyſica. ibidem.

Divinum revelabile eſt obiectum extenſivum Theologiae myſticae. 1. 16.

Creatum, ut creatum attingitur à Theologia myſtica. 1. 20.

Eſt obiectum quod potentiae intellectivae tam in via, quàm in patria. 1. 24. 25.

ETYMOLOGIA.

Sapida ſcientia non eſt propria doni ſapientiae. 1. 114.

EXAMEN.

Conſcientiae aliaque munia ad illud expectantia non exigunt neceſſario directorem. 2. 33.

Nec eſt arduum. ibidem.

EXCELLENTIA.

Virtutis heroicae ſupra virtutem communiter dictam non eſt abſoluta. 1. 214.

EXERCITIVM.

Theologiae myſticae, acquiſitae non requirit habitum ſpecialem. 1. 128.

Infuſae verò requirit illum. 1. 124

Theologiae myſticae praeſequirit in ſubiecto Theologiam ſcholasticam. 1. 180.

Theologiae myſticae non implicat cum beatitudine. 1. 217.

Theologiae myſticae eſt arduum. 2. 33.

EXCESSVS.

Virtutis heroicae ſupra virtutem communiter dictam eſt ſolum materia-

lis; & quare. 1. 213.

Theologiae myſticae infuſae ſupra acquiſitam eſt formalis. ibidem.

EXPERIENTIA.

EXPERIMENTVM.

De Deo præſumitur ad actum, qui propriiſſimè Theologia myſtica eſt. 1. 100.

Quod ſequitur ad unionem animae cum Deo non eſt naturalis. 1. 123. 126

Habituum naturalium nō eſt ſufficiens ad alium novum habitum generandum, ſeu acquirendum. 1. 160

Directoris in dirigendo alios eſt utiliſſimum. 2. 114.

Non tamen neceſſarium. ibidem.

Si verò experimentum in oratione. 2. 115.

EXPLICATIO.

Multiplex ſcientiae aſſertur. 1. 155.

Idem eſt evidentiae. ibidem.

EVIDENTIA.

Multiplex explicatur. 1. 157.

Importatur actu à ſcientia perfecta. 1. 158.

F

FACILITAS.

Poteſt haberi circa myſtica, & non circa ſcholastica. 1. 179. 186. 189

FIDELIS.

Omnis habet ſufficientem Theologiam ſcholasticam neceſſariam ad myſticam exercendam. 1. 178.

Omnis poteſt efformare aliquos diſcurſus Theologicos. 1. 182

FIDES.

Docet, quod Theologia myſtica deſguſtat. 1. 522.

Habet idem obiectum quod, & rationem quae ac Theologia myſtica. 1. 53.

Eius ratio formalis eſt veritas prima loquens. 1. 80.

Non autem revelatio divina prout ſe tenet ex parte potentiae. 1. 84.

Concurrit concomitanter, & non formaliter ad elicientiam Theologiae myſticae. 1. 143. 154.

Habet obſcuritatem à ſe. 1. 232.

Infallibilitatē verò participativē. ibid.

Requiritur diverso modo ad Theologiam mysticam, & scholasticam. 1. 261.

In sensu, quo dicitur gigni à Theologia scholastica perfectius gignitur à mystica. 1. 264.

G

GRATIA.

Divina ultimò format humanam mentem. 2. 12.

GVSTVS.

Rerum spiritualium prius est, quam earum visio, seu intellectio. 1. 92.

Adest in omni contemplatione religiosa quantumvis minimè perfectionis. 1. 102. 106.

Adest in contemplatione imperfecta viæ. 1. 107. 108.

Perfectissimus est in contemplatione patriæ. 1. 109.

Qui percipitur à viatore in exercitio Theologiæ mysticæ assimilatur *flori*. 1. 113.

Qui sequitur ad unionem animæ cum Deo non est naturalis. 1. 123. 126.

Qui resultat ab unionem animæ cum Deo necessario provenit ab ente supernaturali. 1. 127.

H

HABITVS.

Specialis non requiritur ad exercitium Theologiæ mysticæ acquisitæ. 1. 128.

Theologiæ mysticæ acquisitæ est idem cum Theologia scholastica. 1. 168. usque ad 176.

Diversus verò habitus Theologiæ mysticæ infusa. 1. 196. usque 209.

Acquisitus nequit speciem sumere ab actu infuso. 1. 199.

Infusus habet, unde valeat esse acquisitus. 1. 200.

Duplex Theologiæ datur. 1. 110. 111. 112.

Procedens supra omnem humanam industriam potest cognosci solummodo à fidei. 1. 115.

Procedens ex speciali instinctu Spiritus Sancti est perfectior virtutibus theo-

logicis solum ex parte modi procedendi. ibidem.

Qui dicunt, vel non, repugnantiam cum beatitudine explicantur. 1. 217.

Idem non potest esse simul principium contemplationis libere & necessariae. 1. 227.

Theologicus comprehendens Theologiam scholasticam, dogmaticam, symbolicam, positivam, & moralem est idem habitus. 1. 167.

HOMO.

Potest esse Mysticus eminentissimus, quamvis in Theologia scholastica sciolus sit. 1. 184.

Est Magister modo deficienti. 2. 6. 7.

Exitans alium ad visionem corporalem non est causa talis visionis. 1. 11.

Docens causat aliquando species ad docendum deservientes. 2. 10.

Exitans ad cognitionem earum, quæ ignorantur est causa scientiæ. 2. 11.

Non tamen exitans ad considerandum ea, quæ sciuntur. 2. 11.

Potest esse sui Magister improprie tamen. 2. 15.

Non tamen potest esse proprie in ad discendo mysticam quoad speculationem. 2. 17. 18.

Nec quoad exercitium. 2. 19. 20. 21. 22.

Addiscens scientiam per inventionem propriam non est sui Magister. 2. 27.

Habens dotes, quæ in Directore desiderantur, non potest esse sui Director. 2. 29.

Potest sibi imponere legem. 2. 31.

Qui consultatur circa res aliquas est vere Magister. 2. 40.

Omnis est subditus directioni Angelorum. 2. 46.

Decorus superiori gratia, quam Angelus, non potest illuminare Angelum. 2. 47.

Nec in patria potest. 2. 48.

Potest illuminari à lumine Angelico. 2. 50.

Vexatus à Dæmone, merè passivè se habet. 2. 66.

Auscultans Dæmonem voluntariè concurret. ibidem.

Potest petere à Deo, quòd à Dæmone
vexetur; & quare. 2. 67.

Non tamen, quod mittat ad dirigen-
dum eum. 2. 69.

Vexatur à Dæmone ad malum. 2. 68.

Audiens Dæmonem apparentem ut
directorem non peccat, si non cog-
noscit eum. 2. 70. 71

Peccat, si non constat esse missum à
Deo. ibidem.

Eius tamen dictis assensum præbere nō
potest, sed Deo mitrenti. ibid.

Est alterius hominis Director, & Ma-
gister. 2. 74. 75. 76

Litteratissimus debet habere Directo-
rem. 2. 89. 90.

Est Director instrumentalis. 2. 102.

HVMANITAS CHRISTI.

Est ostium contemplationis divinæ. 1.
26.

Est incipientibus via ad motum rectum.
ibidem.

Est perfectis via ad motum obliquum.
ibidem.

Non potest terminare contemplationē
Dei in caligine. 1. 32. 33

Est via ad eius divinitatem. 1. 39.

Non est ex proposito amandanda à me-
moria contemplativi. 1. 40

HVMILITAS.

Obligat ad quæredum Directorem. 2.
92.

Debet esse in Directore. 2. 120. 122.

Si non inveniatur in Directore, disci-
pulus humilis non erit. 2. 121.

I

IDIOMA.

Idiomata diversa diversis nominibus
appellant sapientiam. 1. 115. 116.

ILLUMINATIO.

Sequitur necessario gustui. 1. 126

Humana cum divina comparata tam-
quam inutilis reputatur. 2. 9.

Dæmonis est impropria. 2. 59.

Debet manifestare veritatem, ut veri-
tas est. 2. 39.

INCIPIENS.

Ei est Christus via ad motum rectum.
1. 26.

Meditatur semper. 1. 30. 31

Percipit suavitatem, & gustum in

exercitio Mystica. 1. 103. 113

INFVSIO.

Est duplex, & explicatur. 1. 200.

INSTRVCTIO.

Humana cum divina instructione com-
parata tamquam inutilis reputatur.
2. 8.

INTELLECTVS.

Habet ens pro obiecto quod tam in via,
quam in patria 2. 24. 25.

Importat rationes accidentis, proprie-
tatis, & potentiae diversimodè. 1.
73.

Agens est Magister valdè imperfectè.
2. 14. 24. 25.

Agens non potest esse separatus ab ani-
ma. 2. 108. 117.

IVSTVS.

Non administrat humana. 2. 48.

L

L E X.

Non assimilatur Magistro. 2. 31.

LOCVTIO.

Cum Angelo non licet si ignoratur an
bonus, vel malus sit. 2. 60.

LOGICA.

Vtens non est scientia. 1. 142.

LVMEN.

Corporale quodlibet potest illuminare
corpus. 2. 13.

Non tamen quodlibet lumen potest
æqualiter illuminare spiritum. ibid.

Directoris creati proportionat ani-
mam, ut à Deo illuminetur. ibi.

Angelicum potest illuminare homi-
nem. 2. 50.

Tenens se ex parte intellectus non illus-
trat obiectum. 1. 82. 83

M

MAGISTER.

Ociosus censura est dignus. 2. 56.

Humanus non causat veritatem, sed
cognitionem veritatis, quam docet.
1. 2. 10.

Ignarus Magistri nomen non meretur.
2. 28.

MAGISTERIVM.

Humanum est abusivum, & deficiens si
comparatur cum divino. 2. 26.

Non tamen est improprium. ibid.

Cessabit post finem mundi. 2. 77.
Non petit in Magistro lumen intellectus perfectius, quam in discipulo. 2. 79. 81.

MANIFESTATIO.

Veritatis, ut veritas est duo requirit. 2. 79. 81.

MATERIA.

Circa quam operatur habitus Theologiæ mysticæ non dicit repugnantiam cum beatitudine. 1. 218

MEDICVS.

Infirmus Medici nomen meretur. 2. 28.

MEDITATIO.

Non datur in beatitudine. 1. 27. 28. 29.
Est semper exercitium incipientis. 1. 30. 31.

Proficientis non semper. Ibidem.
Nec perfecti. ibidem.

MENS.

Humana patitur tenebras offusissimas ex nimia claritate Dei. 1. 273.

Humana ultimò formatur per gratiam Dei. 2. 12.

METAPHYSICA.

Mystica non datur; & quare. 1. 190.

Attingit Deum imperfectiori modo, quam Theologia mystica. 1. 244. 245.

MINISTER.

Diaboli potest assumi à Deo, ut medium quo veritatem ostendat. 2. 62.

MODVS.

Docendi est duplex, & explicatur. 2. 78.

MVNVS.

Diversum, quod datur inter Theologiam scholasticam, & mysticam acquisitam sufficit, ut mysticus possit attingere faciliter mystica, & non scholastica. 1. 189.

MYSTA.

Ad eum non attinet explanare considerationes obiecti. 1. 1

MYSTICVS.

Potest esse eminentissimus in mystica, in Theologia vero scholastica sciulus. 1. 184.

Potest habere facilitatem in mystica, & non in scholastica. 1. 179. 186. 189

Omnis exercens Theologiam mysticam

habet scholasticam. 1. 186.

Debet relinquere operationem distinctam. 1. 250.

Non tamen confusam. ibidem.

Debet tendere in Deum per negationem sensibilem. 1. 252

Debet abnegare propriam voluntatem. 2. 30.

Debet subdi Directori humano. 2. 82. usque 87

Dedet tradere, & subdere totaliter voluntatem suam directori. 2. 93.

N

NOMEN.

Magistri provenit ex eo, quod docens habet scientiam. 2. 27.

Nomina diversa habet sapientia. 1. 115. 116.

O

OBEDIENTIA.

Religiosa est perfectior, quàm obedientia præstita Directori. 2. 93.

OBIECTVM.

Plurima sub se continet. 1. 1.

Obiecta Theologiæ mysticæ, qua Theologiæ, & qua mysticæ assignantur. 1. 2.

Quod primum Theologiæ mysticæ non est ens revelabile abstrahens à creato, & increato. 1. 7. usque ad 15.

Principale Theologiæ mysticæ coincidit cum formali adequato. 1. 18.

Quod formale Theologiæ mysticæ non est Christus, qua homo. 1. 21.

Quod potentia intellectiva tam in via, quàm in patria est ens. 1. 24. 25

Quod Theologiæ mysticæ est solus Deus. 1. 42. usque ad 46.

Commune per prædicationem non habet Theologia mystica. 1. 50.

Potentia vitalis activæ respicitur ab ea, ut terminus. 1. 68. 71.

Passivæ ut motivum. ibidem

Nullatenus illustratur à lumine ex parte intellectus se tenente. 1. 53. 82.

Non reditur obscurum à velamine se tenente ex parte intellectus. 1. 52.

Secundarium mysticæ Theologiæ sunt omnes creaturæ. 1. 134. usque 137.

Potest sumi complexè, & incomplexè. 1. 193.

OBSCVRITAS.

Est solum conditio essentialis obiecti fidei. 1. 76. 77. 78. 80

Quæ refundit articuloꝝ distinctionem est nova difficultas ex parte nostri se tenens. 1. 78.

Quæ intrat in constitutionem rationis formalis quæ fidei aliquomodo se tenet ex parte nostri. 1. 79.

Non convenit essentialiter Theologiæ mysticæ. 1. 216. 219

OPERATIO.

Distincta derelinquenda est à Mystica. 1. 250.

Confusa verò non- ibidem.

ORATIO.

Dominica obligat nos ad Directorem. habendum. 2. 91.

ORDO.

Impositus Angelis non est erga eorum voluntates. 2. 45.

Est erga illuminationem intellectus. ibidem.

OSTIVM.

Ad contemplationem divinam est humanitas Christi. 1. 26.

P

PATER.

Omnium simpliciter est Deus. 2. 6. 7.

Homo verò est Pater modo deficienti. ibidem.

D. PAVLVVS.

Aptavit suam mysticam doctrinam mentibus audientium. 1. 35. usque ad 38.

PERFECTIO.

Theologiæ mysticæ potest referri ad duplex extremum comparationis. 1. 234.

Non potest consequi à Carmelita sine Directore. 2. 88.

PERFECTVS.

Ei est humanitas Christi via ad motum obliquum. 1. 26.

Non semper meditatur. 1. 30. 31.

PHILOSOPHIA.

Debet sciri à Directore. 2. 112.

POTENTIA.

Intellectiva habet ens pro obiecto quod tam in via, quàm in patria. 1. 24. 25

Vitalis passiva respicit suum terminum, ut obiectum motivum. 1. 68. 71.

Activa verò ut terminum. ibidem. Hæc præcontinet aliquomodo suum terminum. 1. 69. 71. 72.

POTESTAS.

Datur in homine ad alium dirigendum in via spiritus. 2. 74. 75. 76.

Datur in Ecclesia contra Dæmones. 2. 72.

PRINCIPIVM.

Elicitivum Theologiæ mysticæ non est ratio subqua illius. 1. 59. usque ad 63.

Non respicitur ut obiectum ab actione immanenti. 1. 75

Theologiæ principia possunt considerari dupliciter; & quomodo. 1. 193.

Eadem principia attinguntur à Theologia mystica, & scholastica. ibid.

Naturale nequit elicere actum super naturalem. 1. 499.

Non infusum nequit elicere actum infusum. ibidem.

Plura dantur, ut Theologia mystica certior sit scholastica. 1. 261. 262.

PROFICIENS.

Non semper meditatur. 1. 30. 31.

PROPHETIA.

Non permanebit in patria. 1. 223

PVLCHRITVDO.

Quæ in creaturis contemplatur à Theologia mystica deribatur à Deo. 1. 41.

Q

QUALITATES.

Eiusdem speciei cum dotibus corporis gloriosi possunt poni à Deo in corporibus vitæ expertibus; & quare. 1. 127.

R

RADIX.

Multiplex datur, ut Theologia mystica certior sit scholastica. 1. 261. 262.

REFLEXIO.

Est duplex.

1. 130. 129

RES.

Spirituales prius gossantur, quàm videantur; & quomodo. 1. 92

REVELATIO.

Divina prout se tenet ex parte potentiae nullatenus est ratio formalis in obiecto fidei. 1. 84.

S

SAPIENTIA.

Habet diversa nomina. 1. 115 116.

Cognoscit suum obiectum per altissimam causam, in omni genere. 1. 165.

Contrahit scientiam ut sic diversimodè à scientia particulariter dicta. ibid.

Attingit obiectum habitus principiorum. 1. 194.

Speculativa, & experimentalis debet haberi à Directore. 2. 105.

Omnem debet Director habere. 2. 109.

SAPOR.

Percipitur in contemplatione imperfecta viae. 1. 107. 108.

SCIENTIA.

Multiplex explicatur. 1. 157.

Infusa est verè scientia. 1. 155. 157.

Quaelibet est certa, & evidens, diversimodè tamen. ibidem.

Perfecta dicit actum certitudinem, & evidentiam. 1. 158.

Non tamen eodem modo. ibidem.

Sumpta communiter diversimodè contrahitur, seu participatur à sapientia, & scientia particulariter dicta. 1. 165.

Omnis naturalis est imperfectior Theologia mystica infusa, & acquisita. 1. 235. 236.

Omnis famulatur Theologiae scholasticae. 1. 246.

Et mysticae. ibidem.

Excedens omnes scientias speculativas, excedit etiam practicas. 1. 256

Naturalis est certior fide, solum secundum quid. 1. 265

Naturalis est certior, & minus certa quoad nos, quàm Theologia mystica sub diversa consideratione, 1. 266,

267.

SCRIPTURA SACRA.

Debet sciri à Directore. 2. 110

SEPARATIO.

Corporis, & animae obstat, ne contemplatio incepta in via eadem continuatur in patria. 1. 233.

SPIRITVS.

Non potest illuminari aequaliter à quolibet lumine. 2. 137

STATVS.

Discipuli attendatur à Directore. 2. 93.

SVAVITAS.

Adest in omni contemplatione religiosa quantumvis minimae perfectionis. 1. 102. 106.

Et in contemplatione viae. 1. 107. 108

In contemplatione patriae est perfectissima. 1. 109.

Minoris perfectionis in via. ibidem

Quae experitur à mystica Theologia est simpliciter supernaturalis. 1. 127.

SVPERNATVRALITAS.

Convenit, seu invenitur tantum extrinsecè in actu Theologiae mysticae acquisitae. 1. 191.

T

TENEBRÆ.

Offusissimae causantur à contemplatione in subiecto non purgato. 1. 122.

Offusissimas mens humana ob Dei claritatem patitur. 1. 273.

THEOLOGIA MYSTICA.

Diversae eius acceptiones. 1. 3.

Eius obiectum quod primum non est ens revelabile abstrahens à creato, & increato. 1. 7

Nullatenus attingit ens creatum propter se. 1. 9. 10.

Eius obiectum extensivum est ens divinum revelabile. 1. 16.

Non habet obiectum principalitatis, & quare. 1. 18.

Attingit entia creata, ut creata. 1. 20.

Eius obiectum quod formale non est Christus, quatenus homo. 1. 21. 22. 23. 32.

Habet idem obiectum tam in via, quam in patria. 1. 24. 25.

Contemplatur in creaturis pulchritudinem derivatam à Deo. 1. 41.

- Eius obiectum *quod* est solus Deus. 1. 42. usque 46.
Eius ratio formalis *quæ* est Deitas. 1. 47. 48.
Assumi atur beatitudini, prout est visio intuitiva. 1. 49
Non habet obiectum commune per prædicationem. 1. 50.
Est Degustativa. 1. 51.
Non potest exerceri ab anima non unita. 1. 52.
Degustat, quod fides docet. ibid.
Habet idem obiectum *quod*, & rationem *quæ* ac fides, & articuli. 1. 57.
Eius ratio *subqua* non est suum principium elicivum. 1. 59. usque 63.
Habet unicam rationem formalem *subqua*. 1. 87. 91.
Debet considerari prius secundum diversitatem ipsius à scholastica, dogmatica, & alijs, quàm secundum diversitatem graduum, quos importat. 1. 88. 89.
Eius ratio formalis *subqua* est Deus, ut amabilis, & fruibilis. 1. 91. usque 98.
Propriissima solum elicitur à dono sapientiæ. 1. 115. 118.
Vide infine.
Non potest attingere creaturam sine habitudine ad Deum. 1. 140.
Est propriè scientia. 1. 144. usque ad 153.
Non remanet scientia Sanctorum si auferatur expressio mystica. 1. 145.
Cruciat & recreat suavissimè. ibidem.
Est scientia veritatis, veræ iustitiæ, religionis, & sanctitatis. ibidem.
Maiorem connexionem cum fide habet, quàm scholastica. 1. 143. 154
Habet certitudinem. 1. 155. 157.
Habet evidentiam consequentiæ, & consequentis, diversimodè tamen. ibidem.
Actualis est actus discursus terminativè. 1. 156. 159.
Est scientia experimentalis. 1. 160.
Est perfectissimè sapientia. 1. 161. usque 164.
Acquisita est idem habitus cum Theologia scholastica. 1. 168. usque 176.
Acquisita habet eandem rationem formalem *subqua* cum scholastica. 1. 177.
Perfectissima potest subsequi ad Theologiam scholasticam imperfectam. 1. 183.
Dupliciter delectatur in attingentia sui obiecti; & quomodo. 1. 190
Attingit eadem principia, quæ scholastica. 1. 193.
Attingit ipsum obiectum habitus principiorum. 1. 194.
Attingit degustando omnia divina, quæ scholastica cognoscendo attingit. 1. 195.
Infusa est habitus diversus à scholastica. 1. 196. usque 209.
Infusæ usus non est ad nostrum libitum. 1. 201.
Infusæ definitio est recta. 1. 202.
Acquisita, & infusa non sunt intra eandem lineam virtutis supernaturalis. 1. 213.
Non est assentialiter obscura. 1. 216. 219.
Manet in patria. ibidem.
Erit in patria sine imperfectionibus viæ. 1. 220. 221.
Perfectissima manet in patria quoad speciem; & quare. 1. 222.
Acquisita manet in patria quoad speciem solummodò; & quare. ibidem.
Abstrahit à claritate, & obscuritate. 1. 228.
Est clara exactivè. 1. 230.
Procedit accidentaliter ex per se obscuris. 1. 131.
Dependet, & non dependet à fide, & explicatur. 1. 232
Infusa, & acquisita est perfectior omnibus scientijs naturalibus. 1. 235. 236.
Infusa est perfectior scholastica. 1. 237. 238.
Et acquisita. 1. 239. usque 243.
Tendit in Deum multis modis. 1. 246.
Defendit scholasticam. 1. 247
Est certior omni scientia naturali. 1. 253. 254.
Est quoad se certior scholastica. 1. 256. 257. 258.
Est quoad nos certior scholastica, & sciens-

RERVM NOTABILIVM.

scientijs naturalibus. 1. 259. 260.
 Acquisita attingit obiectum perfectior
 ri, & certiori modo quàm scholasti-
 ca. 1. 261.
 Gignit fidem perfectiori modo, quàm
 scholastica. 1. 264.
 Est certior fide solùm secundumquid.
 1. 265.
 Procedit circa res divinas secundùm
 connaturalitatem ad ipsas. 1. 266.
 267.
 Est, & dicitur verè mystica. 1. 270.
 271. 272.
 Est tenebrosissima. 1. 273
 Procedit diverso modo ac scholastica
 in Dei cognitione. 1. 274
 Est, & dicitur mystica ex fine, & modo
 procedendi. ibidem.
 Eius obiectum secundarium sunt om-
 nes creaturæ. 1. 34. usque 137.
THEOLOGIA SCHOLASTICA.
 Considerat vitia, virtutes, & alia per
 ordinem ad Deum. 1. 20.
 Habet idem obiectum quod tam in via,
 quàm in patria. 1. 24. 25.
 Non demonstrat suum obiectum in
 complexum. 1. 51.
 Demonstrat complexum. 1. 51.
 Habet intimam connexionem cum fide,
 1. 154.
 Est necessaria omnibus fidelibus. 1.
 181.
 Præcedit experimentalem. 1. 182
 Habet eandem abstractionem à mate-
 ria cum mystica acquisita. 1. 188.
 Nequit elicere actum infusum Theolo-
 giæ mysticæ. 1. 199
 Non potest nō esse habitus distinctus a
 mystica infusa. 1. 200
 Eius usus est ad nostrum libitum.
 1. 201.
 Est imperfectior infusa. 1. 237. 238.
 Et à Theologia mystica acquisita. 1.
 239. usque 243.
 Est secundumquid perfectior fide. 1.
 247.
 Est eodem modo perfectior mystica,
 ibidem.
 Defendit mysticam. ibidem.
 Est fructuosissima, si mysticam non ex-
 cludat. 1. 248.
 Fructuosa non est, si mysticam exclu-

dat. ibidem.
 Est prior mystica ordine generationis.
 1. 247.
 Non est prior mystica ordine perfectio-
 nis. ibidem.
 Subordinata dono sapientiæ non potest
 elicere contemplationem perfectis-
 simam. 1. 263.
 Potest tamen elicere contemplationem
 imperfectam, seu acquisitam. ibid.
 Disponit ad infusionem fidei. 1. 264.
 Debet sciri à Directore; simul que mo-
 ralis. 2. 111.
THEOLOGVS.
 Scholasticus non est, qui suam Theolo-
 giam in amorem Dei non ordinat.
 1. 178.
TERMINVS.
 Potentiæ vitalis activæ præcontinetur
 aliquomodò in ea. 1. 69. 71. 72.

V VELAMEN.

Tenens se ex parte intellectus non red-
 dit obiectum eius obscurum. 1. 82.

VERITAS.

Dei in essendo est idem ac Deitas. 1. 54
 Quæ ponitur in definitione contempla-
 tionis est veritas in essendo. ibidem.
 Quæ ponitur in definitione contempla-
 tionis omnino propriè significat pri-
 mam veritatem in essendo. 1. 55.
 Quæ ponitur in definitione contempla-
 tionis non est ratio subqua specifica-
 tiva Theologiæ mysticæ. ibidem.
 Quæ intrat in constitutionem rationis
 formalis quæ fidei nullatenus est ex
 parte nostri. 1. 79.
 Prima loquens est ratio formalis fidei.
 1. 80.
 Manifestata Angelo ab homine non est
 illuminatio. 2. 80.
 Nec manifestata Angelo superiori ab
 inferiori. ibidem.

VIA.

Ad cōtemplationem divinam est Chris-
 sti humanitas. 1. 26

VIATOR.

Omnis meditatur, & quomodò. 1. 27.
 28. 29.
 Percipit gustum in exercitio Theologiæ
 mysticæ.

myſtica, qui guſtus aſſimilatur *ſlo-*
ri. 1. 113.

VIRTVS.

Conſideratur à Theologia ſcholastica
per ordinem ad Deum. 1.20.

Elevans potentiam ad elicientiam
Theologiæ myſticæ non poteſt dici
ratio formalis. 1. 64. 65. 66.

Heroica excedit ſolum materialiter
virtutem communiter dictam; &
quare. 1.213.

Heroica, & communiter dicta ſunt
intra eandem lineam virtutis ſuper-
naturalis. ibidem

Heroica non dicit excelentiam abſo-
lutam ſupra virtutem communiter
dictam. 1.214.

VISIO.

Obscura, quæ in via de Deo habetur,
eſt idem, ac nullatenus videre. 1.
221.

VITIUM.

Conſideratur à Theologia ſcholastica
per ordinem ad Deum. 1.20.

VNIO.

Animæ cum Deo eſt talis perfectionis;
qualis Theologia myſtica. 1.112.

VOLUNTAS.

Propria debet abnegari à Myſtico. 2.
30.

Angelorum voluntatibus non eſt impo-
ſitus ordo. 2.45.

VOTVM.

Obediendi uni Directori eſt validum;
& licitum. 2.95. uſque 101.

VSVS.

Theologiæ ſcholasticæ eſt ad noſtrum
libitum. 1.201.

Theologiæ myſticæ infuſæ non, ibi-
dem,

**D. O. M.
HONOR,
ET
GLORIA.**

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Por mas que lo pienses Dionis
Cartagano no lo sabras en esta vida
que en el Cielo veas quan bueno es
si aqui te llevaras a ver te caieras
de repente piensa si quierá que el
Obligó a Dios a hacerse hombre &
lo que padeció y murió entre tanta
como si fuera peor que ellos P